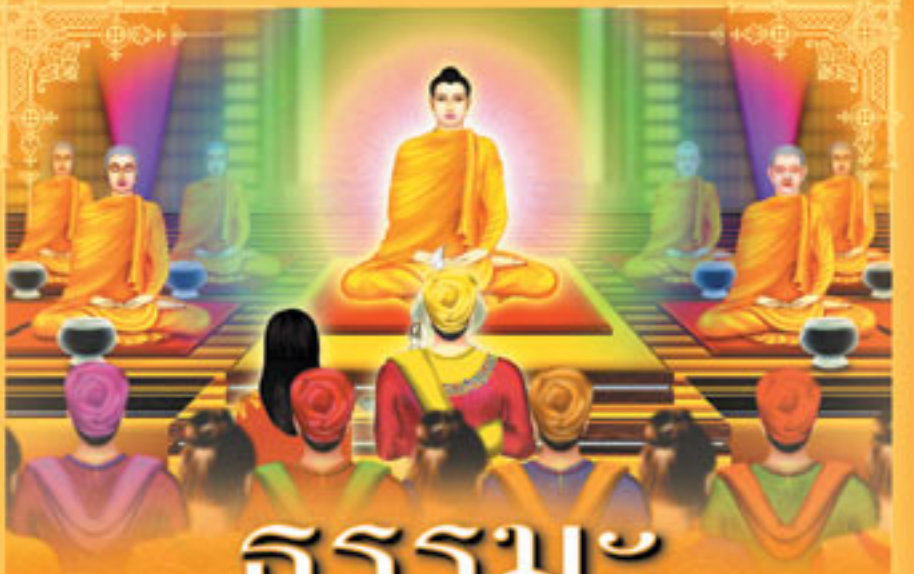

ธรรมะ
เพื่อประชาชน

พระธรรมเทศนา พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

ฉบับมงคลชีวิต เล่ม ๕

ธรรมะเพื่อประชาชน

พระธรรมเทศนา พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

ฉบับมงคลชีวิต เล่ม ๕

มงคลที่ ๒๕-๓๐

จัดทำเนื่องในวาระครบรอบ ๖๐ ปี

พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๔๗

วัดพระธรรมกาย

มูลนิธิธรรมกาย
DHAMMAKĀYA FOUNDATION

พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

คำนำ

ย้อนประวัติศาสตร์ไปเมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปีก่อน พระบรมโพธิสัตว์ผู้เป็นมหาบุรุษ ทรงถืออุบัติขึ้นบนโลก พระองค์ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เพื่อยังมวลมนุษยชาติและสรรพสัตว์ทั้งหลาย ให้หลุดพ้นจากทุกข์ภัยในสังสารวัฏไปสู่เอกันตบรมสุขในอายตนนิพพาน

ตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษา ของการเผยแผ่พระธรรมอันประเสริฐ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเปิดเผยความจริงแท้ของชีวิต ให้มนุษย์และเทวาได้ประจักษ์ ทรงเผยความลี้ลับของกฎแห่งกรรม อันเป็นกฎสากลของโลกที่มีผลบังคับต่อเหล่าสรรพสัตว์ในภพสาม และทรงชี้ทางรอดจากอบาย เพื่อให้สรรพชีวิตได้ดำเนินไปสู่หนทางสวรรค์และนิพพาน แม้กาลเวลาจะล่วงเลยมาจวบจนปัจจุบันนี้ พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ก็ไม่ได้สูญหายไปไหน ยังคงถูกเก็บบันทึกไว้อย่างดีในพระไตรปิฎก

คำนำ

พระเดชพระคุณพระราชภาวนาวิสุทธิ์ได้เห็นคุณค่าอันสูงยิ่งในพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้น้อมนำสรรพศาสตร์ที่มีอยู่ในพระไตรปิฎก มาชี้แจงแสดงธรรมให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและการนำไปประพฤติปฏิบัติ โดยได้แสดงพระธรรมเทศนาผ่านรายการ **“ธรรมะเพื่อประชาชน”** ซึ่งออกอากาศทางสถานีวิทยุทั่วประเทศ รวมทั้งมีการถ่ายทอดผ่านดาวเทียม และอินเตอร์เน็ตไปทั่วโลกเป็นประจำทุกวัน

ความรู้ธรรมะที่พระเดชพระคุณพระราชภาวนาวิสุทธิ์นำมาถ่ายทอดแก่ชาวโลก ทำให้ผู้ฟังทุกระดับ ทุกเพศ ทุกวัย สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เป็นความรู้ที่แฝงคติ มีสาระประโยชน์ มีความลุ่มลึกไปตามลำดับก่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องสมบูรณ์ อันจะเป็นเหตุให้เกิดการพัฒนาจิตใจและเปลี่ยนแปลงชีวิตไปในทางที่ดีขึ้น เพราะสามารถดำเนินชีวิตได้ถูกต้องตามหลักวิชชาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

บรรดาศิษยานุศิษย์ล้วนซาบซึ้งในธรรมอันประเสริฐของพระพุทธองค์ ที่ได้ฟังผ่านรายการดังกล่าว จึงได้พร้อมใจกันกราบขออนุญาตพระเดชพระคุณพระราชภาวนาวิสุทธิ์ เพื่อ

คำนำ

รวบรวมสาระในพระธรรมเทศนาและจัดพิมพ์ขึ้นเป็นหนังสือธรรมะ เพื่อเป็นธรรมทานแก่ผู้มีบุญทั้งหลาย ในวาระมหามงคล ๖๐ ปี พระราชภาวนาวิสุทธิ์ ซึ่งมีทั้งหมด ๑๘ เล่มๆ ละ ๖๐ เรื่อง รวมทั้งหมด ๑,๐๘๐ เรื่อง

หนังสือธรรมะชุดนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งต่อบรรพชิตและคฤหัสถ์ ในภาวะที่โลกกำลังขาดแคลนธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและต้องการยอดกัลยาณมิตรผู้เป็นแสงสว่างแก่โลก การศึกษาธรรมะในหนังสือชุดนี้ นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีเพื่อจุดประกายให้เกิดการศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก และธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไป

คณะผู้จัดทำและเหล่าศิษยานุศิษย์ทุกคน ขอกราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณพระราชภาวนาวิสุทธิ์ ที่ได้เมตตาอนุญาตให้นำออกพิมพ์เผยแพร่ เพื่อเป็นธรรมทาน ในวาระอันเป็นมหาอุดมมงคลนี้

คณะผู้จัดทำ
ศิษยานุศิษย์พระราชภาวนาวิสุทธิ์
๒๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๔๗

สารบัญ

คำนำ		๓
มงคลที่ ๒๕ มีความกตัญญู	๑. ผู้คู่ควรแก่ความกตัญญู	๑๑
	๒. สุวรรณสาม ยอดกตัญญู	๑๙
	๓. พญานกแขกเต้า	๒๙
	๔. สละชีวิตเพื่อพ่อ	๓๗
	๕. อย่าลบหลู่คุณท่าน	๔๗
	๖. ลูกน้อยโพธิสัตว์	๕๕
	๗. เครื่องหมายของคนดี	๖๓
	๘. ศิษย์คิดล้างครู	๗๑
	๙. บุญคุณต้องทดแทน	๘๑
	๑๐. ไม่ควรคบผู้อกตัญญู	๘๙
	๑๑. พญาเนื้อยอดกตัญญู	๙๙
	๑๒. กตัญญูคุณค่าของความเป็นคน	๑๐๙
	๑๓. คุณนี้ต้องทดแทน	๑๑๙
	๑๔. นกแขกเต้าทุ่มเทชีวิตตอบแทนคุณ	๑๒๙

	๑๕. คุณสมบัติของคนดี	๑๓๗
	๑๖. อภิชาตบุตรยอดกตัญญู	๑๔๗
	๑๗. พญากวางทอง (๑)	๑๕๕
	๑๘. พญากวางทอง (๒)	๑๖๕
	๑๙. ยอดกตัญญูค้ำชูชีวิต	๑๗๓
มงคลที่ ๒๖ ฟังธรรมตลอดกาล	๒๐. ฟังธรรมดับทุกข์	๑๘๑
	๒๑. มาฟังธรรมกันเถิด	๑๘๙
	๒๒. บุญต้อนรับผู้ทำความดี	๑๙๙
	๒๓. ผลแห่งการฟังธรรม	๒๐๙
	๒๔. ฟังธรรมตามกาล	๒๑๗
	๒๕. สละชีวิตเพื่อฟังธรรม	๒๒๕
	๒๖. นางยักษิณีผู้ใคร่ในธรรม	๒๓๕
มงคลที่ ๒๗ มีความอดทน	๒๗. อดทนอย่างมีเป้าหมาย	๒๔๓
	๒๘. ชนะโทสะด้วยอโทสะ	๒๕๑
	๒๙. อดทนให้ถึงที่สุด	๒๖๑

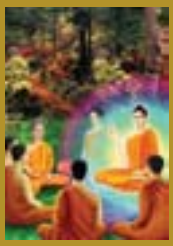

	๓๐. มองโลกในแง่ดี	๒๖๙
	๓๑. อดใจเมื่อมีอุปสรรค	๒๗๗
	๓๒. ผู้มีขันติธรรมเป็นเลิศ	๒๘๕
	๓๓. ขันติธรรมอยู่ที่ไหน	๒๙๕
	๓๔. ขันติธรรมชำนะกิเลส	๓๐๕
	๓๕. ขันติและเมตตาพาสู่ดุสิตบุรี	๓๑๓
มงคลที่ ๒๘ เป็นคนว่าง่าย	๓๖. มหาสมุทรแห่งคุณธรรม	๓๒๓
	๓๗. ทางมาแห่งคุณธรรม	๓๓๑
	๓๘. โทษของการเป็นผู้ว่ายาก	๓๓๙
	๓๙. การฝึกตนบนเส้นทางอริยะ	๓๔๙
มงคลที่ ๒๙ เห็นสมณะ	๔๐. เพียงพบเห็นก็เป็นมงคล	๓๕๗
	๔๑. เส้นทางสมณะ	๓๖๕
	๔๒. อริยทัสสนา	๓๗๕
	๔๓. อานิสงส์การเห็นสมณะ	๓๘๓
มงคลที่ ๓๐	๔๔. สนทนาธรรมตามกาล	๓๙๑

สนทนาธรรมตามกาล	๔๕. ไขปริศนาธรรม	๔๐๑
	๔๖. เกวียน ๗ ผลัด ทางลัดสู่นิพพาน	๔๐๗
	๔๗. ตอบปัญหาธรรมะ	๔๑๙
	๔๘. ปุจฉา-วิสัชนา	๔๒๗
	๔๙. สนทนาอย่างบัณฑิต	๔๓๗
	๕๐. เลิศเฉพาะทาง เลิศทุกทาง	๔๔๕
	๕๑. อานุภาพพระปริตร	๔๕๕
	๕๒. แผ่นดินไหวด้วยมหาทานบารมี	๔๖๓
มงคลที่ ๓๑ บำเพ็ญตบะ	๕๓. ละวางเบญจกามคุณ	๔๗๑
	๕๔. พรรษาแห่งการบรรลุธรรม	๔๗๙
	๕๕. ตบะธรรมชนะกิเลส	๔๘๙
	๕๖. ทางรอดจากสังสารวัฏ	๔๙๗
	๕๗. ตบะธรรมนำชีวิตสู่นิพพาน	๕๐๗
	๕๘. แม้ตายก็ไม่ทิ้งธรรม	๕๑๕
	๕๙. โลกตระการของคนเขลา	๕๒๓
	๖๐. เป็นผู้ประเสริฐด้วยการปฏิบัติ	๕๓๑
ประวัติย่อ พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)		๕๔๐
พจนานุกรม		๕๔๔
วิธีฝึกสมาธิเบื้องต้น		๕๕๗
รายนามเจ้าภาพ		๕๖๕

มงคลที่ ๒๙

มีความกตัญญู

ผู้คู่ควรแก่ความกตัญญู

บุคคลรู้แจ้งธรรม ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว จากผู้ใด พึงนอบน้อมผู้นั้นโดยเคารพ เหมือนพราหมณ์นับถือการบูชาไฟฉะนั้น

บุคคลผู้ควรได้รับความกตัญญูนั้นมีอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หากเราได้รับรู้ประวัติของพระพุทธองค์อย่างแจ่มแจ้ง เราจะเกิดความซาบซึ้ง เกิดความปีติใจ และภาคภูมิใจว่า เราได้มาอยู่ใต้ร่มเงาบารมีธรรมของพระองค์ ได้อาศัยหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่การเห็นความทุกข์ของชีวิต ต้นเหตุของความทุกข์ การดับทุกข์ และวิธีดับทุกข์ด้วยการหยุดใจจนกระทั่งเข้าถึงความสุขที่แท้จริง อันจะทำให้ความสมหวัง และความสมปรารถนาบังเกิดในชีวิต

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“ยมฺหา ธมฺมํ วิชาเนยฺย สมฺมาสมฺพุทฺธเทสิตํ
สกฺกจฺจํ นํ นมสฺเสยฺย อคฺคิหุตฺตํว พฺราหฺมโณ

บุคคลรู้แจ้งธรรม ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว จากผู้ใด พึงนอบน้อมผู้นั้นโดยเคารพ เหมือนพราหมณ์นับถือการบูชาไฟฉะนั้น”

*การบังเกิดขึ้นของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก และเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่เหนือความนึกคิดของปุถุชน

---

*พุทธประวัติ นักธรรมตรี

พระองค์ทรงบังเกิดขึ้นมาเพื่อทรงบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่มวลมนุษยชาติอย่างแท้จริง กว่าจะมาเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้นั้น พระองค์ทรงสร้างบารมีสร้างความดีมายาวนาน นับภพนับชาติไม่ถ้วน ตั้งแต่ชาติที่เป็นหนุ่มน้อยคนหนึ่งผู้ซึ่งแบกมารดาไว้บนบ่า ในขณะที่ว่ายน้ำอยู่กลางทะเล เพราะพายุโหมกระหน่ำจนเรือสินค้าอัปปาง

ในขณะที่ว่ายน้ำอยู่กลางทะเลนั้น ใจของท่านเกิดมหากรุณา เกิดความปรารถนาอันยิ่งใหญ่ คือปรารถนาที่จะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปรารถนาที่จะสร้างความดีให้บรรลุธรรม สามารถค้นพบวิถีทางที่จะพ้นจากความทุกข์ทั้งหลายได้ด้วยตัวท่านเอง เมื่อพบแล้ว ก็ตั้งความปรารถนาที่จะเผยแผ่วิถีทางดำเนินชีวิตอันบริสุทธิ์นั้น แก่ชาวโลก ให้ได้เข้าถึงหนทางแห่งความบริสุทธิ์หลุดพ้นเช่นเดียวกับท่าน โดยไม่มีความรู้สึกหวงวิชชาเลยแม้แต่น้อย

นี่คือมโนปณิธานอันสูงส่งของท่าน ซึ่งแตกต่างจากความตั้งใจของมนุษย์ธรรมดาทั้งหลายในโลก เพราะในขณะที่อยู่กลางทะเล จะมีสักกี่คนในโลกที่มีความคิดเช่นนี้ ในขณะที่ตนเองกำลังประสบภัยอยู่กลางทะเล แล้วไม่ใช่ว่ายน้ำอยู่คนเดียว ยังแบกมารดาไว้บนบ่าอีกด้วย และท่านทราบดีว่าความปรารถนาของท่านนั้น มันไม่ใช่ได้มาโดยง่าย กว่าจะได้มา

จะต้องสละทั้งทรัพย์ สละทั้งอวัยวะ สละทั้งชีวิต ต้องลำบากไปนับภพนับชาติไม่ถ้วน

แต่พระพุทธองค์ก็ไม่ทรงย่อท้อ แม้เส้นทางการสร้างบารมีจะมีอุปสรรคมากมายเพียงใด ก็ไม่เคยนึกถึง คิดแต่ว่าเป้าหมายหรือความปรารถนานั้นต้องสมหวัง ทรงสร้างความดีเช่นนั้นสืบเนื่องมายาวนานนับภพนับชาติไม่ถ้วน พระองค์ทรงสละเลือดมากกว่าน้ำในมหาสมุทร สละเนื้อมากกว่าแผ่นดิน ควักลูกตาออกทำทานก็มากกว่าดวงดาวบนท้องฟ้าตัดศีรษะบูชาธรรมมากกว่าผลมะพร้าวในชมพูทวีป ทรงทำอย่างนั้นมาตลอดทุกภพทุกชาติ จนกระทั่งถึงวาระที่บารมีเต็มเปี่ยมแล้วจึงคอยโอกาสแห่งการตรัสรู้ธรรม

ในภพชาติสุดท้าย การประสูติของพระพุทธองค์ก็แตกต่างจากการเกิดของชาวโลก ทันทีที่พระองค์ประสูติทรงดำเนินไป ๗ ก้าว มีดอกบัวผุดขึ้นมารองรับ นี่เป็นความอัศจรรย์ของการมาบังเกิดขึ้นของผู้มีบุญ รวมทั้งเกิดมาก็พูดได้ คำที่พูดนั้นก็ไม่เหมือนกับคำพูดของมนุษย์ธรรมดาทั่วไป เป็นอาสภิวาจา คือ วาจาเปล่งออกมาด้วยความองอาจ ทรงเปล่งวาจาว่า “ในโลกนี้เราเป็นหนึ่ง เราเป็นผู้เลิศประเสริฐที่สุด การเกิดครั้งนี้ของเราเป็นชาติสุดท้าย ภพใหม่ต่อไปอีกไม่มีสำหรับเรา” นี่เป็นวาจาที่ยิ่งใหญ่ เป็นนิมิตหมายแห่งการ

บังเกิดขึ้นของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และสันติสุขอันแท้จริงของมนุษย์และเทวดาทั้งหลาย

ความนึกคิดในใจของพระองค์แตกต่างจากความนึกคิดของมวลมนุษย์ทั้งหลาย คือชาวโลกเมื่อประสบความทุกข์ก็ไม่คิดหาหนทางที่จะออกจากความทุกข์นั้น อยู่ไปวันหนึ่งๆ ด้วยความเคยชินกับความทุกข์ จึงต้องทุกข์ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ทั้งทุกข์ประจำ และทุกข์จร ครั้นพระองค์ท่านมองเห็นคนแก่ คนเจ็บ คนตาย และนักบวชแล้ว เห็นแล้วก็ได้ข้อคิด อยากแสวงหาหนทางให้หลุดพ้นจากทุกข์ อยากเข้าถึงความสุขที่แท้จริง

ภาพคนแก่ คนเจ็บ คนตายเหล่านี้ เป็นภาพที่มนุษย์ทั้งหลายเห็นกันอยู่เป็นปกติ เห็นแล้วรู้สึกเฉยๆ เห็นแล้วไม่คิดต่อ แต่พระองค์คิดหาหนทางที่จะออกจากความทุกข์ อีกทั้งมีความเชื่อมั่นอยู่ในใจลึกๆ ว่า หนทางที่จะพ้นจากความทุกข์นั้นต้องมีท่านคิดอย่างนั้นแล้วจึงแสวงหาหนทางแห่งความพ้นทุกข์เรื่อยมา

จนกระทั่งบารมีที่ท่านสั่งสมมาเต็มเปี่ยมบริบูรณ์ ท่านจึงออกจากวัง เมื่อพระชนมายุได้ ๒๙ ชันษา ก็ออกมาครองเพศของนักบวช แสวงหาหนทางพ้นทุกข์ ตลอดระยะเวลา ๖ ปีเต็ม ไปศึกษากับครูบาอาจารย์ต่างๆ ที่มีชื่อเสียงโด่งดังในสมัยนั้น เริ่มศึกษาเรื่องฌานสมาบัติ หรือแม้กระทั่งการทรมานตนเองก็

ทรงทดลองมาแล้ว แต่ยังไม่พบหนทางที่จะพ้นทุกข์อย่างแท้จริง จึงปลีกวิเวกออกมาแสวงหาที่สงบเพื่อประพฤติปฏิบัติธรรม

ในที่สุดพระองค์ก็ทรงพบหนทางไปสู่อายตนนิพพาน ทางที่ทรงพบนั้นอยู่ภายในตัวของพระองค์เอง ด้วยการหยุดกับนิ่งอย่างเดียวที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ตั้งแต่เบื้องต้น จนกระทั่งบรรลุกายธรรมพระอรหัตที่ใสบริสุทธิ์ สว่างยิ่งกว่าดวงอาทิตย์ยามเที่ยงวัน กิเลสอาสวะต่างๆ หลุดร่อนหมด มีความสุขอยู่ในธรรมตลอดเวลา

จากนั้นพระองค์ทรงแนะนำสั่งสอนมาตลอด ๔๕ พรรษา โดยไม่กังวลกับความทุกข์ยากลำบากเลย มีความปรารถนาอย่างเดียว คืออยากให้ทุกคนได้พบความสุขที่แท้จริง มนุษย์ล้วนประสบปัญหาชีวิตกันทั้งนั้น แต่กลับแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่ได้แก้ที่ต้นเหตุ เพราะว่าความรู้ไม่สมบูรณ์ คิดอะไรขึ้นมาได้ก็แก้ปัญหาเฉพาะหน้า แต่พระองค์ท่านทรงชี้แนะวิธีที่แก้ปัญหาอย่างเด็ดขาด แก้ถึงรากเหง้าของปัญหา

คำสอนของพระองค์สรุปโดยย่อ คือให้ทุกคนกล้าหาญพอที่จะมองชีวิตของตัวเราว่า พื้นฐานของชีวิตนั้นเป็นทุกข์ และทรงสอนต่อไปอีกว่า เหตุแห่งความทุกข์ทั้งหมดมาจากความทะยานอยาก ตั้งแต่อยากได้เล็กน้อย อยากปานกลาง จนกระทั่งอยากอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งกามตัณหา ภวตัณหา

วิภวตัณหา ความอยากที่ระคนไปด้วยความเพลินอยู่ในโลก และสิ่งที่ตนอยากนั้นก็มีปัญหาอยู่ในตัว เมื่อได้สิ่งนั้นมาก็ต้องตามแก้ปัญหาไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

เพราะฉะนั้น วิธีที่จะพ้นทุกข์ได้ จะต้องหยุดใจติดสนิทอยู่ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ พอหยุดถูกส่วนถึงมรรค เห็นหนทางของพระอริยเจ้าบังเกิดขึ้นที่ศูนย์กลางกาย และหยุดเรื่อยไปจนกระทั่งเป็นพระอรหันต์ นี่คือวิธีที่ทรงสอนตลอด ๔๕ พรรษา โดยทรงย่อส่วนและทรงดัดแปลงให้ถูกจริตอัธยาศัยของแต่ละบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป แต่โดยสรุปแล้วทรงสอนเช่นนี้ จนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

จะเห็นได้ว่า พระมหากรุณาธิคุณของพระองค์นั้น ยังประโยชน์เกื้อกูลแก่มนุษย์ และเทวดาทั้งหลายอย่างจะนับจะประมาณมิได้ จึงควรอย่างยิ่งที่จะระลึกนึกถึงพระองค์ท่าน แล้วตอบแทนพระคุณด้วยการทำในสิ่งที่พระองค์อยากจะให้ทำ นั่นคือการปฏิบัติบูชา พระองค์ทรงปฏิบัติอย่างไร เราก็ทำอย่างนั้น พระองค์ทรงแนะนำอย่างไรเราก็ทำอย่างนั้น ท่านเข้าถึงอย่างไร เราก็จะเข้าถึงอย่างนั้น ท่านเป็นอย่างไรเราก็เป็นอย่างนั้น อย่างนี้จึงจะเรียกว่า กตัญญูกตเวทีต่อพระพุทธองค์อย่างแท้จริง

๒

สุวรรณสาม
ยอดกตัญญู

บุคคลใด เลี้ยงมารดาและบิดาโดยธรรม แม้เทวดาและมนุษย์ย่อมสรรเสริญผู้เลี้ยงมารดาและบิดานั้น บุคคลใดเลี้ยงมารดาและบิดาโดยธรรม นักปราชญ์ทั้งหลายย่อมสรรเสริญบุคคลผู้เลี้ยงมารดาและบิดานั้นในโลกนี้ บุคคลนั้นละจากโลกนี้ไปแล้ว ย่อมบันเทิงในสวรรค์

เรามีชีวิตอยู่ในโลกนี้เพียงชั่วคราว ไม่ช้าก็จะต้องจากไป แม้ทรัพย์สมบัติภายนอกที่มีอยู่ เราก็ไม่สามารถเอาติดตัวไปได้ สิ่งที่จะติดตัวเราไป มีแต่บุญกับบาปเท่านั้น ถ้าหากเราสั่งสมบุญ ชีวิตเราก็จะมีคุณค่า เกิดมาแล้วเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และต่อชาวโลก เพราะได้ใช้วันเวลาอันน้อยนิดที่มีอยู่ในโลกนี้ สร้างบารมีอย่างเต็มที่ เช่นเดียวกับพระโพธิสัตว์ทั้งหลาย

มีพุทธวจนะที่ปรากฏใน สุวรรณสามชาดก ขุททกนิกาย ว่า

“โย มาตรं ปิตรं วา มจฺโจ ธมฺเมน โปสติ
เทวาปิ นं ติกิจฺฉนฺติ มาตาเปติภรं นรं
โย มาตรं ปิตรं วา มจฺโจ ธมฺเมน โปสติ
อิเธว นं ปสํสนฺติ เปจฺจ สคฺเค ปโมทติ

บุคคลใด เลี้ยงมารดาและบิดาโดยธรรม แม้เทวดาและมนุษย์ย่อมสรรเสริญผู้เลี้ยงมารดาและบิดานั้น บุคคลใดเลี้ยงมารดาและบิดาโดยธรรม นักปราชญ์ทั้งหลายย่อมสรรเสริญบุคคลผู้เลี้ยงมารดาและบิดานั้นในโลกนี้ บุคคลนั้นละจากโลกนี้ไปแล้ว ย่อมบันเทิงในสวรรค์”

พระบรมศาสดาเมื่อประทับอยู่ ณ วัดพระเชตวันมหาวิหาร ทรงปรารภภิกษุรูปหนึ่งที่เลี้ยงดูบิดามารดาผู้ยากจนไร้ที่อยู่อาศัย

ภิกษุรูปนั้นได้จัดหาที่พักอาศัยให้ และนำผ้าใหม่มาให้นุ่งห่ม เมื่อบิณฑบาตมาแล้ว ก็ให้บิดามารดารับประทานก่อน ส่วนท่านฉันทีหลัง พระบรมศาสดาทรงทราบเรื่องนี้ จึงประทานสาธุการแก่ภิกษุรูปนั้นถึง ๓ ครั้ง แล้วตรัสว่า “เธอได้ปฏิบัติชอบแล้ว แม้ในกาลก่อน เราก็ได้เลี้ยงดูบิดามารดาเช่นกัน” แล้วทรงนำเรื่องในอดีตมาเล่าให้ฟังว่า

*ในป่าแห่งกรุงพาราณสีมีดาบสผู้ทรงศีลชื่อว่าทุกูลดาบส และดาบสินีคือดาบสผู้หญิงชื่อว่าปาริกา แต่เดิมบิดามารดาปรารถนาจะให้ท่านทั้งสองแต่งงานกัน แต่ท่านเป็นผู้ที่รักในการประพฤติพรหมจรรย์ จึงออกบวช และได้เจริญเมตตาธรรมอยู่เป็นนิตย์ ด้วยกระแสแห่งความเมตตา ทำให้สัตว์ทั้งหลายในป่าอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันจนกระแสแห่งความเมตตานี้ ได้แผ่ไปถึงโลกสวรรค์

พระอินทร์ทรงมีพระทัยอ่อนโยน หวังจะอนุเคราะห์ดาบสทั้งสอง เพราะได้เห็นเหตุการณ์ในอนาคตว่า ต่อไปดวงตาของดาบสทั้งสองจะมืดบอด จึงเข้าไปหาดาบสแล้วตรัสว่า “ท่านผู้เจริญ อันตรายจะมีแก่ท่านทั้งสอง ท่านควรมีบุตรไว้

---

*มก. สุวรรณสามชาดก เล่ม ๖๓ หน้า ๑๖๘

ปรนนิบัติ เราจะแนะนำวิธีมีบุตรให้แก่ท่าน โดยไม่ต้องล่วงพรหมจรรย์ เพียงท่านเอามือลูบท้องดาบสินี เมื่อเวลาที่นางมีระดูก็พอแล้ว”

ในกาลนั้น พระโพธิสัตว์จุติจากเทวโลก ถือปฏิสนธิในครรภ์ของดาบสินี เมื่อเวลาล่วงไป ๑๐ เดือน นางได้ให้กำเนิดบุตร ซึ่งมีผิวพรรณดั่งทองคำ จึงให้ชื่อว่าสุวรรณสาม พระโพธิสัตว์เจริญวัยมาตามลำดับ จนอายุได้ ๑๖ ปี

อยู่มาวันหนึ่งดาบสทั้งสองออกไปหาผลไม้ พอเก็บผลไม้เสร็จเรียบร้อยก็เป็นเวลาเย็น ระหว่างเดินทางกลับอาศรม ได้เกิดฝนตกหนัก ท่านทั้งสองจึงเข้าไปหลบฝนอยู่ใต้ร่มไม้ใหญ่ ซึ่งมีจอมปลวกอยู่ น้ำฝนปนกับกลิ่นกายของมนุษย์ ได้ไหลเข้าไปในที่อยู่ของอสรพิษ มันเกิดความโกรธ จึงเลื้อยออกมา แล้วพ่นพิษใส่นัยน์ตาของดาบสทั้งสอง ทำให้ตาบอดทันที

เมื่อสุวรรณสามไม่เห็นบิดามารดากลับมา จึงออกตามหา ร้องเรียกไปตลอดทาง ได้พบบิดามารดาที่จอมปลวกแห่งนั้น และทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงกล่าวกับบิดามารดาว่า “พ่อและแม่อย่าได้วิตกไปเลย ลูกจะปฏิบัติบำรุงเลี้ยงดูพ่อแม่เอง”

สุวรรณสามได้จัดเตรียมสถานที่เพื่อบำรุงบิดามารดา คือ ที่พักกลางคืน ที่พักกลางวัน ที่จงกรม ที่ถ่ายอุจจาระปัสสาวะ

โดยผูกเชือกทำเป็นราวไว้ในสถานที่ต่างๆเพื่อให้ท่านเดินได้สะดวก เมื่อตื่นเช้าขึ้นมาก็ทำความสะอาดอาศรม จัดเตรียมไม้สีฟันและน้ำบ้วนปาก ตั้งน้ำดื่มและอาหาร เลือกผลไม้ที่มีรสอร่อยเตรียมไว้ เมื่อบิดามารดาบริโภคแล้ว ตนจึงบริโภคผลไม้ที่เหลือ ไหว้บิดามารดาแล้ว ไปตักน้ำที่แม่น้ำ ครั้นเวลาเย็นก็ต้มน้ำแล้วอาบให้บิดามารดา บำรุงท่านทั้งสองด้วยดีเสมอมา

วันหนึ่งพระราชาพระนามว่าปิลยักขราชเสด็จมาล่าเนื้อในป่า เมื่อมาถึงท่าน้ำ ได้เห็นรอยเท้าของพวกเนื้อเป็นอันมาก จึงซ่อนพระองค์และหยิบธนูเตรียมไว้ ฝ่ายสุวรรณสามเดินมาตักน้ำพร้อมกับฝูงสัตว์เป็นจำนวนมาก พระราชาเห็นดังนั้นดำริว่า เราล่าสัตว์อยู่ในป่าเป็นเวลานาน ยังไม่เจอมนุษย์เลย ผู้นี้จะเป็นเทวดาหรือพญานาค ถ้าเราเข้าไปไต่ถามก็อาจจะหนีไปเสียก่อน เราควรจะยิงผู้นี้ให้บาดเจ็บ แล้วจึงค่อยเข้าไปถาม

เมื่อสุวรรณสามกำลังจะเดินกลับอาศรม พระราชาได้โอกาส จึงยิงธนูด้วยลูกศรอาบยาพิษ ถูกลำตัวข้างขวาทะลุข้างซ้าย ฝูงเนื้อเมื่อเห็นดังนั้นก็ตกใจกลัววิ่งหนีไปหมด สุวรรณสามแม้ถูกยิง ก็ประคองหม้อน้ำไว้ไม่ให้หก แล้วค่อยๆ วางหม้อน้ำลง กำหนดทิศทางของอาศรมล้มตัวลงนอน หันศีรษะไปทางบิดามารดา เพื่อแสดงความเคารพ แล้วกล่าวขึ้นว่า “ในป่านี้เราไม่มีเวรกับใคร บุคคลผู้มีเวรกับบิดามารดาของเราก็ไม่มี

ใครหนอใช้ลูกศรยิงเรา ขอจงบอกเถิด ทำไมท่านถึงยิงเราแล้วหลบซ่อนอยู่”

พระราชาได้สดับถ้อยคำอันอ่อนโยน จึงดำริว่าบุรุษผู้นี้แม้ถูกเรายิงด้วยลูกศรล้มลงแล้ว ไม่ด่าบริภาษเรา ยังเรียกหาเราด้วยถ้อยคำที่อ่อนโยนน่ารัก น่าพอใจจึงเสด็จเข้าไปใกล้สุวรรณสาม ตรัสว่า “เราเป็นพระราชา”

สุวรรณสามดำรงสติมั่น อดทนต่อความเจ็บปวด แล้วกราบทูลว่า “ขอจงทรงพระเจริญ ข้าพระองค์ชื่อว่า สุวรรณสาม พระองค์ทรงยิงข้าพระองค์ด้วยเหตุใด” พระราชาไม่รู้ว่าจะตอบอย่างไร จึงโกหกว่า “เราเห็นฝูงเนื้อแล้ว หมายจะยิง แต่เมื่อท่านเดินเข้ามา ทำให้ฝูงเนื้อเหล่านั้นตกใจหนีไปหมด เราโกรธเคืองท่าน จึงได้ยิง”

สุวรรณสามทูลว่า “ข้าแต่มหาราชผู้เป็นใหญ่ พระองค์ตรัสอะไรอย่างนั้น สัตว์ทั้งหลายในป่าแห่งนี้ เมื่อเห็นข้าพระองค์แล้ว ที่จะหนีไปย่อมไม่มี พวกเราอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ดังนั้นฝูงเนื้อจะสะดุ้งกลัวข้าพระองค์ได้อย่างไร”

พระราชาทรงยอมรับผิดที่ได้กล่าวเท็จไป สุวรรณสามเมื่อใกล้จะสิ้นใจ จึงกล่าวว่า “บิดามารดาของข้าพระองค์ตาบอด ข้าพระองค์ต้องเลี้ยงดูท่าน แต่นี้ต่อไป ข้าพระองค์คงทำกิจนั้น

ไม่ได้อีกแล้ว ตอนนี้ที่อาศรมยังมีอาหารอยู่บ้าง พ่อและแม่พอจะดำรงชีวิตไปได้อีก ๖ วัน หลังจากนั้นเมื่อไม่ได้อาหาร คงจะต้องตายเป็นแน่ ความทุกข์เพราะถูกพระองค์ยิงด้วยลูกศรนี้ยังไม่เท่ากับความทุกข์ที่ข้าพระองค์จะไม่ได้บำรุงบิดามารดาอีกต่อไป”

พระราชาทรงเสียพระทัยเป็นอย่างยิ่ง ดำริว่า “เราได้ทำกรรมหนักเสียแล้ว ได้ประหารบุรุษผู้ตั้งอยู่ในธรรม ปฏิบัติต่อบิดามารดาด้วยความกตัญญู ถ้าเราตายไป จะต้องตกนรกเป็นแน่ ราชสมบัติจักช่วยอะไรเราได้” จึงตรัสว่า “ท่านอย่าได้กังวลไปเลย เราจะเลี้ยงดูบิดามารดาของท่าน ให้เหมือนกับที่ท่านได้กระทำไว้”

สุวรรณสามได้ฟังดังนั้น จึงกล่าวว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระบาทขอน้อมกราบพระองค์ ขอพระองค์ทรงบำรุงเลี้ยงบิดามารดา ผู้มีดวงตามืดบอดด้วยเถิด และขอพระองค์ได้ตรัสบอกบิดามารดาให้ทราบว่า ข้าพระองค์ขอกราบแทบเท้าท่านทั้งสองเป็นครั้งสุดท้าย” จากนั้นก็สิ้นลม แล้วอยู่ในอาการที่สงบนิ่ง

พระราชาทรงนำดอกไม้มาบูชาสุวรรณสาม แล้วกราบลงในทิศทั้งสี่ ได้ถือหม้อน้ำเสด็จไปยังอาศรมของดาบส ตรัส

เรื่องราวที่เกิดขึ้น ให้แก่บิดามารดาฟัง แล้วพาไปยังที่สุวรรณสามนอนอยู่ ดาบสและดาบสินีเศร้าโศกเสียใจเป็นอย่างยิ่ง ระลึกถึงความดีของลูก แล้วตั้งสัตยาธิษฐานว่า “ขออานิสงส์ที่บุตรของเราได้ประพฤติธรรม ได้บำรุงเลี้ยงดูเรา ด้วยคำสัตย์นี้ ขอพิษจากลูกศรจงอันตรธานหายไป”

เทพธิดาชื่อพสุนทรี ผู้เคยเป็นมารดาของสุวรรณสามในชาติปางก่อน ก็มาช่วย ได้ตั้งสัตยาธิษฐานว่า “ใครๆ ที่จะเป็นที่รักของเรายิ่งกว่าสุวรรณสามย่อมไม่มี ด้วยสัจวาจานี้ ขอพิษร้ายจงหายไป” ความอัศจรรย์ก็พลันบังเกิดขึ้น พิษร้ายได้หายไปในทันที สุวรรณสามกลับฟื้นขึ้นเป็นปกติ และนัยน์ตาที่มืดบอดของบิดามารดา ก็ได้กลับเห็นชัดเจนเป็นปกติ

พระราชาทรงอัศจรรย์ใจยิ่งนักรู้สึกปลื้มปีติที่สุวรรณสามฟื้นคืนชีพ ทรงประคองอัญชลี แล้วขอขมาโทษ สุวรรณสามจึงทูลถวายโอวาทว่า “ข้าแต่มหาราช ขอพระองค์ทรงประพฤติชอบในพระชนกชนนี มิตร อำมาตย์ ชาวเมือง สมณพราหมณ์ และสัตว์ทั้งหลาย และขอพระองค์ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรมจนตลอดพระชนม์ชีพเถิด”

สุวรรณสามได้เลี้ยงดูบิดามารดาจนสิ้นอายุขัย ครั้นละโลกแล้ว ได้บังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ มีความสุขในสัมปรายภพ

เพราะฉะนั้นบัณฑิตจึงกล่าวว่า ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี บุตรธิดาควรรู้อุปการคุณของท่าน แล้วตอบแทนพระคุณท่าน สิ่งใดเป็นหน้าที่ของลูกที่พึงกระทำต่อพ่อแม่ ก็จงทำเถิด ถ้าบิดามารดายังไม่มีศรัทธา ก็ชักชวนให้ท่านมีศรัทธาในพระรัตนตรัย หากท่านยังไม่ได้ทำทาน ก็ชักชวนให้ทำทาน หากท่านยังไม่ได้รักษาศีล ก็ชักชวนให้รักษาศีล หากท่านยังไม่ได้ทำสมาธิเจริญภาวนา ก็ชักชวนให้ทำสมาธิเจริญภาวนา ทำอย่างนี้จึงได้ชื่อว่าได้ตอบแทนพระคุณท่านอย่างสูงสุด เป็นการตอบแทนแบบบัณฑิต ที่ผู้รู้ทั้งหลายสรรเสริญและปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมา เป็นเวลาอันยาวนาน

๗

พญานกแขกเต้า

ผู้ใดบำรุงเลี้ยงมารดาบิดา ด้วยข้าวและด้วยน้ำ ผู้นั้น
ตายไปสู่ภพหน้า ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ โดยไม่ต้องสงสัย

๓๐

เราทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ มีสิ่งที่จะต้องศึกษาควบคู่กันไปอยู่ ๒ ประการ คือ การศึกษาวิชาความรู้ในทางโลก และการศึกษาวิชชาในทางธรรม การศึกษาความรู้ทางโลกมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เรารู้จักวิธีการแสวงหาปัจจัยสี่มาเลี้ยงตนเอง และครอบครัว ทำให้เราสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขในระดับหนึ่ง ส่วนการศึกษาความรู้ในทางธรรม มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกฝนอบรมจิตใจของเราให้สะอาดบริสุทธิ์ อันจะส่งผลให้เราได้เข้าถึงแหล่งของความรู้ที่สมบูรณ์ เป็นความรู้เพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้เข้าถึงความสุขอันแท้จริงที่มีอยู่ภายใน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ใน ตักกลชาดก ว่า

“โย มาตรำ วา ปิตรำ สวิฏฺจ
อนฺเนน ปาเนน อุปฏฺจหาติ
กายสฺส เภทา อภิสมฺปรายำ
อสำสยำ โส สุคตึ อุเปติ

“ผู้ใดบำรุงเลี้ยงมารดาบิดา ด้วยข้าว และด้วยน้ำ ผู้นั้นตายไปสู่ภพหน้า ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ โดยไม่ต้องสงสัย

*ในสมัยพุทธกาล มีผู้เฒ่าสองสามีภรรยามีลูกชายซึ่งบวชเป็นพระอยู่ในวัดพระเชตวัน ผู้เฒ่าทั้งสองได้รับกรรมลำบากใน

การแสวงหาอาหาร ร่างกายก็ผ่ายผอม ไม่มีเรี่ยวแรงที่จะทำงานหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง พระลูกชายซึ่งเป็นผู้มีความกตัญญูจึงนำอาหารที่ได้จากการบิณฑบาตมาเลี้ยงท่านทั้งสองทุกวัน

พระบรมศาสดาทรงทราบถึงเรื่องนี้ จึงตรัสเรียกภิกษุรูปนั้นมา แล้วทรงถามว่า “ดูก่อนภิกษุ เธอบิณฑบาตมาเลี้ยงบิดามารดาของเธอ จริงหรือ” ภิกษุรูปนั้นทูลตอบว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ จริงพระเจ้าข้า” พระพุทธองค์จึงตรัสสรรเสริญว่า “ดีแล้วภิกษุ แม้แต่บัณฑิตในกาลก่อน เกิดเป็นสัตว์เดียรัจฉาน ก็ยังเลี้ยงดูพ่อแม่ที่แก่แล้ว ด้วยอาหารที่หามาด้วยจะงอยปาก” ทรงระลึกชาติหนหลัง แล้วนำเรื่องในอดีตมาตรัสเล่าให้ภิกษุทั้งหลายฟังว่า

ในอดีตมีนกแขกเต้าฝูงใหญ่อาศัยอยู่ในป่างิ้วบนยอดเขาแห่งหนึ่ง ครั้งนั้น พระโพธิสัตว์ได้ถือกำเนิดเป็นลูกของพญานกแขกเต้า เมื่อเติบโตขึ้น มีรูปร่างงดงาม สมบูรณ์ด้วยพละกำลัง และสติปัญญา เมื่อบิดาของพระโพธิสัตว์แก่ชราลง จึงแต่งตั้งให้พระโพธิสัตว์เป็นจ่าฝูงปกครองฝูงนกเหล่านั้น

---

*มก. สาลิเกทารชาดก เล่ม ๖๐ หน้า ๓๔๙

ด้วยความกตัญญู พญานกแขกเต้าจึงออกไปหาอาหารมาเลี้ยงบิดามารดา ไม่ยอมให้บิดามารดาได้รับความลำบากในการหาอาหาร ให้พักอยู่ในรัง และตนก็ปกครองฝูงนกแขกเต้า โดยนำฝูงนกไปสู่ป่าหิมพานต์ เพื่อหากินข้าวสาลีในป่า พอกินอิ่มแล้วก็คาบอาหารมาฝากให้บิดามารดา

วันหนึ่งฝูงนกได้พากันไปกินข้าวสาลีในไร่ข้าวสาลีของชาวมคธ คนดูแลไร่จึง วิ่งออกมาไล่นก แม้จะวิ่งกลับไปกลับมาพยายามที่จะไล่นกออกไป แต่ไม่สามารถจะไล่ได้ เพราะนกมีจำนวนมากมายเหลือเกิน พวกนกได้พากันจิกกินข้าวสาลีจนอิ่มหนำสำราญ แล้วก็บินกลับไป ส่วนพญานกก็จะรวบรวมข้าวสาลีแล้วคาบมาเผื่อให้บิดามารดาเป็นประจำ

วันต่อมาฝูงนกแขกเต้า ก็พากันไปที่ไร่ข้าวสาลีนั้นอีก คนดูแลไร่ข้าวสาลีก็วิ่งออกมาไล่พวกนกอีก แต่ไม่สำเร็จ จึงคิดว่าถ้าพวกนกพากันมากินข้าวสาลีทุกวัน ข้าวสาลีต้องหมดไร่แน่ จึงไปบอกแก่พราหมณ์ผู้เป็นเจ้าของ

เมื่อไปถึง พราหมณ์ก็ถามว่า “เป็นอย่างไร ข้าวสาลีสมบูรณ์ดีหรือ” เขาตอบว่า “นายท่าน ข้าวสาลีก็สมบูรณ์ดี แต่มีฝูงนกแขกเต้า ได้พากันมากินข้าวในไร่ของท่าน พอข้าพเจ้าเข้าไปไล่ มันก็บินหนีไป แล้ววกกลับมากินอีก แต่มีพญานก-

แขกเต้าอยู่ตัวหนึ่งสวยกว่าทุกตัว พอกินเสร็จแล้ว ก็มักจะคาบข้าวสาลีกลับไปด้วย”

พราหมณ์ฟังแล้ว ก็นึกชอบพญานกแขกเต้าขึ้นมา จึงบอกว่า “เจ้าจงใช้บ่วง ดักจับพญานกมาให้เรา” วันรุ่งขึ้น คนเฝ้าไร่จึงใช้บ่วงดักพญานกแขกเต้า ในที่ที่คิดว่าพญานกจะลงมากินข้าวสาลี เพราะได้สังเกตเห็นพญานกมักจะบินลงมาที่เดิมทุกวัน

วันต่อมาพญานกแขกเต้าก็ร่อนลงมาที่เดิมอีก จึงติดบ่วงที่วางดักไว้ เมื่อรู้ว่าตนติดบ่วงแล้ว ก็คิดว่า “ถ้าเราส่งเสียงร้องเอะอะในเวลานี้ พวกญาติของเราก็จะตกใจบินหนีไป โดยไม่ได้กินข้าวสาลี เราต้องอดกลั้นไว้ จนกว่าพวกญาติจะกินจนอิ่ม” เมื่อรู้ว่าพวกนกกินจนอิ่มแล้ว จึงได้ส่งเสียงร้องออกมา นกเหล่านั้นรู้ว่ามีอันตรายเกิดขึ้น ก็ตกใจพากันบินหนีไปหมด

คนเฝ้าไร่ได้ยินเสียงร้องของนกเหล่านั้นแล้ว ก็ลงจากกระท่อมไปที่วางบ่วง เห็นพญานกแขกเต้าก็จับมัดขาทั้งสองไว้ แล้วนำไปให้พราหมณ์ เมื่อพราหมณ์เห็นพญานกแล้ว ก็อุ้มมานั่งบนตักด้วยความรัก แล้วกล่าวว่า “นกแขกเต้าเอ๋ย ท้องเจ้าคงจะใหญ่กว่าท้องของนกตัวอื่นเป็นแน่ ถึงกินข้าวของเรา แล้วยังคาบเอากลับไปอีก เจ้ามีฉางสำหรับเก็บข้าวไว้หรือ หรือว่า

เรามีเวรต่อกันมาก่อน”

พญานกแขกเต้าได้ฟังดังนั้นแล้ว จึงกล่าวว่า “ข้าพเจ้ามิได้มีเวรกับท่าน ฉางของข้าพเจ้าก็ไม่มี แต่ข้าพเจ้านำเอาข้าวสาลีนี้ไปเปลื้องหนี้เก่า ให้เขากู้หนี้ใหม่ และฝังขุมทรัพย์ไว้ที่ป่างิ้วนั้น” พราหมณ์เกิดความสงสัยจึงถามว่า “การให้กู้หนี้ของเจ้า เป็นอย่างไร การเปลื้องหนี้ของเจ้าเป็นอย่างไร และเจ้าฝังขุมทรัพย์ไว้อย่างไร”

“ข้าแต่พราหมณ์ ลูกน้อยทั้งหลายของข้าพเจ้ายังเล็กอยู่ ขนปีกยังไม่ขึ้น เมื่อข้าพเจ้าเลี้ยงบุตรเหล่านี้ ถ้าเขารู้บุญคุณ เขาก็จะเลี้ยงดูข้าพเจ้าบ้าง ในยามที่แก่ชรา เพราะเหตุนั้น ข้าพเจ้าจึงเป็นผู้ให้บุตรเหล่านี้กู้หนี้ ส่วนมารดาและบิดาของข้าพเจ้าแก่แล้ว ข้าพเจ้าคาบเอาข้าวสาลีไปด้วยจะงอยปาก เพื่อเลี้ยงท่านทั้งสอง จึงชื่อว่าได้เปลื้องหนี้ และที่ในป่านั้น มีนกพวกหนึ่งที่มีขนปีกหลุดหมดแล้ว เป็นนกทุพพลภาพ ข้าพเจ้าต้องการบุญ จึงได้ให้ข้าวสาลีแก่นกเหล่านั้น เพราะบัณฑิตทั้งหลายกล่าวว่าการทำบุญนั้น เป็นขุมทรัพย์ การฝังขุมทรัพย์ไว้ของข้าพเจ้าเป็นเช่นนี้”

พราหมณ์ฟังพญานกแล้ว ก็มีจิตเลื่อมใส กล่าวว่า “เจ้าเป็นนกที่มีคุณธรรม มนุษย์บางพวกยังไม่รู้จักบุญคุณคนเลย

ตั้งแต่นี้ต่อไป เจ้าพร้อมกับหมู่ญาติจงกินข้าวสาลีในไร่ของเราตามต้องการเถิด เราปรารถนาจะขอเห็นเจ้าอีก การที่ได้เห็นเจ้าถือว่าเป็นสิริมงคล และเจ้าก็เป็นที่พอใจของเรา”

พราหมณ์อ้อนวอนพระมหาสัตว์อย่างนี้แล้ว มองดูด้วยจิตอันอ่อนโยน ประหนึ่งมองดูลูกรัก ได้แก้เชือกที่มัดข้อเท้าออก ทาเท้าทั้งคู่ด้วยน้ำมันที่หุงแล้วร้อยครั้ง ให้พญานกเกาะบนตั่งที่งดงามวิจิตร แล้วให้บริโภคข้าวตอกคลุกน้ำผึ้งในจานทอง ให้ดื่มน้ำเจือน้ำตาลกรวดที่มีรสเลิศ

หลังจากนั้นพญานกแขกเต้าก็กล่าวว่า “ข้าแต่พราหมณ์ ข้าพเจ้าได้กิน และดื่มในที่อยู่ของท่าน ข้าพเจ้าจะมาพำนักในที่ของท่านทุกวัน ขอท่านจงให้ทานอย่างสม่ำเสมอ ในสมณ-พราหมณ์ผู้ทรงธรรม และจงเลี้ยงดูมารดาบิดาผู้แก่เฒ่าด้วยความกตัญญูเถิด” แล้วก็บินกลับไป พร้อมกับคาบอาหารไปฝากบิดามารดา

เมื่อพระบรมศาสดาทรงเล่าเรื่องในอดีตจบลง ภิกษุผู้เลี้ยงดูบิดามารดามีดวงตาเห็นธรรม ได้บรรลุโสดาปัตติผลในที่นั้นเอง เราจะเห็นว่าความกตัญญูเป็นคุณธรรมของบัณฑิตที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสรรเสริญ แม้นกแขกเต้าจะเป็นเพียงสัตว์เดียรัจฉานยังมีความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดาถึงเพียงนี้

เราได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์ เป็นผู้มีบุญ และมีคุณธรรม เราควรจะใช้กายมนุษย์นี้สร้างความดีให้คุ้มค่ามากที่สุด ให้สมกับที่เราได้เกิดมาเป็นมนุษย์ และพบคำสอนอันประเสริฐในพระพุทธศาสนา

ดังนั้น ผู้ที่มีความกตัญญูกตเวที คือรู้อุปการคุณของผู้อื่นที่มีต่อตน แล้วหาโอกาสตอบแทนคุณของท่าน จึงได้ชื่อว่าดำเนินตามแบบแผนของบัณฑิตในกาลก่อน บุญกุศลจะเกิดขึ้นอย่างมากมายมหาศาล เพราะเป็นการทดแทนพระคุณด้วยจิตที่บริสุทธิ์ มีดวงปัญญาตรองเห็นคุณงามความดีของผู้มีอุปการะคุณธรรมในตัวของเรา จึงเพิ่มพูนขึ้นมาในจิตใจ และจะเป็นทางมาแห่งคุณธรรมอื่นๆ อีกมาก เป็นเหตุให้สามารถบรรลุธรรมได้โดยง่าย โดยเร็วพลัน

ความดีหรือบุญกุศลที่เราทำทั้งหมดนั้น ไม่ได้เป็นไปเพื่อจุดประสงค์อื่น แต่เป็นไปเพื่อการบรรลุมรรคผลนิพพาน เพื่อไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรม และแหล่งกำเนิดของบุญ หรือความดีทั้งหลายจะปรากฏอยู่ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ดังนั้นเราจะต้องฝึกฝนใจของเรา ให้มาหยุดนิ่งอยู่ที่ตรงนี้ อย่างสม่ำเสมอในทุกๆ วัน ทุกๆ อิริยาบถ

สละชีวิตเพื่อพ่อ

บุคคล ๒ จำพวก ที่หาได้ยากในโลก
คือ บุพการีบุคคล และกตัญญูกตเวทีบุคคล
บุคคล ๒ จำพวกนี้แล หาได้ยากในโลก

การสร้างบารมีเป็นงานที่แท้จริงของมวลมนุษยชาติ เราเกิดมาก็เพื่อสร้างบารมี ดำเนินตามรอยบาทพระบรมศาสดา มุ่งแสวงหาสาระที่แท้จริงของชีวิต เพื่อให้ไปถึงจุดหมายปลายทาง คือที่สุดแห่งธรรม แต่ในระหว่างการสร้างบารมีเป็นธรรมดาที่จะต้องพบอุปสรรค อุปสรรคเป็นเพียงเครื่องทดสอบกำลังใจของนักสร้างบารมี หากเราใช้สติและปัญญา ปัญหาทั้งหลายก็จะหมดไป เหมือนการเอาคบเพลิงจุ่มลงไปในน้ำ แหล่งของสติและปัญญาอยู่ตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ การเอาใจมาหยุดนิ่งที่ตรงนี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตของเรา

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้ใน ทุลลภสูตร ว่า

“บุคคล ๒ จำพวก ที่หาได้ยากในโลก คือ บุพการีบุคคล และกตัญญูกตเวทีบุคคล บุคคล ๒ จำพวกนี้แล หาได้ยากในโลก”

ผู้ที่ทำคุณงามความดีมีอุปการคุณต่อผู้อื่นก่อนโดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ทำไปด้วยใจบริสุทธิ์ล้วนๆ ใครทำอย่างนี้ได้จึงได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่หาได้ยากในโลก ท่านเรียกว่า “บุพการี-บุคคล” เช่น บิดามารดาของเรา เป็นต้น

พระพุทธองค์ทรงอุปมาพระคุณของบิดามารดาไว้ว่า “หากแม้นใครจะพึงนำบิดามาไว้บนบ่าข้างขวา นำมารดามาไว้

บนบ่าข้างซ้าย แล้วปรนนิบัติเลี้ยงดูท่านทั้งสองอย่างดี ให้ท่านถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะลงบนบ่าทั้งสองข้าง ถึงจะบำรุงท่านอยู่เช่นนี้ตลอดหนึ่งร้อยปี จนกระทั่งบิดามารดาละจากโลกไป ก็ยังไม่อาจจะทดแทนพระคุณของท่านได้หมดสิ้น”

นักปราชญ์จึงกล่าวว่า “แม้จะเอาภูเขาสิเนรุมาแทนปากกา เอาน้ำในมหาสมุทรทั้งสี่แทนน้ำหมึก เอาแผ่นฟ้ามาแทนกระดาษ แล้วเขียนพรรณนาพระคุณของบิดามารดา พยายามเขียนไปจนกระทั่งภูเขาสิเนรุสึก น้ำในมหาสมุทรเหือดแห้งหายไป แผ่นฟ้าอันกว้างใหญ่ไม่มีที่ว่างเหลืออยู่เลย แม้กระนั้นก็ยังไม่อาจจะเขียนพรรณนาพระคุณของบิดามารดาได้หมดสิ้น”

บัณฑิตทั้งหลาย เมื่อพิจารณาเห็นพระคุณของท่านแล้ว จึงหาโอกาสตอบแทนพระคุณท่านอยู่เสมอ แม้จะต้องเอาชีวิตเข้าแลกก็ยอม ผู้รู้กล่าวว่า “บุคคลผู้รู้อุปการะที่ผู้อื่นกระทำแล้วและกระทำตอบแทน เรียกว่าเป็นบุคคลผู้มีความกตัญญูกตเวทีที่หาได้ยากในโลก” เหมือนดังเรื่องในอดีตชาติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีมาในชัยทิสชาดกว่า

*ครั้งนั้น พระโพธิสัตว์ได้บังเกิดเป็นพระราชโอรสของ

---

*มก. ชัยทิสชาดก เล่ม ๖๑ หน้า ๓๔๐

พระเจ้าชัยทิสมหาราช พระราชาทรงโปรดการล่าเนื้อมาก วันหนึ่งก่อนที่จะเสด็จไปล่าเนื้อ นันทพราหมณ์ได้มาเข้าเฝ้า พระราชาทรงพอพระทัยพราหมณ์มาก จึงบอกว่าหลังจากเสร็จธุระแล้ว จะกลับมาฟังธรรม และจะพระราชทานทรัพย์ให้ เมื่อพระราชทานบ้านพักแก่พราหมณ์แล้ว จึงเสด็จไปล่าเนื้อ

จากนั้น พระองค์ก็เสด็จเข้าป่าไปพร้อมกับเหล่าเสนา-อำมาตย์ ในขณะที่กำลังไล่ต้อนเนื้ออยู่นั้น พระองค์รับสั่งว่า “ถ้าเนื้อหนีไปทางผู้ใด ผู้นั้นจะต้องมีโทษ” แต่บังเอิญว่า เนื้อได้วิ่งหนีไปทางพระราชา พระองค์ทรงจับไม่ทัน จึงไล่ตามไปโดยลำพัง ในที่สุดก็สามารถจับเนื้อได้ แต่ในระหว่างทางที่จะกลับทรงพลัดหลงเข้าไปในเขตยักษ์กินคน จึงถูกยักษ์จับไว้

พระราชาตรัสบอกกับยักษ์ ถึงเรื่องที่พระองค์ได้ทรงให้สัญญากับพราหมณ์ไว้ว่า จะกลับไปฟังธรรม แล้วจะมอบทรัพย์ให้แก่พราหมณ์ ขอให้ยักษ์ได้ปล่อยพระองค์ไปก่อน แล้วจะกลับมาให้กินในภายหลัง ยักษ์รู้ว่าธรรมดากษัตริย์ตรัสแล้วไม่คืนคำ จึงอนุญาตให้พระองค์กลับไป แต่ให้กลับมาภายในวันรุ่งขึ้น พระราชาก็ให้คำมั่นสัญญา

วันรุ่งขึ้น ก่อนที่พระองค์จะเสด็จไปหายักษ์ ได้ตรัสเรียกพระโอรสมาให้โอวาทว่า “ขอให้ลูกจงประพฤติธรรมในรัฐสีมา จงปกครองไพร่ฟ้าประชาราษฎร์แทนพ่อ วันนี้พ่อจะต้องไปให้

ยักษ์กินตามสัญญา ลูกจงเสวยราชสมบัติเถิด”

ธรรมดาของพระโพธิสัตว์เป็นผู้มีความกตัญญูกตเวที จึงได้ทูลว่า “ขอเสด็จพ่ออย่าได้เสด็จไปเลย ลูกจะขอเอาชีวิตแลกกับพระชนม์ชีพของเสด็จพ่อเอง เสด็จพ่อได้โปรดวางพระทัยเถิด” แม้พระราชาจะทรงทัดทานอย่างไรก็ไม่สำเร็จ เพราะพระโพธิสัตว์มีใจเด็ดเดี่ยว มุ่งมั่นที่จะทดแทนพระคุณพระราชาจึงต้องทรงอนุญาตในที่สุด

พระโพธิสัตว์ได้เสด็จออกจากพระนคร ด้วยความองอาจกล้าหาญ ทรงปีติโสมนัสว่า เราจะได้ทดแทนพระคุณของบิดามารดา ซึ่งเป็นโอกาสที่หาได้ยาก แม้จะต้องตาย เราก็ไม่หวั่นไหวต่อมรณภัย แล้วได้เสด็จไปยังที่อยู่ของยักษ์

ฝ่ายยักษ์รอคอยการมาของพระราชาอยู่ใต้ต้นไม้ เมื่อเห็นพระโอรสเสด็จมาแทน จึงถามว่า “ท่านไม่รู้หรือว่าเราเป็นยักษ์ ทำไมจึงเดินมาหาเรา” พระโพธิสัตว์ตรัสว่า “เรารู้ว่าท่านเป็นยักษ์กินคน เราคือโอรสของพระราชา วันนี้ท่านจงกินเราแทนพระชนกเถิด” ยักษ์กล่าวว่า “ธรรมดาสัตว์ทั้งหลายย่อมกลัวตาย ท่านมาแทนบิดา ท่านไม่กลัวตายหรือ” พระโพธิสัตว์กล่าวว่า “เราไม่กลัว เรานี่แหละ กล้าตายแทนบิดามารดาได้ แม้เราจะต้องตายไปในวันนี้ ย่อมจะไปสู่สุคติโลกสวรรค์ เพราะเราเห็น

คุณข้อนี้ เราจึงไม่กลัวตาย เชิญท่านกินเนื้อเราเถิด”

เมื่อยักษ์ได้ฟังถ้อยคำ และเห็นท่าทีอันเด็ดเดี่ยวของพระโพธิสัตว์ จึงเกิดความครั่นคร้าม และรู้สึกหวั่นไหวเป็นอย่างมาก ตกใจกลัว แล้วคิดในใจว่า มนุษย์ผู้กล้าหาญเช่นนี้เราไม่เคยเจอมาก่อนเลย เรากลัวใจบุรุษผู้นี้ที่ทำให้เราหวั่นไหว เราไม่อาจที่จะกินเขาได้ จะต้องหาอุบายขับไล่ให้หนีไปเสีย แล้วจึงแกล้งบอก เพื่อเปิดโอกาสให้หนีไปว่า “ท่านจงเข้าไปในป่าหาฟืนมาก่อไฟ เราจะย่างเนื้อของท่านในกองไฟนั้น”

พระองค์ได้ทำตามยักษ์บอก ด้วยความกระตือรือร้น มิได้มีท่าทีแห่งความสะทกสะท้านเลย นำฟืนมากองแล้วจุดไฟเดินกลับไปหายักษ์ ยักษ์ได้เห็นพระโพธิสัตว์ทำเช่นนั้น จึงเกิดอาการขนพองสยองเกล้าขึ้น ดำริว่า บุรุษนี้เป็นประดุจราชสีห์ผู้ไม่กลัวความตาย เราไม่เคยพบเห็นบุคคลผู้มีความกตัญญูกตเวที ต่อบิดามารดาถึงเพียงนี้ ถ้าเรากินเขาเป็นอาหาร ศีรษะเราจะต้องแตกเป็นเจ็ดเสี่ยงแน่นอน

ยักษ์จึงบอกว่า “ท่านสัตบุรุษผู้ตั้งอยู่ในธรรม ท่านมีความกตัญญูที่ใครๆ ในโลกทำได้ยาก บัดนี้ ท่านเหมือนดวงจันทร์ที่พ้นจากปากแห่งราหูแล้ว ย่อมไพโรจน์กว่าหมู่ดาวบนท้องฟ้าฉันใด ท่านผู้มีอานุภาพก็เป็นฉันนั้น ท่านได้หลุดพ้นจากเราแล้ว

เพราะเรายอมแพ้ใจของท่าน ท่านจงกลับไปเถิด ท่านให้ชีวิตแก่พระบิดา ส่วนเราบูชาความกตัญญู และความสัตย์ของท่าน เราจึงได้ให้ชีวิตแก่ท่าน ขอท่านจงบำรุงบิดามารดาของท่านเถิด”

พระโพธิสัตว์เมื่อได้ชีวิตแล้ว จึงกล่าวสั่งสอนยักษ์ ให้สมาทานในศีล และประพฤติธรรม อย่าได้มีเวรกับใคร จะได้ไม่ต้องกลับมาเกิดเป็นยักษ์อีก จากนั้นจึงเสด็จกลับพระนครโดยปลอดภัย

เราจะเห็นว่า บัณฑิตทั้งหลายในกาลก่อน แม้รู้ว่าจะต้องไปตายแทนบิดา ก็ไม่ละทิ้งธรรม คือ ความกตัญญูกตเวที มิได้หวั่นเกรงต่อความตายที่จะเกิดขึ้นกลับมีความปลื้มปีติโสมนัสที่จะได้ทดแทนพระคุณบิดามารดาเสมือนทหารกล้าที่ไม่ครั่นคร้ามยามเข้าสู่สมรภูมิรบ แม้รู้ตัวว่าเมื่อออกไปรบแล้ว จะต้องเสี่ยงต่อความตายทุกขณะจิต กลับมีความภาคภูมิใจ ที่ได้เป็นผู้ปกป้องประเทศชาติ ให้หลุดพ้นจากอริราชศัตรู

เพราะฉะนั้น เราควรจะเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวที รู้อุปการคุณของผู้อื่น แม้เพียงเล็กน้อย แล้วหาโอกาสตอบแทนอยู่เสมอ เมื่อถึงวาระสำคัญในการทดแทนพระคุณบิดามารดา เราก็ควรจะแสดงออกซึ่งความเป็นลูกกตัญญู เพราะโอกาสอย่างนี้หาได้ยากอย่างยิ่ง บัณฑิตจึงกล่าวว่า “นิมิตฺตํ สาธุรูปานํ

กตญฺญูกตเวทิตา ความกตัญญูกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี”

ในพระคาถาธรรมบท ได้กล่าวไว้ว่า

“บุคคลพึงรู้แจ้งธรรม อันพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว จากบุคคลใด พึงนอบน้อมบุคคลนั้นโดยเคารพ เหมือนพราหมณ์นอบน้อมการบูชาไฟ ฉะนั้น”

บุคคลผู้ชี้แนะหนทางสายกลาง ที่เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา ทางแห่งความบริสุทธิ์หลุดพ้นไปสู่อายตนนิพพาน บุคคลผู้นั้นจัดว่าเป็นบุคคลสูงสุดสำหรับผู้ที่ได้บรรลุอมตธรรม พระพุทธ-องค์ทรงสอนให้มีความกตัญญูกตเวที และนอบน้อมเคารพบูชาต่อบุคคลผู้ชี้แนะ เหมือนกับพราหมณ์ที่นอบน้อมการบูชาไฟ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีพระคุณอันยิ่งใหญ่ต่อเรา เราควรจะตอบแทนพระคุณพระพุทธองค์ ด้วยการช่วยกันประกาศพระสัทธรรม เผยแผ่คำสอนของพระองค์ไปทั่วโลก เพื่อเป็นแสงสว่างแก่ชาวโลก และเราจะต้องตั้งใจปฏิบัติธรรมด้วยความเคารพ เพราะการปฏิบัติธรรมเป็นการบูชาอย่างสูงสุด ยิ่งกว่าการบูชาไฟเสียอีก ดังนั้นให้ขยันนั่งธรรมะฝึกใจให้หยุดนิ่งตลอดเวลา เพื่อเราจะได้เข้าถึงพระธรรมกายกันทุกคน

อย่าลบหลู่คุณท่าน

บุรุษพึงรู้แจ้งธรรมจากผู้ใด เป็นกษัตริย์ก็ตาม เป็นพราหมณ์ก็ตาม เป็นแพศย์ก็ตาม เป็นศูทรก็ตาม เป็นคนจัณฑาล คนเก็บขยะก็ตาม ผู้นั้นจัดเป็นคนสูงสุดของบุรุษนั้น

งานหลักของมวลมนุษยชาติ คือการสร้างบารมีไปสู่อายตนนิพพาน เพราะเราเกิดมาภพชาติหนึ่ง ก็เพื่อสั่งสมบุญบารมีเท่านั้น บุญที่เราได้ทำไว้ดีแล้ว จะเป็นเสบียงในการเดินทางข้ามวัฏสงสารอันยาวไกล เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายอันสูงสุดของชีวิต คือ การทำจิตให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ ให้เข้าถึงพระธรรมกาย เข้าถึงความสุขอันเป็นนิรันดร์ ซึ่งเป็นสุดยอดแห่งความปรารถนาของมวลมนุษยชาติ

ในอัมพชาดก บัณฑิตในกาลก่อนได้กล่าวสรรเสริญคุณของผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ไว้ว่า

“ขตฺติยา พฺราหฺมณา เวสฺสา สุทฺทา จณฺฑาลปุกฺกุสา
ยมฺหา ธมฺมํ วิชาเนยฺย โส หิ ตสฺส นรุตฺตโม

บุรุษพึงรู้แจ้งธรรมจากผู้ใด เป็นกษัตริย์ก็ตาม เป็นพราหมณ์ก็ตาม เป็นแพศย์ก็ตาม เป็นศูทรก็ตาม เป็นคนจัณฑาล คนเก็บขยะก็ตาม ผู้นั้นจัดเป็นคนสูงสุดของบุรุษนั้น”

วิชาความรู้เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่า เพราะมนุษย์ดำรงชีพอยู่ได้ ก็ด้วยอาศัยวิชาความรู้ดังคำที่ว่า“มีวิชาเหมือนมีทรัพย์อยู่นับแสน” ดังนั้นครูบาอาจารย์ผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้จึงเป็นผู้มีพระคุณที่ศิษย์พึงเคารพนอบน้อม และมีความกตัญญูกตเวทียิ่งถ้าให้ความรู้ในทางธรรมที่ทำให้พ้นทุกข์ได้ยิ่งมีพระคุณมหาศาล

ผู้ที่มีความกตัญญูกตเวทีต่อครูบาอาจารย์ ย่อมประสบความสุข ความเจริญ ส่วนคนที่อกตัญญูลบหลู่ดูหมิ่นผู้มีพระคุณย่อมเสื่อมจากลาภ และเกียรติยศชื่อเสียง ดังชายหนุ่มคนหนึ่งในอดีตกาล

*ในครั้งนั้น พระโพธิสัตว์ได้ถือกำเนิดในหมู่บ้านคนจัณฑาลแห่งหนึ่ง ท่านรู้วิธีร่ายมนตร์ที่ทำให้มะม่วงออกดอกออกผล แม้ไม่ใช่ฤดูมะม่วงก็ตาม ทุกวันท่านจะตื่นแต่เช้าตรู่คว้าหาบออกจากบ้าน เข้าป่าไปหาต้นมะม่วง เมื่อเขาร่ายมนตร์แล้วต้นมะม่วงก็ผลิดอกออกผลอย่างน่าอัศจรรย์ และผลที่ออกมานั้นก็สุกทันที มีรสชาติหวานหอมเป็นพิเศษ ใครลิ้มรสแล้วเป็นต้องติดอกติดใจ ท่านได้เก็บผลมะม่วงเหล่านั้นขายเลี้ยงชีพเป็นประจำทุกวัน

ต่อมามีชายหนุ่มคนหนึ่ง เห็นพระโพธิสัตว์นำมะม่วงมาขายในเวลาที่ไม่ใช่ฤดู ก็รู้ว่าท่านจะต้องมีวิชาดีที่ทำให้มะม่วงออกดอกออกผลนอกฤดูกาลได้เป็นแน่ เขาอยากจะได้วิชานี้มาก จึงรีบไปยังบ้านของพระโพธิสัตว์ อุปัฏฐากรับใช้ช่วยเหลือการงานทุกอย่าง จนกระทั่งภรรยาของพระโพธิสัตว์เกิดความเมตตาอ้อนวอนให้สอนวิชาให้แก่เขา แม้พระโพธิสัตว์จะดูลักษณะของ

---

*มก. อัมพชาดก เล่ม ๖๐ หน้า ๒๑๐

เขาแล้วรู้ว่า ชายคนนี้เป็นคนไม่ซื่อสัตย์อกตัญญู และชอบลบหลู่คุณท่าน ไม่อยากรับเป็นศิษย์ แต่ขัดภรรยาไม่ได้ เพราะชายหนุ่มมีอุปการคุณ จึงถ่ายทอดมนต์ให้

เมื่อเขาเรียนสำเร็จแล้ว ท่านก็กล่าวย้ำว่ามนต์นี้มีค่าประมาณไม่ได้ ถ้าใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางที่ชอบ ลาภสักการะใหญ่หลวงจะเกิดขึ้น แต่มีข้อแม้ว่าหากพระราชามหาอำมาตย์หรือใครก็ตามถามว่า ไปเรียนมนต์นี้มาจากไหน ใครเป็นอาจารย์ จะต้องตอบไปตามความเป็นจริง เพื่อเป็นการเพิ่มคุณธรรมของตนเอง และจะทำให้อานุภาพของมนต์นี้ศักดิ์สิทธิ์ยิ่งๆ ขึ้นไป มิฉะนั้นอานุภาพของมนต์จะเสื่อมหายไปทันที

เขารับปากอาจารย์แล้วกราบลาจากไป ในระหว่างทางก็ได้ทดลองมนต์ไปด้วย พบว่าใช้ได้ดี เมื่อถึงเมืองหลวง เขาสามารถขายมะม่วงเลี้ยงชีพได้ทรัพย์มามากมาย

วันหนึ่ง นายอุทยานมาซื้อมะม่วงจากเขาไปถวายแด่พระราชา พระราชาเสวยแล้ว ทรงพอพระทัยยิ่งนัก จึงตรัสถามว่าได้มะม่วงมาจากที่ไหน นายอุทยานกราบทูลว่า ซื้อมาจากพ่อค้ามะม่วงคนหนึ่ง พระองค์จึงรับสั่งว่า แต่นี้ต่อไปมะม่วงที่นำมาถวายพระองค์ให้นำมาจากพ่อค้าคนนี้เท่านั้น ตั้งแต่นั้นมาเขาจึงได้ถวายมะม่วงแด่พระราชาเป็นประจำทุกวัน

ต่อมาพระราชาได้เรียกเขาไปเข้าเฝ้า แล้วตรัสถามว่า นอกฤดูกาลแล้วมะม่วงยังมีอยู่หรือ เขากราบทูลว่า “ตนมีมนต์วิเศษที่สามารถเสกมะม่วงได้ ไม่ว่าจะในฤดูกาลไหน” พระองค์มีพระประสงค์จะดูความสามารถของเขา จึงรับสั่งให้ทดลองทำให้ดูท่ามกลางมหาชน ในขณะที่เขาแสดงอานุภาพแห่งมนต์นั่นเอง พลันปรากฏผลเป็นอัศจรรย์ ต้นมะม่วงที่ไม่มีผลก็ผลิดอกออกผล แล้วมะม่วงสุกก็ร่วงหล่นลงมาดังกับสายฝน มหาชนและเหล่าข้าราชบริพารต่างพากันชื่นชม ปรบมือกันเสียงดังสนั่น

พระราชาจึงพระราชทานทรัพย์มากมายแก่เขา แล้วตรัสถามว่า “เรียนมนต์มาจากที่ไหน” เขาคิดว่า “ถ้าเราบอกว่าเรียนมาจากคนจัณฑาล ก็จะได้รับความอับอาย และเสื่อมเสียเกียรติยศชื่อเสียง คนอื่นจะไม่นับหน้าถือตา และยังจะถูกมหาชนดูถูกดูหมิ่นเอาอีกด้วย” จึงกราบทูลว่า “เรียนมาจากสำนักของอาจารย์ทิศาปาโมกข์” พร้อมๆ กับที่เขากล่าวมุสามนต์ก็เสื่อมในทันทีโดยที่เขาไม่รู้ตัว

เมื่อพระราชาได้สดับว่าเรียนจากอาจารย์ทิศาปาโมกข์ พระองค์ทรงปีติโสมนัส รับสั่งให้เขาเข้ามารับใช้ในพระราชวัง วันรุ่งขึ้นทรงมีพระประสงค์จะเสวยมะม่วงอีก จึงเสด็จไปที่พระราชอุทยาน รับสั่งให้ชายหนุ่มร่ายมนตร์ เพื่อเอาผลมะม่วงมา

เสวย เขายืนห่างจากต้นมะม่วงในระยะ ๗ ก้าว แล้วร่ายมนตร์ด้วยความชำนิชำนาญ แต่ปรากฏว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น เขารู้ตัวทันทีว่ามนต์นั้นได้เสื่อมไปเสียแล้ว จึงได้แต่ยืนนิ่งอยู่ และนึกถึงคำพูดของอาจารย์ขึ้นมาทันทีว่า “อย่าโกหก“

พระราชาตรัสถามว่า “วันก่อนเวลาที่เจ้าร่ายมนตร์ผลมะม่วงก็เกิดขึ้นมากมายแต่วันนี้ทำไมถึงทำไม่ได้ เขาได้กราบทูลเลี่ยงไปว่า วันนี้คำนวณวันเวลาไม่ดี อานุภาพของมนต์เลยไม่ปรากฏ” พระราชาทรงแปลกพระทัยจึงตรัสถามว่า “ก่อนหน้านี้ เวลาร่ายมนตร์ไม่เห็นพูดถึงเรื่องฤกษ์ยามเลย เห็นมองอยู่เพียงครู่เดียว ทุกอย่างก็สำเร็จตามต้องการ วันนี้เป็นอย่างไรกัน”

เขาไม่อาจกล่าวเท็จต่อพระองค์ได้อีกต่อไป จึงสารภาพความจริงว่า “อาจารย์ซึ่งเป็นคนจัณฑาลได้เป็นผู้บอกมนต์ให้ แต่เพราะความละอายว่าอาจารย์เป็นคนจัณฑาล ข้าพระองค์จึงโกหกว่า เรียนมนต์มาจากอาจารย์ทิศาปาโมกข์ มนต์ที่ได้มาจึงเสื่อมไป”

เมื่อพระราชาได้สดับดังนั้นก็ทรงกริ้ว ตรัสว่า “ชายคนนี้เป็นคนชั่วช้าลบหลู่คุณของครูบาอาจารย์ จนมองไม่เห็นรัตนะอันประเสริฐ ผู้ที่ได้วิชาอันมีค่ายิ่งประดุจรัตนะเช่นนี้แล้ว ควรเคารพบูชากตัญญูต่ออาจารย์ เรื่องชาติตระกูลไม่ใช่เรื่องสำคัญ

แต่อย่างใด” แล้วพระองค์ก็รับสั่งให้เฆี่ยนตีบุรุษผู้อกตัญญูลบหลู่คุณอาจารย์ แล้วเนรเทศออกไปจากเมือง

เพราะฉะนั้น ความกตัญญูมีความสำคัญมาก โบราณท่านสอนว่า เราจะดูว่าบุคคลใดเป็นคนดี ควรคบหาสมาคมด้วยหรือไม่ ก็ต้องดูที่ความกตัญญูรู้คุณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้เป็นครูบาอาจารย์แล้ว ยิ่งต้องให้ความเคารพ แม้จะเป็นครูบา-อาจารย์กันเพียงวันเดียวหรือครู่เดียวก็ตาม ธรรมดาของบัณฑิตเมื่ออาศัยนั่งหรือนอนที่ใต้ร่มเงาต้นไม้ใด ก็ไม่ควรหักรานกิ่งก้านของต้นไม้นั้น พึงเป็นผู้รู้คุณท่าน ไม่ลบหลู่ดูหมิ่น แล้วเราจะเป็นผู้มีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต

ให้มีความกตัญญูดุจเดียวกับพระสารีบุตรเถระ ที่ระลึกถึงคุณของราธพราหมณ์ แม้ตักบาตรถวายข้าวเพียงทัพพีเดียว ท่านก็ได้ตอบแทนพระคุณ จนกระทั่งพระราธะได้บรรลุคุณวิเศษสูงสุดในพระพุทธศาสนา คือสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ยิ่งไปกว่านั้นเราควรแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อตนเอง ด้วยการทำชีวิตที่ได้เกิดมาด้วยกายมนุษย์นี้ ให้เป็นชีวิตที่ทรงคุณค่าสูงสุด โดยหมั่นประพฤติปฏิบัติธรรม ฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง จนเกิดเป็นกายธรรมเข้าถึงผู้รู้แจ้งที่อยู่ภายใน คือพระธรรมกาย

ลูกน้อยโพธิสัตว์

เพราะการบำรุงมารดาบิดานั้น
บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญบุตรนั้นในโลกนี้
เขาละโลกนี้ไปแล้ว ย่อมบังเกิดในสวรรค์

สิ่งที่เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข และความสำเร็จในชีวิตของเราทุกคน มีเพียงสิ่งเดียวเท่านั้น ก็คือ “บุญ” ซึ่งจะเป็นเครื่องสนับสนุนให้เราได้บรรลุจุดประสงค์ของการเกิดมาเป็นมนุษย์ เราจะเป็นผู้ที่สมบูรณ์พร้อมด้วยรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ คุณสมบัติ มีโอกาสทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนาอย่างเต็มที่ ได้ประพฤติปฏิบัติธรรมตามคำสอนของพระบรมศาสดา จนกระทั่งมีดวงตาเห็นธรรมได้บรรลุมรรคผลนิพพาน ทั้งหมดนี้จะได้มา ต้องอาศัยบุญทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นบุญจึงเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตของเรา

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน อังคุตตรนิกาย จตุกก-นิบาต ว่า

“ตาย นำ ปาริจริยาย มาตาปิตูสุ ปณฺฑิตา
อิเธว นำ ปสංสนฺติ เปจฺจ สคฺเค ปโมทติ

“เพราะการบำรุงมารดาบิดานั้น บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญบุตรนั้นในโลกนี้ เขาละโลกนี้ไปแล้ว ย่อมบังเทิงในสวรรค์”

การที่เราทุกคนได้เกิดมาด้วยกายมนุษย์ ซึ่งเป็นกายที่พร้อมจะสร้างคุณงามความดีทุกอย่าง ทั้งยังเป็นกายที่เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม เพื่อให้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายในเช่นนี้ ก็

เพราะว่าเราได้ต้นแบบที่ดี คือคุณพ่อคุณแม่ของเรา ดังนั้นเราต้องระลึกถึงพระคุณของท่าน ปรนนิบัติเลี้ยงดูท่านทั้งกาย และใจ ชักชวนให้ท่านสั่งสมบุญบารมีเต็มที่ และชักชวนท่านปฏิบัติ-ธรรม จนเข้าถึงพระรัตนตรัยคือพระธรรมกายภายในให้ได้ เหมือนดังเรื่องในอดีตกาล

*มีครอบครัวหนึ่ง มีลูกชายคนเดียวชื่อ **สวิฏฐกะ** ได้บำรุงเลี้ยงดูบิดามารดาอย่างดี เมื่อมารดาละจากโลกนี้ไป เขาก็ปรนนิบัติดูแลบิดาด้วยดีเสมอมา บิดาสงสารเขา อยากจะหาคนมาช่วยทำงานบ้าน จึงให้เขาแต่งงานกับหญิงคนหนึ่ง

ฝ่ายลูกสะใภ้เมื่อมาอยู่ที่บ้านสามี ตอนแรกๆ ช่วยปรนนิบัติบิดาของสามีเป็นอย่างดี ไม่มีขาดตกบกพร่อง ต่อมาไม่นานก็เบื่อหน่าย จึงคิดอุบายให้สามีขับไล่พ่อออกจากบ้าน นางจะคอยบ่นให้สามีฟังอยู่เสมอ ว่า “คุณพ่อ ดุร้าย หยาบคาย ชอบหาเรื่องทะเลาะ แถมยังชอบเอาแต่ใจตนเอง เวลาที่พูดดีๆ ด้วยก็โกรธ ฉันอยู่ร่วมกับท่านไม่ได้หรอก ท่านอายุมากแล้ว อีกไม่กี่วันก็จะตาย คุณเอาท่านไปฝังในป่าช้าเสียเถอะ” นางได้ยุยงสามีอยู่เป็นประจำ จนสามีคล้อยตาม แล้วก็ปรึกษากันว่า

---

*มก. ตักกลชาดก เล่ม ๕๙ หน้า ๘๖๕

จะหลอกพ่อไปที่ป่าช้า แล้วจึงฆ่าเสีย

เผอิญลูกชายของเขาซึ่งมีอายุเพียง ๗ ขวบ เป็นพระโพธิสัตว์มาบังเกิด ท่านเป็นผู้มีปัญญาเฉียบแหลม แอบได้ยินเข้าก็คิดว่า “แม่ของเรากำลังทำในสิ่งที่ไม่ถูกทำนองคลองธรรม พยายามปลุกปั่นให้พ่อเราทำปิตุฆาต ซึ่งเป็นกรรมหนัก ปิดหนทางสวรรค์นิพพาน” ท่านจึงหาทางที่จะขัดขวาง

พอรุ่งเช้าบิดาได้พาคุณปู่ขึ้นเกวียน ส่วนพระโพธิสัตว์ก็แอบขึ้นไปอยู่บนเกวียนก่อนแล้ว บิดาจะว่าอย่างไรก็ไม่ยอมลงจากเกวียน ในที่สุดทั้ง ๓ คน ได้เดินทางไปพร้อมกัน พอไปถึงป่าช้าผีดิบ บิดาก็หยุดเกวียน ถือจอบเดินไปขุดหลุมในที่ลับแห่งหนึ่ง พระโพธิสัตว์ก็ตามไป ทำเป็นเหมือนไม่รู้เรื่องอะไร พอเห็นบิดาขุดหลุม ก็ถามว่า

“คุณพ่อครับ ที่ตรงนี้ไม่เห็นมีเผือกมีมันอะไรเลย คุณพ่อขุดหาอะไรหรือครับ” บิดาก็บอกว่า “ปู่ของลูกท่านแก่มากแล้ว มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียนอยู่เรื่อยๆ พ่อไม่อยากให้ปู่ของลูกทุกข์ทรมานมากไปกว่านี้ เลยคิดว่าวันนี้จะฝังปู่ไว้ในหลุมนี้”

พระโพธิสัตว์ได้ฟังอย่างนั้นก็พูดว่า “คุณพ่อกำลังจะทำกรรมหนัก ที่มีแต่จะนำความเสื่อมเสียมาให้” พูดจบก็คว้าจอบไปจากมือของบิดา แล้วก็ตั้งหน้าตั้งตาขุดหลุมอีกหลุมหนึ่ง

ใกล้ๆ กัน บิดาประหลาดใจจึงถามว่า “ลูกจะขุดหลุมไปทำไม”

พระโพธิสัตว์ตอบว่า “เมื่อคุณพ่อแก่ตัวลง ย่อมเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยโรคชรา ถ้ามีชีวิตอยู่ต่อไปก็จะลำบาก ลูกจึงขุดหลุมนี้สำหรับคุณพ่อ เหมือนที่คุณพ่อทำให้คุณปู่ครับ” บิดาได้ฟังจึงไม่พอใจ แล้วกล่าวว่า “ทำไมลูกมาพูดกระทบกระเทียบขู่เข็ญพ่อแบบนี้ พ่อเป็นคนให้กำเนิดลูก แต่ลูกกลับไม่มีความอนุเคราะห์เกื้อกูลแก่พ่อเลย”

เด็กน้อยผู้เป็นบัณฑิต ก็บอกว่า “ใช่ว่าลูกจะไม่มีความอนุเคราะห์คุณพ่อ ลูกยังเคารพรักคุณพ่ออยู่เสมอ แต่ลูกไม่อยากให้คุณพ่อทำผิดพลาดต่อผู้มีพระคุณ ใครก็ตามที่เบียดเบียนบิดามารดา ซึ่งเป็นผู้ไม่ประทุษร้ายบุตร คนนั้นเมื่อตายแล้วย่อมตกนรกโดยไม่ต้องสงสัย ส่วนใครบำรุงเลี้ยงดูบิดามารดาด้วยข้าว และน้ำ เมื่อเขาตายจากโลกนี้ไปแล้ว ย่อมเข้าถึงสุคติโดยไม่ต้องสงสัย”

เมื่อบิดาได้ฟังวาจาสุภาษิตของลูกน้อยวัย ๗ ขวบแล้วก็ได้คิด จึงพูดว่า “ลูกเอ๋ย เจ้าเป็นบัณฑิต เจ้าได้อนุเคราะห์เกื้อกูลพ่อเป็นอย่างยิ่ง พ่อหลงผิดไป เพราะแม่ของเจ้ายุยงอยู่เรื่อยๆ จึงได้พลั้งพลาดไปทำกรรมที่ไม่สมควรถึงขนาดนี้ ต่อแต่นี้ไปพ่อจะไม่ทำอีกแล้ว” พระโพธิสัตว์ทราบว่าบิดาสำนึกผิดแล้ว จึง

กล่าวว่า

“ธรรมดาของหญิง เมื่อเกิดโทสะแล้ว มักจะข่มใจไว้ได้ยาก ชอบทำตามอารมณ์ของตน ขอให้คุณพ่อจงหนักแน่น อย่าได้หวั่นไหวไปตามคุณแม่ ถ้าจะให้ดี คุณพ่อควรจะให้คุณแม่ได้สำนึกผิด แล้วกลับตัวกลับใจเสียใหม่ จะได้ไม่ประมาทพลาด-พลั้งไปทำในสิ่งไม่ดีอย่างนี้อีก ถึงอย่างไรท่านก็เป็นภรรยาของคุณพ่อ และเป็นแม่บังเกิดเกล้าของลูก คุณพ่อควรให้คุณแม่ได้สำนึก โดยให้ออกไปจากบ้านเสีย”

ฝ่ายบิดาได้ฟังคำแนะนำของพระโพธิสัตว์แล้ว ก็ยินดีที่จะปฏิบัติตาม แล้วทั้ง ๓ คน ก็พากันเดินทางกลับบ้านอย่างมีความสุข ฝ่ายภรรยาของเขาพอเห็นสามีกลับมาพร้อมกับบิดาก็ไม่พอใจ จึงเข้าไปต่อว่าสามี ด้วยความโกรธเคืองอย่างรุนแรง

สามีจึงได้ไล่ภรรยาออกจากบ้านหวังจะให้นางได้สำนึกผิด ส่วนตนเองก็ปรนนิบัติดูแลบิดาเป็นอย่างดี และเลี้ยงดูลูกน้อยด้วยความรัก พอเวลาผ่านไป ๒-๓ วัน พระโพธิสัตว์อยากจะให้มารดาได้สำนึกเร็วกว่านี้ จึงบอกให้บิดาปล่อยข่าวไปว่า กำลังจะแต่งงานใหม่ ข่าวลือนี้ได้ไปถึงหูของมารดา นางก็เดือดร้อนใจรีบกลับมาอ้อนวอนลูกชาย ให้ช่วยพูดกับพ่อว่าจะขอกลับมาอยู่ร่วมกันเหมือนเดิม และให้สัญญาว่า

“แม่ทำผิดพลาดไปแล้ว ตั้งแต่นี้เป็นต้นไป แม่จะปรนนิบัติพ่อ และปู่ของลูกราวกับบูชาพระเจดีย์ ไม่ให้ขาดตกบกพร่องเลย” ลูกน้อยก็บอกว่า “คุณแม่ต้องไปขอขมาโทษคุณพ่อและคุณปู่ก่อน และต้องทำตามคำที่พูดทุกอย่าง” มารดาก็ทำตามตั้งแต่นั้นมา นางก็ได้ปรนนิบัติสามี และพ่อของสามี พร้อมทั้งบุตรเป็นอย่างดี ละจากโลกนี้ไปแล้ว ทุกคนก็ได้ไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์

เพราะฉะนั้น เราจะต้องรู้จักบุญคุณของผู้มีพระคุณ การปรนนิบัติดูแลพระอรหันต์ในบ้าน คือคุณพ่อคุณแม่ของเราเป็นสิ่งที่บัณฑิตสรรเสริญ อนุโมทนาสาธุการ เราควรเลี้ยงดูท่านให้ได้รับความสุขกายสบายใจ ให้สมกับที่ท่านได้ประคับ-ประคองเลี้ยงดูเรามาด้วยความเหนื่อยยาก ถ้าหากคุณพ่อคุณ-แม่ยังไม่มีศรัทธา ยังไม่ได้ให้ทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา ก็ควรจะชักชวนให้ท่านได้ทำในสิ่งเหล่านี้ เราจึงจะได้ชื่อว่าเป็นลูกยอดกตัญญูที่ปิดนรก เปิดสวรรค์ และหนทางพระนิพพานให้แก่ผู้มีพระคุณ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรแนะนำให้ท่านได้ปฏิบัติ-ธรรม เพราะการปฏิบัติธรรมเป็นเรื่องสำคัญที่สุด จะเป็นที่พึ่งที่แท้จริงของท่าน ในยามที่ท่านหลับตาลาโลก และที่สำคัญตัวเราเองก็อย่าละเลยในการปฏิบัติธรรม

เครื่องหมายของคนดี

ผู้ใดเลี้ยงมารดาบิดาโดยธรรม
บัณฑิตย่อมสรรเสริญผู้นั้นในโลกนี้
เมื่อเขาละโลกไปแล้ว ย่อมบันเทิงในสวรรค์

ทุกชีวิตที่เกิดมาในโลกนี้ ล้วนแสวงหาความสุข จึงต้องดิ้นรนไขว่คว้าหาสิ่งที่ตนคิดว่าจะทำให้เป็นสุขได้ไม่ว่าจะเป็นบ้าน รถยนต์ บุคคลอันเป็นที่รัก หรือหน้าที่การงานที่มั่นคง เมื่อได้สิ่งเหล่านี้มาครอบครองสมความปรารถนาแล้ว ตอนแรกๆ อาจจะมีความรู้สึกพึงพอใจ แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป สิ่งต่างๆ ก็เสื่อมสลายลง ความสุขที่เคยมีก็จางหาย คงเหลือไว้เพียงความทุกข์ทรมาน เมื่อเป็นเช่นนี้ แสดงว่าสิ่งภายนอกที่เราเคยแสวงหามานั้น ไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง เพราะความสุขที่แท้จริงต้องยั่งยืน มั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลง เราปรารถนาเมื่อไร ก็ให้ความสุขได้เมื่อนั้น ซึ่งผู้รู้ทั้งหลายค้นพบว่า แหล่งกำเนิดแห่งความสุขที่แท้จริง อยู่ภายในตัวของเรานี่แหละ ตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ และเข้าถึงได้ด้วยการทำใจให้หยุดนิ่ง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน มาตุโปสกสูตร ว่า

“ผู้ใดเลี้ยงมารดาบิดาโดยธรรม บัณฑิตย่อมสรรเสริญผู้นั้นในโลกนี้ เมื่อเขาละโลกไปแล้ว ย่อมบันเทิงในสวรรค์”

บิดามารดาเป็นบุพการีชนที่เราทุกคนต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ และหมั่นหาโอกาสตอบแทนพระคุณอันยิ่งใหญ่ของท่านให้ได้ เพราะผู้รู้อุปการคุณที่บิดามารดามอบให้ด้วยใจบริสุทธิ์แล้ว กระทำการตอบแทนพระคุณท่าน บัณฑิตเรียกว่า

คนมีความกตัญญูกตเวที เป็นผู้มีคุณธรรมสูงส่ง นับว่าเป็นอภิชาตบุตร เป็นลูกแก้ว เกิดมาแล้วยังใจบิดามารดาให้แช่มชื่นเบิกบาน การที่ลูกๆ หาโอกาสตอบแทนพระคุณท่านเป็นประจำสม่ำเสมอ ถือว่าเข้าถึงความเป็นผู้ที่หาได้ยากยิ่งในโลก

อันที่จริงคุณธรรม คือ ความกตัญญูนี้ สามารถทำให้เกิดขึ้นในจิตใจของทุกๆ คนได้ ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ อยู่ในเพศภาวะใด หรือสถาพใดก็ตาม หากได้ตระหนักในคุณความดีของผู้อื่นอยู่เสมอ มองให้เห็นคุณค่าของทุกๆ คน ที่ถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามมาสู่ตัวเรา คุณธรรมนี้จะเจริญงอกงามขึ้น เช่นถ้าเป็นศิษย์ให้รู้คุณของครูอาจารย์ หากเป็นลูกก็ให้รู้คุณของบิดามารดา ถ้าใครมีคุณธรรมอย่างนี้อยู่ในใจแล้ว จะเป็นที่เคารพศรัทธา ได้รับการยกย่องสรรเสริญจากมนุษย์ และเทวดาทั้งหลาย

*ดังเรื่องของพระบรมโพธิสัตว์ เมื่อครั้งเสวยพระชาติเป็น **โสณกุมาร** ในพระชาตินั้น ได้มาบังเกิดในตระกูลพราหมณ์-มหาศาล ท่านมีน้องชายชื่อว่า “นันทกุมาร” เมื่อเจริญวัยขึ้น พ่อแม่ปรึกษากันว่า จะให้ลูกทั้ง ๒ ครองเรือนเพื่อสืบสกุลต่อไป แต่โสณกุมารกลับบอกกับพ่อแม่ว่า “ลูกยังไม่อยากจะนึกถึงเรื่องการมีครอบครัว อยากจะอยู่ปรนนิบัติรับใช้คุณพ่อคุณแม่

---

*มก. โสณนันทชาดก เล่ม ๖๒ หน้า ๒๗๒

ไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่ เมื่อคุณพ่อคุณแม่ล่วงลับไป ลูกจะออกบวชแสวงหาโมกขธรรม” ส่วนนันทกุมารซึ่งเป็นน้องชายก็มีความคิดเช่นเดียวกับพี่ชาย

เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ คนทั้ง ๔ จึงตัดสินใจออกบวช อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ ดาบสผู้เป็นลูกทั้ง ๒ ก็ได้ช่วยกันบำรุงบิดามารดา ตั้งแต่ตื่นเช้าก็จัดเตรียมไม้ชำระฟัน และน้ำล้างหน้า ปัดกวาดเสนาสนะ ให้สะอาดร่มรื่น แล้วออกไปหาผลไม้ ที่มีรสอร่อยมาให้บิดามารดาบริโภค ถึงยามเย็นก็ต้มน้ำอุ่นให้อาบ ปรนนิบัติท่านทั้งสองอย่างดีเยี่ยมเสมอมา

วันหนึ่ง ดาบสน้องชายคิดว่า เราจะให้บิดามารดาบริโภคผลไม้ที่เราหามา จึงรีบลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ก่อนพี่ชายออกไปหาผลไม้ลูกใหญ่บ้างเล็กบ้าง เท่าที่พอจะเก็บหามาได้จากที่ที่ตนเคยเก็บเมื่อวานบ้าง รีบนำมาให้บิดามารดาบริโภค ส่วนโสณดาบสโพธิสัตว์ ซึ่งได้อภิญญา ๕ พอรุ่งเช้าก็ออกไปยังที่ไกลๆ หาผลไม้ที่มีรสอร่อย ซึ่งเป็นผลไม้ที่มีรสดีกว่าที่น้องชายหามา เมื่อนำไปให้ ท่านทั้ง ๒ ก็บอกว่า “ได้บริโภคผลไม้ที่น้องชายนำมาให้แล้ว” ดังนั้นผลไม้ดีๆ ที่โสณดาบสนำมาก็เน่าเสียไป เป็นอยู่อย่างนี้หลายวัน

พระโพธิสัตว์จึงได้บอกกับน้องชายว่า “เจ้ามีความ

ปรารถนาดีต่อพ่อและแม่ แต่อย่าได้ทำอย่างนี้อีกเลย เพราะผลไม้ที่เจ้านำมานั้น มีขนาดไม่เท่ากัน สุกๆ ดิบๆ เมื่อบริโภคนานเข้า จะทำให้ท่านมีอายุสั้น” แต่น้องชายก็ไม่ได้ทำตาม เพราะมีแต่ความปรารถนาดีอย่างเดียว ยังขาดปัญญารอบรู้ เมื่อไม่ยอมเชื่อฟัง โสณดาบสจึงขับไล่น้องชายให้ไปอยู่ที่อื่น เพื่อให้ไปบำเพ็ญสมณธรรมให้เต็มที่ จะได้เป็นที่พึ่งแก่ตน ส่วนบิดามารดานั้น ท่านจะเป็นผู้ดูแลเอง

เมื่อน้องชายได้ฟังดังนั้น ก็สำนึกผิดในความดื้อรั้นของตน ไม่สามารถจะอยู่ในที่นั้นได้ จึงหลีกเร้นไปอยู่คนเดียว ปรารภความเพียรอยู่ในป่าลึก จนสามารถทำอภิญญาและสมาบัติให้บังเกิดขึ้นได้ แล้วคิดว่า จะนำพระราชาทั่วทั้งชมพูทวีปมาขอขมาพี่ชาย เพื่อจะได้มีโอกาสมาปรนนิบัติดูแลบิดามารดาอีก

ดังนั้น นันทดาบสจึงได้เหาะไปเฝ้าพระเจ้ามโนชะ ได้ทูลว่าจะนำราชสมบัติในชมพูทวีปทั้งหมดมาถวายแก่พระองค์ ด้วยอานุภาพของตน และจะช่วยคุ้มครองทหารในกองทัพ ไม่ให้ได้รับอันตราย พระเจ้ามโนชะตอบตกลง จึงออกทำศึกโดยการดูแลของนันทดาบส ฉะนั้นการทำศึกของพระราชาทุกๆ ครั้ง จึงได้รับชัยชนะมาตลอด และไม่มีการเสียเลือดเนื้อเลยแม้แต่น้อย

จนเวลาล่วงไป ๗ ปี ๗ เดือน ๗ วัน นันทดาบสก็

สามารถรวบรวมราชสมบัติของพระราชาทั่วทั้งชมพูทวีปได้ โดยไม่ต้องมีการเสียเลือดเนื้อแม้เพียงหยดเดียว พระเจ้ามโนชะได้ฉลองชัยร่วมกับพระราชาทั้งหลาย ที่สามารถรวมแผ่นดินให้เป็นปึกแผ่น โดยที่พระราชาทั้งหมด ก็มีความสมัครสมานสามัคคีด้วยอานุภาพของนันทดาบส

พระราชาเหล่านั้นต่างก็นึกถึงคุณของนันทดาบส จึงตั้งใจจะยกราชสมบัติให้ แต่ท่านปฏิเสธ และได้บอกความประสงค์ของท่านให้ทราบว่า “อยากจะขอเชิญมหาบพิตรทั้งหมดไปช่วยขอขมาโทษโสณดาบส ผู้เป็นพี่ชายของตน เพื่อตนเองจะได้อยู่บำรุงบิดามารดาต่อไป” พระเจ้ามโนชะ และพระราชาทั้งหลายก็รับคำ จากนั้นก็ได้พาพระราชาทั้ง ๑๐๑ พระองค์ ไปยังอาศรมของโสณดาบส

วันนั้น โสณดาบสรำพึงถึงน้องชายที่หายไปถึง ๗ ปี ๗ เดือน ๗ วัน เช่นกัน ว่าไปอยู่ที่ไหน จึงตรวจดูด้วยทิพยจักษุ ก็เห็นว่าน้องชายกำลังพาพระราชา ๑๐๑ พระองค์ พร้อมด้วยบริวารเดินทางมาเพื่อจะขอขมา จึงเหาะมาทางอากาศให้พระราชาทั้งหมดได้นมัสการ เมื่อได้เห็นอานุภาพของโสณดาบส พระราชาต่างพากันสักการบูชา โสณดาบสปฏิสันถารเป็นอย่างดี จากนั้นท่านได้เนรมิตหนทางให้ราบเรียบ สะดวกสบายสำหรับ

การเดินทางไปยังอาศรม แล้วทูลเชิญพระราชาทั้งหมด เสด็จไปเยี่ยมชมอาศรม

นันทดาบส พระเจ้ามโนชะ และกษัตริย์อีก ๑๐๑ พระองค์ แวดล้อมไปด้วยกองทัพอันทรงเกียรติ เข้าไปขอขมาโทษต่อพระโพธิสัตว์ ให้อดโทษต่อน้องชายที่ไม่เชื่อฟัง ซึ่งท่านก็อดโทษให้ เพราะใจจริงนั้นก็ไม่ได้โกรธเคืองเลย แต่ต้องการจะลดทิฏฐิมานะ ให้น้องชายเชื่อฟังบ้างเท่านั้นเอง

จากนั้นพระโพธิสัตว์ก็กล่าวว่า “นันทะเอ๋ย พี่ดีใจที่น้องได้ที่พึ่งสำหรับตนแล้ว เรื่องในอดีตนั้นพี่ยกโทษให้ เธอจงดูแลมารดาบิดา อย่าได้ประมาท จงปฏิบัติต่อท่านให้ดี ให้ท่านบริโภคแต่ผลไม้ที่ดีมีรสเลิศ จงบำรุงท่านอย่างดีที่สุดในทุกเรื่อง” นันทดาบสดีใจที่พี่ชายยกโทษให้ แล้วทั้งสองก็ได้ช่วยกันบำรุงบิดามารดาจนตลอดชีวิต ครั้นละโลกแล้ว ทั้งหมดก็ไปสู่สุคติ

จะเห็นได้ว่า บัณฑิตในการก่อน ท่านกตัญญูรู้คุณต่อบุพการีถึงขนาดนี้ แม้แต่ราชสมบัติที่มีอยู่ทั่วทั้งชมพูทวีป ก็มีค่าน้อยนิด ไม่อาจจะเปรียบเทียบกับบุญกุศลมหาศาลที่ได้ดูแลรับใช้บิดามารดา ท่านถือว่าการตอบแทนพระคุณเป็นหน้าที่ซึ่งจะขาดเสียมิได้ เป็นสิ่งดีเลิศ ประเสริฐกว่าการได้ครอบครองทรัพย์สมบัติทั้งหมดในโลก จึงยอมสละราชสมบัติที่มาถึงเพียงเพื่อ

ให้ได้อุปัฏฐากบำรุงบุพการี

ฉะนั้น พวกเราทุกคน ต้องหมั่นบำรุงท่านทั้ง ๒ ให้ดี เพราะมารดาบิดา คือพระอรหันต์ของลูก ต้องตอบแทนคุณท่านให้สมกับที่ท่านเลี้ยงดูเรามา โดยตอบแทนแบบผู้มีปัญญา คือ ชักชวนให้ท่านมีศรัทธา ให้ท่านได้ทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนาให้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน คือเข้าถึงพระธรรมกาย ท่านจะได้มีที่พึ่งที่แท้จริงในชีวิต ถ้าทำได้เช่นนี้ เราจะได้ชื่อว่าเป็นลูกแก้วยอดกตัญญู

ศิษย์คิดล้างครู

ผู้ใดที่คนอื่นได้ทำคุณไว้ในกาลก่อน
แล้วภายหลังเบียดเบียนเขาด้วยความชั่ว
ผู้นั้นชื่อว่า เป็นคนอกตัญญู
ย่อมไม่พบกับความเจริญทั้งหลาย

เราทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ มีสิ่งที่จะต้องศึกษาควบคู่กันไปอยู่ ๒ ประการ คือ การศึกษาวิชาความรู้ในทางโลก และการศึกษาวิชชาในทางธรรม การศึกษาความรู้ทางโลก มีเป้าหมายเพียงเพื่อให้เรารู้จักวิธีการแสวงหาปัจจัยสี่มาเลี้ยงชีพ เพื่อให้เราสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ส่วนการศึกษาความรู้ในทางธรรมนั้น มีเป้าหมายเพื่อฝึกฝนอบรมจิตใจของเรา ให้สะอาดบริสุทธิ์ เพื่อจะได้เข้าถึงแหล่งแห่งความรู้ที่สมบูรณ์ เป็นความรู้เพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง ให้เข้าถึงความสุขอันแท้จริงที่มีอยู่ภายในตน

มีพระบาลีกล่าวไว้ใน ขุททกนิกาย เปตวัตถุ ว่า

“โย ปุพฺเพ กตกลฺยาโณ ปจฺฉา ปาเปน หึสติ
อลฺลปาณิหโต โปโส น โส ภทฺรานิ ปสฺสติ

ผู้ใดที่คนอื่นได้ทำคุณไว้ในกาลก่อน แล้วภายหลังเบียดเบียนเขาด้วยความชั่ว ผู้นั้นชื่อว่า เป็นคนอกตัญญู ย่อมไม่พบกับความเจริญทั้งหลาย”

ในหมู่มนุษย์มีบุคคลที่หาได้ยากในโลกอยู่ ๒ ประเภท คือ บุคคลที่ทำความดีแก่ผู้อื่นก่อน โดยไม่หวังผลตอบแทน ทำด้วยใจที่บริสุทธิ์ ประกอบด้วยเมตตา เช่นพ่อแม่ครูบาอาจารย์เป็นต้น เรียกบุคคลเหล่านี้ว่าบุพการี และบุคคลที่รู้สำนึกในบุญคุณของ

บุพการี แล้วหาโอกาสตอบแทนพระคุณ เราเรียกว่าคนกตัญญูกตเวที บุคคล ๒ ประเภทนี้หาได้ยาก เพราะคนส่วนใหญ่ ไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ จิตถูกอวิชชาเข้าครอบงำ ทำให้มองไม่เห็นคุณความดีของผู้อื่น จึงไม่คิดที่จะตอบแทนบุญคุณใคร

ผู้มีความกตัญญู ถึงแม้ดวงตาทั้งสองข้างจะมืดบอด แต่ดวงใจไม่มืดบอด ดวงใจของเขาสว่างไสว พอที่จะเห็นคุณธรรมความดีของผู้อื่นที่ได้ทำไว้กับตน หากเป็นคนใจมืดบอดเสียแล้ว แม้จะได้รับอุปการคุณมากมายเพียงใดก็ตาม ก็ยังไม่คิดที่จะตอบแทน เป็นเพียงผู้รับที่ไม่มีความกตัญญูรู้คุณต่อใครๆ ถ้าได้โอกาสก็จะประทุษร้ายเขา เหมือนงูเห่าที่ชาวนาเลี้ยงไว้ ในที่สุดก็แว้งกัดชาวนาจนถึงแก่ความตาย

หากปรารถนาจะประสบความสุข ความสำเร็จในชีวิต ต้องเป็นผู้ที่ประกอบด้วยคุณธรรม ๒ ประการคือ ความกตัญญูกตเวทีเป็นพื้นฐาน เราก็เช่นเดียวกัน ควรมีความกตัญญูรู้คุณในท่านผู้มีอุปการคุณเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นคุณพ่อคุณแม่ ครูบาอาจารย์ หรือแม้กระทั่งสัตว์เดียรัจฉานที่มีจิตใจประเสริฐและมีบุญคุณต่อเรา ก็ควรหาโอกาสตอบแทนคุณให้ได้ ไม่ควรประทุษร้ายน้ำใจท่านผู้มีคุณ เพราะความอกตัญญูจะเป็นเหตุให้ชีวิตต้องพบกับความพินาศ

เหมือนดังเรื่องของมุสิละผู้หลงลืมตัว เมื่อได้รับความรู้จากอาจารย์แล้ว ก็หวังอยากเด่นอยากดังกว่าอาจารย์ ทำให้ถึงความพินาศย่อยยับ เป็นคนสูญเสียอนาคตไปในที่สุด

*ในสมัยนั้น พระโพธิสัตว์ถือกำเนิดเป็นศิลปิน ชื่อ **คุตติละ** เป็นผู้มีความชำนาญในการดีดสีตีเป่า มีความสามารถในการเล่นดนตรีทุกชนิด จนได้เป็นอาจารย์สอนดนตรีของผู้มีชื่อเสียง ส่งผลให้ท่านเป็นที่รู้จักไปทั่วทั้งชมพูทวีป ทำให้มีลูกศิษย์ลูกหาจากทั่วทุกสารทิศมาขอเรียนวิชามากมาย

ต่อมามีเด็กหนุ่มคนหนึ่งชื่อ **มุสิละ** ได้ยินกิตติศัพท์ของพระโพธิสัตว์ ก็ปรารถนาอยากจะได้วิชาดีดพิณบ้าง จึงเดินทางมาขอเรียนวิชาด้วย อาจารย์คุตติละเป็นผู้ฉลาดในการดูลักษณะของคน มองเพียงครู่เดียวก็รู้ว่า เด็กคนนี้เป็นคนไม่รู้จักบุญคุณคน ท่านจึงไม่รับไว้เป็นศิษย์ แต่มุสิละก็ไม่ย่อท้อ ได้เข้าไปหาบิดามารดาของท่านอาจารย์ คอยอุปัฏฐาก บำรุงท่านเป็นอย่างดี จนท่านมีความเอ็นดู แล้วขอร้องให้ช่วยเหลือฝากไว้เป็นศิษย์ พระโพธิสัตว์ไม่อยากขัดใจบิดามารดา จึงรับเขาไว้เป็นศิษย์ สอนศิลปะให้ทุกอย่างโดยไม่ปิดบังอำพราง เพราะความที่ท่านเป็นคนใจกว้าง ไม่เคยหวงวิชาความรู้เลย

---

*มก. คุตติลวิมาน เล่ม ๔๘ หน้า ๒๔๗

ส่วนมุสิละนั้นเป็นคนเฉลียวฉลาดเรียนรู้ได้รวดเร็ว ไม่ช้าไม่นานก็เรียนจบศิลปะทั้งหมด เมื่อเรียนจบแล้วก็คิดว่าถ้าหากเราได้แสดงศิลปะต่อหน้าพระที่นั่ง เราก็จะมีชื่อเสียงโด่งดังยิ่งกว่าอาจารย์ แล้วลาภสักการะทั้งหมดก็จะเป็นของเรา คิดได้ดังนี้ จึงบอกกับอาจารย์ว่า “กระผมประสงค์จะแสดงดนตรีต่อหน้าพระที่นั่ง ขอท่านอาจารย์ได้โปรดพาผมไปเข้าเฝ้าด้วย” อาจารย์ก็มีใจกรุณาต่อศิษย์อยู่แล้ว จึงได้พาไปเข้าเฝ้าพระราชา

เมื่ออาจารย์ไปถึงพระราชวัง ได้กราบทูลพระราชาว่า “ข้าแต่พระราชาผู้เจริญโปรดทอดพระเนตรความสามารถในการดีดพิณของลูกศิษย์ของข้าพระองค์ด้วยเถิด” พระราชาได้ทรงสดับการดีดพิณของมุสิละแล้ว ทรงพอพระทัยเป็นอย่างยิ่ง จึงมีรับสั่งให้รับราชการอยู่ในวัง พร้อมกับพระราชทานเงินเดือนให้ครึ่งหนึ่งของอาจารย์

มุสิละกราบทูลว่า ตนมีความสามารถพอๆ กับอาจารย์ จึงไม่ขอรับเงินเดือนที่ต่ำกว่าอาจารย์ ขอให้พระองค์พระราชทานเท่ากับอาจารย์เถิด พระราชาตรัสว่า “เจ้าอย่าพูดอย่างนั้น ธรรมดาอาจารย์ต้องได้รับมากกว่าศิษย์” มุสิละก็ไม่ยอม จากนั้นก็ออกไปประกาศให้มหาชนไปเป็นสักขีพยานในการประลองฝีมือการดีดพิณระหว่างตนกับอาจารย์ ต่อหน้า

พระที่นั่งในอีก ๗ วันข้างหน้า

อาจารย์ได้ฟังดังนั้นก็รู้สึกทอดถอนใจว่า “สู้อุตส่าห์สั่งสอนมา ก็หวังว่าจะให้เป็นตัวแทนแนะนำความรู้นี้ต่อไป ไม่ได้หวังให้ไปแข่งดีกับใครเลย แต่นี่จะมาท้าแข่งกับครูเสียเอง กลายเป็นศิษย์คิดล้างครูเสียแล้ว” และตอนนี้ตัวอาจารย์เองก็แก่มากแล้ว คงสู้ศิษย์อกตัญญูคนนี้ไม่ไหว เพราะการประลองฝีมือจะต้องใช้กำลังมาก คนหนุ่มย่อมได้เปรียบคนแก่ และการที่ศิษย์กับอาจารย์จะมาต่อสู้กันเอง ก็เป็นเรื่องที่น่าอับอายอย่างยิ่ง ยิ่งคิดก็ยิ่งรู้สึกเสียใจ ที่ศิษย์กลายเป็นคนอกตัญญู

เมื่อหาทางออกไม่ได้ อาจารย์คุตติละจึงคิดที่จะไปฆ่าตัวตาย เรื่องนี้จึงร้อนไปถึงพระอินทร์ ต้องเข้าไปหาพร้อมกับให้กำลังใจว่า “ท่านอาจารย์ ท่านเคยเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้าในอดีตชาติ ข้าพเจ้าผู้เป็นศิษย์จะช่วยบรรเทาทุกข์ของท่านอาจารย์เอง ขอให้อาจารย์อย่าได้กังวลใจต่อไปอีกเลย” อาจารย์ได้ฟังดังนั้นรู้สึกชื่นใจ รู้สึกมีกำลังใจขึ้นมา แต่วิสัยของอาจารย์ ถึงอย่างไรก็ไม่คิดที่จะเอาชนะศิษย์ของตน คิดเพียงแค่จะสั่งสอนศิษย์ให้ได้สติกลับคืนมาเท่านั้น

ครั้นถึงวันที่ท้าประลองพระราชาพร้อมด้วยข้าราชบริพารก็มาทอดพระเนตรดูการแข่งขัน เมื่อการแข่งขันเริ่มขึ้น ลูกศิษย์

ได้ดีดพิณตามที่อาจารย์สอนมาจนหมด ซึ่งเป็นที่พอใจของมหาชนเป็นอย่างมากเลย เมื่อถึงเวลาของอาจารย์ พระอินทร์ก็มายืนอยู่ในอากาศ ซึ่งมีแต่อาจารย์เท่านั้นที่มองเห็น พระอินทร์ตรัสบอกให้อาจารย์ดีดพิณตามจังหวะที่แนะนำ ผสมผสานกับเสียงทิพย์ ทำให้เสียงพิณก้องกังวานไพเราะมากเป็นพิเศษ ประหนึ่งว่าดนตรีทิพย์จากสรวงสวรรค์ไพเราะจับใจผู้ฟัง มหาชนปรบมือดังสนั่นประหนึ่งว่าแผ่นดินจะทรุด และก็ตัดสินให้อาจารย์เป็นฝ่ายชนะ พระราชาทรงกริ้วศิษย์อกตัญญู จึงให้ขับไล่ออกจากเมืองไป มหาชนต่างลุกฮือขึ้นมาเอาก้อนดินท่อนไม้ขว้างปาจนนายมุสิละถึงแก่ความตาย จะเห็นได้ว่าชีวิตของเขาจากอนาคตที่กำลังจะรุ่งโรจน์ ต้องดับวูบลงทันที เพราะความอกตัญญูของตนเอง

เพราะฉะนั้น เกิดเป็นคนควรรู้คุณคน ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี พวกเราทั้งหลายต้องสำนึกไว้เสมอว่าอย่าเป็นคนอกตัญญู เพราะคนไม่รู้คุณคน จะมีแต่ความเสื่อม ควรรู้จักมองให้เห็นคุณความดีของผู้อื่น ซึ่งเบื้องต้นต้องมองให้เห็นความดีความบริสุทธิ์ที่เกิดขึ้นในใจของเราเสียก่อน เมื่อใจของเราบริสุทธิ์แล้ว จะสามารถมองเห็นคุณธรรมของผู้อื่นได้อย่างชัดเจน

การปฏิบัติธรรมด้วยการหมั่นทำใจให้หยุดนิ่ง ให้ใส

สะอาดบริสุทธิ์ เป็นสิ่งสำคัญ จะทำให้คุณธรรมเกิดขึ้นในใจ เห็นคุณธรรมความดีของผู้อื่นได้อย่างแจ่มแจ้งอีกด้วย

เพราะฉะนั้น เราต้องหมั่นเพิ่มเติมความบริสุทธิ์ให้แก่ตนเอง ด้วยการทำใจให้หยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ให้ได้ตลอดเวลา แล้วฝึกคุณธรรมทั้งหยาบ และละเอียดควบคู่กันไป ไม่ช้าเราก็จะได้เข้าถึงพระธรรมกายในตัว เข้าถึงผู้รู้ ผู้บริสุทธิ์ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณธรรมกันทุกคน

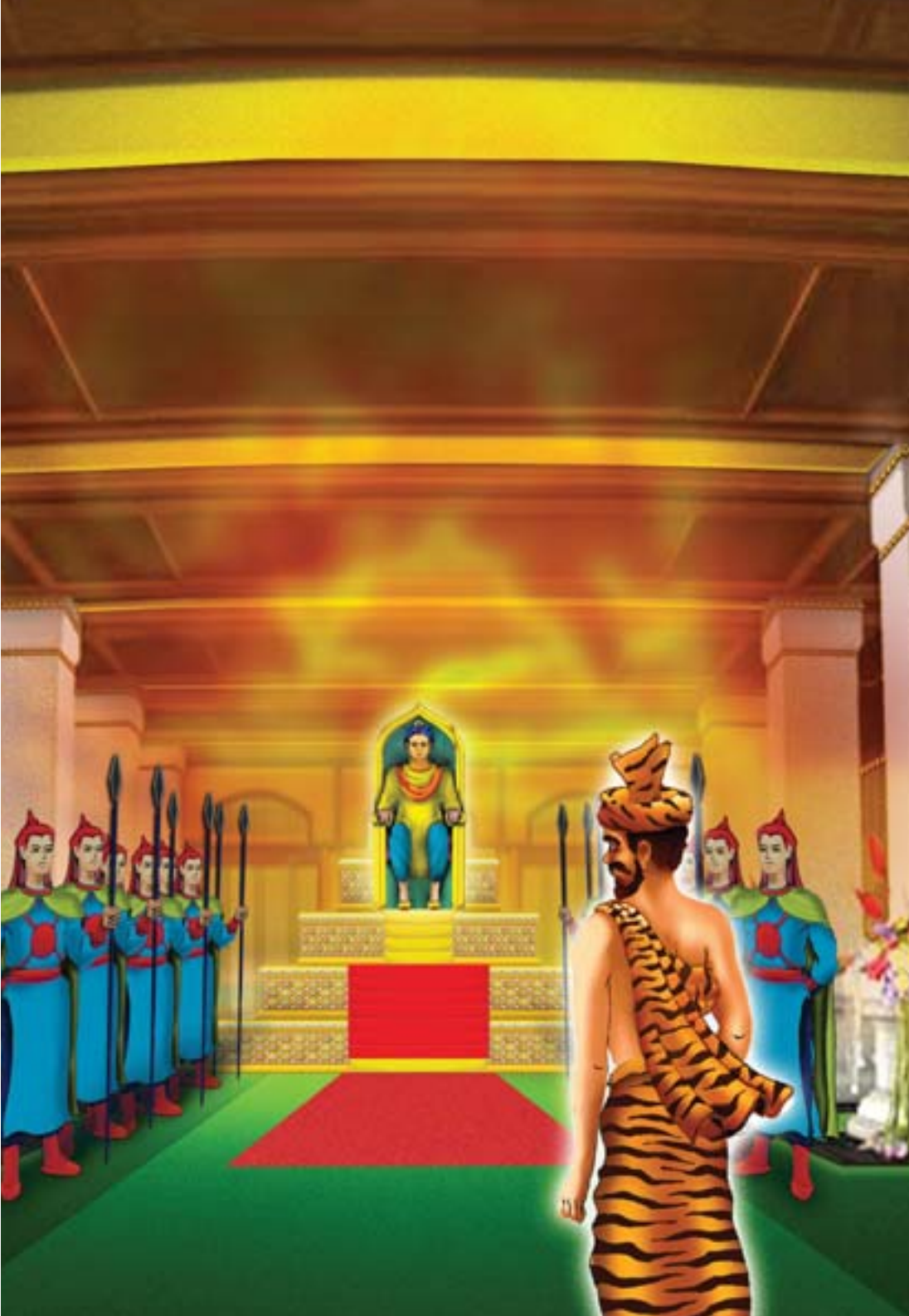

๔

บุญคุณต้องทดแทน

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัตบุรุษย่อมเป็นคนกตัญญูกตเวที ก็ความเป็นคนกตัญญูกตเวทีนี้ สัตบุรุษทั้งหลายสรรเสริญ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความเป็นคนกตัญญูกตเวทีทั้งหมดนี้ เป็นภูมิของสัตบุรุษ

ความสุขเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน เพราะถ้ากาย และใจของเราไม่มีความสุขแล้ว จะประกอบภารกิจการงานอันใด ก็ยากที่จะประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของเรา ที่จะแสวงหาความสุขที่แท้จริงให้แก่ตนเอง พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสั่งสอนให้พุทธบริษัทรู้จักแสวงหาความสุขให้แก่ตนเอง ด้วยการหมั่นชำระใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ผ่องใส ด้วยการเจริญภาวนา ทำใจหยุดนิ่งในหนทางสายกลางซึ่งอยู่ภายในตัวของเรา นอกจากนั้นพระองค์ยังทรงสั่งสอนให้เราเห็นความสำคัญของการฝึกฝนใจว่า ใจที่ผ่องใสย่อมนำมาซึ่งความสุข เป็นทางมาแห่งมหากุศล เป็นเครื่องนำพาสัตวโลกทั้งหลายไปสู่สุคติภูมิ และนำทุกชีวิตไปสู่เป้าหมายอันสูงสุด คือมรรคผลนิพพาน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ทุกนิบาต อังคุตตรนิกาย ว่า

“สปฺปุริโส จ โข ภิกฺขเว กตญฺญู โหติ กตเวที สพฺภิเหตุ ภิกฺขเว อุปญฺญาตุ ยทิทุ กตญฺญุตา กตเวทิตา เกวลา เอสา ภิกฺขเว สปฺปุริสภูมิ, ยทิทุ กตญฺญุตา กตเวทิตา

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัตบุรุษย่อมเป็นคนกตัญญูกตเวที ก็ความเป็นคนกตัญญูกตเวทีนี้ สัตบุรุษทั้งหลายสรรเสริญ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความเป็นคนกตัญญูกตเวทีทั้งหมดนี้เป็นภูมิของสัตบุรุษ”

ความกตัญญูรู้คุณที่คนอื่นทำแล้ว และมุ่งตอบแทนคุณเป็นคุณธรรมของคนดี ใครๆ ก็อยากคบค้าสมาคม และให้ความช่วยเหลือ เพราะความช่วยเหลือที่หยิบยื่นให้นั้น จะไม่มีวันกลายเป็นหอกเป็นดาบที่ย้อนกลับมาทิ่มแทงเราในภายหลัง ความกตัญญู จึงเป็นวิสัยของเหล่าบัณฑิตนักปราชญ์ทั้งหลาย คือเมื่อรู้ว่าใครได้ทำความดีต่อตนแม้เพียงน้อยนิด ก็คิดหาหนทางที่จะตอบแทนคุณอยู่เสมอ แต่คนพาลมักจะหาทางปกปิดความดีที่คนอื่นทำไว้ เหมือนพยายามเอาใบบัวมาปิดบังภูเขา จะพยายามปิดอย่างไรก็ปิดไม่มิดคนพาลเมื่อเห็นผู้อื่นทำความดีแล้วจะรู้สึกขัดเคือง เหมือนมีหนามมาทิ่มตำนัยน์ตา เหมือนความมืดเป็นปฏิปักษ์ต่อความสว่าง

ฉะนั้น เราควรฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มีดวงตาที่มองเห็นคุณธรรมของทุกคนที่ทำความดีกับเรา แล้วมุ่งตอบแทนคุณ

*เหมือนในสมัยอดีต พระเจ้าพรหมทัตทรงมีพระราชโอรสพระนามว่า **ทุฏฐราชกุมาร** ซึ่งมีนิสัยหยาบคาย คือ ใน

---

*มก. สัจจังกิรชาดก เล่ม ๕๖ หน้า ๑๘๙

วันใดที่ไม่ได้ด่า ไม่ได้ทุบตีใคร ก็จะรู้สึกหงุดหงิด พระราชกุมารจึงเป็นที่หวาดผวา และไม่เป็นที่รักของพวกพ้องบริวาร วันหนึ่งพระกุมารได้เสด็จไปสรงสนานในแม่น้ำพร้อมกับข้าราชบริพาร บังเอิญว่าในวันนั้นเกิดลมพายุโหมกระหน่ำ แต่พระกุมารก็ยังว่ายออกไปกลางแม่น้ำ คลื่นได้พัดพาพระองค์ให้ลอยไปตามน้ำ ทำให้พวกข้าราชบริพารไม่สามารถช่วยได้

เมื่อพระกุมารถูกกระแสคลื่นพัดไปอย่างโดดเดี่ยวได้ลอยไปเกาะท่อนไม้ท่อนหนึ่ง ในครั้งนั้น เศรษฐีชาวเมืองพาราณสีคนหนึ่งฝังทรัพย์ไว้ถึง ๔๐ โกฏิ ใกล้ฝั่งแม่น้ำ เมื่อตายไปเนื่องจากหวงแหนในทรัพย์มาก จึงเกิดเป็นงูเฝ้าสมบัติ แล้วมีเศรษฐีอีกคนหนึ่งฝังทรัพย์ ๓๐ โกฏิ ใกล้ฝั่งแม่น้ำ เมื่อตายไปแล้ว เพราะความห่วงทรัพย์จึงเกิดเป็นหนูตัวใหญ่เฝ้าสมบัติ เมื่อน้ำท่วมที่อยู่ของสัตว์ทั้งสอง จึงว่ายตัดกระแสน้ำไปอาศัยท่อนไม้เดียวกันกับพระกุมาร นอกจากนี้ ยังมีลูกนกแขกเต้าซึ่งอาศัยอยู่บนต้นงิ้วตัวหนึ่ง เมื่อต้นงิ้วถูกน้ำเซาะราก ทำให้โค่นล้มลงมา ลูกนก-แขกเต้าจึงมาเกาะอีกด้านหนึ่งของท่อนไม้นั้น

ในสมัยนั้นพระโพธิสัตว์บังเกิดในตระกูลอุทิจจพราหมณ์ในแคว้นกาสี เมื่อเจริญเติบโตแล้ว ได้ออกบวชเป็นฤาษีอาศัยที่คุ้งน้ำตอนล่าง ในวันนั้นฤาษีได้ยินเสียงร้องของพระกุมาร จึง

ว่ายตัดกระแสน้ำไปฉุดท่อนไม้ช่วยพระกุมาร และสัตว์ทั้งสามให้รอดพ้นจากความตาย ฤาษีได้ก่อไฟให้สัตว์ทั้ง ๓ ก่อน ส่วนพระกุมารก่อให้ทีหลัง แม้แต่การให้อาหาร ท่านจะให้กับสัตว์ทั้ง ๓ ก่อน เพราะคิดว่าสัตว์ทั้ง ๓ นั้นอ่อนแอกว่า แต่พระกุมารกลับคิดว่า ตนเองเป็นถึงลูกของพระราชา ฤาษีนี้ไม่ได้ให้เกียรติตน จึงได้ผูกอาฆาตพยาบาท

ครั้นผ่านไปได้ ๒-๓ วัน พระกุมารและสัตว์ทั้ง ๓ สมบูรณ์แข็งแรงเป็นปกติ งูและหนูจึงได้กราบลาพระฤาษี พร้อมกับปวารณาว่า “ถ้าท่านต้องการทรัพย์ ให้ไปหาพวกเราได้ทุกเวลา เพียงแค่เรียกชื่อ พวกเราก็จะออกมาต้อนรับทันที” ส่วนนกแขกเต้าก็ปวารณาต่อพระฤาษีด้วยความสำนึกพระคุณว่า “ข้าพเจ้าไม่มีทรัพย์ แต่ถ้าหากท่านมีความต้องการข้าวสาลีแดง ข้าพเจ้าพร้อมหมู่ญาติจะนำข้าวสาลีมาให้ทันที”

ส่วนพระกุมารคิดว่า ถ้าเราได้เป็นกษัตริย์แล้ว จะฆ่าพระฤาษีองค์นี้ให้ได้ จึงกล่าวว่า “พระคุณเจ้าผู้เจริญ เมื่อกระผมได้ครองราชสมบัติแล้ว ขอให้ท่านไปหากระผม กระผมจะบำรุงอุปัฏฐากรับใช้ท่านอย่างไม่ให้ขาดตกบกพร่องเลย” แล้วก็ลากลับเมือง เมื่อพระกุมารกลับเข้าพระนครไม่นาน ก็ทรงขึ้นครองราชย์ต่อจากพระราชบิดา

ต่อมาไม่นาน พระโพธิสัตว์คิดจะทดลองสัตว์เหล่านั้น ได้ไปที่อยู่ของงูก่อน เมื่อไปถึงก็เรียกว่า “ทีฆะ” คำเดียวเท่านั้น งูก็เลื้อยออกมาไหว้พระฤาษี แล้วมอบทรัพย์ทั้งหมดให้พระฤาษี ท่านก็บอกว่า “ฝากเอาไว้ก่อน เมื่อจำเป็นจะมาเอา” ฤาษีก็ไปหาหนู หนูก็มอบสมบัติให้เช่นเดียวกัน แล้วฤาษีก็ไปหานกแขกเต้า เพียงแค่เรียกว่า “สุวะ” นกแขกเต้าก็ออกมาต้อนรับมนัสการท่าน แล้วเรียนท่านว่าจะไปเอาข้าวสาลีแดงที่เกิดเองจากป่าหิมพานต์มาให้ ท่านก็บอกว่า “ตอนนี้ยังไม่ต้องการ เมื่อต้องการค่อยรู้กัน”

ต่อจากนั้นพระฤาษีก็ไปเฝ้าพระราชา ในวันนั้นพระราชาได้ทอดพระเนตรเห็นพระฤาษีเดินมาแต่ไกล จึงดำริว่า ดาบส-โกงนี้คงประสงค์จะมาพึ่งพิงเรา เราต้องให้ตัดศีรษะทันทีก่อนที่ท่านจะประกาศคุณที่ได้ทำไว้กับเรา จึงรับสั่งให้ราชบุรุษจับพระฤาษีมัดมือไพล่หลัง ให้เมี่ยนทุกๆ ทางสี่แยก แล้วจึงนำไปตัดศีรษะ เอาตัวเสียบหลาว ราชบุรุษก็ทำตามนั้น ท่านฤาษีมิได้สะทกสะท้าน กลับกล่าวคาถาว่า “เป็นความจริงที่เขาเล่ามาว่า คนบางคนในโลกนี้ ไม้ลอยน้ำยังประเสริฐกว่าการที่เราไปช่วยคนใจบาปนี้ให้รอดชีวิต แต่กลับนำความทุกข์ และความตายมาให้แก่เราเอง”

เมื่อชาวเมืองได้ฟังคาถานั้น พวกที่เป็นบัณฑิตก็ไตร่ถาม

ว่าเกิดอะไรขึ้นกับท่าน พระฤาษีจึงเล่าความจริงให้ฟัง ชาวเมืองได้ฟังดังนั้น ก็พากันวิพากษ์วิจารณ์ว่า ถ้าเราอาศัยพระราชาผู้ประทุษร้ายมิตรนี้ พวกเราคงจะหาความเจริญรุ่งเรืองไม่ได้เช่นเดียวกัน ด้วยความโกรธแค้นต่างก็ลุกฮือช่วยกันจับพระราชาไปฆ่าทิ้ง และแต่งตั้งพระฤาษีขึ้นครองราชสมบัติแทน

เมื่อพระโพธิสัตว์ครองราชสมบัติแล้ว ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม แล้วได้เสด็จไปนำสมบัติของงู และหนูเข้ามาไว้ในท้องพระคลัง ทรงรับสั่งให้สร้างทะนานทอง ให้เป็นที่อยู่ของงู ให้สร้างถ้ำแก้วผลึกเป็นที่อยู่ของหนู พระราชทานข้าวตอกคลุกน้ำผึ้งใส่จานทอง เลี้ยงดูเป็นอย่างดี ทรงสร้างกรงทองให้เป็นที่อยู่ของนกแขกเต้า ส่วนพระองค์เอง ทรงสั่งสมบุญอย่างเต็มที่ เมื่อละโลกไปแล้วทำให้ได้ไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์

จะเห็นได้ว่า คนที่ไม่รู้บุญคุณคนนั้น แม้เราจะช่วยเหลือมากมายเพียงใด เขาก็มองไม่เห็นคุณความดีของเรา เหมือนคนตาบอดไม่สามารถเห็นแสงสว่างของพระอาทิตย์ ดังนั้นเมื่อเราจะช่วยใครต้องพิจารณาให้ดีเสียก่อน และที่สำคัญคือเราอย่าเป็นคนอกตัญญูเสียเอง คนที่มีคุณกับเราไม่ว่าจะมากหรือน้อยเพียงไร เราต้องจดจำไว้ แล้วหาโอกาสทดแทนบุญคุณให้ได้ ความกตัญญูเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของคนดี ทำให้เราเป็น

ที่รักของมนุษย์ และเทวดาทั้งหลาย เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จในชีวิตได้อย่างงดงาม

บุคคลที่ควรแก่ความกตัญญูนั้นมีมากมาย โดยเฉพาะพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หากเราได้ศึกษา และรู้จักประวัติของพระพุทธองค์อย่างแจ่มแจ้ง เราจะซาบซึ้ง และเกิดความปีติว่าเราได้มาอยู่ใต้ร่มเงาบวรของพระพุทธศาสนา ได้อาศัยหลักธรรมคำสอนของพระองค์ มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ตั้งแต่ทรงชี้ให้เห็นว่า ชีวิตของมนุษย์ทุกคนดำรงอยู่บนพื้นฐานของความทุกข์ ทรงชี้ให้เห็นต้นเหตุแห่งทุกข์ และวิธีการดับทุกข์ด้วยการฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง ใจหยุดนิ่งจนกระทั่งเข้าถึงความสุขที่แท้จริง ทำให้ชีวิตนี้มีคุณค่า เกิดมาได้พบสาระแก่นสารของชีวิต คือมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง

พระสัมมาพุทธเจ้าจึงเป็นบุพการีที่สำคัญที่สุด สิ่งที่พระองค์ทรงหวังให้เราทำนั้นก็ไม่มีสิ่งอื่นใดเกินกว่าการปฏิบัติบูชา คือมุ่งทำตนให้หลุดพ้นจากทุกข์ เข้าถึงแหล่งแห่งเอกันตบรมสุข คือได้บรรลุมรรคผลนิพพาน เพราะฉะนั้นให้เราหมั่นฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งเป็นประจำสม่ำเสมอ ฝึกกันไปทุกวัน จนกว่าจะเข้าถึงพระธรรมกายกันทุกคน

๑๐

ไม่ควรคบผู้อกตัญญู

น่าติเตียนคนที่ไม่รู้คุณที่เขาทำแล้ว ผู้ไม่ทำคุณให้ใคร และผู้ที่ไม่ทำตอบแทนคุณที่เขาทำก่อนความกตัญญูไม่มีในคนใด การคบคนนั้นย่อมไร้ประโยชน์

บุคคลไม่ได้มิตรธรรมด้วยอุปการคุณที่ตนประพฤติต่อหน้าในผู้ใด ผู้นั้นบัณฑิตไม่ต้องริษยา ไม่ต้องด่าว่า พึงค่อยๆ หลีกออกห่างจากผู้นั้น

การศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของชีวิตว่าเราเกิดมาทำไม ตายแล้วไปไหน มีอะไรเป็นเป้าหมายที่แท้จริงของชีวิตเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการเกิดมาเป็นมนุษย์ เพราะความรู้แจ้งเห็นจริงในชีวิตนั้น จะทำให้เราดำรงชีวิตอยู่อย่างไม่ประมาท ความไม่ประมาทจะทำให้ตระหนักถึงคุณค่าของการปฏิบัติธรรม และการปฏิบัติธรรมนี่แหละ ที่จะนำพาเราให้หลุดพ้นจากการเป็นบ่าวเป็นทาสของพญามาร และหลุดพ้นจากเครื่องจองจำ คือ อาสวกิเลสทั้งหลาย การจะทำให้ตัวเราเข้าถึงจุดแห่งความรู้ที่บริสุทธิ์นั้นได้ จะต้องทำใจของเราให้หยุดนิ่ง จนกระทั่งเข้าถึงพระธรรมกาย จึงจะสามารถเข้าไปศึกษาเรื่องราวของชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ เราจะเข้าถึงวิชชา ๓ วิชชา ๘ อภิญญา ๖ ปฏิสัมภิทาญาณ ๔ แล้วการศึกษาเรื่องราวของชีวิต เราก็จะรู้เห็นถูกต้องร่องรอย ตรงไปตามความเป็นจริง เราจะได้ทั้งความรู้และความบริสุทธิ์ไปพร้อมๆ กัน

มีวาระพระบาลีที่กล่าวไว้ใน ชวสกุณชาดก ว่า

“น่าติเตียนคนที่ไม่รู้คุณที่เขาทำแล้ว ผู้ไม่ทำคุณให้ใคร และผู้ที่ไม่ทำตอบแทนคุณที่เขาทำก่อน ความกตัญญูไม่มีในคนใด การคบคนนั้นย่อมไร้ประโยชน์

บุคคลไม่ได้มิตรธรรมด้วยอุปการคุณที่ตนประพฤติ

ต่อหน้าในผู้ใด ผู้นั้นบัณฑิตไม่ต้องริษยา ไม่ต้องด่าว่า พึงค่อยๆ หลีกออกห่างจากผู้นั้น”

การใช้ชีวิตในทางโลกต้องมีความรับผิดชอบต่อภารกิจในหลายๆ ด้าน หากเกิดอาการท้อแท้ท้อถอย หรือไม่สู้งานนอกจากไม่ได้รับความเจริญแล้ว อาจถูกครหานินทา เพราะไม่ได้ทำประโยชน์ตนเอง และประโยชน์ของผู้อื่นให้สมบูรณ์ ประโยชน์ของตน คือ ประโยชน์ทั้งในภพชาตินี้ และในภพชาติหน้า ส่วนประโยชน์ท่าน หมายถึงสิ่งที่ควรจะบำเพ็ญในขณะยังมีชีวิตอยู่ เช่น ตอบแทนคุณของบุพการีชน สงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ เป็นต้น ผู้ที่จะทำอย่างนี้ได้ ต้องมีจิตใจสูงส่ง มีความวิริยะอุตสาหะ จึงจะสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้

คุณธรรมที่สำคัญอย่างมากของบัณฑิตชน ก็คือ ความกตัญญู รู้คุณของผู้มีพระคุณ และรู้จักตอบแทนบุญคุณ ที่ท่านเหล่านั้นทำไว้กับเราในกาลก่อน ใครก็ตามที่เป็นคนกตัญญูย่อมจะเป็นที่รักของมนุษย์ และเทวดาทั้งหลาย แม้จะย่างก้าวไปแห่งหนตำบลใด ก็จะได้รับการต้อนรับขับสู้ด้วยไมตรีจิต ชื่อเสียงอันดีงามย่อมฟุ้งขจรไปไกล เมื่อมีใครรับรู้รับทราบคุณธรรมอย่างนี้ ถ้าเป็นหัวหน้าก็จะเป็นที่รักของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ก็จะเป็นที่รักของหัวหน้า และเพื่อนร่วมงาน จะไปอยู่สังคมใดก็เป็นที่ปรารถนาของสังคมนั้นๆ ความกตัญญู

เป็นสัญลักษณ์ของคนดีที่มีจิตใจสูงส่ง บัณฑิตทั้งหลายทั้งในอดีตและปัจจุบัน จึงมีคุณธรรมความกตัญญูอยู่ในใจเสมอ ทำให้เป็นที่รักของมหาชนเป็นจำนวนมาก และยังเป็นที่เคารพนับถือบูชาอีกด้วย

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า บุคคลที่หาได้ยากในโลกนี้ มีอยู่ ๒ ประเภทคือ ผู้ที่มีความกตัญญูรู้อุปการะที่ท่านทำแล้ว และผู้ที่มีความกตเวที เมื่อรู้คุณแล้วก็ตอบแทนคุณท่าน มีความคิดเช่นนี้อยู่ภายในใจอย่างต่อเนื่อง และแสวงหาโอกาสทำหน้าที่ตอบแทนบุญคุณท่านอย่างไม่รู้ลืม บุคคลเช่นนี้หาได้ยากในโลก สัตบุรุษทั้งหลายตั้งแต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอริยสาวก และบัณฑิตชนจึงพากันสรรเสริญยกย่อง แม้เทวดาทั้งหลายก็ปกปักรักษา ผู้ที่มีความกตัญญูกตเวที

ส่วนคนที่อกตัญญูนั้น ย่อมจะไม่เป็นที่รักของใครเลย เพราะจะนำแต่ความเสื่อมเสียมาสู่สังคมที่ตนอยู่ด้วย ไม่มีใครต้องการคนอกตัญญู เดินทางไปถึงไหนแทนที่จะได้รับการต้อนรับกลับได้รับการผลักไสไล่ส่ง ชื่อเสียง และความเป็นคนอกตัญญูของเขานี้ ช่วยอะไรเขาไม่ได้เลย ดังนั้นเวลาเราอยู่ในสังคมจะคบเพื่อนก็ขอให้คบเพื่อนที่ดี ไม่ใช่สักแต่ว่าคบๆ ไปอย่างนั้น มันจะไม่เป็นผลดีต่อตัวเราเลย หากเราไม่รู้จักคบคน โอกาสที่พลาดพลั้ง คือได้คนอกตัญญูเป็นสหายนั้นมีมาก พระบรมศาสดา

ผู้ทรงเต็มเปี่ยมไปด้วยพระมหากรุณาธิคุณ พระทัยของพระพุทธองค์บริสุทธิ์ปราศจากมลทิน คืออาสวกิเลส แม้จะมีผู้ที่อกตัญญูต่อพระองค์ท่านสักเพียงใด พระพุทธองค์ก็ไม่ถือโทษอะไรเลย บุคคลผู้นั้น จึงกลับแพ้ภัยตนเองต้องเสวยผลกรรมที่กระทำต่อพระพุทธองค์อย่างแสนสาหัส

ครั้งหนึ่งขณะที่พระบรมศาสดา ประทับอยู่ที่เวฬุวันมหาวิหาร ทรงปรารภถึงความอกตัญญูของพระเทวทัต ทุกคนคงรู้จักพระเทวทัตที่แม้บวชเข้ามาแล้ว ก็ยังทำอนันตริยกรรม ทำโลหิตุปบาต และทำสังฆเภท ซึ่งเป็นครุกรรมฝ่ายอกุศล การที่พระเทวทัตต้องตกที่นั่งลำบากอย่างนั้น ก็เพราะความอกตัญญูของตนเอง มีความปรารถนามักใหญ่ใฝ่สูง อยากจะปกครองหมู่สงฆ์ ถึงกับทูลขอพระศาสดา ว่าต้องการบริหารสงฆ์ด้วยตนเอง พระบรมศาสดาทรงรู้ว่า พระเทวทัตไม่สามารถทำอย่างนั้นได้ เพราะจะทำให้เกิดความวุ่นวายในวงการพระศาสนา จึงไม่ทรงอนุญาต พระเทวทัตจึงผูกใจเจ็บ พยายามอยู่หลายครั้งที่จะลอบปลงพระชนม์พระศาสดา นับตั้งแต่กลิ้งศิลาก้อนใหญ่ลงจากเขาคิชฌกูฏ ทำให้พระบาทของพระบรมศาสดาห้อพระโลหิต ปล่อยช้างนาฬาคีรีตกมันเข้ามาทำร้าย แต่ก็ไม่สามารถทำอะไรพระองค์ท่านได้ และยุยงสงฆ์จนแตกจากกัน

บั้นปลายชีวิตของพระเทวทัตยอดอกตัญญูนั้น ก็ต้องถูกกรรมที่ตนเองทำ ส่งผลให้ถูกธรณีสูบ ระหว่างที่เดินทางจะมากราบขอขมาพระบรมศาสดา แต่ก็นับเป็นบุญที่ยังสำนึกผิดในวินาทีสุดท้าย ได้กล่าวคำขอขมาพระบรมศาสดา และผลบุญนี้จะทำให้พระเทวทัตสามารถบรรลุธรรมเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าในภพชาติสุดท้าย แต่ตอนนี้ก็ยังชดใช้กรรมในอเวจีมหานรกอยู่ เพราะปรารภเรื่องของพระเทวทัต พระบรมศาสดาจึงตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ไม่ใช่แต่ภพชาตินี้เท่านั้นที่พระเทวทัตเป็นผู้อกตัญญู แม้ในอดีตชาติพระเทวทัตก็เป็นคนอกตัญญูเหมือนกัน แล้วทรงนำอดีตนิทานมาตรัสเล่าว่า”

*ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์บังเกิดเป็นนกหัวขวาน อาศัยอยู่ที่ป่าหิมพานต์ คราวนั้น มีราชสีห์ตัวหนึ่งกินเนื้อที่ล่ามาได้แต่เกิดเคี้ยวไม่ดี รีบกลืนลงไปทำให้กระดูกติดคอจนบวมเป่ง ไม่สามารถที่จะจับเหยื่อกินได้ ความทุกข์ทรมานบังเกิดขึ้นกับราชสีห์เป็นอย่างมาก แต่ไม่รู้จะทำอย่างไร ได้แต่แสดงอาการทุรนทุรายด้วยความเจ็บปวด ขณะนั้นเอง นกหัวขวานโพธิสัตว์ได้บินหาอาหารอยู่ในบริเวณนั้น ได้เห็นราชสีห์นอนทุรนทุรายอย่างนั้น จึงถามว่า “สหาย ทำไมท่านถึงทุรนทุรายอย่างนี้ เป็น

*มก. ชวสกุณชาดก เล่ม ๕๘ หน้า ๔๒๗

ทุกข์เพราะเหตุอะไร” ราชสีห์จึงได้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองให้ฟัง นกโพธิสัตว์ฟังอย่างนั้น ด้วยความที่เป็นมหาสัตว์อยากจะช่วยราชสีห์ให้พ้นทุกข์ จึงกล่าวขึ้นว่า

“ดูก่อนสหาย เราสามารถที่จะช่วยท่านได้ เราจะเอากระดูกออกจากปากท่าน แต่เราไม่กล้าที่จะเข้าไปในปากท่าน เพราะเกรงว่าท่านจะกินเราเสีย ท่านให้คำมั่นสัญญาได้ไหมล่ะว่าจะไม่กินเรา” เมื่อราชสีห์ฟังดังนั้น ก็ให้คำมั่นสัญญาว่า “ท่านอย่ากลัวไปเลยสหาย ท่านจงให้ชีวิตแก่เราเถิด หากเราไม่ได้ท่านช่วยในคราวนี้ เห็นทีว่าชีวิตของเราคงจบสิ้นแน่ โปรดช่วยเราด้วยเถิด เราขอสัญญาว่าจะไม่ทำร้ายท่านอย่างเด็ดขาด” นกโพธิสัตว์ตอบรับคำว่า “ถ้าอย่างนั้นก็ดีแล้ว” แล้วให้ราชสีห์นอนตะแคง แต่ก็พลันฉุกคิดว่า “ใครจะไปรู้ว่าจะเกิดภัยอะไรขึ้นกันไว้ดีกว่าแก้คงจะดีกว่าเป็นแน่” จึงวางท่อนไม้ค้ำไว้ ที่ริมฝีปากของราชสีห์ ทำให้ราชสีห์ไม่สามารถจะหุบปากตนเองได้ แล้วก็ลอดเข้าไปในปาก เอาจะงอยปากเคาะปลายกระดูก กระดูกก็เคลื่อนตกไป เมื่อเอากระดูกที่ติดคอราชสีห์ออกได้แล้ว ก็ออกจากปากราชสีห์ ก่อนจะออกก็ได้เอาจะงอยปากเคาะท่อนไม้ให้หล่นไป แล้วก็บินออกไปจับที่กิ่งไม้

เวลาผ่านไป หลังจากที่แผลในปากราชสีห์หายเป็นปกติ

แล้ว วันหนึ่งมันได้จับกระบือตัวใหญ่ และกำลังกินอย่างเอร็ดอร่อยอยู่นั้น บังเอิญที่นกหัวขวานโพธิสัตว์บินผ่านมาพบเข้าพอดี จึงคิดในใจว่า “เราจะทดสอบเจ้าราชสีห์ตัวนี้ดูสักครั้งว่าการที่เราทำคุณกับมันครั้งก่อน ยังจำคุณได้ไหม และยังจะคิดตอบแทนบุญคุณแก่ผู้มีคุณหรือไม่” เมื่อคิดอย่างนี้ ก็บินเข้าไปหาราชสีห์ตัวนั้นแล้วกล่าวว่า “ท่านพญาเนื้อ เราเคยทำกิจแก่ท่านครั้งหนึ่งตามกำลังของเรา เราจะได้อะไรตอบแทนจากท่านบ้างล่ะ”

พอราชสีห์ตัวนั้นได้ฟังอย่างนั้น แทนที่จะคิดถึงบุญคุณที่ผู้อื่นกระทำแก่ตน แต่กลับไม่ได้คิดอย่างนั้น เพราะตนเองมีนิสัยเป็นผู้ที่ดุร้ายไม่รู้คุณของผู้อื่นจึงพูดขึ้นด้วยความฉุนเฉียวว่า “ตอนที่ท่านเข้าไปในปากของเรานั้น เราไม่กัดกินท่านก็บุญแล้ว ยังมาทวงเอาอะไรอีก” เมื่อพระโพธิสัตว์ได้ฟังอย่างนั้น ก็เลยเอ่ยกล่าวเป็นข้อคิดว่า “น่าติเตียนจริงๆ เลย สำหรับผู้ที่ไม่รู้บุญคุณผู้อื่น และไม่เคยทำความดีให้แก่ใครๆ การรู้จักหรือคบกับคนที่ไม่มีความกตัญญูนั้น ไม่มีประโยชน์อันใดเลย” พอกล่าวอย่างนี้จึงบินจากไป หลังจากที่พระศาสดาตรัสเล่าเรื่องนี้แล้ว พระองค์ทรงประชุมชาดกว่า “ภิกษุทั้งหลาย ราชสีห์ตัวที่ไม่รู้คุณใครก็คือเทวทัตนั่นเอง”

จะเห็นว่า คนที่อกตัญญูไม่รู้คุณคนนั้น ย่อมจะเป็นพิษเป็นภัยกับบุคคลทั้งหลายทั้งหมดเลยก็ว่าได้ แม้ว่าเราพึงให้ทรัพย์สมบัติหมดทั้งโลก ก็ไม่สามารถที่จะทำให้บุคคลเช่นนั้นพอใจได้เลย มีวิธีเดียวเท่านั้นก็คือ เราจะต้องรู้จักหลีกเลี่ยงบุคคลอย่างนี้เสียให้ไกล อย่าไปสมาคมกับคนอย่างนี้ ให้ตระหนักถึงพระดำรัสของพระบรมศาสดาที่ว่า “อย่าคบคนพาลให้แสวงหาแต่บัณฑิต” บัณฑิตที่แท้จริงที่เราควรจะแสวงหาคือพระธรรมกายที่อยู่ภายในตัวของเรานี่แหละ เข้าถึงท่านได้แล้วคุณธรรมความกตัญญูจะงอกเงยเกิดขึ้นมาในใจของเรา สิ่งที่ดีๆ จะเกิดขึ้นในตัวเรา ท่านจะดึงดูดแต่สิ่งที่ดีมีสิริมงคลทั้งหลายมาสู่ตัวเรา ชีวิตก็จะประสบแต่ความสุขความเจริญรุ่งเรืองตลอดไป

๑๑

พญาเนื้อยอดกตัญญู

เรากินอาหาร กินน้ำ และกินหญ้าของพระราชาแล้ว ข้าแต่พราหมณ์ เราจะไม่พยายามกินอาหารพระราชทานนั้นเปล่าๆ

ความเมตตาปรารถนาดีต่อสรรพสัตว์ทั้งหลายเป็นทางมาแห่งสันติภาพอันไพบูลย์ หากอยู่ร่วมกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย มีน้ำใจไมตรีต่อกัน จะทำให้สังคมนั้น เป็นสังคมในอุดมคติที่มีแต่ความสงบสุข ไม่มีการแก่งแย่งรบราฆ่าฟันกัน อย่างที่เราเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน ความบริสุทธิ์ที่เกิดขึ้นจากดวงใจของผู้ที่เต็มเปี่ยมด้วยกระแสแห่งเมตตาธรรมนี้ จะช่วยเชื่อมประสานรอยร้าว ที่เกิดจากความไม่เข้าใจกัน ให้กลับมาสมัครสมานสามัคคี มวลมนุษยชาติก็จะปรองดองกัน หากกระแสแห่งความบริสุทธิ์บังเกิดขึ้นมากเท่าใด สันติภาพของโลกก็จะบังเกิดขึ้นรวดเร็วเท่านั้น การจะทำให้กระแสแห่งความบริสุทธิ์ และความปรารถนาดีขยายออกไปทั่วโลกได้นั้น จะต้องเริ่มจากใจที่ผ่องใสบริสุทธิ์ และหยุดนิ่งจนความปรารถนาดีที่เต็มเปี่ยมพรั่งพรูออกมาแล้วจะแผ่ขยายออกไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด สันติภาพที่แท้จริงก็จะบังเกิดขึ้นกับโลก

มีวาระพระบาลีใน นันทิยมิคราชชาดก ความว่า

“ภุตฺตา มยา นิวาปานิ ราชิโน ปานโภชนำ
ตำ ราชปิณฺฑำ อวโภตฺตุำ นาหำ พฺราหฺมณมุสฺสเห

เรากินอาหาร กินน้ำ และกินหญ้าของพระราชาแล้ว ข้าแต่พราหมณ์ เราจะไม่พยายามกินอาหารพระราชทานนั้นเปล่าๆ”

ถ้อยคำที่กล่าวนี้ เป็นคาถาบทหนึ่งที่แสดงออกถึงความเป็นผู้ไม่ลืมข้าวแดงแกงร้อนของผู้มีบุญคุณ ถือได้ว่าบุคคลผู้นั้นเป็นบุคคลที่เปี่ยมด้วยความกตัญญูอย่างหาที่ติมิได้ ความกตัญญูเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง แม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังให้ความสำคัญกับความกตัญญูกตเวทีเป็นอย่างมาก ถึงกับตรัสสรรเสริญว่า “ใครก็ตามที่มีคุณธรรมอย่างนี้ ย่อมเป็นบุคคลที่หาได้ยากในโลก แม้มนุษย์และเทวดาทั้งหลายก็สรรเสริญและนับว่าเป็นแบบอย่างที่ดีของมนุษย์ และเทวาไม่ว่าจะดำรงอยู่ในสภาวะใดก็ตาม”

ผู้ที่มีคุณธรรมเช่นนี้ แม้จะตกอยู่ในสภาพที่ลำบากยากแค้น ก็จะสามารถรอดพ้นจากอันตรายทั้งปวงได้ ด้วยอานุภาพแห่งความกตัญญู เพราะโดยธรรมชาติของผู้ที่มีความกตัญญูในใจของเขาย่อมจะมีความอ่อนโยน และเปี่ยมล้นด้วยเมตตาธรรม จึงทำให้ปราศจากภยันตรายทั้งปวงได้

*ดังเรื่องในสมัยพุทธกาล ขณะที่พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ในพระเชตวันมหาวิหาร ได้สดับว่า มีพระภิกษุรูปหนึ่งได้เลี้ยงคฤหัสถ์ ด้วยอาหารที่ได้มาจากการบิณฑบาต จึงทำให้

---

*มก. นันทิยมิคราชชาดก เล่ม ๕๙ หน้า ๑๐๔

เป็นที่โจษจันของเหล่าเพื่อนสหธรรมิกทั้งหลาย ครั้นพระพุทธองค์ทรงทราบดังนั้น จึงเสด็จมาตรัสถามถึงความเป็นมาของเรื่อง “จริงหรือภิกษุ ที่ว่าเธอได้เลี้ยงดูคฤหัสถ์” เมื่อภิกษุนั้นทูลว่า “เป็นความจริงพระเจ้าข้า แต่ผู้ที่ข้าพระองค์รับเลี้ยงนั้นเป็นมารดาบิดาของข้าพระองค์เอง” เมื่อพระพุทธองค์ทรงทราบดังนั้น ก็มิได้ว่ากล่าวติเตียนอะไร แต่กลับกล่าวสรรเสริญว่า “ดีแล้ว ภิกษุที่เธอทำอย่างนี้ เธอได้ชื่อว่า เป็นผู้รักษาวงศ์ของบัณฑิตทั้งหลาย เพราะเมื่อก่อนนี้ โบราณกบัณฑิตถึงแม้ว่าจะเกิดอยู่ในสภาวะใดก็ตาม ในหัวใจนั้นก็เต็มเปี่ยมด้วยความกตัญญู เธอได้ทำสิ่งที่บัณฑิตทั้งหลายสรรเสริญแล้ว” เพื่อจะตรัสเรื่องนั้นให้แจ่มแจ้งขึ้น ทรงนำเรื่องราวในอดีตมาตรัสเล่าว่า

ครั้งหนึ่ง พระโพธิสัตว์ได้ถือกำเนิดในกำเนิดเนื้อ เมื่อเติบใหญ่ขึ้นได้นามว่า **นันทิยมฤค** จิตใจของพญาเนื้อนี้ เป็นจิตใจที่ดีงามถึงพร้อมด้วยศีล อาจาระ และความประพฤติทั้งมวล เป็นสัตว์ที่เปี่ยมไปด้วยความกตัญญูเลี้ยงดูมารดาและบิดาเป็นอย่างดี ในป่าใกล้เมืองสาเกต ซึ่งพระราชาพระนามว่า **โกศล** ครองราชย์อยู่ พระองค์ทรงโปรดปรานการล่าเนื้อมาก ถึงกับไม่ยอมทำพระราชกรณียกิจอย่างอื่นเลย ได้แต่ทรงให้ข้าราชบริพารตามเสด็จเข้าป่า เพื่อล่าเนื้อทุกวัน เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนั้น ข้าราชบริพารจึงปรึกษากันว่า “เราจะทำอย่างไรดี ที่

จะทำให้พระราชาไม่ทอดทิ้งพระราชกรณียกิจ และพวกเราเองไม่ต้องเสียการเสียงานด้วย เพราะมัวแต่ตามเสด็จเข้าป่าอย่างนี้” จึงลงความเห็นว่า จะช่วยกันต้อนเนื้อในป่าทั้งหมด ให้มารวมกันอยู่ในที่แห่งหนึ่งแล้วกั้นเขตไว้ เพื่อที่พระราชาจะได้ล่าเนื้อได้ทุกวัน ข้าราชบริพารทั้งหลายจะได้ไม่ลำบากใจ และไม่เสียงานด้วย

เมื่อมีความเห็นกันอย่างนั้น ก็พากันล้อมสวนป่าอัญชันสร้างประตู ขุดสระโบกขรณี ปลูกต้นไม้ไว้อย่างสวยสดงดงาม เมื่อสถานที่พร้อมแล้ว ก็พารวมพลกันเดินฟาดตามพุ่มไม้ต่างๆ เพื่อต้อนฝูงเนื้อให้ไปรวมอยู่ในคอก ในขณะที่เสียงอึกทึกครึกโครมดังก้องทั่วป่านั้น พระโพธิสัตว์ก็ได้พามารดา และบิดาไปนอนพักอยู่ที่ดอนแห่งหนึ่ง เมื่อเห็นเนื้อฝูงใหญ่ถูกคนมากมายกำลังต้อนอยู่นั้น และใกล้จะเดินทางมาถึงที่ที่ตนเองและมารดาบิดาอยู่ ก็ฉุกใจคิดว่า ผู้คนมากมายมีอาวุธครบมือได้เที่ยวไล่ต้อนเนื้ออยู่ และใกล้จะมาถึงพวกเราแล้ว หากเราไม่ทำอะไรสักอย่าง อันตรายก็คงถึงกับพ่อ และแม่แน่ๆ เอาเถิดวันนี้เราจะสละชีวิตทดแทนพระคุณของท่านทั้งสอง เมื่อคิดอย่างนี้ก็ไม่รอช้า ลุกขึ้นทำความเคารพและขอขมาท่านทั้งสอง พร้อมกับกล่าวว่า “ข้าแต่พ่อและแม่ ถ้าคนเหล่านี้เห็นพวกเราทั้งหมดก็คงไม่มีใครรอด ลูกจะกระทำกลอุบาย หากลูกออกไป

ตัวเดียว พวกเขาก็คงไม่สงสัย การที่ท่านทั้งสองมีชีวิตรอดนั้นแหละ เป็นสิ่งที่ประเสริฐสุดสำหรับลูก ลูกจะทำให้พ่อกับแม่มีชีวิตรอด ไม่ต้องเป็นห่วงลูกหรอกนะ เมื่อลูกออกไปแล้วจะหาทางกลับมาอีก” ขณะที่คนเหล่านั้นต่างพากันฟาดพุ่มไม้นั้น พระโพธิสัตว์ก็ได้กระโจนออกมา แล้วได้วิ่งเข้าไปหาฝูงเนื้อทั้งหลาย เมื่อคนเห็นอย่างนั้น ก็คิดว่า คงไม่มีเนื้อตัวอื่นแล้ว จึงดาหน้าฟาดพุ่มไม้อื่นต้อนเนื้อจนหมด

เมื่อการต้อนเนื้อเสร็จสิ้นลง ก็ได้พากันไปกราบทูลเรื่องนั้นทั้งหมดให้พระเจ้าโกศลทรงทราบ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา เมื่อพระราชาต้องการล่าเนื้อ พระองค์จะมุ่งตรงมายังสถานที่นั้นเพื่อล่าเนื้อเอง แต่หากวันใดที่พระองค์ไม่สามารถเสด็จมาเองได้ ก็จะส่งอำมาตย์คนหนึ่งมายิงเนื้อเอาไปปรุงอาหารให้พระองค์ ครั้นเหตุการณ์เป็นอย่างนั้นฝูงเนื้อทั้งหลายก็เลยพากันจัดลำดับกันขึ้น หมายถึงว่า พากันจัดลำดับของตนเอง และพวกพ้องว่าวันนี้เป็นลำดับของใคร ผู้นั้นก็ต้องสละชีพออกไปให้พระราชาหรือผู้ที่มาล่ายิงแทนหมู่คณะทั้งหมดเมื่อพวกเนื้อตกลงกันอย่างนี้ทุกๆ วันก็จะมีตัวแทนออกไปสละชีวิตให้พระราชาหรือผู้ที่รับสั่งให้มายิง จนกระทั่งวันเวลาได้ผ่านล่วงเลยนานเข้า

มารดาและบิดาของพระโพธิสัตว์รู้สึกห่วงใยพระโพธิสัตว์มาก คอยติดตามข่าวคราวตลอดมา ท่านทั้งสองรู้ดีว่ากำลัง

ของลูกตนนั้นสามารถที่จะกระโดดข้ามรั้วออกมาได้อย่างสบาย

วันหนึ่ง ทั้งสองได้ไปยืนอยู่ข้างทาง เห็นพราหมณ์คนหนึ่งกำลังเดินทางผ่านมา และกำลังจะเดินทางไปยังสาเกตนคร จึงฝากข่าวคราวไปถึงนันทิยะลูกตนเองว่า “ตอนนี้พ่อและแม่อยากจะพบลูกเหลือเกิน ให้ส่งข่าวมาด้วย” เมื่อพระโพธิสัตว์ทราบข่าวจากพราหมณ์นั้นแล้วก็บอกให้พราหมณ์นั้นทราบว่า “ข้าแต่พราหมณ์ การที่ข้าพเจ้ามาอาศัยอยู่ท่ามกลางฝูงเนื้อทั้งหลาย ได้กินหญ้ากินน้ำของพระราชา หากยังไม่ได้ช่วยเหลือเพื่อนๆ ให้พ้นทุกข์นี้ และยังไม่ตอบแทนพระราชาให้พระองค์ดำรงตนอยู่ในความถูกต้องได้แล้วหนีไปนั้นไม่สมควร เราจำเป็นต้องตอบแทนคุณของพระราชาให้ได้ก่อนแล้วจึงค่อยไป” เมื่อพราหมณ์ได้ฟังอย่างนั้นก็หลีกไป

จนกระทั่งวาระมาถึงพระโพธิสัตว์ วันนั้นพระราชาเสด็จมาด้วยพระองค์เอง ขณะที่ทรงโก่งธนูนั้น พระโพธิสัตว์มิได้มีอาการสะทกสะท้านหวาดกลัวต่อมรณภัยเช่นกับเนื้อชนิดอื่นๆ ยังคงยืนสงบนิ่งพร้อมกับตั้งกระแสจิตที่เปี่ยมด้วยความเมตตาต่อพระราชา ด้วยอานุภาพแห่งเมตตาของพระโพธิสัตว์ผู้เปี่ยมด้วยความกตัญญูนั้น ทำให้พระราชาไม่สามารถปล่อยลูกศรได้ จึงทำให้พระองค์ทรงเกิดความเลื่อมใสในพระโพธิสัตว์ ทรงทิ้งธนูแล้วเสด็จเข้าไปหา เมื่อพระโพธิสัตว์เห็นดังนั้นก็ถือโอกาสทูล

ขออภัยโทษให้กับสัตว์ทั้งหลาย แล้วได้แสดงทศพิธราชธรรมกับพระราชาว่า “ข้าแต่มหาบพิตร ขอพระองค์ทรงตรวจดูกุศลธรรมเหล่านี้ของพระองค์ คือ ทาน ศีล การบริจาค ความซื่อตรง ความอ่อนโยน ความเคร่งครัด ความไม่พิโรธ การไม่เบียดเบียน ความอดทน และความไม่ผิดพลาดเถิด แล้วพระองค์จะครองราชย์อย่างเป็นสุข”

เมื่อพระราชาสดับอย่างนั้น ก็ยิ่งทรงเกิดความเลื่อมใส ได้พระราชทานอภัยให้กับสัตว์ทั้งหลาย และทรงดำรงอยู่ในธรรมที่พระโพธิสัตว์แสดงตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา ส่งผลให้อาณาประชาราษฎร์อยู่เย็นเป็นสุข เมื่อพระโพธิสัตว์ยังพระราชาให้ดำรงอยู่ในธรรมแล้ว ก็เดินทางกลับไปหามารดาบิดา แล้วได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขจนสิ้นอายุขัย เมื่อพระบรมศาสดาแสดงธรรมจบลง ภิกษุผู้เลี้ยงมารดาบิดาได้ดำรงอยู่ในโสดาปัตติผล

จากเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า ความเป็นผู้กตัญญูรู้คุณนั้น นอกจากจะทำให้ตนเองรอดพ้นจากภัยอันตรายได้แล้ว ยังเอื้อประโยชน์สุขให้กับส่วนรวมได้อีกด้วย ผู้ใดที่มีความกตัญญูอยู่ในหัวใจ ผู้นั้นมีแต่จะก่อให้เกิดสิ่งที่ดีงาม และพบความสุขที่แท้จริง โดยเฉพาะการที่เราหมั่นเป็นผู้กตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณทั้งหลาย ด้วยการเป็นกัลยาณมิตรชักชวนให้ท่านเหล่านั้น ได้มีโอกาสประพฤติธรรม ให้ทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา

โดยถ้วนหน้า เมื่อเราทำอย่างนี้ โลกของเราจะเป็นโลกแห่งสันติภาพอย่างแท้จริง ดังนั้นอย่าลืมชักชวนผู้มีพระคุณของเราให้เข้ามาสู่เส้นทางแห่งความดีนี้

๑๒

กตัญญู
คุณค่าของความเป็นคน

ผู้ใดอันบุคคลอื่นทำความดีให้แก่ตนก่อนแล้ว สำเร็จประโยชน์ที่ต้องการแล้ว ย่อมรู้สึกประโยชน์ทั้งหลายของบุคคลผู้ช่วยเหลือนั้น จะเพิ่มพูนยิ่งขึ้น

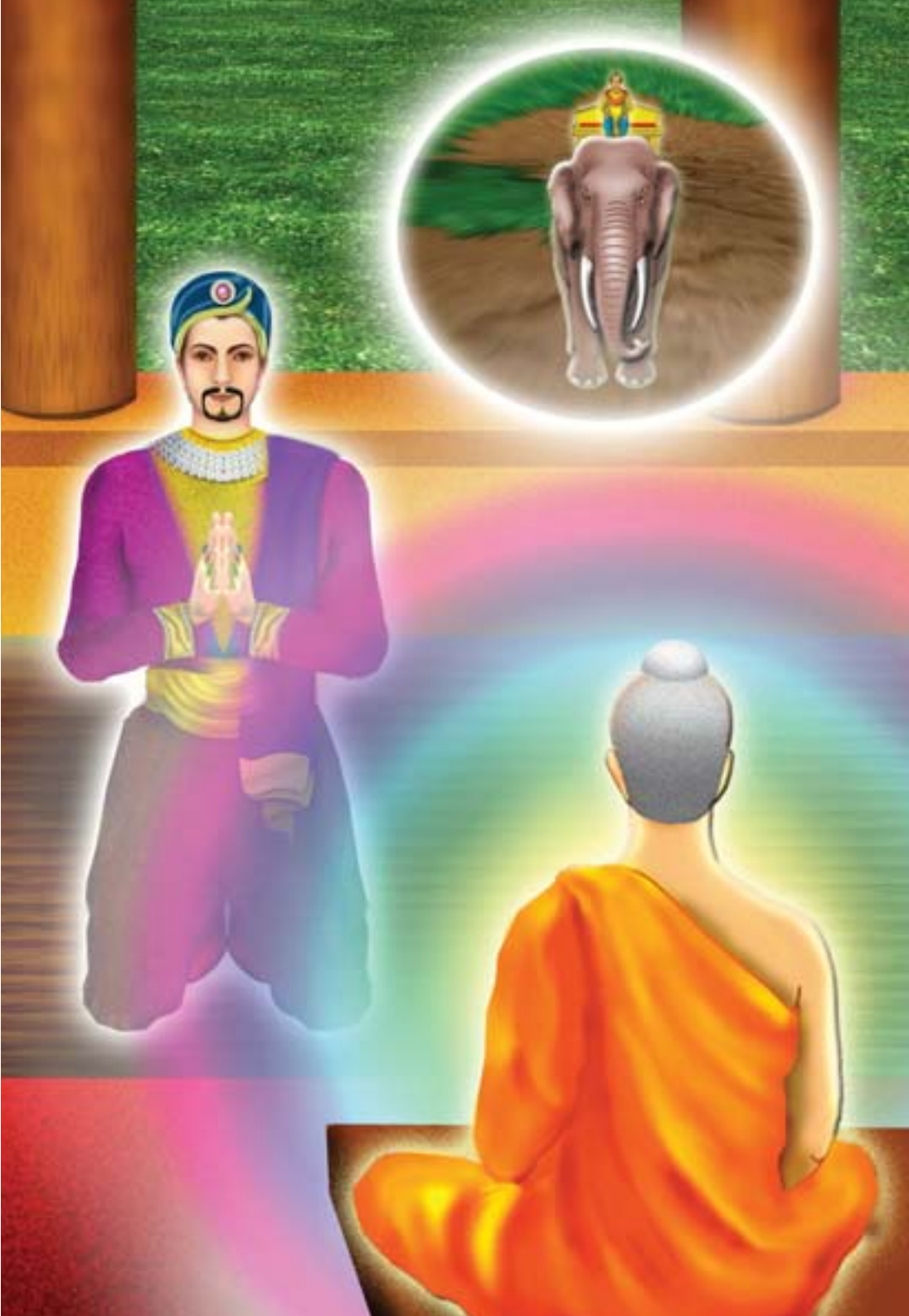

เวลาแห่งการปฏิบัติธรรมเป็นเวลาที่มีคุณค่ามหาศาล เพราะเราจะได้ทำใจหยุดใจนิ่ง แสวงหาอริยมรรค เส้นทางของพระอริยเจ้าทั้งหลาย ซึ่งเป็นทางเอกสายเดียวที่จะนำพาเราให้เข้าถึงธรรมกายภายใน เข้าถึงแหล่งแห่งความสุข อันจะทำให้หลุดพ้น จากความทุกข์ทั้งปวง ปัจจุบันนี้มวลมนุษยชาติส่วนใหญ่ยังไม่รู้เป้าหมายที่แท้จริงของชีวิตว่า เกิดมาทำไม อะไรคือสิ่งที่ชีวิตต้องแสวงหา เมื่อไม่มีโอกาสได้ฟังพระสัทธรรม ไม่ได้ประพฤติปฏิบัติธรรม ชีวิตจึงต้องตกอยู่ท่ามกลางกระแสแห่งความทุกข์ เหมือนถูกตรึงด้วยเครื่องพันธนาการ แต่เมื่อไรก็ตามที่ได้ปฏิบัติธรรม ก็จะเข้าใจ และซาบซึ้งมุ่งทำความบริสุทธิ์ให้เกิดขึ้น

มีวาระพระบาลีใน ทัฬหธัมมชาดก ความว่า

“โย ปุพฺเพ กตกลฺยาโณ กตตฺโถ มนุพฺพฺชฺฌติ
อตฺถา ตสฺส ปวฑฺฒนฺติ เย โหนฺติ อภิปตฺถิตา

ผู้ใดอันบุคคลอื่นทำความดีให้แก่ตนก่อนแล้ว สำเร็จประโยชน์ที่ต้องการแล้ว ย่อมรู้สึกประโยชน์ทั้งหลายของบุคคลผู้ช่วยเหลือนั้น จะเพิ่มพูนยิ่งขึ้น”

ความกตัญญูกตเวทีเป็นสัญลักษณ์ของคนดี แม้แต่พระ-สัมมาสัมพุทธเจ้ายังตรัสถึงบุคคลที่กตัญญูกตเวทีว่า เป็นบุคคล

ที่หาได้ยากยิ่งในโลก เพราะผู้ที่มีความกตัญญูจะเป็นที่รัก ที่เคารพของมนุษย์และเทวดาทั้งหลาย ไม่ว่าจะเหยียบย่างไปแห่งหนตำบลใด ก็จะเป็นที่รักที่เกรงใจ และประการสำคัญความปรารถนาอะไรก็ตามที่บุคคลนั้นต้องการ มีแต่จะยิ่งเพิ่มพูนงอกงามขึ้นไปเรื่อยๆ จะเป็นผู้ที่สมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยประโยชน์ของตน และประโยชน์ผู้อื่น จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้ทำประโยชน์ให้ถึงพร้อม

สมเด็จพระบรมศาสดาทรงให้ความสำคัญกับผู้ที่มีความกตัญญูอย่างมาก หากสาวกผู้มีศรัทธาในศาสนาของพระองค์ ลืมเลือนพลั้งเผลอในการตอบแทนผู้มีพระคุณแล้ว ถ้าพระพุทธองค์รับรู้รับทราบก็จะไปแสดงธรรมโปรดให้ฉุกคิดขึ้นได้ เหมือนเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นครั้งหนึ่ง

*ตอนนั้นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ที่โฆสิตาราม เมืองโกสัมพี วันหนึ่งพระบรมศาสดาโดยมีหมู่พระอริยเจ้าทั้งหลายห้อมล้อม ได้เสด็จเข้าไปในพระนครเพื่อบิณฑบาต ตอนเช้าตามพุทธประเพณีอยู่นั้น ได้มีช้างพังต้นของพระเจ้าอุเทนชื่อว่า **ภัททวดี** เดินเข้ามาหมอบลงแทบพระบาทของพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วกราบทูลว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค

*มก. ทัฬหธัมมชาดก เล่ม ๕๙ หน้า ๓๖๔

ผู้ทรงเปี่ยมด้วยมหากรุณา เมื่อก่อนตอนที่ข้าพระองค์แข็งแรงอยู่นั้น พระเจ้าอุเทนทรงโปรดปรานข้าพระองค์มาก เพราะข้าพระองค์สนองงานได้ทุกอย่าง ในเวลาที่พระองค์ยังรุ่นอยู่ทรงได้ราชสมบัติพร้อมกับพระเทวีมาก็เพราะข้าพระองค์ จึงได้พระราชทานการเลี้ยงดูอย่างดี ทรงตกแต่งที่อยู่อาศัย ประพรมด้วยของหอม ให้ตามประทีปด้วยน้ำมันเจือของหอม พระราชทานอาหารรสเลิศนานาชนิด มาบัดนี้ข้าพระองค์ชราภาพไม่สามารถสนองงานได้ พระเจ้าอุเทนจึงรับสั่งให้งดการบำรุงนั้นทุกอย่าง บัดนี้ข้าพระองค์ได้รับความลำบากเหลือเกิน ไม่มีที่พึ่งอื่นนอกจากพระองค์เท่านั้น”

พระบรมศาสดาสดับเรื่องราวที่ช้างพังต้นทูลทั้งหมดแล้วด้วยพระญาณอันบริสุทธิ์ จึงตรัสว่า “เจ้าจงไปเถิด เราตถาคตจะทูลพระราชาให้แต่งตั้งเจ้าให้กลับมามียศดังเดิม” แล้วเสด็จไปยังพระราชนิเวศน์ พระราชาทูลนิมนต์พระผู้มีพระภาคให้เข้าไปในพระราชฐาน ทรงถวายมหาทานแด่ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข หลังจากที่ถวายทานแล้ว พระทัยของพระเจ้าอุเทนก็เบิกบานผ่องใส เหมาะที่จะเป็นภาชนะรองรับพระธรรมเทศนา เมื่อพระบรมศาสดาจะทรงทำอนุโมทนา จึงตรัสถามว่า “ดูก่อนมหาบพิตร พังต้นภัททวดีไปอยู่ที่ไหนเสียเล่า” เมื่อพระราชากราบทูลว่า “ข้าพระองค์ไม่ทราบเลยพระเจ้าข้า” พระสัมมา-

สัมพุทธเจ้าจึงตรัสให้พระราชาระลึกถึงความดีของภัททวดีช้างต้นว่า “ดูก่อนมหาบพิตร พระองค์เป็นถึงจอมคนแห่งพระนคร การพระราชทานยศกับผู้มีพระคุณเป็นสิ่งที่ทำถูกต้อง แต่การที่ทอดทิ้งในเวลาแก่ชรานั้น เป็นเรื่องที่ไม่สมควร พังต้นภัททวดีตอนนี้กลายเป็นสัตว์อนาถา ร่างกายก็ทรุดโทรม หากินต้น-ลำเจียกประทังชีวิตไปวันหนึ่งๆ เท่านั้น การทำอย่างนี้ไม่เหมาะกับพระองค์เลย ควรที่พระองค์จะเป็นคนที่มีความกตัญญูกตเวทีมนุษย์และเทวดาทั้งหลายจะได้สรรเสริญ จงพระราชทานให้สัตว์ผู้มีคุณนั้นได้ยศเหมือนเดิมเถิด” เมื่อตรัสจบแล้ว พระพุทธ-องค์ก็เสด็จไปสู่โฆสิตาราม พระเจ้าอุเทนราชาแห่งเมืองโกสัมพีได้สดับพระธรรมเทศนานั้นแล้วก็ทรงได้คิด จึงได้พระราชทานยศให้กับพังต้นภัททวดีเหมือนเดิม

เรื่องที่พระบรมศาสดาได้ให้พระเจ้าอุเทนกลับพระทัยได้ก็ได้เป็นเรื่องที่โจษขานกันไปทั่วทุกแห่งหนว่า พระบรมศาสดาทรงให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องกตัญญูกตเวทีเป็นอย่างยิ่ง แม้แต่ในหมู่ของภิกษุทั้งหลายก็ยังหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาเป็นหัวข้อสนทนาธรรมว่า “ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย พระบรมศาสดาของเราได้ตรัสถึงคุณงามความดีของพังต้น ทำให้พระราชาระลึกได้ และทรงได้แต่งตั้งให้มียศดังเดิม พระบรมศาสดาผู้มีมหากรุณาธิคุณของเราทั้งหลายนั้นทรงให้ความสำคัญ ต่อผู้ที่มี

ความกตัญญูกตเวทีอย่างยิ่ง” เมื่อพระศาสดาเสด็จมาถึงแล้ว ตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ไม่ใช่แต่เพียงบัดนี้เท่านั้น ที่เรากล่าวถึงคุณงามความดีของสัตว์ผู้มีคุณ แม้ในกาลก่อน เราก็ทำอย่างนี้เหมือนกัน”แล้วพระองค์ทรงนำเรื่องราวอดีตมาตรัสเล่าว่า

มีอยู่ชาติหนึ่งพระโพธิสัตว์เกิดในตระกูลอำมาตย์ เมื่อเติบโหญ่ขึ้นแล้วได้รับราชการเป็นมหาดเล็กรักษาพระองค์ ขณะนั้นพระราชาที่ทรงครองราชย์มีพระนามว่า ทัฬหธรรม พระโพธิสัตว์ได้สนองงานด้วยความขยันขันแข็ง จึงได้เลื่อนขั้นไปตามลำดับ ได้ยศสูงดำรงอยู่ในตำแหน่งรัตนบัณฑิตประจำราชสำนัก ในกาลนั้นพระราชาได้มีช้างพังต้นเชือกหนึ่ง ชื่อ **โอฏฐิพยาธิ** เป็นสัตว์ที่มีพลกำลังมาก ในวันหนึ่งเดินทางได้ถึงร้อยโยชน์ ทำหน้าที่สื่อสาร สนองงานด้วยการนำสิ่งของมาถวายพระราชา แม้ในยามสงครามก็ได้ร่วมออกรบทำยุทธหัตถีย่ำยีศัตรู ได้นำชัยชนะมาให้แก่ราชาเรื่อยมา

พระราชาทรงดำริว่า ช้างพังนี้มีอุปการะแก่เรามาก จึงพระราชทานเครื่องคชาภรณ์ทุกอย่าง ได้บำรุงอย่างดีเหมือนกับที่พระเจ้าอุเทนทำกับภัททวดีช้างพังฉะนั้น แต่ต่อมาภายหลังเมื่อช้างพังต้นโอฏฐิพยาธิชราภาพลง พระราชารับสั่งให้ริบทุกสิ่งทุกอย่าง เหมือนทำนองที่ว่า เสร็จนาฆ่าโคถึก เสร็จศึกฆ่าขุนพลนั่นเอง แต่ในกรณีนี้พระราชาไม่ได้ฆ่าช้าง แต่เท่ากับว่า

ฆ่าทั้งเป็นนั่นแหละ ตั้งแต่นั้นมาช้างที่เคยอยู่แนวหน้าแห่งกองทัพกลับเป็นช้างแก่ตัวหนึ่งที่ใช้ชีวิตอย่างอนาถา หาใบไม้ใบหญ้าตามป่าตามเขากินประทังชีวิตไปวันหนึ่งๆ เท่านั้น ไม่ได้กินอาหารที่ดีๆ เหมือนแต่ก่อน อยู่มาวันหนึ่งหม้อในราชตระกูลไม่พอใช้ พระราชาจึงตรัสเรียกช่างหม้อมาถามว่า “ทำไมหม้อจึงไม่พอใช้” เมื่อรู้ว่าที่ไม่พอใช้ก็เพราะหาโคเทียมเกวียนไม่ได้ พระราชาจึงพระราชทานช้างโอฏฐิพยาธิให้ไปเทียมเกวียนแทนโค ช่างหม้อก็ปฏิบัติตามพระราชประสงค์

วันหนึ่ง ขณะที่ช้างพังเดินออกจากพระนคร เห็นพระโพธิสัตว์เจ้าจึงเดินเข้าไปหา แล้วก็เล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตนเองให้กับพระโพธิสัตว์ฟัง พร้อมกับขอร้องท่านให้ช่วยเหลือ พระโพธิสัตว์เจ้าได้ฟังอย่างนั้นก็ปลอบโยนว่า “เจ้าอย่าโศกเศร้าไปเลย เราจะทำให้พระราชาทรงได้คิดเอง” แล้วก็เดินเข้าไปเฝ้าพระราชาพร้อมกับทูลถามว่า “ข้าแต่มหาราชเจ้า พระองค์ทรงมีช้างพังตัวหนึ่งชื่อ โอฏฐิพยาธิมิใช่หรือ ช้างตัวนั้นเป็นสัตว์ที่องอาจสง่างามท่ามกลางสมรภูมิรบ ได้ช่วยให้พระองค์กระทำราชกิจนานัปการได้สำเร็จ มิหนำซ้ำยังสามารถเดินทางได้ถึงวันละ๑๐๐โยชน์ พระองค์เองก็เคยพระราชทานยศมากมายแก่ช้างนั้น มาบัดนี้ ช้างพังตัวนั้นไปอยู่ที่ไหนเล่า มหาบพิตร”

พระราชาเมื่อได้สดับคำถามของมหาอำมาตย์ทรงตอบแบบไม่เต็มปากเต็มคำว่า “เราได้ให้ช้างแก่ช่างหม้อ เพื่อใช้ในการเข็นโคมัยแล้ว” เมื่อพระโพธิสัตว์ได้ฟังดังนั้นจึงทูลให้ข้อคิดว่า “ข้าแต่มหาราช คุณค่าของความเป็นคนนั้นก็คือเป็นผู้ที่กตัญญูกตเวที การที่พระองค์ใช้ขุนศึกไปเทียมเกวียนอย่างนั้น เป็นสิ่งที่ไม่สมควรเลย”

เมื่อกล่าวอย่างนี้ในฐานะของรัตนอำมาตย์ผู้ถวายโอวาท พระโพธิสัตว์เจ้าก็กล่าวประทานโอวาทแก่พระราชาว่า “คนที่มีความหวังอยู่ตราบใด ตราบนั้นก็ยังคบหากันอยู่ เมื่อผู้ที่เขาคบทำประโยชน์ไม่ได้ คนโง่ทั้งหลายก็ทอดทิ้งเขาไป เหมือนจอมทัพทิ้งช้างพัง ผู้ใดที่คนอื่นทำความดีให้เขาก่อน สำเร็จตามความต้องการ แล้วทอดทิ้งผู้มีพระคุณ ไม่รู้คุณคน ประโยชน์ทั้งหลายของผู้นั้น ก็จะเสื่อมสิ้นไป ส่วนใครที่รู้คุณคน ประโยชน์ก็จะยิ่งเพิ่มพูนขึ้น เพราะฉะนั้นข้าพระองค์ขอกล่าวคำของปราชญ์ทั้งหลายว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นผู้รู้คุณที่ผู้อื่นกระทำแก่ตนเถิด แล้วท่านจักสถิตอยู่ในสวรรค์ ตลอดกาลนาน” พระโพธิสัตว์ได้ให้โอวาทกับพระราชาและมหาชนพร้อมๆ กันอย่างนี้ ทำให้พระราชาทรงได้คิด และแต่งตั้งยศให้ช้างพังผู้มีพระคุณดังเดิม และก็ดำรงอยู่ในโอวาทของพระโพธิสัตว์ ละจากโลกนี้ก็เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

จากเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า ความกตัญญูรู้คุณผู้ที่มีอุปการคุณ และหาโอกาสกตเวที คือตอบแทนพระคุณนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะการกระทำอย่างนี้ บัณฑิตนักปราชญ์ทั้งหลายไม่ติเตียน แม้ตนเองก็ติเตียนตนเองไม่ได้ ความกตัญญูกตเวทีนั้นถือว่าเป็นเครื่องวัดคุณค่าของความเป็นคนอย่างแท้จริง

ดังนั้น ขอให้ทุกท่านตระหนักในเรื่องความกตัญญูกตเวทีนี้ให้มาก อย่าให้ขาดตกบกพร่อง ต้องตอบแทนผู้มีพระคุณของเราทุกๆ คน ด้วยการชักชวนให้ท่านเหล่านั้น รู้จักหนทางแห่งความหลุดพ้นให้ได้ เมื่อทำได้อย่างนี้ คุณค่าแห่งความเป็นคนของเรา ก็จะบริบูรณ์อย่างแท้จริง

๑๓

คุณนี้ต้องทดแทน

บุคคลนั่งหรือนอนที่ร่มเงาของต้นไม้ใด
ไม่พึงหักรานกิ่งของต้นไม้นั้น
เพราะผู้ประทุษร้ายมิตรเป็นคนเลวทราม

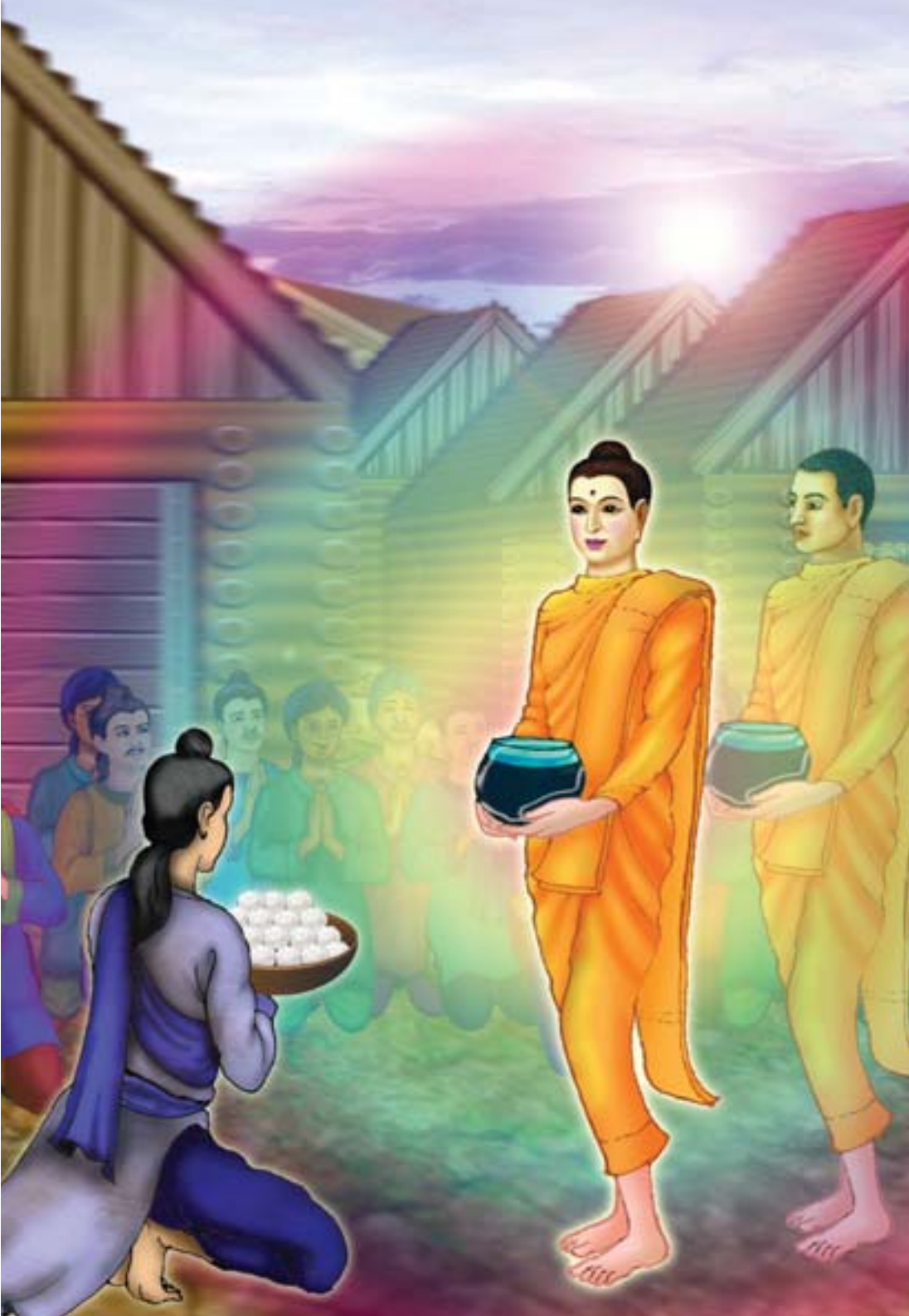

การใช้ชีวิตอยู่ในโลกมนุษย์นี้ จะว่าง่ายก็ง่าย จะว่ายากก็ยาก หากไม่ประมาท หมั่นทำความดี โดยการทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ปฏิบัติอยู่ทุกๆ วันไม่ให้ขาดเลยแม้แต่วันเดียว การดำรงชีวิตอย่างนี้ถือว่าได้กำไร เราจะได้บุญเป็นกำไรของชีวิต บุญนั้นเป็นเหมือนขุมทรัพย์ที่มีค่ามหาศาล เป็นประดุจแก้วสารพัดนึก ดังนั้นเราจะต้องรีบตักตวงบุญไว้ให้มากที่สุด เพราะบุญเป็นสิ่งที่ไม่ควรสันโดษ ยิ่งหาได้มากยิ่งดี บารมียิ่งเพิ่มพูน ถ้าเกิดมาแล้ว ไม่ได้สั่งสมบารมี ชีวิตนี้ยังบกพร่องอยู่ เป็นชีวิตที่ไม่สมบูรณ์ เกิดมาก็เสียโอกาสไปเปล่า

ดังนั้น เมื่อมีโอกาสในการทำความดี ก็ต้องทำให้เต็มที่ให้คุ้มค่า สมกับที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์มาพบพระพุทธศาสนา

มีวาระพระบาลีที่กล่าวไว้ใน เตมิยชาดก ว่า

“ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสีเทยฺย สเยยฺย วา
น ตสฺส สาขํ ภญฺเชยฺย มิตฺตทุพฺโภ หิ ปาปโก

บุคคลนั่งหรือนอนที่ร่มเงาของต้นไม้ใด ไม่พึงหักรานกิ่งของต้นไม้นั้น เพราะผู้ประทุษร้ายมิตรเป็นคนเลวทราม”

การจะดูว่าใครเป็นคนดีหรือไม่ดี ผู้รู้ท่านบอกว่าให้สังเกตตรงที่มีความกตัญญูกตเวทีหรือไม่ เพราะความกตัญญูเป็นพื้นฐานของคนดี และเป็นบันไดที่จะก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง

ทั้งทางโลก และทางธรรม สิ่งที่ควรมีความกตัญญูได้แก่กตัญญูต่อบุคคล คือใครก็ตามที่เคยมีพระคุณต่อเรา ไม่ว่าจะมากหรือน้อย ก็ต้องพยายามหาโอกาสตอบแทนคุณให้ได้ กตัญญูต่อสัตว์ที่เราเคยใช้งาน โดยมีความกรุณาปรานี เลี้ยงดูให้อาหารอย่าให้อดอยาก ให้ได้กินได้นอนได้พักผ่อนตามเวลา

กตัญญูต่อวัตถุสิ่งของ คือของสิ่งใดก็ตามที่มีคุณต่อเรา เช่น หนังสือธรรมะหนังสือเรียน สถาบันการศึกษา หรือวัดวาอาราม ก็ต้องรู้จักทำนุบำรุงรักษาอย่างน้อย ไม่ทำลาย ไม่ลบหลู่ กตัญญูต่อบุญ คือต้องตระหนักว่า ที่เรามีชีวิตที่ยืนยาว มีร่างกายแข็งแรง และเจริญก้าวหน้ามาได้จนถึงทุกวันนี้ ก็เพราะผลบุญในอดีต และต้องหมั่นสั่งสมบุญให้มากยิ่งๆ ขึ้นไป ไม่มัวกินบุญเก่า แต่ต้องสร้างบุญใหม่เพิ่มเติม เพราะบุญเท่านั้นเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังของความสุข และความสำเร็จทุกอย่าง

ความกตัญญูประการสุดท้ายคือ กตัญญูต่อตัวเราเอง เราต้องตระหนักว่าสรีรยนต์นี้ เป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างบารมี และการทำมาหากิน จำเป็นต้องทะนุถนอมดูแลรักษาให้ดี ไม่ประทุษร้ายตนเองด้วยการนำสิ่งไม่ดีเข้ามาสู่ร่างกาย เช่นดื่มเหล้า เสพสิ่งเสพย์ติด ไม่เอาร่างกายที่แข็งแรงนี้ไปเบียดเบียนฆ่าสัตว์ ลักขโมย ประพฤติผิดศีลผิดธรรม ควรใช้ไปในทางที่ก่อให้เกิดกุศล ที่จะนำตนให้ไปสู่สวรรค์และนิพพาน

ตัวอย่างที่เป็นปุคลาธิษฐานในครั้งนี้มีอยู่ว่า ในพระนครสาวัตถี พุทธศาสนิกชนนิยมการทำบุญให้ทานเป็นประจำ โดยเฉพาะผู้เป็นอริยสาวกจะไม่ว่างเว้นจากการให้ทานเลย จะสนับสนุนอุปัฏฐากบำรุงภิกษุสงฆ์มิได้ขาด บ้านใดร่ำรวยมากก็นิมนต์พระมาฉันที่บ้าน ครั้งหนึ่งจำนวน ๕๐๐ รูป บางครั้งก็ชักชวนกันเป็นหมู่คณะ เพื่อทำบุญใหญ่ หรือบางครั้งรวมคนได้มากก็ถวายทานแด่พระภิกษุสงฆ์ทั้งหมด โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข

ในสมัยนั้นมีลูกจ้างของเศรษฐีคนหนึ่ง เป็นคนยากจนเข็ญใจ แต่มีจิตเลื่อมใสในพระรัตนตรัย อยากจะถวายภัตตาหารแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า แต่เนื่องจากยากจนมากแม้เพียงข้าวยาคูก็ไม่สามารถหามาได้ นี่ความตระหนี่ในอดีตส่งผลให้ลำบากขนาดนั้น หนุ่มเข็ญใจเมื่อได้รำมาก็นวดให้ละเอียด แล้วขยำๆ ใส่ในน้ำ ปั้นเป็นก้อนๆ เอาใบตองมาห่อไว้ เผาในกองเถ้าให้มีกลิ่นหอม แล้วตั้งใจว่า จะถวายขนมที่ทำด้วยมือนี้แด่พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงถือขนมเดินไปรอพระบรมศาสดา

พระบรมศาสดาทรงทราบความมุ่งมั่นในทานของบุรุษยากจนเข็ญใจผู้นี้ จึงตรัสว่า “ท่านจงนำของขบเคี้ยวมาเถิด” เขาได้ใส่ขนมลงในบาตรแล้ว ยืนอยู่ข้างๆ พระบรมศาสดาไม่ทรงรับของขบเคี้ยวที่คนอื่นๆ ถวายเลย ทรงเสวยขนมที่บุรุษ

เข็ญใจนั้นนำมาถวาย เมื่อมหาชนแซ่ซ้องว่า “พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ทรงรังเกียจของขบเคี้ยวที่ทำด้วยรำของหนุ่มมหาทุคคตะ พระพุทธองค์ทรงเสวยเหมือนเสวยอาหารทิพย์” มหาอำมาตย์รู้สึกชื่นชมในความศรัทธาต่อพระรัตนตรัยของหนุ่มยากไร้ จึงมอบสมบัติ ๙ โกฏิแก่มหาทุคคตะ เป็นการอนุโมทนาในส่วนบุญของเขา พอตกเย็น พระราชารับสั่งให้มหาทุคคตะเข้าเฝ้า ทรงอนุโมทนาบุญด้วยการมอบตำแหน่งเศรษฐีประจำเมืองให้มหาทุคคตะ

พวกภิกษุได้สนทนากันในโรงธรรมสภาว่า “พระบรมศาสดามิได้ทรงรังเกียจขนมรำที่มหาทุคคตะถวายเลย ทรงเสวยเหมือนอาหารทิพย์ ฝ่ายมหาทุคคตะได้ทรัพย์จำนวนมาก ได้ทั้งตำแหน่งเศรษฐีเพราะอาศัยพุทธานุภาพโดยแท้” พระบรมศาสดาได้ตรัสว่า “มิใช่แต่ในบัดนี้เท่านั้นที่พระองค์บริโภคขนมรำของมหาทุคคตะโดยไม่รังเกียจ แม้ในคราวที่เป็นรุกขเทวดาในกาลก่อน ด้วยความที่เป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณ จึงบริโภคขนมรำของมหาทุคคตะนี้เหมือนกัน” ว่าแล้วทรงนำเรื่องในอดีตมาตรัสเล่าให้ภิกษุสงฆ์ฟังว่า

*ในอดีตกาลพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นเทวดา สถิต ณ ต้นละหุ่งต้นหนึ่ง พวกมนุษย์ในหมู่บ้านพากันยึดเอารุกข-

เทวดาเป็นมงคล เมื่อถึงงานมหรสพ มหาชนต่างพากันทำพลี-กรรมแก่รุกขเทวาของตน สมัยนั้นมีมหาทุคคตะผู้หนึ่งเห็นเขาบวงสรวงบูชาเทวดาด้วยวัตถุของหอม และอาหารหวานคาวอย่างดี ก็อยากจะบูชารุกขเทวดาบ้าง จึงเดินไปหยุดยืนอยู่ไม่ไกลต้นละหุ่งแล้วกล่าวคำนอบน้อมเทวดาด้วยความเคารพ

ในใจของหนุ่มผู้ยากไร้คิดว่า “ธรรมดาเทวดาย่อมเสวยแต่ของขบเคี้ยวอันเป็นทิพย์ เทวดาคงไม่เสวยขนมรำของเราไว้ให้ร่ำรวยก่อนเถอะ แล้วจะหาอาหารอร่อยๆ มาบวงสรวงเทวดา” แล้วคิดจะกินขนมเสียเอง ขณะที่กำลังจะเดินจากไป พระโพธิสัตว์ผู้สถิตอยู่เหนือคาคบไม้ได้กล่าวว่า “ดูก่อนท่านมหาทุคคตะ หากเราไม่กินขนมของท่านแล้ว จักกินขนมอื่นได้อย่างไร ท่านจงนำขนมมาเถิด”

เมื่อได้ฟังดังนั้นชายหนุ่มหันกลับไปมองเห็นรุกขเทวดาก็บังเกิดความปีติใจ รีบนำขนมรำเข้าไปวางไว้บนคาคบไม้ แล้วกระทำพลีกรรมแก่รุกขเทวา เมื่อพระโพธิสัตว์เสวยโอชารสของขนมรำแล้ว ถามว่า “ท่านปฏิบัติเราเพื่อต้องการอะไรหรือ” หนุ่มยากไร้บอกว่า “ข้าพเจ้าเป็นคนเข็ญใจมาปรนนิบัติด้วย

---

*มก. อรรถกถาชาดก เอกนิบาต เล่ม ๕๖ หน้า ๔๒๐

หมายใจว่า จะอาศัยท่านแล้วพ้นจากความยากจน เมื่อร่ำรวยแล้วจะได้มาบวงสรวงท่านให้ยิ่งๆ ขึ้นไป”

เมื่อพระโพธิสัตว์ผู้มีความความกตัญญูได้ฟังดังนั้น จึงปลอบโยนมหาทุคคตะว่า “ท่านบูชาเราผู้มีกตัญญูกตเวที รอบต้นละหุ่งนี้ มีหม้อใส่ขุมทรัพย์ตั้งไว้เรียงราย ท่านจงกราบทูลพระราชาให้เอาเกวียนมาขนทรัพย์ไปกองไว้ที่ท้องพระลานหลวงเถิด แล้วพระราชาจักโปรดปรานพระราชทานตำแหน่งเศรษฐีให้แก่ท่าน ครั้นบอกแล้วก็อันตรธานหายไป” ฝ่ายมหาทุคคตะเมื่อทำตามที่พระโพธิสัตว์บอกแล้ว ในวันนั้น จากมหาทุคคตะได้กลายเป็นมหาเศรษฐีประจำเมืองทันที นี้เป็นเพราะความกตัญญูของรุกขเทวาโพธิสัตว์

ดังนั้น ใครก็ตามที่เคยทำอุปการคุณต่อเรา เราต้องหาโอกาสตอบแทนให้ได้ อย่าได้ดูเบา เรื่องความกตัญญูเป็นเรื่องใหญ่ ผู้รู้กล่าวสอนไว้ว่า ผู้ใดไม่ประทุษร้ายมิตร เป็นผู้มีความกตัญญู ผู้นั้นแม้ศัตรูทั้งหลายก็ไม่ข่มเหง ย่อมข้ามพ้นศัตรูทั้งปวงได้ จะเดินทางไกลก็ได้รับการต้อนรับในทุกที่ทุกสถาน เกียรติคุณย่อมฟุ้งขจรไปไกล ย่อมได้รับการบูชาทั้งจากมนุษย์และเทวา จะได้รับยศตำแหน่งรุ่งเรืองเหมือนพระอาทิตย์ และเป็นที่มาแห่งสิริ-สมบัติทั้งหลาย จะไม่มีวันตกยากเลย เพราะฉะนั้นให้ทุกท่าน

หมั่นตระหนักถึงบุญคุณที่คนอื่นทำแก่ตัวเราให้มาก แม้เพียงเล็กน้อยก็ตาม ก็ต้องหาโอกาสตอบแทนบุญคุณ ทำอย่างนี้ได้ชื่อว่าดำเนินตามแบบอย่างของนักปราชญ์บัณฑิต ชีวิตจะรุ่งเรืองสดใสตลอดไปทุกภพทุกชาติตราบกระทั่งถึงที่สุดแห่งธรรม

๑๔

นกแขกเต้าทุ่มเทชีวิตตอบแทนคุณ

บุคคลใดสละชีวิตเพื่อประโยชน์แก่บิดามารดา และนายของตน บุคคลนั้นย่อมไปบังเกิดในเทวโลกเที่ยงแท้ เพราะฉะนั้น แม้เราพ้นจากกำเนิดเดียรัจฉานนี้แล้ว จักไปบังเกิดในเทวโลกเท่านั้น

ผู้ที่หมั่นฝึกฝนอบรมตนเองอยู่เนืองนิตย์ เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรมนั้น ย่อมเป็นที่ปรารถนาของทุกๆ คน เพราะเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อโลกและสรรพสัตว์ทั้งหลาย คุณธรรมความดีในตัวของเราจะมีขึ้นได้ ต้องเริ่มต้นจากกาย วาจา ใจ ที่สะอาดบริสุทธิ์ผ่องใส ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่นให้เดือดร้อน กาย วาจาจะบริสุทธิ์ได้ต้องเริ่มมาจากใจ ใจที่ได้รับการอบรมด้วยการเจริญภาวนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอแล้ว ย่อมเป็นใจที่ตั้งมั่นผ่องใส เป็นสมาธิได้ง่าย สามารถรองรับคุณธรรมรองรับธรรมะอันละเอียดลุ่มลึกยิ่งขึ้นไปได้ และเป็นพลวปัจจัยให้เข้าถึงต้นแหล่งแห่งคุณธรรมความดี คือพระธรรมกาย ได้เป็นพระอรหันต์ผู้หมดกิเลสในที่สุด มีชีวิตอยู่เพื่อประโยชน์อันยิ่งใหญ่ของมวลมนุษยชาติ

มีวาระพระบาลีที่กล่าวไว้ใน อัพภันตรชาดก ว่า

“บุคคลใดสละชีวิตเพื่อประโยชน์แก่บิดามารดา และนายของตน บุคคลนั้นย่อมไปบังเกิดในเทวโลกเที่ยงแท้ เพราะฉะนั้น แม้เราพ้นจากกำเนิดเดียรัจฉานนี้แล้ว จักไปบังเกิดในเทวโลกเท่านั้น”

นี่เป็นวาจาที่เปล่งออกมาด้วยความมองอาจของลูกนกแขกเต้า ซึ่งก็คือภพชาติในอดีตของราหุลสามเณร สมัยนั้น

แม้จะเป็นเพียงสัตว์เดียรัจฉานธรรมดาๆ แต่ได้ประกาศถึงความมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยวในการที่จะทำภารกิจอันใหญ่หลวงของผู้มีพระคุณให้สำเร็จลุล่วง ถึงขั้นยอมสละชีวิต ซึ่งนับว่าเป็นถ้อยคำที่บ่งบอกถึงความเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทีเป็นเลิศ ผู้ที่กล้ากล่าวถ้อยคำเช่นนี้ได้ แสดงว่าได้เห็นคุณค่าของความกตัญญู รู้ซึ้งถึงผลที่จะบังเกิดในอนาคตว่า ถ้าประกอบเหตุเช่นนี้แล้ว อานิสงส์แห่งความกตัญญูที่จะบังเกิดขึ้น จะส่งผลให้เป็นผู้มีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไปอย่างแน่นอน

*ดังเรื่องของสามเณรราหุลผู้มีความกตัญญู แม้ท่านจะออกบวชเป็นสามเณรแล้ว ท่านก็ยังหาโอกาสตอบแทนพระคุณของพระมารดา ทดแทนค่าน้ำนมที่เลี้ยงดูจนเติบใหญ่ ในวันหนึ่งราหุลสามเณรได้ไปเยี่ยมพระชนนี ซึ่งบัดนี้ได้บวชเป็นพระเถรีในบวรพุทธศาสนาแล้ว บังเอิญว่าวันนั้น ลมในพระอุทรของพระเถรีกำเริบขึ้น หากพระเถรีได้ฉันรสมะม่วงที่ปรุงด้วยน้ำตาลกรวด โรคลมในท้องก็จะสงบ ราหุลสามเณรจึงอาสาจะไปแสวงหาเภสัชมาถวาย สามเณรรีบกลับไปบอกอาการป่วยของพระเถรีให้พระสารีบุตรทราบ

---

*มก. อัพภันตรชาดก เล่ม ๕๘ หน้า ๒๓๘

วันรุ่งขึ้นพระเถระเดินบิณฑบาตไปที่บริเวณพระลานหลวง พระราชาทอดพระเนตรเห็นพระเถระจึงนิมนต์ให้นั่ง ในขณะนั้นเอง นายอุทยานนำเอามะม่วงหวานที่สุกทั้งพวงมาถวายพอดี พระราชาทรงปอกเปลือกมะม่วงแล้ว ทรงใส่น้ำตาลกรวดลงไป ทรงปรุงด้วยพระองค์เอง แล้วถวายพระเถระจนเต็มบาตร พระเถระได้นำมะม่วงนั้นไปให้สามเณร เพื่อเป็นเภสัชแด่พระเถรี เมื่อพระเถรีบริโภคแล้ว โรคลมในท้องก็สงบ

ฝ่ายพระราชาทรงทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้น ก็ทรงดำริว่า ถ้าพระบรมศาสดาจักอยู่ครองเรือน จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ราหุลสามเณรจักได้เป็นขุนพลแก้ว พระเถรีจักได้เป็นนางแก้ว ราชสมบัติในสากลจักรวาลทั้งสิ้นจักเป็นของท่านเหล่านี้ ควรที่เราจะพึงอุปัฏฐากบำรุงท่านเหล่านี้ให้ได้รับความสะดวกสบายในการบำเพ็ญสมณธรรม ตั้งแต่นั้นมา พระเจ้าโกศลก็รับสั่งให้ถวายรสมะม่วงแก่พระนางพิมพาเถรีเป็นประจำ

อยู่มาวันหนึ่ง ภิกษุสงฆ์นั่งสนทนากันในโรงธรรมสภาว่า “สามเณรราหุลเป็นสามเณรน้อยยอดกตัญญู แม้พระมารดาออกบวชแล้ว ก็ยังหาโอกาสอุปัฏฐากดูแล ให้มีความสุขในพรหมจรรย์” พระบรมศาสดาตรัสว่า “แม้ในสมัยก่อนสามเณรก็เป็นผู้มีความกตัญญูเช่นกัน” แล้วพระพุทธองค์ก็ทรงนำเรื่องราว

ในอดีตมาเล่าให้ฟังว่า

มีอยู่ภพชาติหนึ่งราหุลสามเณรเคยเกิดเป็นลูกนกแขกเต้า ชื่อ **สุวโปดก** ได้รับการเลี้ยงดูเป็นอย่างดีจากพระราชา และพระมเหสี คืนวันหนึ่ง อัครมเหสีของพระเจ้าพรหมทัต ทรงเกิดอาการแพ้ท้อง อยากเสวยผลไม้ชื่ออัพภันตระ เหล่าโหราจารย์ได้กราบทูลว่า “มะม่วงอัพภันตระ มีอยู่ที่กาญจนบรรพตในป่าหิมพานต์โน่น ผู้ที่เป็นมนุษย์ไม่สามารถจะไปในที่นั้นได้ ควรจะส่งสุวโปดกไป เพราะนกตัวนี้สมบูรณ์ด้วยพละกำลังและมีปัญญาเฉลียวฉลาด”

พระราชาให้นำนกแขกเต้ามา แล้วตรัสบอกเรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งหมดให้นกฟัง สุวโปดกเป็นนกน้อยยอดกตัญญู แม้รู้ว่าหนทางไปป่าหิมพานต์ช่างไกลนักหนา อีกทั้งภยันตรายก็มากมาย โอกาสที่จะเอาชีวิตรอดกลับมาเป็นเรื่องยาก แต่อาศัยความกตัญญูที่มีต่อพระราชา และพระเทวีที่ทรงให้ที่พักอาศัยอย่างสะดวกสบาย จึงคิดว่าเป็นโอกาสดี ที่จะได้ตอบแทนบุญคุณเจ้านายแล้ว ลูกนกจึงกราบทูลรับอาสางานนี้ในทันที

สุวโปดกโผบินไปด้วยความรวดเร็ว ล่วงเลยถิ่นมนุษย์ไปถึงฝูงนกแขกเต้าที่อยู่ในระหว่างภูเขาลูกที่หนึ่งในหิมวันตประเทศ แล้วถามว่า “มะม่วงชื่ออัพภันตระ มีอยู่ที่ไหน” พวกนกแขกเต้า

เหล่านั้นก็ไม่รู้จัก จึงได้โผบินไปถามฝูงนกที่อยู่อาศัยระหว่างภูเขาลูกที่สอง ที่สาม ที่สี่ ที่ห้า ที่หก ก็ไม่มีนกตัวไหนบอกได้ พอบินไปถึงภูเขาลูกที่ ๗ นกแขกเต้าเหล่านั้นบอกว่า “มีอยู่ในระหว่างกาญจนบรรพตโน่น”

สุวโปดกดีใจมาก ขอร้องให้นกเหล่านั้นช่วยนำทางไป แต่ก็ไม่มีนกตัวใดกล้าอาสา เพราะมะม่วงอัพภันตระนั้น เป็นของท้าวเวสสวัณมหาราช ใครๆ ไม่อาจเข้าไปใกล้ได้ ต้นไม้ทุกต้นล้อมด้วยตาข่ายเหล็ก ๗ ชั้น ตั้งแต่รากก็มีกุมภัณฑ์ และรากษสจำนวนพันรักษาอยู่ สถานที่นั้นเหมือนอเวจีมหานรก เป็นประดุจไฟลุกอยู่ตลอดกัป แม้จะไม่มีนกตัวใดอาสาพาไป เมื่อสุวโปดกรู้เส้นทางแล้ว ก็ตัดสินใจมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยวบินตรงไปที่กาญจนบรรพตทันที เมื่อไปถึงก็หาอุบายจะบินเข้าใกล้ต้น-มะม่วงอัพภันตระ แต่ถูกพวกรากษสจับได้

สุวโปดกได้พูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะว่า “ท่านอย่าได้ฆ่านกอย่างเราเลย พระเจ้าพาราณสีทรงส่งเรามา เพื่อต้องการผลมะม่วงอัพภันตระ เรานั้นได้สละชีวิตเพื่อพระราชา จึงกล้าบินมาที่นี่ บุคคลใดสละชีวิตเพื่อประโยชน์แก่บิดามารดา และเจ้านายผู้ทรงธรรม บุคคลนั้นย่อมบังเกิดในเทวโลกเที่ยงแท้ เพราะฉะนั้น แม้เราพ้นจากกำเนิดเดียรัจฉานนี้แล้ว จักบังเกิด

ในเทวโลกเท่านั้น บุคคลผู้กล้าหาญยอมเสียสละชีวิตของตน พากเพียรพยายามในประโยชน์ของท่านที่ได้เลี้ยงตนมา ย่อมถึงฐานะอันใด ข้าพเจ้าเป็นผู้จะได้ฐานะอันนั้น แม้ตายแล้วจะได้ไปสวรรค์อย่างแน่นอน”

พอพวกรากษสได้ฟังเช่นนั้นก็มีจิตเลื่อมใส จึงปล่อยให้เป็นอิสระ แต่ก็ไม่ยอมให้ผลมะม่วง เพราะว่าท้าวเวสสวัณมานับผลมะม่วงด้วยพระองค์เอง ถ้าหากขาดหายไปแม้แต่ผลเดียว ชีวิตของพวกตนก็จะหาไม่ จึงได้แต่บอกสถานที่ที่พอจะช่วยเหลือได้ว่า “ในภูเขาทองนี้มีดาบสชื่อโชติรส เป็นนักบวชประจำตระกูลของท้าวเวสสวัณ ซึ่งท้าวเวสสวัณได้ส่งผลมะม่วงไปถวายเป็นประจำ ท่านจงไปขอกับพระดาบสเถิด” สุวโปดกขอบคุณในคำชี้แนะแล้ว รีบบินไปหาพระดาบสทันที เมื่อบอกความประสงค์ในการเดินทางมาครั้งนี้ให้พระดาบสทราบแล้ว พระดาบสก็บอกให้รออยู่ที่นี่ก่อนจึงจะได้

และช่วงนั้นเป็นช่วงที่ท้าวเวสสวัณได้นำผลมะม่วง ๔ ผล มาถวายพระดาบสพอดี พระดาบสเห็นความตั้งใจดีของลูกนก-แขกเต้า จึงฉันไปเพียง ๒ ผล อีกหนึ่งผลให้สุวโปดกกิน แล้วเอาอีกผลหนึ่งใส่สาแหรกคล้องคอให้สุวโปดกบินกลับไปถวายพระเทวี เมื่อพระเทวีได้เสวยมะม่วงอัพภันตระแล้ว ความแพ้

พระครรภ์ก็สงบลงทันที พระบรมศาสดาครั้นทรงเล่าเรื่องราวในอดีตให้ฟังแล้ว ก็ตรัสว่า “พระเทวีในกาลนั้น ได้เป็นนางพิมพาสุวโปดกได้เป็นราหุล ส่วนดาบสในครั้งนั้น ได้เป็นเราตถาคต”

จากเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า นักปราชญ์บัณฑิตในกาลก่อน เมื่อตระหนักถึงบุญคุณของผู้มีพระคุณแล้ว ถึงคราวจะตอบแทนคุณ ท่านจะทุ่มเททั้งชีวิตจิตใจ เอาชีวิตเป็นเดิมพัน ขอเพียงให้ได้มีโอกาสตอบแทนคุณของผู้มีพระคุณ แม้ตายก็ไม่เสียดายชีวิต ถึงละโลกไปแล้ว ก็มีสุคติสวรรค์เป็นที่ไป

เพราะฉะนั้น ให้ทุกคนหมั่นตระหนักถึงบุญคุณของบิดามารดา ครูบาอาจารย์ และผู้ที่เคยเลี้ยงดูเรามาตั้งแต่เล็กจนเติบใหญ่ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้จนทำให้เราเป็นผู้มีความก้าวหน้าในชีวิต เป็นกัลยาณมิตรชี้เส้นทางสวรรค์ และหนทางนิพพานให้กับเรา แล้วก็หาโอกาสตอบแทนบุญคุณของท่านเหล่านั้น ชีวิตของเราจะได้เจริญรุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไป

๑๔

คุณสมบัติของคนดี

เพราะเหตุดังนี้ เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราจักเป็นผู้กตัญญู เราจักเป็นผู้กตเวที อุปการะแม้น้อยที่บุคคลกระทำแล้วในพวกเรา จักไม่เสื่อมหายไป ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้แล

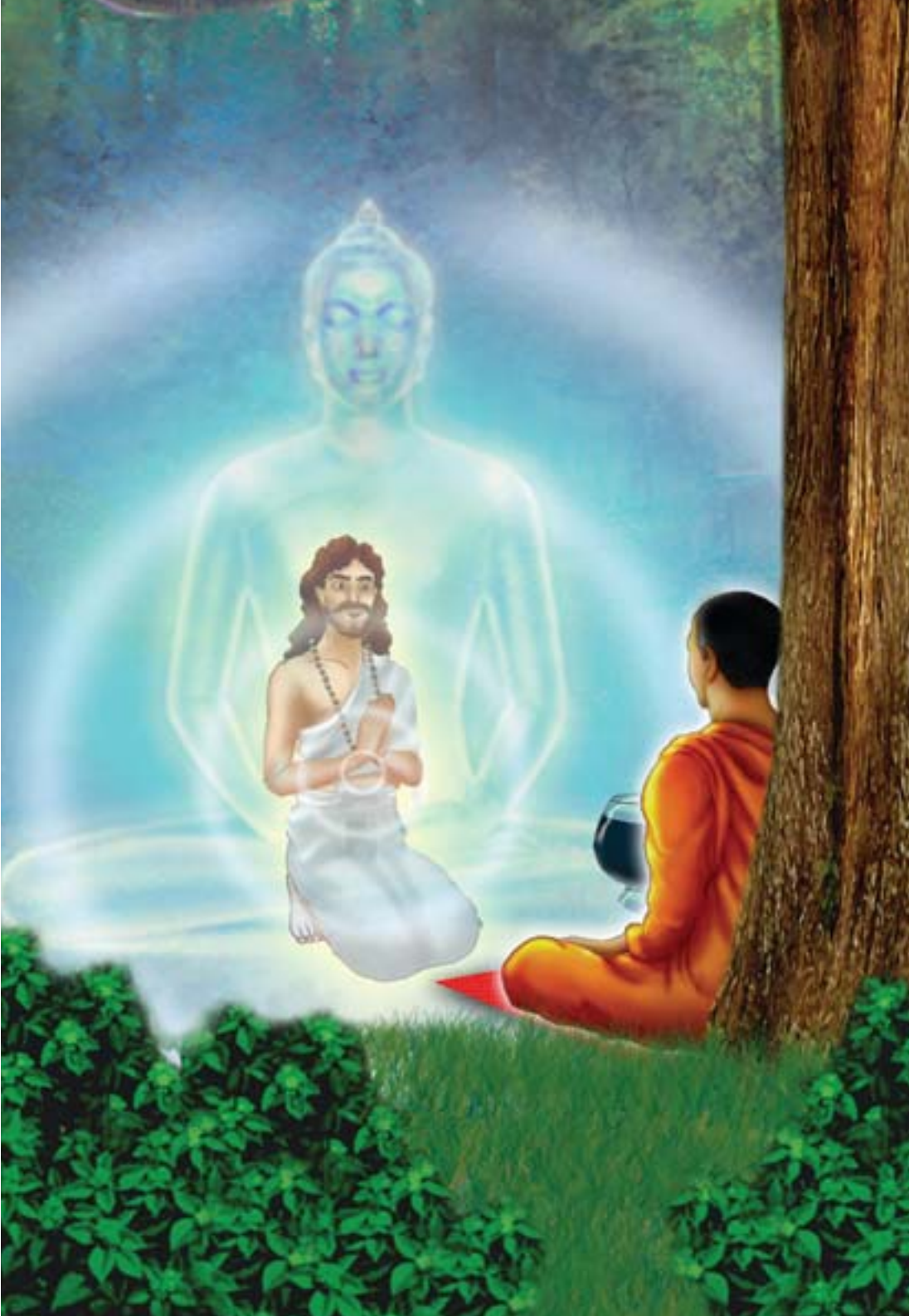

ชีวิตของสรรพสัตว์ทั้งหลายในสังสารวัฏ เป็นชีวิตที่เสี่ยงต่อภัยรอบด้าน หากผู้ใดรู้จักใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท หมั่นสร้างบุญบารมี ก็จะมีบุญหนุนนำชีวิตให้เจริญรุ่งเรือง บุญเป็นสิ่งที่มีค่ายิ่งกว่าอัญมณีใดๆ ในโลก บุญจะติดตามตัวเราไปทุกหนทุกแห่ง และทุกภพทุกชาติ จะคอยส่งผลดีให้กับชีวิตของเราตลอดเวลา และกีดกันบาปอกุศลสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายให้ห่างไกลตัวเรา ยิ่งเรามีความบริสุทธิ์มาก บุญก็จะยิ่งมาก และให้ผลได้เต็มที่ โดยไม่มีอะไรมาเป็นอุปสรรคขวางกั้น ดังนั้นเราควรใช้วันเวลาที่ผ่านไป ด้วยการสั่งสมบุญ ทำใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส ให้ได้ตลอดทั้งวัน บุญจะได้ตามหล่อเลี้ยงให้เราประสบความสำเร็จในชีวิตยิ่งๆ ขึ้นไป

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ทุติยสิคาลกสูตร ว่า

“ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ กตญฺญุโน ภวิสฺสาม กตเวทิโน น จ โน อมฺเหสุ อปฺปกมฺปิ กตํ วินสฺสิสฺสติ เอวํ หิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพํ

เพราะเหตุดังนี้ เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราจักเป็นผู้กตัญญู เราจักเป็นผู้กตเวที อุปการะแม้น้อยที่บุคคลกระทำแล้วในพวกเรา จักไม่เสื่อมหายไป ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้แล”

ความกตัญญู คือความรู้จักอุปการคุณที่คนอื่นทำไว้กับตน แล้วก็ตามระลึกถึงไม่เคยลืมเลือน ผู้ใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นคนที่สูงกว่าเรา เสมอเรา หรือต่ำกว่าเรา ที่ทำคุณแก่เราแล้ว จะมากหรือน้อยก็ตาม เราต้องตามระลึกถึงด้วยความซาบซึ้งใจอยู่เสมอ ไม่ลืมอุปการคุณท่านเหล่านั้น เช่น ท่านผู้ที่เลี้ยงดูสั่งสอนเรามา ให้ที่พัก ให้ที่ทำงาน ช่วยเหลือเมื่อยามขัดสนในชีวิตยามมีภัย เราต้องตามระลึกถึงพระคุณท่านอยู่เสมอ กตเวที คือ นอกจากจะระลึกนึกถึงคุณท่านแล้ว ต้องตอบแทนคุณของท่านเหล่านั้นด้วย ตอบแทนให้ยิ่งกว่าที่ท่านมีอุปการคุณต่อเรา แล้วประกาศคุณความดีของท่านให้ยิ่งใหญ่ สมกับที่ท่านได้ทำประโยชน์ให้กับเรา โดยเฉพาะพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสงฆ์ บิดามารดา คุณครู อุปัชฌาย์อาจารย์ของเรา จะต้องตามระลึกนึกถึงพระคุณของท่านอยู่เสมอ แล้วต้องตอบแทนพระคุณของท่านให้ได้ในทุกโอกาส และประกาศคุณความดีของท่านให้เต็มที่ การกระทำเช่นนี้จึงจะได้ชื่อว่า เป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทีอย่างแท้จริง

*เหมือนอย่างพระสารีบุตรเถระผู้เป็นยอดของภิกษุในด้านความกตัญญู ที่ได้ชื่อว่าเป็นยอดกตัญญูนั้น ก็เพราะว่าแม้

---

*มก. ขุททกนิกาย ธรรมบท เล่ม ๔๐ หน้า ๑๒๒

ราธพราหมณ์จะเคยถวายข้าวเพียงทัพพีเดียวเท่านั้น ท่านยังอุตส่าห์จดจำบุญคุณของพราหมณ์ได้ แล้วตอบแทนคุณโดยบวชให้ราธพราหมณ์ รับไว้เป็นสัทธิวิหาริก คอยแนะนำพร่ำสอนอบรมธรรมะให้โดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก เพราะตามปกติพระที่บวชในวัยชรามักย่อมลำบาก และเนื่องจากผ่านโลกมามากทิฏฐิมานะก็มาก จะว่ากล่าวตักเตือนยาก จึงไม่มีพระรูปไหนอนุญาตให้ท่านบวช แต่พระราธะอาศัยว่าได้ครูดี ก็น้อมรับคำสอนของครูบาอาจารย์ ในที่สุดท่านสามารถฝึกฝนอบรมกาย วาจา ใจ จนได้เป็นพระแท้ที่สมบูรณ์ คือเข้าถึงกายธรรมอรหัตเป็นพระอรหันต์ ผู้ถึงความเต็มเปี่ยมของชีวิต นั่นเป็นเพราะอาศัยความกตัญญูกตเวทีของพระเถระนั่นเอง

นอกจากนี้ พระสารีบุตรท่านยังมีความเคารพในพระ-อาจารย์องค์แรก ซึ่งเป็นผู้เปลี่ยนเส้นทางชีวิตของท่าน ในสมัยที่เป็นอุปติสสปริพาชกให้เข้ามาสู่ธรรมวินัยนี้ พระอาจารย์รูปนี้ก็คือ พระอัสสชิเถระ ในสมัยแรกๆ ที่ท่านออกแสวงหาโมกข-ธรรมพร้อมกับเพื่อนรัก คือโกลิตมาณพ ได้ออกบวชเป็นปริพาชกเดินทางทั่วชมพูทวีป ก็ยังหาครูที่จะมาชี้เส้นทางที่จะทำให้หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะไม่ได้ แม้ท่านสามารถตอบปัญหาของเจ้าลัทธิทั้งหลายได้หมดเพราะมีปัญญามาก แต่ยังไม่พบหนทางสว่างของชีวิต เมื่อมาพบพระอัสสชิเถระซึ่งท่านกำลังบิณฑบาต

อุปติสสปริพาชกได้สังเกตเห็นกิริยาอาการที่สงบเสงี่ยม สง่างาม น่าเลื่อมใสของพระเถระ จึงคิดว่า พระรูปนี้จะต้องมีคุณธรรมภายในที่ลึกซึ้งอย่างแน่นอน จึงเฝ้าติดตาม เพื่อรอคอยจังหวะที่จะเข้าไปสอบถามธรรมะกับท่าน

เมื่อพระอัสสชิเริ่มจะฉันภัตตาหารที่ใต้ร่มไม้ อุปติสสะก็ปูลาดอาสนะถวาย แล้วยังถวายน้ำดื่มให้ด้วย มิได้มีความหยิ่งทะนงในความเป็นผู้ฉลาดทรงภูมิปัญญาของตนเลย เพราะท่านอยากได้ความรู้ และรู้ว่าตนเองยังไม่หมดกิเลส จึงยอมนอบน้อมต่อผู้ที่ตนคิดว่าเป็นบุคคลผู้มีธรรมะสูงส่ง เมื่อพระเถระฉันเสร็จจึงเริ่มถามพระเถระว่า “อินทรีย์ของพระคุณเจ้าผ่องใสยิ่งนัก ท่านชอบใจธรรมของใคร ใครเป็นครูของท่าน”

พระอัสสชิเถระเห็นว่า ปริพาชกส่วนใหญ่จะเป็นปฏิปักษ์กับพระพุทธศาสนา แต่ปริพาชกผู้นี้ไม่ธรรมดา ต้องเป็นผู้มีบุญถึงมีความเลื่อมใส แล้วพระอัสสชิก็บอกว่า “ท่านเป็นผู้บวชใหม่ เพิ่งเข้ามาในธรรมะวินัยนี้ไม่นาน” จึงกล่าวธรรมะโดยความถ่อมตน เพียงย่อๆ ว่า “ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตตรัสเหตุแห่งธรรมนั้น และความดับแห่งธรรมนั้น พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้”

เพียงคำพูดไม่กี่ประโยค อุปติสสมาณพก็สามารถแทง

ตลอดในธรรมได้ทันที เพราะท่านเป็นผู้มีปัญญามาก อริยสัจสี่จึงกระจ่างแจ้งขึ้นมาในดวงจิต พิจารณาเห็นว่า สรรพสัตว์และสรรพสิ่งทั้งหลาย ล้วนมีความทุกข์เป็นพื้นฐาน ที่มีทุกข์ก็เพราะตัณหา คือความทะยานอยาก ทั้งกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา จะหมดทุกข์ได้ต้องทำนิโรธ คือทำใจให้หยุดนิ่ง พอหยุดใจได้จึงจะดับทุกข์ได้ และหนทางสู่ความดับทุกข์ก็ต้องดำเนินตามอริยมรรคมีองค์แปด ท่านแทงตลอดในธรรมเข้าไปเรื่อยๆ จนกระทั่งเข้าถึงพระธรรมกาย

ในที่สุด ได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน แล้วได้นำถ้อยคำอันเป็นสิริมงคลนี้ ไปบอกให้โกลิตะผู้สหายได้ฟัง พอท่านกล่าวประโยคเดียวกับที่พระอัสสชิกล่าวจบ โกลิตะมีดวงตาเห็นธรรมเป็นพระโสดาบันตามไปด้วย จึงชักชวนกันไปบวชในสำนักของพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ชื่อใหม่ว่า พระโมคคัลลานะ และพระสารีบุตร ท่านทั้งสองได้รับแต่งตั้งให้เป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายเบื้องขวาของพระผู้มีพระภาคเจ้า

แม้จะได้รับตำแหน่งอันทรงเกียรติเช่นนั้น พระสารีบุตรก็ไม่เคยลืมบุญคุณของพระอัสสชิซึ่งเป็นครูบาอาจารย์องค์แรก เวลาก่อนจำวัด ไม่ว่าจะเดินทางไปพักอยู่ที่ใดก็ตาม ท่านจะตามระลึกถึงพระอัสสชิเถระผู้เป็นอาจารย์เสียก่อน เมื่อทราบว่า

พระอาจารย์พำนักอยู่ทางทิศใด จะจำวัดหันศีรษะไปทางทิศนั้น เป็นการแสดงความเคารพต่ออาจารย์ การกระทำของท่านจึงเป็นที่เลื่องลือของบรรดาลูกศิษย์ทั้งหลาย ว่ามีความกตัญญูเป็นเลิศ นับเป็นพระเถระผู้เป็นต้นบุญต้นแบบ สมกับเป็นอัครสาวกเบื้องขวาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นี่เป็นตัวอย่างของความกตัญญูต่อบุคคลผู้มีพระคุณ ใครก็ตามที่เคยทำอุปการคุณต่อเรา ต้องหาโอกาสตอบแทน และมีความเคารพเลื่อมใสด้วยความจริงใจต่อบุคคลนั้น โดยเฉพาะผู้ที่แนะนำหนทางสว่างให้กับเรา ให้เราได้รู้ธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนได้ที่พึ่งที่ระลึกที่แท้จริง เราต้องบูชานอบน้อมบุคคลนั้นด้วยความเคารพ พระพุทธองค์จึงทรงสอนว่า “บุคคลรู้แจ้งธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแล้วจากบุคคลใด พึงนอบน้อมบุคคลนั้นโดยเคารพ เหมือนพราหมณ์นอบน้อมบูชาไฟ” คือท่านให้มีความเคารพในบุคคลนั้น บูชาสรรเสริญเทิดทูนตลอดเวลา ชีวิตเราจะได้เจริญก้าวหน้า

เพราะฉะนั้น เราต้องรู้จักถนอมน้ำใจผู้มีพระคุณ ตอบแทนช่วยเหลือการงานของท่าน ให้ท่านได้เบาใจ อย่าเอาเรื่องร้อนใจมาให้ท่าน จะเป็นการรบกวนท่าน ความกตัญญูเป็นคุณเครื่องนำความเจริญ เป็นธรรมของสัตบุรุษ ผู้รู้ทั้งหลาย

สรรเสริญผู้มีความกตัญญูกตเวที

ดังนั้น เราทุกคนต้องตระหนักถึงความกตัญญูกตเวทีไว้ให้มาก อย่าดูเบาอย่ามองข้าม แต่ให้มีคุณธรรมข้อนี้เต็มเปี่ยมอยู่ในใจ แล้วเราจะมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต ชีวิตจะไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างปลอดภัยและมีชัยชนะ แล้วอย่าลืมปฏิบัติธรรมน้อมบูชาผู้มีพระคุณ ตั้งใจเจริญสมาธิภาวนาเอาบุญที่เกิดจากการทำภาวนาบูชาธรรมท่าน เพราะการปฏิบัติบูชา เป็นภูมิธรรมอันยิ่งของนักปฏิบัติธรรมผู้มีธรรมะสว่างไสวอยู่ภายในใจ

๑๖

อภิชาตบุตรยอดกตัญญู

เทวดาชั้นดาวดึงส์ กล่าวถึงนรชนผู้เลี้ยงมารดาบิดา มีปกติประพฤติอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ในตระกูล เจรจาอ่อนหวาน กล่าวคำสมานไมตรี ละคำส่อเสียด ประกอบในอุบายเป็นเครื่องกำจัดความตระหนี่ มีวาจาสัตย์ ครอบงำความโกรธได้ นั้นแลว่า เป็นสัตบุรุษ

ทุกชีวิตที่เกิดมาล้วนมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อม-สลายในที่สุด เรามีเวลาสร้างบารมีอยู่ในโลกนี้อย่างจำกัด จึงไม่ควรประมาทในการดำเนินชีวิต บัณฑิตทั้งหลายจึงรีบสั่งสมบุญ บุญเป็นบ่อเกิดของความสุข ความสุขที่เกิดจากใจหยุดนิ่งเป็นความสุขที่แท้จริง จะเอาทรัพย์สมบัติแก้ว แหวน เงิน ทอง มาทดแทนก็ไม่ได้ ต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพราะใครทำคนนั้นก็ได้เป็นความสุขที่คู่กับความบริสุทธิ์ และความรู้แจ้งภายใน ถ้าหากเราตั้งใจลงมือปฏิบัติในวันนี้ ทำใจให้หยุดนิ่งได้เดี๋ยวนี้ก็จะเข้าถึงได้เดี๋ยวนี้ในทันที

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ปฐมเทวสูตร ว่า

“เทวดาชั้นดาวดึงส์ กล่าวถึงนรชนผู้เลี้ยงมารดาบิดา มีปกติประพฤติอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ในตระกูล เจรจาอ่อนหวาน กล่าวคำสมานไมตรี ละคำส่อเสียด ประกอบในอุบายเป็นเครื่องกำจัดความตระหนี่ มีวาจาสัตย์ ครอบงำความโกรธได้ นั้นแลว่า เป็นสัตบุรุษ”

ในพระไตรปิฎกได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ที่ได้ชื่อว่า เป็นสัตบุรุษหรือคนดีไว้มากมาย ตั้งแต่เป็นผู้ปฏิบัติตามกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการบ้าง ประพฤติตามหลักของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และอริยมรรคมีองค์ ๘ บ้าง เป็นผู้มีความบริสุทธิ์กาย

วาจา ใจ ว่าเป็นสัตบุรุษ และมีอีกมากมายที่ผู้รู้ได้กล่าวไว้ ส่วนในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เหล่าทวยเทพได้กำหนดคุณสมบัติของสัตบุรุษไว้ ดังที่ได้ยกมากล่าวข้างต้น

คุณสมบัติข้อหนึ่งที่เทวดาให้ความสำคัญมากคือ ต้องเลี้ยงดูบิดามารดา เหมือนท้าวสักกเทวราช เมื่อครั้งยังเป็นมนุษย์ได้บำรุงบิดามารดาด้วยความกตัญญู ทำให้ท่านได้เป็นพระอินทร์ คือเป็นจอมเทพในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ในภาวะของโลกปัจจุบันนี้ มีคนชราจำนวนมาก ที่ถูกทอดทิ้งไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากลูกๆหลานๆ จนเป็นปัญหาหนึ่งของสังคมที่ต้องได้รับการแก้ไข เพราะผู้เป็นลูกแต่ละคนเมื่อเติบโตมีครอบครัวแล้ว เหินห่างจากพ่อแม่ เวลาส่วนใหญ่ต้องให้กับครอบครัวใหม่ และต้องขวนขวายดิ้นรนทำมาหากินหาทรัพย์มาเลี้ยงชีพ เลี้ยงครอบครัวของตนเอง จนไม่มีเวลาเลี้ยงดูพ่อแม่บังเกิดเกล้า มีหลายประเทศที่ลูกๆ ไม่ได้เลี้ยงดูพ่อแม่ ในยามที่ท่านชราภาพ แต่จ้างคนอื่นมาเลี้ยงดูแทน หรือนำท่านไปอยู่ที่บ้านพักคนชรา รอคอยเวลาไปสู่สัมปรายภพด้วยความรันทดหดหู่ใจ พ่อแม่ไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากลูกๆ

เพราะฉะนั้น ความกตัญญูจึงเป็นเรื่องสำคัญ เหล่าทวยเทพจึงสรรเสริญคนที่เลี้ยงดูบิดามารดาว่า เป็นสัตบุรุษที่

หาได้ยากในโลก ดังตัวอย่างของผู้ที่ได้รับอานิสงส์จากการบำรุงบิดามารดา

*เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อครั้งอดีตกาลในกรุงพาราณสี พระโพธิสัตว์เป็นคนตกยากชื่อว่า **สุตนะ** ได้รับจ้างหาเงินมาเลี้ยงดูมารดาบิดาผู้แก่ชราเป็นอย่างดี เมื่อบิดาถึงแก่กรรมก็เลี้ยงดูมารดาด้วยความกตัญญูเสมอมา

ในสมัยนั้น พระเจ้ากรุงพาราณสี ทรงพอพระทัยในการล่าเนื้อ วันหนึ่งเสด็จเข้าไปในป่า ทรงบัญชาว่า “ถ้าเนื้อหนีไปทางที่ผู้ใดยืนอยู่ คนนั้นจะต้องถูกปรับสินไหม” บังเอิญว่าเนื้อทรายตัวหนึ่ง หนีไปทางที่พระราชาประทับยืนอยู่ พระราชาทรงติดตามเนื้อนั้นไป และทรงฟันเนื้อด้วยพระขรรค์ขาดเป็น ๒ ท่อน แล้วคล้องไว้ที่ไม้คาน ระหว่างทางที่เสด็จกลับ จึงทรงพักและบรรทมที่โคนต้นไทร

พอทรงหายเหนื่อยพระองค์จะเริ่มเสด็จต่อ แต่มียักษ์ตนหนึ่งชื่อว่า **มฆเทพ** เข้ามาจับพระหัตถ์ของพระองค์ไว้ แล้วขู่ว่าจะฆ่าเป็นอาหาร พระราชาทรงต่อรองกับยักษ์ว่า “ท่านอย่าได้กินเราเลย เราเป็นพระราชาแห่งเมืองพาราณสี หากเรารอด

---

*มก. สุตนชาดก เล่ม ๕๙ หน้า ๒๒๔

ชีวิตกลับไปแล้ว จะส่งมนุษย์มาให้ท่านได้กินวันละคน” ยักษ์เห็นว่าเป็นข้อต่อรองที่ดี จึงรับคำปฏิญญาของพระราชา ตั้งแต่นั้นมา พระราชาได้ส่งมนุษย์ที่อยู่ในเรือนจำวันละคนๆ ทรงทำอย่างนี้ จนกระทั่งมนุษย์ในเรือนจำหมด พระราชาทรงหวาด-กลัวต่อมรณภัย จึงทรงออกอุบายให้วางห่อกหาปณะพันหนึ่งไว้บนคอช้าง แล้วให้เที่ยวตีกลองประกาศว่า “ใครกล้าไปหายักษ์จะให้ทรัพย์พันกหาปณะ”

ชาวเมืองแม้อยากได้ทรัพย์ แต่ก็รักชีวิตของตนเองมากกว่า จึงไม่มีใครกล้ารับเงินพันกหาปณะ ฝ่ายหนุ่มสุตนะผู้เลี้ยงมารดาได้ยินข่าวนั้น ก็เห็นเป็นโอกาสดี ที่จะทำให้แม่มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพราะตนเองเป็นชายชาติบุรุษที่มีความองอาจกล้าหาญ และเป็นผู้ที่มีความกตัญญูเป็นเลิศ จึงเข้าไปรับอาสา และเอาเงินมามอบให้กับมารดา จากนั้นได้เข้าไปเฝ้าพระราชา พระองค์ถามว่า เขาต้องการจะนำสิ่งใดติดตัวไปด้วย ชายหนุ่มจึงขอฉลองพระบาททอง ฉัตร และพระขรรค์ โดยให้เหตุผลว่า “ธรรมดาอมนุษย์ทั้งหลาย ย่อมกลัวผู้มีอาวุธอยู่ในมือ เพราะฉะนั้นต้องมีพระขรรค์ในมือ ไม่ยืนอยู่บนพื้นที่อันเป็นของยักษ์ ต้องยืนบนฉลองพระบาททอง ไม่ยืนใต้ร่มไม้ของยักษ์ แต่จะยืนใต้ร่มฉัตร เพราะว่ายักษ์สามารถจับกินเฉพาะผู้ที่ยืนอยู่บนพื้นที่ที่เป็นขอบเขตของยักษ์ และร่มไม้ที่ยักษ์อยู่เท่านั้น”

พระราชาจึงพระราชทานสิ่งของทุกอย่างตามที่หนุ่มสุตนะขอมา

สุตนบัณฑิตให้ชาวบ้านช่วยถือเครื่องอุปกรณ์ที่ได้รับพระราชทานมา เข้าไปในป่าบริเวณที่ยักษ์อาศัยอยู่ เมื่อถึงบริเวณต้นไม้ ซึ่งเป็นเขตของยักษ์ก็เข้าไปเพียงคนเดียว แล้วสวมฉลองพระบาททอง กั้นเศวตฉัตรเหนือศีรษะ ถือพระขรรค์เดินเข้าไปใกล้ต้นไม้ด้วยความองอาจ ยืนอยู่ที่สุดเงาของต้นไม้นั้น

ยักษ์เห็นว่าหนุ่มสุตนะยังไม่เข้ามาในบริเวณร่มไม้ จึงกล่าวเชื้อเชิญว่า “เชิญเข้ามาเถิด พ่อหนุ่มน้อย เราจักสุขสำราญร่วมกัน” สุตนะรู้ทันเล่ห์เหลี่ยมของยักษ์ จึงกล่าวว่า “เจ้ายักษ์เอ๋ย ท่านอย่าคิดที่จะฆ่าเราเลย เพราะเรายืนอยู่นอกต้นไม้ ท่านไม่อาจจะกินเราได้ เพราะเราไม่ได้ยืนอยู่ในที่ของท่าน แต่ยืนอยู่บนฉลองพระบาทต่างหาก และเราไม่ได้ยืนอยู่ในร่มไม้ของท่าน ยืนอยู่ภายในร่มฉัตรต่างหาก ถ้าท่านจะต่อสู้กับเรา เราจะเอาพระขรรค์ตัดท่านให้ขาดเป็น ๒ ท่อน หรือแม้หากท่านกินเราผู้เลี้ยงดูบิดามารดา ใครๆ ก็จะติเตียนท่านว่า บุรุษชื่อสุตนะผู้เลี้ยงดูมารดาถูกยักษ์ที่ไร้คุณธรรมฆ่ากินแล้ว ต่อไปก็จะไม่มีใครมาให้ท่านกินอีก”

ยักษ์รู้ว่าหนุ่มสุตนะคนนี้เป็นคนฉลาด อีกทั้งเป็นคนที่เลี้ยงดูบิดามารดา จึงบังเกิดความเลื่อมใส ได้กล่าวว่า “พ่อหนุ่ม

เอ๋ย ท่านเป็นลูกยอดกตัญญู จงถือเอาพระขรรค์ ฉัตร และฉลองพระบาทไปเสียเถิด มารดาของท่านจงพบความสวัสดี และตัวท่านจงเลี้ยงดูมารดาตลอดอายุขัยเถิด”

สุตนะกล่าวให้ข้อคิดกับยักษ์ว่า “สหายเอ๋ย เพราะในกาลก่อนท่านได้ทำบาปไว้ จึงมีวิบากมาเกิดเป็นยักษ์ ตั้งแต่นี้ไปท่านอย่าได้ทำปาณาติบาตเลย” แล้วกล่าวถึงอานิสงส์ในการรักษาศีล ในที่สุดยักษ์ได้ตัดสินใจเลิกเบียดเบียนสัตว์ทุกชนิดอย่างเด็ดขาด เป็นยักษ์กลับใจ แล้วทั้งสองก็เดินทางเข้าสู่พระนคร พระราชาทรงสดับเรื่องราวทั้งหมด ทรงปีติยินดีใจอย่างยิ่ง ทรงแต่งตั้งให้ยักษ์เป็นผู้ดูแลประตูพระนคร รับสั่งให้ชาวเมืองนำอาหารมาเป็นเครื่องสักการะยักษ์ผู้ทรงศีล จนมีลาภสักการะเกิดขึ้นมากมาย ยักษ์ก็ช่วยดูแลพระนครให้ร่มเย็นเป็นสุข แล้วพระองค์ทรงประทานตำแหน่งเสนาบดี ให้สุตนะผู้เป็นสัตบุรุษ

เราจะเห็นว่า อานุภาพของการบำรุงบิดามารดาไม่ใช่เรื่องธรรมดา ผู้ที่เลี้ยงดูบิดามารดา แม้ยักษ์ผู้มีใจเหี้ยมโหดก็ยังอ่อนโยนได้ แล้วเกิดความเลื่อมใส จนเปลี่ยนจากยักษ์ที่เหี้ยมโหดกลายมาเป็นยักษ์ใจดี มีศีลมีธรรม พระพุทธองค์ถึงได้ตรัสว่า “เพราะการปรนนิบัติในบิดามารดา บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญเขาในโลกนี้ เมื่อละโลกไปแล้วย่อมบันเทิงใน

สุคติโลกสวรรค์”

เพราะฉะนั้น เมื่อปรารถนาหนทางสวรรค์ อย่าได้มองผ่านการบำรุงบิดามารดาซึ่งเปรียบประดุจพระอรหันต์ในบ้าน หรือแม้ท่านละโลกไปแล้ว ก็ต้องทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ท่าน จะได้ชื่อว่าเป็นลูกยอดกตัญญู เป็นสัตบุรุษผู้ที่ทั้งมนุษย์ และเทวดาต่างสรรเสริญกัน

๑๗

พญากวางทอง (๑)

ถึงหากจะให้แผ่นดินทั้งหมด แก่คนอกตัญญู
ผู้คอยมองหาช่องอยู่เป็นนิตย์ ก็ไม่ทำให้เขาพอใจได้

เพชรกว่าจะมาเป็นอัญมณีวันล้ำค่า ต้องผ่านกาลเวลาหล่อหลอมมานับล้านๆ ปี เพชรแท้ไม่ใช่เพียงแต่ความงามเป็นเลิศเท่านั้น แต่ยังมีความแข็งแกร่งยิ่งกว่าอัญมณีใดๆ ในโลกอีกด้วย ผู้ที่จะประสบความสุขและความสำเร็จ ต้องมีดวงใจที่ใสบริสุทธิ์ประดุจเพชร ต้องผ่านการหล่อหลอมคุณธรรมจากการสร้างบารมีทุกรูปแบบ การดำรงชีวิตอยู่ จึงจำเป็นต้องสร้างบารมี เอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่างๆ อย่างไม่ย่อท้อ แม้จะต้องใช้เวลายาวนานก็ตาม หากยามใดที่เหนื่อยล้าอย่าเพิ่งท้อถอย ขอให้เราอดทนและเข้มแข็งเอาไว้ ขับไล่ความท้อให้ถอยออกไป นำกำลังใจกลับคืนมาใหม่ แล้วสู้ต่อไปด้วยความมุ่งมั่นกล้าหาญดุจดั่งเพชรที่ทนต่อสภาวะความกดดันของธรรมชาติ เราจะอดทนรักษาใจให้ผ่องใส ทำใจให้หยุดนิ่ง อย่างสงบ สบาย เยือกเย็น เมื่อใดที่ใจเราใสเหมือนเพชร ใจของเราจะมีพลังสามารถที่จะเอาชนะกิเลสที่อยู่ในใจได้

มีวาระพระบาลีที่ปรากฏใน สีลวนาคชาดก ว่า

“อกตญฺญุสฺส โปสสฺส นิจฺจํ วิวรทสฺสิโน
สพฺพญฺเจ ปฐวึ ทชฺชา เนว นํ อภิราธเย

ถึงหากจะให้แผ่นดินทั้งหมด แก่คนอกตัญญู ผู้คอยมองหาช่องอยู่เป็นนิตย์ ก็ไม่ทำให้เขาพอใจได้”

คนอกตัญญู แม้จะทำดีด้วยอย่างไร ก็ไม่รู้คุณคน มิหนำซ้ำยังก่อโทษให้อีก พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงปรารภเรื่องของพระเทวทัตที่ไม่รู้จักมหากรุณาธิคุณของพระองค์ ครั้นบวชแล้วได้ลาภสักการะก็หลงลืมตน ไม่ให้ความเคารพต่อพระพุทธองค์ พวกภิกษุจึงพากันตำหนิติเตียนพระเทวทัตที่เป็นคนอกตัญญูในโรงธรรมสภาว่า “แม้พระศาสดาทรงมีอุปการะเป็นอันมากแก่พระเทวทัต ทั้งท่านได้บวช ได้เรียนพระธรรมวินัย สมบูรณ์ด้วยลาภสักการะ ก็เพราะอาศัยพระบรมศาสดา แต่พระเทวทัตกลับกล่าวว่า พระบรมศาสดามิได้ทรงทำอุปการะแก่ท่านเลยแม้สักว่าปลายเส้นหญ้า และท่านยังคิดอีกว่า ไม่ได้เป็นอันเตวาสิกหรือสัทธิวิหาริกของพระพุทธเจ้า เรียนพระธรรมวินัยก็เรียนด้วยตนเอง ลาภสักการะเกิดขึ้นเพราะความสามารถของตนเท่านั้น”

เมื่อพระบรมศาสดาเสด็จมาตรัสถาม และทรงทราบเรื่องที่ภิกษุทั้งหลายกำลังสนทนากันอยู่ ก็ตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มิใช่แต่ในบัดนี้เท่านั้น ที่เทวทัตเป็นคนอกตัญญู แม้ในกาลก่อนก็เป็นคนอกตัญญูเหมือนกัน ในกาลก่อน แม้เราให้ชีวิตแล้ว เทวทัตก็ยังไม่รู้คุณของเราเลย” เมื่อภิกษุสงฆ์ทูลขอให้ทรงเล่าเรื่องความอกตัญญูของพระเทวทัตให้ฟัง พระองค์จึงทรงเล่าให้ฟังว่า

*ในอดีตกาล ครั้งเมื่อพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติในกรุงพาราณสี เศรษฐีคนหนึ่งมีสมบัติ ๘๐ โกฏิ มีบุตรชายสุดที่รักคนหนึ่งชื่อว่า **มหาชนก** เศรษฐีคิดว่า ความรู้ทั้งหลายในโลกนี้ มีไว้เพื่อเป็นอุปกรณ์ในการทำมาหากินเท่านั้น เมื่อลูกของเรามีสมบัติอยู่แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องเล่าเรียนเขียนอ่านให้ลำบาก เพราะสมบัติที่มีอยู่นี้ก็มากพอที่จะช่วยทำให้บุตรชายไม่ต้องลำบากไปจนตลอดชีวิต เมื่อคิดเช่นนี้ จึงไม่ยอมให้เล่าเรียนอะไรเลย เมื่อเติบโตเป็นหนุ่ม พ่อแม่ก็จัดแจงให้มีภรรยา

ต่อมา เมื่อพ่อแม่ล่วงลับไปแล้ว บุตรชายไม่มีใครคอยแนะนำพร่ำสอน และไม่จำเป็นที่จะต้องเกรงใจใครอีก เขาจึงมีเพื่อนนักกินนักเที่ยวห้อมล้อม หลงติดอยู่ในอบายมุขทุกชนิด อบายมุขได้ผลาญสมบัติทั้งหมดที่พ่อแม่มอบให้ไว้เป็นมรดก จนต้องกู้หนี้ยืมสิน เอาบ้าน เรือกสวนไร่นาไปจำนำ ดูว่าโทษของอบายมุข สามารถผลาญสมบัติกองโตเท่าภูเขาให้หายไปในพริบตาได้ ผู้ที่หลงติดอยู่ในอบายมุข ก็เหมือนหลงวนอยู่ในป่าที่ไฟป่ากำลังรุกไล่มา

เมื่อลูกเศรษฐีไม่สามารถใช้หนี้ทั้งหมดได้ ก็ถูกเจ้าหนี้ยึด

---

*มก. รุรุมิคชาดก เล่ม ๖๐ หน้า ๓๑๓

ทรัพย์สมบัติหมด เลยคิดว่า ทรัพย์สมบัติของเราก็สูญหมดแล้ว ไม่เหลืออะไรเลย เราจะมีชีวิตอยู่ไปทำไม ตายเสียดีกว่า จะได้ไม่ต้องมาทนทุกข์ทรมาน วันรุ่งขึ้น เมื่อถูกเจ้าหนี้มาทวงถามถึงหนี้เก่าที่ยังใช้ไม่หมด และขู่ว่าหากไม่คืนจะฆ่าทิ้ง ลูกเศรษฐีก็เลยออกอุบายว่า “ทรัพย์ของตระกูลของเรา ได้ฝังไว้ที่ฝั่งแม่น้ำคงคาฝั่งโน้น ยังพอมีอยู่บ้าง เราจะข้ามไปขุดเอามาใช้คืนให้พวกท่าน ขอพวกท่านอย่าทำร้ายเราเลย” พวกเจ้าหนี้ตายใจเลยร่วมเดินทางไปขุดขุมทรัพย์ เมื่อไปถึงแม่น้ำคงคา ลูกเศรษฐีก็ทำท่าว่าจะว่ายน้ำข้ามไปเอาขุมทรัพย์ แล้วกลับปล่อยให้กระแสน้ำพัดพาไป เพื่อจะให้ตนจมน้ำตายในแม่น้ำ ครั้นพอถูกกระแสน้ำที่เชี่ยวพัดลอยไปเรื่อยๆ ก็เกิดกลัวตายขึ้นมาจริงๆ จึงร้องขอความช่วยเหลือ แต่สายน้ำก็ได้พัดพาออกไปไกลจนใครๆ ก็ช่วยไม่ได้

สมัยนั้น พระโพธิสัตว์บังเกิดในกำเนิดกวางทอง ได้ทิ้งบริวาร ไว้ในป่าหิมพานต์ แล้วออกมาหากินตามลำพังที่ป่ามะม่วงซึ่งอยู่ใกล้บริเวณตรงวังวนของแม่น้ำคงคา ซึ่งเป็นที่เงียบสงบไม่มีใครกล้าเข้ามารบกวน เหตุที่พญากวางทองมาพักบริเวณนี้เพื่อประสงค์จะทำการรักษาอุโบสถศีลรูปร่างของพญากวางทองนี้สวยงามมาก มีสีผิวเหมือนแผ่นกระดาษทองที่ขัดเงา เท้าทั้งสี่มีสีเหมือนย้อมด้วยน้ำครั่ง หางก็เป็นพุ่มสวยงามเหมือนหางจามรี

เขาก็งามเหมือนกับช่อเงิน นัยน์ตาทั้งคู่ก็เป็นประดุจเม็ดทับทิมที่เจียระไนแล้ว

คืนวันนั้นพญากวางทองได้ยินเสียงคร่ำครวญของลูกเศรษฐี จึงคิดว่า เมื่อเรายังมีชีวิตอยู่ คนผู้นี้อย่าได้ตายเสียเลย เราต้องช่วยชีวิตเขาไว้ แล้วก็ลุกจากที่นอน เดินไปริมฝั่งแม่น้ำ ปลอบโยนว่า “เพื่อนเอ๋ย อย่ากลัวไปเลย ข้าจะช่วยชีวิตท่านเอง” ด้วยความที่พญากวางมีกำลังมหาศาล ก็ได้ว่ายตัดกระแสน้ำไปรับลูกเศรษฐีขึ้นขี่หลัง พาขึ้นฝั่งด้วยความสวัสดี จากนั้นก็พาไปยังที่พัก ได้หาผลไม้มาให้รับประทาน พอล่วงไปได้สองสามวัน ก็พาลูกเศรษฐีกลับไปส่งที่บ้าน พร้อมกับกำชับว่า “เมื่อข้าพาท่านไปส่งถึงเมืองพาราณสีแล้ว ท่านอย่าได้บอกใครๆ ให้รู้ว่ามีกวางทอง มาอาศัยอยู่บริเวณนี้” ลูกเศรษฐีก็รับคำเป็นมั่นเหมาะ จากนั้นพญากวาง ก็กลับไปรักษาอุโบสถศีลตามเดิม

บังเอิญว่า ในวันที่ลูกเศรษฐีกลับเข้าไปถึงกรุงพาราณสีนั่นเอง อัครมเหสีของพระราชา ทรงพระสุบินเห็นกวางทองแสดงธรรมิกถาถวายพระนาง พอรุ่งเช้า จึงทรงนำพระสุบินซึ่งไม่เคยเป็นมาก่อนไปกราบทูลแด่พระราชา ด้วยความรักในพระมเหสี พระราชาจึงมีราชโองการว่า ถ้าใครสามารถบอกที่อยู่ของกวางทองได้ จะได้รับเงิน ๑,๐๐๐ กหาปณะ เป็นรางวัล เมื่อไม่มีใครมาแจ้งเบาะแส ก็ทรงให้เพิ่มรางวัลว่า ใครสามารถ

บอกที่อยู่ของมฤค ซึ่งสูงสุดกว่ามฤคทั้งหลายได้ พระราชาจะให้บ้านส่วยและหญิงที่ประดับประดาแล้วแก่ผู้นั้น

พวกอำมาตย์พากันถือแผ่นทองเที่ยวป่าวร้องไปทั่วพระนคร บังเอิญว่าวันนั้นไปเจอลูกเศรษฐีที่พึ่งจะกลับเข้ากรุง-พาราณสีพอดี ลูกเศรษฐีดีใจมาก ที่ตนเองจะได้รับรางวัล เพราะเพิ่งแยกทางกับพญากวางทองมาเมื่อคืนนี้เอง แม้ไม่ลืมคำปฏิญญาที่ให้ไว้กับพญากวางทอง แต่ด้วยความโลภ และไม่รู้จักบุญคุณคน จึงเปิดเผยที่อยู่ให้พระราชาทรงทราบ เมื่อพระราชาทรงสดับแล้ว ก็ให้ลูกเศรษฐีเป็นผู้นำเสด็จพร้อมด้วยข้าราชบริพาร เพื่อไปจับพญากวางทอง ส่วนว่ามหันตภัยจะบังเกิดขึ้นแก่พญากวางทอง เพราะคบบุคคลผู้ประทุษร้ายมิตร หรือเรื่องราวจะเป็นอย่างไรต่อไป คราวหน้าเราจะมาติดตามรับฟังกันต่อ

เราจะเห็นได้ว่า บุคคลผู้ประทุษร้ายมิตร คือผู้ที่มีใจมืดบอด แม้ผู้มีคุณจะทำคุณให้แก่ตัวมากมายอย่างไร ก็มองไม่เห็นคุณงามความดีของเขา เหมือนคนตาบอดที่มองไม่เห็นแสงอาทิตย์ที่ส่องแสงสว่างยังประโยชน์แก่สรรพสัตว์ คนใจบอดเป็นบุคคลที่อันตราย การจะสังเกตใครว่าเป็นคนใจบอด เป็นคนอกตัญญู ไม่รู้จักบุญคุณคน ในช่วงเวลาสั้นๆ นั้น เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ฉะนั้นเราทำบุญแล้ว ต้องอธิษฐานจิตให้ห่างไกล

จากคนภัยคนพาล ให้พบเจอแต่บัณฑิตนักปราชญ์ พบเจอผู้นำบุญยอดกัลยาณมิตร ที่จะชักนำให้เราทำแต่ความดีให้เราได้เข้าถึงพระรัตนตรัยไปทุกภพทุกชาติตราบกระทั่งถึงที่สุดแห่งธรรม

๑๑

พญากวางทอง (๒)

เป็นความจริง ดังที่ได้ยินมาว่า คนบางจำพวกในโลกนี้ เคยกล่าวความจริงไว้อย่างนี้ว่า ไม้ลอยน้ำยังประเสริฐกว่า แต่ คนบางคน ผู้อกตัญญู ไม่ประเสริฐเลย

ปัจจุบันนี้ แม้โลกจะพัฒนารุดหน้าไปด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพียงใด หากสภาพจิตใจของมนุษย์ไม่ได้ถูกยกระดับไม่ได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้นตามไปด้วย สังคมก็จะเต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวาย ทุกคนอยู่ร่วมกันด้วยความหวาดระแวง เกิดความขัดแย้งขึ้นตลอดเวลา แต่หากทุกคนหันกลับมาพัฒนาจิตใจ เริ่มทำความดี ทำแต่สิ่งที่เป็นกุศล ตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอน กระแสแห่งความดีก็จะขยายไปทั่ว ส่งผลให้โลกของเราเต็มไปด้วยคนดีมีศีลธรรม ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดก็จะถูกแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่ายออกไป ให้เหมาะสมเพียงพอต่อการดำเนินชีวิตอย่างสงบสุขและเมื่อใดที่ทุกคนแสวงหาตนเองโดยเริ่มต้นจากการหยุดใจ ฝึกทำใจหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ชีวิตจะเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข ไร้ทุกข์กังวล เป็นชีวิตที่ปลอดภัย ทั้งภัยในโลกนี้และโลกหน้า

มีวาระพระบาลีที่ปรากฏใน อรรถกถารุรุมิคชาดก ว่า

“สจฺจํ กิเรวมาหํสุ นรา เอกจฺจิยา อิธ
กฏฺฐํ นิปาวตํ เสยฺโย น เตฺวเวกจฺจิโย นโร

เป็นความจริง ดังที่ได้ยินมาว่า คนบางจำพวกในโลกนี้ เคยกล่าวความจริงไว้อย่างนี้ว่า ไม้ลอยน้ำยังประเสริฐกว่าแต่คนบางคน ผู้อกตัญญู ไม่ประเสริฐเลย”

คนที่อกตัญญูนั้น จะไม่เป็นที่รักของใครๆ เพราะจะนำแต่ความเดือดร้อน และความเสื่อมเสียมาให้สังคมที่ตนอยู่ ไม่มีใครในโลกอยากสมาคมกับคนอกตัญญู เพราะรู้สึกไม่วางใจและไม่ปลอดภัย กิตติศัพท์ไม่ดีของความเป็นคนอกตัญญูนี้ จะติดตัวไปข้ามภพข้ามชาติ เหมือนความอกตัญญูของพระเทวทัตที่หลวงพ่อเล่าค้างเอาไว้เมื่อครั้งที่แล้ว ท่านผิดคำสัญญาต่อกวางทองโพธิสัตว์ ตั้งแต่สมัยก่อนโน้น แต่ชื่อเสียงของท่านก็เป็นเรื่องเล่าขานเป็นตำนานมากระทั่งถึงปัจจุบันชาตินี้

*เมื่อครั้งที่แล้ว หลวงพ่อได้กล่าวถึงตอนที่ลูกเศรษฐีละเมิดต่อคำสัญญาที่ให้ไว้ต่อพญากวางทองว่า จะไม่บอกที่อยู่ให้แก่ใครๆ แต่เพราะความโลภในทรัพย์สมบัติ และความเป็นคนอกตัญญู จึงผิดคำสัญญา ได้นำทางพระราชาพร้อมทั้งราชบุรุษเดินทางไปถึงไพรสณฑ์ใหญ่ เพื่อจะจับพญากวางทอง เมื่อเข้าไปถึงที่พำนักของพญากวางทองแล้ว ราชบุรุษได้ถืออาวุธครบมือเตรียมพร้อมที่จะยิงกวางทองทุกขณะ เมื่อพร้อมแล้ว ลูกเศรษฐีก็ให้สัญญาณ สุวรรณมฤคโพธิสัตว์ฟังเสียงนั้นแล้ว คิดว่าภัยของเราเกิดจากบุรุษผู้ประทุษร้ายมิตร แล้วก็ลุกขึ้นตรวจดูทุกทิศทุกทาง เห็นราชบุรุษเง้อธนู เตรียมจะปลิดชีพตน จึง

---

*มก. รุรุมิคชาดก เล่ม ๖๐ หน้า ๓๑๓

แผ่เมตตาไปสู่พระราชาและราชบุรุษทั้งหมด แล้วเดินมุ่งหน้าเข้าไปหาพระราชาด้วยความองอาจสง่างาม ไม่ครั่นคร้านต่อมรณภัย

พระราชาทอดพระเนตรเห็นพญากวางทองกำลังเดินมาก็บังเกิดความรัก และรู้สึกรับรู้ถึงพลังอำนาจแห่งความเมตตาที่แผ่ออกมาจากพญากวางทอง ทรงดำริว่า มฤคราชนี้เป็นสัตว์มีบุญ มีพละกำลังมาก หากจะกระโดดหนีออกจากวงล้อม ก็คงทำได้ไม่ยาก จึงรับสั่งให้ราชบุรุษทุกคนอย่าประมาท และก็ทรงกำชับว่า ให้จับเป็น แม้พระองค์เองก็ทรงโก่งธนูเตรียมพร้อม

สุวรรณมฤคเห็นพระราชาแล้ว ได้ร้องกราบทูลด้วยสำเนียงภาษาของมนุษย์แต่ไกลว่า “ข้าแต่มหาราชผู้ประเสริฐ โปรดทรงรอก่อน อย่าเพิ่งทรงยิงข้าพระบาทเลย” พระราชาทรงสดับเสียงมนุษย์ซึ่งเปล่งออกจากปากของพญากวางทองก็บังเกิดความอัศจรรย์ใจในมธุรกถาของพระโพธิสัตว์ ทรงลดธนูลง ให้กวางทองเดินเข้ามาหาด้วยความสบายใจ ฝ่ายราชบุรุษทั้งหมดก็พากันวางอาวุธลงโดยไม่ต้องนัดแนะ กวางทองทูลถามพระราชาด้วยเสียงอันไพเราะอีกครั้งว่า “ข้าแต่พระมหาราชเจ้า โปรดทรงรอก่อน อย่าเพิ่งยิง ใครหนอกราบทูลพระองค์ว่า พญามฤคราชพำนักอยู่ในไพรสณฑ์ใหญ่นี้”

พระราชาตรัสบอกว่า “ดูก่อนสหาย บุรุษที่ยืนอยู่ไกลออกไปนั่นแหละ ได้บอกเรื่องนี้แก่เรา” กวางทองเมื่อทราบเรื่องแล้ว ก็รู้สึกรันทดใจที่มนุษย์ไม่มีความสัตย์อกตัญญู คิดประทุษร้ายมิตร จึงกล่าวขึ้นลอยๆ ว่า “ได้ยินว่า คนบางพวกในโลกนี้ กล่าวความจริงไว้อย่างนี้ว่า ไม้ลอยน้ำยังดีกว่า คนบางคนไม่ดีเลย” พระราชาทรงสดับเช่นนั้นก็สงสัย จึงตรัสถามว่า “ดูก่อนพญามฤคราช ท่านติเตียนสัตว์จำพวกไหนกันแน่ ท่านติเตียนพวกมฤค พวกนก หรือพวกมนุษย์ เรามีความครั่นคร้ามอยู่ไม่น้อย เพราะได้ฟังเจ้าพูดภาษามนุษย์ได้”

กวางทองกล่าวว่า “ข้าแต่มหาราชเจ้า ข้าพระบาทมิได้ติเตียนมฤคหรือสัตว์เหล่าอื่นเลย แต่ติเตียนมนุษย์บางคน เพราะข้าพระองค์ช่วยบุรุษคนใด ซึ่งลอยไปในห้วงน้ำคงคา มีกระแสวนไหลเชี่ยว ให้ขึ้นจากกระแสน้ำมาได้ ภัยมาถึงข้าพระบาทแล้ว เพราะบุรุษผู้นั้นเป็นเหตุ ข้าแต่มหาราช การสมาคมกับอสัตบุรุษทั้งหลาย นำทุกข์มาให้โดยแท้”

พระราชาทรงสดับแล้ว ทรงกริ้วต่อลูกเศรษฐีตกยากผู้นั้นมาก ที่เป็นผู้ประทุษร้ายมิตร ไม่รู้จักบุญคุณของพญากวาง-ทอง ทรงเล็งลูกธนูไปทางลูกเศรษฐี หวังจะยิงให้ตาย แต่ด้วยมหากรุณาของกวางทองที่ยับยั้งเอาไว้ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เป็น

จอมประชา สัตบุรุษทั้งหลายไม่สรรเสริญการฆ่าแม้คนพาลก็ตาม ขอคนพาลผู้มีธรรมอันลามก จงกลับไปสู่เรือนของเขาตามปรารถนาเถิด ขอได้โปรดพระราชทานค่าจ้าง ตามที่พระองค์ตรัสไว้แก่เขาด้วย”

พระราชาครั้นทรงสดับดังนั้นแล้ว ทรงพอพระทัยมาก จึงชมเชยสุวรรณมฤคว่า “ท่านพญามฤคราชยิ่งใหญ่กว่าสัตว์ทั้งหลายโดยธรรม เป็นผู้ไม่ประทุษร้ายต่อมนุษย์ผู้หวังประทุษร้ายตอบ นับเป็นผู้หนึ่งในสัตบุรุษทั้งหลาย ขอคนผู้มีธรรมอันลามก จงกลับไปสู่เรือนของตนตามความปรารถนา ส่วนเราก็จะให้ค่าจ้างแก่เขา”

พญากวางทองกล่าวว่า “ข้าแต่มหาราชเจ้า ธรรมดามนุษย์ ปากพูดไปอย่างหนึ่ง การกระทำก็อีกอย่างหนึ่ง เสียงของสุนัขจิ้งจอกก็ดี ของนกก็ดี รู้ได้ง่าย ส่วนเสียงของมนุษย์รู้ได้ยากยิ่ง ผู้ใดเมื่อก่อนเป็นคนใจดี คนทั้งหลายนับถือว่าเป็นญาติ เป็นมิตรหรือเป็นสหาย ภายหลังผู้นั้นอาจกลับกลายเป็นศัตรูไปก็ได้ จิตของมนุษย์รู้ได้ยากอย่างนี้”

พระราชาตรัสว่า “พญามฤค ท่านอย่าได้หมิ่นเราอย่างนี้เลย เราแม้จะละทิ้งราชสมบัติ ก็จักไม่ละทิ้งพรที่ให้แก่เธอ เชื่อเถิด จงรับพรของเราเถิด” สุวรรณมฤคเมื่อรับพรจาก

พระราชาแล้ว จึงขอร้องว่าขอให้พระองค์โปรดให้อภัยทานแก่สรรพสัตว์ตั้งต้นแต่ตนไป ขอพระองค์อย่าได้ทำปาณาติบาตด้วยการออกล่าสัตว์ อันเป็นเหตุให้ต้องไปเสวยวิบากกรรมอันเผ็ดร้อน ทนทุกข์ทรมานในอบายภูมิเป็นเวลาอีกยาวนาน

พระราชาทรงประทานพรตามคำแนะนำ แล้วเชื้อเชิญพญากวางทองให้เดินทางเข้าสู่พระนคร เพื่อไปแสดงธรรมให้อัครมเหสีได้สดับ อีกทั้งยังทรงรับสั่งให้ประดับประดาพระนคร จัดเตรียมสถานที่อย่างอลังการ แล้วเชิญให้มหาสัตว์แสดงธรรมแก่พระเทวี พระมหาสัตว์แสดงธรรมแก่พระราชาและพระเทวี พร้อมทั้งมหาชนด้วยภาษามนุษย์อย่างไพเราะเสนาะโสต ตักเตือนพระราชาให้ทรงปกครองอาณาประชาราษฎร์ด้วยทศพิธราชธรรม และให้โอวาทสั่งสอนมหาชนให้ตั้งอยู่ในธรรม แล้วกลับเข้าป่าประพฤติวิเวก อย่างมีความสุขจนตลอดชีวิต

จากเรื่องนี้ เราจะเห็นได้ว่า ความกตัญญูไม่มีในบุคคลใด การคบคนนั้นก็ไร้ประโยชน์บัณฑิตทั้งหลายทั้งในอดีตและปัจจุบันจึงยึดถือคุณธรรมความกตัญญูกตเวทีเป็นพื้นฐานวัดความเป็นคน ผู้มีคุณธรรมข้อนี้จะเป็นที่รักของมหาชนเป็นจำนวนมาก และยังเป็นที่เคารพ ที่นับถือบูชาอีกด้วย ผู้รู้สอนเอาไว้ว่า หากไม่ได้มิตตธรรมซึ่งเกิดจากอุปการคุณ ที่ตนเคยทำต่อผู้ใด บัณฑิต

ไม่ควรเสียใจ ไม่ต้องริษยา และไม่ต้องไปต่อว่า แต่พึงค่อยๆ หลีกออกห่างจากผู้นั้นให้ไกลแสนไกล ดังนั้นเรานักสร้างบารมีทั้งหลายจะต้องมีคุณธรรมข้อนี้อยู่ในใจ และรู้จักทะนุถนอมน้ำใจผู้ที่มีอุปการคุณต่อเรา อย่าให้มิตตธรรมขาดจากใจของเรา ต้องฟูมฟักรักษาไว้ และทำให้เจริญยิ่งๆ ขึ้นไป หมั่นเพิ่มพูนคุณธรรมความดี หมั่นประพฤติธรรมและปฏิบัติธรรม ให้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายในกัน

๑๙

ยอดกัญญค้าชูชีวิต

เจ้าจงไปเลี้ยงพ่อแม่ผู้แก่เฒ่า
ที่อาศัยอยู่ที่ซอกเขาเถิด
ข้าอนุญาตเจ้าแล้ว
เจ้าจงไปพบญาติทั้งหลายโดยสวัสดีเถิด

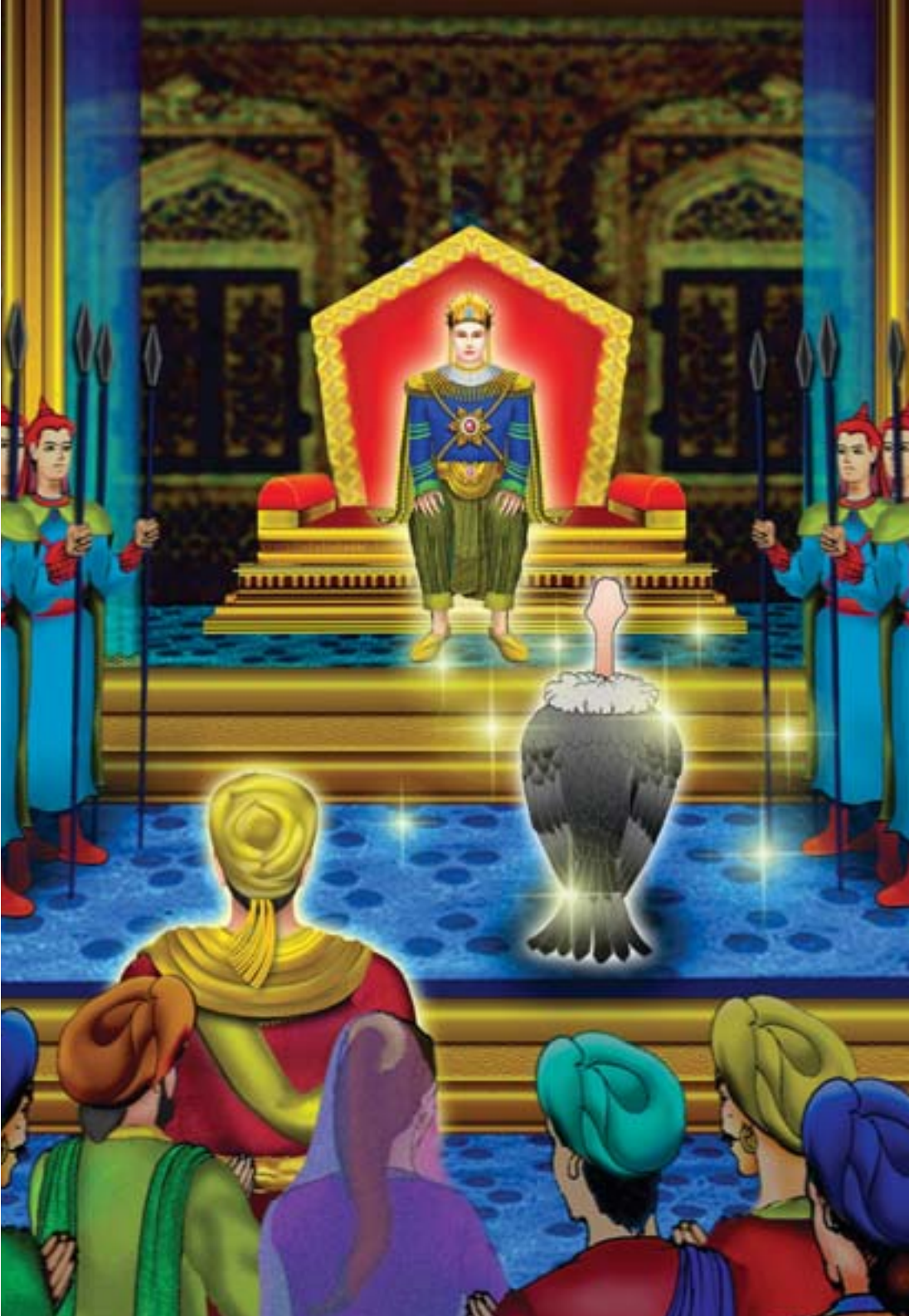

บนเส้นทางสู่ความสำเร็จมักจะเต็มไปด้วยอุปสรรคขวากหนาม บุคคลที่เข้มแข็ง กล้าหาญ และอดทนเท่านั้น ที่จะยืนหยัดจนประสบความสำเร็จได้ในที่สุด ความสำเร็จจะเกิดขึ้นต้องอาศัยความเพียรพยายาม กระทำอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง โดยปราศจากข้อแม้ และเงื่อนไข อาศัยศักยภาพอันยิ่งใหญ่ที่แฝงอยู่ในตัวเรา เอาชนะอุปสรรคทั้งหลาย ด้วยสติ ปัญญา และความกล้าหาญ อุปสรรคขวากหนามที่เราฝ่าฟัน จะทำให้เราแข็งแกร่ง หนทางที่ยากลำบาก จะทำให้เราอดทน และเป็นคนที่สมบูรณ์

ดังนั้น หากปรารถนาความสำเร็จอย่างแท้จริง ต้องรู้จักสร้างพลังใจให้เข้มแข็ง เต็มเปี่ยม พร้อมที่จะรับมือกับปัญหาและอุปสรรคทุกเมื่อ ด้วยการหยุดใจไว้ในแหล่งแห่งความสำเร็จ คือ ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ใจจะกลับเข้าสู่ฐานที่ตั้งดั้งเดิม เป็นใจที่ทรงพลัง ทำให้สามารถเอาชนะอุปสรรคทั้งหลาย และพบความสำเร็จได้ในที่สุด

มีสุภาษิตบทหนึ่งที่ปรากฏใน ขุททกนิกาย ชาดก ว่า

“เจ้าจงไปเลี้ยงพ่อแม่ผู้แก่เฒ่า ที่อาศัยอยู่ที่ซอกเขาเถิด ข้าอนุญาตเจ้าแล้ว เจ้าจงไปพบญาติทั้งหลายโดยสวัสดีเถิด”

ผู้มีความกตัญญูกตเวที เลี้ยงดูบิดามารดา ผู้ให้กำเนิดกายเนื้อแก่เรามา ไม่ว่าจะเกิดเป็นคน หรือสัตว์เดียรัจฉาน ก็ถือว่าเป็นผู้ที่หาได้ยากในโลก มนุษย์ต่างยกย่องโมทนา เหล่าเทวดาก็แซ่ซ้องสรรเสริญ และยังตามปกปักษ์รักษาบุคคลนั้นอีกด้วย ถ้าอุบัติภัยจะบังเกิดขึ้น หากไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เทวดาก็ดี อมนุษย์ก็ดี จะทนไม่ได้ ต้องมาช่วยให้แคล้วคลาดปลอดภัยทุกครั้งไป โบราณท่านจึงกล่าวไว้ว่า “คนดีตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้” เพราะความดีที่ได้ทำไว้นี้แหละ ได้ส่งผลให้ไม่ประสบกับความทุกข์ยาก และให้ได้รับแต่ความสุขกายสบายใจไปข้ามภพข้ามชาติ

ตัวอย่างของสัตว์โลกอีกประเภทหนึ่ง ที่มีความกตัญญูต่อบิดามารดา เรื่องมีอยู่ว่า *ในอดีต มีฝูงแร้งกลุ่มหนึ่งจำนวนหลายพันตัว อาศัยอยู่ที่ภูเขาคิชฌกูฏ ซึ่งห่างจากพระนครหลายร้อยโยชน์ คอยหากินสัตว์ที่ล้มตายเป็นอาหาร ในสมัยนั้นพระโพธิสัตว์บังเกิดในกำเนิดพญาแร้ง มีรูปร่างสง่างามเป็นพิเศษทำหน้าที่ปกครองฝูงแร้งให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข พวกแร้ง-หนุ่มๆ จะบินลาดตระเวนตั้งแต่เช้าตรู่ เพื่อสอดส่องหาเหยื่อ เมื่อรู้ว่าที่ไหนมีสัตว์ป่าขนาดใหญ่ล้มตาย ก็จะบินกลับมาให้

---

*มก. คิชฌชาดก เล่ม ๕๗ หน้า ๙๔

สัญญาณแก่ฝูงแร้งทั้งหมด แล้วจึงค่อยร่อนลงไปกินเหยื่อพร้อมๆ กัน เวลามีอันตรายเกิดขึ้น จะได้ช่วยเหลือกันได้

ต่อมาพ่อแม่ของพญาแร้งแก่ชราลง ไม่สามารถที่จะออกบินไปหากินตามปกติเหมือนแร้งทั่วไปได้ พญาแร้งจึงตั้งใจที่จะตอบแทนคุณ ด้วยการเลี้ยงดูมารดาบิดาอย่างสุดความสามารถ ดังนั้นไม่ว่าจะไปหากินที่ไหน ไกลเพียงไร เมื่อกินอาหารอิ่มแล้ว พญาแร้งก็ไม่เคยลืมที่จะคาบเอาชิ้นเนื้อกลับมาฝากพ่อแม่ผู้แก่เฒ่า ซึ่งรอคอยอยู่ที่ภูเขาคิชฌกูฏ

ต่อมาคราวหนึ่ง เกิดพายุฝนใหญ่ พวกแร้งไม่สามารถทนพายุฝนได้ จึงพากันบินมาหลบอยู่ตามกำแพง ณ คูเมืองใกล้ๆ กับกรุงพาราณสี วันนั้นเศรษฐีกรุงพาราณสีออกจากเมือง ตั้งใจว่าจะไปอาบน้ำ เพื่อพักผ่อน เห็นฝูงแร้งกำลังลำบาก ก็บังเกิดความสงสาร จึงให้คนรับใช้ช่วยกันจัดหาที่กำบังฝนให้พวกแร้ง ก่อไฟให้ผิง จากนั้นให้คนรับใช้ไปที่ป่าช้าโค หาเนื้อโคมาให้พวกแร้งกิน จนอิ่มหนำสำราญ แล้วจัดการอารักขาเป็นอย่างดี ห้ามไม่ให้ชาวบ้านมารังแก

ครั้นพายุฝนสงบลง ฝูงแร้งก็มีร่างกายกระปรี้กระเปร่า พากันบินกลับสู่ภูเขาตามเดิม พวกแร้งจับกลุ่มปรึกษากันว่า “ท่านเศรษฐี ได้ช่วยเหลือพวกเราในยามที่ประสบความลำบาก เราควรตอบแทนผู้ที่ช่วยเหลือเรา ฉะนั้นถ้าหากแร้งตัวใด ได้ผ้า

หรือเครื่องอาภรณ์ชนิดใด ก็ให้คาบไปตกลงกลางเวหาใกล้เรือนของเศรษฐี” ตั้งแต่นั้นมาฝูงแร้ง เมื่อพบเห็นของมีค่าซึ่งเป็นที่ปรารถนาของมนุษย์ เช่นแก้ว แหวน เงิน ทอง ซึ่งตกหล่นอยู่ตามสถานที่ต่างๆ ก็จะคาบมาทิ้งไว้ในลานบ้านของท่านเศรษฐี

แต่เนื่องจากวินิจฉัยของสัตว์ยังไม่สมบูรณ์ อาศัยแต่ความกตัญญูเพียงอย่างเดียว ไม่ได้คำนึงถึงคนอื่น แร้งบางตัวไปคาบเอาผ้าที่มนุษย์ตากไว้บ้าง คาบเอาเครื่องอาภรณ์ที่เจ้าของวางไว้บ้าง แล้วนำไปที่บ้านของเศรษฐี เศรษฐีรู้ว่าเป็นเครื่องอาภรณ์ของแร้ง จึงให้เก็บอาภรณ์ทั้งหมด ไว้เป็นส่วนๆ เพราะคิดว่าจะต้องนำไปส่งคืนเจ้าของ

มหาชนไม่พอใจ จึงพากันไปร้องเรียนพระราชาว่า ฝูงแร้งปล้นเมือง พระราชาทราบว่า หากจับแร้งจ่าฝูงได้ ตัวอื่นๆ ก็จะไม่กล้าเข้ามาในพระนคร จึงรับสั่งให้ดักบ่วง และตาข่ายไว้ตามที่ต่างๆ บังเอิญในวันนั้น พญาแร้งซึ่งเลี้ยงมารดาบิดาตั้งใจจะบินมาเยี่ยมท่านเศรษฐี จึงได้ติดบ่วงของชาวบ้านพอดี ชาวบ้านจึงจับพญาแร้งไปถวายพระราชา เศรษฐีกรุงพาราณสีกำลังเดินไปเฝ้าพระราชา ครั้นเห็นชาวเมืองกำลังช่วยกันจับพญาแร้งเพื่อนำไปถวายพระราชา จึงได้ไปพร้อมกับชาวบ้านเพื่อจะขอร้องไม่ให้พระราชาฆ่าแร้งรูปงามตัวนี้ พญาแร้งแทนที่จะร้องเพื่อขอชีวิตตัว แต่กลับร้องเป็นภาษามนุษย์ว่า “ถ้าเรา

เป็นอะไรไป ใครหนอจะคอยบำรุงเลี้ยงบิดามารดาของเรา ท่านคงต้องตายตามเราไปแน่”

พระราชาและเศรษฐีเป็นผู้มีบุญที่เคยเกื้อกูลกันมาก่อน ครั้นได้เห็นพญาแร้ง ก็บังเกิดความรักใคร่เอ็นดู ได้ตรัสถามว่า “พวกเจ้าเที่ยวบินปล้นสิ่งของๆ ชาวเมืองจริงหรือ” แม้ว่าพญาแร้งจะไม่ได้ทำ แต่เป็นการกระทำของฝูงแร้ง ที่ไม่รู้จักการควรไม่ควร แต่ถือว่าเป็นผู้ปกครองพวกแร้งทั้งหมด จึงกราบทูลเป็นสำเนียงมนุษย์ว่า “ข้าแต่มหาราช จริงพระเจ้าข้า”

พระราชาตรัสถามต่อไปว่า “พวกเจ้าเอาไปให้ใคร” พญาแร้งก็กราบทูลว่า “คาบไปให้เศรษฐี เพราะท่านเศรษฐีได้ให้ชีวิตแก่พวกข้าพระองค์” พระราชาทรงสดับแล้ว ก็ปลื้มใจในความกตัญญูของพวกแร้ง ครั้นคลายความสงสัยแล้ว ก็ดำริว่า พญาแร้งเมื่อโอดครวญ ก็ไม่โอดครวญเพื่อตน แต่พร่ำบ่นถึงพ่อแม่ พญาแร้งนี้ไม่สมควรตาย เพราะเป็นแร้งยอดกตัญญู แล้วก็ทรงแก้บ่วงออกด้วยจิตที่เปี่ยมด้วยเมตตา จึงตรัสว่า “เจ้าจงไปเลี้ยงพ่อแม่ผู้แก่เฒ่า แล้วอาศัยอยู่ในซอกเขาเถิด เจ้าจงไปพบญาติทั้งหลายโดยสวัสดีเถิด”

พญาแร้งดีใจมาก จึงกล่าวขอบพระทัยว่า “ข้าแต่มหาราชเจ้า ขอพระองค์จงบันเทิงใจพร้อมด้วยญาติทั้งมวล

เหมือนกันเถิด ส่วนข้าพระองค์จักเลี้ยงพ่อแม่ผู้แก่เฒ่า แล้วอาศัยอยู่ที่ซอกเขา พระเจ้าข้า” ฝ่ายท่านเศรษฐีรู้ว่าพญาแร้งพ้นภัยแล้ว ก็ดีใจมาก ตัวท่านเอง ก็นำผ้า และแก้วแหวนเงินทองที่พวกแร้งคาบมาให้ทั้งหมด กลับคืนให้กับคนที่เป็นเจ้าของเหมือนเดิม

จะเห็นได้ว่า ผู้มีความกตัญญูกตเวที ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์เดียรัจฉาน ก็บ่งบอกถึงว่า เป็นผู้มีจิตใจสูงส่งดีงาม สมควรที่จะได้รับการยกย่องว่า เป็นบุคคลที่หาได้ยากในโลก

ดังนั้น เราจะต้องหาโอกาสตอบแทนบุพการีชนผู้มีพระคุณทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นคุณพ่อคุณแม่ ปู่ย่าตายายที่ท่านเคยเลี้ยงดูเรามา ตอบแทนคุณของครูอาจารย์ที่ช่วยให้แสงสว่างในชีวิต ช่วยชี้ทางสวรรค์นิพพานให้กับเรา ความกตัญญูนี้เป็นเครื่องหมายของคนดี สามารถส่งผลข้ามภพข้ามชาติได้ คือละโลกไปแล้ว ก็ไปสู่สุคติโลกสวรรค์ ครั้นกลับมาเกิดเป็นมนุษย์บุญนี้จะคอยอุปถัมภ์ค้ำจุนไม่ให้ตกต่ำ จะมีผู้สนับสนุนค้ำจุนให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ชีวิตเราจะเจริญรุ่งเรือง เพราะฉะนั้นคุณธรรมความกตัญญูนี้ ควรให้ฝังแน่นอยู่ในใจของพวกเราทุกคน

๒๐

มงคลที่ ๒๖
ฟังธรรมตลอดกาล

ฟังธรรมดับทุกข์

เมื่อพระพุทธเจ้า ผู้ทำความสว่างเกิดขึ้นในโลก
พระพุทธเจ้าเหล่านั้น ย่อมประกาศธรรมสำหรับดับทุกข์นี้

พระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่ระลึกอย่างแท้จริงของเรา สิ่งอื่นที่จะเป็นที่พึ่งที่ระลึก เสมอเหมือนหรือยิ่งกว่านี้ไม่มีอีกแล้ว พระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราได้เข้าถึงสรณะภายใน ได้พบได้เห็นได้พิสูจน์แล้วว่า ที่พึ่งที่ระลึกที่แท้จริงมีอยู่ ๓ อย่างแค่นี้เท่านั้น คือ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ผู้รู้ได้ยืนยันอย่างนี้ เพราะฉะนั้นเราก็ควรจะยึดเอารัตนทั้ง ๓ นี้เป็นที่พึ่งที่ระลึก เป็นที่ยึดเกาะของใจเรา แล้วเราจะพ้นจากความทุกข์ทรมาน เข้าถึงความสุขที่แท้จริงได้

มีพระบาลีใน ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค ว่า

“ยทา จ พุทฺธา โลกสฺมึ อุปฺปชฺชนฺติ ปภงฺกรา
เต อิมํ ธมฺมํ ปกาเสนฺติ ทุกฺขูปสมคามินํ

เมื่อพระพุทธเจ้า ผู้ทำความสว่างเกิดขึ้นในโลก พระพุทธเจ้าเหล่านั้น ย่อมประกาศธรรมสำหรับดับทุกข์นี้”

ชาวโลกทั้งหลายที่ยังไม่เคยได้ยิน ได้ฟัง พระธรรมคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า มักไม่รู้จักสรณะที่แท้จริงว่าคืออะไร อยู่ที่ตรงไหน จะเข้าถึงได้ด้วยวิธีการใด เมื่อไม่ได้ยินไม่ได้ฟังก็มักจะไปยึดสิ่งที่ตัวได้เคยพบเคยเห็น ได้ยินได้ฟังมาว่า สิ่งนั้นสิ่งนี้เป็นที่พึ่งที่ระลึก ที่จะช่วยให้พ้นทุกข์ได้

เพราะฉะนั้น เวลาประสบทุกข์ ก็วิ่งหาต้นไม้ใหญ่ๆ บ้าง

ภูเขา อาราม จอมปลวก สัตว์เดียรัจฉานที่พิการบ้าง เช่น วัว ๕ ขา จิ้งจก ๒ หาง สุนัข ๒ หัว อะไรเหล่านั้นเป็นต้น ไปกราบไหว้บูชากัน เพราะไม่รู้จักว่าที่พึ่งที่แท้จริงมีลักษณะอย่างไร มีคุณสมบัติอย่างไร อยู่ที่ตรงไหน จะเข้าถึงได้ด้วยวิธีการใด เมื่อไม่รู้จัก ก็แสวงหากันไปอย่างนั้น

ต่อเมื่อได้ยินได้ฟัง พระสัทธรรมของพระบรมศาสดา จึงจะรู้จักว่า สรณะที่แท้จริง คือ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ๓ อย่างนี้เท่านั้น เป็นที่พึ่งที่ระลึกของเรา ซึ่งอยู่ในกลางกายตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ไม่ได้อยู่นอกตัว ไม่ได้อยู่บนท้องฟ้า บนภูเขา หรือในต้นไม้ แต่อยู่ภายในตัวของเรานี่เอง เข้าถึงได้ด้วยวิธีการทำใจให้หยุดให้นิ่งอย่างเดียว เมื่อเข้าถึงแล้ว เราจะมีความสุข มีความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย ใจจะมีพลังที่จะหลุดพ้นจากทุกข์โศกโรคภัยต่างๆ กระทั่งภัยในวัฏสงสาร

เมื่อเข้าถึงพระรัตนตรัย เราจะเปลี่ยนแปลงจากผู้ไม่รู้มาเป็นผู้รู้ จากผู้ที่หลับ มาเป็นผู้ตื่น จากผู้ที่มีความทุกข์ มาเป็นผู้ที่มีความสุข มีจิตใจเบิกบานสว่างไสวอยู่ตลอดเวลาทั้งวันทั้งคืน อิ่มอกอิ่มใจ จะอยู่ในป่าเขาหรือที่ไหนก็แล้วแต่ จะสดชื่นเป็นสุข ไม่หน้านิ่วคิ้วขมวด หลับเป็นสุข ตื่นเป็นสุข นั่งนอนยืนเดินเป็นสุข จะทำมาหากินอะไรก็แล้วแต่ เป็นสุขอยู่ตลอดเวลาเลย แม้เป็นคนยากคนจน เป็นมหาทุคตะอย่างท่านสุปปพุทธกุฏฐิ เมื่อ

เข้าถึงพระรัตนตรัยแล้วก็มีความสุขสดชื่นเบิกบานอยู่ตลอดเวลา

*ในสมัยพุทธกาล ท่าน **สุปปพุทธกุฏฐิ** เป็นคนยากจน ต้องเที่ยวขอทานขออาหารเขากินทุกวัน ทั้งยังป่วยเป็นโรคเรื้อนอีกด้วย วันหนึ่งมหาชนได้มาประชุมรวมกัน เพื่อฟังธรรมจากพระบรมศาสดา สุปปพุทธกุฏฐิเห็นมหาชนมารวมกันจำนวนมาก จึงคิดว่า คงจะมีการแจกอาหารเป็นแน่ จึงไปที่นั่นเพื่อจะได้รับแจกอาหารบ้าง แล้ววันนั้นบุญเก่าที่ท่านเคยทำมาในอดีต ก็มาส่งผลพอดี ทำให้เมื่อเห็นพระบรมศาสดาแล้วก็รู้สึกว่าอยากจะฟังธรรม แต่ก็มีความละอายที่ตนเองเป็นโรคเรื้อน จึงไปนั่งฟังธรรมอยู่ท้ายสุดของพุทธบริษัททั้งหลาย

เมื่อได้ฟังธรรมแล้วก็เกิดศรัทธา พอเกิดศรัทธาก็ลงมือปฏิบัติ ปล่อยใจไปตามกระแสพระธรรมเทศนาของพระพุทธองค์ เมื่อจบพระธรรมเทศนา ท่านก็บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน ได้เข้าถึงรัตนะทั้ง ๓ แม้ภายนอกจะยากจน แต่ภายในนั้นร่ำรวยด้วยอริยทรัพย์ มีความสุขอยู่ภายใน นิ่งแน่น ไม่หวั่นไหวไม่คลอนแคลนเลย มีความศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยอย่างเต็มเปี่ยม มีความปลื้มปีติที่ได้เข้าถึงรัตนะภายใน แล้วก็อยากจะกราบทูลพระพุทธองค์ ถึงความปลื้มปีติที่ตนได้เข้าถึงพระ-

---

*มก. สุปปพุทธกุฏฐิสูตร เล่ม ๔๔ หน้า ๔๙๑

รัตนตรัย แต่ท่านก็ไม่สามารถที่จะเข้าไปในท่ามกลางพุทธบริษัท

ดังนั้น ท่านจึงไปสู่พระวิหาร ในเวลาที่มหาชนกลับกันหมดแล้ว ในขณะนั้นเอง ท้าวสักกะจอมเทพต้องการจะลองใจดูว่า ผู้ที่เข้าถึงสรณะภายในจริงๆ นั้น ศรัทธาจะง่อนแง่นคลอนแคลนไหม พระองค์จึงประทับยืนอยู่กลางอากาศ ต่อหน้าท่านสุปปพุทธกุฏฐิ แล้วตรัสว่า “ท่านเป็นคนขัดสน เป็นคนเข็ญใจ เรารู้สึกสงสารท่านเหลือเกิน เราจะให้ทรัพย์สมบัติที่มีค่านับประมาณมิได้แก่ท่าน ขอเพียงให้ท่านกล่าวว่า พุทธรัตนะ ธรรม-รัตนะ สังฆรัตนะไม่มี และให้ท่านเลิกนับถือพระรัตนตรัยเสีย”

แต่เนื่องจากท่านสุปปพุทธกุฏฐิได้เข้าถึงพระรัตนตรัยแล้ว เห็นพระรัตนตรัยอยู่ในตัว เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกายธรรม-พระโสดาบันตลอดเวลา มีความสุขมาก มีความรู้แจ้งที่เกิดจากการเห็นแจ้ง แล้วจึงมีใจมั่นคงในพระรัตนตรัย มีความศรัทธาเชื่อมั่นไม่หวั่นไหวเป็นอจลศรัทธา จึงไม่สามารถจะกล่าวตามคำที่พระอินทร์บอกได้ เพราะธรรมดาของพระโสดาบันย่อมไม่กล่าวคำเท็จ ท่านจึงถามกลับไปว่า “ท่านเป็นใคร”

เมื่อทราบว่าเป็นท้าวสักกะจอมเทวดา ท่านจึงกล่าวตอบไปว่า “ไม่ว่าท่านจะเป็นพระอินทร์หรือเป็นใคร ก็ไม่สำคัญทั้งนั้น เพราะท่านไม่คู่ควรที่จะมาพูดกับเราเลย จงออกไปเสียให้ห่างๆ จากเราเถิด ท่านมาพูดอย่างนี้กับคนที่เข้าถึงพระ-

รัตนตรัยแล้วได้อย่างไร เราไม่ง่อนแง่น ไม่คลอนแคลนในพระรัตนตรัย เพราะเราเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระรัตนตรัยแล้ว มีความสุข สดชื่นเบิกบานอยู่ตลอดเวลาเลย

และเราไม่ใช่คนขัดสนไม่ใช่คนเข็ญใจอย่างที่ท่านกล่าวหา เพราะเราเป็นบุตรของพระบรมศาสดา มีอริยทรัพย์ภายใน เพราะศรัทธา ศีล หิริ โอตตัปปะ สุตะ จาคะ และปัญญา อริย-ทรัพย์ทั้ง ๗ ประการนี้ เกิดขึ้นกับใคร พระพุทธเจ้าทั้งหลายย่อมกล่าวว่า บุคคลนั้นเป็นผู้ไม่ขัดสน ไม่ใช่คนเข็ญใจ มีชีวิตที่ไม่ว่างเปล่า”

ท้าวสักกะได้สดับดังนั้น จึงเสด็จไปยังที่ประทับของพระบรมศาสดา แล้วกราบทูลพระพุทธองค์ถึงเรื่องที่ได้โต้ตอบกับสุปปพุทธกุฏฐิ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสกับท้าวสักกะว่า “แม้จะมีเทวดาอย่างท่านเป็นร้อย เป็นพัน ก็ไม่สามารถบังคับให้สุปปพุทธกุฏฐิ กล่าวคำว่าพระรัตนตรัยไม่มีได้”

ขณะนั้นเอง สุปปพุทธกุฏฐิก็มาถึงที่ประทับของพระบรมศาสดา ด้วยใบหน้าอิ่มเอิบเบิกบาน มีความสดชื่นแจ่มใสสว่างไสวด้วยรัศมีแห่งธรรม เพราะได้เข้าถึงกายธรรมพระโสดาบัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตัดสังโยชน์เบื้องต่ำได้แล้ว ตั้งแต่สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และสีลัพพตปรามาส ได้กราบทูลพระพุทธองค์ถึงการที่ตนเองได้เข้าถึงไตรสรณคมน์ เข้าถึง

สรณะที่แท้จริงแล้ว

เมื่อพระพุทธองค์ทรงประทานสาธุการ ในความเป็นผู้มั่นคงในพระรัตนตรัยแล้ว สุปปพุทธกุฏฐิก็กราบทูลลากลับไปด้วยความปลื้มปีติใจ มีความสุข สดชื่นเบิกบาน สุปปพุทธกุฏฐิได้เป็นโสดาบัน ก็เพราะได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระบรมศาสดา ถ้าหากท่านไม่ได้ฟังธรรมของพระพุทธองค์ ก็จะไม่รู้จักสรณะ ไม่ได้เข้าถึงที่พึ่งที่ระลึกอย่างแท้จริงเลย

ดังนั้น การฟังธรรมจึงมีอานิสงส์ยิ่งใหญ่ อย่างที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่าการฟังธรรมตามกาลเป็นมงคลอย่างสูงสุด ฉะนั้นเมื่อเราตั้งใจฟังธรรมแล้ว ต้องนับว่าเป็นบุญลาภของเราที่มีโอกาสศึกษากิจในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องราวที่สำคัญเกี่ยวกับชีวิตของเรา ถ้าเรายังไม่รู้จักว่าสรณะนั้นเป็นอย่างไร อยู่ที่ตรงไหน จะเข้าถึงได้ด้วยวิธีการใดแล้ว ชีวิตเราก็จะมีแต่ความทุกข์ทรมาน

แต่ถ้าหากว่าเรารู้จักสรณะ รู้วิธีปฏิบัติให้เข้าถึง และได้ลงมือปฏิบัติตามวิธีที่ถูกต้องแล้ว ไม่ช้าเราก็จะเข้าถึงความสุขที่แท้จริงภายใน เข้าถึงพระธรรมกาย ฉะนั้นให้ทุกท่านตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมกันทุกวัน ให้หมั่นปรารภความเพียร ทำใจให้หยุดนิ่ง อย่าเกียจคร้าน อย่าละเลยกรณียกิจที่สำคัญนี้

๒๑

มาฟังธรรมกันเถิด

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์ในการฟังธรรม ๕ ประการ คือ ผู้ฟังย่อมได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง ย่อมเข้าใจชัดในสิ่งที่ได้ฟังแล้ว ย่อมบรรเทาความสงสัยเสียได้ ย่อมทำความเห็นให้ตรง และจิตของผู้ฟังย่อมเลื่อมใส ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์ในการฟังธรรม ๕ ประการนี้แล

การเกิดมาเป็นมนุษย์ หากไม่ได้พบพระพุทธศาสนา ไม่เป็นสัมมาทิฏฐิ การเกิดมาก็เท่ากับสูญเปล่า เพราะไม่รู้จักเส้นทางชีวิตที่ถูกต้องว่า อะไรเป็นสาระเป็นแก่นสาร หรือเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต การที่พวกเราทั้งหลาย เกิดมาพบกับคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นับว่าเป็นโชคอันมหาศาลยิ่งกว่าการได้สมบัติจักรพรรดิเสียอีก เพราะสมบัติภายนอกเป็นเพียงของนอกกาย ที่เราอาศัยกันอยู่ชั่วครั้งชั่วคราว จะเอาติดตัวไปด้วยก็ไม่ได้ แต่พระธรรมคำสอนอันบริสุทธิ์ที่เราได้รับฟัง แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติ จะเป็นแสงส่องนำทางชีวิตให้เราดำเนินไปในทางที่ถูกต้องและปลอดภัย

การให้โอกาสอันสำคัญกับตัวเอง ในการมาฟังธรรมวันละนิด และทำใจให้หยุดนิ่งเพิ่มเติมความบริสุทธิ์กาย ใจ ให้กับตัวเราเอง จึงเป็นกรณียกิจที่สำคัญ ซึ่งเราควรทำให้ได้เป็นประจำสม่ำเสมอ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ธัมมัสสวนสูตร ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์ในการฟังธรรม ๕ ประการ คือ ผู้ฟังย่อมได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง ย่อมเข้าใจชัดในสิ่งที่ได้ฟังแล้ว ย่อมบรรเทาความสงสัยเสียได้ ย่อมทำความเห็นให้ตรง และจิตของผู้ฟังย่อมเลื่อมใส ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์ในการฟังธรรม ๕ ประการนี้แล”

เวลาแห่งการฟังธรรมเป็นเวลาที่มีคุณค่ายิ่ง จะช่วยยกใจของเราให้สูงขึ้น จากนิวรณธรรมทั้งหลาย เป็นการเพิ่มเติมปัญญาบารมีให้กับตัวเราเอง ไว้เป็นธรรมาวุธ คอยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต

พวกเราทุกคนอาจจะเคยศึกษาความรู้ระดับต่างๆ ในทางโลกมามาก ทั้งปริญญาตรี ปริญญาโท หรือปริญญาเอก เป็นดอกเตอร์ เป็นโปรเฟสเซอร์ ทั้งในและต่างประเทศ แต่ความรู้เหล่านั้น ส่วนใหญ่ก็เป็นเพียงวิชาทำมาหากิน เป็นวิชาที่ช่วยเหลือตัวเองให้รู้จักหาทรัพย์สมบัติ ให้ได้มาซึ่งลาภ ยศ สรรเสริญด้วยวิธีการต่างๆ ทำให้เรามีความสุขในปัจจุบัน ซึ่งบางครั้งก็ประสบความสำเร็จ บางครั้งก็พบกับความล้มเหลว

ส่วนความรู้ที่เกิดจากการฟังธรรมของพระสัมมาสัม-พุทธเจ้านั้น เป็นความรู้อันบริสุทธิ์ ซึ่งเกิดจากใจที่หยุดนิ่งได้อย่างสมบูรณ์ ที่ท่านเรียกว่าการตรัสรู้ธรรม ยิ่งได้ยินได้ฟังและนำไปประพฤติปฏิบัติตามมากเพียงไร ชีวิตก็จะเจริญก้าวหน้ายิ่งๆ ขึ้นไป เพราะปัญญาที่เกิดจากการฟังธรรม เป็นความรู้อันบริสุทธิ์ที่นำไปสู่การหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ

สิ่งที่พวกเราจะได้จากการฟังธรรม คือ อริยทรัพย์ เป็นสมบัติอันล้ำค่า ยิ่งกว่าโลกิยทรัพย์ใดๆ ในโลกที่เราหามาได้ใน

ปัจจุบันนี้ เพราะว่าเราจะได้เพิ่มพูนทรัพย์คือศรัทธา มีความเห็นถูกต้อง เป็นผู้มีศีลที่สะอาดบริสุทธิ์ มีหิริโอตตัปปะ เกรงกลัวต่อบาปอกุศลทั้งหลาย ได้เป็นพหูสูต คือได้ยินได้ฟังแต่เรื่องดีๆ เป็นการยกใจให้สูงขึ้น ได้สละความตระหนี่ ออกจากใจด้วยจาคะ รวมไปถึงสละอารมณ์ขุ่นข้องหมองใจ เหลือไว้แต่อารมณ์ดี อารมณ์สบาย พร้อมที่จะเป็นภาชนะรองรับพระรัตนตรัยภายในอารมณ์จะแจ่มใส และดวงปัญญาซึ่งเป็นทรัพย์อันประเสริฐก็เพิ่มพูนมากขึ้น

ส่วนสมบัติภายนอกนั้น ใช้ได้ก็เฉพาะตอนที่เรามีชีวิตอยู่ หลังจากนั้น ก็นำไปไม่ได้ การหาโอกาสเข้าไปฟังธรรม หรือสนทนาธรรมกับนักปราชญ์บัณฑิตผู้รู้ทั้งหลาย เป็นสิ่งที่ทุกท่านควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เพราะจะทำให้เป็นผู้สมบูรณ์ ทั้งโลกิยทรัพย์ในโลกนี้ และอริยทรัพย์ซึ่งเปรียบเสมือน กุญแจดอกสำคัญที่จะไขไปสู่สุคติโลกสวรรค์ และเป็นบันไดก้าวไปสู่การบรรลุมรรคผลนิพพาน

*ในสมัยพุทธกาล อชิตมาณพกับเพื่อนๆ ๑๖ คน ซึ่งได้รับคำสั่งจากอาจารย์ให้ไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าเพื่อฟังธรรม

---

*มก. วัตถุกถา เล่ม ๖๗ หน้า ๑

และถามปัญหาที่ค้างคาใจมานานกับพระพุทธองค์ เมื่อทุกคนไปถึงวัดพระเชตวัน ก็ได้เข้าไปฟังธรรม และได้ทูลถามปัญหากับพระพุทธองค์ว่า “โลกคือหมู่สัตว์อันอะไรหุ้มห่อไว้ โลกย่อมไม่แจ่มแจ้งเพราะอะไร แล้วมีธรรมะหมวดไหน ที่จะพอเป็นเครื่องกั้นอาสวกิเลสเหล่านั้นได้บ้าง เหล่าบัณฑิตได้ปิดกั้นอาสวะที่นอนเนื่องอยู่ในใจด้วยธรรมอะไร และอะไรหนอเป็นเครื่องฉาบทาโลกนี้ไว้ ทำให้มนุษย์หลงเพลิดเพลินอยู่ในโลกโดยไม่ยอมแสวงหาทางหลุดพ้น อะไรเป็นภัยใหญ่หลวงของชาวโลก”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสพยากรณ์ว่า “ดูก่อนอชิตะ โลกนี้ถูกอวิชชาห่อหุ้มไว้ โลกนี้ไม่แจ่มแจ้งเพราะมนุษย์มีความตระหนี่และความประมาท ดูก่อนอชิตะ แม้ว่าอาสวะทั้งหลายจะไหลไปในอารมณ์ต่างๆ ได้ แต่หากมีสติสัมปชัญญะ สติจะเป็นเครื่องกั้นอาสวกิเลสในโลกไว้ได้ บัณฑิตย่อมปิดกั้นอาสวะได้ด้วยปัญญา เราตถาคตกล่าวตัณหาว่า เป็นเครื่องฉาบทาโลกนี้ไว้ ทำให้มนุษย์และสรรพสัตว์ ต้องดิ้นรนแสวงหาเบญจกามคุณ โดยไม่รู้จักพอ ตัณหาพาให้มนุษย์ยุ่งเหยิง และต้องทนทุกข์ทรมานอยู่ในสังสารวัฏ อย่างไม่รู้จักจบสิ้น และความทุกข์นี่เอง เป็นภัยใหญ่สำหรับชาวโลก”

ฝ่ายติสสเมตเตยยมาณพ ก็ได้ทูลถามปัญหาพระพุทธองค์ว่า “ใครชื่อว่าผู้ยินดีในโลกนี้ ความหวั่นไหวในอารมณ์ต่างๆ ย่อมไม่มีแก่ใครบ้าง ใครรู้ส่วนสุดทั้งสอง แล้วไม่ติดอยู่ในส่วนท่ามกลางด้วยปัญญา พระองค์ตรัสสรรเสริญใครว่าเป็นมหาบุรุษ มีใครบ้างไหม ที่ล่วงตัณหาเครื่องร้อยรัดในโลกนี้ได้”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสพยากรณ์ว่า “ดูก่อนเมตเตยยะ ผู้เห็นทุกข์เห็นโทษในกามทั้งหลาย แล้วประพฤติพรหมจรรย์ ปราศจากตัณหาเครื่องร้อยรัดแล้ว มีสติทุกเมื่อ พิจารณาเห็นธรรมตามความเป็นจริง สามารถขจัดกิเลสให้หลุดร่อนออกไปได้ ชื่อว่าผู้ยินดีในโลกนี้ ความหวั่นไหวทั้งหลาย ย่อมไม่มีแก่บุคคลนั้น ผู้รู้ส่วนสุดทั้งสอง เรากล่าวสรรเสริญบุคคลนั้นว่าเป็นมหาบุรุษ บุคคลนั้นล่วงตัณหาเครื่องร้อยรัดในโลกเสียได้ จึงเป็นผู้มีชีวิตที่อยู่เหนือโลก”

ฝ่ายเมตตคูมาณพได้ทูลถามพระพุทธองค์ว่า “นักปราชญ์ทั้งหลาย เขาพากันข้ามห้วงน้ำคือโอฆะ มีชาติ ชรา โสกะ และปริเทวะได้อย่างไรหนอ ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นมุนี ขอพระองค์จงตรัสพยากรณ์ธรรมอันเป็นเครื่องข้ามโอฆะ แก่ข้าพระองค์ด้วยเถิด”

พระบรมศาสดาตรัสว่า “ดูก่อนเมตตคู เธอจงเป็นผู้มีสติ

ดำเนินข้ามตัณหา อันซ่านไปในอารมณ์ต่างๆ ขอท่านจงบรรเทาความเพลิดเพลิน และความยึดมั่นในสิ่งต่างๆ เหล่านั้น จึงจะหลุดพ้นจากภพ ๓ ไปได้ ผู้มีธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างนี้ มีสติ ไม่ประมาท ได้รู้แจ้งแล้วเที่ยวไปอยู่ ละความถือมั่นว่าของเราได้แล้ว ย่อมสามารถหลุดพ้นจากทุกข์ คือ ชาติ ชรา โสกะ และปริเทวะในอัตภาพนี้เสีย นรชนผู้มีปัญญาในศาสนานี้ สละธรรมเป็นเครื่องข้องในภพน้อย และภพใหญ่ได้แล้ว เป็นผู้ปราศจากตัณหา ไม่มีกิเลสทำให้เกิดความกังวล ไม่มีความหวังในโลกทั้งปวง เรากล่าวว่า ผู้นั้นข้ามชาติและชราได้แล้ว”

เพื่อนอีกคนหนึ่งชื่อกัปปมาณพได้ทูลถามปัญหาว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ ขอพระองค์จงตรัสบอกธรรมอันเป็นที่พึ่งของชนทั้งหลาย ผู้ที่ถูกชราและมรณะครอบงำแล้ว ดุจที่พึ่งของชนทั้งหลาย ผู้อยู่ในท่ามกลางมหาสมุทรด้วยเถิด ขอพระองค์จงตรัสบอก ที่พึ่งแก่ข้าพระองค์โดยอุบายที่ทุกข์นี้จะไม่พึงมีอีกเถิด”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสพยากรณ์ว่า “ดูก่อนกัปปะ ธรรมชาติไม่มีเครื่องกังวล ไม่มีความถือมั่นนี้เป็นที่พึ่ง หาใช่อย่างอื่นไม่ เรากล่าวที่พึ่งอันเป็นที่สิ้นไปแห่งชราและมรณะว่านิพพาน ชนเหล่าใดรู้นิพพานนั้นแล้ว มีสติ มีธรรมอันเห็นแล้ว

ดับกิเลสได้แล้ว ชนเหล่านั้นไม่อยู่ใต้อำนาจของมาร ไม่เดินไปในทางของมาร ย่อมเป็นอิสระในตัวเอง”

นี่ก็เป็นคำถามส่วนหนึ่ง ที่เห็นว่ามีประโยชน์ต่อทุกท่าน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ คำถามส่วนใหญ่ที่บัณฑิตนักปราชญ์ท่านถามกัน ก็เป็นเรื่องที่ละเอียดลึกซึ้งทั้งนั้น ทุกๆ คำถามล้วนเป็นไป เพื่อขจัดกิเลสอาสวะให้หลุดร่อนออกไปจากใจ เป็นคำถามที่น่าฟังทั้งนั้น เมื่ออชิตมาณพกับเพื่อนๆ ได้ฟังคำตอบแล้ว ก็น้อมนำใจ ไปตามกระแสพระธรรมเทศนาที่พระพุทธองค์ทรงแสดง ในที่สุดก็ได้หลุดพ้นจากอาสวกิเลส บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์กันทุกคน

นี่เป็นอานิสงส์จากการฟังธรรม และการสนทนาธรรมกับผู้รู้แจ้งที่แท้จริง พระบรมศาสดาของเราเองก็ได้ชื่อว่า เป็นสัพพัญญูพุทธเจ้า ผู้รู้แจ้งโลกทั้งปวง ปัญหาต่างๆ ที่อยู่ในภพ ๓ นี้ แม้จะเป็นปัญหาที่พ้นโลก ท่านก็สามารถตอบได้หมด พระพุทธองค์ไม่มีปัญหา มีแต่ดวงปัญญาอันบริสุทธิ์ ที่ทรงหลั่งธรรมธาราให้สรรพสัตว์ได้ดื่มอมฤตธรรม ซึ่งเป็นวิมุตติรส เป็นรสแห่งความหลุดพ้น

เพราะฉะนั้น การหาโอกาสฟังธรรมเป็นประจำ จะทำให้เกิดปัญญาญาณ มองเห็นโลกได้ตามความเป็นจริง ทำให้เรา

ไม่หลงไปในกระแสโลก คือ ความโลภ ความโกรธ และความหลง ที่ชาวโลกยังไม่สามารถสลัดให้หลุดออกจากใจได้ ดังนั้นทุกๆ คนจึงควรหมั่นเพิ่มเติมปัญญาบารมีให้กับตัวเอง ด้วยการหาโอกาสฟังธรรม และหมั่นฝึกฝนใจให้บริสุทธิ์ หยุดนิ่ง ทำกันไปจนกว่าจะเข้าไปพบกับผู้รู้แจ้งภายใน คือ พระธรรมกายกันทุกคน

๒๒

บุญต้อนรับผู้ทำความดี

ผู้ที่ได้ทำบุญไว้ดีแล้ว ย่อมเป็นผู้บันเทิงอยู่ในโลกนี้ แม้ละโลกไปแล้ว ก็ไปบันเทิงต่อในโลกหน้า เขาย่อมเป็นผู้บันเทิงในโลกทั้งสอง เพราะเห็นความหมดจดแห่งการกระทำของตน

ชีวิตของคนเรานี้ ท่านเปรียบเสมือนการเดินทางไกล ในการเดินทางนั้น เราจำเป็นต้องมีเสบียงติดตัวไป เพื่อหล่อเลี้ยงสังขารให้ดำรงอยู่ได้ การเดินทางจากโลกนี้ไปสู่โลกหน้า หรือแม้กระทั่งไปสู่อายตนนิพพานก็เช่นเดียวกัน จำเป็นต้องมีบุญเป็นเสบียงติดตัว

บุญ คือ สิ่งที่ชำระใจเราให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ และเป็นเครื่องดึงดูดความสุขความเจริญทั้งหลาย บุญที่เราได้เคยประกอบเหตุไว้ ไม่ว่าจะเป็นการบำเพ็ญทาน การรักษาศีล หรือการเจริญภาวนาซึ่งบุญจะติดตามตัวเราไปทุกภพทุกชาติ ตราบกระทั่งถึงที่สุดแห่งธรรม

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“ผู้ที่ได้ทำบุญไว้ดีแล้ว ย่อมเป็นผู้บันเทิงอยู่ในโลกนี้ แม้ละโลกไปแล้ว ก็ไปบันเทิงต่อในโลกหน้า เขาย่อมเป็นผู้บันเทิงในโลกทั้งสอง เพราะเห็นความหมดจดแห่งการกระทำของตน”

ปกติของผู้ที่ตั้งใจทำความดี ทำแต่บุญกุศลอยู่เป็นนิตย์ ย่อมจะมีจิตใจที่เบิกบานแจ่มใส เพราะบุญจะช่วยกลั่นใจของเขาให้สะอาด บริสุทธิ์ ผ่องใสอยู่เสมอ จะมีความบันเทิงใจว่าเราได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า ด้วยการสร้างความดี

ผู้ที่สั่งสมบุญไว้มาก ย่อมเป็นที่รักของมนุษย์และเทวดา แม้แต่ชาวสวรรค์ก็อยากเข้ามาเป็นสหายด้วย เขาจะคอยอนุโมทนา เมื่อผู้นั้นได้ทำความดี และจะรอคอยการกลับมาสู่วิมานของผู้มีบุญนั้น เหมือนกำลังรอคอยหมู่ญาติอันเป็นที่รักที่จากกันไปนานแสนนาน ให้กลับมาสู่เรือนของตน

เมื่อถึงเวลาสุดท้ายของชีวิต ภาพแห่งการทำความดีทั้งหมดที่ผ่านมา จะปรากฏขึ้นในใจ ฉายภาพให้เห็น เหมือนการกรอวีดิโอกลับ เห็นแล้วก็จะบันเทิงใจยิ่งขึ้น เพราะได้เห็นแต่ภาพที่ดี ภาพแห่งการสร้างบารมีผุดเกิดขึ้นมา และมั่นใจว่าเมื่อละโลกไปแล้ว ก็จะไปสู่สุคติภพ ไปเสวยทิพยสมบัติในโลกสวรรค์ ไปเป็นสหายแห่งเทวดา

พอละอัตภาพของมนุษย์ ก็จะได้ร่างกายใหม่อันเป็นทิพย์ ซึ่งดีกว่าประณีตกว่ามนุษย์หลายเท่า ไปเป็นเทพบุตรเทพธิดาเป็นแล้วก็จะตรวจดูว่า ทิพยสมบัติอันประณีตสวยงามขนาดนี้เราได้มาอย่างไร เมื่อเห็นอดีตชาติที่ผ่านมาในสมัยเป็นมนุษย์ว่าเราได้สั่งสมบุญไว้อย่างดีแล้ว ได้สร้างบารมีอย่างเต็มกำลัง ก็จะเกิดความปลื้มปีติและภาคภูมิใจ ที่ได้ละจากโลกนี้ไปอย่างผู้มีชัยชนะ เหมือนละจากภาชนะดินแล้วไปเสวยภาชนะทองคำฉะนั้น

*ธัมมิกอุบาสกเป็นชาวเมืองสาวัตถี ผู้มีศีลมีธรรมอัน

งดงาม และเป็นผู้ยินดีในการฟังธรรม ภรรยาของเขา และบุตร ๗ คน ธิดาอีก ๗ คน ก็เป็นผู้ยินดีในธรรมเช่นเดียวกัน ต่อมาเมื่อใกล้จะละโลก นอนอยู่บนเตียงคนไข้ เขารู้สึกอยากฟังธรรมเป็นอย่างยิ่ง จึงได้นิมนต์พระมาแสดงธรรมที่บ้าน เมื่อพระมาแล้วก็นั่งบนอาสนะล้อมรอบเตียงของเขา เขาเห็นพระก็ดีใจ แล้วบอกว่า “กระผมเป็นคนทุพพลภาพ อาจจะไม่ได้เห็นพระคุณเจ้าอีกแล้ว ขอพระคุณเจ้าทั้งหลาย ได้โปรดสาธยายพระสูตร บทใดบทหนึ่งให้กระผมฟังด้วยเถิด” พระท่านก็ถามว่า “อุบาสกอยากฟังพระสูตรบทไหนล่ะ” เขากราบเรียนว่า “อยากฟังบทสติปัฏฐานสูตร”

พระก็เริ่มสวดสาธยายเรื่องสติปัฏฐาน ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพิจารณาตามเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต ธรรมในธรรม แล้วก็ชี้บอกหนทางสายกลาง อันเป็นทางสายเอก ซึ่งเรียกว่า “เอกายนมรรค” เป็นเส้นทางแห่งความบริสุทธิ์ไปสู่พระนิพพาน

ในขณะที่พระท่านกำลังสวดสาธยายอยู่นั้น ได้มีชาวสวรรค์ทั้ง ๖ ชั้น ประดับเครื่องทรงอันเป็นทิพย์ พร้อมด้วยราชรถมารออยู่ เทวดาที่ยืนอยู่ตรงราชรถของชาวสวรรค์แต่ละชั้น

---

*มก. ธัมมิกอุบาสกผู้ยินดีในธรรม เล่ม ๔๐ หน้า ๑๗๕

ต่างก็เชื้อเชิญธัมมิกอุบาสกให้ไปเป็นสหายของตน โดยบอกว่า “ข้าพเจ้าจะนำท่านไปยังเทวโลกชั้นของข้าพเจ้า ท่านจงละภาชนะดิน แล้วถือเอาภาชนะทองคำเถิด มาอยู่ร่วมกับข้าพเจ้าที่สวรรค์ชั้นนี้เถิด” ชาวสวรรค์ทุกชั้นเลย ต่างก็เชื้อเชิญเขาให้เป็นสหายในชั้นของตน คนมีบุญมากก็อย่างนี้แหละ แม้แต่เทวดายังอยากจะเป็นสหายด้วย เขาอยากอยู่ร่วมกับผู้มีบุญเพราะอยู่ด้วยแล้ว มีความสุข

ฝ่ายอุบาสกซึ่งเป็นผู้เคารพในธรรม เมื่อกำลังฟังธรรมอยู่ ก็ไม่อยากให้การฟังธรรมหยุดชะงักไป จึงได้กล่าวกับเทวดาทั้งหลายว่า “ขอท่านจงรอก่อนๆ” พระภิกษุซึ่งกำลังสวดสาธยายธรรมอยู่ เข้าใจว่าอุบาสกให้หยุด จึงได้หยุดสวดและปรึกษากันว่า คงไม่เป็นโอกาสเหมาะในการสาธยายธรรมเสียแล้ว ดังนั้นลุกจากอาสนะแล้วเดินทางกลับวัด ฝ่ายบุตรและธิดาของเขานึกว่าพ่อห้ามพระสวดมนต์ก็รู้สึกเสียใจว่า เมื่อก่อนพ่อของเราเป็นผู้ไม่อิ่มในธรรม แต่ขณะนี้ถูกทุกขเวทนาครอบงำจนกระทั่งเพ้อห้ามพระสวดมนต์ แล้วต่างก็ร้องไห้เสียใจ

พอเวลาผ่านไปสักครู่หนึ่ง อุบาสกก็ถามลูกๆ ว่า “พระคุณเจ้าไปไหนหมดแล้ว” ลูกก็บอกว่า “ก็พ่อนิมนต์พระมาแล้วก็ห้ามพระสวดมนต์เสียเอง พระท่านจึงกลับวัดหมดแล้ว”

ธัมมิกอุบาสกบอกว่า “พ่อไม่ได้พูดกับพระ แต่พ่อพูดกับเทวดา เขาเอาราชรถมาเชิญให้พ่อกลับวิมาน พ่อจึงบอกให้เขารอก่อน พ่อจะฟังธรรม” บุตรก็ถามว่า “ราชรถที่ไหนล่ะพ่อ พวกผมไม่เห็นเลย” พ่อจึงบอกว่า “งั้นลูกจงเอาดอกไม้มาร้อยเป็นพวงมาลัย” แล้วถามลูกต่อว่า “ลูกคิดว่าสวรรค์ชั้นไหนน่ารื่นรมย์ล่ะ” ลูกๆ ก็บอกว่า “ชั้นดุสิตซิพ่อ เพราะเป็นที่ประทับของพระโพธิสัตว์ และผู้มีบุญมีบารมีทั้งหลาย”

ธัมมิกอุบาสกจึงบอกว่า “ถ้าอย่างนั้น เจ้าจงอธิษฐานจิตไปที่เทวดาชั้นดุสิต แล้วโยนพวงมาลัยขึ้นไปบนอากาศ” ลูกๆ ได้โยนพวงมาลัยขึ้นไป พวงมาลัยก็ไปคล้องกับแอกของราชรถชั้นดุสิต พวกลูกๆ มองไม่เห็นราชรถ เห็นแต่พวงมาลัยลอยอยู่ในอากาศ มีแต่ธัมมิกอุบาสกเห็นคนเดียวจึงบอกว่า “ลูกเห็นพวงดอกไม้ที่ลอยอยู่นั่นไหม” ลูกก็บอกว่า “เห็นแต่พวงดอกไม้ไม่เห็นรถ” ฝ่ายพ่อจึงกล่าวว่า “ตอนนี้พวงดอกไม้นั้น ได้ห้อยอยู่ที่ราชรถซึ่งมาจากชั้นดุสิตแล้ว พ่อกำลังจะไปอยู่ภพดุสิต พวกเจ้าอย่าได้วิตกไปเลย ถ้าพวกเจ้ามีความปรารถนาจะไปอยู่ร่วมกับพ่อ ก็จงหมั่นทำบุญให้มากๆ อย่างที่พ่อได้ทำไว้แล้วเถิด”

ธัมมิกอุบาสกกล่าวเสร็จแล้วก็ได้ทำกาละ คือ ถึงแก่กรรมลงในเวลานั้น ละจากอัตภาพมนุษย์ไปเป็นเทพบุตร

มีกายทิพย์ที่สวยงาม สว่างไสวนั่งอยู่บนราชรถซึ่งมาจากชั้นดุสิต เหล่าเทวดาทั้งหลายก็นำเขาไปสู่วิมาน เป็นวิมานแก้ว มีความอลังการสวยงามมากเต็มไปด้วยบริวาร เหล่าบริวารที่แวดล้อมเทพบุตรธัมมิกะ ต่างก็ปลื้มปีติดีใจ ที่นายของตนกลับมาสู่วิมานอย่างผู้มีชัยชนะ เต็มเปี่ยมด้วยบุญบารมี ต่างก็อนุโมทนาบุญกับท่านธัมมิกอุบาสก ที่ได้ทำบุญไว้ดีแล้ว

ชาวสวรรค์ทั้งหลาย เขาจะรอคอยการกลับมาของผู้มีบุญเหมือนกำลังรอคอยหมู่ญาติอันเป็นที่รัก ที่จากไปนานแสนนานให้กลับมาสู่วิมานของตน

เพราะฉะนั้น บุญจึงเป็นที่พึ่งของสรรพสัตว์ทั้งหลาย ทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า เป็นเครื่องชำระใจให้บริสุทธิ์จากกิเลสทั้งหลาย การสั่งสมบุญที่เต็มเปี่ยมดีแล้ว จะทำให้เรามีความสุขไปทุกภพทุกชาติ จะสมบูรณ์ไปด้วยรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ คุณสมบัติ แม้กระทั่งการบรรลุมรรคผลนิพพาน ก็ต้องอาศัยบุญที่เราได้สั่งสมไว้ดีแล้วเช่นกัน

บุญจะเกิดขึ้นที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดแห่งบุญกุศล เป็นแหล่งแห่งความบริสุทธิ์ ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ นี้จึงเป็นจุดที่สำคัญ ที่เราควรจะเอาใจมาหยุดนิ่งตรงนี้ให้ดี หยุดกันให้ถูกส่วน การจะฝึกใจให้หยุดนิ่งนั้น เราต้องฝึก

อย่างค่อยเป็นค่อยไป ฝึกวางใจของเราเบาๆ ไว้ที่ศูนย์กลางกาย ฝึกให้ใจเราคุ้นอยู่กับศูนย์กลางกายในทุกๆ อิริยาบถ ทั้งยืน เดิน นั่ง นอน หลับตา ลืมตา ใหม่ๆ อาจจะยังไม่คุ้น เผลอสติไปบ้างก็ไม่เป็นไร รู้ตัวเมื่อไรก็จรดใจลงไปที่ศูนย์กลางกาย ทำอย่างนี้ซ้ำแล้วซ้ำอีก ถูกส่วนเมื่อไร เราจะได้เห็นธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย พระอรหันตเจ้าทั้งหลาย ท่านได้บรรลุแล้วในกาลก่อน ดังนั้นขอให้เราประคองใจให้หยุดให้นิ่งอยู่ที่ศูนย์กลางกายกันให้ดี

๒๓

ผลแห่งการฟังธรรม

บัณฑิตทั้งหลาย
ฟังธรรมแล้ว ย่อมมีจิตผ่องใส
เหมือนห้วงน้ำที่มีความลึก เป็นห้วงน้ำใสสะอาด
ไม่มีความขุ่น ฉะนั้น

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานมวลมนุษยชาติ ต่างปรารถนาให้โลกมีสันติสุขที่แท้จริง แต่ก็ไม่มีใครรู้ว่าสันติสุขที่แท้จริงนั้นอยู่ที่ไหน จะเข้าถึงได้อย่างไร จนกระทั่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงค้นพบว่า การที่สันติสุขที่แท้จริงจะบังเกิดขึ้นได้นั้น มนุษย์ทุกคนจะต้องปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงสันติสุขภายใน คือ เข้าถึงพระธรรมกาย ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของความสุขที่แท้จริง พระธรรมกายมีอยู่ในตัวของมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันด้านเชื้อชาติ ศาสนา หรือเผ่าพันธุ์ หากได้ลงมือปฏิบัติอย่างถูกวิธี ก็จะสามารถเข้าถึงพระธรรมกายได้

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“ยถาปิ รหโท คมฺภีโร วิปฺปสนฺโน อนาวิโล
เอวํ ธมฺมานิ สุตฺวาน วิปฺปสีทนฺติ ปณฺฑิตา

บัณฑิตทั้งหลาย ฟังธรรมแล้ว ย่อมมีจิตผ่องใส เหมือนห้วงน้ำที่มีความลึก เป็นห้วงน้ำใสสะอาด ไม่มีความขุ่น ฉะนั้น”

การฟังธรรมตามกาลเป็นมงคลอย่างยิ่ง เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกชีวิต สำคัญยิ่งกว่าความรู้ทางโลกที่ร่ำเรียนมา เพราะจะทำให้เกิดดวงปัญญาสว่างไสว ปัญญาจากการฟังธรรมจะนำไปสู่การรู้แจ้ง ทำให้จิตใจผ่องใสสามารถพิจารณาเห็นสิ่งต่างๆ ได้ถูกต้อง ตรงไปตามความเป็นจริง รู้จักแยกแยะ

ผิดชอบชั่วดี เป็นปัญญาที่จะทำให้มีชีวิตอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข และปลอดภัยจากอบายภูมิ

การฟังธรรมเป็นประจำแม้ยังเข้าใจไม่ลึกซึ้ง แต่ความรู้ที่ได้ฟังมานั้น ก็จะเป็นอุปนิสัยติดตัวไปในภพชาติเบื้องหน้า และเป็นเหตุให้บรรลุธรรมาภิสมัยได้ในที่สุด

*เหมือนอย่างในสมัยของพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า มีงูเหลือมใหญ่ตัวหนึ่งอาศัยอยู่ท้ายวัดป่า ซึ่งมีพระภิกษุจำพรรษาอยู่หลายรูป พระภิกษุที่เรียนพระอภิธรรม เมื่อศึกษาจนเข้าใจแล้ว ก็ชวนกันไปสาธยายธรรมอยู่ท้ายวัด เมื่องูเหลือมได้ยินเสียงของภิกษุ ซึ่งกำลังสวดพระอภิธรรมบทอายตนวิภังค์ ก็เกิดความเลื่อมใสในเสียงสวดพุทธมนต์นั้น แม้จะฟังไม่รู้เรื่อง แต่เมื่อได้ยินแล้วก็มีจิตผ่องใส ฟังพระสาธยายธรรมจนจบแล้วก็หลับต่อไป

ในวันต่อมา เมื่อพระภิกษุชวนกันไปท่องสาธยายธรรมที่ท้ายวัดอีก งูเหลือมก็ตื่นขึ้นมาฟังด้วยจิตที่เลื่อมใสในเสียงสวดมนต์ เมื่องูเหลือมป่วยใกล้จะตาย ขณะนั้นพระภิกษุกำลังสาธยายธรรมอยู่ มันมีสติจดจำคำว่า “อายตนะ” มีใจผ่องแผ้ว

---

*ภูมิวิลาสินี พระพรหมโมลี

มีจิตยินดีในธรรม ได้ถือเอาเสียงสวดมนต์นั้นเป็นอารมณ์ ตายแล้วจึงได้ไปเกิดเป็นเทพบุตร อยู่ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

หลังพุทธปรินิพพานไม่นาน เทพบุตรนั้นได้จุติจากสวรรค์มาบังเกิดในตระกูลพราหมณ์ผู้ที่พรั่งพร้อมไปด้วยรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ คุณสมบัติ มีความแตกฉานในไตรเพท พอเจริญวัยขึ้นบิดามารดาปรารถนาจะให้ท่านแต่งงาน แต่มาณพหนุ่มกลับเห็นโทษของการครองเรือน จึงเกิดความเบื่อหน่ายในฆราวาสวิสัย ได้ออกบวชเป็นนักบวชนอกพระพุทธศาสนา ในลัทธิของพวกชีเปลือย ชื่อว่า “ชรสาณาชีวก” บำเพ็ญพรตอยู่ในป่า มีมหาชนมาเคารพนับถือท่านเป็นจำนวนมาก เป็นผู้ได้รับการยกย่องว่า มีปัญญาเปรื่องปราชญ์ลึกล้ำ ไม่มีใครสามารถทัดเทียมได้

สมัยนั้น พระนางสิริธรรมาราชเทวี ซึ่งเป็นอัครมเหสีของพระเจ้าวินทุสาร ได้นำพระราชโอรส คือ อโศกราชกุมาร มานมัสการท่าน และให้ทำนายดูว่า อนาคตของพระราชโอรสจะเป็นอย่างไร ท่านได้ทำนายว่า “ในอนาคต พระราชโอรสนี้จักฆ่าพระราชกุมารต่างพระมารดากันถึง ๙๙ พระองค์ และจักเป็นมหาราชผู้ยิ่งใหญ่ในพื้นชมพูทวีป”

พระเจ้าวินทุสารเมื่อทราบคำทำนายเช่นนั้น ทรงหวั่น

พระทัยว่า อโศกราชกุมารจะฆ่าพี่น้องและหมู่ญาติ จึงส่งพระราชกุมารไปเป็นอุปราชอยู่เมืองอุชเชนนี เพื่อจะได้ไม่ประหัตประหารกันเอง เมื่อพระเจ้าอโศกประทับอยู่ที่เมืองอุชเชนนี ก็ได้ปกครองบ้านเมืองให้สงบร่มเย็น ชาวเมืองอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก

ก่อนที่พระเจ้าวินทุสารจะเสด็จสวรรคต ทรงระลึกถึงพระเจ้าอโศก จึงรับสั่งให้อำมาตย์ไปตามมาเข้าเฝ้า เมื่อทรงพิจารณาพระปรีชาสามารถของพระโอรสแล้ว ทรงเห็นว่าเหมาะสมที่จะเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ในนครปาฏลีบุตรมากที่สุด จึงทรงแต่งตั้งให้เป็นพระมหากษัตริย์แทนพระองค์ แล้วก็เสด็จสวรรคต

เนื่องจากนครปาฏลีบุตรเป็นเมืองใหญ่ที่สุดเป็นศูนย์กลางการค้า ที่มีผู้คนพลุกพล่าน เศรษฐกิจการค้าเจริญรุ่งเรือง ทำให้พระโอรสแต่ละองค์อยากขึ้นครองราชย์แทนพระราชบิดา พี่น้องต่างมารดาทั้ง ๙๙ พระองค์ จึงปรึกษาหารือกัน เพื่อที่จะโค่นล้มราชบัลลังก์ของพระเจ้าอโศก

เมื่อพระราชาหัวเมืองต่างๆ ยกกองทัพเข้ามาพร้อมๆ กัน เพื่อสัปยุทธแย่งชิงราชบัลลังก์ จึงเกิดการต่อสู้กันจนนองเลือดไปทั่วผืนปฐพี ในที่สุดพระเจ้าอโศกก็ได้รับชัยชนะ และได้

ประหารพระราชกุมารผู้ก่อกบฏทั้ง ๙๙ พระองค์

เมื่อศึกสงครามได้ยุติลง ก็ทรงทำนุบำรุงประชาราษฎร์ให้อยู่กันอย่างร่มเย็นเป็นสุขเรื่อยมา ต่อมาวันหนึ่ง พระองค์ได้ทูลถามพระมารดาว่า เหตุที่พระองค์ได้เสวยราชสมบัติอยู่ในบัดนี้ เคยมีผู้ใดได้ทำนายไว้บ้างไหม พระมารดาจึงได้กล่าวถึง การทำนายของอาจารย์อาชีวกให้ฟัง

ด้วยความปีติโสมนัส พระราชาจึงทรงรับสั่งให้อำมาตย์นำวอทองไปรับท่านอาจารย์มาพักอยู่ในพระราชวัง ท่านอาชีวกพร้อมกับลูกศิษย์มากมาย ได้เดินทางกันมาเข้าเฝ้าพระราชา ในขณะที่เดินทางมานั้น ท่านเห็นวัดป่าแห่งหนึ่งซึ่งเป็นที่อยู่ของ **พระอัสคุตเถระ** จึงลงจากวอทอง แล้วเข้าไปเยี่ยมเยียนตามธรรมเนียมของบรรพชิต

ในขณะที่เดินเข้าไปในเขตวัดป่าแห่งนั้น ท่านอาชีวกสังเกตเห็นสัตว์ป่าอยู่รวมกัน โดยมิได้เบียดเบียนกันเลย ทำให้ท่านเกิดความอัศจรรย์ใจ เพราะสัตว์ป่าบางประเภทไม่น่าจะอยู่ร่วมกันได้ แต่ก็อยู่ร่วมกันโดยไม่ทำร้ายกัน สัตว์บางพวกท่านก็ไม่เคยเห็นไม่เคยรู้จัก จึงได้ถามพระมหาเถระว่า “สัตว์พวกนี้มีชื่อว่าอะไร”

พระมหาเถระซึ่งเป็นพระอรหันต์ จึงระลึกชาติหนหลัง

ของอาชีวก ก็รู้ว่าอาชีวกนี้เคยเกิดเป็นงูเหลือม แล้วได้ฟังอายตนวิภังค์มามาก จึงคิดจะสงเคราะห์อาชีวก ให้ได้สติระลึกถึงสัญญาที่เคยสั่งสมมา จึงตอบไปว่า “สัตว์จำพวกนี้ชื่อว่าอายตนะ”

อาชีวกจึงถามย้ำว่า “ท่านผู้เจริญ อะไรชื่อว่าอายตนะ” พระเถระกล่าวว่า “ชาวโลกต่างพากันเรียกสัตว์เหล่านี้โดยสมมติให้ชื่อว่าช้าง ม้า ราชสีห์ หรืออื่นๆ อีกมากมาย” แต่พระบรมศาสดาตรัสว่า “สัตว์เหล่านี้ประกอบด้วยขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ อันเป็นที่เกิดทั้งกุศล และอกุศล ทำให้สรรพสัตว์เหล่านี้ต้องเวียนว่ายในสังสารวัฏอันยาวนาน เพราะฉะนั้นสัตว์เหล่านี้จึงชื่อว่า อายตนะ”

เมื่อท่านอาชีวกได้ฟังคำตอบเช่นนั้นจึงเกิดความแจ่มแจ้ง มีดวงปัญญาสว่างไสวขึ้นมาทันที เกิดหิริโอตตัปปะ มองดูร่างกายตนเองแล้วรู้สึกละอาย ที่ไม่ได้สวมเสื้อผ้า และเริ่มเข้าใจว่าลัทธิที่ตนเองปฏิบัติอยู่นั้นไม่ถูกต้อง เมื่อเกิดสัมมาทิฏฐิแล้ว จึงตัดสินใจขอบวชกับพระเถระ โดยได้บอกเหล่าบริวารให้ทราบว่า ตนเองไม่อาจจะไปเข้าเฝ้าพระราชาได้ เพราะขณะนี้กำลังบำเพ็ญสมณธรรมอยู่

แม้บริวารจะอ้อนวอนอย่างไร ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลง

ความตั้งใจของท่านได้ จึงพากันไปทูลเรื่องนั้นต่อพระเจ้าอโศก-มหาราช พระราชาทรงเห็นความตั้งใจดีของท่านอาจารย์ ก็มิได้ทรงกริ้วแต่อย่างใด ส่วนท่านอาชีวก เมื่อบวชเป็นภิกษุแล้ว ก็ตั้งใจปฏิบัติธรรมอย่างเต็มที่ ไม่นานก็สามารถบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์

เราจะเห็นว่า การบรรลุธรรมต้องอาศัยการสั่งสมความรู้คู่กับความบริสุทธิ์ ซึ่งเราจะบริสุทธิ์ได้ด้วยใจที่หยุดนิ่ง และลงมือปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง เมื่อปฏิบัติถูกส่วนก็จะเข้าถึงธรรมได้โดยง่าย ดังนั้นการฟังธรรมแม้จะเป็นบทเดิมๆ แต่ธรรมะทุกบทสามารถขัดเกลาจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใสได้ และจะเป็นพลวปัจจัยส่งเสริมให้ได้บรรลุมรรคผลนิพพาน

เพราะฉะนั้น ให้ตั้งใจฟังธรรมแล้วน้อมนำมาปฏิบัติ แม้จะเป็นธรรมะที่เราเคยได้ยินได้ฟังแล้วก็ตาม เมื่อฟังซ้ำอีก เราก็จะเข้าใจแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น ถ้าฟังให้ดีก็จะมีดวงตาเห็นธรรมเหมือนพระอริยเจ้าทั้งหลาย พอสิ้นสุดพระธรรมเทศนาของพระบรมศาสดา ก็ได้บรรลุธรรมาภิสมัยกันถ้วนหน้า ดังนั้นให้ขยันปฏิบัติธรรมกันให้ได้ทุกๆ วัน

๒๔

ฟังธรรมตามกาล

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กาลเวลาที่ทรงคุณค่า อันบุคคลบำเพ็ญโดยชอบ และให้เป็นไปโดยชอบแล้ว ย่อมทำให้ถึงความสิ้นอาสวะโดยลำดับ เวลาที่ทรงคุณค่า ๔ อย่างคือ เวลาฟังธรรมตามกาล เวลาสนทนาธรรมตามกาล เวลาทำความสงบของใจ และเวลาพิจารณาธรรมให้เกิดความรู้แจ้ง

เวลาแห่งการเจริญสมาธิภาวนา เป็นเวลาที่มีคุณค่ายิ่ง เพราะเราจะได้ประพฤติปฏิบัติธรรมตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นสัจธรรมนำพาชีวิตให้เข้าถึงความสุข หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง ปัจจุบันนี้มนุษย์ส่วนใหญ่ยังไม่รู้เลยว่าเกิดมาทำไม อะไรคือเป้าหมายที่แท้จริงของชีวิต เมื่อไม่ได้ฟังพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ชีวิตจึงต้องเวียนวนอยู่ในกระแสแห่งความทุกข์ เหมือนถูกตรึงด้วยเครื่องพันธนาการ เมื่อใดได้ฟังธรรม และปฏิบัติธรรม ก็จะเข้าใจความเป็นจริงของชีวิต แล้วมุ่งแสวงหาสาระอันแท้จริง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะทั้งปวงได้ในที่สุด

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ทุติยกาลสูตร ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กาลเวลาที่ทรงคุณค่า อันบุคคลบำเพ็ญโดยชอบ และให้เป็นไปโดยชอบแล้ว ย่อมทำให้ถึงความสิ้นอาสวะโดยลำดับ เวลาที่ทรงคุณค่า ๔ อย่างคือ เวลาฟังธรรมตามกาล เวลาสนทนาธรรมตามกาล เวลาทำความสงบของใจ และเวลาพิจารณาธรรมให้เกิดความรู้แจ้ง”

การฟังธรรมเป็นมงคลอันสูงสุด ทำให้เกิดปัญญาบริสุทธิ์ที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะทั้งมวล ทำให้ได้ยินได้ฟังในสิ่งที่ยังไม่เคยได้ฟัง ได้ทบทวนความรู้ที่เคยได้ฟังมาแล้ว ทำให้คลายความสงสัยที่มีอยู่ในใจ และผู้ฟังธรรมเป็นประจำ

ก็จะมีจิตใจผ่องใสเป็นการเพิ่มพูนสัมมาทิฏฐิให้มีความเห็นถูกต้อง เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เชื่อเรื่องบาปบุญนรกสวรรค์ อยากจะทำแต่ความดี ละเว้นจากบาปอกุศลทั้งหลาย พระพุทธองค์ถึงตรัสเอาไว้ว่า “กาเลน ธมฺมสฺสวนำ เอตมฺมงฺคลมุตฺตมำ การฟังธรรมตามกาลเป็นมงคลอันสูงสุด”

นอกจากนี้ ผู้รู้ยังได้กล่าวถึงอานิสงส์แห่งการฟังธรรมว่า “บุคคลใด ได้ฟังพระสัทธรรมในพระศาสนาของพระชินเจ้า จะทำให้ไม่ตกไปสู่ทุคติเลยตลอดแสนกัป” ถ้าหากฟังด้วยจิตที่เลื่อมใส แล้วนำกลับไปพิจารณาไตร่ตรอง จากนั้นก็ลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง แม้ฟังธรรมเพียงบทเดียว ก็สามารถทำให้บรรลุมรรคผลนิพพานได้ หรือถ้าหากยังไม่หมดกิเลส ก็จะเป็นอุปนิสัยติดตัวไปในภพชาติเบื้องหน้า

*เหมือนดังเรื่องของพระภิกษุรูปหนึ่งชื่อ **เอกธรรม** ท่านบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ในขณะที่มีอายุเพียง ๗ ขวบเท่านั้น เมื่อบรรลุธรรมแล้ว ก็ระลึกชาติในอดีตว่า ได้ทำบุญอะไรมา ถึงได้บรรลุธรรมตั้งแต่เยาว์วัย ประเภทสุขาปฏิปทา ขิปปาภิญญา คือ ปฏิบัติได้สะดวก ตรัสรู้ได้อย่างรวดเร็ว ไม่ต้องลำบากทำความเพียร เหมือนกับภิกษุรูปอื่นๆ ท่านได้เล่าให้ฟังว่า

---

*มก. เอกธัมมสวนิยเถราปทาน เล่ม ๗๒ หน้า ๔๑

ในสมัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระนามว่า ปทุมุตตระ ท่านได้เกิดเป็นฤาษี ผู้มีตบะกล้า สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้เหมือนนกบิน มีฤทธิ์มีเดชมีอานุภาพมาก เพราะบำเพ็ญตบะอยู่ในป่าหิมพานต์เป็นเวลายาวนาน วันหนึ่งท่านเหาะไปที่ป่ามะเดื่อ เพื่อจะหาผลไม้มาขบฉัน บังเอิญว่าในขณะที่เหาะไปอยู่นั้น เหมือนมีกำแพงหมอกมาขวางกั้น หนทางเบื้องหน้าดูมืดมิดไปหมด อุปมาเหมือนนกที่บินเข้าไปใกล้ภูเขาสูงมหึมา จะบินข้ามภูเขา ก็ไม่ได้ ต้องบินอ้อมอย่างเดียว

มหาฤาษีสงสัยว่า บริเวณนี้คงจะมีผู้วิเศษกว่าตนอยู่ จึงได้มาขัดขวางหนทางไม่ให้เหาะข้ามไป ท่านก็เลยอยากประลองฤทธิ์ดูว่า ผู้วิเศษท่านนั้นจะสามารถหยุดยั้งท่านได้จริงหรือไม่ แล้วก็แปลงร่างเป็นไอน้ำกลืนเข้ากับบรรยากาศ ล่องลอยไปเรื่อยๆ แต่ก็ไม่สามารถเคลื่อนผ่านบรรยากาศบริเวณนั้นไปได้ จึงพิจารณาหาสาเหตุว่า ผู้มีอานุภาพที่ไหนมาขัดขวางหนทางของเรา

เมื่อเล็งแลดูด้วยทิพยจักษุก็พบว่า มีสมณะรูปหนึ่งกำลังนั่งแสดงธรรมให้มหาชนฟัง มหาฤาษีเห็นฉัพพรรณรังสีของผู้มีอานุภาพท่านนั้น สว่างไสวไปทั่วทั้งอาณาบริเวณ ทันทีที่ได้เห็นก็ทราบได้ทันทีว่า บุคคลผู้นี้คือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้รู้แจ้งโลกทั้งปวง เป็นผู้มีอานุภาพมากที่สุดในภพทั้งสาม ท่านเห็นแล้ว

ก็เกิดความเลื่อมใสศรัทธา ได้เหาะเข้าไปใกล้พระพุทธองค์ แล้วตั้งใจฟังพระสุรเสียงที่พระพุทธองค์กำลังแสดงธรรมเรื่องอนิจจลักขณะว่า อนิจฺจา วต สงฺขารา สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ แม้ได้ยินธรรมะเพียงบทเดียว ก็รู้สึกปลื้มใจชื่นอกชื่นใจ เกิดมหาปีติท่วมท้น เพราะอมตธรรมเพียงบทเดียวมีคุณค่ายิ่งกว่าสิ่งใดๆ ทั้งปวง และพระสุรเสียงของพระพุทธองค์ก็ไพเราะเสนาะโสต ชัดเจนแจ่มใส ไม่แหบ ไม่พร่า เสียงก้องกังวาน

ท่านได้จดจำเอาพระดำรัสเรื่องสังขารไม่เที่ยง แล้วก็เหาะอ้อมบริเวณนั้นไปด้วยความเคารพ มีจิตเบิกบานผ่องใส จากนั้นก็นำไปหมั่นพิจารณา พร้อมกับบำเพ็ญตบะอยู่ในป่าเป็นเวลานาน ครั้นละโลกไปแล้วก็ไปบังเกิดเป็นเทพบุตรในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ด้วยอานิสงส์ที่ฟังธรรมเพียงบทเดียวนั้น ทำให้ท่านเสวยทิพยสมบัติเป็นเวลายาวนานถึง ๓ หมื่นกัป

ท่านเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสองภพภูมิเท่านั้น คือ เมื่อจุติจากสวรรค์ ก็ได้มาเป็นพระเจ้าจักรพรรดิถึง ๓๑ ครั้ง จากนั้นก็กลับไปเสวยสุขในเทวโลกอีก ๕๑ ครั้ง ซึ่งแต่ละครั้งเป็นเวลายาวนานมาก แล้วได้มาเกิดเป็นพระราชาประเทศราชอีกหลายหมื่นชาติ ที่พิเศษสำหรับท่านอย่างหนึ่งก็คือ แม้จะไปเกิดในเทวโลกหรือเป็นมนุษยโลก ท่านก็สามารถทรงจำบทว่า อนิจฺจา วต สงฺขารา ได้เป็นอย่างดีไม่เคยลืมเลือนไปจากใจเลย ทำให้

ท่านเป็นผู้ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต

พอมาในภพชาติสุดท้าย ได้เกิดเป็นลูกของมหาเศรษฐี อายุได้เพียง ๗ ขวบ บิดาได้นิมนต์พระมาเทศน์ที่บ้าน ลูกชายก็มานั่งฟังธรรมด้วย พอพระเทศน์ถึงบทว่า อนิจฺจา วต สงฺขารา เท่านั้น ธรรมสัญญาเก่าของท่านก็เกิดขึ้น ทำให้เข้าใจแจ่มแจ้งในพระธรรมเทศนาว่า สังขารนี้มีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปเป็นธรรมดา การเข้าไปสงบสังขารเหล่านั้น ทำให้เกิดสุข ในที่สุดท่านก็สามารถทำใจหยุดนิ่งได้สมบูรณ์ พอพระเทศน์จบ ท่านก็สามารถบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ทันที

นี่ก็เป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์ เด็กอายุเพียง ๗ ขวบ ฟังธรรมเพียงคาถาบทเดียวก็แทงตลอดเป็นพระอรหันต์ ในเวลาเพียงไม่กี่วินาที เป็นเพราะท่านได้สั่งสมบุญด้วยการฟังธรรมมามาก และบุญอื่นๆ ท่านก็ได้ทำครบถ้วนบริบูรณ์ แต่เหตุที่ท่านได้บรรลุธรรมอย่างสะดวกสบาย และง่ายดายอย่างนี้ ก็เพราะอานิสงส์ที่เกิดจากการฟังธรรม และปฏิบัติธรรมเป็นหลัก การฟังธรรมยังเป็นบุญใหญ่ที่จะทำให้เราเป็นผู้มีดวงปัญญาสว่างไสว ได้เข้าใจเรื่องบาปบุญคุณโทษ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะจะทำให้เราดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องปลอดภัย ท่ามกลางวัฏสงสารอันยาวไกล

๒๕

สละชีวิต
เพื่อฟังธรรม

สุโข พุทฺธานมุปฺปาโท
การบังเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นเหตุนำสุขมาให้
สุขา สทฺธมฺมเทสนา
การแสดงธรรมของสัตบุรุษ เป็นเหตุนำสุขมาให้

สรรพสัตว์ และสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ ล้วนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เหมือนดอกไม้ แต่เดิมเราเคยเห็นมันเป็นต้นเล็กๆ ไม่นานก็เจริญเติบโตขึ้น แตกใบ แผ่กิ่งก้านสาขา ผลิดอกออกผล ให้ความสดชื่นแก่ทุกชีวิต แต่ไม่นานดอกไม้ที่ดูสวยงามนั้น ก็เหี่ยวแห้งร่วงโรยไปตามกาลเวลา สังขารร่างกายของเราก็เช่นเดียวกัน ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ได้คืบคลานเข้ามาหาเราทุกขณะ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกอนุวินาที โดยที่ตัวเราเองก็สังเกตไม่ออก เมื่อเวลาผ่านไป ๑๐ ปี ๒๐ ปี ๖๐ ปี จึงรู้ว่าเราแก่ลงทุกทีๆ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่องกันไปสู่ความเสื่อมสลาย ดังนั้นเราจึงไม่ควรประมาทในชีวิต ควรใช้วันเวลาที่ผ่านไปในแต่ละวันด้วยการฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งให้เข้าถึงพระรัตนตรัยในตัวให้ได้ เราก็จะได้เข้าถึงความสุขที่แท้จริง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“สุโข พุทฺธานมุปฺปาโท การบังเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นเหตุนำสุขมาให้

สุขา สทฺธมฺมเทสนา การแสดงธรรมของสัตบุรุษเป็นเหตุนำสุขมาให้”

พวกเราทั้งหลายที่ได้เกิดมาภายใต้ร่มเงาของพระพุทธ-

ศาสนา มาอยู่ในยุคสมัยที่พระพุทธศาสนากำลังเจริญรุ่งเรือง ได้ยินได้ฟังพระธรรมคำสอนของพระบรมศาสดา ซึ่งสอนให้เราละชั่ว ทำแต่ความดี และก็ทำใจให้ผ่องใส บ้านเมืองของเราจึงเกิดความสงบสุขร่มเย็นด้วยกระแสแห่งพระธรรม ในบางครั้งเราก็ไม่ได้ตระหนักถึงความเป็นผู้โชคดีของเราว่า ที่เราได้รับความสุขกายสบายใจ ไม่มีปัญหาร้ายแรงเกิดขึ้นในบ้านเมืองของเรา เป็นเพราะเราได้รับการปลูกฝังศีลธรรมอันดีงามมาตั้งแต่เล็กจนโต เราจึงมีความรักความเมตตาต่อกันมากกว่าที่จะทำลายล้างกัน บ้านเมืองจึงสงบสุข ดังนั้นสังคมจะสงบสุขได้ก็ต้องอาศัยธรรมนี่แหละ เพราะธรรมค้ำจุนโลก ให้เกิดสันติภาพที่แท้จริง

พุทธานุภาพ ธัมมานุภาพ สังฆานุภาพ มีอานุภาพที่ไม่มีประมาณ เมื่อพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์บังเกิดขึ้น จึงเปรียบเหมือนรุ่งอรุณแห่งสันติภาพโลกได้บังเกิดขึ้น จะยังใจของมนุษยชาติ และสรรพสัตว์ทั้งหลาย ให้อิ่มเอิบเบิกบานมีความสุขกับรสแห่งธรรม แม้พระพุทธองค์จะทรงพระชนมชีพอยู่หรือว่าดับขันธปรินิพพานไปแล้วก็ตาม หากว่าได้มีโอกาสฟังธรรมของพระพุทธองค์เพียงไม่กี่บท แล้วพิจารณาตรองตามด้วยปัญญา จากนั้นก็นำมาปฏิบัติให้ถูกวิธี เราก็จะได้ที่พึ่งอันประเสริฐที่ทำให้ปิดประตูอบายภูมิได้ และก็ยกใจขึ้นสู่สวรรค์

และนิพพานได้

ในยามที่โลกไร้ซึ่งอมตธรรมของพระพุทธศาสนานั้น แม้เพียงปรารถนา จะฟังธรรมสักข้อหนึ่งก็ยากแสนยาก บางทีถึงกับต้องเดิมพันกันด้วยชีวิต *มีเรื่องเล่าว่าในอดีตกาล เมื่อครั้งศาสนาของพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้าได้อันตรธานไปไม่นาน พระเจ้าโสณทกราช ทรงปกครองไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ด้วยทศพิธราชธรรม บำเพ็ญกุศลเป็นประจำสม่ำเสมอ ทรงบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับพสกนิกร ทำให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุขเรื่อยมา

คืนวันหนึ่ง พระองค์ดำริว่า เราได้ทำบุญกุศลอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการให้ทาน การรักษาศีล ก็ทำอย่างดี การงานราชกิจทั้งปวงก็ไม่มีบกพร่อง แต่ไม่เคยได้มีโอกาสฟังธรรมจากนักปราชญ์บัณฑิตเลย เราควรหาโอกาสฟังธรรมของผู้รู้บ้าง เพราะธรรมะเป็นที่พึ่งที่ประเสริฐที่สุด การอยู่ครองราชสมบัติโดยปราศจากธรรมะเป็นสิ่งที่ไม่ดีเลย ธรรมดาท้องฟ้าที่ปราศจากดวงอาทิตย์ที่มีรัศมีรุ่งโรจน์ ย่อมไม่งามฉันใด การครองราชสมบัติโดยปราศจากธรรมะก็ย่อมไม่งามฉันนั้น ยามราตรีที่ปราศจากดวงจันทร์แจ่มกระจ่างย่อมไม่งามฉันใด

---

*คัมภีร์โบราณ

การอยู่ครองราชสมบัติโดยปราศจากธรรมะย่อมไม่งามฉันนั้น

เมื่อดำริเช่นนี้แล้วรุ่งขึ้นพระองค์ก็ตรัสถามเหล่าอำมาตย์ข้าราชบริพารว่า “มีใครรู้หรือทรงจำคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้บ้าง” ทรงถามทุกๆ คนทั้งใน และนอกพระราชวังก็ไม่มีใครที่สามารถทรงจำพุทธพจน์ได้เลย พระราชาจึงประกาศว่า “ถ้าใครสามารถแสดงธรรมให้พระองค์ฟังแม้เพียงบทเดียวได้ก็จะประทานทรัพย์สินเงินทองมากมายเป็นเครื่องตอบแทน” ถึงขนาดว่าจะยอมให้ครองราชสมบัติแทนพระองค์ แต่ก็ยังไม่มีใครสามารถจะทำได้

ในที่สุดพระองค์จึงตัดสินพระทัย ที่จะแสวงหาโมกขธรรมด้วยพระองค์เอง จึงสละราชสมบัติ แล้วออกผนวชเป็นฤาษีอยู่ในป่าตามลำพัง ด้วยอำนาจความตั้งใจจริงที่จะแสวงหาธรรมถึงกับยอมสละทุกสิ่งทุกอย่าง แม้กระทั่งราชสมบัติ หรือกระทั่งชีวิต จึงบันดาลให้ทิพยอาสน์ของท้าวสักกเทวราชเกิดอาการร้อนขึ้นมาทันที

ท้าวสักกะจึงได้แปลงกายเป็นยักษ์ มาปรากฏกายอยู่ต่อหน้าพระฤาษี เพื่อจะให้ท่านตกใจ พระฤาษีเห็นยักษ์มายืนขวางอยู่ข้างหน้า ก็มิได้รู้สึกกลัวหรือครั่นคร้าม เพราะท่านเองก็เคยเป็นพระราชามีฤทธิ์มีเดชมากมาก่อน ไม่มีใครที่จะ

สามารถทำร้ายท่านได้ ทรงคิดไปว่า ยักษ์ตนนี้มีอายุยืนนาน คงพอจะรู้จักธรรมะบ้าง จึงถามว่า “ท่านเคยได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้ามาบ้างไหม” ยักษ์ตอบว่า “เราเคยได้ยินมาบ้าง เหมือนกันว่ารสแห่งธรรมเลิศกว่ารสทั้งปวง ถ้าท่านอยากฟังแล้วละก็ ต้องมีสิ่งตอบแทน”

พระฤาษีจึงตอบว่า “ถ้าเรายังดำรงอยู่ในราชสมบัติ เราจะบูชาธรรมท่านด้วยทรัพย์สมบัติ แก้วแหวนเงินทองเป็นอันมาก และจะยกราชสมบัติทั้งหมดพร้อมด้วยเศวตฉัตรให้ท่าน แต่บัดนี้เราเป็นนักบวชเหลือแต่เพียงร่างกายและผ้าคลุมกายนี้เท่านั้น เรามีชีวิตเลือดเนื้อเป็นสมบัติ ถ้าหากท่านปรารถนา เราจะบูชาธรรมด้วยชีวิตนี้แหละ ขอท่านจงแสดงธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแก่เราเถิด”

เมื่อยักษ์ได้ฟังดังนั้นแล้ว ก็กล่าวว่า “ข้าพเจ้ากำลังหิว เมื่อได้กินเนื้อ และเลือดอิ่มหนำแล้ว จึงจะสามารถแสดงธรรมให้ท่านฟังได้” ฝ่ายพระฤาษีก็แย้งขึ้นว่า “เมื่อท่านกินเราเสียแล้ว เราจะฟังธรรมจากท่านได้อย่างไร” ยักษ์ใคร่ครวญอยู่ครู่หนึ่ง แล้วบอกว่า “ดีแล้ววิธีที่จะทำให้ได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือ ท่านจงขึ้นไปบนยอดเขาที่มีหน้าผาสูงชันแล้วเราจะยืนอยู่ข้างล่าง ขณะที่ท่านกำลังสละชีวิตกระโดดลงมานั้น เราก็จะกล่าวธรรมให้ท่านฟัง ท่านจะได้ฟังธรรมสมปรารถนา และเราก็จะได้กิน

ท่านเป็นอาหารด้วย”

พระโพธิสัตว์ดำริว่า ชีวิตที่เกิดมานี้ไม่เร็วหรือช้า สักวันหนึ่งก็ต้องตาย หากเราได้สละชีวิต เพื่อแลกกับธรรมะ การสละชีวิตของเรานี้ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่เรา และสรรพสัตว์ทั้งหลาย เมื่อใคร่ครวญเช่นนี้แล้ว ก็บังเกิดความปีติโสมนัสขึ้นมาในใจว่า เรากำลังจะได้ฟังธรรมที่หาได้ยากยิ่งแล้ว จึงตะโกนบอกยักษ์ไปว่า “เพื่อนเอ๋ย ท่านมีคุณแก่เรามาก จงยืนรอรับร่างกายของเราอยู่ข้างล่างเถิด”

จากนั้น พระองค์ทรงให้สัญญาณแก่ยักษ์ แล้วกระโดดลงมาจากยอดภูเขา พร้อมกับหลับตาตั้งใจฟังธรรมกลางอากาศ ฝ่ายยักษ์เห็นความตั้งใจเด็ดเดี่ยวของพระฤาษี ชนิดที่ไม่เคยเห็นใครทำอย่างนี้มาก่อนเลยในชีวิต ก็พลันบังเกิดความปลื้ม-ปีติในการบูชาธรรม ด้วยเลือดเนื้อและชีวิตของท่าน จึงกลับร่างเป็นท้าวสักกะ แล้วเหาะขึ้นไปรับท่านไว้ อัญเชิญพระองค์ไปสู่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ให้บริโภคอาหารอันเป็นทิพย์ แล้วจึงแสดงธรรมเกี่ยวกับความไม่เที่ยงให้ฟังว่า

“อนิจฺจา วต สงฺขารา อุปฺปาทวยธมฺมิโน
อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ เตสํ วูปสโม สุโข

ซึ่งแปลว่า สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ มีความเกิดขึ้น

และความเสื่อมไปเป็นธรรมดา เมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมดับไป การเข้าไปสงบสังขารเหล่านั้นได้ ย่อมเป็นสุข”

พระฤาษีได้ฟังธรรมนั้นแล้ว ก็เกิดความปีติโสมนัสขนลุกชูชัน เปรียบเสมือนบุคคลที่เดินทางไกลในทะเลทราย หิวกระหายน้ำมานาน แล้วมาพบแหล่งน้ำกลางทะเลทราย ได้ดื่มน้ำเย็นชุ่มฉ่ำทั้งกาย และใจ ทำให้มีเรี่ยวแรงในการเดินทางไกลต่อไป ท่านนึกปีติภาคภูมิใจในตนเองว่า สมแล้วที่อุตส่าห์สละราชสมบัติ และแม้กระทั่งชีวิต เพื่อให้ได้ฟังพระสัทธรรมคำสอนอันบริสุทธิ์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะพระธรรมนี้จะช่วยดับทุกข์ได้แท้จริง ช่วยปกป้องคุ้มครองรักษาผู้ประพฤติธรรม และเป็นประทีปส่องทางชีวิตในการเดินทางไกลในสังสารวัฏให้ไปถึงที่หมายได้โดยปลอดภัย

คำสอนอันบริสุทธิ์ของพระพุทธเจ้านี้ แม้ประกอบด้วยถ้อยคำเพียงไม่กี่บท แต่ก็เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่ายิ่งนัก เพราะโลกในบางยุคบางสมัยที่เรียกว่าสุญกัป จะหาผู้มีภูมิรู้ภูมิธรรมทรงจำคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แม้เพียงบทเดียวก็ไม่มี ซึ่งแตกต่างกับโลกยุคปัจจุบันของเรามาก พวกเราทั้งหลายเป็นผู้มีบุญลาภอันประเสริฐ ที่ได้เกิดมาภายใต้ร่มเงาบวรพระพุทธศาสนา เราได้ยินได้ฟังธรรมกันเป็นปกติ บ้านเมืองเราก็พรั่งพร้อมไปด้วยพระภิกษุผู้แสดงธรรม เพียงแค่ปรารถนาจะฟังธรรม

ก็หาฟังได้ไม่ยาก แม้ปรารถนาจะตั้งใจปฏิบัติธรรม เพื่อให้เข้าถึงพระธรรมกาย เราก็สามารถทำได้ เพราะทางที่จะให้เข้าถึงพระธรรมกายก็มีอยู่ ผู้ชี้บอกหนทางก็มีพร้อม เหลือแต่เพียงเราลงมือปฏิบัติกันอย่างจริงๆ จังๆ เท่านั้น ก็จะเข้าถึงพระธรรมกายกันได้

เพราะฉะนั้น เมื่อโอกาสอันดีนี้เป็นของเราแล้ว เรามีพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีผู้แสดงธรรมก็ควรหาโอกาสฟังธรรม และปฏิบัติให้เข้าถึงพระธรรมกายกันให้ได้ทุกๆ คน จะได้มีที่พึ่งที่ระลึกภายใน สมกับที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์มาพบพระพุทธศาสนา ดังนั้นก็ให้ตั้งใจฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง หยุดในหยุดให้ได้ทุกวัน จนกว่าจะเข้าถึงพระธรรมกายกันทุกๆ คน

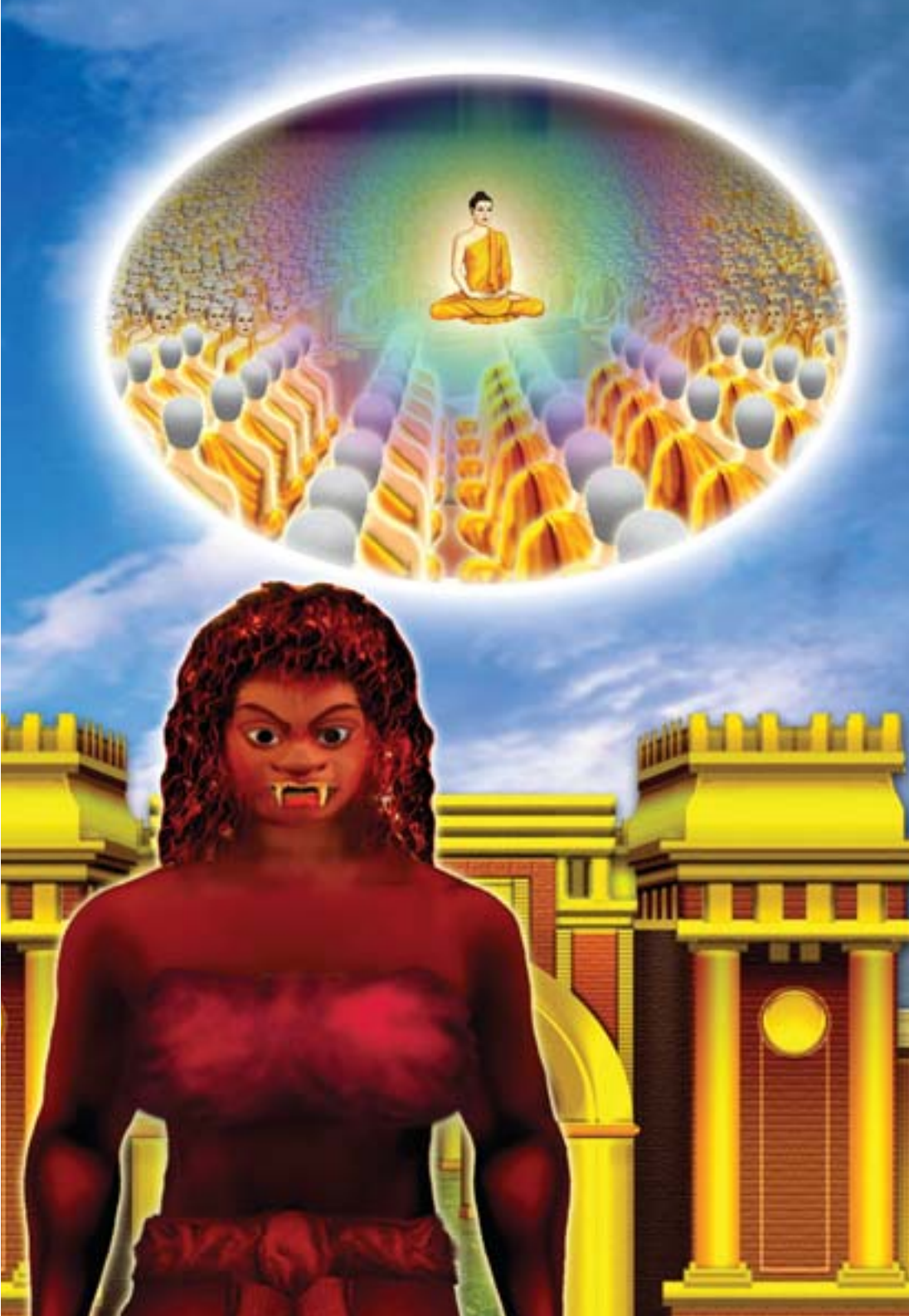

๒๖

นางยักษิณี ผู้ใคร่ในธรรม

บุคคลบางคนในโลกนี้ ยังเกี่ยวข้องด้วยกาม คลุกคลีด้วยอกุศลธรรม เขาฟังธรรมของพระอริยเจ้า พิจารณาโดยแยบคาย แล้วปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เขาอาศัยการฟังธรรมและการพิจารณาโดยแยบคาย ปฏิบัติธรรม สมควรแก่ธรรม ไม่เกี่ยวข้องด้วยกาม ไม่คลุกคลีด้วยอกุศลธรรม สุขย่อมเกิดแก่เขา

การประพฤติปฏิบัติธรรมทำใจให้หยุดนิ่ง เป็นหลักของการบำเพ็ญกุศล เพราะเป็นสิ่งที่จะอำนวยผลให้ผู้ปฏิบัติได้อานิสงส์ไพบูลย์ การฝึกฝนอบรมใจให้หยุดนิ่ง ให้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน เข้าถึงพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ และสังฆรัตนะ ๓ อย่างนี้เท่านั้น ที่เป็นที่พึ่งที่ระลึกอันแท้จริงของพวกเราทั้งหลาย ดังนั้นเราทุกคนต้องตั้งใจปฏิบัติธรรม เพื่อให้เข้าถึงจุดนี้ให้ได้ จึงจะได้ชื่อว่า เป็นชาวพุทธที่แท้จริงตามพุทธประสงค์

เมื่อเราปรารถนาอยากจะเข้าถึงรัตนะทั้ง ๓ ก็จะต้องเอาใจของเราที่โลดแล่นคิดไปในเรื่องราวต่างๆ นำมาหยุดนิ่งอยู่ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ เมื่อวางใจพอเหมาะพอดีถูกส่วนเข้าไม่ช้าก็จะเห็นธรรมภายในไปตามลำดับ ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นที่พึ่ง ที่ระลึกของเราได้อย่างแท้จริง

มีวาระพระบาลีที่มาใน ทีฆนิกาย มหาวรรค ว่า

“ดูก่อนท่านผู้เจริญทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ ยังเกี่ยวข้องด้วยกาม คลุกคลีด้วยอกุศลธรรม เขาฟังธรรมของพระอริยเจ้า พิจารณาโดยแยบคาย แล้วปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เขาอาศัยการฟังธรรม และการพิจารณาโดยแยบคาย ปฏิบัติธรรม สมควรแก่ธรรม ไม่เกี่ยวข้องด้วยกาม ไม่คลุกคลีด้วยอกุศลธรรม สุขย่อมเกิดแก่เขา

ผู้ไม่เกี่ยวข้องด้วยกาม ไม่คลุกคลีด้วยอกุศลธรรม โสมนัสอันยิ่งกว่าสุขก็เกิดขึ้น ความบันเทิงใจ ความปราโมทย์ใจก็เกิดขึ้น ท่านผู้เจริญทั้งหลาย การบรรลุโอกาสนี้เป็นประการแรก ที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบ พึงบรรลุ”

ธรรมชาติของดอกบัว แม้จะต้องอาศัยโคลนตมเป็นที่เกิด แต่เมื่อเจริญเติบโตเต็มที่แล้ว ย่อมชูดอกขึ้นเหนือน้ำ ส่งกลิ่นหอมชื่นใจแก่ผู้ผ่านไปผ่านมา สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เช่นกัน ไม่ว่าจะมาจากชาติตระกูลไหน หรือเคยทำบาปอกุศลทางกาย ทางวาจาหรือทางใจไว้มากมายเพียงไร แม้กาลเวลาจะผ่านมากี่ภพกี่ชาติก็ตาม

ถ้าหากว่าในปัจจุบันชาติ ได้อยู่ในเพศภาวะที่เป็นภัพพบุคคล คือ เป็นผู้ที่ปราศจากอกุศลกรรมอันแรงกล้ามาตัดรอน หากมีโอกาสได้ฟังธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือฟังธรรมจากผู้รู้แจ้งเห็นจริง และตั้งใจประพฤติปฏิบัติตามคำสอนของท่าน ก็สามารถที่จะบรรลุมรรคผลนิพพานได้ แล้วอานิสงส์นี้ยังส่งผลไปถึงหมู่ญาติ และคนรอบข้าง ให้ได้กุศลผลบุญ กระทั่งพ้นจากอัตภาพที่ต้องทนทุกข์ทรมานได้อีกด้วย เหมือนเรื่องของนางยักษิณีตนหนึ่ง

*สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับอยู่ในพระวิหาร-เชตวัน อารามของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีในกรุงสาวัตถี เมื่อพระพุทธองค์แสดงธรรมแก่มหาชน ภายหลังเสวยพระกระยาหารเสร็จแล้ว ก็ประทับนั่งผินพระพักตร์ไปในทางทิศตะวันออก บนบวรพุทธอาสน์ ในบริเวณพระคันธกุฎี ตรวจดูโลกธาตุ

ในสมัยนั้นพวกภิกษุผู้ถือผ้าบังสุกุลและบิณฑบาตเป็นวัตร ได้ออกจากที่พักกลางวันมาถวายบังคมพระทศพล นั่งประหนึ่งแวดล้อมด้วยม่านแดง พระศาสดาทรงทราบอัธยาศัยของภิกษุแต่ละรูป จึงตรัสธรรมีกถาอันเกี่ยวด้วยเรื่องของพระนิพพาน พระภิกษุสงฆ์ก็ตั้งใจฟังธรรมด้วยความเคารพ พิจารณาธรรมโดยแยบคาย เพื่อจะได้ประพฤติปฏิบัติตาม

วันนั้น นางยักษิณีตนหนึ่ง ได้อุ้มอุตราผู้เป็นธิดา และจูงปุนัพพสุผู้เป็นลูกชายแสวงหาอาหารริมกำแพง และริมคูคลองหลังวัดพระเชตวัน เมื่อไปถึงซุ้มประตู นางก็เห็นพุทธบริษัทสงบนิ่งไม่ไหวติง ฟังธรรมด้วยความเคารพในพระพุทธเจ้า เหมือนเปลวประทีปตั้งไว้ในที่ที่ไม่มีลม จึงเกิดความเลื่อมใสแล้วคิดว่าก็ในที่นี้คงจะมีของแจกให้เรากิน เพื่อประทังชีวิตได้แน่ แล้วก็จูงลูกทั้งสองเข้าไปภายในพระวิหาร

---

*มก. ปุนัพพสุสูตร เล่ม ๒๕ หน้า ๔๐๕

อารักขเทวาสิงอยู่ที่ซุ้มประตู เห็นนางยักษิณีว่าไม่ได้เข้ามาทำร้ายใคร จึงไม่ได้ห้าม นางเองก็ได้ฟังพระสุรเสียงอันไพเราะของพระผู้มีพระภาคเจ้าที่ดังมาถึงนาง เสียงนั้นไพเราะจับใจ ประดุจแทรกเข้าไปจรดถึงเยื่อในกระดูกของนาง ประกอบกับความพร้อมเพรียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของบริษัท ทำให้นางเกิดความเลื่อมใสในหมู่สงฆ์จึงลืมที่จะไปแสวงหาอาหาร บุตรน้อยทั้งสองได้สะกิดนางยักษิณีผู้ยืนนิ่งไม่ไหวติง นางยักษิณีก็ไม่สนใจ และไม่คิดที่จะแสวงหาอาหาร

นางยืนเงี่ยโสตสดับพระธรรม ส่วนอุตราผู้เป็นธิดายังเด็กเกินไป ไม่สนใจในการฟังธรรม เมื่อถูกความหิวเบียดเบียนหนักเข้า จึงเตือนมารดาครั้งแล้วครั้งเล่าว่า ทำไมแม่จึงยืนนิ่งไม่ไหวติงเหมือนตอไม้ ไม่แสวงหาอาหารมาให้ลูก นางยักษิณีคิดว่าลูกของตนกำลังจะทำอันตรายต่อการฟังธรรม จึงปลอบโยนลูกไปว่า

นิ่งเสียเถิดลูกอุตรา เงียบๆ ไว้เถิดลูกปุนัพพสุ แม่ปรารถนาจะฟังธรรมที่หาได้ยากในโลก ลูกทั้งสองจงเงียบเถิด จนกว่าแม่จะฟังธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจบ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสเรื่องนิพพาน อันเป็นเครื่องเปลื้องตนจากกิเลสเครื่องร้อยรัดทั้งปวง เวลาที่มีค่าอย่างนี้ อย่าได้ล่วงเลยแม่ไปเสีย

นางดำริว่า แม้ลูกทั้งสองและสามีต่างเป็นที่รักของตน แต่ความปรารถนาในการฟังธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นที่รักยิ่งกว่าลูกและสามี เพราะลูกและสามีไม่สามารถจะปลดเปลื้องตนให้ออกจากทุกข์ได้ แต่การฟังธรรมย่อมปลดเปลื้องสรรพสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ได้

แล้วนางก็กล่าวกับลูกอีกว่า “แม่ปรารถนาจะฟังธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ด้วยพระปัญญาอันยิ่ง เพื่อพ้นจากชราและมรณะ เจ้าทั้งสองจงนิ่งเสียเถิด” ปุนัพพสุจึงพูดขึ้นว่า “แม่จ๋า ฉันไม่รบเร้าแม่อีกแล้วอุตราน้องสาวก็บอกว่าจะไม่รบกวนแม่อีก”

ปุนัพพสุนั้นเป็นผู้มีปัญญาที่สั่งสมมาดี จึงสนับสนุนแม่ว่า “ขอเชิญแม่ฟังธรรมเถิด การฟังพระสัทธรรมเป็นเหตุนำความสุขมาให้ เพราะแต่ก่อนเราไม่รู้พระสัทธรรม จึงต้องมาเสวยทุกข์มีความหิวกระหาย เที่ยวแสวงหาอาหารไปด้วยความยากลำบาก เป็นเวลายาวนาน บัดนี้ พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมนำความสว่างไสวมาให้แก่เทวดา และมนุษย์ทั้งหลาย ผู้หลงวนอยู่ในกระแสกิเลส ขอแม่ตั้งใจสดับพระธรรมเทศนาของพระบรมศาสดาเถิด”

พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อทรงแสดงธรรม ทรงกำหนดรู้อัธยาศัยของบริษัท ได้เห็นอุปนิสัยแห่งโสดาปัตติผลของนางยักษิณี และลูกของนาง จึงทรงแสดงพระธรรมเทศนา ยกเรื่อง

อริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เพื่อให้นางมีดวงตาเห็นธรรม นางยักษิณีกับบุตรยืนฟังธรรมอยู่ในที่ตรงนั้น ได้ส่งใจไปตามกระแสพระธรรมเทศนา ในที่สุดก็ได้บรรลุโสดาปัตติผล ส่วนธิดาของนางยักษิณี เนื่องจากเป็นเด็กเกินไป ไม่อาจจะเข้าใจพระธรรมเทศนาได้แจ่มแจ้ง แต่ก็ได้อุปนิสัยแห่งการบรรลุธรรมข้ามชาติ

เมื่อนางยักษิณีบรรลุธรรมแล้ว จึงกล่าวอนุโมทนาแก่บุตรว่า “ดีแล้วลูก น่าชื่นใจนัก ลูกของแม่เป็นคนฉลาดมีดวงตาเห็นธรรมเป็นผู้ใคร่ในธรรมอันบริสุทธิ์ของพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ ปุนัพพสุเอ๋ย เจ้าจงมีความสุขเถิด วันนี้เราเป็นผู้ย่างก้าวขึ้นสู่หนทางพระอริยเจ้าแล้ว แม่และลูกเห็นอริยสัจ ๔ เป็นผู้ไม่ตกต่ำเป็นธรรมดา ไม่นานจักได้บรรลุนิพพานอันเกษม”

ทันใดนั้นเอง ด้วยอำนาจแห่งการบรรลุธรรมเป็นพระ-โสดาบันในครั้งนั้น ทำให้นางยักษิณี ละภาวะอันหยาบกระด้างของยักษ์ กลับได้อัตภาพอันเป็นทิพย์ พร้อมทั้งได้ทิพยสมบัติเป็นอันมาก ที่บังเกิดขึ้นด้วยอำนาจพระสัทธรรม

ธรรมดาว่าเมื่อมารดาได้เข้าถึงธรรม ถึงความเป็นใหญ่ในโลก มหากุศลนั้นย่อมถึงแก่บุตรทั้งหลายผู้มีจิตอนุโมทนาด้วย เพราะฉะนั้นธิดาของนางเมื่อได้อนุโมทนา จึงได้ทิพยสมบัติตามนางไปด้วย แล้วด้วยอานุภาพของมารดา ตั้งแต่วันนั้น

เป็นต้นมา นางกับลูกน้อยทั้งสอง ก็ได้อาศัยอยู่ที่วิมานในต้นไม้ที่อยู่ใกล้พระคันธกุฎีของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วได้เข้าเฝ้าพระพุทธองค์ ฟังธรรมทั้งเช้าเย็นอยู่ในพระวิหารนั้นตลอดกาล

จะเห็นได้ว่า ผู้มีบุญมีอุปนิสัยในการบรรลุธรรม ถึงแม้จะได้อัตภาพเป็นยักษ์ เสวยวิบากกรรมที่ได้ทำไว้ในอดีตก็ตาม แต่เมื่อได้ฟังธรรมจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นยอดกัลยาณมิตรของโลก ได้ทำใจให้หยุดนิ่งดิ่งลงในอมตธรรม เป็นผู้มีความเคารพในธรรม ฟังแล้วก็ตั้งใจประพฤติปฏิบัติตาม ก็จะสามารถบรรลุธรรมได้ แล้วยังบังเกิดอานิสงส์ใหญ่ให้ได้ทิพย-สมบัติเกิดขึ้นอย่างเป็นอัศจรรย์ และบุญนี้ก็ถึงกับบุคคลรอบข้างได้อีกด้วย ทำให้ได้รับความสุขไปตามๆ กัน

เราทุกคนได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ถือว่าเป็นผู้โชคดีที่สุดแล้ว เพราะได้อัตภาพที่เหมาะสมในการสร้างบารมี ยิ่งได้เกิดมาพบพระพุทธศาสนา มาศึกษาพระธรรมวินัย ได้รู้จักวิธีการปฏิบัติธรรมที่ถูกต้องถ้าหากเราตั้งใจปฏิบัติกันอย่างเอาจริงเอาจัง ทำให้ถูกวิธีก็สามารถเข้าถึงพระธรรมกายได้ทุกคน เพราะฉะนั้น เมื่อเรามีโอกาสดีเช่นนี้แล้ว ก็อย่าได้ประมาทในชีวิตกัน ให้หมั่นฝึกฝนอบรมใจให้หยุดนิ่ง จะได้เข้าถึงพระธรรมกายกันทุกๆ คน

มงคลที่ ๒๗

มีความอดทน

อดทนอย่างมีเป้าหมาย

บุคคล อดทนต่อถ้อยคำของคนผู้เป็นใหญ่กว่าได้ เพราะความกลัว อดทนต่อถ้อยคำของผู้เสมอกันได้ เพราะการแข่งดีเป็นเหตุ ส่วนบุคคลใดในโลกนี้ อดทนต่อถ้อยคำของผู้ต่ำกว่าได้ สัตบุรุษทั้งหลายกล่าวว่า ความอดทนของผู้นั้นสูงสุด

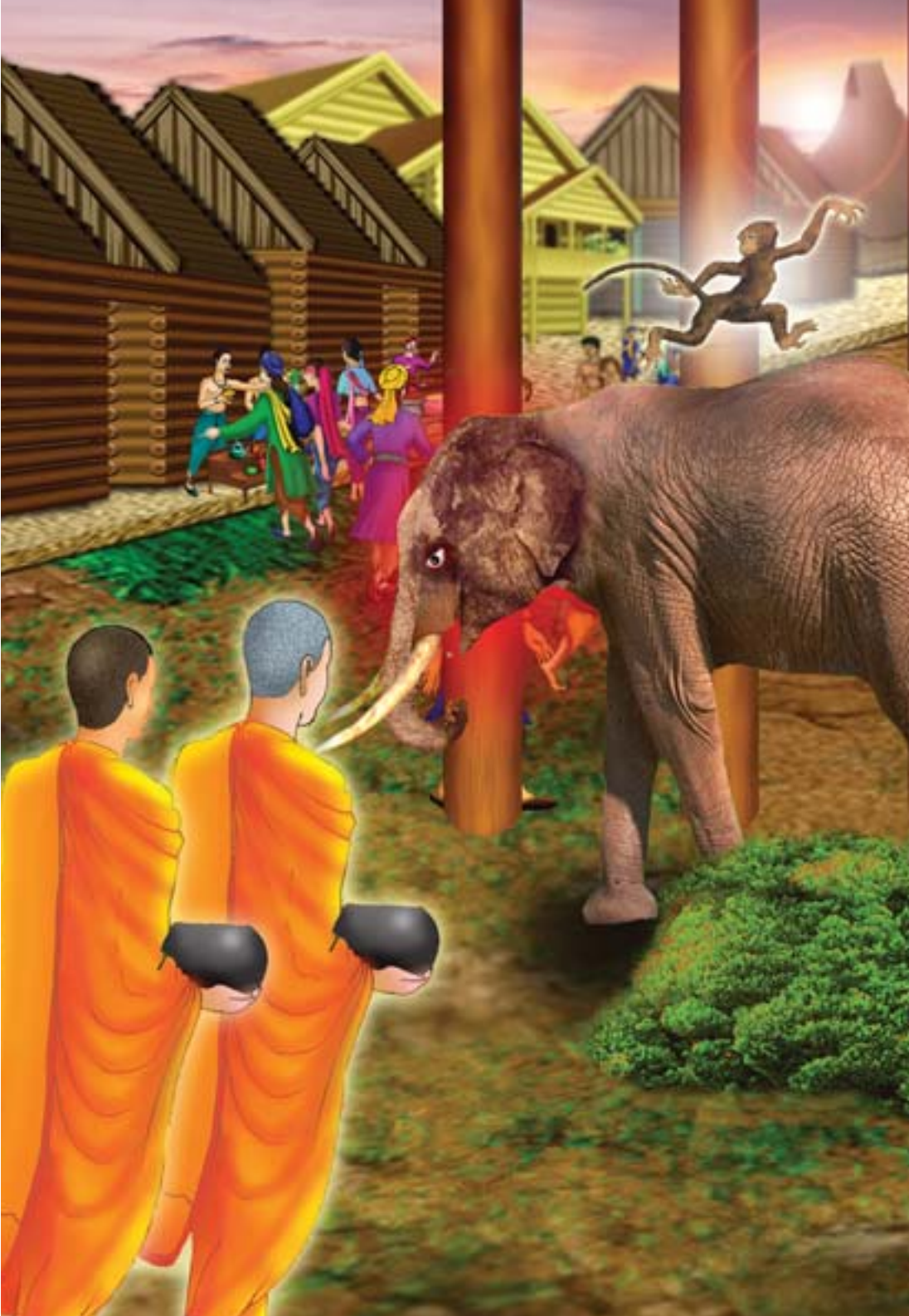

เราเกิดมาเพื่อสร้างบารมี การสร้างบารมีเป็นงานที่แท้จริงของมวลมนุษยชาติ พระบรมโพธิสัตว์ในกาลก่อน ท่านก็ทำอย่างนี้ คือ สร้างบารมีไปจนกว่าบารมีจะเต็มเปี่ยม ได้บรรลุมรรคผลนิพพาน การที่เราเกิดมาภพชาติหนึ่ง ก็เพื่อสั่งสมบุญบารมีเท่านั้น บุญที่เราได้ทำไว้ดีแล้ว จะเป็นเสบียงในการเดินทางไกลในวัฏสงสาร จนกว่าจะไปถึงเป้าหมายอันสูงสุดของชีวิต

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อเสวยพระชาติเป็นสรภังค-ดาบสโพธิสัตว์ ได้กล่าวถึงความอดทนอันสูงสุดไว้ว่า

“บุคคล อดทนต่อถ้อยคำของคนผู้เป็นใหญ่กว่าได้ เพราะความกลัว อดทนต่อถ้อยคำของผู้เสมอกันได้ เพราะการแข่งดีเป็นเหตุ ส่วนบุคคลใดในโลกนี้ อดทนต่อถ้อยคำของผู้ต่ำกว่าได้ สัตบุรุษทั้งหลายกล่าวว่า ความอดทนของผู้นั้นสูงสุด”

พระบรมศาสดาทรงสรรเสริญความอดทน ทรงสอนไม่ให้ก่อเวร แต่ให้อดทนด้วยสติปัญญา ที่จะพิจารณาปรับปรุงแก้ไขตนเอง ต้องชำระตนให้บริสุทธิ์ ทำใจให้อยู่เหนือปัญหา อยู่เหนือการล่วงเกินของใครๆ เพราะเมื่อใจเราอยู่เหนือสิ่งเหล่านี้ เราย่อมไม่หวั่นไหวหรือรู้สึกขุ่นมัวกับสิ่งใด ใจจะสงบ สะอาด บริสุทธิ์ และผ่องใส

ดังเช่นบัณฑิตทั้งหลายในกาลก่อน แม้ถือกำเนิดเป็นสัตว์เดียรัจฉาน ยังมีจิตใจสูงส่งเปี่ยมล้นด้วยคุณธรรม คือ ความอดทน แม้จะถูกประทุษร้ายจากผู้อื่น หรือทำสิ่งไม่น่าชอบใจให้ ก็ไม่คิดทำร้ายตอบ แต่กลับมีความเอ็นดู สงสาร ให้อภัยต่อผู้อื่นเสมอ เพราะมีใจเปี่ยมด้วยความเมตตาปรารถนาดี หวังประโยชน์เกื้อกูลแก่สรรพสัตว์ทั้งหลายอย่างแท้จริง

*ในสมัยพุทธกาล ณ กรุงสาวัตถี มีลิงตัวหนึ่งที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้ มีนิสัยเกเร ชอบทำความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านในละแวกนั้น วันหนึ่งลิงได้ไปเล่นใกล้ๆ โรงช้าง ได้เห็นช้างเชือกหนึ่งท่าทางสงบ และเชื่อง เมื่อได้โอกาส มันก็ปีนขึ้นไปนั่งบนหลังช้างทันที แล้วกระโดดโลดเต้น ทำกิริยาอาการคึกคะนองตามนิสัยของมัน เมื่อเห็นว่าช้างไม่แสดงกิริยาโต้ตอบแต่อย่างใดก็ยิ่งได้ใจ จึงถ่ายอุจจาระปัสสาวะลงบนหลังของช้าง แม้ลิงจะทำสิ่งที่ไม่สมควรถึงเพียงนี้ แต่ช้างก็ไม่โกรธ ยังคงสงบนิ่งเฉยอยู่

ต่อมามีช้างเชือกหนึ่งซึ่งมีอุปนิสัยดุร้าย ได้มายืนอยู่ในที่ที่ช้างเชือกนั้นเคยยืน ลิงก็มาเล่นเหมือนวันก่อน เพราะเข้าใจผิด คิดว่าเป็นช้างเชือกเดิม จึงกระโดดขึ้นขี่บนหลังช้างทันที

---

*มก. มหิสชาดก เล่ม ๕๘ หน้า ๒๒๑

แต่ยังไม่ทันจะได้เล่นซุกซนเช่นเคย ช้างเชือกนั้นก็ใช้งวงจับลิงฟาดลงบนพื้นอย่างแรง แล้วเอาเท้ากระทืบซ้ำ จนร่างของลิงแหลกเหลว สิ้นชีวิตลงทันที

เหตุการณ์นั้น ได้ปรากฏต่อสายตาของพระภิกษุ ภิกษุทั้งหลายจึงสนทนากันถึงเรื่องที่เกิดขึ้น เมื่อพระบรมศาสดาเสด็จมา และทรงทราบเรื่องราวทั้งหมดจึงตรัสว่า “ไม่ใช่แต่ในชาตินี้เท่านั้น ที่ลิงเกเรตัวนี้ต้องเสียชีวิต เพราะความประพฤติไม่ดี แม้ในอดีตชาติก็เป็นเช่นนี้เหมือนกัน” แล้วทรงนำเรื่องในอดีตชาติมาตรัสเล่าให้แก่ภิกษุทั้งหลายฟังว่า

ในอดีตกาล เมื่อครั้งพระบรมโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพญากระบือ อาศัยอยู่ในหิมวันตประเทศ เมื่อเจริญวัยเต็มที่มีร่างกายสมบูรณ์ด้วยพละกำลัง ตัวสูงใหญ่สง่างาม ท่องเที่ยวไปตามป่าเขาลำเนาไพร วันหนึ่งเมื่อกระบือโพธิสัตว์กินหญ้า จนอิ่มหนำสำราญแล้ว ได้เข้าไปยืนพักที่ใต้ร่มไม้แห่งหนึ่ง ซึ่งแผ่กิ่งก้านสาขาให้ร่มเงาแก่ฝูงนกกาได้มาอาศัย

ลิงรุ่นหนุ่มตัวหนึ่ง อาศัยอยู่บนต้นไม้ต้นนั้นพอดี เมื่อเห็นกระบือโพธิสัตว์ ยืนนิ่ง ไม่มีท่าทีที่น่าจะเป็นภัยแก่ตนก็นึกสนุกขึ้นมาทันที รีบลงจากต้นไม้กระโดดขึ้นไปบนหลังพระโพธิสัตว์เล่นตามใจชอบของมัน จับเขาทั้ง ๒ ข้าง ห้อยโหนโยนตัวไปมา

อย่างสนุกสนาน แม้ลิงทำอยู่อย่างนี้ กระบือโพธิสัตว์ก็ยังสงบนิ่งเฉย ไม่ได้แสดงกิริยาอาการ ไม่พอใจใดๆ เพราะมีขันติธรรมและมีความเมตตาเอ็นดู แต่ลิงกลับยิ่งได้ใจ จึงถ่ายอุจจาระปัสสาวะลงบนหลังพระโพธิสัตว์ พญากระบือก็ยังคงสงบนิ่งเฉยเช่นเดิม เหตุการณ์ยังคงเป็นเช่นนี้ทุกวัน ที่กระบือพระโพธิสัตว์มายืนพักใต้ร่มไม้นี้

เทวดาซึ่งสิงสถิตอยู่ในต้นไม้นั้น ทนดูเหตุการณ์นั้นไม่ไหว จึงได้กล่าวกับพระโพธิสัตว์ว่า “ท่านพญากระบือ ท่านอดทนอดกลั้นต่อการกระทำของลิงชั่วได้อย่างไร ท่านควรจะจัดการกับมันเสีย เพราะอะไรท่านจึงอดทนอดกลั้นต่อความทุกข์ที่เกิดจากลิงที่มีจิตกลับกลอก มักประทุษร้ายมิตร ถ้าท่านไม่ห้ามปรามมัน สัตว์ทั้งหลายผู้โง่เขลา ก็จะเบียดเบียนท่านร่ำไป”

กระบือพระโพธิสัตว์ได้ฟังเทวดากล่าวเช่นนั้น ก็กล่าววาจาอันไพเราะจับใจขึ้นมาว่า “ท่านรุกขเทวดา ถ้าเราเป็นผู้ที่เจริญยิ่งกว่าลิงตัวนี้ โดยชาติ โดยโคตร และโดยที่มีอายุยืนยาวกว่า แต่ไม่สามารถจะอดทนอดกลั้นต่อลิงตัวนี้ ซึ่งประทุษร้ายเรา ความปรารถนาพระสัมมาสัมโพธิญาณของเรา ก็จะไม่สำเร็จ

เรายอมให้ลิงเบียดเบียนเรา ดีกว่าเราไปเบียดเบียนลิงตัวนี้ ถึงอย่างไรเราก็ไม่ทำปาณาติบาต เพียงเพื่อให้พ้นจากทุกข์

ในปัจจุบัน แต่ไม่อาจพ้นจากทุกข์ในอบาย เพราะการทำปาณาติบาตนั้นอย่างแน่นอน” แล้วกระบือโพธิสัตว์ก็ยังคงประกอบขันติธรรม ยืนสงบนิ่งอยู่เช่นเดิม เป็นผู้มีใจหนักแน่นประดุจภูเขาศิลาแท่งทึบ ที่ไม่หวั่นไหวต่อแรงลมที่พัดมาจากทิศทั้ง ๔

พอผ่านไป ๒-๓ วัน พระโพธิสัตว์ก็ได้หลีกไปหากินถิ่นอื่น วันนั้นกระบือหนุ่มตัวหนึ่งซึ่งมีนิสัยดุร้าย ได้มายืนพักใต้โคนต้นไม้ที่พระโพธิสัตว์เคยอยู่ ลิงแสนซนก็รีบลงจากต้นไม้ เพราะคิดว่าเป็นกระบือตัวเดิม พอกระโดดขึ้นบนหลัง จับเขาห้อยโหนตัวไปมาเท่านั้น กระบือหนุ่มก็ได้สลัดเขาอย่างแรง จนลิงพลัดตกลงมาแล้วกระบือก็เอาเขาขวิดลิงอย่างเต็มแรง จากนั้นได้เอาเท้าทั้งสี่เหยียบย่ำ จนร่างของลิงแหลกละเอียด เจ้าลิงจึงจบชีวิตลงอย่างน่าอเนจอนาถ

เราจะเห็นว่า เรื่องของบาปกรรม ใครทำอะไรไว้ ก็ย่อมได้รับผลอย่างนั้น บัณฑิตในกาลก่อนท่านไม่ประทุษร้ายใคร แต่อาศัยขันติธรรม อดทนทุกอย่าง เพื่อเพิ่มพูนขันติบารมีให้มากขึ้น ดังนั้นนักสร้างบารมีต้องอดทน ไม่ว่าผู้ที่มาพิสูจน์กำลังใจเรา จะเป็นใคร มาจากไหน จะว่าร้ายเราอย่างไรก็ตาม เราต้องอดทนให้ได้ เพราะความอดทนเป็นคุณธรรมเบื้องต้น

ของนักสร้างบารมีที่มีพระนิพพานเป็นเป้าหมาย เพราะถ้าปราศจากความอดทนแล้ว ก็ยากที่จะฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายอันสูงสุดได้

การฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง จะทำให้เรามีความอดทนมากขึ้น จิตใจสงบเยือกเย็นยิ่งขึ้น จนกระทั่งเมื่อใจหยุดนิ่งได้สมบูรณ์ เราก็ไม่ต้องอดทนอีกต่อไป เพราะใจเราจะไม่หวั่นไหวต่อสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น เราจะไม่มีความรู้สึกว่าเราต้องทนอะไร เพราะใจมีแต่ความสุขความสบายใจ ไม่ขัดเคืองหรือขุ่นมัวกับใคร

เมื่อใจหยุดนิ่งสนิทในกลางพระธรรมกาย เราจะมีแต่ความปรารถนาดีต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย อยากจะให้ชาวโลกพบสันติสุขที่แท้จริง ให้มวลมนุษยชาติปรองดองกัน เลิกเบียดเบียนซึ่งกันและกัน และหันมาประพฤติปฏิบัติธรรม เพื่อให้เข้าถึงพระรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุดของชาวโลก ถ้าทำได้อย่างนี้ สันติสุขก็จะบังเกิดขึ้นในโลกอย่างแน่นอน เพราะฉะนั้น ให้หมั่นฝึกใจให้หยุดนิ่ง ให้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายในกันให้ได้ทุกๆ คน

๒๕

ชนะโทสะ
ด้วยอโทสะ

บุคคลผู้ไม่โกรธตอบต่อผู้ที่โกรธ ย่อมชื่อว่าชนะสงคราม ที่ชนะได้โดยยาก ผู้ใดรู้ว่าผู้อื่นโกรธแล้ว เป็นผู้มีสติระงับไว้ได้ ผู้นั้น ชื่อว่าได้ประพฤติประโยชน์ ให้เกิดขึ้นแก่ทั้งสองฝ่าย

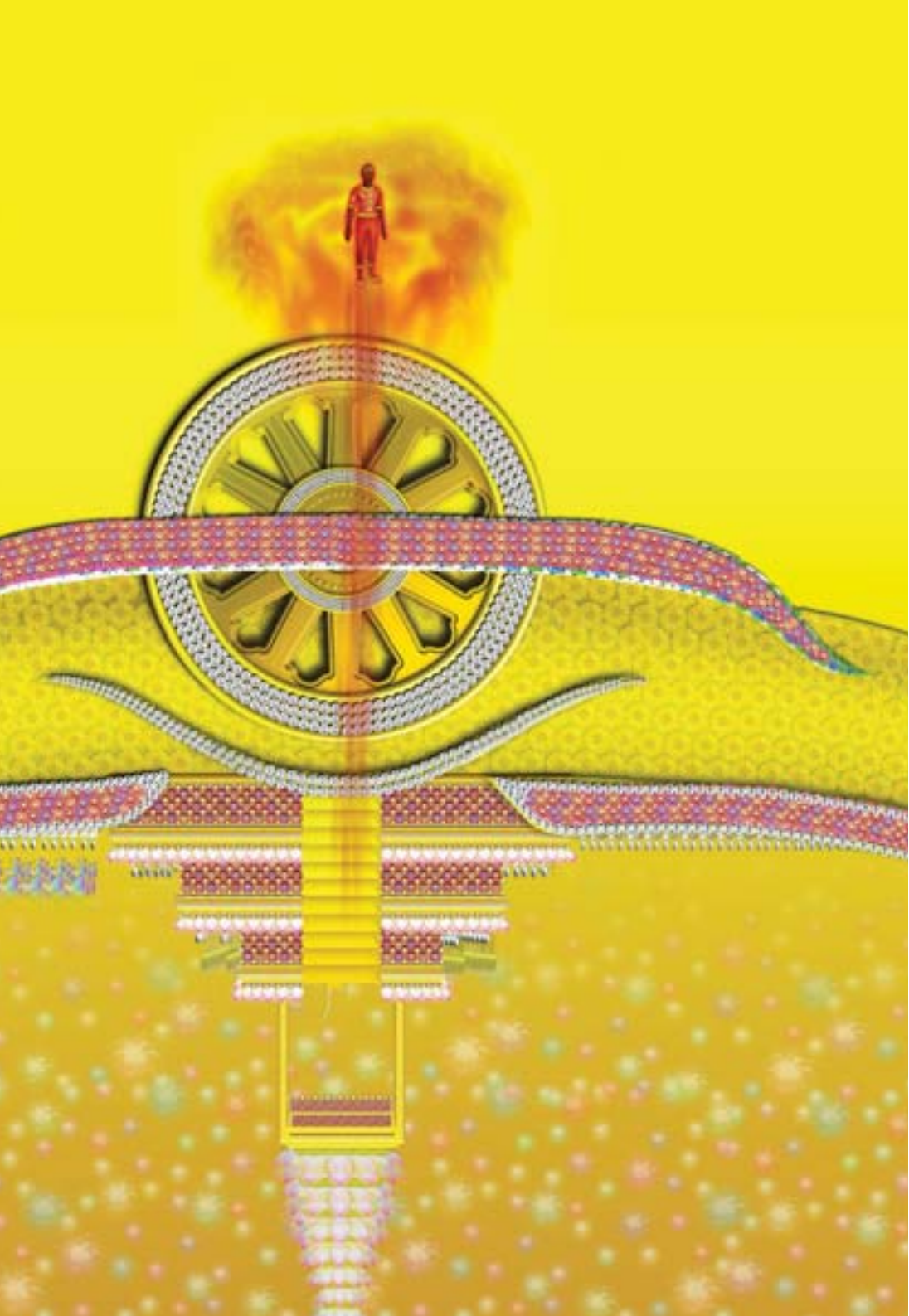

วันคืนล่วงไปๆ สรรพสิ่ง และสรรพสัตว์ทั้งหลาย ล้วนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ รถยนต์ รถราบ้านช่อง คน สัตว์ สิ่งของทั้งหมด ล้วนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เหมือนต้นไม้ที่แต่เดิมเราเคยเห็นมันเป็นต้นเล็กๆ จากนั้นก็เจริญเติบโตขึ้น แผ่กิ่งก้านสาขา แตกใบผลิดอกออกผล ให้ความสดชื่นแก่ทุกชีวิต แต่ไม่นานดอกไม้ที่ดูสวยสดงดงามนั้นก็เหี่ยวแห้งร่วงโรยไปตามกาลเวลา

ชีวิตของเราก็เช่นเดียวกัน กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมสลาย เราจึงไม่ควรประมาทในการดำเนินชีวิต แต่ควรรีบเร่งแสวงหาสิ่งที่เป็นแก่นสาร เป็นสาระที่แท้จริงของชีวิต

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน เวปจิตติสูตร ว่า

“บุคคลผู้ไม่โกรธตอบต่อผู้ที่โกรธ ย่อมชื่อว่าชนะสงคราม ที่ชนะได้โดยยาก ผู้ใดรู้ว่าผู้อื่นโกรธแล้ว เป็นผู้มีสติระงับไว้ได้ ผู้นั้น ชื่อว่าได้ประพฤติประโยชน์ ให้เกิดขึ้นแก่ทั้งสองฝ่าย”

โทสะ คือ ความโกรธมีโทษร้ายแรงยิ่งกว่ากองไฟที่ลุกไหม้เผาผลาญทรัพย์สิน เพราะไฟแห่งโทสะ ย่อมเผาลนจิตใจให้ไหม้เกรียม แล้วยังแผ่เปลวแห่งความร้อนแผดเผาบุคคลรอบข้างให้ได้รับความรุ่มร้อนทุกข์ทรมานอีกด้วย

บัณฑิตทั้งหลายจึงไม่ผูกโกรธ แต่เป็นผู้มากด้วยความเมตตากรุณา เมื่อใครทำให้โกรธก็ไม่โกรธตอบ มีสติสอนตนเองได้ คนที่ไม่ฉลาดในธรรม ย่อมสำคัญว่า ผู้ไม่โต้ตอบเป็นผู้แพ้ แต่ผู้มีปัญญากลับมองเห็นว่า การนิ่งเฉยเป็นการรักษาประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย ไม่ทำให้มิตรภาพแตกร้าว

ผู้ที่สามารถอดทนต่อถ้อยคำของผู้ที่เหนือกว่าได้ เนื่องจากความเกรงกลัวในอำนาจ ส่วนผู้ที่อดทนต่อถ้อยคำของผู้ที่เสมอกัน ก็เพราะเห็นประโยชน์ที่พึงมีร่วมกัน แต่บุคคลใดสามารถอดทนต่อถ้อยคำของผู้ที่ต่ำกว่าตนได้ สัตบุรุษทั้งหลายสรรเสริญว่า ความอดทนของผู้นั้นประเสริฐสุด

ดังเรื่องที่เกิดขึ้น เมื่อครั้งพระบรมศาสดายังทรงพระชนมชีพอยู่ พระเทวทัตได้ทำสังฆเภท คือ ทำสงฆ์ให้แตกแยกออกเป็นสองฝ่าย เนื่องจากเป็นผู้มีจิตริษยาในพระบรมศาสดา ถึงกับลอบปลงพระชนม์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยวิธีการต่างๆ หลายครั้งหลายคราว แต่ก็ไม่สำเร็จ

พระเทวทัตได้ประทุษร้ายพระผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ผู้เป็นเนื้อนาบุญของโลกจึงเป็นกรรมหนักที่เรียกว่าอนันตริยกรรม เมื่อผลของบาปสุกงอมเต็มที่ กระแสบาปได้ช่อง แผ่นดินที่เคยสงบนิ่งมาช้านาน ก็เกิดอาการไหวแล้วแยกออกเป็นสองส่วน

สูบเอาร่างของพระเทวทัตลงสู่อเวจีมหานรกทันที

ข่าวที่พระเทวทัตถูกธรณีสูบ ได้แพร่สะพัดไปทั่วนครสาวัตถี ภิกษุในวัดพระเชตวันได้สนทนากันถึงเรื่องนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงทราบ จึงตรัสว่า “มิใช่ในบัดนี้เท่านั้น ที่พระเทวทัตได้ถูกประหารในบริเวณของเราตถาคต แม้ในกาลก่อนเทวทัตก็เคยถูกประหารในธรรมจักรของเรา แล้วถูกแผ่นดินสูบบ่ายหน้าไปยังอเวจีมหานรกเหมือนกัน” จากนั้นพระพุทธองค์ทรงนำเรื่องในอดีตมาตรัสเล่าให้ภิกษุทั้งหลายฟัง

*ในอดีตกาล เมื่อพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติในกรุงพาราณสี พระบรมโพธิสัตว์ได้บังเกิดเป็นเทพบุตรในโลกสวรรค์ มีชื่อว่า **“ธรรมเทพบุตร”** ทรงประดับด้วยเครื่องอลังการที่เป็นทิพย์ มีราชรถงามวิจิตร แวดล้อมไปด้วยบริวารผู้มีรัศมีรุ่งเรือง

ในวันเพ็ญซึ่งเป็นวันอุโบสถ ธรรมเทพบุตรทรงราชรถพร้อมเหล่าบริวาร โคจรไปในอากาศทั่วคามนิคม ในชนบท และราชธานี ได้แสดงธรรมชักชวนให้มหาชน ประกอบคุณงามความดี ยึดมั่นอยู่ในกุศลกรรมบท ๑๐ ประการ คือ ให้เว้นจากการฆ่า

---

*มก. ธรรมเทวปุตตชาดก เล่ม ๖๐ หน้า ๒๓

การลักทรัพย์ การประพฤติผิดในกาม การกล่าวเท็จ การพูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ ไม่โลภอยากได้ของเขา ไม่พยาบาทปองร้ายผู้อื่น และให้มีความเห็นถูกทำนองคลองธรรม

เมื่อมหาชนทั้งหลายพากันปฏิบัติอยู่อย่างนี้ ย่อมมีสวรรค์เป็นที่ไปในเบื้องหน้า จะเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยอายุ วรรณะ สุขะ ยศ และอธิปไตย ความเป็นใหญ่อันเป็นทิพย์ หลังจากกล่าวแสดงธรรมเสร็จแล้ว ธรรมเทพบุตรพร้อมบริวารก็กลับไปยังวิมานของตน

ในครั้งนั้น พระเทวทัตบังเกิดเป็น **“อธรรมเทพบุตร”** ได้กล่าวชักชวนให้มหาชน ทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับธรรมเทพบุตร โดยชี้นำให้มหาชนมีความเห็นผิด และกระทำในสิ่งที่ผิดๆ ซึ่งก็คืออกุศลกรรมบท ๑๐ ประการ อันสัตบุรุษไม่สรรเสริญ

ครั้งนั้น ขบวนราชรถของเทพบุตรทั้งสอง โคจรมาพบกันกลางอากาศ ธรรมเทพบุตรได้กล่าวด้วยถ้อยคำอันไพเราะอ่อนโยน โดยขอร้องให้ฝ่ายอธรรมเทพบุตร และบริวารช่วยหลีกทางให้

อธรรมเทพบุตรกลับตอบว่า “ท่านธรรมเทพบุตร เราเป็นผู้ไม่เคยเกรงกลัวใคร เรามีพละกำลังมหาศาล ด้วยเหตุใดเราจะต้องยินยอมให้หนทางที่ไม่เคยให้แก่ท่าน ในวันนี้เราจะไม่ให้หนทางแก่ท่าน เพราะการขอร้องหรือเพราะความเป็นผู้

สมควรหรือไม่ ท่านนั่นแหละควรหลีกทางไป ไม่เช่นนั้นวันนี้เราต้องมารบกัน แล้วหนทางจะเป็นของผู้ชนะ”

ธรรมเทพบุตรจึงกล่าวว่า “เราเป็นฝ่ายธรรมะ เป็นผู้ลือชาปรากฏไปทั่วสารทิศ มียศยิ่งใหญ่ประมาณมิได้ ประกอบไปด้วยคุณธรรมความดี เราเป็นผู้สร้างสันติสุขให้แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เหล่าสรรพสัตว์ทั้งหลายต่างพากันสรรเสริญ ขอท่านจงให้หนทางแก่เราเถิด อย่าพอใจในการรบเลย”

ธรรมเทพบุตรได้กล่าวกับอธรรมเทพบุตร ด้วยถ้อยคำอันไพเราะนุ่มนวล ดุจท้าวมหาพรหม เป็นภาษิตที่ประกอบด้วยประโยชน์เกื้อกูล แต่ถ้อยคำอันประเสริฐนั้น หาได้ซึมซาบเข้าไปในใจของอธรรมเทพบุตรไม่ เสมือนราดน้ำลงไปบนแผ่นหินที่มิอาจจะซึมเข้าไปได้ เพราะวาจาสุภาษิตย่อมไม่เป็นมงคลแก่คนพาลผู้เป็นมิจฉาทิฏฐิ

เมื่อธรรมเทพบุตร เห็นอธรรมเทพบุตรไม่ให้หนทางแน่แล้ว จึงกล่าวว่า “ถ้าหากท่านเป็นผู้กระหายในสงคราม ชอบใจในการล้างผลาญ แม้ผู้หลักผู้ใหญ่และครูของท่านที่จะคอยตักเตือนท่านก็ไม่มี เราธรรมเทพบุตรก็จะขอยอมเป็นผู้ให้หนทางแก่ท่านเอง เราจะไม่ขุ่นมัว แต่จะทำใจให้เปี่ยมไปด้วยความรักและปรารถนาดี ต่ออาการอันไม่เป็นที่รักของท่าน และ

จะขออดทนต่อถ้อยคำที่หยาบคายของท่านด้วยใจที่สงบเยือกเย็น มีจิตประกอบด้วยเมตตา”

เมื่อธรรมเทพบุตรได้กล่าวถ้อยคำนี้จบลง ความเร่าร้อนได้เกิดขึ้นในสรีระของอธรรมเทพบุตร ประหนึ่งถูกไฟบรรลัย-กัลป์แผดเผา เขามิอาจที่จะดำรงอยู่บนราชรถได้ จึงตกร่วงหล่นลงมากลางอากาศ โดยที่ศีรษะดิ่งลงสู่เบื้องล่าง เท้าชี้ฟ้า มหาปฐพีได้เปิดช่องแยกออกเป็นสองฝั่ง ไฟอันร้อนแรงจากอเวจีได้หอบเอาร่างของอธรรมเทพบุตรดิ่งลงสู่อเวจีมหานรก เป็นเทวดาตกสวรรค์ในทันทีทันใด

เพราะฉะนั้น ธรรมะย่อมชนะอธรรมเสมอ พระพุทธองค์จึงทรงสอนว่า ให้เอาชนะความชั่วด้วยความดี ชนะความตระหนี่ด้วยการให้ ชนะคนพูดเหลาะแหละด้วยคำจริง และชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ ถ้าเราอดทนได้เราจะเป็นฝ่ายชนะ ขันติบารมีของเราจะเพิ่มขึ้น เราทุกคนเกิดมาก็เพื่อสร้างบารมีให้เต็มเปี่ยม แม้หนทางในการสร้างบารมี อาจจะต้องพบกับอุปสรรคขวากหนามบ้างในบางครั้ง ก็ให้เราคิดเสียว่า อุปสรรคเป็นบันไดให้เราก้าวเดินไปสู่จุดหมายปลายทางได้เร็วขึ้น

ถ้าเราสามารถอดทน จนผ่านอุปสรรคเหล่านั้นไปได้ ในภายภาคหน้า หากเรานึกย้อนภาพในอดีต เราจะเกิดความปีติ

เบิกบานท่วมท้น และภาคภูมิใจอย่างที่สุด ที่เราเอาชนะใจตนเองได้ โดยไม่มีความโกรธเคืองแต่อย่างใด นี่คือรางวัลของผู้มีขันติธรรม เราจะมีกำลังใจอย่างไม่สิ้นสุด ในการสร้างบารมีต่อไปในภายภาคหน้า กระแสบุญก็จะหล่อเลี้ยงใจของเรา ให้มีแต่ความสุขความบริสุทธิ์ ใจจะผ่องใส ไม่มีความขุ่นมัวเลย

เพราะฉะนั้น ขันติคือความอดทน เป็นคุณธรรมของนักสร้างบารมีที่จะนำเราไปสู่พระนิพพานพึงรักษาความสงบของใจไว้ ให้อดทนต่อทุกสิ่งด้วยใจที่ผ่องใส ด้วยใจที่เปี่ยมด้วยเมตตาธรรม อย่าให้เกิดความขัดเคืองใจ และต้องหมั่นทำใจหยุดนิ่งกันทุกๆ คน

๒๙

อดทนให้ถึงที่สุด

ความอดทน คือ ความอดกลั้น
เป็นธรรมเครื่องเผากิเลสอย่างยอดเยี่ยม

สรรพสิ่งทั้งปวงที่มีอยู่ในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม ตัวของเรา บุคคลอื่นหรือสรรพสัตว์ทั้งหลาย ต่างอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง คือ ไม่เที่ยง แปรปรวนอยู่ตลอดเวลา มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมทุกวินาที และสูญสลายในที่สุด ทุกสิ่งล้วนเป็นทุกข์ และไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง

เพราะฉะนั้น เราควรแสวงหาของจริง ที่จะนำความสุขที่แท้จริงมาให้แก่ตัวเรา คือ “ธรรมกาย” ที่มีอยู่แล้วในตัวของมนุษย์ทุกคน ซึ่งเราสามารถเข้าถึงได้ด้วยการปฏิบัติธรรมอย่างถูกวิธี โดยอาศัยความเพียรและขันติ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกพระองค์ ต่างทรงสรรเสริญขันติธรรมว่า เป็นคุณธรรมที่สำคัญยิ่ง สำหรับชีวิตนักสร้างบารมี ดังที่ทรงแสดงไว้ใน โอวาทปาติโมกข์ ว่า

“ขนฺตี ปรมํ ตโป ตีติกฺขา

ความอดทน คือ ความอดกลั้น เป็นธรรมเครื่องเผากิเลสอย่างยอดเยี่ยม”

ตลอดชีวิตการสร้างบารมีของพระพุทธองค์ทรงเป็นผู้ประกอบด้วยขันติธรรมอันเลิศเรื่อยมาทุกภพทุกชาติ *ดังเช่นครั้งที่บังเกิดเป็นพระราชโอรสของพระเจ้ากาสิกราช ในวันที่

---

*มก. เตมิยชาดก เล่ม ๖๓ หน้า ๑

พระองค์ประสูติ พระราชามีรับสั่งให้พราหมณ์มาพยากรณ์พระโอรส เมื่อพราหมณ์เห็นลักษณะอันสมบูรณ์ของพระโอรส จึงกราบทูลว่า “ทั่วพื้นปฐพีนี้จะหาบุรุษผู้เลิศอย่างนี้ ย่อมไม่มี พระโอรสทรงพระรูปโฉมงดงาม มีพระวรรณะประดุจทองคำ ทรงเปี่ยมด้วยบุญญาบารมี จะเป็นผู้นำสันติสุขมาสู่ปวงประชาในมหาทวีปทั้ง ๔”

พระราชาได้สดับคำพยากรณ์ของพราหมณ์ ทรงดีพระทัยยิ่งนัก และในวันนั้นฝนได้ตกทั่วทั้งพระนคร นำความชุ่มเย็นมาสู่ชาวเมือง และยังพระทัยของพระราชาให้ชุ่มชื่นเบิกบาน จึงทรงขนานนามพระโอรสว่า **“เตมียกุมาร”** ซึ่งแปลว่า ผู้ยังใจให้ชุ่มชื่น

เมื่อเตมียกุมารมีพระชนม์ได้เพียง ๑ เดือน ทรงทอดพระเนตรเห็นราชบุรุษ นำโจร ๔ คน มายังหน้าพระที่นั่ง และพระราชามีรับสั่งให้ลงพระอาญาโจรทั้งสี่อย่างรุนแรง พระ-กุมารทรงมีความสะดุ้งหวาดกลัว จึงดำริว่า พระชนกของเราอาศัยราชสมบัติ และอำนาจแห่งพระราชา ประกอบกรรมหนักเช่นนี้ จะต้องไปบังเกิดในมหานรกแน่นอน

พระกุมารทรงระลึกชาติหนหลัง ก็รู้ว่าก่อนที่ตนจะมาเกิดในพระราชฐานนี้ ได้จุติมาจากเทวโลก และทรงระลึกย้อน

ไปอีกว่า ก่อนที่จะอยู่ในเทวโลก ได้มาจากมหานรกขุมหนึ่ง และก่อนที่จะตกนรก ได้เคยเกิดเป็นพระราชาอยู่ในแคว้นนี้เอง จึงทรงดำริว่า ถ้าเราครองราชสมบัติอีก ก็จะต้องสร้างกรรมและต้องเสวยทุกข์ใหญ่ในมหานรกอีกอย่างแน่นอน จึงเกิดความกลัวในสิริราชสมบัติ ทอดพระเนตรเห็นพระราชวังเหมือนกับแดนประหารมนุษย์ ต้องการหาอุบายที่จะพ้นไปจากพระราชวังนี้ จึงแสร้งทำเป็นคนง่อยเปลี้ย หูหนวก และเป็นใบ้ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา จนกระทั่งมีพระชนมายุได้ ๑๖ ชันษา

พระราชาเข้าพระทัยว่า พระกุมารเป็นคนพิกลพิการก็ทรงโทมนัสเป็นอย่างยิ่ง เมื่อพราหมณ์กราบทูลว่า “พระกุมารเป็นตัวกาลกิณี จะนำภัยมาสู่พระองค์ กับพระมเหสี และจะเป็นอันตรายต่อเศวตฉัตรของพระองค์ ควรให้นำพระกุมารไปฝังในป่าช้าผีดิบเสีย” พระราชาหลงเชื่อ จึงมีรับสั่งให้ทำตามนั้น

ฝ่ายพระเทวีได้สดับกระแสรับสั่งแล้ว ทรงเศร้าโศกมาก ประหนึ่งว่าพระทัยจะแตกสลาย ได้แต่รำพันที่จะต้องพลัดพรากจากพระโอรส แต่พระกุมารกลับมีพระทัยโสมนัส ดำริว่า ความพยายามที่เราทำมาตลอด ๑๖ ปี จะสำเร็จสมปรารถนาแล้ว

พอรุ่งเช้า สารถีก็นำเตมียกุมารประทับนั่งบนราชรถ พระกุมารทอดพระเนตรเห็นพระชนนีร่ำไห้จนกระทั่งหมดสติไป

ก็ทรงข่มความรู้สึกไว้ ไม่ตรัสอะไร ทรงดำริว่า ถ้าเราพูดออกไปตอนนี้ ความพยายามที่ได้ทำมาตลอด ๑๖ ปี ก็จะไร้ผล แต่ถ้าเราไม่พูด ประโยชน์ก็จะสำเร็จแก่เรา แก่พระชนกชนนี และมหาชนทั้งหลาย จึงทรงข่มความโศกไว้

สารถีได้พาพระกุมารออกจากเมือง เมื่อออกจากพระนครได้ ๓ โยชน์ ก็ถึงป่าทึบแห่งหนึ่ง สารถีจึงหยุดราชรถ แล้วคว้าจอบเดินไปขุดหลุม

เตมียกุมารทรงทดลองขยับพระหัตถ์และพระบาท ก็รู้ว่ายังมีกำลังแข็งแรงอยู่ จึงทรงก้าวลงจากราชรถ และเสด็จดำเนินไปมา ๒-๓ เที่ยว แล้วทรงจับท้ายรถยกขึ้น เพื่อจะทดสอบพระกำลัง ราชรถนั้นก็ถูกยกขึ้นอย่างง่ายดาย

พระกุมารเสด็จดำเนินไปหานายสารถีซึ่งกำลังขุดหลุมอยู่ ประทับยืนที่ปากหลุม แล้วตรัสว่า “นายสารถี ท่านจะขุดหลุมฝังเราทำไม เราไม่ใช่คนง่อย ไม่ใช่คนหูหนวก ไม่ใช่คนใบ้ ไม่ใช่คนพิกลพิการ”

นายสารถีเงยหน้าขึ้นมองดู เห็นพระโอรสประทับยืนอยู่ก็ตกตะลึง จึงกราบลงแทบพระยุคลบาท อ้อนวอนให้เสด็จกลับพระราชวัง แต่พระกุมารทรงตั้งพระทัยมั่นที่จะบวชอยู่ในป่าแห่งนี้ ทรงอุทานว่า “ความหวังของเราสำเร็จแล้วด้วยดี เพราะไม่

ใจเร็วด่วนได้ ประโยชน์ที่ชอบย่อมสำเร็จแก่ผู้ไม่ใจร้อน จึงได้ความอิสระในที่สุด เพราะปัญญาและการเห็นธรรม บุคคลจึงไม่ก่อเวรกับใคร”

นายสารถีฟังแล้วคิดว่า ขนาดราชกุมารยังทรงอดทนทุกอย่าง เพื่อจะให้พ้นจากราชสมบัติ แล้วเราเป็นเพียงสามัญชน ทำไมจะสละชีวิตไม่ได้ จึงทูลขอบวชตาม แต่พระกุมารรับสั่งให้นำราชรถกลับไปคืนก่อน จะได้บรรพชาโดยไม่เป็นหนี้

เมื่อนายสารถีกลับถึงพระนคร ได้กราบทูลพระราชาว่า “พระโอรสมีรูปสมบัติงดงาม สมบูรณ์ด้วยกำลัง พระกระแสเสียงก็ไพเราะ เป็นมหาบุรุษที่ยากจะหาบุรุษใดมาเทียบเท่า” พระราชาทรงดีพระทัยเป็นล้นพ้น จึงตรัสเรียกเสนาอำมาตย์มาเข้าเฝ้า และทรงมีรับสั่งให้เตรียมราชรถ ไปอัญเชิญพระโอรสเสด็จกลับพระนครทันที

ฝ่ายเตมียกุมารทรงเบิกบานพระทัยในชีวิตของนักบวชที่เป็นอิสระ มีความสุขในเพศสมณะ ได้ประทับนั่งใต้โคนไม้บำเพ็ญภาวนาจนได้บรรลุฌานสมาบัติ ทรงอยู่ด้วยพรหมวิหาร-ธรรม มีพระอินทรีย์ผ่องใส

เมื่อพระราชาพร้อมด้วยข้าราชบริพารมาถึง เตมีย-ดาบสก็ปฏิสันถารเป็นอย่างดี แต่เมื่อพระราชาทรงขอร้องให้

กลับไปรับราชสมบัติ พระดาบสก็ปฏิเสธ และได้แสดงธรรมถวายพระชนกว่า “คนหนุ่มควรประพฤติพรหมจรรย์ การบรรพชาของคนที่ยังแข็งแรง ผู้รู้ทั้งหลายย่อมสรรเสริญ อาตมภาพไม่มีความปรารถนาในราชสมบัติ เพราะมฤตยูย่อมรุกรานอยู่เป็นนิตย์ ชีวิตเป็นของน้อยเหมือนไม้ใกล้ฝั่ง เหมือนฝูงปลาในน้ำน้อย จักทำอะไรได้ การอภิเษกจะมีประโยชน์อะไร”

พระราชาและพระเทวีทรงเลื่อมใส มีพระประสงค์จะผนวช นางนมและเหล่าอำมาตย์ก็ปรารถนาจะบวชตาม พระราชาจึงมีรับสั่ง ให้ป่าวประกาศไปทั่วพระนครว่า “ผู้ใดต้องการจะบวชก็เชิญบวชได้” แล้วให้เปิดท้องพระคลัง สละราชสมบัติทั้งหมด บรรดาชาวเมืองต่างทิ้งบ้านเรือนพากันออกบวชหมด และได้เป็นผู้เข้าถึงฌานสมาบัติ เสวยสุขอยู่ในฌาน

เมื่อพระราชาเมืองอื่น ทรงทราบข่าวการออกผนวชของพระราชา และชาวเมืองแล้ว ก็บังเกิดความเลื่อมใส จึงสละราชสมบัติ ออกผนวชตามเป็นจำนวนมาก และได้บรรลุอภิญญาสมาบัติกันถ้วนหน้า ละโลกไปแล้ว ก็เข้าถึงพรหมโลกและสุคติโลกสวรรค์

เพราะฉะนั้น ความอดทนเป็นสิ่งประเสริฐ ที่จะยังประโยชน์ให้สำเร็จ และนำความสุขมาให้ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

ถ้าเราเข้มแข็งและหนักแน่นในอุดมการณ์ อดทนทำความดีโดยไม่หวั่นไหว ไม่ยอมสูญเสียมโนปณิธานอันสูงส่งที่จะไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรม มุ่งมั่นที่จะทำโลกนี้ให้เกิดสันติสุขอย่างแท้จริง

สักวันหนึ่งสิ่งที่บรรพบุรุษและตัวเรา รวมทั้งชาวโลกทั้งหลาย ที่มีความปรารถนาร่วมกัน อยากจะเห็นสันติภาพของโลก ก็จะสมปรารถนาอย่างแน่นอน ขอให้เพียรพยายามต่อไปในเส้นทางแห่งการสร้างบารมี และหมั่นปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงพระรัตนตรัยให้ได้ทุกๆ คน

๓๐

มองโลกในแง่ดี

ผู้มีขันติ ชื่อว่าทำตามคำสอนของพระบรมศาสดา
และผู้มีขันติ ชื่อว่าบูชาพระชินเจ้าด้วยการบูชาอย่างยิ่ง

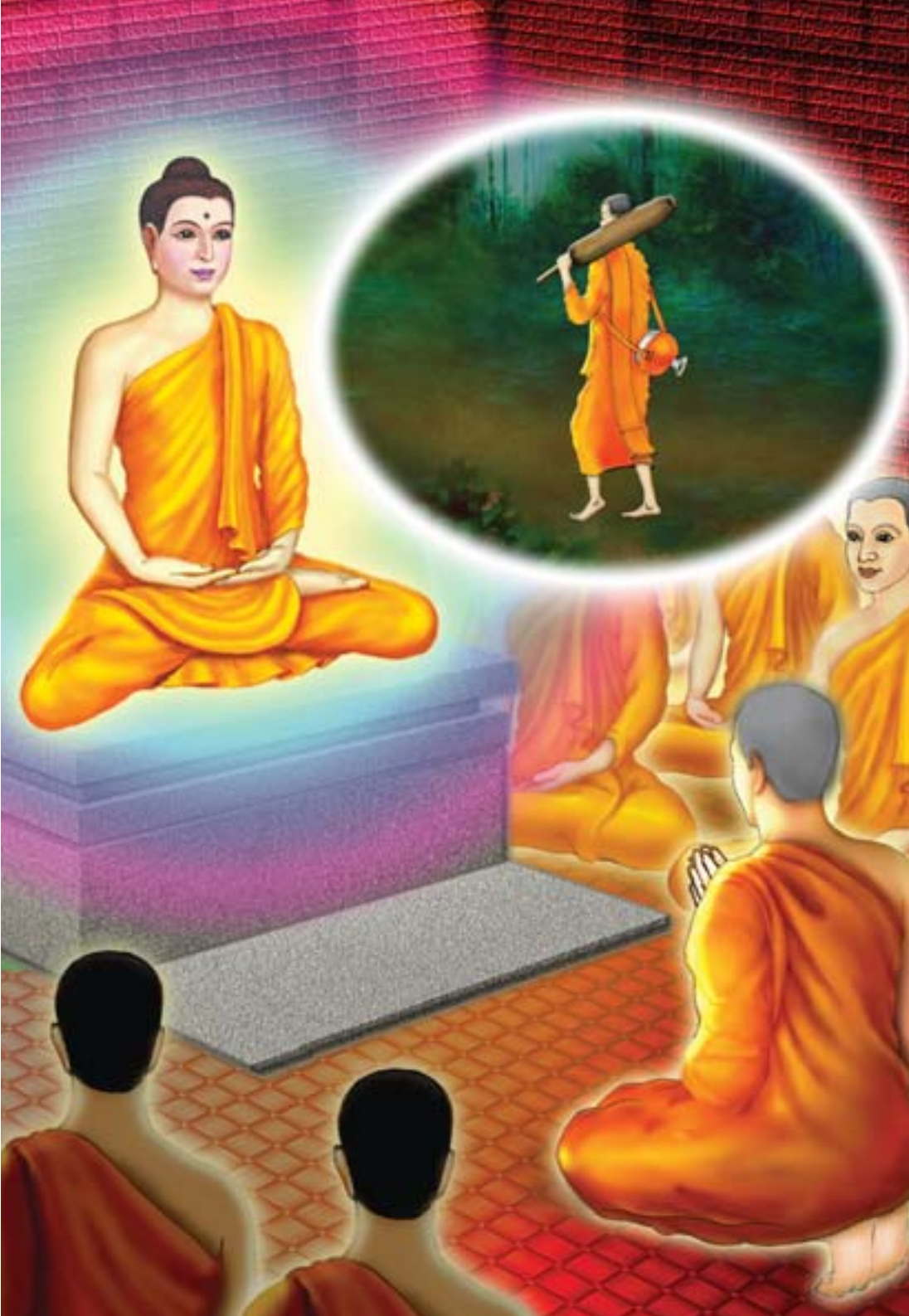

ชีวิตในวันหนึ่งๆ ผ่านไปอย่างรวดเร็ว เปรียบเสมือนหยาดน้ำค้างบนปลายยอดหญ้า เมื่อต้องแสงพระอาทิตย์ในยามเช้า ย่อมเหือดแห้งไปในพริบตา ชีวิตของเราคนเราก็เช่นกัน มีการไปสู่ความเสื่อมสลายคล้ายกับฟองน้ำ เมื่อเวลาฝนตกหนักเม็ดฝนตกกระทบผิวน้ำ แล้วเกิดเป็นฟองน้ำขึ้น ไม่นานฟองน้ำเหล่านั้นก็พลันแตกสลายไป

ช่วงเวลาของชีวิตเรานั้นสั้นนัก เราไม่ควรประมาท พึงเร่งทำความเพียร เพื่อไปให้ถึงจุดหมายปลายทางของชีวิตเช่นเดียวกับพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลาย

มีธรรมภาษิตที่ปรากฏในบทสวดมนต์ฉบับหลวงว่า

“สตฺถุโน วจโนวาทำ กโรติเยว ขนฺติโก
ปรมาย จ ปูชาย ชินำ ปูเชติ ขนฺติโก

ผู้มีขันติ ชื่อว่าทำตามคำสอนของพระบรมศาสดา และผู้มีขันติ ชื่อว่าบูชาพระชินเจ้าด้วยการบูชาอย่างยิ่ง”

พระพุทธองค์ทรงแสดงถึงคุณธรรม คือ ขันติว่าเป็นตบะธรรมอย่างยิ่ง คุณธรรม คือ ศีล สมาธิ ปัญญา จะเกิดขึ้นได้เพราะอาศัยความอดทน การที่จะปฏิบัติให้เข้าถึงพระรัตนตรัย เพื่อมุ่งตรงต่อหนทางพระนิพพาน ต้องมีความอดทนหลายประการ เช่น อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อการกระทบ

กระทั่ง อดทนต่อการเจ็บไข้ได้ป่วย อดทนต่อกิเลสเย้ายวน ตลอดจนอดทนในการฝึกฝนเพื่อพัฒนาจิตใจให้หยุดนิ่ง

เพราะขันติเป็นตบะเครื่องแผดเผากิเลสให้เร่าร้อน เมื่อกิเลสเร่าร้อนก็หลุดร่อนออกจากใจ กุศลธรรมทั้งมวลเจริญขึ้นมาก็เพราะความอดทน ผู้มีความอดทนจึงได้ชื่อว่า ทำตามคำสอนของพระบรมศาสดา เป็นการปฏิบัติบูชาที่พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญ

*ในสมัยพุทธกาล ก่อนเข้าพรรษา มีภิกษุรูปหนึ่งชื่อว่า “พระปุณณะ” เป็นผู้มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรม ท่านตั้งใจจะกลับไปยังบ้านเกิดเพื่อทำความเพียร และตั้งใจจะไปเผยแผ่พระพระพุทธศาสนาที่นั่น จึงได้ทูลขอโอวาทจากพระบรมศาสดาว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าได้โปรดสั่งสอนข้าพระองค์ ด้วยพระโอวาทย่อๆ พอที่ข้าพระองค์จะไม่ประมาท แม้จะอยู่เพียงลำพัง ก็เป็นผู้มีความเพียรด้วยเถิดพระเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงเมตตาประทานโอวาทแก่ท่านว่า “ดูก่อนปุณณะ รูปที่น่ารื่นรมย์ น่ารักใคร่ น่าพอใจ อันประกอบ

---

*มก. ปุณโณวาทสูตร เล่ม ๒๓ หน้า ๔๓๖

ด้วยกาม แฝงด้วยความกำหนัดยินดี ที่เห็นด้วยตา ถ้าเธอมัวลุ่มหลงเพลิดเพลินบ่นเพ้อถึง และติดใจในรูปนั้น ราคะย่อมเกิดขึ้นแก่เธอ เมื่อราคะเกิดขึ้นความทุกข์ก็จะตามมา แต่ถ้าเธอไม่หลงใหลเพลิดเพลิน ไม่พูดถึง ไม่ติดใจในรูปที่น่ารื่นรมย์ น่ารักใคร่น่าพอใจ อันประกอบด้วยกาม แฝงด้วยความกำหนัดยินดี ราคะของเธอย่อมดับไป เมื่อราคะดับความทุกข์ก็ดับ แล้วเธอจะได้รับความสุขจากการประพฤติพรหมจรรย์”

หลังจากนั้นพระบรมศาสดาจึงตรัสถามถึงสถานที่ ที่พระปุณณะจะไปจำพรรษา เพื่อบำเพ็ญสมณธรรม พระปุณณะได้กราบทูลให้ทรงทราบว่า ตนเองประสงค์ที่จะไปจำพรรษาอยู่ที่สุนาปรันตชนบท เพราะเป็นบ้านเกิด เป็นสถานที่ที่คุ้นเคย สภาพแวดล้อมเหมาะสมกับตน พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “ดูก่อนปุณณะ ชาวสุนาปรันตชนบททั้งดุร้าย และหยาบคาย ถ้าหากเขาด่าบริภาษเธอ เธอจะคิดอย่างไร”

ด้วยปัญญาบารมี และขันติบารมีที่ได้สั่งสมมามาก พระ-ปุณณะจึงตอบด้วยความมั่นใจว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าชาวสุนาปรันตชนบทด่าบริภาษข้าพระองค์ ข้าพระองค์จะคิดว่าก็ยังดีกว่าที่จะถูกตบตี พระเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสถามต่อไปว่า “ดูก่อนปุณณะ ถ้าชาวสุนาปรันตชนบทตบตีเธอ เธอจะคิดอย่างไร” พระปุณณะทูลตอบว่า “ถ้าข้าพระองค์ถูกตบตี

ก็ยังดีกว่าการถูกขว้างก้อนหินใส่ พระเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามว่า “ถ้าชาวสุนาปรันตชนบทขว้างก้อนหินใส่เธอ เธอจะมีความคิดอย่างไร” พระปุณณะทูลตอบว่า “ถ้าเขาขว้างก้อนหินใส่ข้าพระองค์ ก็ยังดีกว่าที่จะเอาไม้ทุบตีพระเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ดูก่อนปุณณะ ถ้าชาวสุนาปรันตชนบทเอาไม้มาทุบตีเธอ เธอจะมีความคิดอย่างไร” พระปุณณะทูลตอบว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าเขาเอาไม้มาทุบตีข้าพระองค์ ก็ยังดีกว่าการถูกทำร้ายด้วยศัตราวุธ พระเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ดูก่อนปุณณะ ถ้าชาวสุนาปรันตชนบททำร้ายเธอด้วยศัตราวุธ เธอจักมีความคิดอย่างไรต่อพวกเขา” พระปุณณะทูลตอบว่า “ถ้าเขาทำร้ายข้าพระองค์ด้วยศัตราวุธ ก็ยังดีนักหนาที่ไม่ถูกประหารด้วยศัตราอันแหลมคม พระเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามอีกว่า “ถ้าชาวสุนาปรันตชนบทประหารเธอ ด้วยศัตราอันแหลมคม เธอจะมีความคิดอย่างไร”

พระปุณณะทูลตอบว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าชาวสุนาปรันตชนบท ประหารข้าพระองค์ด้วยศัตราอันแหลมคม ข้าพระองค์จะคิดว่า ยังมีเหล่าสาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าที่อึดอัดเกลียดชังร่างกายและชีวิตของตน พากันแสวงหา

ศัตราสังหารตนเองอยู่ แต่ข้าพระองค์ไม่ต้องแสวงหาสิ่งนั้นเลย กลับมีคนปลิดชีพให้ พระเจ้าข้า”

พระพุทธองค์จึงตรัสชมพระปุณณะว่า เป็นผู้รู้จักฝึกฝนตนเอง และมีจิตใจสงบ จะสามารถอยู่ในสุนาปรันตชนบทได้อย่างมีความสุข ให้ตั้งใจประพฤติปฏิบัติกัมมัฏฐาน และทำให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ พระปุณณะเกิดความปีติยินดี และอนุโมทนาในพุทธภาษิตของพระพุทธองค์ แล้วท่านก็เก็บเสนาสนะ ถือบาตรและจีวรเดินทางจาริกไปยังสุนาปรันตชนบท

ท่านเป็นผู้ประกอบด้วยปัญญา คิดแต่ในทางสร้างสรรค์สร้างบุญบารมีตลอดเวลาอีกทั้งยังมีขันติอดทนต่อทุกสถานการณ์ ท่านได้อาศัยอยู่ในสุนาปรันตชนบท ปรารภความเพียรไม่นานก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ในพรรษานั้น และเป็นที่เคารพนับถือของชาวสุนาปรันตชนบท ทำให้คนที่นั่นเปลี่ยนจากลัทธิเดิมที่เคยนับถือ หันมานับถือพระพุทธศาสนาแสดงตนเป็นพุทธมามกะทั้งชาย และหญิงอย่างละ ๕๐๐ คน

เราจะเห็นได้ว่า ธรรมดาวิสัยของบัณฑิต ย่อมเข้าหาครูบาอาจารย์ เพื่อรับการถ่ายทอดคุณธรรม แล้วนำมาประพฤติปฏิบัติ หากสงสัยหรือติดขัดประการใด ก็ไม่เก็บความสงสัยนั้นไว้ รีบสอบถามครูบาอาจารย์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้ง แล้วก็มุ่งมั่นปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง โดยไม่หวั่นไหว

หรือย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ เหมือนอย่างเช่นพระปุณณะ เราควรจะยึดท่านเป็นแบบอย่างในการสร้างบารมีที่ไม่เคยกลัวต่ออุปสรรค และความยากลำบาก

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างบารมีในสภาวะปัจจุบันนี้ เราต้องคบค้าสมาคมกับบุคคลต่างๆ มากมาย ซึ่งต่างจิตต่างใจ ต่างอัธยาศัยกัน มีทั้งคนพาลและบัณฑิตปะปนกันอยู่ บางครั้งอาจจะมีอุปสรรคบ้าง แต่ก็อย่ายอมแพ้ ให้สู้ต่อไป สู้ด้วยธรรม สู้ด้วยความถูกต้องดีงาม เพราะเราปรารถนาจะช่วยเหลือชาวโลกให้พ้นจากความทุกข์ และพาสรรพสัตว์ทั้งหลายไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรม

ดังนั้น ทุกๆ คนจะต้องใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา ให้มีใจหนักแน่น ตั้งมั่นอยู่ในบุญ ตั้งมั่นอยู่ในธรรม แล้วปฏิบัติธรรมให้ได้ทุกวัน เพราะการปฏิบัติธรรมจะทำให้จิตใจของเราเข้มแข็ง พร้อมที่จะฝ่าฟันอุปสรรคทุกอย่าง เราจะมีกำลังใจไม่สิ้นสุดในการสร้างบุญสร้างบารมี

เพราะฉะนั้น ให้หมั่นปฏิบัติธรรม ทำใจให้หยุดนิ่งตลอดเวลา หยุดนิ่งในทุกอิริยาบถ ควบคู่ไปกับภารกิจในชีวิตประจำวัน ฝึกทำอย่างนี้ให้เป็นปกตินิสัย แล้วเราจะได้เข้าถึงพระธรรมกายกันทุกๆ คน

๓๑

อดใจเมื่อมีอุปสรรค

ผู้มีขันติและเมตตา ย่อมเป็นผู้มีลาภ มียศ และมีความสุขเสมอ ผู้มีขันติธรรมย่อมเป็นที่รักที่ชอบใจของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

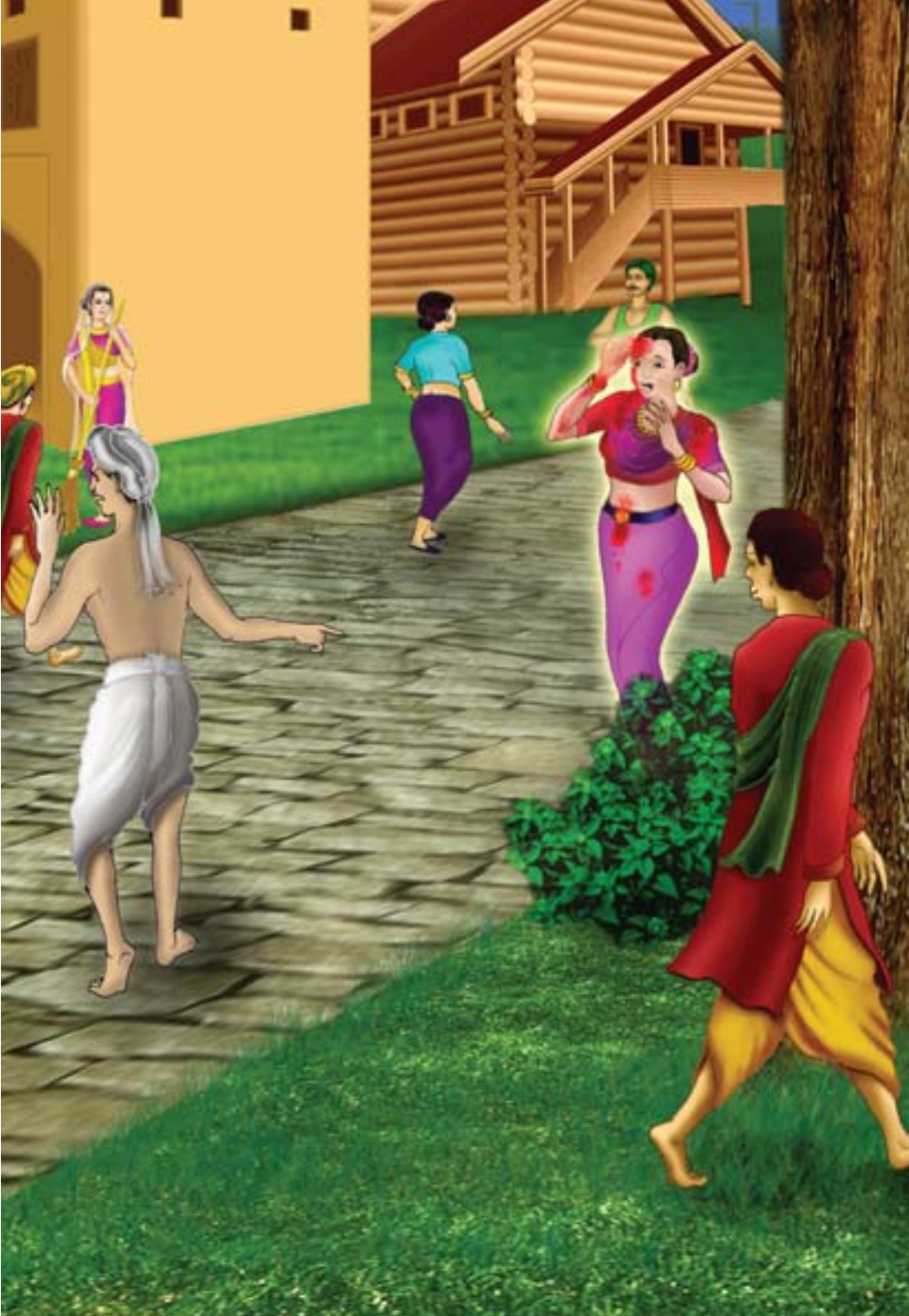

การสร้างบารมีเป็นงานที่แท้จริงของมวลมนุษยชาติ เราเกิดมาก็เพื่อสร้างบารมี ดำเนินตามรอยบาทพระบรมศาสดา มุ่งแสวงหาสาระอันแท้จริงของชีวิต เพื่อให้ไปถึงจุดหมายปลายทาง คือ ที่สุดแห่งธรรม ในระหว่างการสร้างบารมีเป็นธรรมดาที่จะต้องเจออุปสรรค อุปสรรคเป็นเพียงเครื่องทดสอบกำลังใจเท่านั้น

หากเราใช้สติและปัญญา ปัญหาทั้งหลายก็จะหมดไป เหมือนการเอาคบเพลิงจุ่มลงไปในน้ำ เมื่อทำใจหยุดได้ ก็จะเกิดปัญญาสามารถแก้ไขปัญหาทุกอย่างได้ การฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งจึงเป็นหน้าที่หลักของมนุษย์ทุกคน

มีธรรมภาษิตที่พระโบราณาจารย์กล่าวไว้ในหนังสือสวดมนต์ฉบับหลวงว่า

“ขนฺติโก เมตฺตวา ลาภี ยสสฺสี สุขสีลวา
ปิโย เทวมนุสฺสานำ มนาโป โหติ ขนฺติโก

ผู้มีขันติ และเมตตา ย่อมเป็นผู้มีลาภ มียศ และมีความสุขเสมอ ผู้มีขันติธรรมย่อมเป็นที่รักที่ชอบใจของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย”

พระท่านสอนเราให้รู้จักอดทน คือ อดใจ เวลามีความโลภหรืออภิชฌาเกิดขึ้น อยากจะได้สมบัติของคนอื่น เราก็ต้องรู้

เท่าทันว่านี่คือกิเลสตัวโลภะ แล้วรีบหยุดความอยากนั้นด้วยการอดใจ ทำใจหยุดนิ่งเฉย ไม่นานความโลภก็จะดับไป

เมื่อมีความโกรธคิดประทุษร้ายเกิดขึ้น ก็เอาใจหยุดนิ่งตอนแรกๆ ความโกรธอาจจะพลุ่งพล่านอยู่ในใจ แต่ก็ไม่ถึงกับหลุดออกมาข้างนอกให้คนอื่นได้ยิน พอเราหยุดนิ่งสักพักหนึ่ง ความโกรธ ความอาฆาตพยาบาทนั้นก็จะหายไป

ถ้ามีความเห็นผิดเกิดขึ้น ดวงจิตพร่ามัว ทำอะไรก็ผิดพลาดไปหมด ก็ให้หยุดใจนิ่งๆ ไว้ ไม่ช้าแสงสว่างแห่งปัญญาก็จะเกิดขึ้น ทำให้เราเห็นถูกต้องตรงไปตามความเป็นจริง

ถ้าหยุดใจได้เพียงอย่างเดียว จะสามารถเอาชนะกิเลสในใจของเราได้ อุปสรรคภายนอกทั้งหมดก็เป็นเรื่องเล็กน้อย เราจะเอาชนะอุปสรรคภายนอกได้อย่างง่ายดาย ไม่ว่าจะเป็นความทุกข์ยากลำบาก คำพูดให้ร้ายต่างๆ ก็อย่าปล่อยให้เข้ามาอยู่ในใจของเรา สิ่งที่ควรจะอยู่ในใจของเรา คือบุญกุศล ความดีงามที่เราได้ทำไว้ และพระรัตนตรัยในตัว หากเราทำได้เช่นนี้ก็จะเป็นที่ยกย่องของมนุษย์และเทวดาทั้งหลาย

*มีแม่ศรีเรือนคนหนึ่ง ชื่อ **เวเทหิกา** นางเป็นคนสงบเสงี่ยมเรียบร้อย จิตใจเยือกเย็น ชาวบ้านทั้งหลายใน

---

*มก. กกจูปมสูตร เล่ม ๑๘ หน้า ๒๕๗

ละแวกนั้น ต่างก็รำลือกัน ถึงกิริยามารยาท ที่เรียบร้อยอ่อนน้อมของแม่บ้านคนนี้ นางได้จ้างหญิงคนหนึ่ง ชื่อ **กาลี** มีหน้าที่รับใช้ ปัดกวาดเช็ดถูภายในบ้าน นางกาลีก็ตั้งใจทำงานด้วยความขยันขันแข็ง กินอยู่หลับนอนในบ้านหลังนี้เสร็จสรรพ

อยู่มาวันหนึ่ง นางกาลีเกิดมีความคิดขึ้นว่า นายหญิงของเราไม่เคยแสดงความโกรธ ความเคียดขรึมออกมาเลย อาจเป็นเพราะว่านางไม่มีความโกรธอยู่ในใจ หรือจะเป็นเพราะว่านางไม่เคยพบกับเรื่องหงุดหงิดขัดเคืองใจ เนื่องจากเราเองก็จัดแจงดูแลการงาน ด้วยความเรียบร้อยทุกอย่าง เห็นทีเราจะต้องทดสอบนายหญิงของเราดูว่านางมีความอดทนจริงหรือเปล่า

วันรุ่งขึ้น นางกาลีก็เริ่มดำเนินการตามแผนที่คิดไว้ โดยแกล้งนอนตื่นสาย ข้าวปลาอาหารก็ไม่ได้หุงต้ม พาเอาคนในบ้านต้องอดอาหารไปตามๆ กัน นายหญิงจึงเข้ามาเรียก พอดีเห็นนางกาลีเพิ่งตื่น ก็เลยต่อว่าต่อขานไปว่า “เจ้ากาลี วันนี้ทำไมเจ้าขี้เกียจ นอนจนกระทั่งสายป่านนี้” นางกาลีจึงพูดยั่วโมโหตามแผนว่า “ฉันตื่นสายแค่นี้จะเป็นอะไรไป” เจ้านายก็ตวาดว่า “นางชั่วร้าย เมื่อเจ้าไม่เป็นอะไร จะมามัวนอนอยู่ทำไม รีบไปทำงานบ้านเดี๋ยวนี้” นายหญิงพูดด้วยความโกรธขัดเคืองหน้านิ่วคิ้วขมวด

วันที่สอง นางกาลียังคงดำเนินการทดสอบความอดทนของเจ้านายด้วยการนอนตื่นสายกว่าเดิมอีก คราวนี้เจ้านายยิ่งขุ่นมัวกว่าเดิม แผดเสียงด่าดังลั่นบ้าน หน้าตาบึ้งตึงไปทั้งวัน

ครั้นวันที่สาม เจ้าของบ้านโกรธจัดที่เห็นนางนอนตื่นสายปากก็ร้องด่าพร้อมกับคว้าลิ่มตอกประตูบ้านขว้างใส่นาง ลิ่มประตูโดนเข้าที่ศีรษะของนางกาลีอย่างจัง ศีรษะแตกเลือดไหล นางจึงเดินเอามือกุมแผลไว้ เที่ยวโพนทนากับชาวบ้านว่า “พวกท่านจงมาดูนายหญิงของฉัน คนที่สงบเสงี่ยมเรียบร้อย แต่ทำไมจึงทำร้ายฉันจนหัวร้างข้างแตกอย่างนี้”

ตั้งแต่นั้นมา ผู้คนในหมู่บ้านก็พากันร่ำลือไปทั่ว ถึงหญิงแม่บ้านเวเทหิกาว่า เป็นคนหุนหันพลันแล่น ไม่สงบเสงี่ยมจริง เป็นคนดุร้าย เพราะทำร้ายหญิงรับใช้จนศีรษะแตก

มีคนบางคนในโลกที่มีความเคารพเพียงช่วงเวลาที่ยังไม่ได้กระทบกับถ้อยคำ หรือเหตุการณ์อันไม่เป็นที่พอใจ แต่จะโกรธเคืองขุ่นมัว ต่อถ้อยคำขัดหูหรือการกระทำที่ขัดตา เช่นกับหญิงแม่บ้านเวเทหิกาคนนี้ ที่เป็นคนอดทนไม่จริง

พระบรมศาสดาจึงตรัสสอนให้พวกเรามีใจหนักแน่นมั่นคงเหมือนกับแผ่นดิน แผ่นดินที่แม้จะมีใครเอาสิ่งปฏิกูลมาเททิ้งลงไป หรือเอาของเหม็นมาราดรด ก็ยังคงทำหน้าที่รองรับ

ด้วยอาการสงบนิ่ง ไม่มีอาการหวั่นไหว หรือเดือดร้อนใดๆ พวกเราก็เช่นเดียวกัน หากมีใครมาว่าร้ายให้โทษเรา ด้วยคำพูดไม่จริง หยาบคาย ก็ให้มีใจหนักแน่นไม่หวั่นไหว ไม่โกรธตอบ และให้มีเมตตาจิตไปยังบุคคลนั้น อย่าเป็นผู้มีเวรมีภัยกับใคร

นอกจากนี้ พระพุทธองค์ท่านยังตรัสสอนให้มีความอดทน ถึงขนาดอุปมาว่า ถ้ามีพวกโจรใจบาปหยาบช้า นำเลื่อยขนาดใหญ่มาตัดอวัยวะน้อยใหญ่ของเรา หากเรามีใจคิดร้ายต่อพวกโจร แม้แต่น้อย ก็ไม่ชื่อว่าประพฤติตามคำสอนของพระพุทธองค์ เพราะว่าไม่มีความอดทนอดกลั้นต่อความโกรธ

ความอดทนเป็นบันไดไปสู่นิพพาน พระบรมโพธิสัตว์ ถ้าปราศจากความอดทนแล้วจะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้ เพราะว่ากว่าที่จะมาเป็นพระพุทธเจ้าไม่ใช่ของง่าย ต้องอดทนต่อทุกสิ่งทุกอย่าง ต้องสละทั้งทรัพย์ อวัยวะและชีวิต ฟันฝ่าอุปสรรคมานับภพนับชาติไม่ถ้วน เพื่อจะสั่งสมบุญบารมี ให้ได้บรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ แม้ว่าท่านจะเจออุปสรรคมากมายเพียงไรก็ไม่ย่อท้อ อุปมาว่า บนหนทางที่มีกองไฟกองมหึมาลุกโพลงแล้วให้ท่านก้าวเดินฝ่ากองไฟไปยังจุดหมายปลายทางอีกฝั่งหนึ่ง ซึ่งฝั่งนั้นจะทำให้ท่านได้บรรลุเป้าหมายอันสูงสุด ท่านก็จะเดินฝ่าเปลวเพลิงนั้นไป โดยไม่กลัวต่อมรณภัยและอุปสรรคใดๆ ทั้งสิ้น

การสร้างบารมีของพวกเราก็เช่นเดียวกัน จะต้องมีใจหนักแน่น และเข้มแข็ง ดุจเดียวกับพระบรมโพธิสัตว์ เพราะชาวโลก และสรรพสัตว์ทั้งหลาย กำลังรอคอยความช่วยเหลือจากเราอยู่ เขาอยากรู้วิธีที่จะเข้าถึงความสุขที่แท้จริง ได้เข้าถึงความเต็มเปี่ยมของชีวิต ได้บรรลุจุดหมายปลายทางอย่างถูกต้องปลอดภัย และมีชัยชนะ ดังนั้นเราจึงต้องทำหน้าที่ยอดกัลยาณมิตรผู้นำบุญนำพาทุกชีวิตให้ไปสู่ความสำเร็จสมปรารถนาด้วยการช่วยกันสถาปนาบ้านกัลยาณมิตรชักชวนกันมาทำความดีมาให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา บุญกุศลก็จะติดตัวเราไปทุกภพทุกชาติ จนกระทั่งถึงที่สุดแห่งธรรม

๓๒

ผู้มีขันติธรรมเป็นเลิศ

ผู้มีขันติ
ชื่อว่านำประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตน และแก่ผู้อื่น
ผู้มีขันติธรรม ชื่อว่าเป็นผู้ขึ้นสู่ทางไปสู่สวรรค์และนิพพาน

ความเมตตาปรารถนาดีต่อเพื่อนร่วมโลก เป็นทางมาแห่งสันติภาพอันไพบูลย์ เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่จะทำให้มนุษยชาติอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่มีการแก่งแย่งรบราฆ่าฟันกัน อย่างที่เราเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน เมตตาธรรมจะช่วยค้ำจุนโลก เปลี่ยนแปลงกระแสโลกที่กำลังร้อนแรงด้วยไฟกิเลสเป็นกระแสแห่งความดีที่เกิดจากใจอันใสบริสุทธิ์ รุกเงียบไปในบรรยากาศโลก มวลมนุษยชาติจะปรองดองกัน มีสมบัติสิ่งของเครื่องใช้อะไร ที่พอจะแบ่งปันกันได้ ก็ช่วยเหลือเกื้อกูลกันไป เพราะสมบัติทั้งหลายเป็นของกลางของโลก โลกทั้งโลกคือบ้านหลังใหญ่ที่มีสมาชิกในบ้านมากมาย พวกเราทุกคนคือหมู่ญาติเพื่อนพ้องพี่น้องกัน ที่ยังต้องเดินทางไกลในสังสารวัฏไปสู่ฝั่งแห่งนิพพาน

มีธรรมภาษิตที่ปรากฏในบทสวดมนต์ฉบับหลวงว่า

“อตฺตโนปิ ปเรสญฺจ อตฺถาวโห ว ขนฺติโก
สคฺคโมกฺขคมํ มคฺคํ อารุหฺโห โหติ ขนฺติโก

ผู้มีขันติ ชื่อว่านำประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตน และแก่ผู้อื่น ผู้มีขันติธรรม ชื่อว่าเป็นผู้ขึ้นสู่ทางไปสู่สวรรค์ และนิพพาน”

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะใหญ่ ตั้งแต่อยู่กันในระดับครอบครัว เพื่อนฝูงในโรงเรียน ในที่ทำงานและ

ในชุมชน จึงต้องประพฤติตามระบบระเบียบที่สังคมกำหนดไว้ เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสงบสุข การจะปรับตนให้เข้ากับทุกสภาวการณ์ได้นั้น ต้องอาศัยขันติธรรม คือ ความอดทนเป็นอย่างมาก เพราะเราไม่ได้อยู่เพียงลำพังตัวคนเดียว แต่ละวันที่ผ่านไป ต้องมีการติดต่อสื่อสาร ข้องเกี่ยวกับคนรอบข้างและผู้คนอีกมากมาย มีทั้งคนที่ถูกใจและไม่ถูกใจ พบปะสิ่งของที่ถูกใจบ้าง ไม่ถูกใจบ้าง ถ้าปราศจากความอดทนเสียแล้ว คุณงามความดีต่างๆ ที่เราได้สั่งสมไว้ อาจจะพังทลายลงได้ เพราะอารมณ์เพียงชั่ววูบ ที่เกิดจากการขาดความยั้งคิด ขาดความอดทน ไม่ได้พิจารณาไตร่ตรองให้ดีเสียก่อน

ทุกคนที่เกิดมาต่างก็อยู่ในช่วงกำลังฝึกตนเองให้เป็นผู้สมบูรณ์ จะหาผู้มีความเพียบพร้อมในทุกด้าน เป็นสิ่งที่หาได้ยากมาก เหมือนงมเข็มในมหาสมุทร หรือเหมือนหาแหล่งน้ำกลางทะเลทราย แม้กระทั่งตัวเราเองก็ยังไม่สมบูรณ์ ฉะนั้น เมื่ออยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่คณะใหญ่ความอดทนต่อกันและกัน จึงเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะทำให้เราอยู่อย่างมีความสุข

เพราะฉะนั้น พระพุทธองค์ถึงได้ตรัสว่า “ผู้มีขันติธรรมประจำใจ จึงได้ชื่อว่า นำประโยชน์สุขมาให้ทั้งแก่ตนและแก่ผู้อื่น” คือ นอกจากจะมีอานิสงส์เกิดขึ้นกับตนเองแล้ว ยังให้เกิด

คุณประโยชน์ต่อผู้อื่นด้วย เหมือนที่พระบรมศาสดาของเรา ในสมัยที่เป็นพระบรมโพธิสัตว์ กำลังสร้างบารมีอยู่นั้น แม้ว่าหนทางไปสู่การตรัสรู้ธรรมเป็นสิ่งทำได้ยากอย่างยิ่ง และต้องอาศัยเวลายาวนาน แต่พระพุทธองค์ก็อดทน เพื่อบุญบารมีของพระองค์เอง แล้วผลแห่งขันติธรรมนั้น ทำให้สรรพสัตว์ทั้งหลาย ทั้งมนุษย์และเทวา ต่างก็ได้ดื่มด่ำธรรมรสอันยอดเยี่ยม ได้ตรัสรู้ธรรมตามพระพุทธองค์ เสวยเอกันตบรมสุขกันนับไม่ถ้วน ความอดทนนี้ ก็เป็นคุณธรรมประจำใจของท้าวสักกะจอมเทพเช่นกัน

*มีเรื่องเกิดขึ้นในสมัยพุทธกาล แต่เป็นเรื่องของการทำสงครามกันระหว่างชาวสวรรค์ ซึ่งมีพระอินทร์เป็นจอมทัพ และฝ่ายอสูรมีท้าวเวปจิตติเป็นแม่ทัพใหญ่ หลายๆ ท่านอาจไม่เคยทราบว่า สวรรค์เขาก็มีการรบกัน เรื่องอย่างนี้มันมีเหมือนกัน แต่เป็นเรื่องของภพภูมิที่ละเอียด เป็นการแย่งชิงทิพยสถานที่ตนเองเคยได้เสวยสุขมาก่อน

เพราะฉะนั้น เมื่อถึงเวลาที่ต้นแคฝอยออกดอกบานสะพรั่ง ท้าวเวปจิตติอสูรพร้อมด้วยบริวาร ซึ่งถูกโยนตกลงมาจากสวรรค์

---

*มก. เวปจิตติสูตร เล่ม ๒๕ หน้า ๔๖๘

มาอยู่ใต้เขาพระสุเมรุ ก็จะนึกถึงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ที่ตนเองเคยเสวยสุขมาก่อน จึงคิดจะยึดเอาคืนมาให้ได้

แต่ก่อนจะออกทำสงครามกัน ท้าวเวปจิตติจะสั่งอสูรบริวารว่า “ท่านผู้นิรทุกข์ทั้งหลาย เมื่อสงครามระหว่างเทวดากับอสูรประชิดกันแล้ว หากพวกอสูรได้ชัยชนะ พวกเทวดาเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ก็ขอให้พวกท่านช่วยกันเอาเชือกวิเศษ มัดท้าวสักกะจอมเทพไว้ให้มั่น แล้วนำมาที่ภพอสูรของเรา”

ฝ่ายท้าวสักกะ ก็จะบัญชาการรบเอง ทรงกำชับกับเหล่าทวยเทพในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ว่า “ดูก่อนท่านผู้นิรทุกข์ทั้งหลาย ถ้าเมื่อสงครามระหว่างเทวดากับอสูรเกิดขึ้น หากพวกเทวดาเป็นฝ่ายชนะ พวกอสูรถึงปราชัย ขอให้พวกท่านช่วยกันมัดมือมัดเท้าของท้าวเวปจิตติจอมอสูร อย่าให้หนีไปได้ แล้วให้นำขึ้นมาหาเราที่สุธรรมสภา แล้วก็ออกทำสงครามกัน” ชาวสวรรค์เขารบกันด้วยเทวฤทธิ์ อาวุธชนิดต่างๆ เกิดขึ้นมาด้วยอานุภาพของเทวดา ฝ่ายอสูรก็มีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีลักษณะพิเศษกันออกไป

เทวสงครามแต่ละครั้ง ก็มีการผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะ ในสมัยนั้น ฝ่ายเทวดาได้รับชัยชนะ พวกอสูรพ่ายแพ้ก็พากันหลบหนี กลับลงไปที่ภพอสูรเหมือนเดิม เหลือแต่ท้าวเวปจิตติที่

ถูกเทวดาจับมัดไว้ด้วยเชือกวิเศษ แล้วช่วยกันนำขึ้นมาบนสวรรค์ ท้าวเวปจิตติโกรธแค้นมากที่ถูกมัด แม้พระอินทร์จะเสด็จมาสนทนา ด้วยถ้อยคำที่ไพเราะเพียงไรก็ไม่ยอมรับฟัง ได้ใช้วาจาหยาบคายตัดพ้อต่อว่าพระอินทร์ แต่พระอินทร์ก็ไม่แสดงอาการโกรธตอบ หรือแม้กิริยาที่แสดงถึงความไม่พึงพอใจก็ไม่มี

มาตลีเทพบุตรเกิดความสงสัยขึ้นมาว่า เอ.. ทำไมหนอพระอินทร์ถึงมีกายวาจาที่สงบไม่โต้ตอบไม่ทำร้ายและก็ไม่ว่าร้าย พระหฤทัยของพระองค์จะเป็นอย่างไรหนอ จึงได้ทูลถามท้าวสักกะจอมเทพว่า “ข้าแต่ท้าวสักกะ พระองค์ได้ทรงสดับถ้อยคำอันหยาบคายของท้าวเวปจิตติจอมอสูร ยังทรงอดทนต่อถ้อยคำเช่นนั้นได้ เนื่องเพราะว่ามีความกลัว เพราะไม่มีกำลังจะสู้กับจอมอสูรหรือ พระเจ้าข้า”

ท้าวสักกะตรัสตอบว่า “เราอดทนต่อถ้อยคำอันหยาบคายของท้าวเวปจิตติได้ เพราะความหวาดกลัวหรือเพราะไม่มีกำลังจะต่อสู้ก็หาไม่ วิญญูชนผู้เช่นเรา ไฉนจะพึงโต้ตอบกับคนพาลเล่า” มาตลีเทพบุตรทูลต่อว่า “คนพาลไม่มีผู้กำราบ เหมือนพยัคฆ์ร้าย มันก็ยิ่งกำเริบหนักขึ้นไปทุกวัน ไม่มีทางจะทำให้เชื่องได้ด้วยวิธีการทั่วๆ ไป เพราะฉะนั้น ธีรชนพึงกำราบคนพาลด้วยอาชญาอย่างรุนแรงสิ พระเจ้าข้า”

ท้าวสักกะท่านทรงเป็นพระโสดาบันแล้ว ไม่ยินดีการฆ่าหรือทำร้ายคนอื่น จึงอธิบายให้ฟังว่า “ผู้ใดรู้ว่าคนอื่นโกรธแล้วเป็นผู้มีสติ สงบระงับได้ เราเห็นว่าการสงบระงับได้ของผู้นั้นแลเป็นการกำราบคนพาล” มาตลีเทพบุตรฟังแล้วก็ยังไม่เข้าใจกระจ่างแจ้ง จึงกราบทูลว่า “ข้าแต่ท้าววาสวะ ข้าพระองค์เห็นโทษในความอดทนนี้ว่า เมื่อใด คนพาลย่อมสำคัญบุคคลนั้นว่า ผู้นี้ย่อมอดกลั้นต่อเราเพราะความกลัว เมื่อนั้น คนมีปัญญาทราม ยิ่งข่มขี่ผู้นั้น เหมือนโคยิ่งข่มขี่โคตัวแพ้ที่หนีไป ฉะนั้น”

ท้าวสักกะได้ตรัสว่า “บุคคลจงสำคัญว่า ผู้นี้อดกลั้นต่อเราเพราะความกลัวหรือหาไม่ก็ตามที ประโยชน์ทั้งหลายมีประโยชน์ของตนเป็นอย่างยิ่ง ประโยชน์ยิ่งกว่าขันติไม่มี ผู้ใดเป็นคนมีกำลัง อดกลั้นต่อคนผู้ทุรพลไว้ได้ ความอดกลั้นของผู้นั้นบัณฑิตทั้งหลายกล่าวว่า เป็นยอดแห่งขันติ บัณฑิตทั้งหลายกล่าวกำลังของผู้ซึ่งมีกำลังอย่างคนพาล ว่ามิใช่กำลังที่แท้จริง ไม่มีผู้ใดที่จะกล่าวโต้ตอบต่อผู้มีกำลัง ผู้ซึ่งธรรมคุ้มครองแล้วได้เลย เพราะความโกรธนั้น โทษที่ลามกจึงมีแก่ผู้ที่โกรธตอบต่อผู้ที่โกรธ

บุคคลผู้ไม่โกรธตอบต่อผู้ที่โกรธ ย่อมชื่อว่าชนะสงครามซึ่งเอาชนะได้ยาก ผู้ใดรู้ว่าผู้อื่นโกรธแล้ว เป็นผู้มีสติระงับไว้ได้

ผู้นั้นชื่อว่าประพฤติประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย คือ ทั้งฝ่ายตนและคนอื่น คนที่ไม่ฉลาดในธรรม ย่อมสำคัญเห็นผู้รักษาประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย คือ ของตนและของคนอื่นว่าเป็นคนโง่ เราเห็นประโยชน์ของความอดทนอย่างนี้ จึงเป็นผู้มีความอดทนต่อถ้อยคำหยาบของจอมอสูร โดยไม่รู้สึกว่าต้องอดทนอะไรเลย”

เราจะเห็นว่า แม้พระอินทร์ก็สรรเสริญขันติธรรม ว่าเป็นกำลังอันประเสริฐ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จสมปรารถนาทุกอย่าง แม้ความอดทนที่เป็นเรื่องเฉพาะในปัจจุบันก็มีอานิสงส์มาก พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสสรรเสริญไว้ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์ของความอดทนมี ๕ ประการ คือ ผู้อดทนย่อมเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก ย่อมเป็นผู้ไม่มากด้วยเวร คือทำให้ไม่มีเวรมีภัยกับใคร ย่อมเป็นผู้ไม่มากด้วยโทษ ย่อมเป็นผู้ไม่หลงทำกาละ เมื่อตายไปย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์อย่างเดียว”

เพราะฉะนั้น พวกเราทุกคนควรฝึกฝนกันให้ความอดทนเป็นคุณธรรมประจำตัว เป็นธรรมาภรณ์ติดตัวไปข้ามภพข้ามชาติ ให้เอาชนะคนมักโกรธด้วยการไม่โกรธ แล้วตัวเรา ก็อย่าได้เป็นคนมักโกรธด้วย อย่าได้มีเวรมีภัยต่อใคร และหมั่นฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งจนกว่าจะได้เข้าถึงพระธรรมกายกันทุกคน

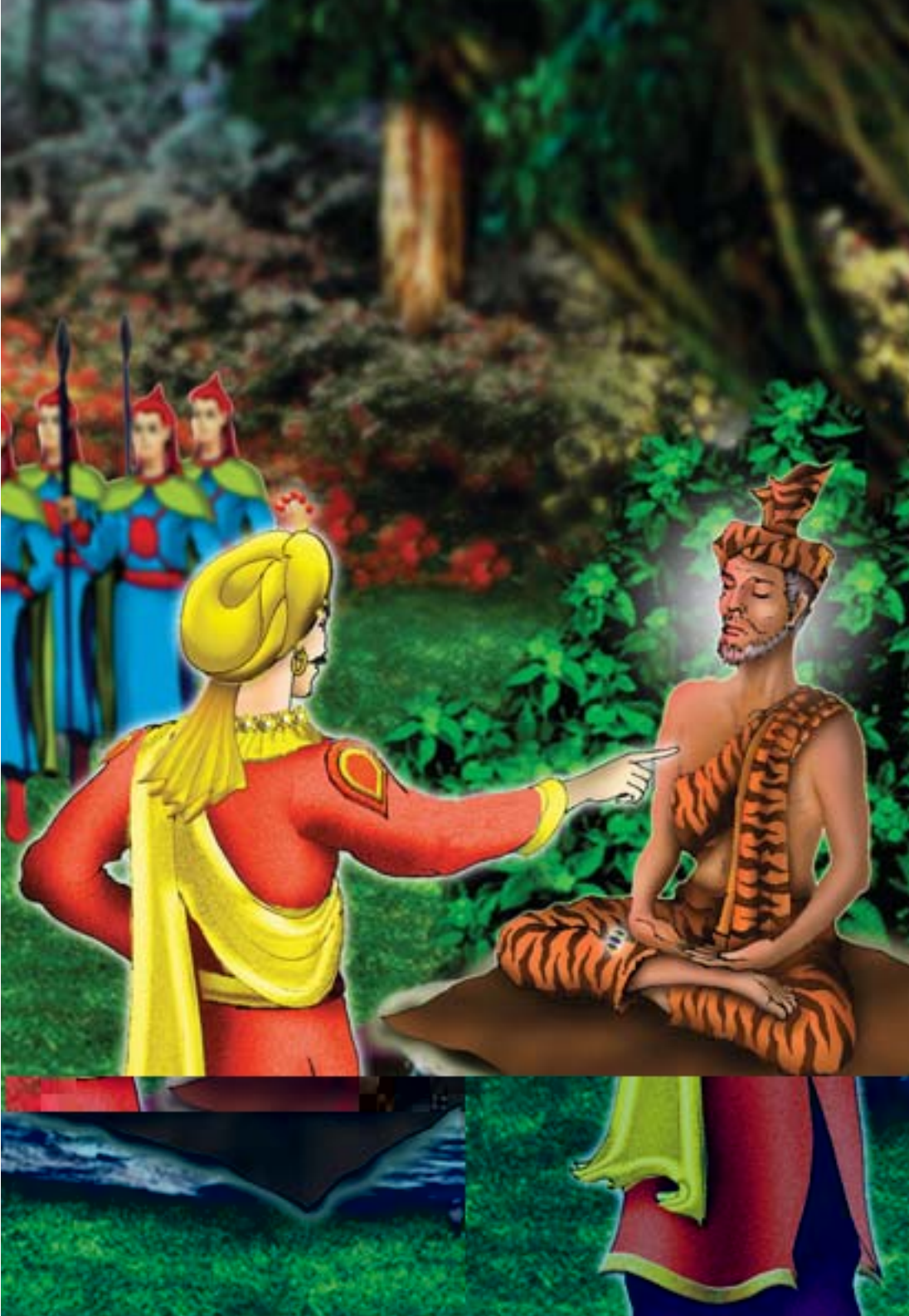

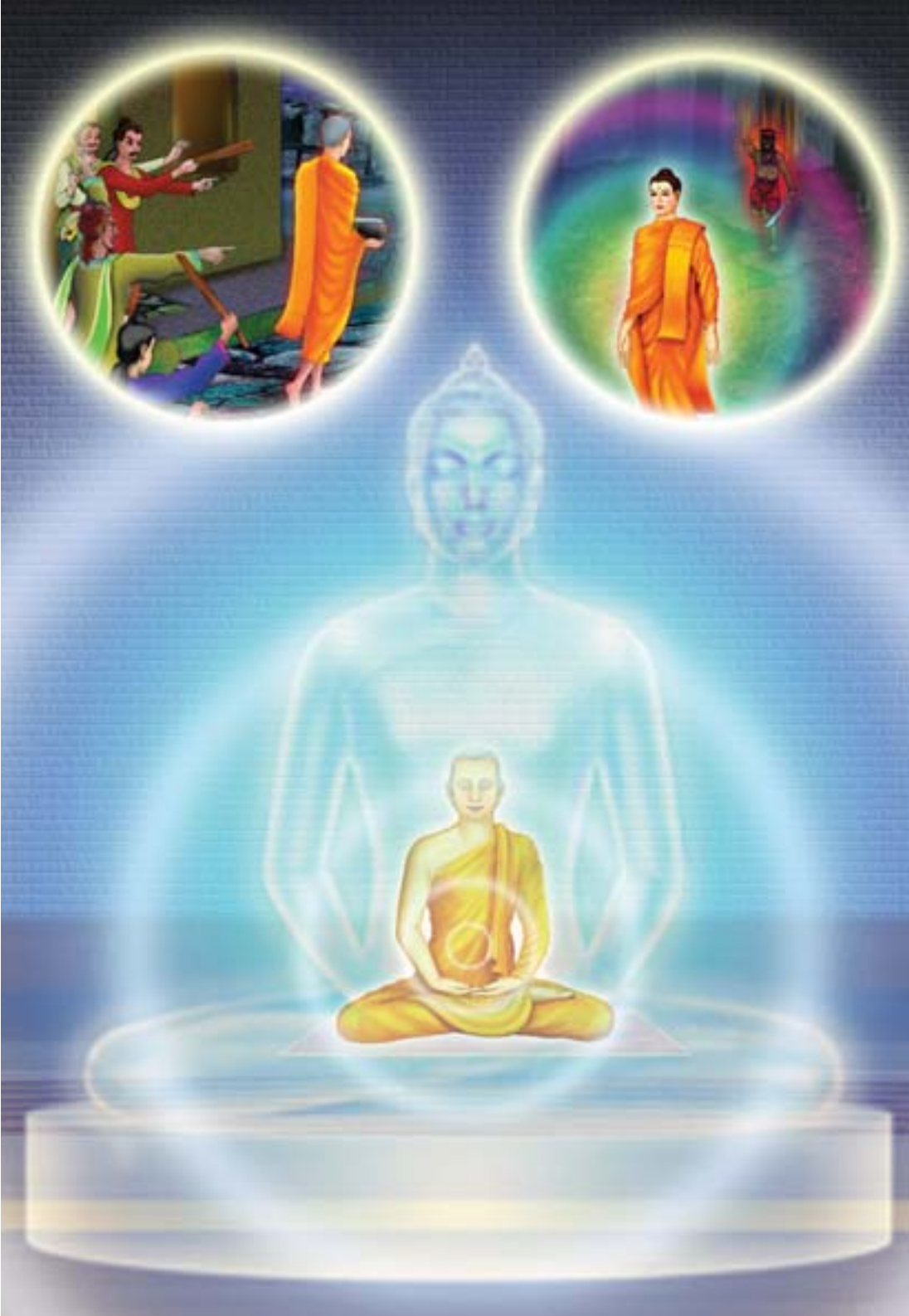

๓๔

ขันติธรรมชานะกิเลส

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์ของความอดทน ๕ ประการ คือ ผู้อดทนย่อมเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนเป็นอันมาก เป็นผู้ไม่มากด้วยเวร เป็นผู้ไม่มากด้วยโทษ เป็นผู้ไม่หลงกระทำกาละ และเมื่อตายไปย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์ของความอดทนมี ๕ ประการอย่างนี้แล

มนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนาความสงบสุขในชีวิต จึงพากันแสวงหาสิ่งที่จะเป็นที่พึ่งให้แก่ตนเอง ที่พึ่งที่ระลึกที่จะนำความสุขมาให้นั้น ไม่ได้อยู่นอกตัวเลย มีอยู่ในตัวของเรา คือ พระรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุด ปราศจากมลทินคือกิเลสอาสวะทั้งหลาย เมื่อเข้าถึงพระรัตนตรัยแล้ว จะรู้เรื่องราวของชีวิตได้ เพราะใจบริสุทธิ์ ปราศจากนิวรณธรรม เริ่มต้นด้วยการฝึกใจของเราให้หยุดนิ่งอย่างสมบูรณ์ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ หยุดในหยุด ปล่อยจิตให้ดำเนินเข้าไปสู่เส้นทางสายกลางไปเรื่อยๆจนกระทั่งใจใสบริสุทธิ์เข้าถึงธรรมกาย ก็จะสามารถรู้เห็นสิ่งต่างๆ ไปตามความเป็นจริง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ปฐมอขันติสูตร ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์ของความอดทน ๕ ประการ คือ ผู้อดทนย่อมเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนเป็นอันมาก เป็นผู้ไม่มากด้วยเวร เป็นผู้ไม่มากด้วยโทษ เป็นผู้ไม่หลงกระทำกาละ และเมื่อตายไปย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์ของความอดทนมี ๕ ประการอย่างนี้แล”

ความอดทน คือ การรักษาสภาวะของใจให้เป็นปกติ ไม่ว่าจะกระทบกับสิ่งที่พึงปรารถนา หรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม

งานทุกชิ้นในโลกที่สำเร็จขึ้นได้ จำเป็นต้องอาศัยขันติความอดทนเป็นพื้นฐาน พระพุทธองค์ตรัสยกย่องขันติธรรมว่ายกเว้นปัญญาแล้ว ขันติเป็นคุณธรรมอย่างยิ่ง

ให้ดูตัวอย่างหญ้าแพรก ซึ่งอดทนต่อทุกสภาพดินฟ้าอากาศ จึงสามารถดำรงอยู่ได้ จะร้อนหรือหนาวก็ทนได้ ไม่เฉาตาย ในวันไหว้ครู จึงนิยมนำหญ้าแพรกมาบูชาครูเพราะเป็นสัญลักษณ์แทนความอดทน ในชีวิตของเราก็เช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าเราจะเป็นผู้มีความรู้น้อย มีกำลังทรัพย์น้อย แต่ถ้ามีความขยันหมั่นเพียร และอาศัยความอดทนแล้ว ก็ย่อมประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ความอดทนนี่แหละ จะทำให้เราเป็นยอดคน จะเปลี่ยนจากคนธรรมดากลายมาเป็นพระอริยเจ้าได้

*เหมือนอย่างพระองคุลิมาลเถระ ก่อนบวชท่านฆ่าคนมามากเพราะหลงเชื่อถ้อยคำของอาจารย์ที่คิดจะฆ่าท่านทางอ้อม โดยออกอุบายว่า ถ้าอยากเรียนจบหลักสูตรวิชาที่จะทำให้ได้เป็นเจ้าโลก ก็ให้ไปตัดนิ้วมือมนุษย์มา ๑,๐๐๐ องคุลี จึงจะสอนวิชาความรู้ให้ องคุลิมาลเป็นคนฉลาดแต่ไม่ได้เฉลียวใจอาจารย์ว่าอย่างไรก็ว่าตาม จึงเที่ยวออกไปฆ่ามนุษย์แล้วตัด

---

*มก. อังคุลิมาลสูตร เล่ม ๒๑ หน้า ๑๔๑

เอานิ้วมือมาร้อยเป็นพวงมาลัยคล้องคอ จากที่เคยชื่อว่า อหิงสกุมารคือกุมารผู้ไม่เบียดเบียนใคร ก็ได้ฉายานามใหม่ว่า องคุลิมาล

เมื่อฆ่ามนุษย์หนักเข้า อกุศลจิตเข้าครอบงำ เจอใครเป็นฆ่าหมดเพื่อจะเอานิ้วมือทำให้เป็นที่หวาดผวาของคนทั้งเมือง ใครได้ยินชื่อองคุลิมาลเป็นต้องขนลุกชูชันตกอกตกใจ เหมือนมัจจุราชจะมาคร่าเอาชีวิตไปอย่างนั้น เพราะท่านเป็นผู้ที่มีฤทธิ์มีเดชมาก แม้ชายฉกรรจ์รวมกันเป็นสิบคน ยี่สิบคน เพื่อจะฆ่าท่าน ก็สู้ไม่ได้ มีแต่ถูกฆ่าตายจนหมดสิ้น ทำให้ชาวบ้านที่เคยอยู่กันเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ต้องอพยพหลบหนีเข้าไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านใหญ่ๆ

อาศัยมหากรุณาธิคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงเห็นในข่ายพระญาณว่า องคุลิมาลผู้นี้เป็นผู้ที่สั่งสมบุญเก่ามาดีเป็นหนึ่งในอสีติมหาสาวกของพระองค์ แต่เพราะไม่ได้พบกัลยาณมิตรจึงทำให้ชีวิตดำเนินผิดพลาดไปฆ่าคน และกำลังจะทำมาตุฆาต คือ ฆ่ามารดาของตนเองอันจะเป็นเหตุให้ไปสู่อเวจีมหานรก ต้องชดใช้กรรมอีกยาวนานนับภพนับชาติไม่ถ้วน จึงประสงค์จะให้ท่านหยุดทำปาณาติบาต เปลี่ยนจากผู้ดุร้ายกลายมาเป็นสมณะผู้สงบ หยุดการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตอีกต่อไป

ในเช้าตรู่ของวันนั้น พระบรมศาสดาทรงถือบาตร เสด็จ

ออกจากพระคันธกุฎีตามลำพัง ทรงปรากฏกายต่อหน้าองคุลิมาล ซึ่งกำลังวิ่งไล่มารดาของตนเอง ผู้หวังจะมาเตือนลูกชายให้หนีไปไกลๆ จะได้ไม่ถูกพระราชาจับไปประหารชีวิต เพราะพระเจ้าปเสนทิโกศลพร้อมด้วยทหารมากมาย กำลังกรีฑาทัพออกจากพระนคร เพื่อจะมาจับองคุลิมาลเพียงคนเดียว เนื่องจากองคุลิมาลถูกอกุศลเข้าครอบงำเสียแล้ว จึงไม่ได้สนใจว่าผู้ที่อยู่ข้างหน้าเป็นใคร หวังแต่จะตัดเอานิ้วมือไปให้ได้ครบ ๑,๐๐๐ จะได้เรียนวิชาเป็นเจ้าโลก

เมื่อเห็นว่ามีผู้มายืนขวางหน้า องคุลิมาลจึงเปลี่ยนจากที่จะวิ่งไล่ฆ่ามารดาของตนเอง มาเป็นไล่ล่าพระบรมศาสดาแทน องคุลีมาลถือดาบติดตามพระพุทธองค์ไปทางพระปฤษฎางค์ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบันดาลอิทธาภิสังขาร แม้ว่าองคุลิมาลจะวิ่งจนสุดกำลัง ก็ไม่อาจทันพระพุทธองค์ผู้เสด็จดำเนินไปตามปกติได้

องคุลิมาลคิดว่า น่าอัศจรรย์จริงหนอ ไม่เคยมีเลย เมื่อก่อนแม้ช้างกำลังวิ่ง ม้ากำลังวิ่ง รถกำลังแล่น เราก็ยังวิ่งตามทัน แต่ว่าเดี๋ยวนี้เราวิ่งจนสุดกำลัง ยังไม่อาจทันสมณะผู้ซึ่งเดินไปตามปกติได้ เมื่อเหนื่อยอ่อนจึงหยุดยืนกล่าวกับพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า “สมณะหยุด สมณะหยุดก่อน” พระผู้มีพระภาคเจ้า

ตรัสตอบว่า “เราหยุดแล้ว แต่ท่านยังไม่หยุด” องคุลิมาลได้ฟังแล้วก็สงสัย จึงทูลว่า “ดูก่อนสมณะ ท่านกำลังเดินอยู่กล่าวว่าหยุดแล้ว ซ้ำยังบอกข้าพเจ้าผู้หยุดแล้วว่าไม่หยุด ดูก่อนสมณะท่านหยุดแล้วเป็นอย่างไร ข้าพเจ้ายังไม่หยุดเป็นอย่างไร”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ดูก่อนองคุลิมาล เราวางอาชญาในสรรพสัตว์ จึงชื่อว่าหยุดแล้ว ส่วนท่านไม่สำรวมในสัตว์ทั้งหลาย เพราะฉะนั้นเราจึงชื่อว่าหยุดแล้ว ส่วนท่านยังไม่หยุด” องคุลิมาลเป็นคนมีปัญญา ได้ฟังนัยอันลึกซึ้งเช่นนั้นก็กลับได้สติขึ้นมา จึงทิ้งดาบลงไปในเหวลึก แล้วทูลว่า “ข้าแต่สมณะท่านมาถึงป่าใหญ่เพื่อจะสงเคราะห์ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจักละบาปและฟังถ้อยคำของท่าน” แล้วจึงทูลขอบรรพชากับพระพุทธองค์

นับแต่ท่านบวชแล้ว เศษกรรมยังตามมารังควานท่านทั้งกายและใจอยู่ตลอดเวลา เวลานั่งสมาธิก็มีภาพของเจ้ากรรม-นายเวรตามมารังควาน ทำให้ใจไม่สงบ เวลาออกบิณฑบาตในยามเช้า มหาชนผู้ที่สูญเสียญาติอันเป็นที่รัก เพราะถูกองคุลิมาลฆ่า วันแรกๆ จากที่ได้ยินว่า พระองคุลิมาลออกมาบิณฑบาต ก็พากันวิ่งหลบหนีเข้าบ้าน เพราะกลัวจะถูกฆ่า ท่านจึงได้แต่อุ้มบาตรเปล่ากลับวัดไป ภายหลังมหาชนเปลี่ยนจากกลัวมาเป็นเกลียด จึงพากันขว้างปาก้อนหินใส่ท่าน บาตรแตกบ้าง หัวแตกบ้าง จีวรเปื้อนเลือด เดินโซกลับวัดพระเชตวัน ช่างน่าเวทนายิ่งนัก

พระผู้มีพระภาคเจ้าทอดพระเนตรเห็นท่านองคุลิมาลเดินมาแต่ไกล ได้ตรัสให้กำลังใจว่า “เธอจงอดทนเถอะ ผลกรรมที่ได้รับในชาตินี้ ไม่ได้เพียงเศษเสี้ยวที่จะต้องไปรับในมหานรกซึ่งเผ็ดร้อนกว่านี้มากมายหลายเท่านัก” พระองคุลิมาลอาศัยความอดทนมีขันติธรรมเป็นเลิศ หมั่นฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งเรื่อยไป ในที่สุด ท่านสมปรารถนาได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ ไม่ต้องเวียนว่ายในสังสารวัฏอีกต่อไป

จากเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า อาศัยความอดทนเพียงอย่างเดียวสามารถเปลี่ยนจากปุถุชนคนธรรมดาให้กลายมาเป็นพระอริยเจ้าได้ การจะสร้างบารมีอะไรสักอย่าง ก็ต้องอาศัยความอดทนทั้งนั้น โดยเฉพาะการสร้างบารมีเป็นทีมเพื่อไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรมนั้น ต้องอาศัยกำลังใจที่สูงส่ง ต้องใช้ความอดทนเป็นตบะธรรมอันสูงสุด

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสรรเสริญว่า “ขันติคือความอดทนเป็นตบะอย่างยิ่ง” อุปสรรคแม้สูงตระหง่านเทียมฟ้า ก็สามารถพังทลายลงมาให้ราบเป็นหน้ากลองได้ เพราะอาศัยความอดทนนี่แหละ กิเลสอาสวะต่างๆ ที่ห่อหุ้มนอนเนื่องอยู่ในจิตใจ มานับภพนับชาติไม่ถ้วน จะถูกขจัดออกไปได้ ความอดทนเป็นตบะที่จะแผดเผาให้กิเลสเร่าร้อน เมื่อกิเลสเร่าร้อนก็หลุดร่อนออกจากใจของเรา

ดังนั้น ให้ทุกท่านหมั่นฝึกฝนอบรมตนเอง ให้เป็นผู้มีความอดทนเป็นเลิศ มีความอดทนเป็นธรรมาวุธที่จะเอาชนะกิเลสอาสวะทั้งปวง และก็ให้หมั่นนั่งธรรมะ กลั่นกาย วาจา ใจ ให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ หยุดนิ่งเป็นประจำสม่ำเสมอ ทำกันไปจนกว่าจะเข้าถึงพระธรรมกายกันทุกคน

๓๕

ขันติและเมตตา พาสู่ดุสิตบุรี

ดูก่อนภิกษุ เธอบวชในพระศาสนาของพระพุทธเจ้าผู้ไม่โกรธ ทำไมจึงทำความโกรธเล่า โบราณกบัณฑิตทั้งหลายเมื่อเครื่องประหารตั้งพันตกลงบนร่างกาย เมื่อถูกเขาตัดมือเท้า หู และจมูก ก็ยังไม่กระทำความโกรธแก่คนอื่น

ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกเรานี้ ไม่มีอะไรเป็นของใหม่ ไม่ว่าจะเป็นสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ หรือปัญหาอื่นๆ อีกมากมาย ล้วนเป็นสิ่งที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีต เพียงแต่เปลี่ยนรูปแบบไปตามกาลเวลา ปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งมักทำให้เราเสียขวัญ ตื่นตระหนกตกใจกลัว จนไม่กล้าทำอะไร แท้ที่จริงแล้วปัญหาไม่ได้ทำให้คนย่ำแย่ แต่วิธีมองปัญหาต่างหากที่ทำให้คนต้องย่ำแย่อยู่ทุกวันนี้

หากมีปัญหาเกิดขึ้น สิ่งแรกที่ต้องทำคือตั้งสติ หยุดความคิดฟุ้งซ่าน หยุดความกระวนกระวาย ทำใจให้สงบ เพื่อเรียกขวัญและกำลังใจให้กลับคืนมา ใจที่สงบเป็นใจที่มีพลัง ทั้งพลังแห่งสติปัญญา และพลังแห่งความสำเร็จ

ถ้ากำลังใจดี แม้เกิดปัญหาก็ไม่เป็นปัญหา เพราะสามารถขจัดได้ด้วยปัญญา เมื่อมีกำลังใจ ปัญหาและอุปสรรคก็กลายเป็นเรื่องเล็ก แล้วทุกอย่างจะผ่านไปด้วยดี

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ชาดก ว่า

“ดูก่อนภิกษุ เธอบวชในพระศาสนาของพระพุทธเจ้าผู้ไม่โกรธ ทำไมจึงทำความโกรธเล่า โบราณกบัณฑิตทั้งหลาย เมื่อเครื่องประหารตั้งพันตกลงบนร่างกาย เมื่อถูกเขาตัดมือ เท้า หู และจมูก ก็ยังไม่กระทำความโกรธแก่คนอื่น”

ทุกคนที่เกิดมา ต่างก็อยู่ในระหว่างกำลังฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้สมบูรณ์ คำว่าสมบูรณ์ คือ มุ่งกำจัดความโลภ ความโกรธ ความหลงออกจากใจ ขจัดกิเลสอาสวะทั้งหลาย ทั้งอนุสัยกิเลสและสังโยชน์เบื้องต่ำเบื้องสูงให้หมดสิ้นไป หากเป็นภิกษุก็ต้องเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ ดังเช่นพระดำรัสข้างต้น ที่พระพุทธองค์ทรงมุ่งให้ภิกษุกำจัดความโกรธออกจากใจ ไม่ให้เป็นคนมักโกรธ เจ้าอารมณ์ แต่ให้เป็นผู้เยือกเย็นด้วยกรุณา ผ่องแผ้วด้วยปัญญา แม้จะถูกประทุษร้ายหมายเอาชีวิต ก็ไม่คิดโกรธแค้นหรือประทุษร้ายตอบ เพราะหนทางไปนิพพานมีแต่ความสงบเยือกเย็น ซึ่งสวนทางกับโกรธเคือง ขุ่นข้องหมองใจ ความรุ่มร้อน ฉะนั้น พระพุทธองค์จึงสอนให้ภิกษุกำจัดความโกรธเสีย

*ในครั้งพุทธกาล เมื่อครั้งที่ภิกษุสงฆ์นั่งสนทนากันในโรงธรรมสภา เกี่ยวกับเรื่องที่พระเทวทัตออกอุบาย ปลงพระชนม์พระพุทธเจ้า ด้วยการว่าจ้างนายขมังธนู กลิ้งศิลาและให้ปล่อยช้างนาฬาคิรี ภิกษุรูปหนึ่งได้ฟังแล้ว เกิดความโกรธเคืองต่อพระเทวทัตขึ้นมา ที่เป็นคนอกตัญญูไม่รู้บุญคุณของพระบรมศาสดา เมื่อพระบรมศาสดาเสด็จมา ทรงทราบ

*มก. จุลลธรรมปาลกุมาร เล่ม ๕๘ หน้า ๗๖๕

เรื่องแล้วตรัสสอนว่า

“ดูก่อนภิกษุ เธอบวชในพระศาสนาของพระพุทธเจ้าผู้ไม่มีความโกรธ ทำไมจึงทำความโกรธเล่า โบราณกบัณฑิตทั้งหลาย เมื่อเครื่องประหารตั้งพันตกลงบนร่างกาย เมื่อถูกเขาตัดมือ เท้า หู และจมูก ก็ยังไม่กระทำความโกรธแก่คนอื่นเลย แล้วทำไมเธอไม่ประพฤติตามเราผู้เป็นตถาคตเล่า” เมื่อทรงสอนภิกษุไม่ให้ผูกโกรธพระเทวทัตแล้ว ก็ตรัสสอนต่อไปว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มิใช่บัดนี้เท่านั้น ที่เทวทัตพยายามฆ่าเรา ในชาติก่อนๆ เทวทัตก็หาโอกาสทำร้ายเราเรื่อยมา แต่เทวทัตก็ไม่อาจทำได้ แม้สักว่าความสะดุ้งตกใจให้บังเกิดขึ้นแก่เราเลย ในกาลก่อน ในเวลาที่เราเป็นธรรมบาลกุมาร เทวทัตทำเราผู้เป็นบุตรของตนเองให้ถึงความสิ้นชีวิต ถึงกระนั้นเราก็ไม่มีความโกรธเคืองในเทวทัตเลย” แล้วทรงนำเรื่องในอดีตมาเล่าให้ภิกษุสงฆ์ได้รับฟังว่า

ในอดีตกาล เมื่อพระเจ้ามหาปตาปะครองราชสมบัติอยู่ในเมืองพาราณสี พระโพธิสัตว์บังเกิดในพระครรภ์ของพระนางจันทาเทวี อัครมเหสีของพระเจ้ามหาปตาปะ พระประยูรญาติขนานนามพระโพธิสัตว์ว่า **ธรรมบาล**

ในเวลาที่ธรรมบาลกุมารมีอายุได้ ๗ เดือน พระมารดา

ให้สรงสนานกุมาร โดยใช้น้ำผสมด้วยของหอม ตบแต่งพระกุมารด้วยภูษาอาภรณ์ชั้นเลิศ แล้วให้ประทับนั่งเล่นด้วยความรักและความเอ็นดู แม้เห็นพระราชาเสด็จมา พระนางก็มิได้เสด็จลุกขึ้นรับ จึงทำให้พระราชาทรงกริ้ว ที่พระนางไม่ยอมออกมาต้อนรับเหมือนแต่ก่อน

เมื่อเสด็จกลับไปประทับนั่งบนราชอาสน์ ก็ทรงพิจารณาด้วยความโกรธเคืองว่า ที่มเหสีของเราเป็นเช่นนี้ก็เพราะทารกนี้เป็นเหตุ จึงทรงรับสั่งให้เรียกเพชฌฆาตที่ใจเหี้ยมโหด เข้ามาในพระราชฐานชั้นใน เมื่อเพชฌฆาตเข้ามาถวายบังคมแล้ว พระเจ้ามหาปตาปะรับสั่งว่า เจ้าจงรีบไปนำธรรมบาลกุมารมา

เพชฌฆาตรับบัญชาแล้ว ก็เข้าไปแย่งชิงพระกุมารในห้องของพระเทวีโดยไม่เกรงใจ ได้นำพระกุมารมาวางลงบนแผ่นกระดานที่ได้เตรียมมา ฝ่ายพระนางจันทาเทวีทรงร่ำไห้วิ่งตามมาข้างหลังเพชฌฆาต พระราชารับสั่งว่า “เจ้าจงตัดมือทั้งสองของธรรมบาลกุมาร” พระเทวีทูลอ้อนวอนว่า “ข้าแต่มหาราช บุตรของหม่อมฉันเพิ่งมีอายุได้ ๗ เดือน ยังอ่อนอยู่ ไม่รู้เรื่องอะไร บุตรของหม่อมฉันไม่มีความผิด ถึงแม้ความผิดจะยิ่งใหญ่เพียงใด ก็ควรจะมีในหม่อมฉันผู้เดียว เพราะฉะนั้นขอพระองค์จงรับสั่งให้ตัดมือทั้งสองของหม่อมฉันเถิด”

พระราชาเห็นพระนางแสดงความรักต่อพระกุมารมากถึงเพียงนั้น ก็ยิ่งอิจฉา และโกรธเคืองยิ่งขึ้น จึงตรัสว่า “ท่านอย่าชักช้า จงตัดมือตัดเท้าทั้งสองเสีย” เพชฌฆาตก็สับมือตัดเท้าทั้งสองของพระกุมารด้วยขวานอันคมกริบ ธรรมบาลกุมารแม้จะถูกตัดมือตัดเท้าก็ไม่ร้องไห้ ทรงอดกลั้นต่อทุกขเวทนาด้วยขันติธรรมและเมตตาธรรม ส่วนพระนางจันทาเทวีได้รวบรวมเอามือ และเท้าที่ขาดใส่ไว้ในพกมีโลหิตไหลอาบพระองค์ทรงปริเวทนาปริ่มว่าจะขาดใจ

นายเพชฌฆาตทูลถามว่า “ข้าแต่สมมติเทพ ข้าพระองค์กระทำตามพระบัญชาแล้ว กิจของข้าพระองค์เสร็จแล้วหรือ” พระราชาตรัสว่า “ยังไม่เสร็จ เจ้าจงตัดศีรษะธรรมบาลกุมารเดี๋ยวนี้” พระนางจันทาเทวีได้กล่าวอ้อนวอนด้วยความรักบุตรว่า “หม่อมฉันผู้เดียวที่ตัดความเจริญ ทำความผิดต่อพระองค์ ขอพระองค์ได้ทรงโปรดปล่อยธรรมบาลกุมารนี้เสีย แล้วให้ตัดศีรษะของหม่อมฉันแทนเถิด” พระราชาไม่ทรงรับฟังคำทัดทานคำอ้อนวอนของนาง ได้รับสั่งให้ตัดศีรษะของธรรมบาลกุมารแล้วให้ทำอสิมาลกะ คือ การโยนร่างของพระกุมารขึ้นไปในอากาศแล้วเอาปลายดาบรับร่าง จากนั้นก็ฟันร่างของพระกุมารให้เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย โปรยลงบนท้องพระโรง

พระนางจันทาเทวีทรงร้องไห้คร่ำครวญ ด้วยความ

อาลัยรักในพระกุมาร ทำให้พระหทัยของพระนางแตกสลายไป ได้สิ้นพระชนม์ลง ณ ที่นั้นเอง

ฝ่ายพระราชาเองก็ไม่อาจดำรงอยู่บนบัลลังก์ได้ ทรงเกิดความรุ่มร้อนทั่วสรรพางค์กาย กลิ้งตกลงบนท้องพระโรง พื้นที่เรียบสนิทก็แยกออกเป็นสองส่วน แผ่นดินทึบหนาถึงสองแสนสี่หมื่นโยชน์ ไม่อาจรองรับโทษทัณฑ์ของพระราชาได้ จึงแยกออกเป็นช่อง เปลวไฟจากอเวจีมหานรก ได้หอบเอาพระเจ้า-มหาปตาปะ ฉุดลงไปในอเวจีมหานรกทันที ส่วนธรรมบาลกุมาร ผู้มีขันติธรรม และมีเมตตาธรรมอันเป็นปรมัตถบารมี ละโลกแล้วก็ได้ไปเสวยสุขอยู่ในสวรรค์ชั้นดุสิต

จากเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า ขันติและเมตตาธรรม เป็นตบะ-ธรรมชั้นเยี่ยม สำหรับผู้ที่มุ่งฝึกฝนอบรมตนเอง เพื่อก้าวขึ้นสู่ความเป็นยอดของนักสร้างบารมี พระพุทธองค์ทรงสอนให้เรารู้จักอดทน เวลามีความโกรธเกิดขึ้น เราก็ต้องรู้เท่าทันว่านี่คือกิเลสโทสะ แล้วรีบหยุดความโกรธ ด้วยการทำใจหยุดนิ่งเฉยๆ ไม่นานความโกรธนั้นก็จะดับไป ตอนแรกๆ ความโกรธอาจจะพลุ่งพล่านอยู่ในใจ แต่ก็ไม่ถึงกับหลุดออกมาข้างนอกให้คนอื่นได้ยิน พอเราหยุดนิ่งสักพักหนึ่ง ความโกรธ ความขุ่นข้องหมองใจนั้นก็จะจางหายไป เพราะฉะนั้นอย่าเก็บความโกรธหรือความผูกพยาบาทไว้ เพราะสิ่งนี้จะเผาจิตใจให้ไหม้เกรียม สิ่งที่

ควรจะอยู่ในใจของเรา คือ ขันติธรรมและเมตตาธรรม ฉะนั้น ให้หมั่นแผ่เมตตาไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลายให้ได้ทุกๆ วัน หากทำได้เช่นนี้ จิตใจเราจะสงบเยือกเย็น ใจจะใสละเอียด และจะทำให้เราได้เข้าถึงพระรัตนตรัยได้รวดเร็วขึ้น

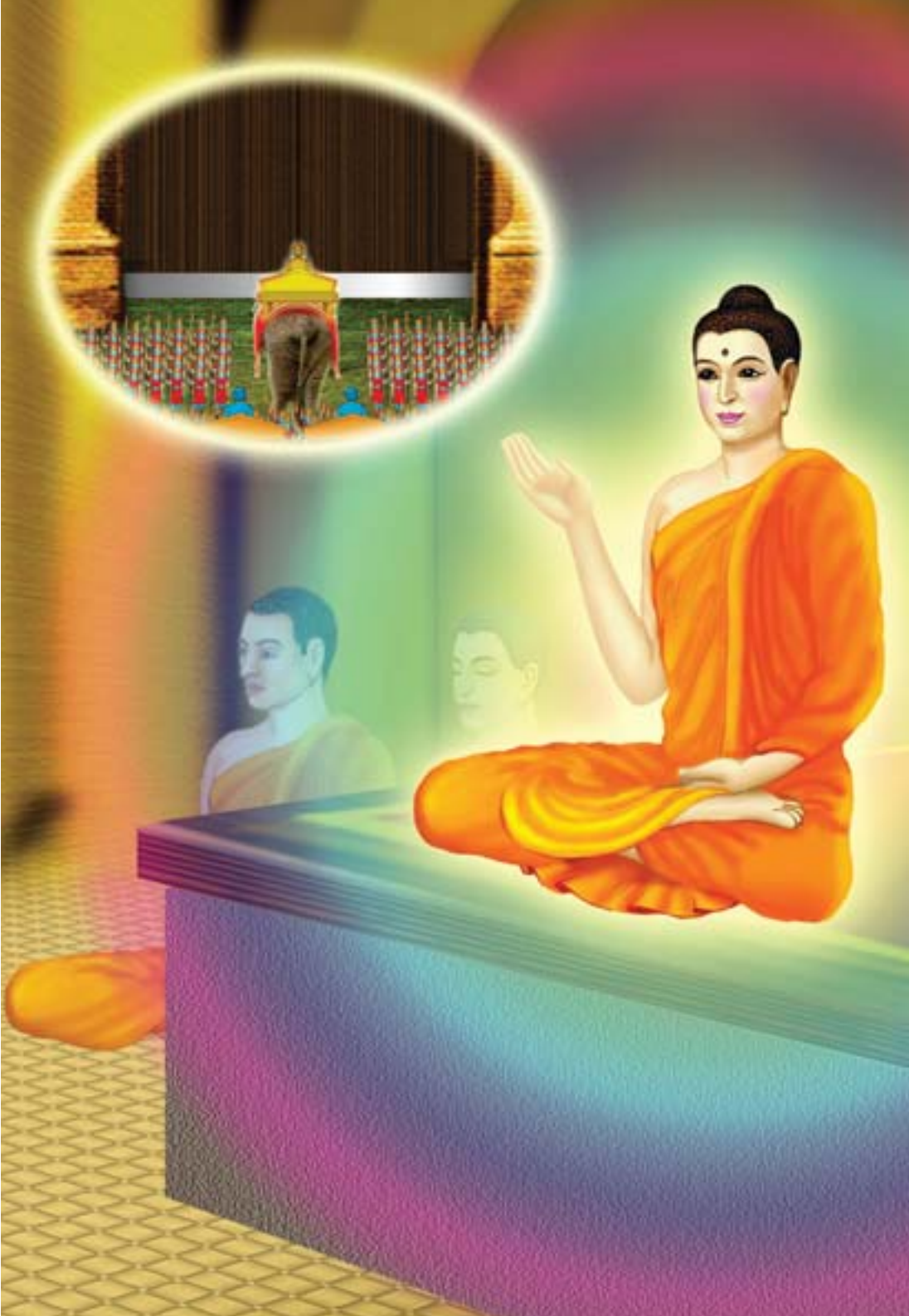

๓๖

มงคลที่ ๒๘
เป็นคนว่าง่าย

มหาสมุทรแห่งคุณธรรม

ผู้ปรารถนาความสุขที่มั่นคง
พึงเว้นมิตรชั่วเสีย
พึงคบบุรุษผู้สูงสุด
และพึงตั้งอยู่ในโอวาทของท่าน

ในชีวิตของนักสร้างบารมี การมีกัลยาณมิตรคอยช่วยเหลือ ชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ถือเป็นความโชคดีอย่างยิ่ง ยิ่งถ้าเราเป็นคนว่าง่าย อดทนต่อคำตักเตือนสั่งสอน และปฏิบัติตามคำสอนของผู้มีคุณธรรมนั้น ด้วยความเคารพอ่อนน้อม จะส่งผลให้ชีวิตของเราเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เพราะฉะนั้นให้หมั่นประพฤติปฏิบัติธรรมกันให้สม่ำเสมอ เพื่อจิตใจของเราจะได้ผ่องใส แล้วจะเป็นคนว่าง่าย พร้อมที่จะรองรับคุณธรรมที่สูงยิ่งๆ ขึ้นไปจากกัลยาณมิตร

มีพระบาลีว่าไว้ใน ขุททกนิกาย เถรคาถา ว่า

“ปาปมิตฺเต วิวชฺเชตฺวา ภเชยฺยุตฺตมปุคฺคเล
โอวาเท จสฺส ติฏฺเฐยฺย ปตฺเถนฺโต อจลํ สุขํ

ผู้ปรารถนาความสุขที่มั่นคง พึงเว้นมิตรชั่วเสีย พึงคบบุรุษผู้สูงสุด และพึงตั้งอยู่ในโอวาทของท่าน”

คนว่าง่ายมีความเคารพเชื่อฟัง และตั้งอยู่ในโอวาทของผู้มีคุณธรรม ย่อมจะได้รับการถ่ายทอดคุณงามความดี จะเป็นที่มานอนแห่งสิริมงคลทั้งปวง โสวจัสสตา คือ ความเป็นผู้ว่าง่ายจะเกิดขึ้นกับเราได้ก็ต่อเมื่อเรามีความสำนึกอยู่เสมอว่า ยังมีสิ่งที่เราจะต้องฝึกฝนอบรมตนเองอีกมาก แล้วหมั่นสังเกต หมั่นแสวงหาความรู้ และคุณธรรมจากผู้อื่นอยู่เสมอ เมื่อพบแล้ว

ก็ยินดีให้ท่านผู้รู้แนะนำสั่งสอนโดยไม่มีจิตเพ่งโทษไม่ดื้อรั้นดันทุรัง หรือทำให้ท่านเกิดความขัดเคือง แต่ให้ตระหนักในความมีเมตตาและความเสียสละของท่านที่ช่วยแนะนำสั่งสอนให้เราเป็นคนดี

ความเป็นคนว่าง่ายเป็นทางมาแห่งความเจริญ และเป็นคุณธรรมของคนทุกระดับชั้นและทุกวัย ถ้าเราเป็นผู้น้อยเมื่อผิดพลาดก็จะมีผู้ใหญ่คอยตักเตือน ถ้าเป็นผู้เสมอกัน เพื่อนๆ ก็กล้าชี้แนะ แม้เป็นผู้ใหญ่ถ้าหากฝึกเปิดใจให้กว้าง ทำใจให้กล้ารู้จักรับฟังเหตุผลของผู้น้อยที่แนะนำด้วยความปรารถนาดี ก็จะมีแต่ความเจริญ นับว่ามีสิริมงคลติดตัวความเป็นคนน่ารักก็จะบังเกิดขึ้น

*เหมือนในสมัยพุทธกาล มีภิกษุรูปหนึ่งอุปสมบทได้ ๕ พรรษา เมื่อเรียนกัมมัฏฐานแล้ว ท่านได้ลาอาจารย์และพระ-อุปัชฌาย์ ไปบำเพ็ญเพียรอยู่ในป่า พอครบ ๓ เดือนออกพรรษาแล้ว ท่านก็ยังไม่บรรลุคุณวิเศษอะไร จึงเกิดความท้อแท้ใจเลยละทิ้งความเพียร แล้วเดินทางกลับ ไม่ปฏิบัติตามโอวาทของอุปัชฌาย์อาจารย์ เมื่อพระอุปัชฌาย์ทราบเข้า จึงมาให้กำลังใจ และก็ได้พาท่านไปเข้าเฝ้าพระศาสดา พระบรมศาสดา

---

*มก. สังวรชาดก เล่ม ๖๐ หน้า ๘๕

ทรงทราบว่า ภิกษุรูปนี้ ในอดีตชาติเคยเป็นคนว่าง่าย และอยู่ในโอวาทของพระองค์มาก่อน จึงตรัสว่า

“ภิกษุ ทำไมเธอถึงได้ทอดทิ้งความเพียรเสียเล่า ผลอันเลิศในพระศาสนานี้ คือพระอรหัตตผล ย่อมไม่มีแก่บุคคลผู้เกียจคร้าน มีแต่ผู้ที่มีความเพียรเท่านั้น ที่จะมีสิทธิ์บรรลุธรรมได้ ในอดีตเธอเองก็เคยเป็นคนมีความเพียร อดทนต่อโอวาทของครูบาอาจารย์ ดังนั้นแม้จะเป็นน้องคนสุดท้องในบรรดาโอรส ๑๐๐ พระองค์ของพระเจ้าพาราณสี ในที่สุดเธอก็ยังได้เป็นพระราชา”

แล้วพระองค์ทรงเล่าเรื่องในอดีตให้ฟังว่า พระภิกษุรูปนี้เคยเกิดเป็นโอรสองค์สุดท้องของพระเจ้าพาราณสี ชื่อ สังวร-กุมาร เป็นคนว่าง่าย เชื่อฟังคำแนะนำของพระโพธิสัตว์ ซึ่งเป็นมหาอำมาตย์ ได้ทรงผูกใจของมหาชนด้วยการบำเพ็ญสังคห-วัตถุธรรม จนเป็นที่รักของทุกคน เมื่อพระเจ้าพาราณสีใกล้จะสวรรคต พระองค์ได้ตรัสกับเหล่าอำมาตย์ว่า “โอรสทุกพระองค์มีสิทธิ์เป็นเจ้าของเศวตฉัตรทั้งนั้น แต่ใครครองใจพวกท่านได้ก็จงให้เศวตฉัตรแก่ผู้นั้น”

เมื่อพระเจ้าพาราณสีสวรรคตแล้ว พวกอำมาตย์ก็ประชุมกัน และต่างก็เห็นตรงกันว่า พระโอรสองค์สุดท้อง คือ สังวรกุมาร ครองใจประชาชนได้มากกว่าใคร จึงพร้อมใจกันยก

เศวตฉัตรให้ ฝ่ายพระกุมารอีก ๙๙ พระองค์ ซึ่งประทับอยู่ในชนบทที่พระบิดาประทานให้ เมื่อทราบข่าวแล้ว จึงปรึกษากันว่าจะรวมตัวกันยกเศวตฉัตร ถวายแด่เชษฐาองค์โตแทน ดังนั้นได้พากันไปล้อมพระนครไว้ แล้วส่งหนังสือถึงพระเจ้าสังวรว่า “จงคืนเศวตฉัตรมา มิฉะนั้นก็จะต้องรบกัน”

พระเจ้าสังวรตรัสถามอำมาตย์โพธิสัตว์ว่าควรทำอย่างไรดี พระโพธิสัตว์กราบทูลแนะนำ “ให้แบ่งราชสมบัติเป็น ๙๙ ส่วน ถวายแด่เจ้าพี่ทั้งหมด แล้วส่งสาสน์เชิญให้มารับ เพราะไม่มีความประสงค์จะรบ”

พระเชษฐาองค์โตพระนามว่า **อุโบสถกุมาร** พอได้รับสาสน์แล้วก็เรียกน้องๆ มาตรัสว่า “น้องเล็กของเราไม่ได้ตั้งตนเป็นศัตรู และยังมอบราชสมบัติให้แก่พวกเราทุกคนด้วย แต่พวกเราจะครองเศวตฉัตรพร้อมๆ กัน คงเป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นพวกเราจงให้เศวตฉัตรแก่น้องเล็กองค์เดียวเถิด” แล้วทั้งหมดก็เดินทางไปมอบราชสมบัติคืน

เมื่อเสด็จไปถึง เจ้าชายอุโบสถได้ทอดพระเนตรเห็นสิริราชสมบัติของพระอนุชา และได้ทรงใคร่ครวญถึงความประสงค์ของพระบิดาแล้ว จึงทูลถามพระเจ้าสังวรว่า “น้องพี่เจ้ามีศีลาจารวัตรข้อไหน จึงสถิตอยู่เหนือพี่ๆ และด้วยศีลาจาร-

วัตรข้อไหน หมู่ญาติทั้งหลายที่มาประชุมกันจึงไม่ย่ำยีข่มเหงเจ้า”

พระเจ้าสังวรตรัสตอบว่า “หม่อมฉันไม่ได้ริษยาสมณะทั้งหลาย มีแต่นอบน้อมท่านด้วยความเคารพ สมณะเหล่านั้นจึงพร่ำสอนหม่อมฉัน หม่อมฉันฟังคำของสมณะแล้ว ก็ไม่เคยดูหมิ่นใจของหม่อมฉันยินดีในธรรม เจ้าหน้าที่พนักงานแผนกต่างๆ หม่อมฉันก็ไม่เคยตัดเบี้ยเลี้ยง และไม่ได้ตัดบำเหน็จบำนาญให้ลดลง อำมาตย์ผู้ใหญ่ และข้าราชการผู้มีความสามารถของหม่อมฉันมีอยู่ และได้ช่วยกันบำรุงพระนครให้สมบูรณ์ แม้พวกพ่อค้าที่มาจากต่างเมือง หม่อมฉันก็ช่วยจัดการอารักขาให้เขาเหล่านั้น”

อุโบสถกุมารได้สดับคุณของพระเจ้าสังวรแล้วจึงตรัสว่า “ดีแล้ว น้องได้ปกครองราชสมบัติ และหมู่ญาติโดยธรรม เป็นผู้มีพระปรีชาสามารถ ได้เกื้อกูลต่อพระประยูรญาติ ดังนั้นศัตรูทั้งหลายก็จะไม่มาเบียดเบียน”

พระเจ้าสังวรได้ทรงประทานยศใหญ่แก่เจ้าพี่ทุกๆ พระองค์ เจ้าพี่เหล่านั้น ประทับอยู่ในราชสำนักถึงครึ่งเดือนก่อนจะกลับก็ทูลว่า “เจ้าพี่ทุกองค์จะคอยระวังพวกโจรในชนบทให้ ขอพระองค์จงเสวยสุขในราชสมบัติเถิด” เพราะพระเจ้า-สังวรมหาราชได้ดำรงอยู่ในโอวาทของมหาอำมาตย์โพธิสัตว์

ตลอดพระชนมายุของพระองค์จึงเสวยราชสมบัติอย่างมีความสุข เมื่อละโลกแล้ว ก็เสด็จไปสู่สุคติโลกสวรรค์

เมื่อจบพระธรรมเทศนา พระบรมศาสดาก็ตรัสกับภิกษุรูปนั้นว่า “ภิกษุ ในกาลก่อนเธอก็เคยเป็นคนว่าง่าย แต่บัดนี้ทำไมเธอจึงไม่ปรารภความเพียรเล่า” แล้วทรงแสดงอริยสัจ ๔ ภิกษุรูปนั้นได้สติ และปล่อยใจไปตามกระแสพระธรรมเทศนา ใจหยุดนิ่งเข้าไปตามลำดับ จนได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน

จากเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า ความเป็นคนว่าง่าย จะเป็นทางมาแห่งความสุขความเจริญ และคุณธรรมความดีทุกอย่าง เป็นปัจจัยให้ได้บรรลุธรรม เพราะฉะนั้นให้พวกเราทุกคน ฝึกที่จะลดตัวของเราลงต่ำ เพื่อยกใจให้สูงขึ้น เหมือนมหาสมุทรเป็นที่รองรับแม่น้ำทุกสายที่ไหลมาจากทั่วทุกสารทิศ ให้คำแนะนำของยอดกัลยาณมิตรได้มาช่วยเติมส่วนที่พร่อง และเสริมให้เราเป็นผู้มีจิตใจสูงส่ง เปี่ยมล้นด้วยคุณธรรมของยอดนักสร้างบารมีที่จะมุ่งไปสู่พระนิพพาน ให้ฝึกฝนความเป็นคนว่าง่ายควบคู่กับการฝึกทำใจหยุดใจนิ่ง จนกว่าจะเข้าถึงพระธรรมกายกันทุกคน

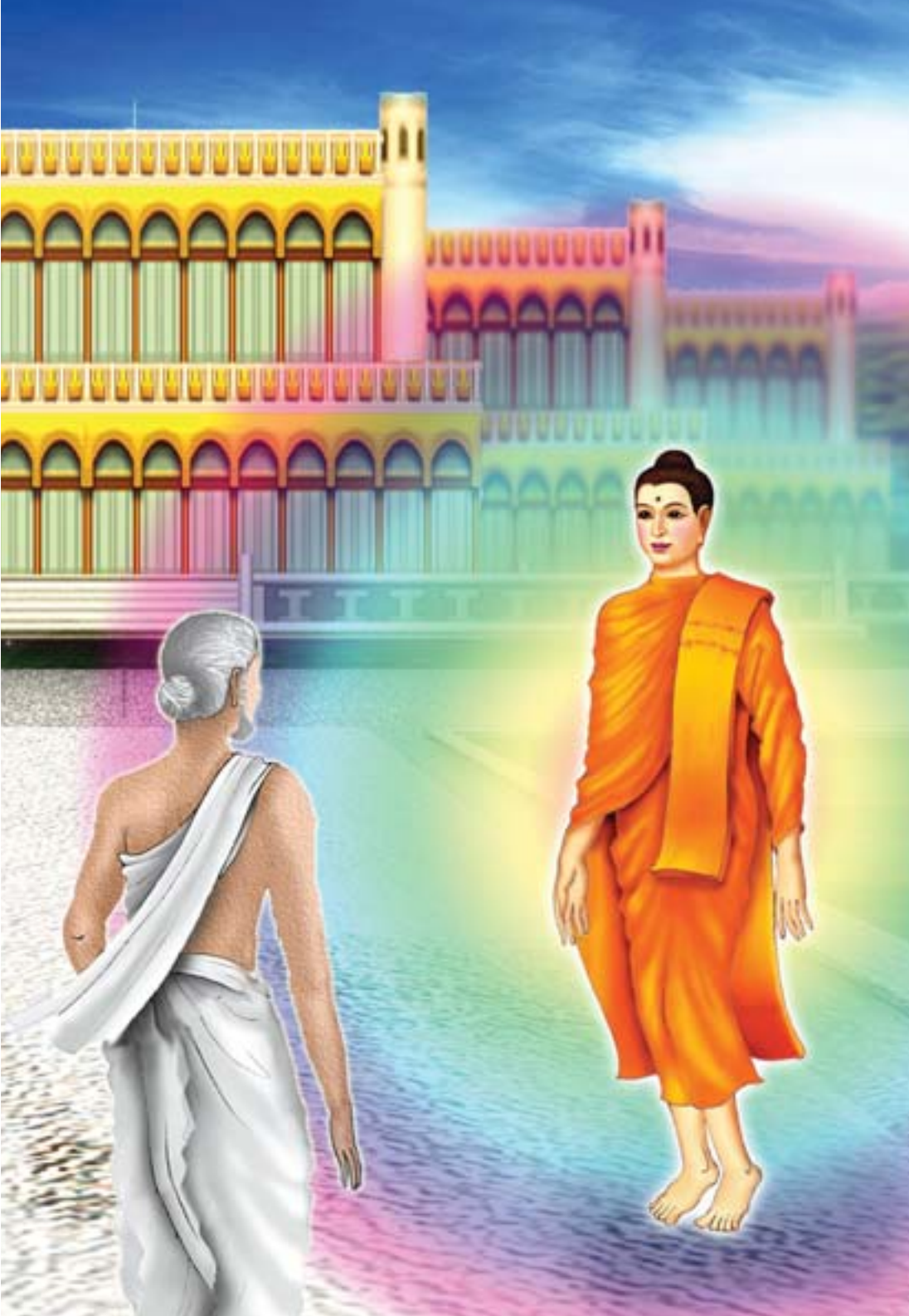

ทางมาแห่งคุณธรรม

ภิกษุผู้มีความเคารพอย่างแรงกล้าในพระศาสดา มีความเคารพในพระธรรม มีความเคารพในพระสงฆ์ มีความเคารพในสมาธิ มีความเคารพในการศึกษา มีความเคารพในความไม่ประมาท มีความเคารพในการปฏิสันถาร เป็นผู้ไม่ควรเพื่อความเสื่อม ย่อมมีในที่ใกล้พระนิพพาน

ความบริสุทธิ์เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข ความสุขเกิดจากการฝึกใจให้ใสสะอาด บริสุทธิ์ ถ้าเราเจริญภาวนาทุกวัน ก็ยิ่งเป็นการเพิ่มเติมความบริสุทธิ์ให้มากยิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งจะทำให้เราเข้าถึงความสุขที่แท้จริง อันเป็นสิ่งที่ทุกชีวิตปรารถนา และต่างก็กำลังแสวงหากันอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นเราจึงควรให้ความสำคัญกับการเจริญภาวนา เพื่อให้ชีวิตของเราเข้าถึงความสุขและความบริสุทธิ์ที่แท้จริง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ใน อัปปมาทสูตร ว่า

“ภิกษุผู้มีความเคารพอย่างแรงกล้าในพระศาสดา มีความเคารพในพระธรรม มีความเคารพในพระสงฆ์ มีความเคารพในสมาธิ มีความเคารพในการศึกษา มีความเคารพในความไม่ประมาท มีความเคารพในการปฏิสันถาร เป็นผู้ไม่ควรเพื่อความเสื่อม ย่อมมีในที่ใกล้พระนิพพาน”

แม่น้ำทุกสาย แม้จะมีแหล่งกำเนิดอยู่แสนไกลถึงยอดเขา สุดท้ายก็ต้องไหลลงมารวมกันที่มหาสมุทร มหาสมุทรเป็นที่รวมของแม่น้ำทุกสาย ฉันใด ผู้มีความเคารพอ่อนน้อมถ่อมตน ก็เป็นที่มารวมแห่งคุณธรรมทั้งหลาย ฉันนั้น ความเคารพเป็นคุณธรรมของบัณฑิตที่ทุกคนควรตระหนัก และยึดมั่นไว้ในจิตใจ เพราะเป็นทางมาแห่งความรู้และคุณธรรม เป็นเหตุให้จิตใจ

ของเราสูงส่งขึ้น

พระบรมศาสดาทรงสั่งสอนพุทธศาสนิกชนให้เป็นผู้มากด้วยความเคารพ ผู้ที่หวังความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตหรือปรารถนาบรมสุข คือ พระนิพพาน จะต้องมีความเคารพนอบน้อมในพระรัตนตรัย คือ เคารพในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ หมั่นทำสมาธิภาวนา เอาใจหยุดนิ่งในกลางพระรัตนตรัยอยู่ตลอดเวลา อย่างนี้ถือว่าเป็นการแสดงความเคารพที่แท้จริง ถูกตัวพระรัตนตรัย จะเป็นเหตุให้บรรลุธรรมาภิสมัยในปัจจุบันชาติ

นอกจากนี้ เราจะต้องไม่ประมาทในชีวิต หมั่นฝึกใจให้หยุดนิ่ง ไม่ให้เผลอจากศูนย์กลางกาย เพื่อจะได้เข้าถึงความสมบูรณ์ที่สุดของชีวิต คือ เข้าถึงพระธรรมกายภายใน ประการสุดท้าย พระพุทธองค์ทรงสอนให้มีความเคารพในการปฏิสันถาร คือ เมื่อเข้าถึงกายธรรมแล้ว ก็ให้มีใจผูกสมัครรักใคร่ในกาย-ธรรมนั้น ด้วยการทำความบริสุทธิ์หยุดนิ่งเพิ่มมากขึ้น จนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกายธรรมทุกๆ องค์ที่ผุดเกิดขึ้นมาจากกลางภายในนั้น

ผู้ที่มีความเคารพอ่อนน้อมถ่อมตน จะเป็นที่รักของทุกคน ถ้าเป็นลูกก็จะเป็นที่รักของคุณพ่อคุณแม่ ถ้าเป็นลูกศิษย์ ครูบา-

อาจารย์ท่านก็อยากถ่ายทอดประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ หรือแม้ที่สุดจะเป็นคนชรา หากมีความเคารพเชื่อฟัง ไม่มีทิฏฐิมานะถือตัว ย่อมสามารถรองรับคุณธรรมความรู้ต่างๆ ได้ และยังเป็นเหตุให้ได้บรรลุธรรมอันสูงสุด คือ เป็นพระอรหันต์

*ในสมัยพุทธกาล มีพราหมณ์ตกยากคนหนึ่ง ชื่อ ราธะ มาขออาศัยอยู่กับพระสงฆ์ ในวัดพระเชตวันมหาวิหาร เหล่าพระภิกษุเห็นว่า พราหมณ์คนนี้เป็นคนดี จึงให้พักอาศัยอยู่ด้วย เขาได้ช่วยปัดกวาดเช็ดถูเสนาสนะ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ต่อมาพราหมณ์อยากจะบวช แต่ไม่มีพระภิกษุรูปใดอนุญาตให้เขาบวชเลย เพราะคิดว่าส่วนใหญ่คนที่บวชตอนแก่ มักจะเป็นผู้ว่ายาก ดื้อ มีทิฏฐิมานะ เนื่องจากผ่านประสบการณ์ชีวิตมามาก

เมื่อพราหมณ์ไม่ได้รับอนุญาตให้บวช จึงรู้สึกเสียใจเป็นอย่างยิ่ง ถึงกับร่างกายซูบผอมลง วันหนึ่งพระบรมศาสดาทรงตรวจดูสัตวโลกในเวลาใกล้รุ่ง ทอดพระเนตรเห็นพราหมณ์เข้ามาในข่ายพระญาณ ทรงเห็นด้วยอนาคตังสญาณว่า “ราธพราหมณ์นี้มีอุปนิสัยแห่งอรหัตตผล ถ้าได้อุปสมบทแล้ว แม้จะบวชตอนแก่ ก็จักสามารถปฏิบัติธรรม จนบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ได้”

---

*มก. เรื่องพระราธเถระ เล่ม ๔๑ หน้า ๒๘๖

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงเสด็จไปยังที่อยู่ของพราหมณ์ แล้วตรัสถามว่า “พราหมณ์ ท่านมาทำอะไรในวัดนี้” เขากราบทูลว่า “ข้าพระองค์ปฏิบัติดูแลภิกษุทั้งหลายอยู่ พระเจ้าข้า” “แล้วเธอได้รับการสงเคราะห์จากหมู่ภิกษุบ้างไหม” พราหมณ์กราบทูลว่า “ได้พระเจ้าข้า ในแต่ละวันข้าพระองค์จะได้อาหารจากภิกษุ แต่เมื่อข้าพระองค์ขอบวช ไม่มีภิกษุรูปใดอนุญาตให้ข้าพระองค์บวช พระเจ้าข้า”

เมื่อราธพราหมณ์ทูลเรื่องทั้งหมด ให้พระพุทธองค์ทรงทราบ พระบรมศาสดาจึงรับสั่งให้ประชุมสงฆ์ แล้วตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย ผู้ที่ระลึกถึงคุณของพราหมณ์ผู้นี้ได้ มีอยู่บ้างไหม” พระสารีบุตรเถระกราบทูลว่า “พระเจ้าข้า ข้าพระองค์ระลึกได้ เมื่อข้าพระองค์เที่ยวบิณฑบาตอยู่ในกรุงราชคฤห์ พราหมณ์นี้ให้คนถวายข้าวทัพพีหนึ่งแก่ข้าพระองค์ พระเจ้าข้า”

พระบรมศาสดาจึงตรัสว่า “สารีบุตร การที่เธอสงเคราะห์พราหมณ์ผู้ได้ทำอุปการคุณอย่างนี้ ให้พ้นจากทุกข์ ไม่ควรหรือ” พระสารีบุตรเพียงได้ฟังนัยที่พระบรมศาสดาตรัสเช่นนี้ ก็ทราบถึงพุทธประสงค์ ท่านจึงรับเป็นพระอุปัชฌาย์ให้ราธพราหมณ์บวชเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา

เมื่อราธพราหมณ์ได้บวชแล้ว ท่านตั้งใจปฏิบัติธรรม

อย่างเต็มที่ เป็นพระหลวงตาที่ว่าง่าย มีความเคารพต่ออุปัชฌาย์อาจารย์ หรือกระทั่งภิกษุหนุ่มสามเณร ท่านก็ให้ความเคารพยำเกรง ไม่ถือตัวว่าเป็นพระอายุมาก มีประสบการณ์ทางโลกมามาก เพราะท่านตั้งใจบวช เพื่อมุ่งทำพระนิพพานให้แจ้ง เนื่องจากว่าท่านเป็นพระแก่ และเพิ่งบวชใหม่ จึงไม่ค่อยได้รับความสะดวกในเรื่องภัตตาหาร และต้องลำบากในเรื่องเสนาสนะพอสมควร

พระสารีบุตรทราบว่า พระราธะไม่ได้อาหารและเสนาสนะเป็นที่สัปปายะ จึงพาท่านออกเที่ยวจาริกเดินธุดงค์ไปตามชนบท ในระหว่างทาง ท่านได้แนะนำพร่ำสอนพระราธะ ถึงข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ที่พระภิกษุควรประพฤติปฏิบัติ บอกให้ทำอย่างไร พระราธะก็ปฏิบัติตามด้วยความเคารพ เมื่อพระสารีบุตรเห็นว่าพระราธะเป็นผู้ว่าง่าย มีจิตใจที่ละเอียด พร้อมที่จะรองรับคุณธรรมภายใน คือ พระรัตนตรัยที่ละเอียดลึกซึ้ง จึงได้แนะนำกัมมัฏฐานที่ละเอียดยิ่งขึ้นไป ในที่สุด พระราธะก็สามารถดำเนินจิตเข้าสู่ภายในจนเข้าถึงกายธรรมอรหัต ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์

จากนั้น พระสารีบุตรจึงได้พาพระราธะไปเข้าเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กราบทูลว่า “พระราธะ เป็นพระแก่ที่ว่า

ง่ายมากพระเจ้าข้า แม้ข้าพระองค์จะกล่าวสอนอย่างไร ก็ไม่เคยโกรธเคือง แต่กลับน้อมรับด้วยความเคารพเอื้อเฟื้อ พระเจ้าข้า”

พระพุทธองค์จึงตรัสถามว่า “ดูก่อนสารีบุตร ถ้าเธอมีศิษย์อย่างนี้ จะรับได้อีกประมาณกี่รูปล่ะ” พระเถระตอบว่า “ข้าพระองค์สามารถรับได้มาก พระเจ้าข้า” จากนั้นพระพุทธองค์จึงทรงสรรเสริญพระราธะต่อหน้าเหล่าภิกษุสงฆ์ว่า“ภิกษุทั้งหลาย ธรรมดาภิกษุควรเป็นผู้ว่าง่ายเหมือนราธะ แม้อาจารย์กล่าวชี้โทษพร่ำสอนอยู่ ก็ไม่ควรโกรธ อนึ่งควรเห็นบุคคลผู้คอยชี้โทษ เหมือนบุคคลผู้ชี้บอกขุมทรัพย์ให้ฉะนั้น” แล้วได้ตรัสพระคาถานี้ว่า

“นิธีนำว ปวตฺตารำ ยำ ปสฺเส วชฺชทสฺสินำ
นิคฺคยฺหวาที เมธาวึ ตาทิสำ ปณฺฑิตำ ภเช
ตาทิสำ ภชมานสฺส เสยฺโย โหติ น ปาปิโย

เมื่อบุคคลเห็นผู้มีปัญญาใด ซึ่งเป็นผู้กล่าวข่ม คอยชี้โทษว่าเป็นเหมือนผู้ชี้บอกขุมทรัพย์ให้ ควรคบผู้มีปัญญาเช่นนั้น ซึ่งเป็นบัณฑิต เพราะว่าเมื่อคบท่านผู้เป็นเช่นนั้น ย่อมมีแต่คุณอันประเสริฐ ไม่มีโทษเลย”

เพราะฉะนั้น เวลามีใครมาชี้โทษตักเตือนเรา ก็อย่าได้ขุ่นมัว ถ้าเราพิจารณาดูแล้วพบว่า เราผิดจริงก็แก้ไขปรับปรุงเสีย ถ้าไม่ผิดก็รับฟังด้วยความเคารพ แล้วค่อยๆ ปรับความเข้าใจ

ในภายหลัง ให้คิดว่าผู้ที่คอยชี้โทษหรือบอกข้อบกพร่องให้เรานั้น เป็นผู้มาชี้บอกขุมทรัพย์ให้แก่เรา เราจะได้ตั้งใจฝึกฝนอบรมตนเองให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

เมื่อเราฝึกคุณธรรมภายนอกได้ดีแล้ว ถึงเวลาฝึกคุณธรรมภายใน คือ ฝึกทำใจให้หยุดนิ่ง ทำให้ประคองใจให้หยุด ที่ศูนย์กลางกายได้สะดวก และรวดเร็วขึ้น ซึ่งศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ เป็นแหล่งกำเนิดแห่งความบริสุทธิ์ทั้งมวลให้หมั่นฝึกฝนใจ จนกระทั่งสามารถเข้าถึงพระธรรมกายกันได้ เพราะฉะนั้นอย่าได้ละเลยการฝึกฝนคุณธรรมความเคารพและหมั่นฝึกใจให้หยุดนิ่งกันทุกคน

๓๔

โทษของการเป็นผู้ว่ายาก

ผู้ไม่สำนึกถึงคำสอนของผู้มีอายุทั้งหลาย ก็ฉันนั้น เหมือนกัน ประพฤติเลยขอบเขตก็เดือดร้อน ผู้ไม่ปฏิบัติตาม คำสอนของพระพุทธเจ้า จะถึงความพินาศ เหมือนแร้งที่ ฝ่าฝืนคำสอนของพ่อฉะนั้น

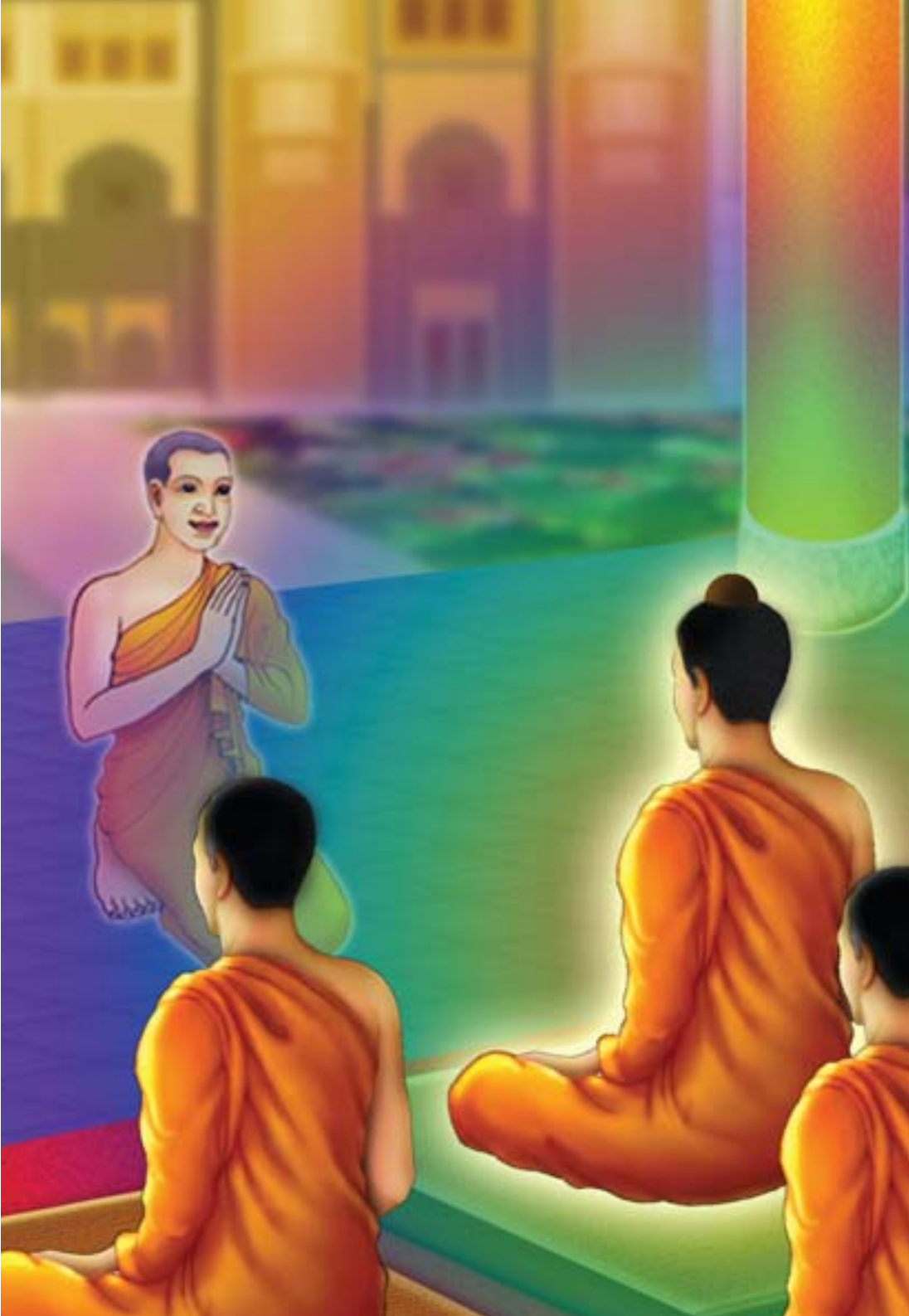

สังคมที่อบอุ่นที่เต็มไปด้วยความสุข และความเข้าใจ เป็นสังคมในอุดมคติของชาวโลกทั้งหลาย ยิ่งสภาวะแห่งโลกในปัจจุบันนี้ ที่เต็มไปด้วยการต่อสู้ดิ้นรน แก่งแย่งชิงดีกัน ทำให้ในสังคมที่มนุษย์อาศัยอยู่นี้ เต็มไปด้วยคู่แข่งและคู่แค้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า เราจะอยู่ร่วมกันไม่ได้ ชีวิตของนักสร้างบารมีเมื่อเกิดมาแล้วก็ย่อมมีหน้าที่ที่จะสร้างสิ่งที่ดีงามให้บังเกิดขึ้นกับโลก

นี่คือชีวิตจริง และหน้าที่ที่ทุกท่านพึงปฏิบัติ สิ่งที่ดีๆ จะได้เกิดขึ้น ขอเพียงเรามีใจที่ใสบริสุทธิ์ มีความปรารถนาดีต่อโลก มีใจที่หยุดนิ่งอยู่ตรงศูนย์กลางกายอย่างสม่ำเสมอ อย่างต่อเนื่องทุกอนุวินาที กระแสแห่งความบริสุทธิ์จากตัวเราก็จะแผ่ขยายออกไป เป็นกระแสที่รุกเงียบไปในบรรยากาศ สามารถที่จะปรับปรุงแก้ไขโลกนี้ให้สะอาดบริสุทธิ์เป็นโลกแก้วได้

มีคำสุภาษิตที่ผู้รู้ได้กล่าวไว้ที่ใน มิคาโลปชาดก ว่า

“เอวมฺปิ อิธ วุฑฺฒานำ โย วากฺยำ นาวพุชฺฌติ
อติสีมำ จโร ทิฏฺโต คิชฺโฌ วาตีตสาสโน
สพฺเพ พฺยสนำ ปปฺโปนฺติ อกตฺวา พุทฺธสาสนำ

ผู้ไม่สำนึกถึงคำสอนของผู้มีอายุทั้งหลาย ก็ฉันนั้นเหมือนกัน ประพฤติเลยขอบเขตก็เดือดร้อน ผู้ไม่ปฏิบัติตาม

คำสอนของพระพุทธเจ้า จะถึงความพินาศ เหมือนแร้งที่ฝ่าฝืนคำสอนของพ่อฉะนั้น”

การที่เรามีใครสักคนคอยว่ากล่าวตักเตือนนั้น ไม่ใช่ว่าจะหาได้ง่ายๆ เพราะผู้ที่จะมีความปรารถนาดีอย่างนั้น จะต้องมีหัวใจของยอดกัลยาณมิตร ต้องสวมหัวใจของพระโพธิสัตว์ในการว่ากล่าวตักเตือน บางครั้งก็ต้องทำใจด้วยซ้ำกับการว่ากล่าวตักเตือนที่ตนกระทำไป และเมื่อเผชิญกับกระแสแห่งความไม่เข้าใจมากมายเพียงไรก็ไม่เคยหวั่นไหว เพราะเล็งเห็นประโยชน์ว่า หากทำอย่างนี้แล้วจะบังเกิดผลดีอย่างแน่นอน ผู้ที่คอยว่ากล่าวตักเตือนอย่างนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสรรเสริญ ถึงกับตรัสยกย่องว่าเป็นเหมือนผู้ที่ชี้ขุมทรัพย์ ซึ่งการที่เราจะหาบุคคลเช่นนี้ได้ ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย

ดังนั้น เมื่อมีผู้มาคอยแนะนำพร่ำสอน ต้องถือว่าเป็นบุญของเรา ให้ตั้งใจฝึกฝนอบรมตนให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป อย่าเป็นคนว่ายากสอนยาก หากเราเป็นผู้ที่ว่าง่ายสอนง่ายแล้วจะมีแต่ผู้ที่รักและเอ็นดู มีความรู้อะไร ก็จะถ่ายทอดให้เราอย่างไม่มีปิดบังอำพราง เมื่อเหยียบย่างไปถึงแห่งหนตำบลใดก็จะเป็นที่รัก เป็นที่สรรเสริญของมนุษย์และเทวาทั้งหลาย แล้วเรื่องราวของการเป็นผู้ที่ว่าง่ายของเรานี้ จะเป็นแบบอย่างที่ดีของนักสร้างบารมีรุ่นหลังๆ สืบต่อไป

เหมือนอริยสาวกท่านหนึ่งที่ในชีวิตของท่านประสบความสำเร็จขั้นสูงสุด ยากที่มนุษย์ในยุคปัจจุบันนี้จะประสบความสำเร็จอย่างท่านได้ ที่ท่านได้บรรลุความสำเร็จในชีวิตได้ก็เพราะความเป็นผู้ว่าง่าย หลวงพ่อเอ่ยมาถึงตรงนี้ ทุกท่านก็คงพอจะนึกออกว่า นักสร้างบารมีที่เอ่ยถึงนั้น คือพระราธเถระ ก่อนหน้านั้นท่านเป็นคนธรรมดานี่แหละ ชีวิตของท่านดำรงอยู่อย่างไม่สุขสบายเท่าไรนัก จนกระทั่งชีวิตก้าวเข้ามาถึงวัยชรา จึงปรารถนาจะออกบวชเพื่อกระทำให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ แต่ไปที่ใดก็ตามก็ไม่มีใครปรารถนาจะให้บวชในสำนักของตน

เนื่องจากท่านเป็นผู้ที่ชราภาพมาก เพราะยังฝังใจอยู่ว่าคนที่สูงอายุโดยส่วนมากมักเป็นผู้ที่ว่ายากสอนยาก จนกระทั่งเรื่องนี้ไปถึงพระสารีบุตรอัครสาวกผู้เลิศด้วยปัญญา ท่านรับทราบอย่างนั้นก็รับราธพราหมณ์ผู้เฒ่าให้มาบวชในสำนักของท่าน เมื่อบวชแล้ว พระสารีบุตรเถระก็อบรมพร่ำสอนข้อวัตรปฏิบัติและการเจริญสมาธิภาวนา แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและต้องอาศัยความอดทนมากเพียงไร ด้วยความที่ราธพราหมณ์ท่านเป็นผู้ที่ว่าง่ายไม่เคยปริปากบ่น และเคารพเชื่อฟังในคำสั่งสอนของพระสารีบุตร ไม่นานนักท่านก็ได้บรรลุอรหัตตผลบรรลุเป้าหมายสูงสุดของชีวิตที่เกิดมาเป็นมนุษย์ ที่หลวงพ่อนำเรื่องพระราธเถระ มาเล่าให้ทุกท่านฟังในวันนี้ เพราะว่าอยาก

จะยกตัวอย่างของบุคคลผู้ว่าง่ายสอนง่าย เราจะได้เห็นถึงความสำคัญของคุณธรรมข้อนี้ และจะได้รักที่จะฝึกฝนอบรมตนเองให้เป็นผู้ที่ว่าง่ายสอนง่าย อยู่ในโอวาทของครูบาอาจารย์

ส่วนความเป็นผู้ว่ายากนั้น เป็นสิ่งที่ใครๆ ก็ไม่สรรเสริญ จะไปอยู่ ณ ที่แห่งใด ก็ไม่มีใครรักไม่มีใครชอบ และประการสำคัญ คือ จะนำแต่ความทุกข์ความวิบัติมาสู่ตนถ่ายเดียว ถึงแม้จะเกิดเป็นสัตว์เดียรัจฉานก็ไม่มีข้อยกเว้น หากเป็นผู้ที่ว่ายาก สอนยากไม่รู้คุณค่าของคำตักเตือนของผู้ปรารถนาดีแล้ว ก็ย่อมประสบกับความหายนะได้เช่นกัน

*เรื่องนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อประทับอยู่ที่พระเชตวัน ทรงปรารภถึงภิกษุผู้ว่ายากรูปหนึ่ง เรื่องมีอยู่ว่า ครั้งนั้นข่าวการเป็นผู้ว่ายากของพระภิกษุรูปนี้ ทราบมาถึงพระพุทธองค์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เปี่ยมด้วยพระมหากรุณา ไม่ปรารถนาจะให้สาวกของพระองค์ประสบความหายนะ จึงตรัสเรียกมาตรัสถามว่า “ภิกษุ ได้ข่าวว่า เธอเป็นผู้ว่ายากสอนยากหรือ”

พระภิกษุรูปนั้นก็กราบทูลตามความเป็นจริงว่า “จริงพระเจ้าข้า” ทูลแล้วก็ก้มหน้านิ่งอยู่อย่างนั้น พระบรมศาสดา

---

*มก. มิคาโลปชาดก เล่ม ๕๙ หน้า ๖๕

เมื่อทรงทราบอย่างนั้น ก็ทรงทราบด้วยพระปรีชาญาณว่า สาวกของเรารูปนี้ หากจะเทศน์สอนว่ากล่าวอย่างคนธรรมดาทั่วไปแล้ว แม้จะรับฟังเพราะเคารพเรา แต่ก็คงไม่เข้าไปในใจอย่างแน่นอน เราควรที่จะอนุเคราะห์ด้วยธรรมเทศนาที่ลึกซึ้งตรงใจ ครั้นดำริอย่างนี้แล้ว ก็ตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุ ไม่ใช่แต่ในบัดนี้เท่านั้น ที่เธอเป็นผู้ที่ว่ายากสอนยาก แม้ในอดีตชาติเธอก็เป็นผู้ที่ว่ายาก ไม่เชื่อฟังคำของบัณฑิตทั้งหลาย จึงถึงความย่อยยับมาแล้ว” เมื่อพระองค์ตรัสอย่างนี้แล้ว ก็ทรงนำเรื่องราวในอดีตที่เคยเกิดขึ้นมาตรัสเล่าว่า

ในอดีตกาล มีอยู่พระชาติหนึ่ง ที่พระบรมโพธิสัตว์ได้เกิดเป็นพญาแร้งมีนามว่า **อปรัณ** เป็นพญาแร้งที่มีปัญญาปกครองเหล่าบริวารทั้งหลายด้วยเมตตาธรรม ทำให้พญาแร้ง-โพธิสัตว์เป็นที่รักเป็นที่เคารพของเหล่าบริวารทั้งหลาย ได้มีหมู่-แร้งห้อมล้อมและอาศัยอยู่บริเวณเขาคิชฌกูฏ ซึ่งภูเขาลูกนี้ในสมัยนั้นเป็นมหาบรรพต เป็นภูเขาที่ใหญ่มาก ที่เขาเรียกกันว่าเขาคิชฌกูฏ เพราะยอดเขามีหมู่แร้งอาศัยอยู่ เพราะคิชฌะแปลว่าแร้ง ส่วนกูฏแปลว่ายอด

พญาแร้งนี้มีลูกอยู่ตัวหนึ่งชื่อ **มิคาโลปะ** กำลังอยู่ในวัยที่คะนอง อยากรู้อยากลอง และเป็นสัตว์ที่ว่ายาก บอกไม่ค่อยจะเชื่อฟัง และชอบที่จะบินสูงกว่าแร้งตัวอื่นๆ อย่างมาก ด้วย

ความเคารพรักในพระโพธิสัตว์ เหล่าบริวารทั้งหลายจึงรักและเอ็นดูลูกของพระโพธิสัตว์ไปด้วย เมื่อเห็นแร้งมิคาโลปะคะนองเช่นนั้น จะตักเตือนก็รู้ว่า ลูกของหัวหน้าไม่ค่อยจะฟังผู้ใด จะปล่อยปละละเลยทำเป็นไม่สนใจก็เป็นห่วงเป็นใย เกรงว่าจะได้รับอันตราย

จึงพากันไปเล่าให้พระโพธิสัตว์ฟังว่า “ลูกของท่านบินไกลและสูงเหลือเกิน พวกเราเกรงว่าจะได้รับอันตราย ท่านช่วยห้ามปรามเขาหน่อยเถิด” พญาแร้งได้ฟังอย่างนั้น จึงเรียกลูกมาตักเตือนว่า “ลูกเอ๋ย พ่อไม่อยากที่จะให้เจ้าบินอย่างนั้นเลย เจ้าบินสูงเกินไปไม่ดีเลย ให้ลูกสังเกตว่า ถ้าบินขึ้นไปแล้วมองเห็นแผ่นดินเหมือนนาแปลงสี่เหลี่ยมเล็กๆ ให้รีบลงมานะลูก อย่าบินเลยจากนี้ หมู่นกที่บินสูงเกินกว่านี้ จะถูกลมที่มีกำลังแรงพัดบดขยี้ให้ถึงกับความตายมานักต่อนัก”

คำพูดที่หวังดีนั้น เมื่อผู้ว่ายากได้ยินแล้วนี่ เป็นเหมือนเข็มที่ทิ่มตำหู จะไม่เข้าไปในใจ ไม่สนใจอะไรทั้งสิ้น จะมีความรู้สึกอย่างเดียวว่า ฉันจะทำในสิ่งที่ฉันอยากจะทำ ใครที่คิดอย่างนี้ก็เท่ากับยืนอยู่บนปากเหวแห่งความหายนะ จะทำให้สูญเสียทั้งชีวิต และทรัพย์สิน

แร้งมิคาโลปะก็เช่นกัน ไม่เชื่อฟังคำเตือนของบิดา ไม่

ใส่ใจในความหวังดี เพราะเป็นสัตว์ที่มีอุปนิสัยว่ายาก จึงบินทะยานขึ้นไปในอากาศ แม้เห็นแผ่นดินเล็กนิดเดียวก็ไม่ยอมหยุด กลับยิ่งทะยานบินสูงขึ้นไปอีก ทำให้บินข้ามเขตลมกาลวาตะ ซึ่งเป็นลมที่ไม่รุนแรงนัก แล้วผ่านเข้าไปยังเขตของลมเวรัมภวาตะ ที่มีกำลังแรงกล้ายิ่งกว่าคมมีดคมดาบ มันจึงถูกลมนั้นตีจนร่างแตกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย ต้องพบกับความหายนะ และเสียชีวิตเพราะความเป็นผู้ว่ายากนั่นเอง

เมื่อตรัสเล่าเรื่องนี้แล้ว พระบรมศาสดาก็ตรัสสรุปว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย แร้งนั้นถึงความพินาศฉันใด แม้ผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นคฤหัสถ์หรือบรรพชิต ก็ฉันนั้นเหมือนกัน ถ้าไม่เชื่อคำสอนของผู้รู้ทั้งหลาย ผู้หวังอนุเคราะห์ด้วยประโยชน์เกื้อกูล แม้ผู้นั้นก็จะถึงความพินาศอย่างนั้นเหมือนกัน”

จะเห็นได้ว่า คำว่ากล่าวตักเตือนของบัณฑิตมีค่ายิ่งกว่าขุมทรัพย์เสียอีก จะนำชีวิตของเราให้ไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง พวกเราเป็นนักสร้างบารมีก็ให้หมั่นจดจำพระดำรัสของพระพุทธองค์ไว้ให้ดี นำไปประพฤติปฏิบัติให้เป็นชีวิตจิตใจของเรา แล้วชีวิตของเราจะได้มีแต่ความสุขความเจริญยิ่งๆ ขึ้นไป

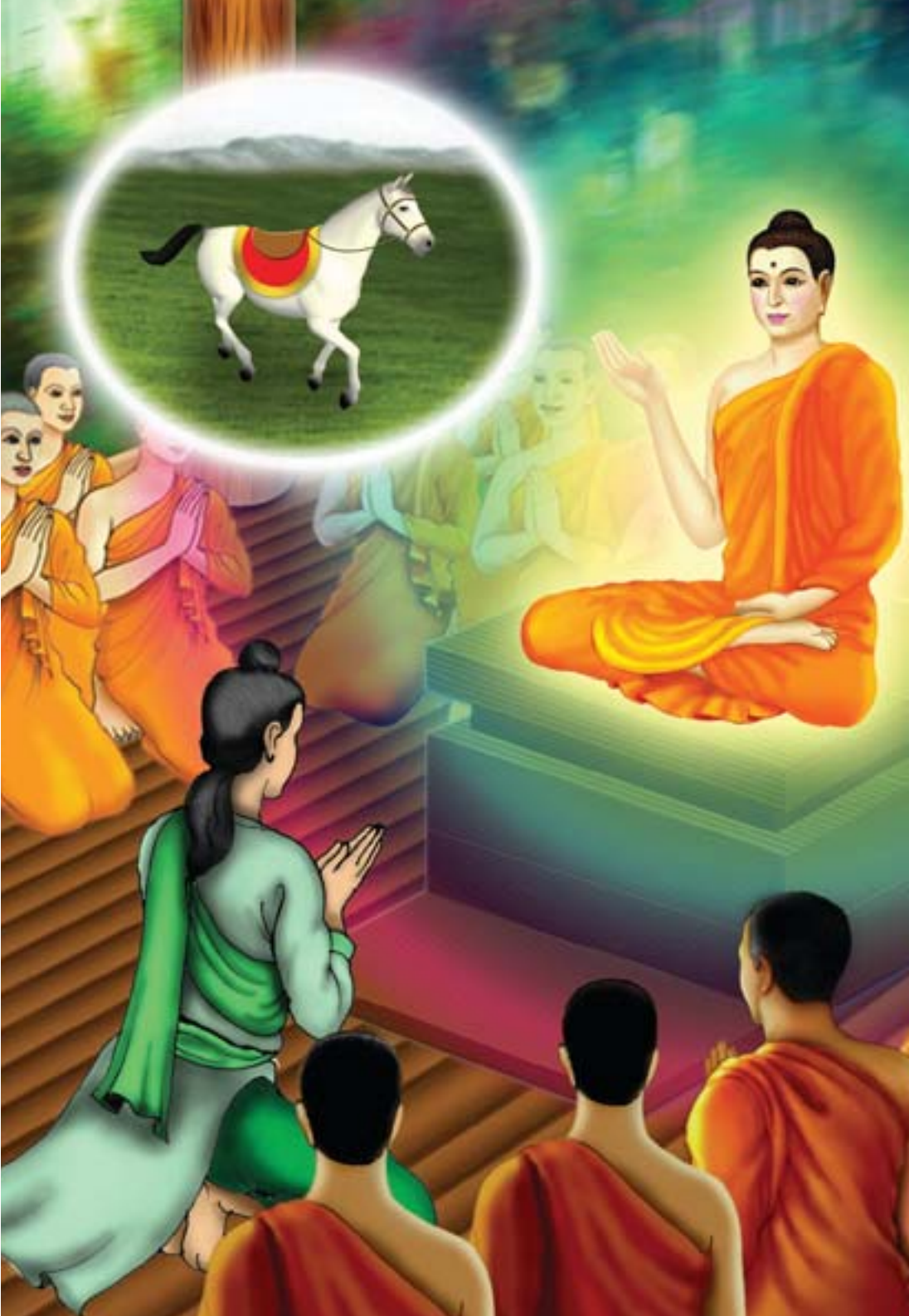

๓๙

การฝึกตน
บนเส้นทางอริยะ

บุคคลผู้ฝึกตนดีแล้ว ย่อมไปสู่ทิศ คือ พระนิพพาน ที่ยังไม่เคยไปได้ ด้วยตนที่ฝึกดีแล้ว ทรมานดีแล้วเท่านั้น ก็บุคคลพึงไปสู่ทิศคือพระนิพพานที่ยังไม่เคยไปได้ ด้วยยานพาหนะอันใดก็หามิได้

โลกที่เราอาศัยอยู่นี้ เป็นโลกแห่งการสั่งสมบุญบารมี เพื่อทำพระนิพพานให้แจ้ง แต่สิ่งหนึ่งที่เราจะต้องทำควบคู่กันไปกับการสร้างบารมี คือ การรักษาใจให้หยุดนิ่งอยู่ที่กลางกาย ส่วนร่างกายจะเคลื่อนไหว เพื่อทำกิจกรรมอะไรก็ทำไป แต่ใจต้องให้หยุดนิ่งอยู่ภายในตลอดเวลา เหมือนคลื่นที่เคลื่อนไหวบนผิวน้ำ แต่ภายใต้ท้องทะเลกลับสงบนิ่ง เราจึงควรทำทั้งสองสิ่งนี้ควบคู่กันไป ถ้าทำได้เช่นนี้ บุญบารมีย่อมเกิดขึ้นตลอดเวลา ทั้งบุญหยาบ และบุญละเอียด เราจะเป็นยอดนักสร้างบารมีตัวอย่างของโลก จะมีความสุขกายสุขใจ ทั้งวันทั้งคืน ทั้งหลับทั้งตื่น ทั้งนั่งนอนยืนเดิน เมื่อถึงคราวปฏิบัติธรรมเจริญสมาธิภาวนา ใจก็จะหยุดนิ่งได้ละเอียดยิ่งๆ ขึ้นไป ฉะนั้นการรักษาใจให้สะอาดบริสุทธิ์หยุดนิ่งให้ได้ตลอดเวลา จึงมีอานิสงส์ใหญ่ทำให้เข้าถึงพระรัตนตรัยได้

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน คาถาธรรมบท ว่า

“น หิ เอเตหิ ยาเนหิ คจฺเฉยฺย อคตๆ ทิสๆ
ยถาตฺตนา สุทนฺเตน ทนฺโต ทนฺเตน คจฺฉติ

บุคคลผู้ฝึกตนดีแล้ว ย่อมไปสู่ทิศ คือ พระนิพพานที่ยังไม่เคยไปได้ ด้วยตนที่ฝึกดีแล้ว ทรมานดีแล้วเท่านั้น ก็บุคคลพึงไปสู่ทิศคือพระนิพพานที่ยังไม่เคยไปได้ ด้วย

ยานพาหนะอันใดก็หามิได้”

พระนิพพานนั้นอยู่ที่ตรงไหน พระบรมศาสดาตรัสไว้ว่า ไม่ใช่โลกนี้ ไม่ใช่โลกอื่น ไม่ใช่อยู่บนดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ หรือดวงดาว ไม่ใช่ดิน น้ำ ลม ไฟ ที่เราเห็นกันด้วยตาเนื้อ แต่อายตนะนั้นมีอยู่ ไปไม่ถึงด้วยยวดยานพาหนะทั้งสิ้น จะไปด้วยรถ เรือ จรวด หรืออะไรก็แล้วแต่ ไปไม่ถึงทั้งนั้น ไม่มีการไป ไม่มีการมา ไม่มีการนอน มีแต่เข้านิโรธสมาบัติสงบนิ่ง อายตนนิพพานนั้นอยู่ในกายยาววา หนาคืบ กว้างศอกของเรานี่เอง หนทางนั้นเรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา เส้นทางสายกลาง อยู่ที่กลางกายของเรา ตรงนี้ คือ ทางไปสู่พระนิพพาน เป็นทางหลุดทางพ้นเข้าถึงสุขอันเป็นอมตะ เป็นเอกันตบรมสุข คือสุขล้วนๆ ไม่มีทุกข์เจือปน เมื่อไปถึงพระนิพพาน ความทุกข์จะมลายหายสูญ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลายได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ฝึกตนมาดีแล้ว ต่างดำเนินไปตามเส้นทางสายนี้ เมื่อพระองค์เข้าถึงพระนิพพาน ทรงเกิดมหากรุณาธิคุณ ได้นำความรู้อันบริสุทธิ์นี้ มาสั่งสอนแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ให้เข้าถึงพระนิพพานเช่นเดียวกับพระองค์ ดังนั้นพระพุทธองค์จึงได้ชื่อว่าเป็นยอดแห่งบรมครู เพราะทรงสอนสรรพสัตว์ทั้งหลายให้หลุดพ้นจากอาสวกิเลส และพุทธวิธีที่ทรงสั่งสอนนั้น ก็มีหลายวิธี ดังเช่น

*ในสมัยพุทธกาล พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสถามครูฝึกม้าชื่อ **เกสี** ที่ไปเข้าเฝ้าพระองค์ว่า “ดูก่อนเกสี ใครๆ ก็รู้ว่าท่านเป็นครูฝึกม้าฝีมือดีคนหนึ่ง ท่านฝึกม้าอย่างไรเล่า” นายเกสีกราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ การฝึกม้าของข้าพระองค์มี ๓ วิธี คือ วิธีแรก ข้าพระองค์จะฝึกด้วยวิธีละม่อมค่อยเป็นค่อยไป วิธีที่สอง ฝึกด้วยวิธีรุนแรง และวิธีสุดท้าย ฝึกผสมกันทั้งสองวิธี”

พระพุทธองค์ตรัสถามต่อไปว่า “สมมติม้าที่นำมาฝึกนั้นอยู่นอกเหนือจากวิธีที่ท่านใช้ ท่านจะทำอย่างไร” นายเกสีกราบทูลว่า “ถ้าเป็นเช่นนั้น ข้าพระองค์ก็จำเป็นต้องฆ่าเสีย หากเก็บไว้ก็เสียชื่อครูผู้ฝึก” นายเกสีทูลย้อนถามพระบรมศาสดาว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระพุทธองค์ทรงเป็นสารถีผู้ฝึกคนชั้นเยี่ยม พระองค์ทรงมีวิธีการฝึกคนที่ควรฝึกอย่างไรบ้าง พระเจ้าข้า”

พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า “ดูก่อนเกสี ตถาคตมีวิธีฝึกคน ๓ วิธีเช่นเดียวกัน คือฝึกด้วยวิธีละม่อมค่อยเป็นค่อยไปบ้าง ด้วยวิธีรุนแรงบ้าง และวิธีสุดท้ายฝึกผสมกันทั้งสองวิธี” จากนั้นพระพุทธองค์ทรงอธิบายให้นายเกสีได้เข้าใจต่อไปว่า วิธีละม่อม

---

*มก. เกสีสูตร เล่ม ๓๕ หน้า ๒๙๘

คือ ทรงชี้แจงเรื่องความดีและผลของการทำความดี ให้ผู้ที่ควรฝึกได้รู้และปฏิบัติตาม ทรงเน้นการปฏิบัติชอบทางกาย ทางวาจา และทางใจ ผลที่ได้รับ คือ ความสุขในปัจจุบัน และได้ไปอุบัติในสุคติภพ คือ ได้เกิดเป็นมนุษย์ หรือเทวดาในปรโลก

วิธีรุนแรง คือ การชี้แจงเรื่องความชั่วและผลของการทำความชั่ว ถ้าใครประพฤติชั่วทางกาย ทางวาจา และทางใจ ย่อมประสบความเดือดร้อนในปัจจุบัน และไปอุบัติในทุคติภูมิ คือนรก ภูมิของเปรต กำเนิดสัตว์เดียรัจฉาน และภูมิของอสุรกายในปรโลก

วิธีสุดท้าย คือ วิธีผสม เป็นวิธีฝึกที่ชี้ให้คนที่ควรฝึก ได้รู้ถึงความดีและการกระทำความดีว่าจะได้รับผลดี ทั้งชี้ถึงความชั่วและการกระทำความชั่วว่า จะได้รับผลกรรมชั่วนั้นตอบสนอง วิธีนี้เป็นวิธีที่ชี้ให้เห็นผลของการกระทำ ทั้งกรรมดีและกรรมชั่วว่า มีผลไม่เหมือนกัน

นายเกสีทูลถามต่อไปอีกว่า “ถ้าคนที่พระองค์ทรงฝึกอยู่นอกเหนือจากวิธีฝึกทั้ง ๓ วิธี พระองค์จะทรงทำประการใด พระเจ้าข้า” เมื่อได้รับคำตอบที่ชวนฉงนว่า “เราก็ฆ่าทิ้งเสีย” ครูฝึกม้าจึงทูลถามพระองค์ว่า “เมื่อพระองค์เป็นถึงพระพุทธเจ้า การฆ่ามนุษย์จะเป็นการสมควรหรือ พระเจ้าข้า”

พระบรมศาสดาทรงอธิบายให้หายสงสัยว่า “การฆ่าทิ้งคือ นิ่งเฉยเสีย ไม่ว่ากล่าวสั่งสอนตักเตือน และไม่ยอมรับว่าบุคคลนี้ คือสาวกของเราตถาคต เพราะถ้าเป็นสาวก หมายถึงผู้ปฏิบัติตาม หากไม่ทำตามที่สั่งสอน ก็ไม่สมควรเรียกว่า เป็นสาวก การไม่กล่าวสอนบุคคลนั้นอีกต่อไป จึงถือเป็นการฆ่าอย่างดีในวินัยของพระอริยเจ้า”

เมื่อเข้าใจแจ่มแจ้งแล้ว นายเกสีจึงทูลสรรเสริญว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภาษิตของพระองค์แจ่มแจ้งนัก พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงประกาศธรรมโดยอเนกปริยาย เปรียบเหมือนหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่คนหลงทาง หรือส่องประทีปในที่มืด ด้วยหวังว่า คนมีจักษุจักเห็นรูป ฉะนั้น ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์นี้ขอถึงพระผู้มีพระภาคเจ้ากับทั้งพระธรรม และพระภิกษุสงฆ์ว่าเป็นสรณะ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าโปรดทรงจำข้าพระองค์ว่า เป็นอุบาสกผู้ถึงสรณะตลอดชีวิตตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป”

จากเรื่องนี้ เราจะเห็นว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสุดยอดของครูผู้ฝึกทั้งมนุษย์และเทวดาทั้งหลาย ทรงมีศิลปะในการสอนคนให้เหมาะสมกับจริตอัธยาศัยของแต่ละคน คนที่อัธยาศัยละเอียดประณีต พระองค์จะทรงใช้วิธีการแบบนุ่มนวล

ส่วนคนมีอัธยาศัยหยาบ จะทรงใช้วิธีการสอนที่รุนแรงขึ้น และพวกที่มีอัธยาศัยทั้งหยาบทั้งประณีต จะทรงใช้วิธีการทั้งนุ่มนวลและรุนแรงผสมกัน เรียกว่า มีทั้งไม้อ่อนไม้แข็ง เพื่อตะล่อมใจของแต่ละคนให้น้อมเข้ามาสู่พระนิพพาน

ดังนั้น ทุกท่านจะต้องดูพระพุทธองค์เป็นแบบอย่างในการทำหน้าที่กัลยาณมิตรว่า คนที่เราไปชักชวนนั้นมีจริตอัธยาศัยอย่างไร และให้พูดด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับจริตและอัธยาศัยของบุคคลนั้น เราจะประสบความสำเร็จในการทำหน้าที่ และที่สำคัญคือเราต้องฝึกตัวของเราให้เป็นแบบอย่างที่ดีด้วย ก่อนจะไปชักชวนผู้อื่นทำความดี ทั้งทาน ศีล ภาวนา อย่าให้ขาด และหมั่นทำใจของเราให้ใสๆ ให้เข้าถึงพระธรรมกายภายในให้ได้ เพราะพระธรรมกายเท่านั้นจะเป็นอุปกรณ์สำคัญประดุจยานแก้วที่นำเราไปสู่พระนิพพานได้ เมื่อเราไปรู้ไปเห็นแล้ว จะได้ทำหน้าที่ด้วยความมั่นใจ ด้วยใจที่ผ่องใสเบิกบาน เพื่อเป็นต้นบุญต้นแบบของโลกกันต่อไป

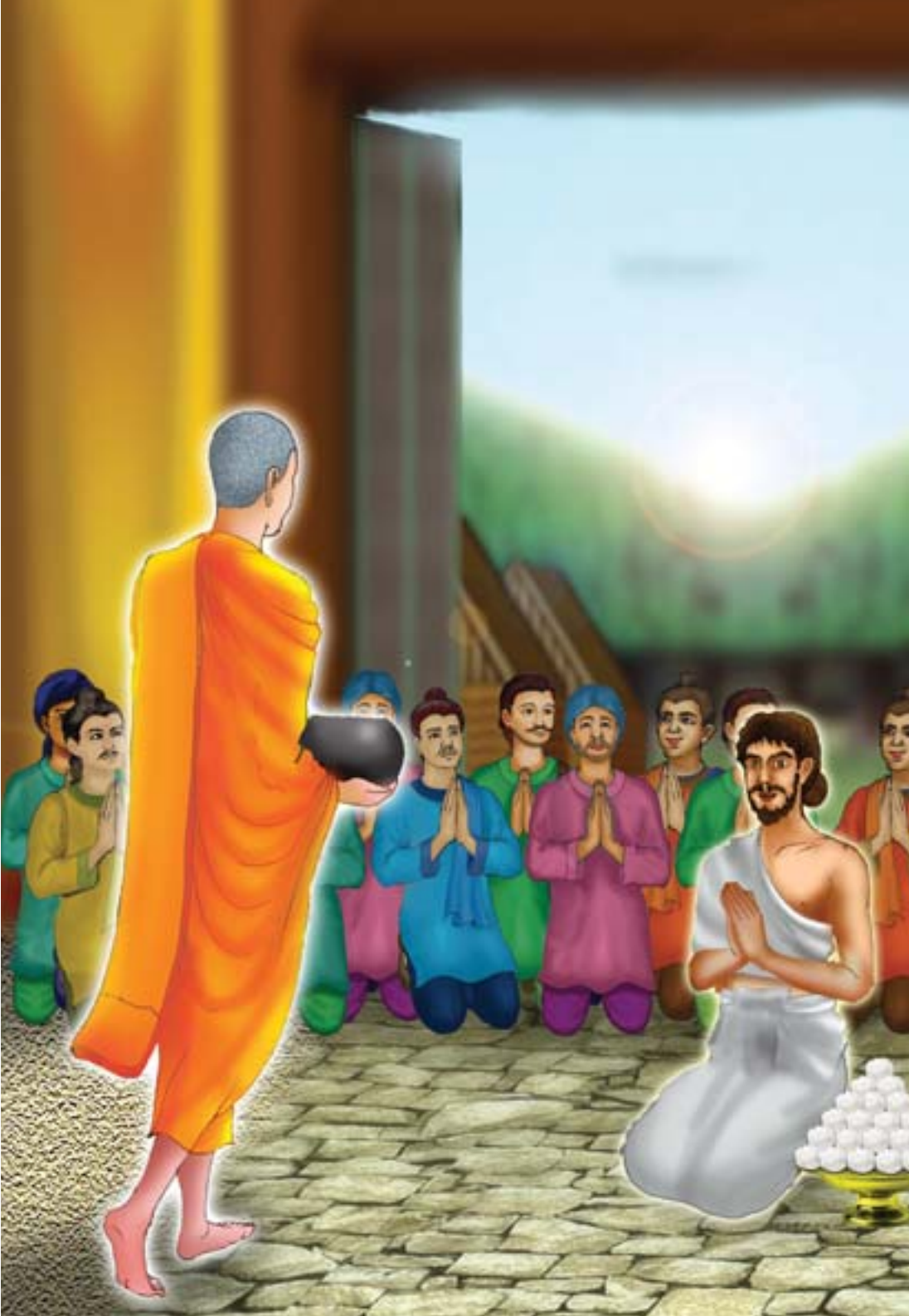

๔๐

มงคลที่ ๒๙

เห็นสมณะ

เพียงพบเห็นก็เป็นมงคล

ผู้ใดใครในการเห็นผู้มีศีล
ปรารถนาจะฟังพระสัทธรรม
กำจัดมลทิน คือความตระหนี่เสียได้
ผู้นั้นชื่อว่า เป็นผู้มีศรัทธา

ชีวิตเราจะเจริญรุ่งเรืองได้ เพราะมีต้นแบบที่ดีงาม และปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีนั้น เหมือนพระอริยสาวกได้แบบอย่างที่ดีจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงสามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุดของชีวิตได้ ดังนั้นการได้เห็นสมณะผู้สงบจากกิเลสน้อยใหญ่ จึงเป็นอุดมมงคลของชีวิต เพราะกระแสแห่งความบริสุทธิ์จากความเป็นสมณะภายใน จะขยายออกสู่ภายนอก ทำให้ผู้ที่ได้พบเห็นเกิดความปีติเลื่อมใส อยากเข้าใกล้ อยากจะฟังธรรม และเกิดแรงบันดาลใจ ทำตามคำสอน ให้ละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดี และทำใจให้ผ่องใสตามท่านไปด้วย เพราะฉะนั้น การประพฤติปฏิบัติธรรม เพื่อให้รู้จักสมณะที่แท้จริงภายใน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่เราจะต้องทำให้ได้

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ฐานสูตร อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ว่า

“ทสฺสนกาโม สีลวตำ สทฺธมฺมำ โสตุมิจฺฉติ
วิเนยฺย มจฺเฉรมลำ ส เว สทฺโธติ วุจฺจติ

ผู้ใดใคร่ในการเห็นผู้มีศีล ปรารถนาจะฟังพระสัทธรรม กำจัดมลทิน คือความตระหนี่เสียได้ ผู้นั้นชื่อว่า เป็นผู้มีศรัทธา”

ผู้มีความศรัทธาจะยินดีในการเห็นสมณะ เพราะรู้ว่าสมณะเป็นต้นแบบที่ดีงามของชีวิต ท่านมีกัลยาณศีลที่งดงาม และมี

ธรรมะเป็นอาภรณ์ จึงเป็นผู้มีใจสงบจากกิเลส ท่านจะไม่ทำบาปทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นทางกาย ทางวาจา ทางใจ และเป็นผู้ที่ให้ความปลอดภัย ความเมตตาปรารถนาดีกับทุกคน ถ้าเราได้เข้าใกล้ก็จะรับรู้ได้ถึงความสงบเยือกเย็น ทำให้เราพลอยเป็นผู้มีใจสงบเย็นตามไปด้วย

การได้พบเห็นสมณะถือว่าเป็นบุญลาภอันประเสริฐที่จะกระตุ้นเตือนจิตใจของเราให้สงบระงับจากความชั่ว และบาปอกุศลทั้งหลาย เราจะมีกำลังใจในการฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มีความบริสุทธิ์ จนสามารถกำจัดมลทินทั้งหลายให้หลุดร่อนไปได้ตามลำดับ เช่น ขจัดมลทินคือความตระหนี่ได้ เป็นต้น จิตใจของเราจะเข้มแข็งขึ้นและพร้อมที่จะอบรม กาย วาจา ใจ ให้สะอาดบริสุทธิ์ยิ่งขึ้นไป ตามอย่างพระพุทธเจ้าและพระ-อรหันต์ทั้งหลาย ดังนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้ตรัสไว้ในมงคลสูตรว่า “การเห็นสมณะเป็นมงคลอันสูงสุด” และยังได้ตรัสแสดงอานิสงส์ของการเห็นสมณะ ไว้ในโพชฌงคสังยุตว่า

“การได้เห็นสมณะหรือพระภิกษุผู้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ จะเป็นเหตุให้ได้ฟังธรรมของสัตบุรุษ แล้วมีโอกาสได้ปฏิบัติตามธรรมนั้น ซึ่งจะยังโพชฌงค์ ๗ ประการให้บริบูรณ์ ถึงความบริสุทธิ์จากอาสวะทั้งปวง จนสามารถพ้นจากทุกข์ได้”

เพราะฉะนั้น การได้เห็นสมณะ จึงเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาสำหรับนักสร้างบารมีทุกท่าน แต่เราจะทราบได้อย่างไรว่าใครเป็นสมณะ หรือใครไม่ใช่สมณะ ผู้ที่เป็นสมณะที่แท้จริงนั้นจะต้องมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งภายนอก และภายใน แต่เราพอจะสังเกตได้ โดยอาศัยหลักที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ว่า

ผู้ทำร้ายผู้อื่นไม่ชื่อว่าเป็นบรรพชิต ผู้เบียดเบียนผู้อื่นไม่ชื่อว่าเป็นสมณะ บุคคลเป็นสมณะเพราะศีรษะโล้นหามิได้ ผู้ใดระงับบาป คือ กรรมเศร้าหมองน้อยใหญ่ทั้งปวงเสีย ผู้นั้นแลเรายกย่องว่าเป็นสมณะ เพราะเป็นผู้มีบาปอันสงบราบแล้ว

นี่คือลักษณะของสมณะ ที่เราพอจะดูออกได้บ้างจากภายนอก แต่สมณะที่แท้จริงนั้น ท่านหมายเอาสมณะภายในด้วย คือ ผู้ที่ได้เข้าถึงพระรัตนตรัย เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระ-รัตนตรัยภายใน เมื่อใดก็ตามที่เราได้เห็นสมณะที่แท้จริงให้หมั่นเข้าไปหาท่าน อุปัฏฐากรับใช้ท่าน หมั่นไปฟังธรรมจากท่านและประพฤติตามคำสั่งสอนของท่านด้วยความเคารพ ความสุขความเจริญก็จะเกิดขึ้นกับตัวของเราอย่างแน่นอน เหมือนดังเช่นพราหมณ์ชาวเมืองปาฏลีบุตรท่านหนึ่ง ที่เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องนี้

*ในอดีตกาล ณ ที่ใกล้ประตูเมืองปาฏลีบุตร มีพราหมณ์ ๒ คน ได้ยินคนทั้งหลายพากันสรรเสริญเกียรติคุณของพระมหานาคเถรเจ้าผู้อยู่ในกาฬวัลลิมณฑปวิหาร ในโรหณชนบท ก็บังเกิดความเลื่อมใส มีความปรารถนาจะเห็นพระเถระผู้ทรงคุณองค์นั้นมาก ได้ตกลงกันว่า จะต้องไปหาท่านให้ได้ ในที่สุดพราหมณ์ทั้ง ๒ ก็พากันเดินทางออกจากพระนคร แต่พราหมณ์คนหนึ่งเสียชีวิตในระหว่างทาง พราหมณ์ที่เหลืออีกคน จึงเดินทางต่อไปจนถึงฝั่งทะเล ไปลงเรือที่ท่ามหาติตถ์มุ่งตรงสู่โรหณชนบท และได้หาที่พักอยู่ในเรือนแห่งจูฬนครคาม ใกล้ที่อยู่ของพระมหานาคเถระองค์นั้น

วันรุ่งขึ้นเขาได้จัดแจงตระเตรียมอาหารอย่างดี ไปหาพระเถระตั้งแต่เช้า และได้ยืนอยู่ในที่ท้ายสุดของหมู่ชน เขามองดูพระเถระแต่ไกล ยืนไหว้ท่านอยู่ตรงนั้น จากนั้นจึงเดินเข้าไปใกล้ท่านด้วยความปีติยินดี จับข้อเท้าของพระเถระไว้แน่นไหว้ด้วยความนอบน้อมอีกครั้ง พร้อมกับกล่าวว่า “พระคุณเจ้าสูงมากนะขอรับ”

แต่ในความเป็นจริงแล้ว รูปร่างของพระมหานาคเถรเจ้าไม่ได้สูงไม่ได้ต่ำนัก ได้สัดส่วนพอดี เขามองหน้าพระเถระ และ

---

*มก. เรื่องปาฏลีปุตตกพราหมณ์ เล่ม ๓๔ หน้า ๑๙๓

กราบเรียนต่อไปว่า “รูปร่างของพระคุณเจ้าไม่สูงเกินไปหรอกขอรับ แต่เกียรติคุณของพระคุณเจ้าสูงเหลือเกิน คุณทั้งหลายของพระคุณเจ้าฟุ้งขจรขจายไปเบื้องบนแห่งมหาสมุทร แผ่ไปสู่ที่ทั้งหลายประดุจดั่งเมฆ ที่ครอบงำชมพูทวีปทั้งปวง แม้กระผมนั่งอยู่ใกล้ประตูเมืองปาฏลีบุตรอันแสนไกล ยังได้สดับเสียงสรรเสริญพระคุณเจ้า จึงได้มีอุตสาหะมา ณ ที่นี้ ขอรับ”

เมื่อได้กราบเรียนกับพระเถระเช่นนั้นแล้ว เขาได้ถวายอาหารบิณฑบาตแด่ท่าน แล้วจัดแจงแสวงหาบาตร และจีวรบริขาร ขอบรรพชาอุปสมบทในสำนักของพระเถระ เมื่อบวชแล้วก็มีความเพียรเรียนพระกัมมัฏฐาน ตั้งอยู่ในโอวาทของพระ-อุปัชฌาย์อาจารย์ ล่วงไปประมาณ ๒-๓ วัน ท่านก็ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ ครั้นสิ้นอายุสังขารก็ดับขันธ์เข้าสู่พระนิพพานเลิกเวียนว่ายในวัฏสงสารอีกต่อไป

เราจะเห็นว่า เพียงได้ยินได้ฟังเกียรติคุณของพระอริยเจ้าพราหมณ์ผู้มีบุญท่านนั้นก็บังเกิดความเลื่อมใส แม้หนทางจะยาวไกลเพียงใด ท่านก็ปรารถนาจะได้เข้าใกล้ ได้เห็นสมณะ ได้ฟังธรรม และเต็มใจที่จะปฏิบัติตามคำสอนของท่านผู้รู้ จนในที่สุด ได้บรรลุมรรคผลนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต

เราทุกคนเกิดมาสร้างบารมี แม้ว่าในภพชาตินี้ เราจะ

ยังไม่ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์เหมือนพราหมณ์ผู้นั้น แต่จงตั้งใจสร้างความดี กลั่นกาย วาจา ใจ ให้สะอาดบริสุทธิ์ตามแบบอย่างท่านกันต่อไป จะได้เป็นประวัติชีวิตอันงดงาม ติดตัวไปในภพเบื้องหน้า เมื่อเราระลึกชาติหนหลังเห็นตนเองแล้ว จะได้มีความปีติปราโมทย์ใจ

การสร้างบารมีด้วยกิริยาอาการที่เบิกบาน สดชื่น แจ่มใส ย่อมทำความเบิกบานใจให้แก่มนุษย์และเทวดา ใครที่พบเห็นเราเขาก็จะสดชื่นไปด้วย เพราะกระแสธารแห่งความดีที่เราทำนั้นสื่อไปถึงบุคคลรอบตัว ดังนั้นให้หมั่นสร้างความสดชื่นแจ่มใสกันทุกวัน ตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมเป็นประจำ ด้วยการทำใจหยุดใจนิ่งอยู่ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ประคับประคองใจของเราที่แวบไปแวบมา คิดไปในเรื่องราวต่างๆ มาหยุดนิ่งให้ได้ ถ้าหยุดนิ่งสนิทถูกส่วนเมื่อไร เราจะเห็นหนทางแห่งพระอริยเจ้า จะเข้าไปถึงสมณะที่แท้จริงที่อยู่ภายใน คือ พระธรรมกายที่ใสสว่างอยู่กลางกาย ที่ให้ความสุขสงบร่มเย็น และความเบิกบานแก่ใจของเราอย่างไม่มีที่เปรียบปาน เพราะฉะนั้นให้ขยันปฏิบัติธรรมกันทุกๆ คน

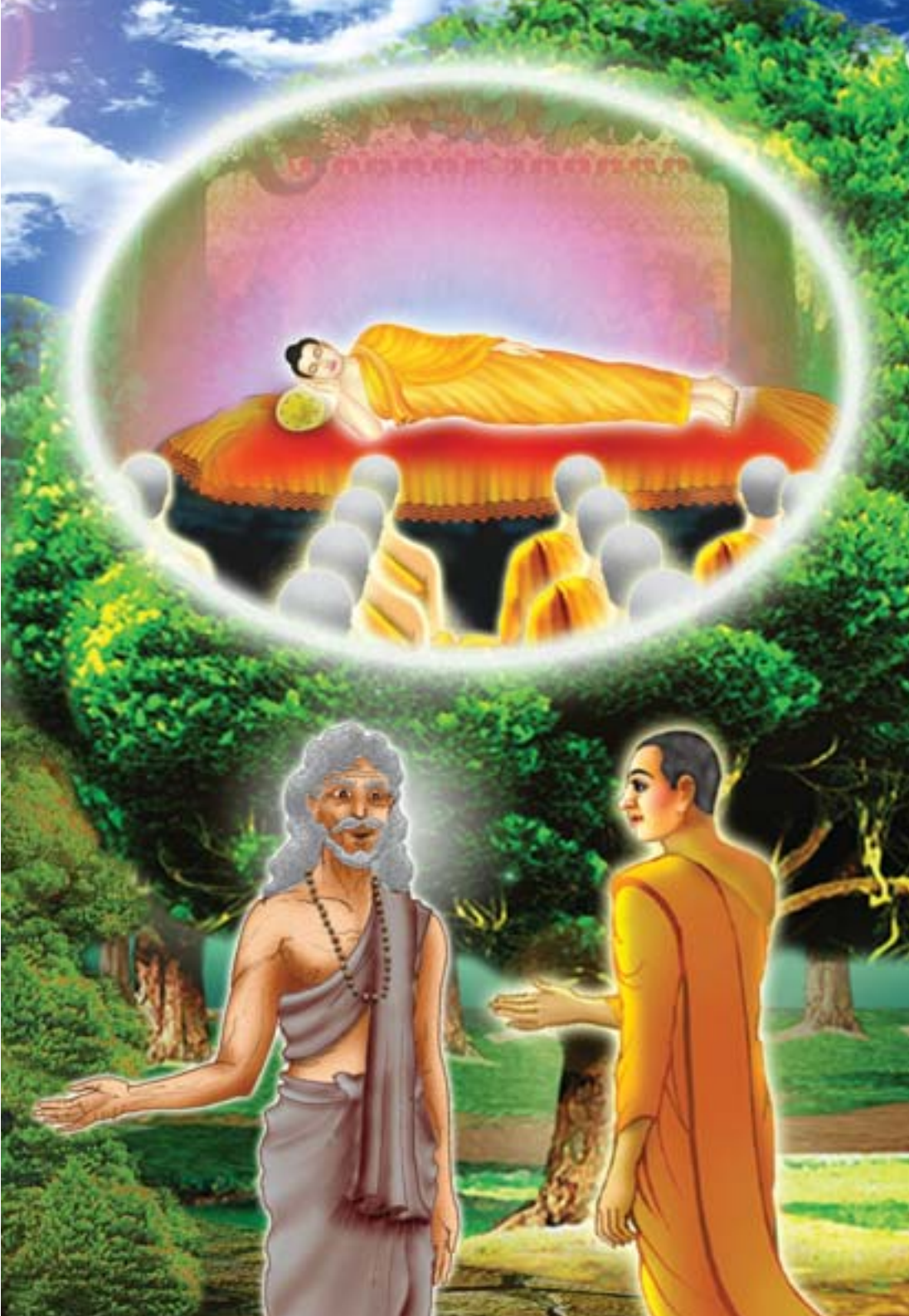

๔๑

เส้นทางสมณะ

ดูก่อนสุภัททะ ในธรรมวินัยใด ไม่มีอริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ ในธรรมวินัยนั้น ไม่มีสมณะที่ ๑ สมณะที่ ๒ สมณะที่ ๓ หรือสมณะที่ ๔ ส่วนธรรมวินัยใด มีอริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ ในธรรมวินัยนั้น มีสมณะที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ หรือที่ ๔ อริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ มีอยู่ในธรรมวินัยนี้เท่านั้น ถ้าโลกยังมีสมณะที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ หรือที่ ๔ สมณะเหล่านี้พึงอยู่โดยชอบ โลกจะไม่ว่างจากพระอรหันต์ทั้งหลาย

การเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางของชีวิตที่เราปรารถนา เราต้องรู้ว่า จุดเริ่มต้นและหนทางที่กำลังเดินไปนั้นเป็นอย่างไร มีสุขมีทุกข์ เป็นบาปหรือเป็นบุญ เพื่อเราจะได้เลือกเส้นทางได้ถูกต้อง เลือกเอาแต่สิ่งที่เป็นบุญกุศลล้วนๆ ไม่สนใจสิ่งที่ไร้สาระ หากรู้ตลอดสายเช่นนี้จะไม่หลงแวะเวียนข้างทาง เราจะไปสู่จุดหมายปลายทางของชีวิตได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย มีคำกล่าวว่า การเริ่มต้นดีมีชัยไปกว่าครึ่ง เพราะจุดเริ่มต้นเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าเริ่มต้นผิดก็ไปไม่ถึงจุดหมายปลายทาง แต่ถ้าเริ่มต้นถูกต้อง ถูกทางมรรคผลนิพพาน ทางของพระอริยเจ้า เราก็จะไปถึงเส้นชัยของชีวิต ได้เข้าถึงความสุขที่แท้จริง ถึงพระรัตนตรัยในตัว ซึ่งเป็นสรณะที่แท้จริง

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน มหาปรินิพพานสูตร ว่า

“ดูก่อนสุภัททะ ในธรรมวินัยใด ไม่มีอริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ ในธรรมวินัยนั้น ไม่มีสมณะที่ ๑ สมณะที่ ๒ สมณะที่ ๓ หรือสมณะที่ ๔ ส่วนธรรมวินัยใด มีอริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ ในธรรมวินัยนั้น มีสมณะที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ หรือที่ ๔ อริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ มีอยู่ในธรรมวินัยนี้เท่านั้น ถ้าโลกยังมีสมณะที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ หรือที่ ๔ สมณะเหล่านี้พึงอยู่โดยชอบ โลกจะไม่ว่างจากพระอรหันต์ทั้งหลาย”

*ในวันสุดท้าย ก่อนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน **สุภัททปริพาชก** ซึ่งอาศัยอยู่ในเมืองกุสินารา ท่านได้ทราบข่าวว่า พระสมณโคดมพุทธเจ้าจักปรินิพพาน ในยามสุดท้ายของคืนนี้ แต่ท่านยังมีข้อสงสัยอยู่หลายประการ เพราะได้ยินได้ฟังคำของพวกปริพาชกผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งเป็นอาจารย์และบุพพาจารย์ทั้งหลายพากันกล่าวว่า “พระตถาคตอรหันต-สัมมาสัมพุทธเจ้าย่อมอุบัติขึ้นในโลกเป็นบางครั้งบางคราว”

การบังเกิดขึ้นของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นการยาก การได้ฟังพระสัทธรรมก็เป็นการยาก ท่านเกิดปริวิตกว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจักปรินิพพานในยามสุดท้ายของคืนนี้แล้ว แต่ธรรมที่เราสงสัยนี้ ยังค้างคาใจของเราอยู่ เราก็มีความเชื่อมั่นในพระสมณโคดมพุทธเจ้าว่า พระองค์สามารถที่จะแสดงธรรมแก่เรา ทำให้เราขจัดความสงสัยในหัวข้อธรรมต่างๆ เหล่านั้นได้

พอดำริเช่นนั้นแล้ว สุภัททปริพาชกจึงเข้าไปหาท่านพระอานนท์ ที่ดงป่าไม้สาละของพวกมัลลกษัตริย์ เพื่อกล่าวถึงความตั้งใจของตน ที่จะเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า เพื่อทูลถามปัญหาที่ค้างคาใจ แต่ก็ถูกพระอานนท์กล่าวห้ามถึง ๓ ครั้ง

---

*มก. มหาปรินิพพานสูตร เล่ม ๑๓ หน้า ๓๑๗

เพราะท่านเกรงว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าจะทรงลำบากพระวรกาย เนื่องจากพระพุทธองค์กำลังอาพาธ จึงไม่อยากให้ใครมารบกวน พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงสดับคำเจรจาของท่านพระอานนท์กับสุภัททปริพาชก ทรงทราบว่าปริพาชกเป็นผู้มีบุญ เมื่อหายสงสัยแล้วจะได้บรรลุธรรม ด้วยมหากรุณาอันหาประมาณมิได้ของพระพุทธองค์ จึงตรัสกับพระอานนท์ว่า “อานนท์ อย่าห้ามสุภัททะเลย ให้สุภัททะเข้ามาหาเราเถิด สุภัททะจักถามปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งกับเรา เพื่อความรู้ยิ่ง มิใช่เพื่อความเบียดเบียนเรา อนึ่ง เมื่อเราถูกสุภัททะถามแล้ว จักพยากรณ์ข้อความนั้นแก่สุภัททะ เขาจักรู้แจ้งเห็นจริงข้อความนั้นได้โดยง่ายดาย เพราะขณะนี้อินทรีย์เขาแก่รอบแล้ว เป็นผู้ควรแก่การตรัสรู้ธรรม”

พอฟังพุทธดำรัส พระอานนท์จึงกล่าวกับท่านสุภัทท-ปริพาชกว่า “เชิญเถิดท่านสุภัททะ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงมีพระมหากรุณา ประทานโอกาสให้ท่านถามปัญหาแล้ว” สุภัทท-ปริพาชกปลื้มปีติอย่างยิ่ง จึงเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้ากราบนมัสการด้วยความเคารพ แล้วกราบทูลถามความสงสัยที่มีอยู่ในใจว่า “ข้าแต่พระโคดมผู้เจริญ สมณพราหมณ์เหล่าใดเป็นเจ้าหมู่ เป็นเจ้าคณะ เป็นคณาจารย์ มีชื่อเสียง มียศ เป็นเจ้าลัทธิ ชนเป็นอันมากต่างเข้าใจว่าเป็นคนดี คือ ปูรณกัสสปะ

มักขลิโคสาล อชิตเกสกัมพล ปกุธกัจจายนะ สัญชัยเวลัฏฐบุตร นิครนถนาฏบุตร สมณพราหมณ์เหล่านั้นทั้งหมดตรัสรู้แล้วตามปฏิญญาของตน หรือทั้งหมดไม่ได้ตรัสรู้ หรือว่าบางพวกตรัสรู้ บางพวกไม่ได้ตรัสรู้ ข้าพระองค์อยากทราบความเป็นสมณะของเจ้าลัทธิเหล่านี้ ขอพระองค์โปรดให้ความกระจ่างด้วย”

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเห็นว่า ปัญหานี้ไม่ควรพยากรณ์ เพราะจะเป็นไปเพื่อความไม่สงบใจ จึงได้ตรัสห้ามว่า “อย่าเลย สุภัททะ คำถามนี้หยุดไว้ก่อนเถิด เราจะแสดงธรรมแก่เธอ เธอจงตั้งใจฟังธรรมนั้นโดยเคารพ จงตั้งใจฟังให้ดีเถิด” สุภัททปริพาชกทูลรับพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว พระพุทธองค์จึงตรัสว่า

“ดูก่อนสุภัททะ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ หาไม่ได้ในธรรมวินัยใด แม้สมณะที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ก็หาไม่ได้ในธรรมวินัยนั้น

สุภัททะ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ หาได้ในธรรมวินัยใด แม้สมณะที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ย่อมหาได้ในธรรมวินัยนั้น

สุภัททะ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ หาได้ในธรรมวินัยนี้ สมณะที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ก็มีอยู่ในธรรมวินัยนี้

ลัทธิคือคำสอนอื่นๆ ที่เว้นจากอริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ ย่อมว่างจากสมณะผู้รู้ สุภัททะ ภิกษุเหล่านี้ พึงอยู่โดยชอบ โลกจะไม่พึงว่างจากพระอรหันต์ทั้งหลาย

ดูก่อนสุภัททะ ครั้งเมื่อเรามีวัย ๒๙ พรรษา บวชแล้ว แสวงหาอยู่ว่า อะไรเป็นกุศล ตั้งแต่เราบวชแล้วจนถึงบัดนี้ แม้สมณะที่เป็นไปในส่วนแห่งธรรมที่เป็นเครื่องนำออกจากภพ คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ ก็ไม่มีในภายนอกแต่พระธรรมวินัยนี้

สมณะที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ก็มิได้มีลัทธิคำสอนอื่นว่างจากสมณะผู้รู้ทั่วถึง ภิกษุเหล่านี้พึงตั้งอยู่ในมรรคผลระดับใด ก็เป็นกัลยาณมิตรแนะนำผู้อื่น ให้ตั้งอยู่ในมรรคผลอย่างนั้นเหมือนกัน โลกก็ไม่พึงว่างจากพระอรหันต์ทั้งหลาย”

เมื่อจบพระธรรมเทศนา ท่านสุภัททปริพาชกเกิดดวงปัญญาสว่างไสว ความมืดในจิตใจได้ถูกขจัดให้หมดไปด้วยแสงแห่งธรรมของพระพุทธองค์ความสงสัยที่มีมายาวนานก็หมดสิ้นไป และเกิดความศรัทธาเลื่อมใสอย่างท่วมท้น จึงขอถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึก แล้วกราบทูลขอบรรพชาอุปสมบทในสำนักของพระพุทธองค์ พระผู้มีพระภาคเจ้าก็ได้ประทานการบวชให้

เมื่อสุภัททปริพาชกบรรพชาอุปสมบทแล้วไม่นาน ก็

หลีกออกจากหมู่ไปอยู่แต่ผู้เดียว เป็นผู้ไม่ประมาท มีความเพียร มีจิตแน่แน่วดำเนินไปในหนทางสายกลาง อันประกอบด้วย อริยมรรคมีองค์ ๘ คือ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ

เมื่ออริยมรรคมีองค์ ๘ รวมกันถูกส่วนเข้า เกิดเป็นดวง เรียกว่า ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานหรือดวงปฐมมรรค ท่านดำเนินจิตต่อไปโดยเอาใจหยุดนิ่งต่อไปอีก ก็เข้าถึงดวงธรรม ไปตามลำดับ เข้าถึงกายภายในตั้งแต่กายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม จนกระทั่งถึงกายธรรม

กายธรรมนี่แหละเป็นกายของสมณะที่แท้จริง ได้เข้าถึง สมณะที่ ๑ คือ พระโสดาบัน สมณะที่ ๒ คือ พระสกิทาคามี สมณะที่ ๓ คือ พระอนาคามี สมณะที่ ๔ คือพระอรหัต ถึงกาย-ธรรมอรหัต หมดกิเลสเป็นพระอรหันต์ ทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน ถึงที่สุดแห่งทุกข์ อยู่จบพรหมจรรย์ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีก ภพชาติสิ้นแล้ว กิจที่จะทำยิ่งไปกว่านี้ไม่มีอีกแล้ว เพราะว่า สำเร็จกิจอันสูงสุดแล้ว

เป้าหมาย คือ จะต้องเข้าถึงสมณะที่ ๔ คือ กายธรรม-อรหัตให้ได้ เพราะกายนี้เท่านั้น ที่กำจัดทุกข์ได้หมดสิ้น ขจัดกิเลสอาสวะได้สิ้นเชื้อไม่เหลือเศษ เมื่อเราเข้าถึงแล้วก็รู้ได้ด้วย

ตนเอง ด้วยธรรมจักษุ และญาณทัสสนะของธรรมกายว่า ชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์บริสุทธิ์บริบูรณ์แล้ว ได้เป็นสมณะที่แท้จริงแล้ว กิจที่ควรทำหรือกรณียกิจทำเสร็จแล้ว กิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้มิได้มีอีก ท่านสุภัททะก็ได้เป็นพระอรหันต์รูปหนึ่งผู้ทรงอภิญญา ในจำนวนพระอรหันต์ทั้งหลาย และท่านก็เป็นพยานสาวกองค์สุดท้ายของพระผู้มีพระภาคเจ้าที่ยืนยันเกี่ยวกับเรื่องสมณะภายใน คือธรรมกายได้อย่างสมบูรณ์ ว่าตราบใดที่ยังมีสมณะที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ประพฤติปฏิบัติชอบอยู่ โลกก็จะไม่ว่างเว้นจากพระอรหันต์

จะเห็นได้ว่า การที่จะเข้าถึงความเป็นสมณะ คือ ผู้มีกายสงบ วาจาสงบ และใจสงบได้นั้น จะต้องดำเนินจิตไปตามหนทางอันประเสริฐ อันประกอบด้วยมรรคมีองค์ ๘ ประการ เมื่อมรรคมีองค์ ๘ ครบถ้วนบริบูรณ์ ใจหยุดถูกส่วนเข้า ใจจะตกวูบลงไปที่ศูนย์กลางกาย ดวงปฐมมรรคจะบังเกิดขึ้น เห็นเป็นดวงกลมใสแจ่มอยู่ภายใน ติดอยู่ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ นี่เป็นจุดเริ่มต้นที่ถูกต้องของหนทางไปสู่ความเป็นสมณะที่แท้จริง ให้ดำเนินจิตเข้าไปในหนทางสายกลาง จนเข้าถึงกายมนุษย์-ละเอียด กายทิพย์ กายพรหม กายอรูปพรหม และกายธรรม ไปตามลำดับ กายธรรมมีลักษณะที่สวยงาม เกตุดอกบัวตูมใสเป็นแก้ว สมบูรณ์ด้วยลักษณะมหาบุรุษ งามไม่มีที่ติ งามกว่า

ทุกกายที่ผ่านมา

กายธรรมหรือธรรมกายนี่แหละ ที่จะทำให้เราเป็นสมณะที่แท้จริงอย่างสมบูรณ์ เมื่อเราเข้าถึงแล้วพึ่งท่านได้ เวลามีทุกข์ก็ช่วยให้เราพ้นทุกข์ เวลามีความสุขก็เพิ่มเติมความสุขให้ยิ่งขึ้นไป จะรู้สึกอบอุ่นใจ และปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นภัยในอบายภูมิ หรือภัยในสังสารวัฏ เราจะปลอดภัยจากภัยพิบัติทั้งหมด เข้าถึงธรรมกายแล้ว ปิดประตูอบายภูมิได้ และย่อมเป็นผู้มีสุคติเป็นที่ไปในเบื้องหน้า แล้วเราก็จะมุ่งไปสู่อายตนนิพพาน อันเป็นจุดหมายปลายทางของทุกชีวิต เพราะฉะนั้นให้ตั้งใจฝึกใจให้หยุดนิ่งให้เข้าถึงธรรมกายให้ได้ แล้วเราจะได้เป็นผู้สงบพบสันติสุขภายในอย่างแท้จริง

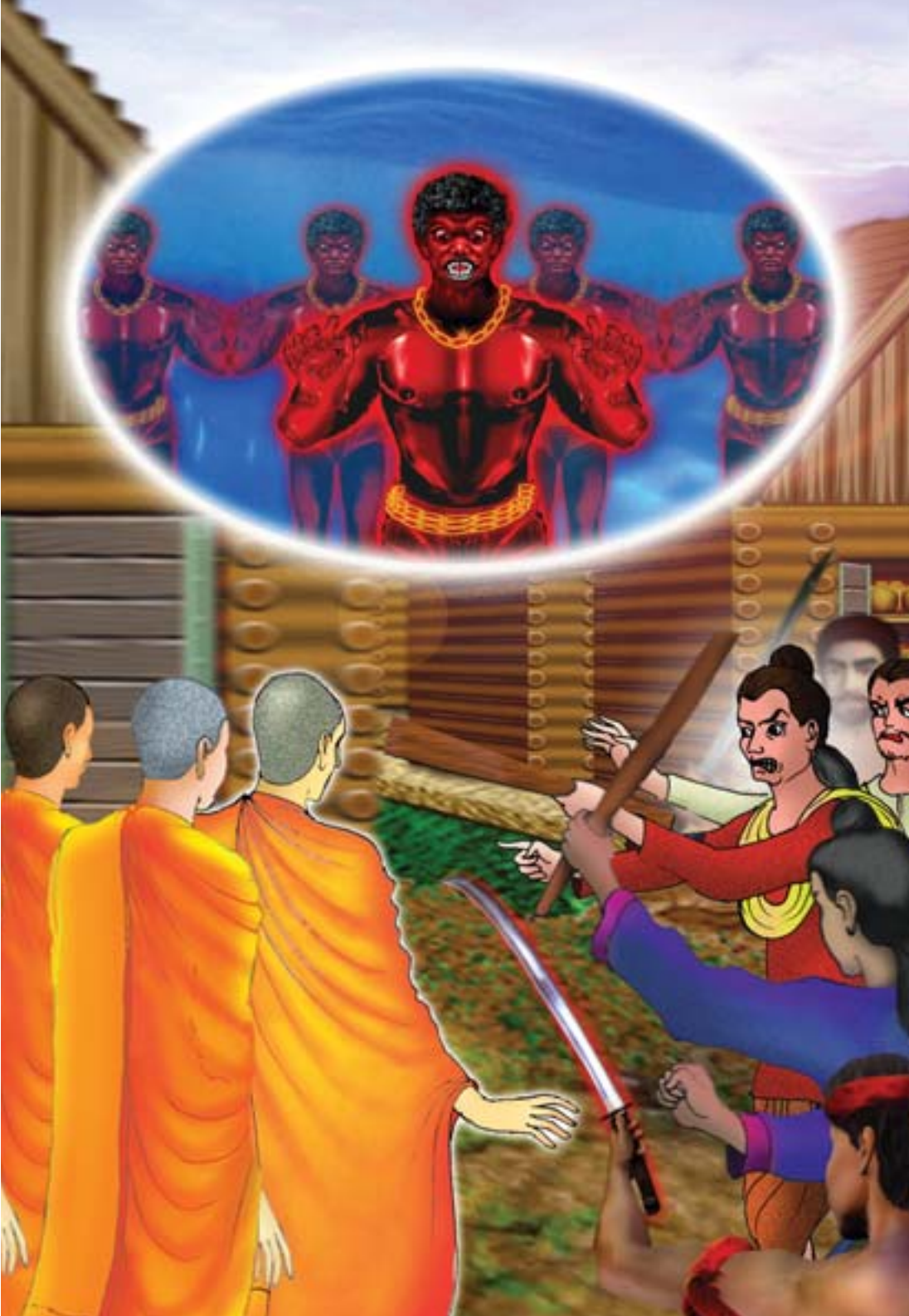

๔๒

อริยทัสสนา

การได้พบเห็นพระอริยเจ้าเป็นสิ่งดี
การอยู่ร่วมกับพระอริยเจ้า
นำความสุขมาให้ทุกเมื่อ

นักปราชญ์บัณฑิตทั้งหลาย ท่านพิจารณาเห็นว่าการเกิดบ่อยๆ เป็นทุกข์ ความแก่ ความเจ็บ และความตายก็เป็นทุกข์ ต่างแสวงหาหนทางหลุดพ้น เพราะคิดว่าเมื่อมีความทุกข์ ก็ต้องมีความสุขเป็นของคู่กัน จึงได้ลองผิดลองถูกแสวงหากันมาตลอดชีวิตก็ยังไม่พบ แต่พวกเราโชคดีที่ได้มาพบพระพุทธศาสนามาทราบหนทางแห่งความหลุดพ้น หนทางไปสู่พระนิพพานว่าอยู่ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ซึ่งเป็นหนทางเอกสายเดียวที่จะไปสู่อายตนนิพพานได้ เป็นที่เดียวที่ความทุกข์มากล้ำกรายไม่ได้ มีแต่ความสุขล้วนๆ ที่ไม่มีทุกข์เจือปนเลย เราจึงควรหมั่นนำใจของเรามาหยุดนิ่งอยู่ที่ศูนย์กลางกายตลอดเวลา เพื่อเราจะได้เข้าถึงความสุขที่แท้จริงภายในกัน

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้ใน เวสสันดรชาดก ว่า

“สาหุ ทสฺสนมริยานำ สนฺนิวาโส สทา สุโข

การได้พบเห็นพระอริยเจ้า เป็นสิ่งดี การอยู่ร่วมกับพระอริยเจ้า นำความสุขมาให้ทุกเมื่อ”

พระอริยเจ้า คือ ผู้ที่ได้ฝึกฝนอบรมตนเองตามคำสอนของพระบรมศาสดา และสามารถทำใจหยุดนิ่งได้อย่างสมบูรณ์ ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ จนได้บรรลุธรรมเป็นพระอริยบุคคล ตั้งแต่เป็นพระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามี และ

พระอรหันต์ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกายธรรมอรหัต ซึ่งเป็นกายธรรมของพระอริยเจ้าขั้นสูงสุดในพระพุทธศาสนา เนื่องจากท่านมีใจที่สว่างไสวอยู่เป็นนิตย์ เวลาคิดก็คิดแต่เรื่องที่ดีที่เป็นบุญเป็นกุศล เป็นประโยชน์ต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย เวลาพูดก็พูดแต่วาจาสุภาษิต ชักชวนให้ทำความดี ชักชวนให้พ้นทุกข์ไปสู่อายตนนิพพาน และทำแต่สิ่งที่ดีงามไม่เบียดเบียนใคร มีศีลาจารวัตรงดงาม เป็นแบบอย่างที่ดีของชาวโลก

ผู้ได้พบเห็น และได้อยู่ใกล้พระอริยเจ้าเหล่านี้ ได้เห็นข้อวัตรปฏิบัติของท่าน ได้ท่านเป็นกัลยาณมิตร คอยชี้แนะพร่ำสอนให้ทำในสิ่งที่ดีเป็นประโยชน์ทั้งในภพนี้และภพหน้า จะทำให้เกิดแรงบันดาลใจ เกิดกำลังใจที่จะทำความดี ทำตามคำสอนของท่าน สิ่งที่ดีงามก็จะเจริญงอกงามขึ้นในจิตใจ เพราะดำเนินชีวิตอยู่บนเส้นทางที่ไม่ประมาท รักในการสั่งสมบุญบารมี รักในการสั่งสมความบริสุทธิ์ให้กับตนเอง เมื่อใจบริสุทธิ์ย่อมนำความสุขมาให้ เพราะอาสวกิเลสบีบบังคับใจไม่ได้ จึงมีแต่ความสุขอย่างเดียว

*เหมือนชาวสุวรรณภูมิเมื่อมีมรณภัยมาคุกคามได้พบกับพระโสณกเถระและพระอุตตรเถระ นักสร้างบารมีผู้ช่วยเหลือ

---

*มก. พาหิรนิทานวรรณนา เล่ม ๑ หน้า ๑๑๑

สรรพสัตว์ทั้งหลาย ให้พ้นจากความทุกข์ และเป็นที่พึ่งพิงของสรรพสัตว์ในยามมีภัย ชีวิตของชาวสุวรรณภูมิ จึงได้พ้นจากความทุกข์ และยังได้เข้าถึงความสุข ที่ไม่มีความสุขอื่นใดจะมาเสมอเหมือน เรื่องมีอยู่ว่า

หลังจากการทำสังคายนาครั้งที่ ๓ เสร็จเรียบร้อยแล้ว พระพุทธศาสนาได้ปักหลักมั่นคงในราชอาณาจักรของพระเจ้า-อโศกมหาราช พระโมคคัลลีบุตรติสสเถระ ผู้เป็นประธานสงฆ์ในการทำสังคายนาครั้งนั้น ได้พิจารณาว่า ในอนาคตพระพุทธ-ศาสนาจะตั้งมั่นอยู่ในประเทศไหนบ้าง เมื่อท่านใคร่ครวญอยู่ครู่หนึ่งก็ทราบว่า พระพุทธศาสนาจะตั้งมั่นในปัจจันตชนบท จึงได้ประชุมปรึกษาหารือ แล้วได้แบ่งพระเถระออกเป็น ๙ สาย แต่ละสายนั้นก็มีพระภิกษุ ร่วมคณะไม่ต่ำกว่า ๕ รูป เพื่อให้ทำสังฆกรรมได้ แล้วท่านก็ส่งออกไปตามประเทศต่างๆ เพื่อเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้แผ่ขยายกว้างไกลออกไปทุกสารทิศ

ในสายสุวรรณภูมินั้น พระโมคคัลลีบุตรติสสเถระท่านได้ส่งพระโสณกเถระกับพระอุตตรเถระ มาประกาศพระพุทธ-ศาสนาพร้อมกับคณะของท่าน แต่ในขณะนั้นสุวรรณภูมิ ได้มีรากษสตนหนึ่งพร้อมกับบริวาร รากษสคือยักษ์ชนิดหนึ่ง บางทีก็เรียกว่าผีเสื้อน้ำ มีนิสัยดุร้าย กินมนุษย์เป็นอาหาร ดูดเลือด

ของสัตว์แทนน้ำ ที่อยู่ของรากษสนี้อยู่ในทะเล หรือในสระน้ำที่ใหญ่ๆ

ผีเสื้อน้ำที่สุวรรณภูมิอาศัยอยู่ในทะเล หากมีทารกเกิดในราชตระกูลเมื่อใดจะขึ้นมาจับทารกไปกินอยู่เสมอๆ ในวันที่พระเถระทั้งหลายไปถึงสุวรรณภูมิ และประจวบเหมาะกับเป็นวันที่เด็กเกิดในราชตระกูลพอดี พวกชาวเมืองเห็นพระเถระเข้าก็พากันเข้าใจว่าเป็นพวกผีเสื้อน้ำ เพราะไม่เคยเห็นพระภิกษุมาก่อนเลย ต่างก็ถืออาวุธเข้าไปจะทำร้ายพระเถระ

เมื่อพระเถระเห็นคนถืออาวุธมาก็ถามว่า “พวกท่านถืออาวุธมาทำไมกัน” เขาก็ตอบว่า “จะมาฆ่าพวกท่านน่ะสิ ท่านเป็นผีเสื้อน้ำใช่ไหม” พระเถระจึงตอบว่า “พวกเราไม่ได้เป็นผีเสื้อน้ำ พวกเราเป็นสมณะผู้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม เว้นจากการพูดเท็จ งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา เราฉันอาหารมื้อเดียว มีศีล ประพฤติพรหมจรรย์ และมีกัลยาณธรรม”

ขณะที่พระเถระกำลังอธิบายอยู่นั้น นางผีเสื้อน้ำพร้อมกับบริวารได้ขึ้นมาจากทะเล มุ่งหน้ามาเพื่อที่จะจับเด็กกินเป็นอาหาร เมื่อพวกมนุษย์เห็นเข้าก็ตกใจกลัว ต่างร้องเสียงดังและร้องตะโกนบอกต่อๆ กันไปว่า “พวกผีเสื้อน้ำมาแล้ว พวกเราวิ่งหนีเอาตัวรอดกันเถอะ” ต่างก็หนีตายเอาชีวิตรอดไป

คนละทิศไปคนละทาง

พระเถระเห็นดังนั้น จึงช่วยเหลือชาวบ้าน ได้เนรมิตกายที่ใหญ่กว่า มีลักษณะดุร้ายน่าเกรงขามกว่า ปิดล้อมพวกผีเสื้อน้ำเหล่านั้นไว้ตรงกลาง ฝ่ายผีเสื้อน้ำเห็นดังนั้นก็ตกใจกลัว คิดที่จะเอาชีวิตรอดเหมือนกัน เพราะคิดว่า คงเป็นผีเสื้อน้ำอีกพวกหนึ่งที่มาถึงก่อนพวกตน เราต้องหาหนทางเอาตัวรอดโดยเร็ว ก่อนที่จะถูกจับกิน แล้วต่างก็หาทางเอาชีวิตรอดกลับไป และไม่กล้ามารบกวนมนุษย์อีกเลย

เมื่อพวกผีเสื้อน้ำไปแล้ว พระเถระก็คลายฤทธิ์ ชาวบ้านทั้งหมดได้เห็นฤทธานุภาพของพระเถระ จึงมีจิตเลื่อมใสยอมรับพระเถระทั้งหลาย และต่างก็ยึดพระเถระเป็นที่พึ่ง เมื่อพระเถระเห็นว่า ชาวสุวรรณภูมิยอมรับท่านแล้ว จึงได้แสดงธรรมโปรดชาวสุวรรณภูมิ ที่มาประชุมร่วมกันในที่นั้น ให้เลื่อมใสในพระรัตนตรัย และให้ตั้งอยู่ในไตรสรณคมน์ สมาทานศีล ให้อาจหาญร่าเริงในธรรม ไม่ให้ใจหวั่นไหวเคลือบแคลงสงสัยในพระรัตนตรัย ทำให้ชาวเมืองบรรลุธรรมกันถึงหกหมื่นคน และมีกุลบุตรกุลธิดาออกบวชอุทิศชีวิตในพระพุทธศาสนาอีกเป็นจำนวนมาก

พระโสณกเถระและพระอุตตรเถระพร้อมกับคณะได้ทุ่มเท

ชีวิตจิตใจ ช่วยกันประดิษฐานพระพุทธศาสนา ยังพระธรรมคำสอนของพระบรมศาสดา อันเป็นอมตธรรมที่หาได้ยากยิ่งในดินแดนไกลโพ้นจากพุทธสถาน ให้ดำรงมั่นอยู่ในสุวรรณภูมิเป็นที่พึ่งพิงแก่ชาวโลกทั้งหลาย

เราจะเห็นได้ว่า การได้เห็นหรือการได้อยู่ร่วมกับพระอริยเจ้าทั้งหลาย ย่อมนำความสุขความเจริญรุ่งเรืองมาให้แก่ชีวิตของเรา เหมือนอย่างชาวสุวรรณภูมิที่ได้พบเห็นพระโสณกเถระ และพระอุตตรเถระ แล้วได้รับคำแนะนำสั่งสอน และข้อปฏิบัติที่ถูกต้อง ตามคำสอนของพระบรมศาสดา จึงพบกับความสุขที่แท้จริง แล้วยังทำให้พ้นจากภัยพิบัติทั้งหลายอีกด้วย ถ้าหากว่าไม่ได้พระเถระแล้ว ดินแดนสุวรรณภูมิคงเป็นดินแดนที่เต็มไปด้วยคราบน้ำตา เป็นเมืองที่หาความสุขไม่ได้เลย

สำหรับพวกเรานั้นนับว่าโชคดีมากๆ เป็นผู้มีบุญเก่าสั่งสมมาดี พระพุทธศาสนาจึงสืบทอดมาถึงพวกเรา ดังนั้นเราต้องหวงแหนรักษาไว้ให้ดี อย่าให้ใครมาทำลาย ให้มีธรรมะเป็นอาภรณ์ มั่นคงในคำสอนของพระพุทธองค์ ถึงแม้บางครั้งจะมีอุปสรรคมาขัดขวาง การนับถือพระพุทธศาสนาของเราก็ตาม ก็อย่าหวั่นไหวให้รักในการประพฤติปฏิบัติธรรม ตามคำสอนของพระพุทธองค์อยู่เสมอ ให้เราหมั่นระลึกนึกถึงความมีโชคดี

นี้ไว้ อย่าได้ประมาทเลินเล่อ หมั่นขวนขวายในการสั่งสมบุญบารมีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็นการให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา เราก็ต้องหมั่นทำทุกๆ วันอย่าได้ขาด ให้เป็นอุปนิสัยที่ดีติดตัวข้ามภพข้ามชาติไป

โดยเฉพาะการปฏิบัติธรรมเจริญสมาธิภาวนา อย่าได้ขาดกันเลย ต้องทำให้ได้ทุกๆ วัน วันละหลายๆ ครั้ง วันละหลายๆ ชั่วโมง ยิ่งทำได้ตลอดเวลาก็ยิ่งดี เราจะได้เข้าถึงความสุขที่แท้จริง เข้าถึงพระรัตนตรัยในตัว ซึ่งเป็นพระอริยเจ้าอันประเสริฐภายใน ที่จะทำให้เรามีความสุขอันเป็นอมตะ เราจะได้รู้เห็นอะไรไปตามความเป็นจริง แล้วชีวิตของเราก็จะไม่หลงทาง จะมุ่งตรงต่อหนทางพระนิพพานอย่างเดียวเท่านั้น เมื่อเราทำได้อย่างนี้ ชีวิตของเราจะสมบูรณ์ เป็นแบบอย่างที่ดีของชาวโลก เราจะเข้าถึงความสุขความเต็มเปี่ยมของชีวิตที่เราไม่เคยพบเจอมาก่อนเลย นั่นคือเอกันตบรมสุข เป็นสุขล้วนๆ ที่ไม่มีทุกข์เจือปน เป็นความสุขที่จะทำให้เราพ้นจากความทุกข์ทรมาน พ้นจากการเป็นบ่าวเป็นทาสของพญามาร ไปสู่อายตนนิพพาน ฉะนั้นให้ตั้งใจปฏิบัติธรรมกันให้ดีทุกๆ คน

๔๓

อานิสงส์
การเห็นสมณะ

การได้เห็นสมณะ เป็นมงคลอย่างยิ่ง

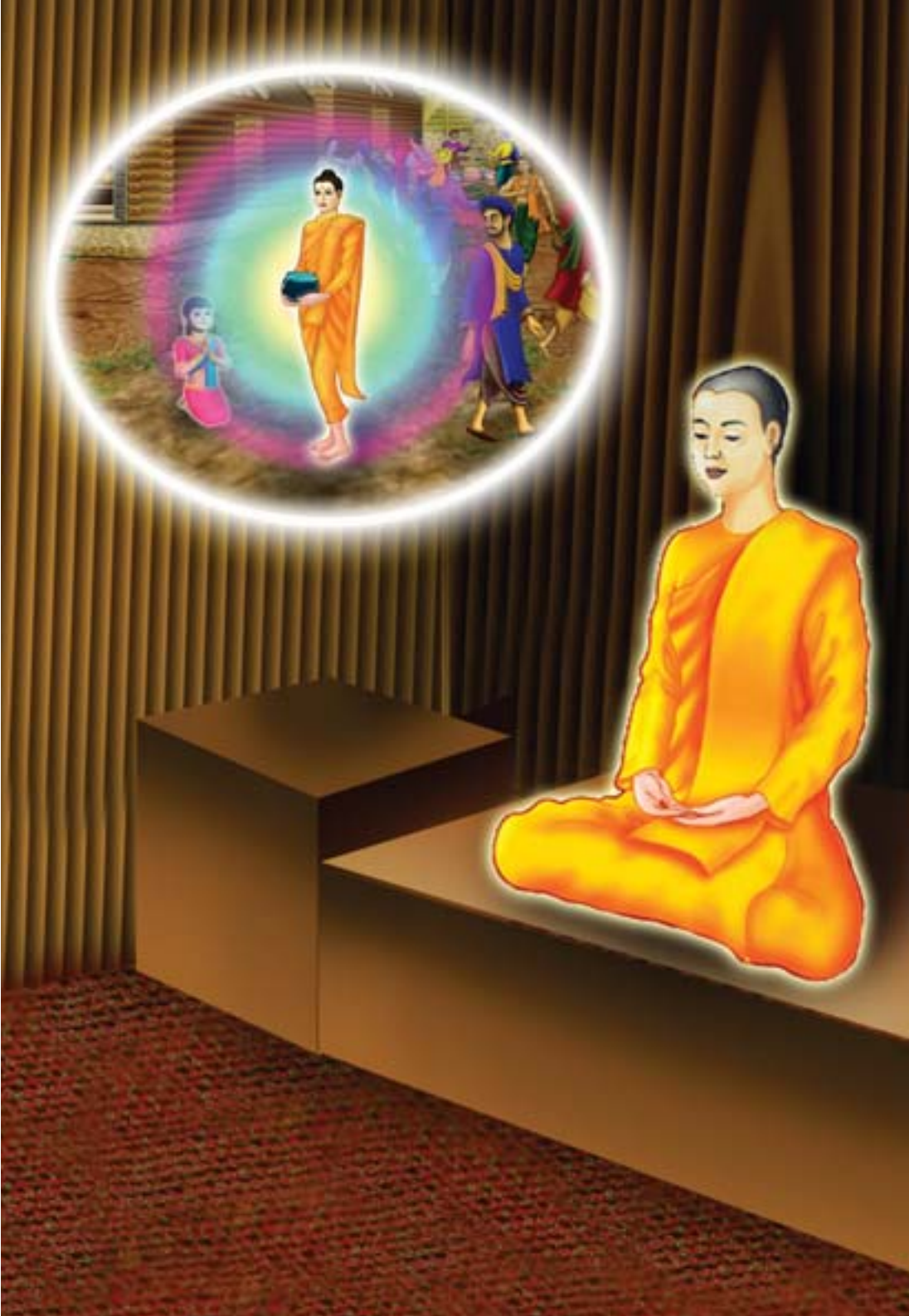

บุญเป็นคุณเครื่องแห่งความสุข และความสำเร็จทุกอย่าง ตั้งแต่สมบัติที่เป็นโลกิยะ จนถึงสมบัติที่เป็นโลกุตตระ การบำเพ็ญบุญญาธิการไว้ในอดีตนับภพนับชาติไม่ถ้วน ก็เพื่อเป็นเสบียงในการเดินทางข้ามห้วงทุกข์แห่งสังสารวัฏอันยาวไกลไปสู่อายตนนิพพาน บุญนอกจากจะส่งผลในช่วงที่เราเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสุคติภูมิ และส่งผลให้ได้สร้างบารมีอย่างสะดวกสบายแล้ว ยังจะเป็นอุปนิสัยพลวปัจจัย ให้เราได้บรรลุมรรคผล-นิพพาน บรรลุวิชชาธรรมกายของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างง่ายดายอีกด้วย โดยเฉพาะบุญที่เกิดจากการทำใจให้บริสุทธิ์หยุดนิ่ง เป็นประจำสม่ำเสมอ เป็นบุญใหญ่ที่จะเป็นเหตุให้ได้บรรลุมรรคผลนิพพานโดยเร็วพลัน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน มงคลสูตร ว่า

“สมณานญฺจ ทสฺสนำ เอตมฺมงฺคลมุตฺตมำ

การได้เห็นสมณะ เป็นมงคลอย่างยิ่ง”

สมณะ คือ ผู้รู้ผู้สงบ หมายถึง บรรพชิตที่ได้บำเพ็ญสมณธรรม ฝึกฝนอบรมตนเอง ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ ปัญญา จนกระทั่งมีกาย วาจา ใจใสสะอาดบริสุทธิ์ สงบจากบาปอกุศลทั้งปวง ดำรงตนอยู่บนเส้นทางของพระนิพพาน ผู้ที่ได้พบเห็นสมณะถือว่าได้พบเห็นสิ่งที่เป็นสิริมงคล เพราะเห็นแล้วย่อม

บังเกิดความเลื่อมใส อยากทำบุญกับท่านผู้เป็นเนื้อนาบุญอันเลิศ บุญกุศลย่อมส่งผลให้ประสบความสุขความเจริญในชีวิต แม้ละโลกไปแล้ว ก็เป็นเหตุให้ได้ไปสวรรค์ และนิพพาน

*ในสมัยของพระวิปัสสีพุทธเจ้า มีสาวน้อยคนหนึ่ง เป็นลูกของเศรษฐีประจำเมือง ในขณะที่กำลังเล่นอยู่กับเพื่อนๆ บริเวณหน้าบ้านตามปกติ เธอได้มองเห็นพระพุทธเจ้ากำลังเสด็จบิณฑบาต ในพระนครพันธุวดี ด้วยความที่เธอเป็นคนฉลาด เพียงได้เห็นพระเดินผ่านหน้าบ้านก็บังเกิดความเลื่อมใส จึงตรงเข้าไปกราบนมัสการท่านด้วยความเคารพ

ในขณะที่ทำความเคารพนั้น เธอสังเกตเห็นว่า ยังไม่มีผู้ใดถวายภัตตาหารเลย จึงนำเอาขนมของตนเองถวายลงในบาตรจนเต็ม ด้วยจิตที่เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า และการทำบุญถูกเนื้อนาบุญในครั้งนั้น ทำให้ได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ครองความเป็นเทพนารี คือ เป็นพระมเหสีของท้าวสักกเทวราชถึง ๓๖ ครั้ง เมื่อได้อัตภาพของความเป็นมนุษย์ ได้เป็นมเหสีของพระเจ้าจักรพรรดิ ๕๐ ครั้ง นางปรารถนาสิ่งใดก็สมหวังในทุกเรื่อง ตลอดชีวิตของการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ เธอไม่เคยตกไปในอบายภูมิเลย จะวนเวียนอยู่แต่ในสุคติภูมิเท่านั้น

---

*มก. โรหิณีเถรีคาถา เล่ม ๕๔ หน้า ๓๗๐

เมื่อถึงภพชาติสุดท้าย ในสมัยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา เธอได้มาเกิดในสกุลพราหมณ์ชื่อ โรหิณี ในเมืองเวสาลี เป็นหญิงผู้เป็นที่รักของหมู่ญาติยิ่งนัก ทรัพย์สมบัติในเรือนของเธอมีมากมาย วันหนึ่งเมื่อมีโอกาสไปฟังธรรมในสำนักของภิกษุ ได้ฟังเรื่องความไม่เที่ยงของสังขาร เธอตั้งใจพิจารณาธรรม และทำใจให้หยุดนิ่ง ก็สามารถทำให้รู้แจ้งเห็นแจ้งไปตามความเป็นจริง ในที่สุดก็ได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบันบุคคล

เมื่อกลับมาที่บ้าน ก็ไม่ปรารถนาที่จะอยู่ครองเรือนอีกต่อไป เพราะเห็นว่า ตลอดชีวิตที่ผ่านมานับภพนับชาติไม่ถ้วนนั้น ไม่มีอะไรเป็นแก่นสารเลย เพราะเธอเคยเสวยความเป็นใหญ่ทั้งมนุษย์สมบัติ และทิพยสมบัติในเทวโลก จึงมุ่งที่จะแสวงหานิพพานสมบัติ มุ่งที่จะให้บรรลุมรรคผลนิพพาน แต่คุณพ่อของเธอไม่อนุญาต เธอก็ไม่ได้น้อยอกน้อยใจแต่อย่างใด ได้หมั่นพูดถึงคุณของความเป็นสมณะ และคุณของพระรัตนตรัยอยู่ตลอดเวลาให้คุณพ่อฟัง เพราะคุณพ่อเป็นพราหมณ์ผู้เคร่งครัดในศาสนพิธีมาก จึงไม่ปรารถนาจะให้ลูกสาวเปลี่ยนจากศาสนา-พราหมณ์ไปนับถือศาสนาพุทธ

นานวันเข้าคุณพ่อสงสัยว่าทำไมลูกสาวจึงศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยยิ่งนัก จึงได้เอ่ยถามว่า “ลูกเอ๋ย ลูกหลับก็พูดถึงสมณะ ตื่นก็พูดถึงสมณะ กล่าวถึงแต่สมณะเท่านั้น เห็นทีลูก

คงอยากจะออกบวชเป็นสมณะเหลือเกิน โรหิณีเอ๋ย ลูกถวายข้าวน้ำอย่างสมบูรณ์แก่เหล่าสมณะเป็นประจำ พ่อขอถามลูกว่าเพราะเหตุไร เหล่าสมณะจึงเป็นที่รักของลูก พวกสมณะไม่ชอบทำงาน เกียจคร้าน อาศัยแต่ของที่คนอื่นให้เลี้ยงชีพ เพราะเหตุไรเหล่าสมณะจึงเป็นที่รักของลูก”

ลูกสาวเมื่อได้โอกาสจึงตอบคุณพ่อไปว่า “สมณะในพระพุทธศาสนามีพระคุณต่อลูกมาก เป็นเนื้อนาบุญอันเลิศของโลก ไม่มีเนื้อนาบุญอื่นยิ่งกว่า สมณะทั้งหลายรักงานสร้างบารมี เป็นผู้ปรารภความเพียร ไม่เกียจคร้าน ทำแต่งานที่ประเสริฐสุด คือ งานขจัดกิเลสอาสวะ ท่านเหล่านั้นละราคะ โทสะ และโมหะได้สิ้นเชิง เพราะเหตุนั้น สมณะทั้งหลายจึงเป็นที่รักของลูก”

สมณะทั้งหลายกำจัดบาปอกุศล คือ โลภะ โทสะ โมหะ ทำแต่งานสะอาดจึงละบาปได้หมด กายกรรมของสมณะเหล่านั้นสะอาด วจีกรรมก็สะอาด มโนกรรมก็สะอาด สมณะเหล่านั้นไร้มลทิน บริสุทธิ์ทั้งภายในทั้งภายนอกดุจสังข์และมุกดา ธรรมฝ่ายขาวก็บริบูรณ์ เพราะเหตุนั้น สมณะทั้งหลายจึงเป็นที่รักของลูก

คุณพ่อได้ยินลูกสาวกล่าวพรรณนาคุณของสมณะซึ่งไม่เคยได้ยินได้ฟังมาก่อน รู้สึกอัศจรรย์ใจเริ่มคล้อยตามคำของลูกสาว

จึงถามต่อไปว่า “สมณะของลูกมีคุณอะไรอีก” ลูกสาวบอกพ่อว่า “สมณะของลูกเป็นพหูสูต สดับมาก ทรงธรรมเป็นพระอริยะ เป็นอยู่โดยธรรม มีจิตเป็นอารมณ์เดียว มีสติ ย่อมแสดงอรรถและธรรม ไม่พูดเรื่องไร้สาระ สมณะเหล่านั้นพูดด้วยปัญญา ไม่ฟุ้งซ่าน รู้ที่สุดทุกข์ สมณะเหล่านั้นหลีกออกจากหมู่บ้านใดไป ก็ไม่เหลียวดูอย่างกังวลในหมู่บ้านนั้น ไม่มีอาลัย”

“สมณะเหล่านั้น ไม่เก็บสะสมข้าวไว้ในยุ้งฉาง ไม่เก็บไว้ในหม้อ แสวงหาโดยชอบ มีอาชีวบริสุทธิ์ ไม่ยินดีในเงินทอง ยังชีวิตให้เป็นไปด้วยปัจจัยที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า ไม่มีกังวล ท่านบวชมาจากสกุลต่างกัน ชนบทต่างกัน แต่ก็รักซึ่งกันและกัน ไม่ทะเลาะวิวาทกัน เหมือนชาวโลกทั่วไป”

คุณพ่อถามว่า “โรหิณีลูกพ่อ ลูกมีความเชื่อ และมีความเคารพอย่างแรงกล้าในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ลูกเกิดมาในสกุลเพื่อประโยชน์แก่พวกเราโดยแท้ ลูกรู้จักพระรัตนตรัยดีว่า เป็นบุญเขตอันเยี่ยม สมณะเหล่านั้นคงจะรับทักษิณาทานของเราบ้างนะลูก เพราะว่ายัญคือบุญที่ตั้งไว้ในสมณะเหล่านั้น คงจักมีผลไพบูลย์แก่พวกเราเป็นแน่”

เมื่อลูกสาวเห็นว่าคุณพ่อมีศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัย เธอจึงแนะนำให้พ่อแม่นิมนต์พระพุทธเจ้า พร้อมด้วยหมู่ภิกษุ

สงฆ์มาฉันภัตตาหารที่บ้าน พ่อก็ทำตามแล้วได้ขอถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์เป็นสรณะ จากนั้นเธอก็ขออนุญาตออกบวช เนื่องจากสั่งสมบุญไว้มาก บวชได้ไม่นานนัก ได้บรรลุอรหัตตผลพร้อมด้วยปฏิสัมภิทาญาณ ๔ เป็นพระอรหันตเถรีผู้มีฤทธิ์มีเดชมีอานุภาพมาก

เราจะเห็นว่า อานิสงส์ที่เกิดจากการเห็นสมณะนั้นไม่ใช่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ เลย พระพุทธองค์ถึงได้ตรัสว่าเป็นมงคลซึ่งจะนำความสุขความเจริญมาให้ เพียงแค่เห็นท่านแล้ว ทำจิตให้เลื่อมใสบุญก็บังเกิดขึ้นอย่างมากมายมหาศาล ถ้าหมั่นเข้าไปหาไปฟังธรรมจากท่าน หมั่นบำรุงท่านด้วยจตุปัจจัย และประพฤติธรรมตามที่ท่านสอน บุญใหญ่จะยิ่งบังเกิดขึ้นมากมายทับทวี หากหมั่นทำใจให้หยุดให้นิ่ง ยิ่งจะทำให้เราได้เข้าไปพบกับสมณะที่แท้จริงภายใน คือพระธรรมกาย ที่เป็นพระแท้ในตัว หากเราปรารถนาอยากพบสิ่งที่เป็นมงคล ที่เป็นที่พึ่งที่ระลึกของเราได้ตลอดไป ก็ต้องอาศัยใจที่หยุดนิ่งอย่างเดียวเท่านั้น หยุดใจให้ถูกส่วน จึงจะได้พบกับสมณะแท้ที่เรียกว่า สมณานญฺจ ทสฺสนำ เอตมฺมงฺคลมุตฺตมำ การได้เห็นสมณะเป็นมงคลอย่างยิ่ง ดังนั้นให้ทุกท่านหมั่นทำใจให้หยุดนิ่งจนกว่าจะเข้าถึงสมณะภายในคือ พระธรรมกายกันทุกๆ คน

มงคลที่ ๓๐
สนทนาธรรมตามกาล

ภิกษุผู้รื่นรมย์ยินดีในธรรม
ไตร่ตรองพิจารณาธรรม
และระลึกถึงธรรมอยู่เป็นนิตย์
ย่อมไม่เสื่อมจากพระสัทธรรม

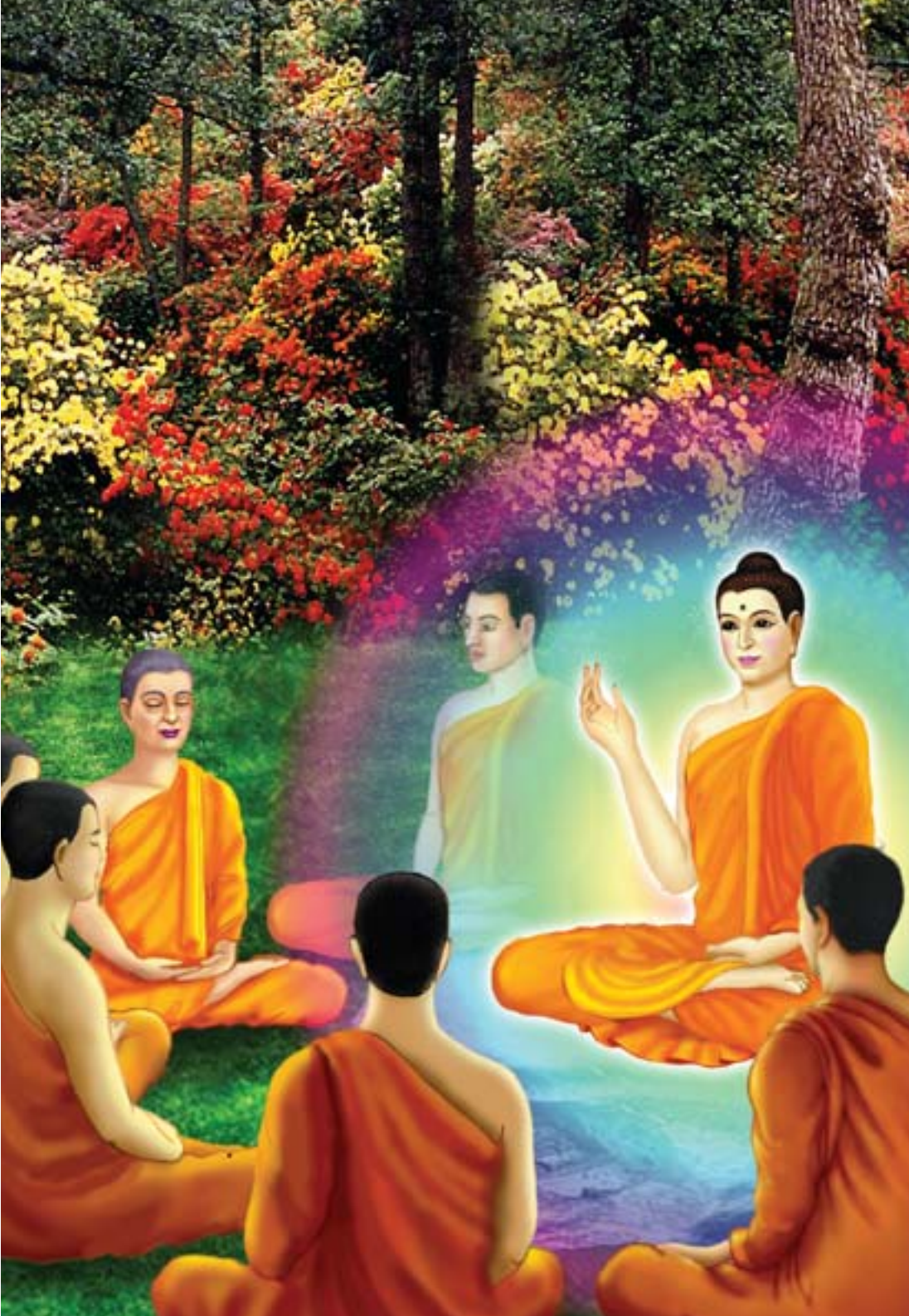

บนเส้นทางแห่งการสร้างบารมีนั้น ทุกคนควรเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ประคับประคองให้กำลังใจกันและกัน และแบ่งปันความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีต่อกันโดยสม่ำเสมอ เพราะการสนทนาธรรม แลกเปลี่ยนความรู้ทางธรรมตามกาลอันควร จะยังจิตของผู้พูดและผู้ฟังให้เป็นกุศล ทั้งยังได้ฝึกไหวพริบปฏิภาณ เกิดความแตกฉานทางปัญญายิ่งๆ ขึ้นไป เพราะฉะนั้นให้หมั่นศึกษาธรรมะ และหาโอกาสสนทนาธรรมกับผู้รู้อยู่เสมอ เพื่อจะได้นำมาปฏิบัติให้เกิดความรู้แจ้ง จะได้เป็นปัญญาบารมีของเราต่อไป

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“ธมฺมราโม ธมฺมรโต ธมฺมํ อนุวิจินฺตยं
ธมฺมํ อนุสฺสรํ ภิกฺขุ สทฺธมฺมา น ปริหายติ

ภิกษุผู้รื่นรมย์ยินดีในธรรม ไตร่ตรองพิจารณาธรรม และระลึกถึงธรรมอยู่เป็นนิตย์ ย่อมไม่เสื่อมจากพระสัทธรรม”

วิชชาในพระพุทธศาสนา เป็นศาสตร์ที่นำไปสู่การรู้แจ้ง และเป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติได้รับความสุข พ้นจากความทุกข์ทั้งปวงได้ หากบุคคลใดมีความยินดีในธรรม หมั่นตรึกระลึกถึงธรรม ใคร่ครวญพิจารณาธรรมนั้นให้เข้าใจ และได้น้อมนำธรรมะมาปฏิบัติอยู่เสมอ บุคคลนั้นย่อมเข้าถึงธรรมะที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไป

การจะเป็นผู้แตกฉานในธรรมได้นั้น นอกจากจะต้องศึกษาค้นคว้าธรรมะจากตำราแล้ว จะต้องลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังด้วย รวมไปถึงการสนทนาธรรมกับผู้รู้จะช่วยให้เกิดปัญญาแตกฉานยิ่งขึ้น

การสนทนาธรรมจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น ผู้สนทนาต้องพูดแต่เรื่องที่เป็นความจริง ที่มีประโยชน์ ใช้ถ้อยคำไพเราะ ถูกกาล สมานสามัคคี และมีจิตเมตตา ต้องเป็นวาจาที่ยกใจผู้ฟังให้สูงขึ้น ประดุจดอกบัวที่ชูช่อขึ้นเหนือน้ำ ทั้งผู้พูดและผู้ฟังก็ร่าเริง เบิกบานในธรรม สนทนาแต่เรื่องที่เป็นไปเพื่อทำให้ใจหยุดนิ่ง และเพื่อให้เกิดความเบื่อหน่ายคลายจากความกำหนัด ยกใจขึ้นสู่กระแสแห่งธรรม ให้ใจยินดีในพระนิพพาน ถ้าเลือกสนทนากันในเรื่องที่เป็นบุญกุศล เรื่องที่ต่อเติมความบริสุทธิ์ ใจก็จะหยุดนิ่ง กลับเข้ามาสู่ต้นแหล่งแห่งความสุขและความบริสุทธิ์ได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว ดวงปัญญาทั้งที่เป็นสุตมยปัญญา จินตมยปัญญา และภาวนามยปัญญาจะบังเกิดขึ้น ทำให้เป็นสัมมาทิฏฐิ รู้เห็นและเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง การสนทนาธรรมตามกาลเช่นนี้ พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญว่า เป็นอุดมมงคลของชีวิต

ในสมัยพุทธกาล พระอริยสาวกผู้เลิศในด้านต่างๆ เมื่อถึงคราวมีโอกาสพบปะกัน จะพูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์ในการทำใจหยุดนิ่ง หรือสนทนาธรรมะที่ได้ศึกษามาให้กันและกัน

*ครั้งหนึ่ง เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่ที่ป่าโคสิงคสาลวัน ซึ่งเป็นสถานที่น่ารื่นรมย์มาก มีดอกสาละบานสะพรั่ง กลิ่นของดอกไม้หอมฟุ้งไปทั่วบริเวณ ช่วงนั้นพระมหาโมคคัลลานะได้เข้านิโรธสมาบัติในที่หลีกเร้นแห่งหนึ่ง ครั้นออกจากนิโรธสมาบัติแล้ว ท่านก็คิดว่า วันนี้เป็นวันอุโบสถ เราควรจะไปหาพระสารีบุตรเพื่อฟังธรรม จึงชวนพระมหากัสสปะเดินทางไปด้วยกัน ขณะนั้นพระอนุรุทธะกำลังนั่งอยู่ในที่พัก ก็ได้เห็นพระเถระ ๒ รูป เดินไปทางที่พักของพระสารีบุตร คิดว่าคงจะต้องมีการสนทนาธรรมเป็นแน่ จึงลุกขึ้นเดินตามพระเถระทั้งสองไปด้วย

พระอานนท์มองเห็นพระมหาเถระเหล่านั้นเดินตามกันไป ดูงดงามน่าเลื่อมใส ก็ปรารถนาจะฟังธรรมด้วย จึงชักชวนพระเรวตะออกติดตามไปด้วย เมื่อพระเถระทั้งหมดไปถึงที่พักของพระสารีบุตรแล้ว พระสารีบุตรได้ทักทายพระอานนท์ก่อนว่า “ท่านอานนท์ ป่าโคสิงคสาลวันเป็นสถานที่น่ารื่นรมย์ราตรีแจ่มกระจ่าง ไม้สาละออกดอกบานสะพรั่ง หอมฟุ้งดัง

*มก. มหาโคสิงคสาลสูตร เล่ม ๑๙ หน้า ๒๔

กลิ่นทิพย์อย่างนี้ ท่านคิดว่าป่าโคสิงคสาลวัน จะงดงามด้วยภิกษุเช่นไรหนอ”

พระอานนท์ตอบว่า “ป่าโคสิงคสาลวันพึงงดงามด้วยภิกษุผู้ทรงสุตตะ ทรงจำธรรมะมาก และเป็นผู้ประกาศพรหมจรรย์อันบริสุทธิ์บริบูรณ์ แสดงธรรมอันแจ่มแจ้งแก่บริษัท ๔ เพื่อถอนอนุสัยกิเลสให้หมดสิ้น ป่าโคสิงคสาลวันจะงดงามด้วยภิกษุเช่นนี้” จากนั้นพระสารีบุตรได้ถามพระเถระแต่ละรูปไปตามลำดับ พระเรวตะตอบว่า “ภิกษุผู้มีความยินดีในความหลีกเร้น ปฏิบัติเจโตสมถะ ไม่เหินห่างจากฌาน และเจริญวิปัสสนา จะทำให้ป่าโคสิงคสาลวันงดงามยิ่งนัก”

พระอนุรุทธะตอบว่า “ภิกษุผู้ตรวจดูโลกธาตุพันหนึ่งด้วยทิพยจักษุ เห็นสัตว์ทั้งหลายกำลังจุติและอุบัติขึ้นในจักรวาลทั้งหลาย ยังจิตให้สังเวชในวัฏฏภัย เจริญวิปัสสนา พึงทำให้แจ้งซึ่งโลกุตตรธรรม จะทำให้ป่านี้งดงามยิ่ง”

พระมหากัสสปเถระผู้บำเพ็ญธุดงควัตรเป็นปกติ ตอบว่า “ป่าโคสิงคสาลวันจะพึงงดงามด้วยภิกษุผู้บิณฑบาตเป็นวัตร ถือผ้าบังสุกุลและไตรจีวรเป็นวัตร เป็นผู้มีความปรารถนาน้อย สันโดษ สงัด ไม่คลุกคลีด้วยหมู่คณะ หมั่นประกอบความเพียร และถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ป่าโคสิงคสาลวันจักงดงามด้วยภิกษุผู้กล่าวอภิธรรมกถา ถามตอบซึ่งกันและกันโดยไม่หยุดพักเลย” จากนั้นพระมหาโมคคัลลานะได้ถามพระสารีบุตรกลับบ้าง พระสารีบุตรตอบว่า “ภิกษุในศาสนานี้ ไม่เป็นไปตามอำนาจของจิต แต่ยังจิตให้เป็นไปในอำนาจได้ เมื่อภิกษุนั้นหวังจะเข้าสมาบัติใด ในเวลาไหน ไม่ว่าจะเป็นเวลาเช้าเที่ยงหรือเย็น ก็สามารถเข้าสมาบัตินั้นๆ ได้ดังใจปรารถนา เปรียบเหมือนพระราชาหรืออำมาตย์ ที่มีผ้ามากมายหลากสีอยู่ในหีบ เมื่อต้องการจะห่มผ้าสีใด ผืนไหน ในเวลาใดก็ทำได้ดังใจทุกประการ ป่าโคสิงคสาลวันจะงดงามด้วยภิกษุเช่นนี้แหละ”

เมื่อพระเถระผู้ทรงคุณธรรมทุกรูป ได้สนทนาถึงป่าโคสิงคสาลวันอันงดงามด้วยวัตรปฏิบัติต่างๆ ของพระภิกษุแล้ว พระสารีบุตรจึงออกความเห็นว่า “พวกเราต่างตอบตามปฏิภาณของตนกันแล้ว เราไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า เพื่อกราบทูลเรื่องนี้ให้พระองค์ทรงพยากรณ์กันเถิด แล้วเราจะได้จดจำสิ่งที่ถูกต้องที่สุดเอาไว้” ทุกรูปพร้อมใจกันไปเข้าเฝ้าพระบรมศาสดาถึงที่ประทับ โดยพระสารีบุตรเป็นผู้กราบทูลเรื่องราวทั้งหมดที่ได้สนทนาธรรมกันและทูลถามถึงว่าถ้อยคำของพระเถระรูปไหนเป็นสุภาษิต

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสชมพระเถระทุกรูปว่า วาจาของพระเถระทุกรูปต่างเป็นสุภาษิตเหมือนกัน เพราะทุกรูปปฏิบัติได้ตามปฏิปทาที่ตนเองพูด จากนั้นพระองค์ทรงพยากรณ์ว่า “ภิกษุในศาสนานี้กลับจากบิณฑบาต ฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว นั่งขัดสมาธิ ตั้งกายตรง ดำรงสติมั่นเฉพาะหน้าว่าตราบใดที่จิตของเรายังไม่หมดความถือมั่นยังไม่หลุดพ้นจากกิเลสตราบนั้นเราจะไม่ลุกจากที่เลย ดูก่อนสารีบุตร ป่าโคสิงคสาลวันจะพึงงดงามด้วยภิกษุเห็นปานนี้แล”

พระเถระทุกรูปได้ฟังพระพุทธดำรัสแล้ว ต่างพากันชื่นชมยินดีเป็นที่สุดว่าพระดำรัสของพระพุทธองค์ เป็นการอนุเคราะห์ภิกษุผู้มาในภายหลัง ที่จะได้น้อมนำมาปฏิบัติตามในการปรารภความเพียรเจริญสมาธิภาวนาว่า หากยังไม่บรรลุธรรม ก็จะไม่ลุกจากที่ ซึ่งถ้าหากใครเป็นคนจริง ปฏิบัติจริงได้อย่างนี้ ก็จะมีดวงตาเห็นธรรม หลุดพ้นจากทุกข์ได้อย่างแน่นอน

จากเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า แม้แต่พระอรหันต์ที่ท่านหมดกิเลสอาสวะแล้ว ท่านยังหมั่นสนทนาธรรมกัน เพราะต่างก็ทราบว่า การพูดคุยสนทนาธรรมเป็นประจำ จะเป็นทางมาแห่งปัญญา และความสุขความเจริญในธรรมยิ่งๆ ขึ้นไป ดังนั้นขอให้หมั่นพูดคุยธรรมะ หรือเรื่องราวที่ยกใจเราเข้าสู่การปฏิบัติ หมั่นทำใจหยุดใจนิ่ง เพื่อให้เข้าถึงธรรม ใครมีความรู้ หรือมี

เทคนิคที่ดีในการฝึกฝนตนเองอย่างไร ก็ให้นำมาถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน เมื่ออยู่บ้านก็ควรหาโอกาสปฏิบัติธรรมและสนทนาธรรมพร้อมหน้าพร้อมตากัน บ้านของเราก็จะมีความร่มเย็นเป็นสุข เป็นครอบครัวแก้ว ครอบครัวธรรม-กายกันทุกคน

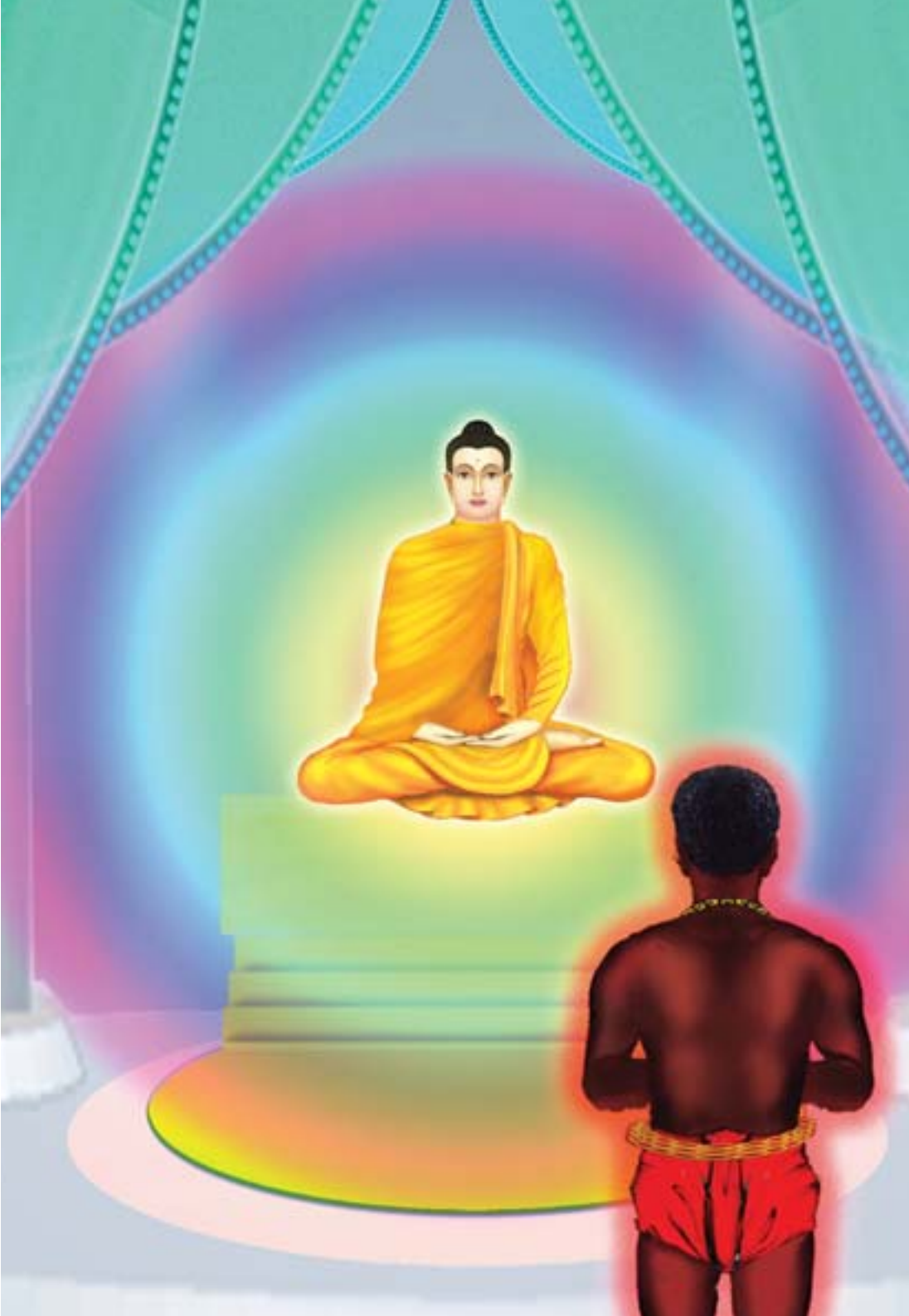

ไขปริศนาธรรม

บุคคลข้ามห้วงน้ำ คือกิเลสได้ด้วยศรัทธา ข้ามมหาสมุทรแห่งทุกข์ได้ ด้วยความไม่ประมาท จะล่วงทุกข์ได้ด้วยความเพียร และจะบริสุทธิ์ได้ ด้วยปัญญา

พระรัตนตรัยเป็นสรณะอันเกษมที่เราควรจะยึดไว้ในใจ ให้เป็นหลักชัยของชีวิต เพราะเมื่อเราประสบทุกข์เราก็พึ่งท่านได้ พึ่งแล้วจะมีแต่ความสุข มีสติ มีปัญญาเกิดขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง และพระรัตนตรัยนั้นก็เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วภายในตัวของมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นชาติไหน ภาษาไหน หรือมีความเชื่ออย่างไร ขึ้นชื่อว่าเป็นมนุษย์แล้ว ล้วนมีพระรัตนตรัยอยู่ในตัวทั้งสิ้น

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน อาฬวกสูตร ว่า

“บุคคลข้ามห้วงน้ำ คือกิเลสได้ด้วยศรัทธา ข้ามมหาสมุทรแห่งทุกข์ได้ ด้วยความไม่ประมาท จะล่วงทุกข์ได้ด้วยความเพียร และจะบริสุทธิ์ได้ ด้วยปัญญา”

ความศรัทธาเป็นทางมาแห่งคุณธรรม และทำให้เราเกิดกำลังใจในการสร้างความดี ความศรัทธาที่สำคัญ คือเชื่อในพระพุทธเจ้าว่าพระองค์เป็นผู้ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบ ทรงเป็นพระอรหันต์ผู้ห่างไกลจากกิเลส ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ ไม่มีบุคคลใดในภพสามจะมาเปรียบได้ เมื่อเห็นพระคุณอันประเสริฐนี้แล้ว จึงเกิดความเลื่อมใส และเกิดกำลังใจที่จะประพฤติตามคำสอนของพระพุทธองค์ อีกทั้งตั้งใจปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม กิเลสก็จะหลุดร่อนไปตามลำดับ ดังนั้นความศรัทธาสามารถนำพาให้ข้ามพ้นกิเลสอาสวะได้

กิเลสในใจของคนเรามีหลายระดับ ทั้งหยาบและละเอียด เมื่อมีกิเลสก็บังคับให้สร้างกรรม กรรมนี้เองที่ทำให้เกิดวิบาก คือมีผลเป็นทุกข์ เมื่อยังมีกิเลสอยู่ ก็ต้องมีทุกข์ร่ำไป ทุกข์ของแต่ละคนนั้นแตกต่างกัน แม้ชาวสวรรค์ รูปพรหมหรืออรูปพรหมก็ยังไม่พ้นจากทุกข์ แตกต่างกันเพียงทุกข์มากหรือทุกข์น้อย ถ้ามีกิเลสเบาบางก็มีทุกข์น้อย แต่ถ้าจะให้ข้ามทุกข์ทั้งหลายไปได้ ต้องไม่ประมาท “ใจหยุดเป็นสุดยอดของความไม่ประมาท” ต้องหยุดเท่านั้นจึงจะพบหนทางหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะทั้งหลาย

หากเราตั้งใจปฏิบัติธรรมกันจริงๆ ทำความเพียรอย่างกล้าแข็ง ดังที่พระบรมศาสดาทรงตั้งปณิธานว่า “แม้เนื้อเลือดจะแห้งเหือดหายไป เหลือแต่กระดูกหนังก็ตามที หากไม่ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ จะไม่ยอมลุกจากรัตนบัลลังก์เด็ดขาด” ในที่สุดพระองค์ก็หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะได้ พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ (สด จนฺทสโร) ก็เช่นเดียวกัน ถ้าไม่ได้ไม่ยอมลุกจากที่ ท่านได้กล่าวว่า “ธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นของจริง คนจริงเท่านั้นจึงจะเข้าถึง ถ้าจริงล่ะ ได้ทุกคน” ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านเอาจริงอย่างนี้ ท่านจึงสมปรารถนาในการเข้าถึงธรรมภายใน

นอกจากความไม่ประมาทและความเพียรแล้ว ยังจะต้องมีปัญญาด้วย เพราะความบริสุทธิ์จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัย

ปัญญา โดยเฉพาะปัญญาที่ทำให้หลุดพ้น เป็นปัญญาที่เกิดจากการเห็นแจ้งภายใน โดยการทำใจให้หยุดนิ่ง เมื่อหยุด จิตก็บริสุทธิ์ เมื่อบริสุทธิ์ก็หลุดพ้น ซึ่งธรรมบทนี้ พระบรมศาสดาได้ทรงตอบปัญหาของอาฬวกยักษ์ เรื่องมีอยู่ว่า

*สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเห็นอาฬวกยักษ์เข้ามาในข่ายพระญาณ ทรงรู้ว่ายักษ์ตนนี้มีบุญมาก แม้เป็นยักษ์ที่โหดร้าย แต่ก็สามารถที่จะบรรลุธรรมได้ จึงทรงตั้งพระทัยที่จะเสด็จไปโปรดยักษ์ โดยจะทรมานยักษ์ให้คลายจากทิฏฐิมานะเสียก่อน

รุ่งเช้าพระองค์ได้เสด็จไปยังที่อยู่ของยักษ์เพียงลำพัง อาฬวกยักษ์เห็นพระพุทธองค์เข้ามายังที่อยู่ และประทับนั่งบนบัลลังก์ของตน แทนที่จะเกิดความเลื่อมใส กลับรู้สึกโกรธเคืองไม่พอใจจึงพูดข่มขู่พระพุทธองค์ แล้วขับไล่ให้ออกไป แต่พระพุทธองค์ทรงประทับนิ่งเฉย เมื่อยักษ์เห็นพระพุทธองค์ไม่ยอมเสด็จออกไป จึงบันดาลให้เกิดลมพายุใหญ่ เพื่อให้พัดพระพุทธองค์ไปที่อื่น แต่ลมนั้นก็ทำอันตรายพระองค์ไม่ได้

ยักษ์จึงบันดาลให้เกิดฝนถ่านเพลิงที่ร้อนแรง ฝนแผ่นหิน

---

*มก. อาฬวกสูตร เล่ม ๒๕ หน้า ๔๒๓

ฝนทราย ฝนเปือกตม ฝนเครื่องประหารทุกชนิดซึ่งมีอานุภาพมาก สามารถทำลายได้แม้กระทั่งภูเขาสิเนรุให้พังพินาศย่อยยับไปในพริบตา แต่ฝนเหล่านั้นกลับไม่สามารถทำอันตรายพระพุทธองค์ได้แม้แต่น้อย

ยักษ์ยังไม่ละความพยายามได้ใช้ทุสสาวุธ ซึ่งเป็นอาวุธประจำตัวที่มีฤทธานุภาพมาก ขว้างใส่พระพุทธองค์ ตามปกติแล้วอาวุธนี้สามารถปลิดชีวิตได้ทันที แต่ก็ไม่สามารถทำอันตรายพระองค์ได้ อานุภาพของอาวุธนั้นเสื่อมลงทันที แล้วตกลงแทบพระบาทของพระพุทธองค์

เมื่ออาฬวกยักษ์ทำอันตรายพระพุทธองค์ไม่ได้ จึงลดทิฏฐิมานะลง ได้คลายความยึดมั่นถือมั่น ความถือตัวว่ามีฤทธิ์มีเดชลงทันที เนื่องจากเห็นชัดแล้วว่าพระพุทธองค์เป็นผู้มีอานุภาพมากกว่า แต่ครั้นจะยอมแพ้ทันทีก็กลัวเสียเชิง จึงได้ถามปัญหาที่ยังไม่เคยมีใครตอบได้ว่า “สมณะ เราจะถามปัญหาท่าน ถ้าท่านตอบเราไม่ได้ เราจะฉีกหัวใจของท่าน แล้วจะจับเท้าของท่านเหวี่ยงข้ามแม่น้ำคงคาไป”

พระพุทธองค์ตรัสว่า “ดูก่อน อาฬวกยักษ์ เราไม่เห็นใครเลยในโลก พร้อมทั้งเทวโลก และพรหมโลก ที่จะทำจิตของเราให้หวั่นไหวได้ หรือฉีกหัวใจของเรา หรือจับเราเหวี่ยง

ข้ามแม่น้ำคงคาได้ แต่เอาเถอะ เชิญท่านถามปัญหาเถิด” ยักษ์ทูลถามว่า “อะไรเป็นทรัพย์เครื่องปลื้มใจอันประเสริฐของคนในโลกนี้ อะไรที่บุคคลประพฤติดีแล้วนำความสุขมาให้ อะไรเป็นรสอันล้ำเลิศกว่ารสทั้งหลาย นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวชีวิตของผู้ที่เป็นอยู่อย่างไรว่าประเสริฐสุด”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า “ศรัทธาเป็นทรัพย์อันประเสริฐของคนในโลก ธรรมที่บุคคลประพฤติดีแล้ว นำความสุขมาให้ รสแห่งธรรมเป็นรสอันล้ำเลิศกว่ารสทั้งหลาย นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวชีวิตของผู้ที่เป็นอยู่ด้วยปัญญาว่าประเสริฐสุด” ยักษ์ฟังแล้วเริ่มเกิดศรัทธาจึงทูลถามต่อไปว่า “คนข้ามห้วงน้ำคือกิเลสได้อย่างไร ข้ามมหาสมุทรแห่งทุกข์ได้อย่างไร แล้วจะล่วงทุกข์ได้อย่างไร จะบริสุทธิ์ได้อย่างไร” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า “คนข้ามห้วงน้ำคือกิเลสได้ด้วยศรัทธา ข้ามมหาสมุทรแห่งทุกข์ได้ด้วยความไม่ประมาท จะล่วงทุกข์ได้ด้วยความเพียร และจะบริสุทธิ์ได้ด้วยปัญญา”

เมื่ออาฬวกยักษ์ได้ฟังคำตอบแล้ว เกิดความปีติยิ่งนักที่พระพุทธองค์ช่วยไขปริศนาที่ค้างคาใจมายาวนาน ประดุจบุคคลหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด จุดประทีปในที่มืด และบอกทางแก่คนหลงทาง จึงทูลถามต่อไปอีกว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ทำอย่างไรจึงจะได้ปัญญา ทำอย่างไรจึงจะหาทรัพย์ได้

ทำอย่างไรจึงจะเป็นผู้มีชื่อเสียง ทำอย่างไรจึงจะผูกมิตรไว้ได้ และคนละโลกนี้ไปสู่โลกหน้า ทำอย่างไรจึงจะไม่เศร้าโศก พระเจ้าข้า”

พระพุทธองค์ผู้รู้แจ้งโลก ตรัสตอบว่า “บุคคลเชื่อธรรมของพระอรหันต์ผู้บรรลุนิพพาน ฟังอยู่ด้วยดีย่อมได้ปัญญา บุคคลเป็นผู้ไม่ประมาท เป็นผู้ฉลาด เป็นผู้ทำอะไรเหมาะสม ไม่ทอดธุระ ขยันหมั่นเพียร ย่อมหาทรัพย์ได้ คนย่อมได้ชื่อเสียงเพราะความสัตย์ ผู้ให้ย่อมผูกมิตรไว้ได้ บุคคลใดประกอบด้วยศรัทธา มีธรรม ๔ ประการนี้ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ บุคคลนั้นละโลกนี้ไปแล้ว ย่อมไม่เศร้าโศก”

เมื่อยักษ์ตรองตามคำตอบของพระพุทธองค์ ได้น้อมใจไปตามพระสุรเสียงอันไพเราะของพระผู้มีพระภาคเจ้า ในที่สุดใจก็หยุดนิ่งและได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน เป็นผู้มีพระ-รัตนตรัยเป็นสรณะตลอดชีวิต เลิกเบียดเบียนชีวิตสัตว์ทั้งหลายตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

เราจะเห็นว่า แม้แต่ยักษ์หากไม่ประมาทในธรรม ตั้งใจฟังธรรม แล้วประพฤติธรรม ก็สามารถบรรลุธรรมได้ โดยอาศัยความรู้ ความเข้าใจทางด้านปริยัติแล้วลงมือปฏิบัติ จนได้รับปฏิเวธ คือผลของการปฏิบัตินั้น พวกเราทุกคนโชคดีกว่ายักษ์เพราะเราได้อัตภาพเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นรูปกายที่เหมาะสมต่อ

การสร้างบารมีมากที่สุด โอกาสที่จะทำความดีของเราก็มีมาก ถ้าหากเรารู้จักแสวงหา และใช้โอกาสที่ดีนี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อสั่งสมบุญบารมี และประพฤติปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน

พวกเราเป็นผู้ที่เปี่ยมล้นด้วยศรัทธาอยู่แล้ว บรรพบุรุษของเรา ท่านมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง พวกเราก็เช่นเดียวกัน จะต้องตั้งใจปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงพระรัตนตรัยอันเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุดนี้ให้ได้ อย่าประมาท อย่าเกียจคร้านในการปฏิบัติธรรม ให้ใช้ปัญญาพิจารณาว่า ทำอย่างไรธรรมะของเราจะก้าวหน้า ทำอย่างไรใจจึงจะหยุดนิ่ง แล้วตั้งใจฝึกฝนอบรมใจของเราให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ถ้าคิด และทำอย่างนี้ทุกๆ วัน พร้อมกับหมั่นปฏิบัติธรรมทุกวัน ไม่ช้าเราจะเข้าถึงพระธรรมกาย ได้เข้าถึงความสุขที่แท้จริงอย่างแน่นอน

เกวียน ๗ ผลัด ทางลัดสู่นิพพาน

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กถาวัตถุ ๑๐ ประการนี้ คือ การสนทนา ปรารภเรื่องความเป็นผู้มักน้อย สันโดษ ยินดีในความวิเวก การไม่คลุกคลีด้วยหมู่คณะ การปรารภความเพียร สนทนาเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย หากว่าเธอทั้งหลายยึดถือเอากถาวัตถุทั้ง ๑๐ ประการนี้แล้ว สนทนากันอยู่เป็นประจำ เธอทั้งหลายพึงครอบงำเดชแม้ของพระจันทร์ และพระอาทิตย์ผู้มีฤทธิ์มีอานุภาพมากอย่างนี้ได้

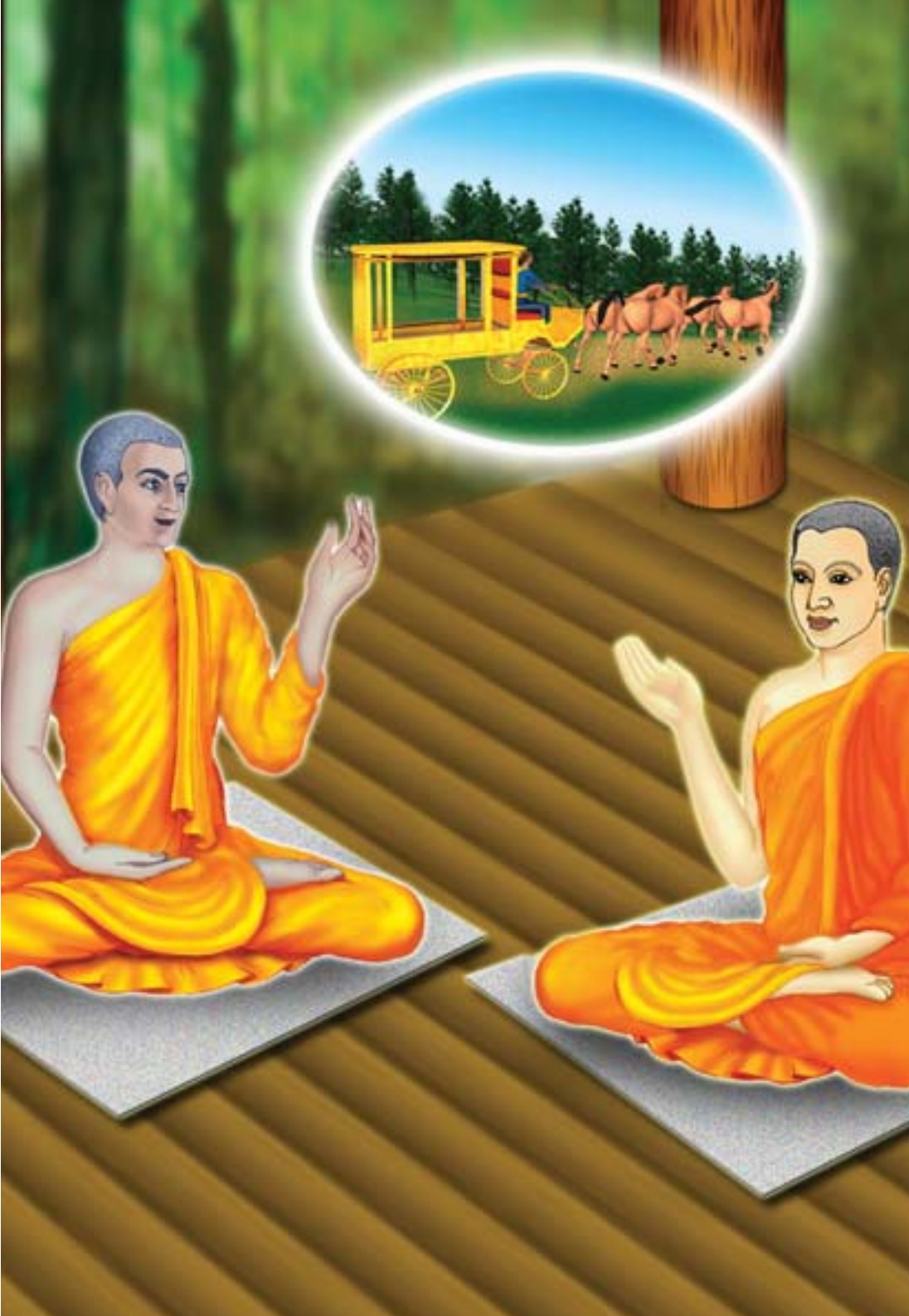

ปัจจุบันเราอยู่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคที่ข้อมูลข่าวสารสามารถส่งถึงกันได้โดยใช้เวลาเพียงไม่กี่วินาที สิ่งใดที่เราทำไปก็สามารถเชื่อมโยงถึงกันหมด หากสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดีจะเกิดผลกระทบต่อคนรอบข้าง และคนทั้งโลกได้เช่นเดียวกัน เพราะโลกใบนี้มีปฏิสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ เหมือนไม้ขีดไฟเพียงก้านเดียวสามารถลุกลามเผาบ้านเผาเมืองได้ทั้งเมือง แต่หากเราทำความดีแม้เพียงเล็กๆ น้อยๆ ถึงจะเป็นเพียงกลุ่มเล็กๆ แต่สามารถขยายผลถึงโลกและจักรวาลได้ ความดีที่เกิดจากการฝึกฝนใจให้บริสุทธิ์หยุดนิ่งเป็นประจำนี้ จะช่วยกลั่นบรรยากาศโลกให้เกิดกระแสความบริสุทธิ์ ขจัดสิ่งที่เป็นมลทินทั้งหลายให้หมดสิ้นไป การเจริญสมาธิภาวนาถือเป็นกรณียกิจที่ทุกๆ คน ควรพร้อมใจกันลงมือปฏิบัติ เพื่อตัวของเราเอง เพื่อโลก เพื่อจักรวาล และเพื่อสันติสุขที่แท้จริงของสรรพสัตว์ทั้งหลาย

มีพุทธดำรัสที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ใน ปฐมวัตถุกถาสูตร ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กถาวัตถุ ๑๐ ประการนี้ คือ การสนทนา ปรารภเรื่องความเป็นผู้มักน้อย สันโดษ ยินดีในความวิเวก การไม่คลุกคลีด้วยหมู่คณะ การปรารภความเพียร สนทนาเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย หากว่าเธอทั้งหลายยึดถือเอากถาวัตถุทั้ง ๑๐ ประการนี้แล้ว สนทนากันอยู่เป็นประจำ เธอทั้งหลาย

พึงครอบงำเดชแม้ของพระจันทร์ และพระอาทิตย์ผู้มีฤทธิ์มีอานุภาพมากอย่างนี้ได้”

สังคมโลกปัจจุบันได้มีการพัฒนาทางด้านวัตถุ และเทคโนโลยีมากขึ้น ซีกโลกฝั่งตะวันตกและตะวันออกต่างมีการแข่งขัน ที่จะพัฒนาเทคโนโลยีทางด้านต่างๆ อย่างไม่หยุดยั้ง เพราะขีดความสามารถของมนุษย์นั้น ไม่มีขอบเขตจำกัด ทั้งที่เป็นความสามารถในเชิงสร้างสรรค์และการทำลายล้าง ขึ้นอยู่กับจะนำความสามารถออกมาใช้ในทางไหน โลกนี้จะสดใสเจริญรุ่งเรืองหรือล่มสลาย ก็ขึ้นอยู่กับจิตใจของมนุษย์เรา เพราะมนุษย์เป็นผู้กำหนดชะตาของโลก และจักรวาล

สังคมปัจจุบันจะมุ่งเน้นแต่เรื่องความคิด คำพูด และการกระทำที่เป็นเรื่องนอกตัว จินตนาการออกไปไกลถึงนอกโลก นอกจักรวาล ถึงขนาดมีการลงทุน ทุ่มเงินจำนวนมหาศาลเพื่อผลิตยานอวกาศส่งมนุษย์อวกาศไปสำรวจนอกโลก ไปสำรวจดวงดาว และสิ่งมีชีวิตในโลกอื่นๆ ซึ่งบางครั้งก็ต้องเอาชีวิตเป็นเดิมพัน มีทั้งประสบความสำเร็จและล้มเหลว นอกจากนี้ยังมีหัวข้อการสนทนาในเรื่องที่ไม่เป็นสาระ ต่างคาดเดาไปต่างๆ นานาว่าโลกนี้จะถึงกาลอวสานบ้าง จะมีการทำสงครามทำลายล้างเผ่าพันธุ์มนุษย์บ้าง ส่งผลให้หลายๆ ประเทศมีการเตรียมป้องกันตัว ด้วยการผลิตอาวุธร้ายแรงเพื่อเตรียมรบราฆ่าฟันกัน

เรื่องที่ควรสนทนา ควรเป็นเรื่องที่ทำให้ใจสบาย เป็นเรื่องที่น้อมนำใจกลับมาตั้งไว้ที่ศูนย์กลางกาย ซึ่งเป็นต้นแหล่งแห่งความบริสุทธิ์ เป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การเรียนรู้เรื่องราวของโลกและชีวิตอย่างแท้จริง สนทนากันแล้วจะได้ไม่อยากรบกันเอง แต่อยากรบกับศัตรูที่แท้จริง นั่นคือรบกับอาสวกิเลสที่ฝังตัวนอนเนื่องอยู่ในใจเรามานับภพนับชาติไม่ถ้วน อกุศลมูลต่างๆ ที่เป็นต้นเหตุให้เกิดกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต ต้องรบให้ชนะ ตีกระหน่ำแล้วกระหน่ำอีก จนกว่าฝ่ายอกุศลจะพ่ายแพ้ไป ถ้ายังทำไม่ได้ เราก็ยังตกเป็นบ่าวเป็นทาสของพญามารเรื่อยไป ยังเป็นผู้แพ้ แพ้ต่อกิเลสในใจของตนเอง แต่ถ้าหากเอาชนะตรงนี้ได้ สิ่งนอกตัวก็เป็นเรื่องเล็กน้อยสำหรับเรา

เพราะฉะนั้น ควรเปลี่ยนการสนทนาเรื่องนอกตัวหรือเรื่องที่อยู่ไกลตัว มาพูดคุยเรื่องในตัวกันดีกว่า โลกพัฒนาก้าวไปไม่หยุดยั้ง เทคโนโลยีก็ทันสมัยขึ้นไปเรื่อยๆ ใจของเราก็ควรถูกฝึกให้สูงส่งควบคู่ไปด้วย เราจะได้ใช้เทคโนโลยีอุปกรณ์ที่ทันสมัยต่างๆ ในเชิงสร้างสรรค์โลกนี้จะได้เกิดสันติภาพอันไพบูลย์

เรื่องที่ควรสนทนาก็คือ ทำเช่นไรจึงจะเป็นคนมักน้อยสันโดษ ทำอย่างไรใจจึงจะหยุด ทำอย่างไรใจจึงจะนิ่ง เราควรแสวงหาเวลาหลีกเร้น อยู่ในที่สงบวิเวก เพื่อเพิ่มพูนความ

บริสุทธิ์กาย วาจา ใจ ให้กับตนเอง ไม่คลุกคลีด้วยหมู่คณะมากเกินไป ทำให้เสียเวลาในการทำใจหยุดนิ่ง นอกจากนี้ควรคุยกันเรื่องของศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อที่จะนำไปสู่ความบริสุทธิ์หลุดพ้น ว่าทำอย่างไรจึงจะเข้าใจในธรรมะอันบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นวิมุตติกถาและวิมุตติญาณทัสสนะ คือทำอย่างไรจึงจะเกิดญาณทัสสนะมีดวงตาเห็นธรรม ที่จะนำไปสู่การรู้แจ้งเห็นจริงภายใน

*ดังเช่นในสมัยพุทธกาล มีพระเถระรูปหนึ่งชื่อ **พระปุณณมันตานีบุตร** เป็นผู้มีชื่อเสียงในด้านธรรมกถึก คือการเทศนา ท่านสามารถเทศน์สอนให้ผู้ฟังบรรลุธรรมตามกันมากมาย สมัยเด็กท่านศึกษาคัมภีร์ของพราหมณ์จนแตกฉานในไตรเพท เมื่อได้พิจารณาไตรเพทอย่างถี่ถ้วนแล้ว ก็ไม่เห็นโมกขธรรมที่จะเป็นเหตุให้หลุดพ้นได้ ท่านบอกว่า “ธรรมดาไตรเพทเปรียบเหมือนต้นกล้วย ข้างนอกเกลี้ยงเกลา ข้างในหาแก่นสารไม่ได้”

เมื่อพระอัญญาโกณฑัญญะผู้เป็นลุงมาโปรดที่บ้าน ท่านตัดสินใจออกบวชพร้อมเพื่อนๆ อีก ๕๐๐ คน ท่านได้รับโอวาทกถาวัตถุ ๑๐ จากพระอาจารย์ และได้สอนกถาวัตถุ ๑๐ ประการนี้ต่อๆ กันเรื่อยมา ทำให้สัทธิวิหาริกของท่านที่นำไป

---

*มก. รถวินีตสูตร เล่ม ๑๘ หน้า ๓๔๗

ประพฤติปฏิบัติตาม ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์กันหมด เมื่อบรรดาลูกศิษย์ของท่านเดินทางไปเข้าเฝ้าพระบรมศาสดา ต่างพากันสรรเสริญคุณของพระอาจารย์ให้พระพุทธองค์ได้รับรู้ ทำให้พระสารีบุตรซึ่งนั่งอยู่ใกล้ๆ ปรารถนาจะสนทนาธรรมกับพระปุณณมันตานีบุตร

ครั้นพระปุณณะเดินทางมาถึง ได้ไปเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ตามลำพัง แล้วขอโอกาสลาไปนั่งปลีกวิเวกในป่าอันธวัน เมื่อพระสารีบุตรเถระทราบข่าวนั้น จึงรีบติดตามไป และได้สนทนาธรรมกับท่านว่า “ท่านผู้มีอายุ ท่านประพฤติพรหมจรรย์เพื่ออะไร” พระปุณณะตอบว่า “ประพฤติพรหมจรรย์เพื่ออนุปาทาปรินิพพาน”

พระปุณณมันตานีบุตรอธิบายเพิ่มเติมว่า “วิสุทธิ ๗ เป็นบันไดก้าวไปสู่นครคืออมตมหานิพพานของนักปฏิบัติธรรม” จะไปนิพพานได้ต้องอาศัยหลัก ๗ ประการนี้ โดยจะลัดหรือข้ามขั้นตอนก็ไม่ได้ เหมือนพระราชาเสด็จจากเมืองสาวัตถีไปเมืองสาเกตด้วยพระราชกรณียกิจเร่งด่วน ต้องใช้รถ ๗ ผลัด จึงจะถึงเมืองสาเกต เวลาที่ตั้งอยู่ในสีลวิสุทธิ พึงเห็นเหมือนเวลาขึ้นรถผลัดที่หนึ่ง เวลาที่ตั้งอยู่ในจิตตวิสุทธิ เหมือนขึ้นรถผลัดที่สอง เวลาที่ใจตั้งอยู่ในทิฏฐิวิสุทธิ กังขาวิตรณวิสุทธิ

มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ ญาณทัสสนวิสุทธิ ก็เหมือนการเปลี่ยนรถจากคันที่ ๒ ไปขึ้นรถคันที่ ๓ คันที่ ๔ คันที่ ๕ คันที่ ๖ และคันที่ ๗ ไปตามลำดับ จะบอกว่าประพฤติพรหมจรรย์เพื่อให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งก็ไม่ได้ วิสุทธิ ๗ จึงมีความเกื้อกูลกันทั้งหมดเช่นนี้

เพราะสีลวิสุทธิเป็นประโยชน์แก่จิตตวิสุทธิ จิตตวิสุทธิเป็นประโยชน์แก่ทิฏฐิวิสุทธิ ทิฏฐิวิสุทธิเป็นประโยชน์แก่กังขาวิตรณวิสุทธิ กังขาวิตรณวิสุทธิเป็นประโยชน์แก่มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิเป็นประโยชน์แก่ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิเป็นประโยชน์แก่ญาณทัสสนวิสุทธิ ญาณทัสสนวิสุทธิเป็นประโยชน์แก่อนุปาทาปรินิพพาน ผู้มีอายุ ผมประพฤติพรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาคเจ้า เพื่ออนุปาทาปรินิพพานอย่างนี้แหละ”

พระสารีบุตรได้ฟังเช่นนั้น ก็กล่าวชมเชยว่า “เป็นลาภของข้าพเจ้าที่ได้ดีแล้วหนอ ที่ได้พบเห็น ได้นั่งใกล้ท่านผู้เป็นพระธรรมกถึก” ฝ่ายพระปุณณมันตานีบุตรถามว่า “ผู้มีอายุ ท่านชื่ออะไร และเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายรู้จักท่านว่าอย่างไร” พระสารีบุตรตอบว่า “ผู้มีอายุ ผมชื่ออุปติสสะ แต่พวกเพื่อนพรหมจรรย์รู้จักผมว่า สารีบุตร”

เมื่อพระปุณณมันตานีบุตรได้ฟังเช่นนั้น จึงกล่าวว่า “ท่านผู้เจริญ ผมกำลังพูดอยู่กับท่านผู้เป็นอัครสาวกของพระ-บรมศาสดา มิได้ทราบเลยว่า ท่านชื่อสารีบุตร เป็นบุญลาภมากที่ได้พบเห็น ได้นั่งใกล้ท่านพระสารีบุตรผู้มีปัญญาเป็นเลิศ” พระเถระทั้งสองรูปได้กล่าวสรรเสริญอนุโมทนา และชื่นชมในภาษิตของกันและกัน

นี่เป็นตัวอย่างของนักปราชญ์บัณฑิตผู้รู้ ท่านสนทนาพูดคุยกันแต่เรื่องในตัว เรื่องของการทำใจหยุดใจนิ่ง เพื่อไปนิพพานกันอย่างเดียวเท่านั้น ไม่ได้ใส่ใจเรื่องนอกตัวเลย เพราะยิ่งเราศึกษาเรื่องทางโลกมากเท่าไร ก็ยังชื่อว่าวิ่งตามกระแสโลกอยู่ดี จะวิ่งตามอย่างไรก็ตามไม่ทัน แต่ถ้าเราหยุดจากการวิ่งตาม มาหยุดในหยุดอยู่ในกลางกายแทน เราจะมีชีวิตที่อยู่เหนือโลก อีกทั้งยังเข้าใจโลกตามความเป็นจริงได้อีกด้วย เพราะฉะนั้นวันเวลาที่ผ่านไป อย่ามัวไปเสียเวลาวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องไร้สาระ ควรเอาเวลามาคุยเรื่องกถาวัตถุ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้บรรลุธรรม และหมั่นฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งให้ได้ทุกวัน ทำไปจนกว่าจะเข้าถึงพระธรรมกายภายในกันทุกๆ คน

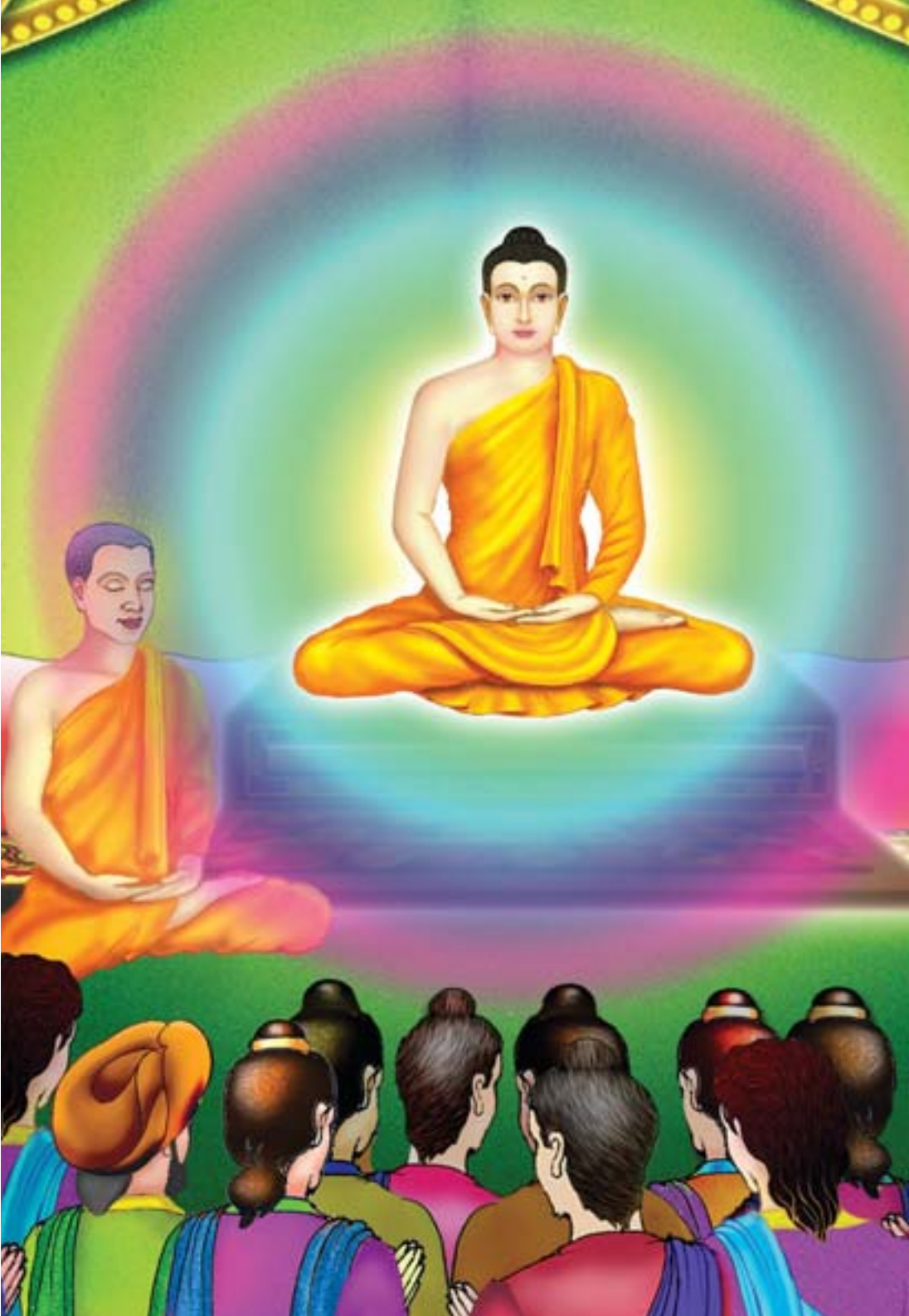

ตอบปัญหาธรรม

ดูก่อนท่านผู้เห็นภัยในสังสารวัฏทั้งหลาย กิจใดที่ศาสดาผู้แสวงหาประโยชน์ ผู้อนุเคราะห์เกื้อกูลแก่สัตว์โลก พึงกระทำแก่เหล่าสาวก เราตถาคตก็ได้กระทำกิจเหล่านั้น แก่พวกเธอทั้งหลายแล้ว ดูก่อนท่านผู้เห็นภัยในสังสารวัฏทั้งหลาย นั่นโคนไม้ นั่นเรือนว่าง ขอเธอทั้งหลาย จงเพ่งพินิจ อย่าประมาท อย่าต้องเป็นผู้เดือดร้อนใจในภายหลังเลย นี้คืออนุศาสนีของเราสำหรับเธอทั้งหลาย

การเจริญสมาธิภาวนาเป็นทางลัดที่สุดที่จะทำให้เกิดความบริสุทธิ์กาย วาจา ใจ ถ้ามีความบริสุทธิ์มาก บุญกุศลก็เกิดขึ้นมาก ถ้ามีความบริสุทธิ์น้อย บุญกุศลก็ลดหย่อนลง ความบริสุทธิ์เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข เป็นสิ่งที่สั่งสมได้ การเจริญภาวนาทุกๆ วัน เป็นการเพิ่มเติมความบริสุทธิ์ ซึ่งจะทำให้เราเข้าถึงความสุขที่แท้จริง อันเป็นสิ่งที่ทุกชีวิตล้วนแสวงหา เราจึงควรหมั่นเจริญภาวนา เพื่อให้ชีวิตของเราเข้าถึงความสุขและความบริสุทธิ์ที่แท้จริง

มีวาระพระบาลีใน อรกานุสาสนีสูตร ว่า

“ดูก่อนท่านผู้เห็นภัยในสังสารวัฏทั้งหลาย กิจใดที่ศาสดาผู้แสวงหาประโยชน์ ผู้อนุเคราะห์เกื้อกูลแก่สัตวโลก พึงกระทำแก่เหล่าสาวก เราตถาคตก็ได้กระทำกิจเหล่านั้นแก่พวกเธอทั้งหลายแล้ว ดูก่อนท่านผู้เห็นภัยในสังสารวัฏทั้งหลาย นั่นโคนไม้ นั่นเรือนว่าง ขอเธอทั้งหลาย จงเพ่งพินิจ อย่าประมาท อย่าต้องเป็นผู้เดือดร้อนใจในภายหลังเลย นี้คืออนุศาสนีของเราสำหรับเธอทั้งหลาย”

วิวัฒนาการของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง มีหลายสิ่งหลายอย่างที่บ่งบอกถึงความสามารถที่ไม่มีขีดจำกัดของมนุษยชาติ แต่ก็มีหลายสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ยังไม่ได้รับการพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้นเท่าที่ควร เพราะการพัฒนาคุณภาพ

ชีวิตให้สูงขึ้นนั้น ต้องเริ่มจากการพัฒนาใจให้สูงส่ง สูงจากเรื่องที่ชาวโลกทั่วไปเขาข้องเกี่ยวกันคือเรื่องของการหมกมุ่นอยู่กับรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ต่างๆ ที่ไม่เป็นสาระแก่นสาร เป็นบ่วงที่ทำให้เกิดความเป็นห่วงเป็นใย เป็นกังวลอยู่ตลอดเวลา

การมุ่งขจัดกิเลสอาสวะออกจากใจ ด้วยการหมั่นฝึกฝนใจให้สะอาดบริสุทธิ์หยุดนิ่งนั้น เป็นสิ่งที่พระบรมศาสดาทรงตอกย้ำ ทั้งตรัสเป็นอนุศาสนี คือตามสอนแล้วสอนอีก ตลอดพระชนมายุของพระองค์ เมื่อได้บำเพ็ญอัตตหิตประโยชน์ ด้วยการแสวงหาหนทางหลุดพ้นได้แล้ว ทรงบำเพ็ญปรหิตประโยชน์เพื่อสันติสุขของชาวโลก และสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่า อาศัยมหา-กรุณาอันไม่มีประมาณ สั่งสอนเหล่าเวไนยสัตว์ให้ตรัสรู้ธรรมตามพระองค์ได้เข้านิพพานกันนับไม่ถ้วน

แม้มนุษยโลกยังเป็นกามาวจรภูมิ ที่ยังข้องเกี่ยวอยู่กับเรื่องกาม กิน เกียรติยศ ชื่อเสียงต่างๆ ซึ่งยังมีความเกี่ยวพันอยู่กับเบญจกามคุณ อันเป็นเหยื่อล่อของพญามาร ให้ลุ่มหลงให้ยึดติด เหมือนลิงติดตัง ที่ไม่สามารถสลัดให้หลุดจากยางเหนียวได้ ถ้าหากมนุษย์รู้วิธีการดำเนินจิตเข้าสู่กลางของกลางภายใน เอาใจเข้าไปตั้งไว้ที่ศูนย์กลางกาย ยึดติดในพระรัตนตรัยภายใน เมื่อนั้นมนุษย์ก็จะเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง เป็นผู้ที่พญามารบังคับบัญชาไม่ได้ พระพุทธองค์จึงสอนว่า

“นั่นโคนไม้ นั่นเรือนว่าง โน่นลอมฟาง พวกเธอทั้งหลายจงหมั่นประกอบความเพียร อย่าประมาทในชีวิต จะได้เป็นผู้ไม่ต้องเดือดร้อนใจในภายหลัง”

*ในสมัยพุทธกาล เป็นยุคของผู้มีบุญลงมาเกิด เมื่อรู้ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นแล้วในโลก ได้มีผู้ตัดสินใจสละโลก ออกบวชเป็นภิกษุภิกษุณีตามพระพุทธองค์ เพื่อศึกษาสาระที่แท้จริงของชีวิตกันมากมาย เพราะรู้ว่าชีวิตมิใช่เกิดมาเพียงเพื่อทำมาหากินเท่านั้น แต่เกิดมาเพื่อแสวงหาหนทางแห่งความหลุดพ้น แสวงหาพระรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันประเสริฐเพื่อชีวิตจะได้ปลอดภัยจากวัฏฏะทุกข์นั่นเอง

ครั้งนั้น มีลูกของเศรษฐีได้สนทนากันในเรื่องที่ว่า “ทำอย่างไรจะหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด” เมื่อไม่รู้วิธี จึงได้ชักชวนกันออกแสวงหาธรรมะกับครูบาอาจารย์ที่มีชื่อเสียง เมื่อได้รับการแนะนำจากอาจารย์ให้มาถามปัญหาธรรมะกับพระบรมศาสดา จึงพากันมาเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ ทุกคนต่างมาพร้อมกับคำถามที่ค้างคาใจมานาน อยากจะสนทนาธรรมกับพระพุทธองค์ ด้วยหวังว่า เมื่อได้ฟังคำตอบแล้ว จะได้นำไปประพฤติปฏิบัติตาม

---

*มก. มาณพถามปัญหา เล่ม ๔๗ หน้า ๙๒๔

นันทมาณพได้ทูลถามว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า สมณพราหมณ์บางพวก กล่าวความบริสุทธิ์ด้วยความเห็นบ้าง ด้วยการฟังบ้าง ด้วยศีล และพรตบ้าง ด้วยมงคลตื่นข่าวเป็นต้นเป็นอันมาก สมณพราหมณ์เหล่านั้นประพฤติอยู่ในทิฏฐิของตน ตามที่ตนเห็นว่าเป็นเครื่องบริสุทธิ์นั้น ข้ามพ้นชาติและชราได้บ้างไหม ขอพระองค์ได้ตรัสบอกความข้อนั้นแก่ข้าพระองค์ด้วยเถิด”

พระบรมศาสดาตรัสว่า “ดูก่อนนันทะ ผู้กล่าวความบริสุทธิ์ด้วยความเห็นบ้าง ด้วยการฟังบ้าง ด้วยศีล และพรตบ้าง ด้วยมงคลตื่นข่าวบ้าง ชนเหล่านั้นประพฤติอยู่ในทิฏฐิของตน ตามที่เห็นว่าเป็นเครื่องบริสุทธิ์ก็จริง แต่ชนเหล่านั้นยังข้ามพ้นชาติและชราไปไม่ได้ คนเหล่าใดละเสียซึ่งรูปที่ได้เห็นแล้วก็ดี เสียงที่ได้ฟังแล้วก็ดี อารมณ์ที่ได้รับรู้แล้วก็ดี ละเสียแม้ซึ่งศีลและพรตทั้งหมดก็ดี ละเสียซึ่งมงคลตื่นข่าวเป็นต้นเป็นอันมากทั้งหมดก็ดี กำหนดรู้ตัณหาแล้ว เป็นผู้หาอาสวะมิได้ คนเหล่านั้นแล ข้ามห้วงน้ำคือโอฆะได้แล้ว”

เหมกมาณพทูลถามปัญหาว่า “เมื่อก่อนอาจารย์บางพวกได้พยากรณ์ลัทธิของตนแก่ข้าพระองค์ว่า เหตุนี้ได้เป็นมาแล้วอย่างนี้ๆ จักเป็นอย่างนี้ๆ คำพยากรณ์ของอาจารย์ไม่ถูกต้องไปทั้งหมด และไม่แจ่มแจ้ง คำพยากรณ์นั้นกลับเป็นเครื่องนำ

ความฟุ้งซ่านให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ขอพระองค์จงตรัสบอกธรรมเป็นเครื่องกำจัดตัณหา อันซ่านไปในอารมณ์ต่างๆ ในโลกนี้ แก่ข้าพระองค์ด้วยเถิด”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า “ดูก่อนเหมกะ ชนเหล่าใดได้รู้ทั่วถึงบท คือนิพพานอันไม่แปรผัน เป็นที่บรรเทาฉันทราคะในรูปที่ได้เห็น เสียงที่ได้ฟัง และสิ่งที่ได้รับรู้ เป็นผู้มีสติมีดวงตาเห็นธรรม ดับกิเลสได้แล้ว ชนเหล่านั้นสงบระงับแล้ว มีสติข้ามตัณหาอันซ่านไปในอารมณ์ต่างๆ ในโลกได้แล้ว”

ชตุกัณณีมาณพทูลถามปัญหาว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้มีพระเนตรคือพระสัพพัญญุตญาณอันเกิดพร้อมแล้ว ขอพระองค์ตรัสบอกทางสันติแก่ข้าพระองค์ตามความเป็นจริงด้วยเถิด เพราะว่าพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงมีเดช ครอบงำกามทั้งหลาย เหมือนพระอาทิตย์มีเดชคือรัศมี ครอบงำมณฑลปฐพี ล่องลอยไปในอากาศ ขอพระองค์จงตรัสบอกธรรมเครื่องละชาติและชราแก่ข้าพระองค์ผู้มีปัญญาน้อยด้วยเถิดพระเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า “ดูก่อนชตุกัณณี ท่านได้เห็นซึ่งเนกขัมมะโดยความเป็นธรรมอันเกษมแล้ว จงนำความกำหนัดในกามทั้งหลายออกไปเสียให้สิ้นเถิด กิเลสชาติเครื่องกังวลที่ท่านยึดไว้แล้ว ด้วยอำนาจตัณหาและทิฏฐิซึ่งควรจะปลดเปลื้องเสีย อย่ามีแล้วแก่ท่านอีกต่อไปเลย กิเลสเครื่อง

กังวลใดไม่มีแล้วในกาลก่อน ท่านจงทำกิเลสเครื่องกังวลนั้นให้เหือดแห้งเสียเถิด กิเลสเครื่องกังวลในภายหลัง อย่าได้มีแก่ท่านดูก่อนชฎุกัณณี เมื่อท่านปราศจากความกำหนัดในนาม และรูปโดยประการทั้งปวงแล้ว อาสวะทั้งหลาย อันเป็นเหตุให้ไปสู่อำนาจของมาร ก็จะไม่บังเกิดขึ้นแก่ท่านอีกต่อไป”

นอกจากนี้ยังมีการผลัดเปลี่ยนกันถามปัญหาพระพุทธองค์จนครบทุกคน พระบรมศาสดาทรงเมตตาตอบทุกเรื่อง เพราะเห็นว่าทุกคำถาม ล้วนเป็นไปเพื่อให้ได้มรรคผลนิพพานทั้งสิ้น จากนั้นพระองค์ได้แสดงธรรมที่ลึกซึ้งลุ่มลึกลงไปตามลำดับ ทำให้มาณพทุกคน ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์สมความปรารถนากันทุกคน

นี่เป็นเรื่องราวตัวอย่างของผู้ปรารถนาความหลุดพ้น ที่ได้มีโอกาสสนทนาธรรมกับพระผู้มีพระภาคเจ้า และได้บรรลุธรรมเข้าถึงความเต็มเปี่ยมของชีวิตกัน ดังนั้นการสนทนาเรื่องทำอย่างไรใจจะหยุด ทำอย่างไรใจจึงจะนิ่ง เป็นกรณียกิจที่สำคัญที่พวกเราควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ใจของเราจะได้ไม่ฟุ้งซ่านไม่หลงใหลไปตามกระแสโลก

ถ้ามนุษย์หันกลับมาสนทนาในเรื่องการพัฒนาจิตใจอย่างแท้จริง โลกนี้จะศิวิไลซ์ น่าอยู่น่าอาศัย เป็นสถานที่เหมาะต่อการสร้างบารมีมากกว่านี้อีกหลายเท่า อีกทั้งวัตถุประสงค์ใน

การเกิดมาของมนุษย์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น จะเป็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้น แม้ปัจจุบันนี้ ชาวโลกส่วนใหญ่จะวนเวียนพูดคุยกันซ้ำๆ ซากๆ ในเรื่องการทำมาหากิน หรือคุยกันในเรื่องที่จะทำให้ได้มาซึ่งลาภ ยศ สรรเสริญก็ตาม เราก็ควรพูดคุยกันในเรื่องที่จะยกใจให้สูงขึ้น เช่นถามกันว่า “วันนี้คุณได้ตักบาตรไหม รักษาศีล ๕ ครบหรือไม่ นั่งสมาธิแล้ว กี่ชั่วโมง หรือนั่งธรรมะแล้ว หยุดนิ่งดีไหม ทำอย่างไรใจจะหยุดนิ่ง เห็นดวงธรรม เห็นองค์พระแก้วใสบริสุทธิ์ภายใน เหมือนที่คนอื่นเขาเห็นกัน” พูดคุยกันแต่เรื่องที่จะทำให้ใจบริสุทธิ์หลุดพ้นอย่างนี้ จึงชื่อว่าไม่ประมาท และให้ลงมือประพฤติปฏิบัติ หมั่นฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งควบคู่ไปด้วย จะได้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายในกันทุกคน

๔๐

ปุจฉา-วิสัชนา

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กาล ๔ นี้ อันบุคคลบำเพ็ญโดยชอบ เปลี่ยนแปลงโดยชอบ ย่อมจะยังบุคคลให้ถึงความสิ้นอาสวะโดยลำดับ กาล ๔ คือ ฟังธรรมตามกาล ๑ สนทนาธรรมตามกาล ๑ ทำสมถะตามกาล ๑ ทำวิปัสสนาตามกาล ๑

การเจริญสมาธิภาวนาเป็นทางมาแห่งมหากุศล และเป็นทางลัดของการสร้างบารมี เพื่อมุ่งตรงสู่ที่สุดแห่งธรรม ทุกครั้งที่เราได้เจริญสมาธิภาวนา นำใจมาหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ธาตุธรรมเห็น จำ คิด รู้ ในตัวของเรา จะถูกกลั่นให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ ซึ่งความบริสุทธิ์จะเป็นทางมาแห่งความสุข ความสุขที่เกิดจากใจหยุดนิ่งนี้ เป็นสิ่งที่มวลมนุษยชาติต่างพากันแสวงหา เพราะเป็นสุขที่เสรีกว้างขวางไร้ขอบเขต ไม่มีใครมาพรากเอาความสุขชนิดนี้จากเราไปได้ ทั้งยังเป็นเหตุให้ขจัดกิเลสอาสวะ ชำระมลทินของใจ ให้เข้าถึงพระธรรมกายภายในได้อีกด้วย

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ทุติยกาลสูตร ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กาล ๔ นี้ อันบุคคลบำเพ็ญโดยชอบ เปลี่ยนแปลงโดยชอบ ย่อมจะยังบุคคลให้ถึงความสิ้นอาสวะโดยลำดับ กาล ๔ คือ ฟังธรรมตามกาล ๑ สนทนาธรรมตามกาล ๑ ทำสมถะตามกาล ๑ ทำวิปัสสนาตามกาล ๑”

ภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนเมื่อฝนเม็ดหนาตกบนภูเขา น้ำไหลไปตามที่ลุ่ม ยังซอกเขาและลำธารให้เต็ม เมื่อซอกเขาและลำธารน้ำเต็มแล้ว ย่อมยังหนองให้เต็ม หนองเต็มแล้วย่อมยังบึงให้เต็ม บึงเต็มแล้วย่อมยังคลองให้เต็ม คลองเต็มแล้ว

ย่อมยังแม่น้ำให้เต็ม แม่น้ำเต็มแล้วย่อมยังทะเลให้เต็ม ฉันใด กาล ๔ นี้ เมื่อบุคคลบำเพ็ญโดยชอบ เปลี่ยนแปลงโดยชอบ ย่อมยังบุคคลให้ถึงความสิ้นอาสวะ โดยลำดับฉันนั้น

การฟังธรรม และสนทนาธรรมตามกาล ถือว่าเป็นอุดมมงคล เพราะเป็นทางมาแห่งปัญญาอันบริสุทธิ์ ที่จะทำให้เราหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะทั้งปวง ปัญญาเป็นรัตนะของนรชน เพราะทุกชีวิตย่อมต้องพบกับปัญหา ซึ่งปัญหาเหล่านั้นล้วนต้องแก้ด้วยปัญญา ใครมีปัญญามากก็เหมือนมีแก้วสารพัดนึก ย่อมสามารถฝ่าฟันอุปสรรค และปัญหาต่างๆ ไปได้โดยง่าย ปัญญาจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการฟังธรรมจากผู้รู้ และการพิจารณาไตร่ตรองโดยแยบคาย

วิธีลัดที่จะทำให้เกิดปัญญาอย่างรวดเร็ว คือการสนทนาธรรมตามกาล ในการสนทนาเราต้องทั้งฟัง ทั้งพูด ต้องเป็นนักฟังที่ดี ฟังผู้อื่นพูดด้วยความตั้งใจ ฟังแล้วก็ต้องพิจารณาไตร่ตรองโดยแยบคายไปด้วย สงสัยสิ่งใดก็ซักถาม นอกจากนั้นถ้าตนเองมีความรู้ในธรรมะเรื่องใด ก็ควรนำมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นด้วยก็ยิ่งดี

*ดังเช่นในสมัยพุทธกาล เหล่าทวยเทพในสวรรค์จะลง

---

*มก. มิตตสูตร เล่ม ๒๔ หน้า ๒๗๔

จากเทวโลกเพื่อมาฟังธรรมจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาถือว่าการมาฟังธรรม เป็นกรณียกิจที่สำคัญ เทวดาแต่ละองค์ที่ลงจากเทวโลกในยามราตรีต่างไม่มาเปล่า ไม่ใช่เตรียมมาฟังธรรมอย่างเดียว ท่านจะเตรียมคำถามที่ดีๆ ไว้อย่างน้อย ท่านละ ๑ คำถาม เพื่อนำมาทูลถามพระพุทธองค์ ครั้งนี้ หลวงพ่อ จะขอนำตัวอย่างปุจฉา-วิสัชนา ระหว่างพระผู้มีพระภาคเจ้ากับเทวดามาเล่าเพื่อจะได้เรียนรู้กันว่า ท่านได้สนทนาธรรมกันในเรื่องอะไรบ้าง โดยเฉพาะคำถามแต่ละข้อเป็นคำถามที่น่าสนใจ น่ารู้ทั้งสิ้น

ตัวอย่างคำถามแรก เทวดาทูลถามว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อะไรหนอ เป็นมิตรของคนเดินทาง อะไรหนอ เป็นมิตรในเรือนของตน อะไรเป็นมิตรของคนมีธุระ อะไรเป็นมิตรติดตามไปถึงภพหน้า” พระบรมศาสดาตรัสตอบว่า “พวกเกวียน พวกโค ต่างเป็นมิตรของคนเดินทาง มารดาเป็นมิตรในเรือนของตน สหายเป็นมิตรของคนมีธุระเกิดขึ้นเนืองๆ บุญที่ตนทำเองเป็นมิตรติดตามไปถึงภพเบื้องหน้า”

เทวดาองค์ต่อไปทูลถามว่า “อะไรหนอ เพราะไม่ชำรุดจึงยังประโยชน์ให้สำเร็จ อะไรหนอ ดำรงมั่นแล้วยังประโยชน์ให้สำเร็จ อะไรหนอ เป็นรัตนะของชนทั้งหลาย อะไรหนอ บุคคลพึงนำให้พ้นจากพวกโจรได้” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัส

ตอบว่า “ศีลที่รักษาไว้ดีแล้ว ไม่ชำรุด ไม่ด่าง ไม่พร้อยจึงยังประโยชน์ให้สำเร็จ ศรัทธาดำรงมั่นแล้วยังประโยชน์ให้สำเร็จ ปัญญาเป็นรัตนะของคนทั้งหลาย บุญอันบุคคลพึงนำไปให้พ้นจากพวกโจรได้” เมื่อเหล่าเทวดาฟังแล้วต่างแซ่ซ้องสาธุการชื่นชมในธรรมภาษิตของพระพุทธองค์

จากนั้น เทวดาองค์อื่นทูลถามว่า “ชนเหล่าใดในโลกนี้ได้ความเป็นมนุษย์แล้วรู้ถ้อยคำ ปราศจากความตระหนี่ เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นผู้มีความเคารพแรงกล้า วิบากของชนเหล่านั้นจะเป็นเช่นไร และสัมปรายภพของเขาจะเป็นเช่นไร ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์มาเพื่อทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้า ไฉนข้าพระองค์จึงจะรู้ความข้อนั้น ขอพระองค์ผู้เป็นอัครบุรุษทรงวิสัชนาปัญหานี้เถิด”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า “ชนเหล่าใดในโลกนี้ได้ความเป็นมนุษย์แล้ว รู้ถ้อยคำ ปราศจากความตระหนี่ เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นผู้มีความเคารพแรงกล้า ชนเหล่านี้ย่อมปรากฏในสวรรค์ หากถึงความเป็นมนุษย์ย่อมเกิดในสกุลที่มั่งคั่ง ได้เสื้อผ้าอาหาร ความร่าเริง และความสนุกสนานโดยไม่ยาก พึงมีอำนาจแผ่ไปในโภคทรัพย์ที่ผู้อื่นหาสะสมไว้ บันเทิงใจอยู่ นั่นเป็นวิบากในภพนี้ เมื่อละจากโลกนี้แล้วย่อมมีสุคติสวรรค์เป็นที่ไป

ส่วนคนเหล่าใด เป็นคนตระหนี่เหนียวแน่น ดีแต่ว่าเขากีดขวางคนเหล่าอื่นผู้กำลังให้ทานอยู่ คนเหล่านั้นย่อมเข้าถึงนรก กำเนิดสัตว์เดียรัจฉาน หรือยมโลก ถ้าหากถึงความเป็นมนุษย์ย่อมเกิดในสกุลคนยากจน ซึ่งจะหาท่อนผ้า อาหาร ความร่าเริง และความสนุกสนานได้โดยยาก คนพาลเหล่านั้นมีความมุ่งมาดปรารถนาสิ่งใดจากผู้อื่น เขาย่อมไม่ได้แม้สิ่งนั้นสมดังความปรารถนา นั่นเป็นผลในภพนี้ และภพหน้าย่อมมีทุคติเป็นที่ไปอีกด้วย”

เทวดาองค์ต่อไปทูลถามว่า “อะไรหนอ ยังคนให้เกิด อะไรหนอ ของเขาย่อมวิ่งพล่าน อะไรหนอ เวียนว่ายไปยังสงสาร อะไรหนอ เป็นภัยใหญ่ของเขา” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า “ตัณหายังคนให้เกิด จิตของเขาย่อมวิ่งพล่าน สัตว์เวียนว่ายไปยังสงสาร ทุกข์เป็นภัยใหญ่ของเขา”

เทวดาอีกองค์ทูลถามย้ำอีกว่า “อะไรหนอ ยังคนให้เกิด อะไรหนอ ของเขาย่อมวิ่งพล่าน อะไรหนอ เวียนว่ายไปยังสงสาร อะไรหนอ เป็นที่พำนักของสัตว์นั้น” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า “ตัณหายังคนให้เกิด จิตของเขาย่อมวิ่งพล่าน สัตว์เวียนว่ายไปยังสงสาร กรรมเป็นที่พำนักของสัตว์นั้น”

เทวดาองค์อื่นผลัดกันทูลถามว่า “อะไรหนอ บัณฑิตกล่าวว่าเป็นทางผิด อะไรหนอ สิ้นไปตามคืนและวัน อะไรหนอ

เป็นมลทินของพรหมจรรย์ อะไรหนอ มิใช่น้ำ แต่เป็นเครื่องชำระล้างหมู่สัตว์ ยินดีในอะไร จึงจะพ้นจากทุกข์ทั้งมวล” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า “บัณฑิตกล่าวถึงราคะว่า เป็นทางผิด วัยสิ้นไปตามคืนและวัน หญิงเป็นมลทินของพรหมจรรย์ หมู่สัตว์นี้ย่อมติดอยู่ในหญิงนี้ ตบะและพรหมจรรย์แม้มิใช่น้ำ แต่เป็นเครื่องชำระล้างใจให้ใสบริสุทธิ์ สัตว์ยินดีในพระนิพพาน จึงพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้” เมื่อเหล่าเทวดาได้ฟังคำวิสัชนาจากพระพุทธองค์แล้ว ต่างไตร่ตรองตามพุทธดำรัสได้ลุ่มลึกไปตามลำดับ ในที่สุดก็สามารถทำใจให้หยุดนิ่ง บรรลุธรรมาภิสมัยกันเป็นจำนวนมาก

ในสมัยที่พระพุทธองค์ทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตร นอกจากพระอัญญาโกณฑัญญะจะได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบันแล้ว เทวดารวมไปถึงพรหม ๑๘ โกฏิ ก็ได้บรรลุธรรมด้วย ในวันแสดงยมกปาฏิหาริย์ เทวดาและพรหมบรรลุธรรม ๒๐ โกฏิ เมื่อพระบรมศาสดาประทับนั่งบนบัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ ณ ภพดาวดึงส์ ทรงแสดงพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ ส่งผลให้เหล่าทวยเทพ ๘๐ โกฏิบรรลุธรรม ในสักกปัญหสูตร เทวดา ๘๐,๐๐๐ ได้บรรลุธรรม นอกจากนี้ยังมีปรากฏในพระไตรปิฎกอีกมากมายที่เหล่าทวยเทพได้บรรลุธรรมหลังจากฟังพระธรรมเทศนา นี่เป็นเพราะอานิสงส์ของการเห็นคุณค่าในการฟังธรรม

เพราะฉะนั้นพวกเราทุกคนอย่าได้ละเลยในการฟังธรรม สนทนาธรรม และประพฤติธรรม ซึ่งเป็นกรณียกิจสำคัญ เพื่อเราจะได้เข้าถึงพระธรรมกายภายในกันทุกคน

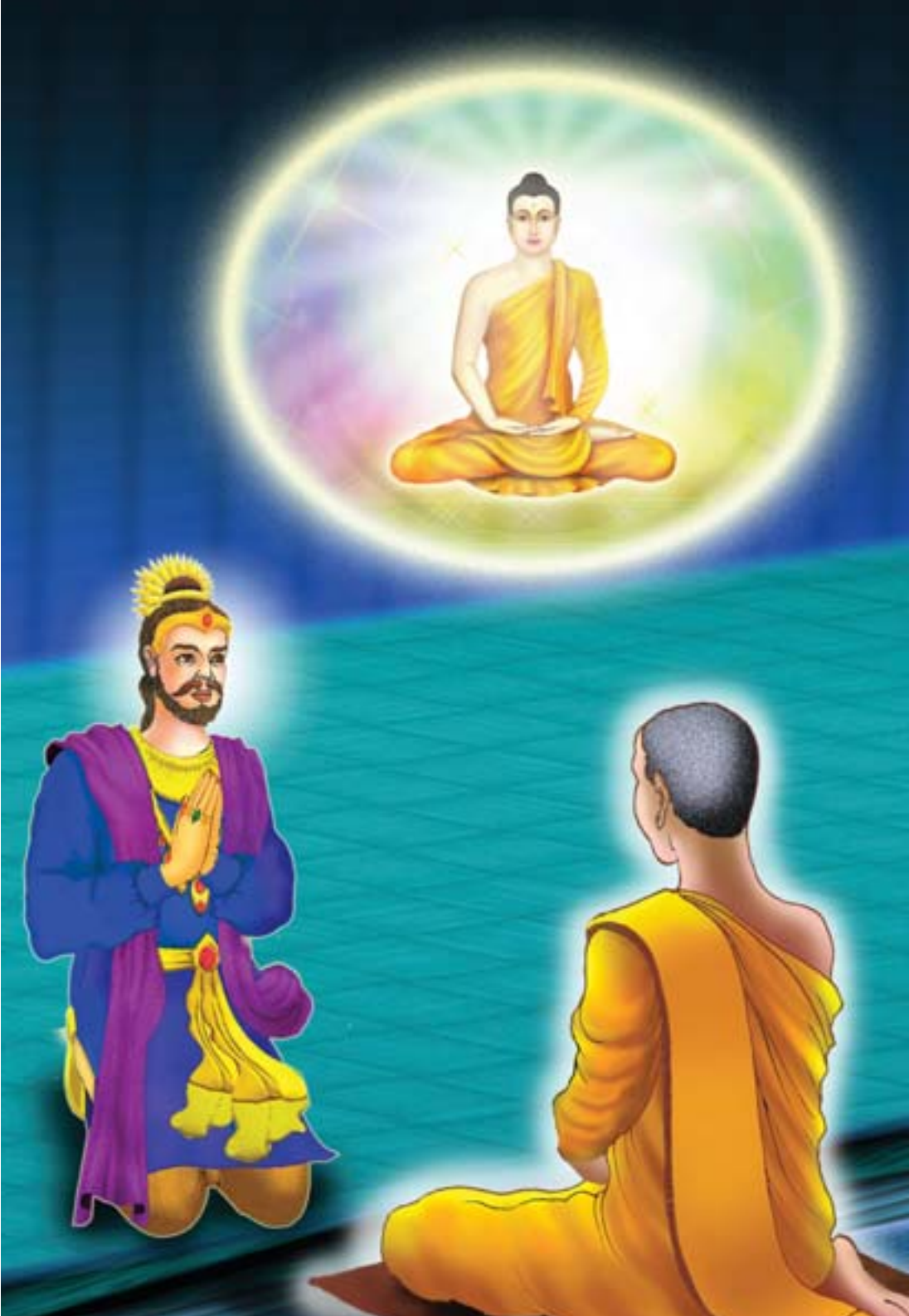

๔๙

สนทนาอย่างบัณฑิต

ปญฺญา นรานำ รตนำ

ปัญญาเป็นรัตนะของคนทั้งหลาย

เราเกิดมาภพชาติหนึ่ง ได้มีโอกาสมาทำความดีในมนุษยโลก และยังได้พบพระพุทธศาสนา อีกทั้งตัวเราก็เป็นสัมมาทิฏฐิบุคคล นับว่าเป็นสิ่งที่ได้มาโดยยากแสนยาก เพราะคุณสมบัติ ๓ ประการนี้ เป็นคุณสมบัติของผู้มีบุญ ที่จะได้ใช้โอกาสดีเช่นนี้สร้างบารมีตักตวงบุญกุศลอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะบุญที่เกิดจากการปฏิบัติธรรมทำใจให้หยุดนิ่งนั้นถือเป็นบุญใหญ่และเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อชีวิตของเราอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เราได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเกิดมาเป็นมนุษย์ คือได้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกที่แท้จริงของเราและชาวโลก ดังนั้นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในชีวิต คือช่วงเวลาที่ใจหยุดนิ่งเป็นสมาธิ มีความสะอาดบริสุทธิ์ผ่องใส ได้พบกับพระรัตนตรัยภายในนั้นเอง

มีพุทธพจน์บทหนึ่งที่กล่าวไว้ใน สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ว่า

“ปญฺญา นรานำ รตนำ

ปัญญาเป็นรัตนะของคนทั้งหลาย”

สมบัติที่ติดตัวมนุษย์ไปได้ทุกหนทุกแห่งโดยไม่ต้องลำบากในการจัดเก็บหรือดูแลรักษา แม้โจรขโมยก็ลักเอาไปไม่ได้ คือ ปัญญา ปัญญาเป็นทรัพย์อันประเสริฐที่เคียงคู่กาย ทำให้เรา

เป็นผู้มีความองอาจในทุกสถานที่ นักปราชญ์บัณฑิตท่านสรรเสริญผู้มีปัญญาว่า เป็นทรัพย์อันประเสริฐ ล้ำเลิศกว่ารัตนะใดๆ ในโลก ผู้มีปัญญาย่อมขวนขวายหาทรัพย์สมบัติได้ หรือหากแม้ตกอยู่ในภาวะวิกฤติ ก็สามารถพลิกผันชีวิตให้ประสบความสำเร็จได้ทุกเมื่อ คนมีปัญญามักมองเห็นโอกาสในทุกๆ ปัญหา แต่ผู้ขาดปัญญา มักมองเห็นปัญหาในทุกๆ โอกาส แม้จะมีทรัพย์สมบัติอยู่ในครอบครอง ไม่ช้าสมบัตินั้นอาจวิบัตินำทุกข์นำโทษมาสู่ตนเองได้อีกด้วย

พระพุทธองค์ทรงสอนว่า “ถ้าอยากมีรัตนะติดตัว ก็ให้ขวนขวายศึกษาหาความรู้ให้มากๆ เพราะความรู้คือคลังสมบัติที่จะนำออกมาใช้เมื่อไรก็ได้ และจะใช้อย่างไรก็ไม่หมด ยิ่งใช้ก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น เหมือนมีดยิ่งลับยิ่งคม” หากเป็นการศึกษาทางโลก พ่อแม่ควรเอาใจใส่ หาครูดีๆ โรงเรียนดีๆ ให้ลูกได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ ส่วนที่เป็นนักศึกษา ชีวิตยังไม่ต้องรับผิดชอบภารกิจการงานมาก ก็ควรรู้จักทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ว่า เรามีหน้าที่ศึกษาหาความรู้ ให้แตกฉานในวิชาการต่างๆ อีกทั้งต้องหมั่นเข้าหาครู คบหาสมาคมกับเพื่อนที่ดี จะได้ช่วยประคับ-ประคองกันให้ไปถึงฝั่งไม่มัวเที่ยวเตร่เถลไถล ควรเร่งรีบขวนขวายกันให้เต็มที่ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะได้ไม่ลำบาก ปัญญานี่แหละจะเป็นอุปกรณ์สำคัญ ในการแสวงหาทรัพย์สมบัติทางโลก เพื่อ

เลี้ยงชีวิตของตนเองและครอบครัวให้มีความสุขสบาย

ส่วนการแสวงหาความรู้ทางธรรม เราควรหาโอกาสฟังธรรมตามกาล เพราะจะทำให้เราได้รู้ในสิ่งที่ยังไม่รู้ หรือที่รู้แล้วก็จะได้เข้าใจลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไป คลายความสงสัยที่ค้างใจมานาน เป็นการทำความเห็นให้ถูกต้องโดยเฉพาะคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นความรู้อันบริสุทธิ์เกิดจากใจที่หยุดนิ่งได้สนิทสมบูรณ์ดีแล้ว จึงได้นำมาถ่ายทอดให้พวกเราได้เรียนรู้กัน สุสฺสูสํ ลภเต ปญฺญํ แปลว่าถ้าตั้งใจฟังดีๆ ก็จะได้ปัญญาบารมี จิตของผู้ฟังจะผ่องใส เพิ่มพูนทรัพย์คือศรัทธา ทรัพย์คือศีล ทรัพย์คือหิริโอตตัปปะ ทรัพย์คือสุตะ ทรัพย์คือจาคะ และทรัพย์คือปัญญา ที่จะติดตามตัวเราไปทุกหนทุกแห่ง ทำให้ไม่ต้องตกไปในทางเสื่อม สิ่งเหล่านี้จะเกื้อหนุนให้เรามีสุคติเป็นที่ไป และเมื่อบุญบารมีเต็มเปี่ยมจะทำให้เราได้บรรลุมรรคผลนิพพานได้อย่างง่ายดาย

โดยเฉพาะการหาโอกาสสนทนากับนักปราชญ์บัณฑิตจะทำให้ความรู้เพิ่มพูนขึ้น และคลายความสงสัยในใจได้อีกด้วย แต่การสนทนาให้ถูกธรรม โดยไม่ขัดคอกันนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย คู่สนทนาต้องพูดธรรมะเป็น อย่างน้อยให้ยึดหลักวาจาสุภาษิตไว้ เพราะหากไม่สนทนาอย่างบัณฑิตแล้วละก็ เมื่อมีความเห็นขัดแย้งกัน อาจนำไปสู่การทะเลาะวิวาท เอาทิฏฐิมานะมาตัดสิน แต่หากวิสัยของบัณฑิตจะต้องคุยกันอย่างบัณฑิต ยึดความ

ถูกต้องมากกว่าความถูกใจ *เหมือนที่พระนาคเสนสนทนากับพระยามิลินท์ว่า

“ดูก่อนมหาบพิตร ถ้ามหาบพิตรจักสนทนาตามเยี่ยงอย่างบัณฑิต อาตมภาพก็พร้อมจะสนทนากับมหาบพิตร แต่ถ้ามหาบพิตรจักสนทนาตามเยี่ยงอย่างของพระราชา อาตมาก็จักไม่สนทนาด้วย” พระยามิลินท์ตรัสถามว่า “บัณฑิตทั้งหลายสนทนากันอย่างไร” พระเถระท่านตอบว่า “บัณฑิตทั้งหลายเมื่อสนทนากัน ย่อมสามารถกล่าวให้เหตุผลได้ แก้ตัวได้ รับได้ ปฏิเสธได้ ผูกได้ แก้ได้ บัณฑิตทั้งหลายไม่โกรธ เขาสนทนากันอย่างนี้แหละ มหาบพิตร”

พระยามิลินท์ตรัสถามต่อว่า “ข้าแต่พระคุณเจ้า แล้วพระราชาทั้งหลายสนทนากันอย่างไร” “ขอถวายพระพร พระราชาทั้งหลายทรงรับสั่งสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว หากผู้ใดไม่ทำตาม ก็จะทรงรับสั่งให้ลงโทษผู้นั้นทันที พระราชาทั้งหลายสนทนากันอย่างนี้แหละ มหาบพิตร” เมื่อเข้าพระทัยเช่นนั้นแล้ว พระยามิลินท์จึงตรัสให้พระเถระเบาใจว่า “ข้าแต่พระคุณเจ้า โยมจะสนทนาตามเยี่ยงอย่างของบัณฑิต จักไม่สนทนาตามเยี่ยงอย่างของพระราชา ขอพระคุณเจ้าจงเบาใจเถิด พระคุณเจ้าสนทนากับภิกษุ

---

*มิลินทปัญหา (ฉบับปุ้ย แสงฉาย) หน้า ๓๘, ๑๑๓

ภิกษุณี สามเณร อุบาสก หรือคนรักษาอารามเช่นใด ขอจงสนทนากับโยมเช่นนั้นเถิด อย่ากลัวเลย” เมื่อพระเถระเห็นว่าคู่สนทนาเป็นบัณฑิต ตั้งใจจะไต่ถามปัญหา เพราะปรารถนาปัญญาด้วยความบริสุทธิ์ใจ ท่านจึงให้อนุญาตพระยามิลินท์ตรัสถามทุกๆ ปัญหาที่ค้างคาใจมานาน

ทุกปัญหาที่พระราชาตรัสถาม พระองค์ได้รับคำตอบเป็นที่น่าพอใจทุกครั้ง ยิ่งได้ซักถามในปัญหาที่สุขุมลุ่มลึก พระ-เถระก็สามารถให้คำตอบที่แจ่มแจ้ง เหมือนหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่คนหลงทาง หรือเหมือนให้ประทีปในที่มืดกับผู้ที่มองไม่เห็นทางในยามค่ำคืน มีหลายปัญหาที่น่าสนใจมาก เช่น พระยามิลินท์ถามว่า “ข้าแต่พระนาคเสน พระพุทธเจ้ามีจริงหรือ” พระนาคเสนตอบว่า “ขอถวายพระพร มีจริง” “พระคุณเจ้าอาจชี้ได้หรือไม่ว่า พระพุทธเจ้าอยู่ที่ไหน” “ขอถวายพระพร พระพุทธเจ้าดับขันธปรินิพพานแล้ว ไม่อาจชี้ได้ว่าอยู่ที่ไหน” “ถ้าเช่นนั้น ขอพระคุณเจ้าจงอุปมาให้ฟังด้วยเถิด”

พระเถระทูลถามว่า “ขอถวายพระพร เปลวไฟที่ดับไปแล้ว มหาบพิตรอาจชี้ได้หรือไม่ว่า เปลวไฟนั้นไปอยู่ที่ไหน” “ไม่ได้หรอก พระคุณเจ้า เพราะว่าเปลวไฟนั้นถึงซึ่งความไม่มีบัญญัติแล้ว” “ข้อนี้ก็ฉันนั้นแหละมหาบพิตร พระพุทธเจ้าดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ไม่มีใครอาจชี้ได้ว่า อยู่ที่ไหน อาจชี้ได้เพียงพระธรรมกาย

ของพระพุทธเจ้าเท่านั้น” พระยามิลินท์สดับเช่นนั้น ทรงเข้าใจทันที จึงตรัสว่า “ถูกแล้ว พระคุณเจ้า” ทรงตรัสถามต่อไปว่า

“ข้าแต่พระนาคเสน ร่างกายเป็นที่รักของบรรพชิตทั้งหลายหรือ” “ขอถวายพระพร ร่างกายไม่ได้เป็นที่รักของบรรพชิตทั้งหลาย” “ข้าแต่พระคุณเจ้า ถ้าเช่นนั้น เหตุไรบรรพชิตจึงยังต้องอาบน้ำชำระร่างกายทุกวัน ยังถือว่ากายนี้เป็นของเราอยู่” พระเถระย้อนถามว่า “ขอถวายพระพร ผู้เข้าสู่สงครามเคยบาดเจ็บบ้างหรือไม่” “เคยสิ พระคุณเจ้า” “ขอถวายพระพร แผลที่ถูกอาวุธนั้น ฉาบทาด้วยเครื่องฉาบทา ทาด้วยน้ำมัน พันด้วยผ้าที่สะอาดใช่หรือไม่” “ถูกแล้ว พระคุณเจ้า ต้องทำอย่างนั้นแหละ” “ขอถวายพระพร บาดแผลนั้นเป็นที่รักของคนไข้หรือ”

เมื่อพระราชาถูกย้อนถามเช่นนั้น ทรงตรัสตอบว่า “ไม่ได้เป็นที่รักของผู้นั้นเลย แต่เขาต้องทำเช่นนั้น เพื่อให้แผลตรงนั้นหายเป็นปกติ” ฝ่ายพระเถระจึงสรุปว่า “ข้อนี้ก็ฉันนั้นแหละ มหาบพิตร ร่างกายไม่ได้เป็นที่รักของบรรพชิตทั้งหลายเลย แต่บรรพชิตจำเป็นต้องรักษาร่างกายไว้เพื่ออนุเคราะห์พรหมจรรย์ ธรรมดาว่าสังขารร่างกายนี้ เปรียบเหมือนกับแผล บรรพชิตจำเป็นต้องรักษาร่างกายนี้ไว้ เหมือนบุคคลต้องรักษาแผลให้หายเป็นปกติอย่างนั้นแหละ ดังพุทธพจน์ที่ว่า แผลใหญ่หุ้มด้วยหนังสด มีช่องทั้ง ๙ มีของไม่สะอาด มีกลิ่นเน่าเหม็นไหลออก

ทั่วเรือนร่าง จึงจำเป็นที่จะต้องดูแลรักษาไว้ เพื่อไม่ให้เป็นที่รังเกียจของผู้พบเห็น” พระราชาได้ฟังคำอุปมาอุปไมยที่แจ่มแจ้งอย่างนั้นแล้ว ทรงให้สาธุการว่า “ดีแล้ว พระคุณเจ้า พระคุณเจ้าแก้ได้ถูกต้องแล้ว”

นี่เป็นลักษณะของนักปราชญ์บัณฑิตที่ท่านสนทนาธรรมเพื่อให้ได้ความรู้ เป็นการเพิ่มพูนปัญญาบารมีกัน ปัจจุบันโอกาสที่จะสนทนาธรรมกันในครอบครัวมีน้อยลง ส่วนใหญ่หลังจากรับประทานอาหารเย็นกันแล้ว พ่อแม่ลูกก็นั่งล้อมวงดูทีวีหรือต่างคนต่างก็ต้องทำกิจกรรมของตน ไม่มีโอกาสได้พูดคุยธรรมะกัน หลวงพ่อจึงปรารถนาให้มีการเปิดบ้านกัลยาณมิตรเพื่อให้มีโอกาสได้สนทนาธรรมกันในครอบครัว จะได้เป็นครอบครัวแก้ว โดยเริ่มจากสวดมนต์ทำวัตรเย็นพร้อมๆ กันในเวลาธรรมกายนี่แหละ จะได้ปลูกฝังคุณธรรมความดี และศีลธรรมให้เกิดขึ้นในใจของทุกคนในครอบครัว เป็นการเพิ่มพูนปัญญาบารมี ได้ทั้งบุญได้ทั้งปัญญา ได้ทั้งความสุขและความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต ขอให้ช่วยกันทำบ้านของเราให้เป็นบ้าน-แก้วเรือนธรรมกันทุกๆ ครอบครัว

๔๐

เลิศเฉพาะทาง
เลิศทุกทาง

เมื่อใด พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดา หาบุคคลเปรียบมิได้ ตรัสรู้ด้วยปัญญาอันยิ่งแล้ว ทรงประกาศธรรมจักรและอัฏฐังคิกมรรคอันประเสริฐ อันให้ถึงความดับทุกข์ แก่สัตวโลกพร้อมทั้งเทวโลก เมื่อนั้น เทวดาทั้งหลาย ผู้มีอายุยืน มีวรรณะงาม มียศ ก็ถึงความกลัวและความสะดุ้งว่า พวกเราไม่เที่ยง ไม่ล่วงพ้นจากกายของตนไปได้

การสร้างบารมีไปสู่อายตนนิพพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการเดินทางไกลในสังสารวัฏ ไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ง่ายๆ ต้องอาศัยพลังบุญพลังบารมีอย่างมาก ต้องอาศัยความเพียรพยายาม มีความอดทน หากไม่อดทนต่อกิเลสที่มาเย้ายวน ก็ไม่อาจทำพระนิพพานให้แจ้งได้ และไม่มีโอกาสประสบชัยชนะในชีวิต การจะเอาชนะกิเลสในตัว และสิ่งยั่วยุที่อยู่รอบตัวได้นั้น ต้องอาศัยกำลังใจที่เข้มแข็ง อาศัยใจที่หยุดนิ่ง เพราะใจที่หยุดนิ่งเป็นใจที่มีพลังในการกำจัดอาสวกิเลสทั้งหลาย ดังนั้นใจหยุดจึงเป็นวิธีการที่ดีที่สุด ในการก้าวไปสู่จุดสุดยอดของชีวิต คือพระนิพพาน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน สีหสูตร ว่า

“เมื่อใด พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดา หาบุคคลเปรียบมิได้ ตรัสรู้ด้วยปัญญาอันยิ่งแล้ว ทรงประกาศธรรมจักรและอัฏฐังคิกมรรคอันประเสริฐ อันให้ถึงความดับทุกข์ แก่สัตวโลกพร้อมทั้งเทวโลก เมื่อนั้น เทวดาทั้งหลาย ผู้มีอายุยืน มีวรรณะงาม มียศ ก็ถึงความกลัวและความสะดุ้งว่า พวกเราไม่เที่ยง ไม่ล่วงพ้นจากกายของตนไปได้”

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงหาบุคคลเปรียบไม่ได้ ในภาษาบาลีใช้คำว่า อปฺปฏิปุคฺคโล แปลว่าไม่มีผู้ใดเปรียบกับพระองค์ได้

ตั้งแต่มนุษย์ทุกๆ คนในโลก แม้จะมีสติปัญญาล้ำเลิศแค่ไหนก็สู้ไม่ได้ ผู้รู้กล่าวว่า “บรรดานรชน พระพุทธเจ้าเป็นผู้ประเสริฐที่สุด ประเสริฐด้วยคุณ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสนะ” แม้บุคคลนั้นจะเป็นมนุษย์หรือเทวดา พรหม หรืออรูปพรหมที่มีฤทธิ์มีอานุภาพมากเพียงไร ก็ไม่สามารถเทียบได้กับพุทธานุภาพ

เมื่อพระองค์ได้ตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณอันยอดเยี่ยมแล้ว แสงสว่างที่เปล่งออกจากพระวรกายสว่างไสวกลบโลกธาตุ ส่องสว่างไปถึงอกนิฏฐพรหมโลก แม้มหานรกยังหยุดการทัณฑ์-ทรมานชั่วคราว โลกันตนรกที่มีแต่ความมืดมิด มองหากันไม่เห็น แต่ด้วยแสงสว่างที่เกิดจากการตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณสามารถส่องสว่างไปถึงได้ นี่เป็นพุทธานุภาพของพระพุทธองค์นั่นเอง

*ถึงกระนั้นพระเจ้ามิลินท์ยังมีปัญหาที่คั่งค้างในพระทัย ได้นำมาตรัสถามพระนาคเสนเถระอีกหลายข้อเกี่ยวกับเรื่องพุทธานุภาพ เช่นตรัสถามว่า “ข้าแต่พระนาคเสน พระผู้มีพระ-ภาคเจ้าได้ตรัสไว้ว่า เราเป็นพราหมณ์ผู้ควรแก่การขอ ผู้มีมืออันล้างแล้ว ผู้ทรงไว้ซึ่งร่างกายสุดท้าย เป็นผู้ยอดเยี่ยมที่สุด แต่ในบางครั้ง พระองค์ตรัสสรรเสริญพระอสีติมหาสาวกว่า

*มิลินทปัญหา (ฉบับปุ้ย แสงฉาย) หน้า ๒๗๒

เป็นเอตทัคคะ คือ เป็นเลิศทางด้านต่างๆ เช่น พระพากุละเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้เป็นสาวกของเราในทางมีอาพาธน้อย

อาพาธได้เกิดในพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้าหลายครั้ง ถ้าพระตถาคตเจ้าเป็นผู้เยี่ยมจริง คำว่า พระพากุละเลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้เป็นสาวกของเราในทางมีอาพาธน้อย ก็ผิดไป ถ้าพระพากุละเป็นผู้มีอาพาธน้อยจริง คำที่ว่า พระตถาคต-เจ้าเป็นผู้เยี่ยม ก็ผิดไป ขอพระคุณเจ้าได้โปรดทำปัญหานี้ให้กระจ่างแจ้งแก่ข้าพเจ้าด้วยเถิด”

พระเถระได้วิสัชนาว่า “ขอถวายพระพร ที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ถูกต้องทั้งสองด้าน ความดีของพระสาวกนั้นเป็นความดีเฉพาะทาง พระสาวกที่ไม่นอนเลย ได้แต่ยืนกับเดินตลอดวันก็มี ส่วนพระผู้มีพระภาคเจ้ามีทั้งทรงยืน เดิน นั่ง นอน สาวกเหล่านั้นมีการยืนกับการเดินเป็นคุณสมบัติพิเศษ ส่วนสาวกที่นั่งฉันในอาสนะเดียว ถึงจะเสียชีวิตก็ไม่ยอมนั่งฉันในอาสนะที่ ๒ ก็มี ส่วนพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเสวยในอาสนะที่ ๒ ได้ สาวกที่มีการนั่งฉันในอาสนะเดียว ก็ได้คุณข้อนั้นเป็นคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตน

ส่วนพระผู้มีพระภาคเจ้าที่ว่าเป็นผู้เยี่ยมนั้น คือ เยี่ยมด้วยศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ทศพลญาณ

เวสารัชชญาณ พุทธธรรม ๑๘ ที่ว่าเป็นผู้เยี่ยม ทรงหมายเอาพุทธวิสัยทั้งสิ้น ในหมู่มนุษย์ หากผู้หนึ่งมีชาติตระกูลสูง ผู้หนึ่งมีทรัพย์ ผู้หนึ่งมีวิชา ผู้หนึ่งมีศิลปะ ผู้หนึ่งแกล้วกล้า ผู้หนึ่งเฉียบแหลม มีคุณวิเศษต่างๆ กัน แต่พระราชาย่อมสูงสุดกว่าบุคคลเหล่านั้น ฉันใด สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเป็นผู้ล้ำเลิศประเสริฐสุดกว่าสรรพสัตว์ทั้งปวง ฉันนั้น

พระพากุลเถรเจ้าผู้มีอาพาธน้อย เป็นเลิศกว่าผู้อื่นในทางมีอาพาธน้อยเท่านั้น ไม่ใช่เลิศกว่าผู้อื่นในสิ่งทั้งปวง อีกประการหนึ่ง ธรรมดาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีวรรณะมัจฉริยะ คือ ไม่ตระหนี่ในความดีของคนอื่น ใครมีคุณธรรมความดีใดเป็นพิเศษกว่าสาวกรูปอื่น จะทรงยกย่องสรรเสริญ และนำมาเปิดเผยให้มนุษย์และเทวดาได้อนุโมทนา”

พระเจ้ามิลินท์ฟังวิสัชนาจนแจ่มแจ้งแล้ว ได้กล่าวอนุโมทนาและยกย่อง แต่ยังสงสัยเกี่ยวกับฤทธิ์ของพระสาวก จึงปุจฉาพระเถระว่า “ข้าแต่พระนาคเสน พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า บรรดาภิกษุผู้เป็นสาวกของเรา มหาโมคคัลลานะเป็นผู้เลิศในทางฤทธิ์ การที่พระมหาโมคคัลลานะถูกพวกโจรทุบตีจนศีรษะแตก กระดูก เส้นเอ็น สมอง แหลกละเอียดเหมือนเมล็ดข้าวสาร แสดงว่าท่านนิพพานเพราะอุปัทวะเป็นเหตุ ถ้า

พระมหาโมคคัลลานเถรเจ้าเป็นผู้เลิศในทางมีฤทธิ์มากจริง ข้อที่ว่า ถูกพวกโจรทุบตีแหลกละเอียดจนนิพพานก็เห็นจะไม่ถูกต้อง

ถ้าข้อที่ว่า ถูกพวกโจรทุบตีแหลกละเอียดจนนิพพานนั้นเป็นความจริง การที่พระมหาโมคคัลลานะเป็นผู้เลิศในทางฤทธิ์นั้นก็ต้องผิด พระมหาโมคคัลลานะไม่สามารถกำจัดอันตรายที่จะมีแก่ตนด้วยฤทธิ์ได้หรือ ท่านไม่อาจเป็นที่พึ่งของมนุษย์และเทวโลกได้หรือ ปัญหาข้อนี้เข้าใจได้ยาก มีความขัดแย้งกันในตัว ยากที่จะทำความเลื่อมใสให้เกิดได้ ขอท่านผู้มีปรีชาญาณได้โปรดวิสัชนาให้กระจ่างแจ้งด้วยเถิด”

พระเถระได้วิสัชนาว่า “ขอถวายพระพร ข้อที่ตรัสว่าพระมหาโมคคัลลานะ เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีฤทธิ์นั้นก็ถูก ข้อที่ว่าท่านถูกโจรทุบตีจนต้องนิพพาน ก็ถูก แต่การถูกทุบตีนั้นเป็นเพราะกรรมเข้ายึดไว้ คือ เป็นวิบากกรรมของท่าน ที่เคยถูกอกุศลเข้าสิงจิตให้กระทำปิตุฆาตและมาตุฆาตุ คือ ฆ่าพ่อฆ่าแม่มาก่อน ไม่มีใครหลีกเลี่ยงกฎแห่งการกระทำได้ สักวันย่อมต้องได้รับผลของกรรมนั้น”

พระเจ้ามิลินท์ตรัสแย้งว่า “ข้าแต่พระนาคเสน สิ่งทั้งสอง คือ อิทธิวิสัยของผู้มีฤทธิ์ และกรรมวิบากเป็นอจินไตย ใครๆ ไม่ควรคิดมิใช่หรือ ทำไมพระมหาโมคคัลลานะจึงไม่ใช้ฤทธิ์ซึ่งมี

อานุภาพเป็นอจินไตยเล่า”

พระเถระได้วิสัชนาว่า “ขอถวายพระพร สิ่งที่ไม่ควรคิดทั้งสองอย่างนี้ อย่างหนึ่งมีกำลังมากกว่า เปรียบเหมือนพระราชากับประชาชน พระราชาองค์เดียวย่อมมีอำนาจครอบงำประชาชนทั้งหมด เหมือนกรรมวิบากที่มีกำลังยิ่งกว่า ย่อมครอบงำสิ่งทั้งปวงได้หมด

สมมติมีบุคคลหนึ่ง ทำผิดพระราชอาชญาอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่มีใครช่วยได้ มารดาบิดา พี่น้อง มิตรสหายก็ช่วยไม่ได้ พระราชาต้องลงโทษผู้นั้นตามความผิดของเขาฉันใด กรรมวิบากก็มีกำลังแรงกว่าฤทธิ์ ย่อมครอบงำฤทธิ์ได้ฉันนั้น อีกอย่างหนึ่ง เมื่อไฟไหม้ป่าลุกลามไปตามป่าใหญ่ ถึงจะมีผู้ตักน้ำไปดับสักพันโอ่ง ย่อมไม่อาจดับได้ เพราะไฟป่ามีกำลังมากกว่าฉันใด กรรมวิบากก็มีกำลังมากกว่าฤทธิ์ ครอบงำฤทธิ์ได้ฉันนั้น พระมหาโมคคัลลานเถระถูกกรรมเข้ายึด จึงถูกพวกโจรทุบตี ไม่สามารถป้องกันได้ด้วยฤทธิ์” พระเจ้ามิลินท์สดับแล้วทรงยอมรับว่า พระเถระแก้ได้ถูกต้องแล้ว

จากการปุจฉาวิสัชนาของยอดนักปราชญ์ทั้งสองนี้ เราจะเห็นว่า คำถามทุกๆ คำถาม เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ เต็มไปด้วยสาระทั้งนั้น ทุกคนจึงควรศึกษาไว้ เมื่อถึงคราวที่มีผู้มาถาม

ธรรมะเรา จะได้ตอบปัญหาได้อย่างถูกต้อง และโน้มน้าวจิตใจเขาให้เข้าสู่กระแสธรรมต่อไป ดังนั้นให้หมั่นฝึกฝนตนให้ดี ให้สมบูรณ์พร้อมทั้งศีล สมาธิและปัญญา จะได้ช่วยกันเป็นทูต-สันติภาพของโลก ทำโลกนี้ให้สว่างไสวด้วยแสงแห่งธรรมกันทุกคน

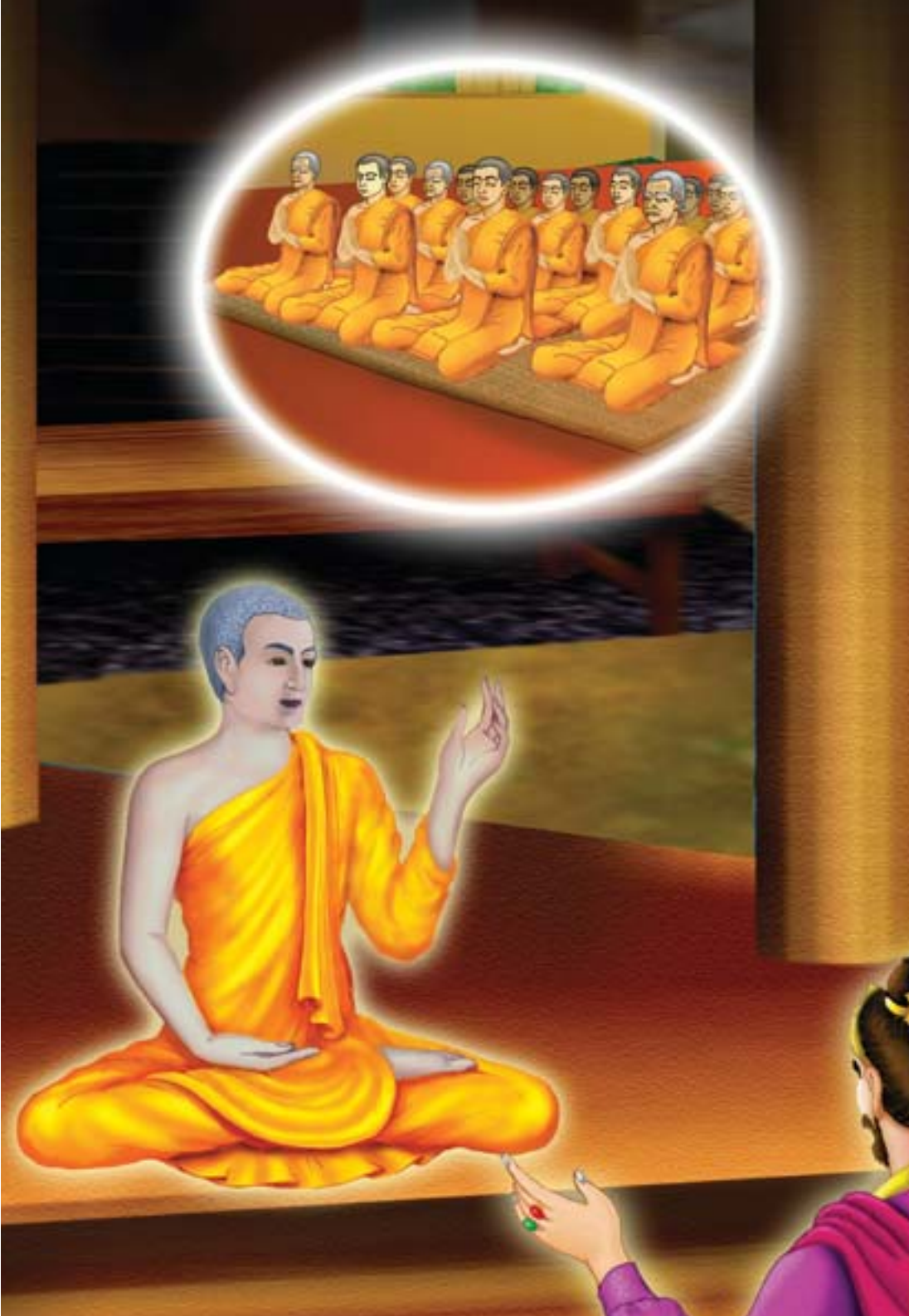

๔๑

อานุภาพพระปริตร

ไปเถิดภิกษุทั้งหลาย พวกเธอเข้าไปอาศัยเสนาสนะนั้น อยู่กันเถิด ถ้าพวกเธอปรารถนาความไม่มีภัยจากเทวดาทั้งหลาย ก็จงพากันเรียนพระปริตรนี้ ด้วยว่าพระปริตรนี้ จักเป็นเครื่องป้องกัน และจักเป็นกัมมัฏฐานสำหรับพวกเธอ

ชีวิตมนุษย์ประกอบด้วยร่างกายและจิตใจ ใจเป็นแกนกลางในการรักษาสมดุลของชีวิต ถ้าใจหลุดจากกลาง ความคิด คำพูดและการกระทำจะพลอยเสียสมดุลตามไปด้วย ทำให้การทำงานต่างๆ ผิดผลาด คือ อาจเผลอไปทำบาปอกุศล ประพฤติผิดศีลธรรม หลงติดในอบายมุข ทำให้สูญเสียโอกาสในการสร้างความดี สุดท้ายจะไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ ทำให้ชีวิตต้องพลัดตกไปในอบายภูมิ กว่าจะกลับได้อัตภาพของความเป็นมนุษย์อีกครั้ง ต้องใช้เวลายาวนานนับภพนับชาติไม่ถ้วน หากเราไม่รู้จักปรับใจให้หยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกาย รักษาสมดุลชีวิตไว้ ชีวิตย่อมพลาดพลั้งไปทำบาปอกุศลซึ่งเป็นเหตุให้นำทุกข์มาง่ายๆ ฉะนั้นเราจะต้องหมั่นนำใจกลับมาหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายเป็นประจำสม่ำเสมอกันทุกคน

ในอรรถกถาเมตตสูตร พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

“ไปเถิดภิกษุทั้งหลาย พวกเธอเข้าไปอาศัยเสนาสนะนั้น อยู่กันเถิด ถ้าพวกเธอปรารถนาความไม่มีภัยจากเทวดาทั้งหลาย ก็จงพากันเรียนพระปริตรนี้ ด้วยว่าพระปริตรนี้จักเป็นเครื่องป้องกัน และจักเป็นกัมมัฏฐานสำหรับพวกเธอ”

คำว่า ปริตตะหรือพระปริตร แปลว่า ต้านทาน หรือป้องกันรักษาตัวเองให้แคล้วคลาดจากภยันตรายทั้งหลาย พระ-

ปริตรนี้เป็นชื่อของพุทธมนต์หรือพุทธวจนะ ซึ่งพระสัมมาสัม-พุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ได้ตรัสไว้ และทรงจำสืบๆ กันมา ถ้าใครสวดพุทธมนต์ คือ พระปริตรจนคล่องปากขึ้นใจ เช่น รัตนปริตร เมตตาปริตร ขันธปริตร พร้อมทำจิตให้เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า ย่อมจะเป็นทางมาแห่งบุญ ยิ่งหากท่านใดสามารถเข้าใจเนื้อความของพระปริตร และนำคำสอนนั้นไปประพฤติปฏิบัติตามที่เรียกว่านำไปใช้ในการทำกัมมัฏฐาน ย่อมจะแคล้วคลาดจากภยันตรายทั้งปวงได้ และยังเป็นเหตุให้ได้บรรลุธรรมาภิสมัย

*สำหรับปุจฉาวิสัชนาที่เป็นความสงสัยเกี่ยวกับอานุภาพของพระปริตรนั้น พระเจ้ามิลินท์ได้ตรัสถามว่า “ข้าแต่พระนาคเสน พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้ว่า ผู้ที่อยู่ในอากาศ ในท่ามกลางมหาสมุทร ในกลางภูเขา หรือไปอยู่ในที่ใดๆ ก็ตาม ที่จะพ้นจากความตายไม่มี สถานที่ที่ความตายจะครอบงำไม่ได้ก็ไม่มี แต่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงพระปริตร คือ พระพุทธมนต์อันเป็นเครื่องป้องกันความตายไว้ คือ รัตนปริตร เมตตาปริตร ขันธปริตร ธชัคคปริตร อาฏานาฏิยปริตร โมรปริตร ถ้าผู้ที่อยู่ในอากาศ ในท่ามกลางมหาสมุทร หรือกลางภูเขา ไม่พ้นจากอำนาจความตายแล้ว พระปริตรนั้นก็ผิดไป ถ้าพ้นจากความ

*มิลินทปัญหา (ฉบับปุ้ย แสงฉาย) หน้า ๒๑๔

ตายด้วยพระปริตร คำว่า สถานที่ที่ความตายไม่ครอบงำไม่มีนั้น ก็ผิดไป ปัญหานี้เป็นความซับซ้อนลึกซึ้ง ขอพระคุณเจ้าช่วยแก้ไขให้เห็นได้ง่ายด้วยเถิด”

พระเถระได้มีเถรวาทีวิสัชนาว่า “ขอถวายพระพร พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้อย่างนั้นจริง และพระองค์ได้ทรงแสดงพระปริตรไว้เป็นอันมาก พระพุทธวจนะไม่ได้ขัดแย้งกันเลย เพียงแต่มหาบพิตรทรงสับสนไปเองต่างหาก พระปริตรนั้นย่อมป้องกันได้เฉพาะผู้มีอายุยังเหลืออยู่ ทั้งไม่มีบุพกรรมมาตัดรอนเท่านั้น ส่วนผู้ที่สิ้นอายุแล้ว ไม่มีความพยายาม หรือการกระทำอย่างใดที่จะให้มีอายุสืบต่อไปได้ เหมือนดังต้นไม้ที่ตายแล้ว แห้งผุแล้ว ไม่มียาง มีเปลือกกระพี้ร่วงไปหมดแล้ว ถึงจะตักน้ำมารดวันละพันโอ่ง ต้นไม้แห้งนั้นไม่อาจกลับสดเขียวขึ้นได้อีก ผู้ที่หมดอายุ คือ มีอายุสิ้นแล้ว จะทำให้มีชีวิตอยู่ด้วยยาหรือด้วยพระปริตรก็ไม่ได้ จะขนเทวดามาหมดภพเพื่อช่วยต่ออายุให้ยืนยาวก็ไม่ได้

ยาทั้งสิ้นในแผ่นดิน ไม่มีประโยชน์แก่ผู้มีอายุสิ้นแล้ว มีประโยชน์แก่ผู้มีอายุยังเหลืออยู่เท่านั้น พระปริตรทั้งหลายย่อมรักษาคุ้มครองเฉพาะผู้ยังไม่ถึงที่ตาย ผู้ไม่มีบุพกรรมตามมาทันเท่านั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงแสดงพระปริตรไว้ เพื่อผู้มีอายุยังเหลืออยู่ ทั้งไม่มีบุพกรรมเท่านั้น ชาวนาเมื่อข้าวกล้า

แก่แล้ว ย่อมกั้นน้ำไม่ให้ไหลเข้าไปในนา ส่วนข้าวกล้าที่ยังไม่แก่ย่อมงอกงามด้วยน้ำที่มีอยู่ ฉันใด ยากับพระปริตร ย่อมมีไว้สำหรับผู้ที่ยังมีอายุเหลืออยู่ ฉันนั้น”

พระเจ้ามิลินท์ยังไม่คลายความสงสัย จึงตรัสถามต่อว่า “ข้าแต่พระนาคเสน ถ้าผู้มีอายุสิ้นแล้ว ย่อมตายไป ผู้ที่อายุยังเหลืออยู่ ก็ยังมีชีวิตอยู่เป็นธรรมดา แสดงว่าพระปริตรกับยาก็ไม่มีประโยชน์อันใดนะสิ” “ขอถวายพระพร ผู้ที่หายจากโรคด้วยยา มหาบพิตรเคยเห็นหรือไม่” “เคยเห็นหลายรายพระคุณเจ้า” พระเถระจึงมีเถรวาทีต่อไปว่า “ถ้าอย่างนั้น คำที่มหาบพิตรว่า ยากับพระปริตรไม่มีประโยชน์ก็ผิดไป โรคจะหายเพราะการเยียวยาของหมอฉันใด คนไข้บางคนย่อมหาย เพราะสวดพุทธมนต์ฉันนั้น

บางคนถูกงูกัดปางตาย แต่หายเพราะอำนาจมนต์ งูที่จะฉกกัดผู้มีพระปริตร แต่อ้าปากไม่ขึ้น พวกโจรที่คิดร้ายต่างมีอาวุธหลุดมือ ช้างที่ดุร้าย ครั้นเข้าใกล้ก็หยุด ไฟที่กำลังลุกโหมก็ดับลง ผู้คิดจะฆ่า กลับยอมตัวเป็นทาส บ่วงหรือแร้วที่เขาดักไว้ก็ไม่ลั่น เหมือนพญานกยูงได้เจริญพระปริตรทุกวัน นายพรานไม่อาจจับได้ตลอดถึง ๗ ปี แต่เนื่องจากวันหนึ่ง พญานกยูงได้ยินเสียงนกยูงตัวเมีย ทำให้เช้าวันนั้นลืมเจริญพระปริตร จึงต้องไปติดบ่วงของนายพรานอย่างง่ายดาย หรือวิทยาธรตนหนึ่ง

ลอบเป็นชู้กับพระอัครมเหสีของพระเจ้าพาราณสี ขณะกำลังจะถูกจับก็ทำตัวหายวับไปด้วยกำลังมนต์ วิทยาธรสามารถพ้นจากการถูกจับ ด้วยกำลังพระปริตรที่ตนท่องไว้จนขึ้นใจ”

พระเจ้ามิลินท์ถามต่อว่า “พระคุณเจ้า พระปริตรรักษาได้ทุกคนหรือ” พระเถระตอบทันทีว่า “ไม่ทุกคน บางพวกก็รักษาได้ บางพวกก็รักษาไม่ได้ เหมือนอาหารรักษาชีวิตไว้ไม่ได้ทั้งหมด เพราะพวกที่กินมากไป แน่นท้องตายไปก็มี บางคนธาตุไฟสำหรับย่อยอาหารอ่อนเกินไปก็ตายได้ อาหารแม้สามารถทรงอายุไว้ได้ แต่ก็ทำให้เสียชีวิตได้เช่นกัน

พระปริตรมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ พระปริตรรักษาบุคคลได้เป็นบางจำพวก ไม่ได้รักษาทุกคน พระปริตรรักษาไม่ได้ด้วยเหตุ ๓ ประการ คือ ผู้มีบุพกรรมกางกั้น มีกิเลสกางกั้น และบุคคลนั้นไม่เชื่อถือในพระปริตร ผู้ที่มีเหตุประการใดประการหนึ่งใน ๓ ประการนี้ พระปริตรก็รักษาไม่ได้ อุปมาเหมือนมารดาที่คอยเลี้ยงดูบุตรธิดาผู้อยู่ในครรภ์ของตน เมื่อลูกเกิดมาแล้ว เจ็บไข้ ไม่สบาย มารดาก็เอาใจใส่รักษา ล้างเช็ดมูตรคูถ น้ำลาย น้ำมูก โดยไม่รู้สึกเกลียดชัง แล้วหาของหอมมาลูบไล้ให้

ต่อมาภายหลัง เมื่อลูกไปด่าว่าฆ่าตีลูกของคนอื่น และถูกเจ้าหน้าที่จับได้ ต้องถูกลงโทษตามกฎหมายบ้านเมือง ผู้เป็นมารดาจะมารับแทน ด้วยการถูกจองจำหรือถูกประหารแทนลูกก็ไม่ได้ ลูกต้องรับกรรมตามที่ตนทำ ฉันใด พระปริตรย่อมไม่รักษาผู้ได้ทำความผิด ฉันนั้น เพราะในเนื้อพุทธมนต์ได้สอนให้ผู้สวดพระปริตรเป็นคนดี มีเมตตาจิต ไม่ให้คิดประทุษร้ายผู้อื่น และพระปริตรก็ป้องกันผู้มีบุพกรรมไม่ได้” พระเจ้ามิลินท์ได้ฟังวิสัชนาเช่นนี้ ทรงให้สาธุการ ๓ ครั้ง พร้อมยอมรับว่า พระเถระแก้ได้ถูกต้องดีแล้ว

เห็นไหมว่า พุทธวจนะไม่ได้มีความขัดแย้งกัน เพียงแต่เราสามารถทำความเข้าใจได้มากน้อยเพียงไร ปัจจุบันมีผู้เริ่มสนใจศึกษาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามากขึ้น แต่เนื่องจากไม่ได้ลงมือปฏิบัติ เป็นเพียงนักปริยัติหรือปัจจุบันเรียกว่านักวิชาการทางศาสนา ยิ่งเรียนก็ยิ่งสงสัย ยิ่งศึกษาก็ยิ่งมีปัญหา เพราะลำพังการใช้สุตมยปัญญาหรือจินตมยปัญญานั้น ยังไม่สามารถทำความกระจ่างแจ้ง และยืนยันการตรัสรู้ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ถ้าจะให้ความรู้ถูกต้องสมบูรณ์ ต้องปฏิบัติควบคู่ไปด้วย จะได้เกิดผลเป็นปฏิเวธ ที่สามารถสอนตนเองและผู้อื่นได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง

ดังนั้น ทุกคนควรหมั่นสวดมนต์หรือเจริญพระปริตรเป็นประจำด้วยจิตที่เลื่อมใส อานิสงส์ในการสวดพระปริตรบ่อยๆ นอกจากอำนาจพระปริตรจะช่วยปกป้องผองภัยให้กับตัวเราแล้ว ยังทำให้เป็นผู้มีจิตแจ่มใส มีดวงปัญญาสว่างไสว ทรงจำคำสอนของครูอาจารย์ได้ง่าย ถ้าจะให้ดียิ่งกว่านั้น ต้องหมั่นทำใจให้หยุดนิ่งให้เข้าถึงพระรัตนตรัย ซึ่งเป็นแก่นแท้แห่งพุทธมนต์และพระปริตรอย่างแท้จริงกันทุกคน

๔๒

แผ่นดินไหว
ด้วยมหาทานบารมี

แผ่นดินใหญ่ตั้งอยู่บนน้ำ น้ำตั้งอยู่บนลม ลมตั้งอยู่บนอากาศ สมัยที่ลมใหญ่พัด ย่อมทำน้ำให้ไหว ครั้นน้ำไหวแล้ว ย่อมทำให้แผ่นดินไหว

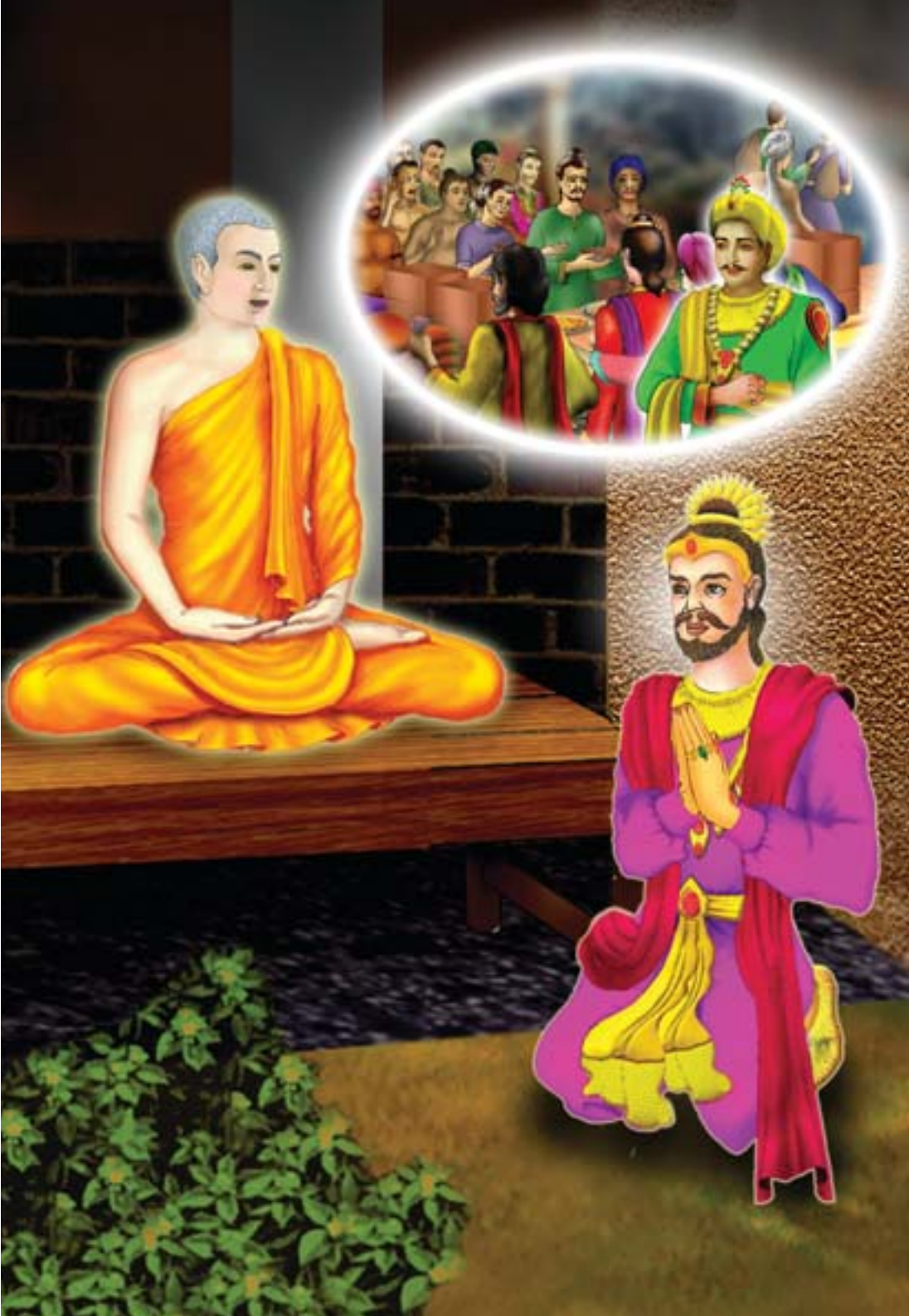

โดยทั่วไป ถ้าคนเราไม่มีหลักธรรมเป็นที่พึ่งที่ยึดในการดำรงชีวิตแล้ว เมื่อประสบความทุกข์ พบกับอุปสรรค ก็จะเคว้งคว้างเหมือนว่าวที่ขาดล่องลอยไป ความทุกข์นั้นเปรียบเสมือนไฟ ซึ่งมีความกังวลเป็นเชื้อ ถ้าเรามีความทุกข์ อย่าไปกังวลว่าจะทุกข์อย่างไร หรืออุปสรรคจะมากมายเพียงใด เราไม่ควรขยายความทุกข์นั้น เพราะจะทำให้ไฟภายในเผาลนจิตใจจนไหม้เกรียม สรรพสิ่งที่เกิดขึ้นล้วนมาจากเหตุ ความดีหรือชั่วย่อมเป็นผลที่มาจากเหตุทั้งสิ้น ทำดีผลย่อมดีแน่นอน ดังนั้น จึงควรทำแต่เหตุที่ดี โดยเริ่มต้นที่จิตใจก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งทำได้ด้วยการทำใจหยุดใจนิ่ง กระทั่งใจผ่องใส ก่อเกิดดวงปัญญาที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และกำจัดเหตุแห่งความทุกข์ทรมานให้หมดสิ้นไป

ในมหาปรินิพพานสูตร ทีฆนิกาย มหาวรรค ได้บันทึกเหตุที่ทำให้แผ่นดินไหวไว้ว่า

“ประการแรก แผ่นดินใหญ่ตั้งอยู่บนน้ำ น้ำตั้งอยู่บนลม ลมตั้งอยู่บนอากาศ สมัยที่ลมใหญ่พัด ย่อมทำน้ำให้ไหว ครั้นน้ำไหวแล้ว ย่อมทำให้แผ่นดินไหว ประการที่ ๒ สมณะหรือพราหมณ์ผู้มีฤทธิ์ถึงความชำนาญทางจิต หรือเทวดาผู้มีฤทธิ์มาก เจริญปฐวีสัญญาเล็กน้อย เจริญอาโปสัญญามาก ย่อมทำแผ่นดินให้ไหวได้ ประการที่ ๓ ในคราวที่พระโพธิ-

สัตว์เคลื่อนจากดุสิต ก้าวลงสู่พระครรภ์พระมารดา ประการที่ ๔ ในคราวประสูติ ประการที่ ๕ ในคราวตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ประการที่ ๖ ในคราวที่ทรงแสดงธรรมครั้งแรก ประการที่ ๗ ในคราวที่ทรงปลงอายุสังขาร และประการสุดท้าย คือ ในคราวปรินิพพานด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ เมื่อนั้น แผ่นดินย่อมไหวสะเทือน นี้เป็นเหตุเป็นปัจจัย ทำให้แผ่นดินใหญ่ไหวได้”

ปัจจุบันโลกของเราเกิดแผ่นดินไหวหลายแห่งตึกหลายชั้นและบ้านเรือนได้พังทะลายลงมาทับผู้คนล้มตายและได้รับบาดเจ็บกันเป็นจำนวนมาก นักวิทยาศาสตร์ได้วิจัยตามหลักทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ว่า บริเวณนั้นเป็นบริเวณที่ลาวาภายในโลกยังคุกรุ่นอยู่ ทำให้เกิดรอยแยก เป็นเส้นทางพาดผ่านของภูเขาไฟและพร้อมที่จะปะทุขึ้นมาทุกขณะ เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดหรือเหตุผลต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์นั้น หลวงพ่อจะไม่นำมากล่าวในที่นี้ เพียงแต่จะโยงเข้ามาหาหลักฐานที่เป็นปรากฏการณ์แผ่นดินไหวในทางพระพุทธศาสนาว่า นอกจากเกิดจากสาเหตุทั้ง ๘ ประการข้างต้น หรือสาเหตุที่เป็นสมมติฐานในทางวิทยาศาสตร์ ยังมีอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แผ่นดินไหว คือ การบริจาคมหาทานอย่างอุกฤษฏ์ของพระเวสสันดรถึง ๗ ครั้ง

เหตุผลในทางพุทธศาสนาดูเหมือนจะไม่ตรงกัน คือ

ความเป็นจริงเกี่ยวกับแผ่นดินใหญ่ไหว ระหว่างที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า สาเหตุของแผ่นดินใหญ่ไหวมี ๘ ประการ กับแผ่นดินใหญ่ไหวเพราะอำนาจการบริจาคมหาทานของพระเวสสันดรถึง ๗ ครั้งนั้น จะเป็นอย่างไร เรามาศึกษาให้เข้าใจแจ่มกระจ่างกันต่อไป

*เรื่องนี้ พระเจ้ามิลินท์ได้ตรัสถามพระนาคเสนว่า “ข้าแต่พระนาคเสน พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า เหตุปัจจัยที่จะทำให้แผ่นดินใหญ่ไหว มี ๘ ประการเท่านั้น ถ้าคำนี้เป็นจริง คำที่ว่าแผ่นดินไหวถึง ๗ ครั้ง ด้วยมหาทานของพระเวสสันดรนั้นก็ผิด เพราะการให้ทานไม่นับเป็นเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งในเหตุ ๘ อย่างที่ทำให้แผ่นดินใหญ่ไหว เพราะฉะนั้นปัญหาข้อนี้ จึงเป็นอุภโตโกฏิ มี ๒ มุม เป็นปัญหาละเอียด แต่ปัญหานี้ได้มาถึงพระคุณเจ้าผู้มีจักษุญาณแล้ว ผู้อื่นนอกจากพระคุณเจ้า ไม่อาจแก้ได้ ขอได้โปรดวิสัชนาให้กระจ่างด้วยเถิด”

พระเถรเจ้าตอบว่า “ขอถวายพระพร คำทั้ง ๒ เป็นจริงทั้งนั้น ในโลกนี้มีเมฆอยู่เพียง ๓ ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูหนาว ฤดูร้อนเท่านั้น ถ้าเมฆอื่นนอกจาก ๓ ฤดูนั้นจะทำให้ฝนตกลงมา เมฆนั้นก็ไม่นับเข้ากับเมฆที่คนทั้งหลายรู้กัน เรียกว่าอกาลเมฆ ในทำนองเดียวกัน การที่แผ่นดินใหญ่ไหวถึง ๗ ครั้ง ด้วยอำนาจมหาทานของพระเวสสันดร ก็เป็นอกาลกัมปนัง คือ

---

*มิลินทปัญหา (ฉบับปุ้ย แสงฉาย) หน้า ๑๗๔

แผ่นดินไหวนอกจากเหตุ ๘ ประการดังกล่าวข้างต้น”

คำชี้แจงของพระนาคเสนผู้เรืองปัญญายังไม่จบลงเพียงเท่านี้ ท่านยังอุปมาต่อไปเพื่อความกระจ่างยิ่งๆ ขึ้นไปว่า “ขอถวายพระพร มหาบพิตรได้เคยทรงสดับหรือไม่ว่า ผู้ที่ทำบุญในพระพุทธศาสนานี้แล้ว ได้รับผลบุญเห็นทันตา มีกิตติศัพท์ลือชาปรากฏไปในเทพยดาและมนุษย์” เมื่อพระเจ้า-มิลินท์ยอมรับว่าเคยได้ยิน ว่ามีอยู่ ๗ คน คือ นายสุมนมาลาการ พราหมณ์เอกสาฎก ลูกจ้างชื่อว่านายปุณณะ พระนางมัลลิกาเทวี พระนางโคปาลมาตาเทวี นางสุปิยาอุบาสิกาและนางปุณณทาสี

พระเถระได้ทูลอธิบายว่า “ขอถวายพระพร มหาบพิตรได้เคยทรงสดับหรือไม่ว่า ผู้มีชื่อเช่นนี้ ให้ทานอยู่ในอดีตกาลหรือในปัจจุบันกาล ทำให้แผ่นดินใหญ่นี้ไหวครั้งหนึ่ง ๒ ครั้ง หรือ ๓ ครั้ง” “ไม่เคยได้ยินได้ฟังเลยพระคุณเจ้า” พระเถระผู้ยอดเยี่ยมด้วยปฏิภาณจึงตอบว่า “ขอถวายพระพร อาตมภาพก็ไม่เคยได้ยินได้ฟังว่า เมื่อผู้อื่นให้ทาน ได้เกิดแผ่นดินไหวเพียงครั้งเดียว หรือ ๒ ครั้ง ๓ ครั้ง นอกจากการให้ทานของพระ-เวสสันดรเท่านั้น

ขอถวายพระพร ในระหว่างพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๒ พระองค์ คือ พระสักยมุนีพุทธเจ้ากับพระกัสสปพุทธเจ้านั้น ล่วงมาแล้วหลายโกฏิปี ในระหว่างนั้น ก็ไม่เคยได้ยินได้ฟังเลย

ถึงตรวจตราดูก็ไม่เห็นว่า ผู้อื่นให้ทานทำให้แผ่นดินไหว แผ่นดินอันใหญ่หนักด้วยของหนัก คือ คุณความดีของบุคคล จนไม่อาจรับไว้ได้ จึงสะเทือนสะท้านหวั่นไหว มหาบพิตร เกวียนที่บรรทุกหนักเกินไป จนดุมเกวียน กำเกวียน กงเกวียน รับไม่ไหว เพลาเกวียนก็หัก ฉันใด แผ่นดินใหญ่ก็หนักด้วยคุณความดีของบุคคล จนไม่อาจรับไว้ได้ จึงไหว ฉันนั้น

อีกอย่างหนึ่ง ท้องฟ้าอันปกคลุมด้วยก้อนเมฆ หนักด้วยก้อนเมฆ มีลมพัดแรงเกินไป ย่อมมีเสียงดังกึกก้อง ฉันใด แผ่นดินใหญ่เมื่อไม่อาจทรงของหนัก คือ ความไพบูลย์แห่งกำลังทานของพระเวสสันดร แผ่นดินจึงไหว ฉันนั้น เพราะพระหฤทัยของพระเวสสันดรนั้น ไม่ได้ทำทานด้วยอำนาจราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ กิเลส ความโกรธ หรือความริษยา แต่ทำด้วยอำนาจแห่งทานอย่างเดียวเท่านั้น คือ พระเวสสันดรคิดอยู่ว่า พวกยาจกที่ยังไม่มาก็ขอให้มา ที่มาแล้วก็ขอให้ได้ตามความประสงค์ ได้แล้วขอให้มาอีก

รัตนชาติหรือแก้วชนิดต่างๆ ที่เป็นของมนุษย์ ไม่อาจสู้แก้วมณีของพระเจ้าจักรพรรดิได้ แก้วมณีของพระเจ้าจักรพรรดิแผ่รัศมีไปข้างละ ๑ โยชน์โดยรอบ ฉันใด ทานที่มีอยู่ทั้งสิ้น มีอสทิสทานเป็นอย่างเยี่ยม ย่อมสู้มหาทานของพระเวสสันดรไม่ได้ ฉันนั้น พระเวสสันดรไม่ได้ทรงให้ทานเพราะ

ปรารถนาภพหรือทรัพย์ ไม่หวังลาภ ยศ สรรเสริญ มุ่งแต่พระสัพพัญญุตญาณเท่านั้น ขณะที่ท่านให้ทาน ลมใหญ่ภายใต้ก็ไหว ทำให้น้ำที่อยู่บนลมไหวตาม เป็นไปตามลำดับขึ้นมาจนถึงแผ่นดินใหญ่ เมื่อพระเวสสันดรทรงบำเพ็ญมหาทาน แผ่นดินใหญ่จึงไหวถึง ๗ ครั้ง เป็นการอนุโมทนาในมหาทานบารมีของท่าน”

พระเจ้ามิลินท์ได้สดับคำวิสัชนาแล้ว ทรงปลาบปลื้มตรัสชมเชยว่า “ข้าแต่พระนาคเสน ปัญหาที่ลี้ลับลึกซึ้งพระคุณเจ้าได้คลี่คลายขยายออกแล้ว ได้ทำให้ตื้นแล้ว ได้ทำลายข้อที่ฟั่นเฟือนได้สิ้นแล้ว ข้าพเจ้าขออนุโมทนา”

เราจะเห็นว่า หลักคำสอนในทางพุทธศาสนานั้น มีความเป็นเหตุเป็นผลกันเสมอ และเชื่อมโยงกันไปเป็นลูกโซ่ ไม่ขัดแย้งกัน โดยเริ่มต้นจากง่ายไปหายาก จากหยาบไปหาละเอียด หรือจากเนื้อหาธรรมะที่เข้าใจได้ง่าย ไปสู่เนื้อหาธรรมะที่คัมภีรภาพที่สุขุมลุ่มลึกยิ่งๆ ขึ้นไป เพราะฉะนั้นการศึกษาธรรมะให้แตกฉาน เป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักสร้างบารมี เราจะได้ช่วยกันเป็นทนายแก้ต่างให้พระศาสนา ให้หมั่นปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงพระธรรมกายภายใน จะได้เป็นพยานยืนยันการตรัสรู้ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากันทุกคน

มงคลที่ ๓๑

บำเพ็ญตบะ

ละวางเบญจกามคุณ

นรชนผู้กำหนัดในกาม ยินดีในกาม หมกมุ่นอยู่ในกาม กระทำบาปกรรม ย่อมเข้าถึงทุคติ ส่วนนรชนใด ละกามทั้งหลายเสียได้ เป็นผู้ไม่มีภัยจากที่ไหน ๆ เข้าถึงความที่จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่ง นรชนเหล่านั้น ย่อมไม่ไปสู่ทุคติ

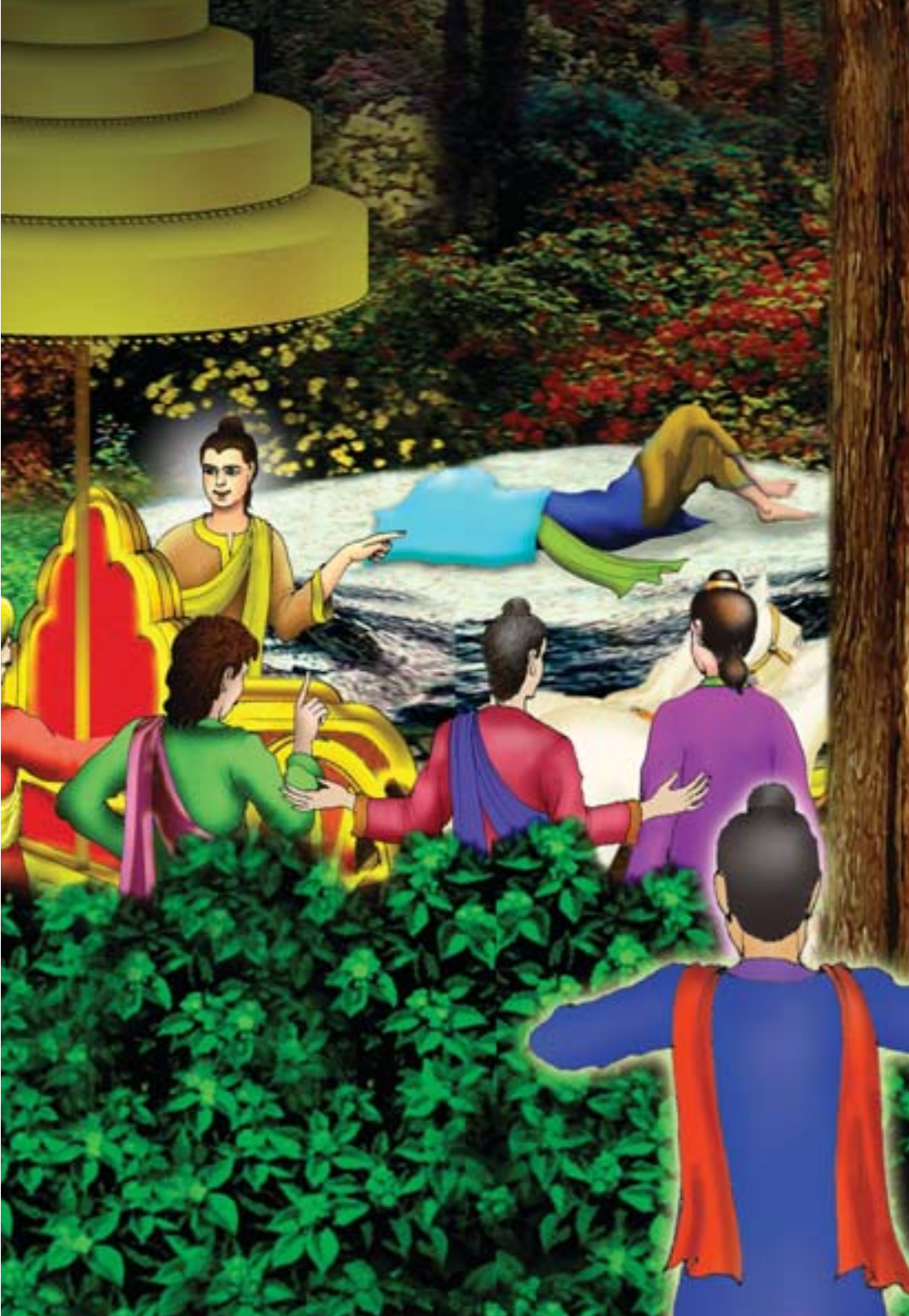

สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นเพียงเครื่องอาศัยใช้สร้างบารมี ไม่ใช่มีไว้เพื่อให้ยึดมั่นถือมั่น สมบัติทั้งหลายเป็นเพียงของกลางในโลก ที่ช่วยสนับสนุนให้เราสร้างบารมีได้อย่างสะดวกสบาย เพื่อจะได้มุ่งแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระของชีวิต และเป็นความจริงของพระอริยเจ้าที่เรียกว่าอริยสัจ หากเรามีใจมุ่งตรงต่อหนทางพระนิพพาน เราจะต้องเข้าถึงความสุขที่แท้จริง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย โสณกชาดกว่า

“นรชนผู้กำหนัดในกาม ยินดีในกาม หมกมุ่นอยู่ในกาม กระทำบาปกรรม ย่อมเข้าถึงทุคติ ส่วนนรชนใด ละกามทั้งหลายเสียได้ เป็นผู้ไม่มีภัยจากที่ไหนๆ เข้าถึงความที่จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่ง นรชนเหล่านั้น ย่อมไม่ไปสู่ทุคติ”

ขึ้นชื่อว่า ทุคติ ไม่ว่าจะเป็นเปรต อสุรกาย สัตว์เดียรัจฉาน หรือสัตว์นรกนั้น ย่อมไม่มีผู้ใดปรารถนาจะไป แต่เมื่อชีวิตไม่มีหลัก ไม่มีเป้าหมาย กลับเห็นประโยชน์สุขเพียงเล็กน้อย คือกามคุณทั้งหลงยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นความสุขจริงๆ แล้วมัวหลงใหลเพลิดเพลินทำให้ประมาทในชีวิต ไม่คิดแสวงหาความสุขที่เป็นแก่นแท้ของชีวิต บางครั้งยังอาศัยตัณหาความปรารถนาไม่สิ้นสุดไปทำกรรมที่เป็นบาปอกุศล ทั้งๆ ผลที่ได้ ก็เป็นเพียงความสุข

จอมปลอม แล้วยังต้องไปรับทุกข์ในทุคติ เหมือนปลาที่ไปติดเบ็ดของนายพราน ย่อมได้รับทุกขเวทนาสาหัส และต้องตายในที่สุด

*ในอดีตพระบรมโพธิสัตว์ได้อาศัยพระปัจเจกพุทธเจ้าเป็นยอดกัลยาณมิตร จึงได้สละราชสมบัติอันพรั่งพร้อมไปด้วยเบญจกามคุณ ออกบวชประพฤติพรหมจรรย์ และเป็นผู้ทรงอภิญญาสมาบัติในที่สุด

ในพระชาติที่พระบรมโพธิสัตว์ เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าแผ่นดินแห่งแคว้นมคธ มีพระนามว่า **อรินทมะ** ทรงมีพระสหายซึ่งเป็นบุตรของปุโรหิต ชื่อ **โสณกะ** ทั้งสองได้เดินทางไปศึกษาที่เมืองตักสิลา ณ สำนักอาจารย์ทิศาปาโมกข์ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ขณะเดินทางกลับพระโพธิสัตว์และพระสหายต่างมีความเห็นตรงกันว่า เราน่าจะหาประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องลัทธิต่างๆ ทั้งหมด

ครั้นเดินทางมาถึงเมืองพาราณสี ทั้งสองเห็นผู้คนกำลังจัดเตรียมสถานที่เพื่อให้พวกพราหมณ์มาสาธยายมนต์ ชาวเมืองเห็นพระโพธิสัตว์และสหาย จึงได้เชื้อเชิญให้ขึ้นไปนั่งบนอาสนะ

---

*มก. โสณกชาดก เล่ม ๖๒ หน้า ๑๑๙

ที่จัดไว้ โดยปูลาดผ้าขาวอย่างดีที่นำมาจากแคว้นกาสีให้พระโพธิสัตว์นั่ง พร้อมได้ปูลาดผ้ากำพลสีแดงเนื้อดีให้พระสหายนั่ง

ท่านโสณกะ บุตรของปุโรหิตผู้เป็นบัณฑิต เห็นเหตุการณ์เช่นนี้ รู้ทันทีว่า ในอนาคตอันใกล้นี้ อรินทมกุมารจะได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินครองเมืองพาราณสี ส่วนตัวท่านเองจะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเสนาบดี หลังจากรับประทานอาหารแล้ว ทั้งสองพากันไปพักในพระราชอุทยาน โดยพระโพธิสัตว์บรรทมอยู่บนแผ่นศิลาใหญ่ ส่วนโสณกะนั่งเฝ้าอยู่ใกล้ๆ กัน

วันนั้นเป็นวันที่ ๗ นับจากวันที่พระราชาผู้ครองเมืองพาราณสีได้เสด็จสวรรคต พระองค์ไม่มีพระราชโอรสเพื่อสืบสันตติวงศ์ เหล่าอำมาตย์จึงได้ประชุมตกลงกันเพื่อเสี่ยงทายโดยปล่อยผุสยรถออกไปหาผู้มีบุญที่จะมาดำรงตำแหน่งพระราชาสืบไป ผุสยรถได้แล่นไปรอบพระนคร แล้วเข้าไปยังพระราชอุทยาน มาหยุดอยู่ที่ปลายเท้าของพระโพธิสัตว์

โสณกะได้ยินเสียงดนตรี ก็รู้เหตุการณ์โดยตลอด จึงรีบหลบเข้าไปในที่กำบัง ปุโรหิตได้ให้เจ้าพนักงานประโคมดนตรีเพื่อเฉลิมฉลองพระราชาองค์ใหม่ และกราบทูลถวายพระราชสมบัติ พร้อมทั้งอภิเษกพระโพธิสัตว์ให้เป็นพระราชา ณ ที่อุทยานนั้นเอง เมื่อเสด็จเข้าสู่พระราชวังพร้อมด้วยอิสริยยศอัน

ยิ่งใหญ่ ทรงลืมโสณกะผู้เป็นพระสหายอย่างสนิท

ฝ่ายโสณกะ เมื่อเห็นพระโพธิสัตว์เสด็จเข้าเมืองไปแล้ว ก็ออกจากที่หลบซ่อนมานั่งบนแผ่นศิลา ขณะนั้นเอง เขาได้เห็นใบไม้เหลืองหล่นลงจากต้นสาละ เกิดความสลดสังเวชใจ คิดว่าชีวิตของเราไม่นานก็จะถึงความชรา แล้วร่วงหล่นไปเหมือนใบไม้นี้ จึงได้เจริญอนิจจสัญญา มองเห็นความไม่เที่ยงของสังขาร ในที่สุดก็ได้บรรลุเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า แล้วเหาะไปอยู่ที่เงื้อม-เขานันทมูลกะ

พระโพธิสัตว์เสวยราชสมบัติจนเวลาล่วงไปถึง ๔๐ ปี ทรงระลึกถึงพระสหายโสณกะ และปรารถนาที่จะได้พบ จึงทรงพระนิพนธ์เป็นเพลงขับขึ้นว่า “สหายโสณกะของเราไปไหนหนอ เราจะให้ทรัพย์ร้อยหนึ่งแก่ผู้ที่รู้ข่าว แล้วมาบอกเรา เราจะให้ทรัพย์พันหนึ่งแก่ผู้ที่พบเห็น แล้วมาบอกเรา” ชาวเมืองต่างนำเพลงขับนี้ไปร้องกันทั่วเมือง เพราะเข้าใจว่าเป็นเพลงที่พระ-ราชาทรงโปรด

ครั้นเวลาล่วงไปถึง ๕๐ ปี ยังไม่มีผู้ใดรู้ข่าวหรือพบเห็นพระโสณกะ วันหนึ่งพระปัจเจกพุทธเจ้าปรารถนาจะสงเคราะห์พระโพธิสัตว์ ซึ่งกำลังหลงใหลอยู่ในเบญจกามคุณ จึงเหาะมาจากภูเขานันทมูลกะ พบเด็กคนหนึ่งกำลังหาฟืนอยู่ในป่าใกล้

พระราชอุทยาน และได้ยินเด็กน้อยร้องเพลงพระราชนิพนธ์ ท่านจึงสอนให้เรียนเพลงขับแก้ แล้วให้เด็กไปเข้าเฝ้าพระราชา เพื่อร้องเพลงขับแก้กับพระราชา

เด็กน้อยดีอกดีใจยิ่งนัก รีบจดจำเพลงขับแก้จนคล่องปากขึ้นใจ กราบนมัสการลาพระปัจเจกพุทธเจ้าแล้ว รีบเข้าเมืองไปขอเข้าเฝ้าพระราชา เพื่อร้องเพลงขับแก้ในท่ามกลางมหาสมาคมใหญ่ จนเป็นที่พอพระทัยของพระราชา ทั้งได้พาพระราชาไปพบพระปัจเจกพุทธเจ้า พระราชาทอดพระเนตรเห็นพระปัจเจกพุทธเจ้า ทรงตรัสขึ้นว่า “ภิกษุนี้เป็นคนกำพร้า”

พระปัจเจกพุทธเจ้าตรัสตอบว่า “มหาบพิตร บุคคลผู้ประพฤติธรรมไม่ชื่อว่าเป็นคนกำพร้า ส่วนผู้ใดไม่ประพฤติธรรม ประพฤติแต่อธรรม จึงจะชื่อว่าเป็นคนกำพร้า มีบาปกรรมในเบื้องหน้า อุปมาว่า มีกาตัวหนึ่งเห็นซากศพช้างลอยอยู่ในแม่น้ำใหญ่ ดีอกดีใจรีบเกาะซากนั้นไป ไม่ยอมหนีขึ้นฝั่ง เมื่อหิวก็กินเนื้อช้างแต่เนื่องจากธรรมดาแม่น้ำทุกสายย่อมไหลลงสู่ทะเล ในที่สุดทั้งซากช้าง และกาต่างถูกพัดลงสู่มหาสมุทร ถึงความหายนะ เป็นอาหารของฝูงปลา ฉันใด การหมกมุ่นอยู่ในเบญจกามคุณ ก็ฉันนั้น ขอถวายพระพร”

พระโพธิสัตว์ทรงสลดพระทัย คลายจากความกำหนัด

เห็นโทษเห็นภัยในการครองราชย์ ปรารถนาที่จะพบความสุขอันเป็นอมตะ จึงได้เสด็จออกผนวช ทรงตั้งใจปฏิบัติธรรมจนเข้าถึงความสุขภายใน และได้บรรลุฌานสมาบัติในที่สุด

พวกเราก็เช่นเดียวกัน อย่าประมาทในชีวิต ให้รีบขวนขวายในการประพฤติธรรม เพื่อให้เข้าถึงพระธรรมกายให้ได้ เราเป็นยอดกัลยาณมิตร ผู้เป็นความหวังของชาวโลก จะต้องมีพระธรรมกายเป็นสรณะ เพื่อจะได้ไปแนะนำคนอื่น ให้มีที่พึ่งที่แท้จริง และให้เข้าถึงความสุขอันไพบูลย์กันทุกคน แม้เราจะยังคงต้องทำมาหากิน ก็ขออย่าได้ประมาทในการดำเนินชีวิต ให้ปฏิบัติธรรมทำใจให้หยุดนิ่งควบคู่กับการทำงานทางโลกไปด้วย ชีวิตจะได้สมบูรณ์ทั้งทางโลกและทางธรรม หรือแม้เราจะอยู่ท่ามกลางกระแสโลกอันร้อนแรงที่มีสิ่งต่างๆ คอยยั่วยุ ดึงใจของเราให้ออกจากเส้นทางสายกลาง แต่หากเรามีสติไม่ประมาท ไม่ปล่อยใจให้ยินดียินร้ายไปตามกระแสโลก และมุ่งทำความบริสุทธิ์ ให้เข้าถึงพระธรรมกายภายใน อีกทั้งไม่เกียจคร้านในการทำความเพียร มีกำลังใจเข้มแข็งในการทำความดี และฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง สักวันหนึ่งเราจะต้องเข้าถึงพระธรรมกายอย่างแน่นอน

พรรษาแห่งการบรรลุธรรม

การฝึกจิตที่ข่มได้ยาก ที่มักตกไปในอารมณ์ที่น่าปรารถนานี้ ทำให้สำเร็จสิ่งที่ปรารถนาได้ จิตที่ฝึกดีแล้ว นำสุขมาให้ ชนเหล่าใดยินดีแล้วในความสงบแห่งจิต มีใจยินดีในการอบรมจิต ทั้งกลางวัน และกลางคืน ชนเหล่านั้นย่อมได้สิ่งที่ได้โดยยาก

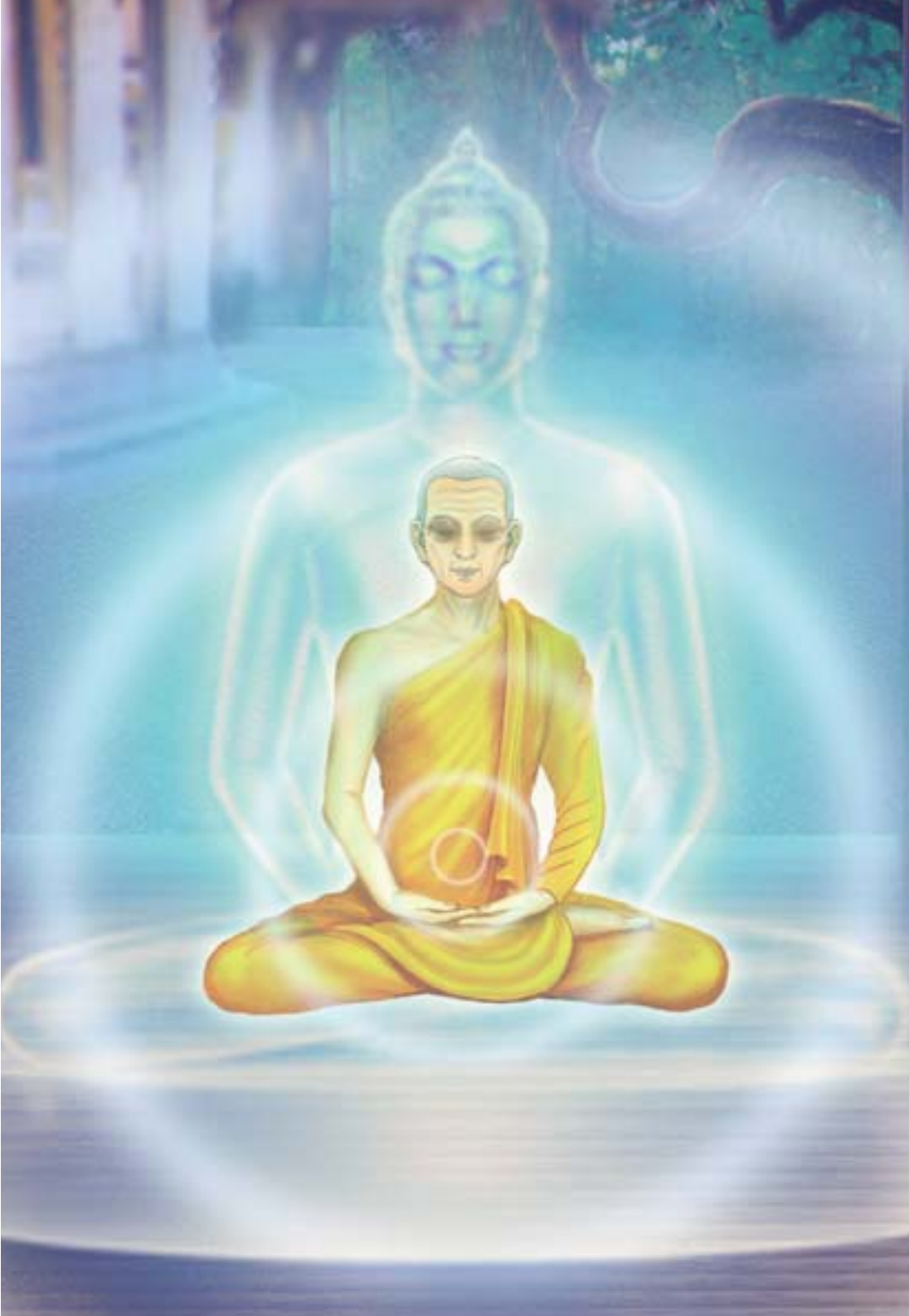

การปฏิบัติธรรมคือการฝึกใจให้หยุดนิ่ง ให้เข้าถึงพระ-รัตนตรัยภายใน ถึงพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ และสังฆรัตนะ รัตนะเหล่านี้ เป็นสรณะที่แท้จริงของชาวพุทธและของชาวโลก หากบุคคลใดได้เข้าถึง ก็จะได้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธที่แท้จริง ที่บรรลุวัตถุประสงค์ของการเกิดมาเป็นมนุษย์ พระรัตนตรัยมีอยู่หลายระดับ ซ้อนกันอยู่เป็นชั้นๆ เข้าไป เมื่อใดเราทำใจให้หยุดนิ่งได้ เมื่อนั้นก็จะเข้าถึง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ต้องใจหยุดเท่านั้นจึงจะสำเร็จ “หยุดเป็นตัวสำเร็จ”

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน เตลปัตตชาดก ว่า

“การฝึกจิตที่ข่มได้ยาก ที่มักตกไปในอารมณ์ที่น่าปรารถนานี้ ทำให้สำเร็จสิ่งที่ปรารถนาได้ จิตที่ฝึกดีแล้ว นำสุขมาให้ ชนเหล่าใดยินดีแล้วในความสงบแห่งจิต มีใจยินดีในการอบรมจิต ทั้งกลางวัน และกลางคืน ชนเหล่านั้นย่อมได้สิ่งที่ได้โดยยาก”

ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา พระภิกษุสงฆ์ต่างแสวงหาสถานที่สัปปายะที่เหมาะสมต่อการบำเพ็ญเพียร ทำภาวนาตลอดไตรมาส ทำใจให้หยุดนิ่ง เพิ่มพูนความบริสุทธิ์กาย วาจา ใจ เพื่อจะได้เป็นเนื้อนาบุญของชาวโลก ตลอดพรรษา ท่านจึงฝึกฝนอบรมจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ โดยไม่ไปแรมราตรีที่ไหน

แต่จะแสวงหาทางแห่งความบริสุทธิ์ภายใน ซึ่งเริ่มต้นที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ นี่เอง

ในฤดูเข้าพรรษา ตามพุทธประเพณีที่ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมานั้น นอกจากจะกำหนดขอบเขตที่จำพรรษาแล้ว ผู้รู้ทั้งหลายยังกำหนดขอบเขตของใจให้อยู่ในวงกาย คืออยู่ในปริมณฑลรอบตัว ด้วยการน้อมใจมาตั้งไว้ที่ศูนย์กลางกาย ตลอดเวลา มีสติไม่ให้เผลอออกนอกตัว เพราะยิ่งดำเนินจิตเข้าสู่กลางภายในได้มากเท่าไร ความสุข และความบริสุทธิ์ก็จะเพิ่มพูนทับทวีมากยิ่งขึ้นไปตามลำดับ นอกจากนี้ท่านจะถือเอาโอกาสนี้ ศึกษาพระปริยัติธรรม รวมทั้งนักธรรมบาลีให้แตกฉานควบคู่ไปด้วย คือศึกษาทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ เพื่อจะได้มีความรู้แนะนำสั่งสอนตนเองและชาวโลก ให้ได้รู้แจ้งในธรรมด้วย

การเข้าพรรษาในสมัยพุทธกาล ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญมาก พระสงฆ์ในหลายๆ วัด ท่านจะตั้งกติกา ที่จะเป็นเหตุให้การปฏิบัติธรรมได้ผลยิ่งขึ้นไป *ดังเช่นในครั้งพุทธกาลสมัยหนึ่ง **พระมหาปาละ** ซึ่งเคยเป็นลูกเศรษฐีมาก่อน แต่ว่ามีจิตเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จึงได้สละชีวิตทางโลก มุ่งตรงต่อ

---

*มก. เรื่องพระจักขุปาลเถระ เล่ม ๔๐ หน้า ๘

เส้นทางธรรม เพื่อแสวงหาทางที่จะหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ เมื่อบวชแล้ว ท่านได้ตั้งใจปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง

คราวหนึ่ง ท่านเดินทางไปหาสถานที่จำพรรษาตามชนบทกับคณะสงฆ์หมู่ใหญ่ เพื่อจะได้ใช้เวลาปฏิบัติธรรมให้เต็มที่ ครั้นชาวบ้านในละแวกนั้น เห็นพระมาโปรดถึงบ้าน ต่างเกิดจิตเลื่อมใส พากันอาราธนาให้ท่านอยู่จำพรรษาในหมู่บ้านแห่งนั้น พร้อมกับปวารณาตนว่า“ถ้าพระภิกษุสงฆ์ทั้งหมดจำพรรษาอยู่ที่นี่ ก็จะช่วยกันอุปัฏฐากดูแลไม่ให้ท่านลำบาก และจะตั้งใจรักษาศีลเจริญภาวนาตามที่พระสั่งสอน” พระมหาปาละเห็นว่า หมู่บ้านแห่งนี้เหมาะต่อการทำความเพียร วัดก็อยู่ไม่ไกลบ้าน ทั้งยังไม่มีเสียงดังรบกวน ไม่มีคนพลุกพล่าน ทุกคนในหมู่บ้านก็มีจิตศรัทธาเลื่อมใส จึงตกลงที่จะจำพรรษาที่วัดนั้นด้วยกันหมดทุกรูป

ในวันเข้าพรรษา ท่านได้ปรึกษากับคณะสงฆ์ในวัดว่า “ภายในพรรษานี้ พวกเราจะตั้งใจปฏิบัติธรรม ให้บรรลุธรรมด้วยวิธีการใดบ้าง” แต่ละรูปต่างบอกวิธีการทำความเพียรของตนเช่น จะตั้งใจรักษาศีลให้บริสุทธิ์ แล้วทำสมาธิทุกวันไม่ให้ขาด จะไม่มัวมานั่งจับกลุ่มพูดคุยกันในเรื่องไร้สาระ เป็นต้น พระ-เถระก็อนุโมทนาในความตั้งใจดีของภิกษุแต่ละรูป ส่วนตัวท่านได้ประกาศในท่ามกลางสงฆ์ว่า “ท่านมาบวชในช่วงที่อายุมากแล้ว

ตลอดพรรษานี้ จึงตั้งใจว่า จะเร่งรีบทำความเพียร โดยจะอยู่ในอิริยาบถ ๓ เท่านั้น คือนั่ง เดิน ยืน แต่จะไม่นอนเป็นอันขาด”

นอกจากนี้ ท่านยังได้กำชับอีกว่า “พวกเราเรียนพระ-กัมมัฏฐานจากพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว ควรเป็นผู้ไม่ประมาท เพราะพระพุทธเจ้าไม่ทรงสรรเสริญความเกียจคร้าน แต่ทรงยินดีกับผู้ที่ตั้งใจปรารภความเพียร ดังนั้นเราทั้งหลายจะต้องตั้งใจบำเพ็ญเพียรให้ยิ่งๆ ขึ้นไป” จากนั้นพระเถระก็ตั้งใจทำความเพียรอย่างจริงจัง โดยไม่ยอมจำวัตรตลอด ๑ เดือน ต่อมาดวงตาของท่านเกิดอาการอักเสบ ด้วยความที่ท่านอายุมากแล้ว อีกทั้งกรรมเก่าในอดีตตามมาให้ผล ท่านจึงปวดลูกนัยน์ตามาก น้ำตาไหลอยู่ตลอดเวลา

ภิกษุที่คอยอุปัฏฐากท่าน จึงไปปรึกษาแพทย์ในหมู่บ้าน แพทย์ได้ปรุงยามาให้ท่านหยอดตา แต่พระเถระไม่ยอมนอนหยอดตา เพราะเกรงจะผิดสัจจะที่ได้ตั้งจิตอธิษฐานว่าจะไม่นอน ดังนั้น ท่านจึงนั่งหยอดตา ทำให้ไม่หายจากโรค เมื่อแพทย์รู้ข่าวว่าพระเถระยังไม่หาย ก็สงสัยว่า ปกติยาหยอดตาที่ปรุงพิเศษนี้หยอดเพียงครั้งเดียวก็หายแล้ว แต่ทำไมพระเถระถึงยังไม่หาย เมื่อรู้ว่าพระเถระไม่ยอมนอนหยอดตา จึงขอร้องท่านว่า “ขอให้พระคุณเจ้านอนหยอดตาเถิด ถ้าไม่นอน ก็รักษาไม่หาย”

พระเถระก็ยังคงนั่งหยอดตา ไม่ยอมเหยียดหลังลงนอน ท่านเตือนสติตนเองว่า “สังสารวัฏนี้ยาวไกลยิ่งนัก ไม่มีใครกำหนดเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุดได้ ถ้าเรามัวมาห่วงแต่ดวงตา เราคงจะไม่หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะไปได้ ฉะนั้นเราจะไม่ยอมเห็นแก่ดวงตาคู่นี้”

หลังจากแพทย์กลับไปแล้ว ท่านได้ตั้งใจทำสมาธิภาวนาต่อไป โดยปล่อยวางความยึดมั่นถือมั่นในโลกภายนอก แล้วทำใจหยุดนิ่งเข้าสู่กลางภายในเรื่อยไป เมื่อล่วงพ้นมัชฌิมยามดวงตาทั้งสองของท่านก็แตกดับไป พร้อมๆ กับดวงธรรมภายในที่สว่างไสวขึ้นมาแทนที่ ท่านได้เข้าถึงธรรมกายอรหัต หมดกิเลสเป็นพระอรหันต์ในคืนนั้นเอง แม้ดวงตาภายนอกจะมืดบอด แต่ตาภายในคือธรรมจักษุของท่านนั้น สว่างไสวยิ่งกว่าดวงอาทิตย์ยามเที่ยงวัน เป็นแสงสว่างที่นำมาซึ่งความสุข ความบริสุทธิ์ และความรู้แจ้งในธรรมทั้งหลาย แทงตลอดในนิพพาน ภพสาม โลกันตร์ อีกทั้งในพรรษานั้น ท่านยังได้สั่งสอนลูกศิษย์และพุทธบริษัทให้ได้บรรลุธรรมกันมากมาย

เราจะเห็นว่า ในสมัยก่อน ช่วงเข้าพรรษา พระภิกษุจะปรารภความเพียรกันอย่างจริงจัง มีกติกาเพื่อให้การปฏิบัติธรรมก้าวหน้า จนกระทั่งหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ ส่วนญาติโยม

ต่างตั้งใจรักษาศีล และเจริญภาวนาตามที่พระสั่งสอน ทำให้เข้าถึงประสบการณ์ภายใน และได้บรรลุธรรมกายในที่สุด ดังนั้น พรรษานี้ควรให้เป็นพรรษาที่พิเศษสำหรับพวกเราทุกคน เป็นพรรษาแห่งการเข้าถึงธรรม พรรษาแห่งความสมปรารถนา

หลวงพ่อปรารถนาเชิญชวนให้ทุกๆ คนทั่วโลก นั่งสมาธิกันทุกวัน อย่างน้อยวันละ ๑ ชั่วโมง พรรษานี้ตั้งใจว่า อยากจะให้ได้ ๑๐ ล้านชั่วโมงธรรมกาย แต่ถ้าทำได้มากกว่านั้น ก็ยิ่งดี เพราะฉะนั้นให้ตั้งใจแน่วแน่ว่าตลอดพรรษานี้ เราจะนั่งสมาธิทุกๆ วัน วันละ ๑ ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย นั่งกันทั้งครอบครัว ยิ่งถ้าเรามานั่งรวมกันมากๆ ก็จะยิ่งเกิดกำลังใจซึ่งกันและกัน ให้เปิดบ้านของเราเป็นบ้านกัลยาณมิตร เพื่อเป็นอริยสถานแห่งการบรรลุธรรมของผู้มีบุญที่เขาจะมาเข้าถึงธรรม ทำบ้านของเราให้เป็นประดุจทิพยสถานในเมืองมนุษย์ เป็นที่ปฏิบัติธรรมที่สว่างไสวด้วยแสงแห่งธรรมทั้งกลางวันและกลางคืน

สถานที่ใดก็ตามที่มีการรวมตัวกันทำความดี ความสว่างไสวย่อมบังเกิดขึ้น สิริมงคลทั้งหลายจะหลั่งไหลมาสู่ตัวเราและทุกคนในครอบครัว ยิ่งกว่านั้น หากเราสามารถชักชวนบุคคลใดให้มาทำใจหยุดใจนิ่ง มาฟังธรรม และมาเข้าถึงธรรมที่บ้านของเราได้ เขาจะไม่มีวันลืมเราเลยจนตลอดชีวิต เราจะอยู่

ในดวงใจเขาตลอดเวลา ในฐานะเป็นยอดกัลยาณมิตรผู้ให้แสงสว่างแก่เขาและชาวโลก

เพราะฉะนั้น หากใครอยากได้บุญใหญ่ที่เป็นไปเพื่อการตรัสรู้ธรรมติดตัวไปข้ามภพข้ามชาติ และอยากมีญาติมิตรพวกพ้องบริวารที่เป็นนักปราชญ์บัณฑิต เป็นสัมมาทิฏฐิ มีกัลยาณมิตรคอยแนะนำตลอดเส้นทางการสร้างบารมี ให้เริ่มต้นด้วยการเปิดบ้านกัลยาณมิตร ให้ผู้มีบุญได้มากลั่นกาย วาจา ใจ ทำความบริสุทธิ์ให้บังเกิดขึ้นแก่โลก โลกของเราก็จะกลายเป็นโลกแก้วที่น่าอยู่ในวันธรรมดาเราก็ปฏิบัติกันที่บ้าน ส่วนวันอาทิตย์เราก็มาสร้างบารมีรวมกันที่วัด ถ้าทำเช่นนี้ได้ พรรษานี้จะเป็นพรรษาแห่งความสมปรารถนาของพวกเราทุกคน

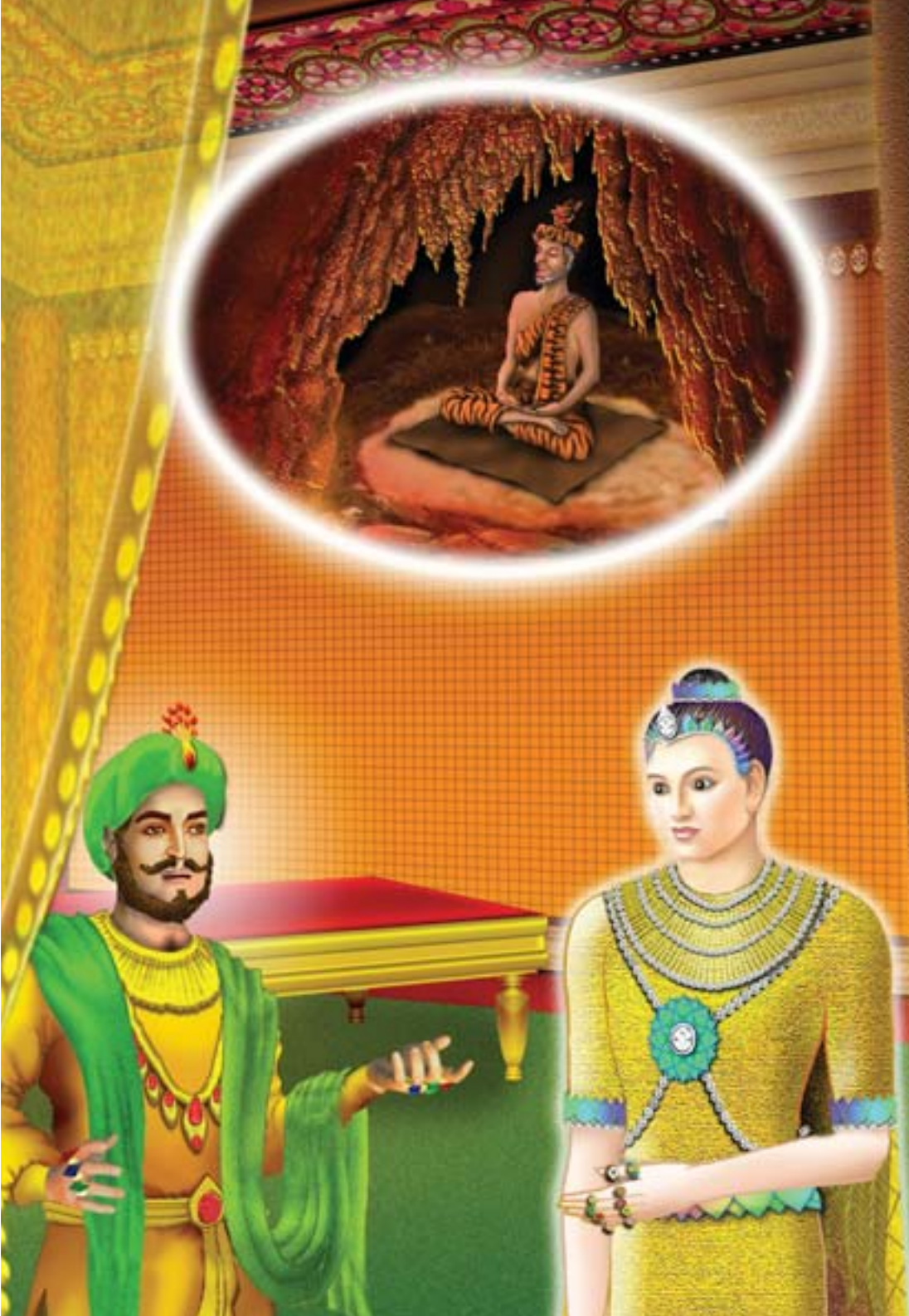

ตปะธรรมชนะกิเลส

รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรมารมณ์
ล้วนเป็นเหยื่อล่ออันร้ายกาจ
สัตวโลกต่างก็หมกมุ่นอยู่ในอารมณ์เหล่านี้

ธรรมดาของมนุษย์ ต่างปรารถนาเป็นคนดีกันทุกคน การที่เราจะดำรงชีวิตอยู่ด้วยความดีได้อย่างมั่นคงโดยไม่เผลอไปทำความชั่วนั้น จำเป็นต้องมีตบะธรรม เพราะตบะ คือ คุณธรรมเผาผลาญกิเลสที่เร่าร้อน จนกระทั่งหลุดร่อนออกจากใจ เช่นการให้ทานเป็นประจำ เป็นการเผาผลาญความโลภให้หมดไป ทำให้ใจเราขยายกว้างขวาง เป็นอิสระจากความตระหนี่ หรือเมื่อเราแผ่เมตตาเป็นปกตินิสัย ก็จะมีเดชเผาผลาญความพยาบาทออกไป ทำให้ใจเราเย็นสบาย หรือการปฏิบัติธรรมทำใจหยุดใจนิ่งเป็นประจำ ก็จะทำให้เกิดปัญญา เกิดแสงสว่างขจัดความมืดในจิตใจ โมหะ ความหลง ความไม่รู้ทั้งหลายก็หมดสิ้นไป ใจเราจะใสสว่าง มองเห็นหนทางสวรรค์นิพพานได้อย่างชัดเจนดังนั้นขอให้ทุกท่านตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมกันให้ดี

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ว่า

“รูปา สทฺทา คนฺธา รสา ผสฺสา ธมฺมา จ เกวลา
เอตํ โลกามิสํ โฆรํ เอตฺถ โลโก วิมุจฺฉิโต

รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรมารมณ์ ล้วนเป็นเหยื่ออล่ออันร้ายกาจ สัตวโลกต่างก็หมกมุ่นอยู่ในอารมณ์เหล่านี้”

ใจของมนุษย์ส่วนใหญ่คุ้นอยู่กับกิเลส เหมือนเสือคุ้นป่า หรือปลาคุ้นน้ำ มักหลงติดอยู่กับเหยื่อล่อคือกามคุณ ทำให้ประมาทในชีวิต จนบางครั้งถึงกับเผลอไปทำบาปอกุศล เพราะฉะนั้นการสำรวมอินทรีย์ รู้จักควบคุม และใช้ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อย่างถูกต้อง ให้เกิดแต่คุณประโยชน์อย่างเดียว ไม่ให้เกิดโทษจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับชีวิตนักสร้างบารมี ถือเป็นการบำเพ็ญตบะอย่างหนึ่ง เพราะเป็นการเผากิเลสตั้งแต่ต้น ก่อนที่มันจะมาเผาลนใจเราให้เป็นทุกข์เดือดร้อนในภายหลัง เพราะขึ้นชื่อว่ากิเลสแล้ว ไม่ว่าจะเป็นบุคคลใดใครๆ ก็ไม่ควรประมาท ดังเช่นเรื่องราวต่อไปนี้

*ครั้งหนึ่ง พระโพธิสัตว์เกิดเป็นลูกชายปุโรหิตของพระเจ้าพรหมทัต ชื่อว่า **กัสสปะ** ท่านเป็นพระสหายของพระราชโอรสพระนามว่า พรหมทัตกุมาร เมื่อพระราชาสวรรคต พรหมทัตกุมารทรงขึ้นครองราชย์แทน กัสสปะคิดว่า เมื่อสหายได้เป็นพระราชาแล้ว ก็คงจะพระราชทานยศถาบรรดาศักดิ์ให้แก่เรา แต่เราไม่ต้องการ จึงถวายบังคมลาพระราชาและลามารดาบิดาออกบวชเป็นฤาษี ชื่อว่า **โลมสกัสสปะ** ท่านเจริญฌานสมาบัติอยู่เพียง ๗ วัน ก็ได้สำเร็จอภิญญา ๕ เป็นมหาฤาษีที่มีตบะแก่กล้า จนทำให้ภพของท้าวสักกะต้องหวั่นไหว

---

*มก. โลมสกัสสปชาดก เล่ม ๕๙ หน้า ๖๘๔

ท้าวสักกะทรงดำริว่า ดาบสนี้มีอานุภาพมาก จะทำให้เราเคลื่อนจากความเป็นท้าวสักกะ เราจะต้องร่วมมือกับพระเจ้าพาราณสี ทำลายตบะของดาบสนั้นให้ได้ ครั้นเวลาเที่ยงคืน จึงเสด็จไปยังห้องบรรทมของพระเจ้าพาราณสี แสดงอานุภาพของท้าวสักกะ พลางตรัสกับพระราชาว่า “มหาราช ถ้าหากพระองค์ปรารถนาความเป็นใหญ่ในชมพูทวีปทั้งหมด จงนำโลมสกัสสปดาบสมา และให้บูชายัญด้วยการฆ่าสัตว์อย่างละ ๑๐๐ ตัว แล้วพระองค์จะได้ครองสมบัติทั่วทั้งชมพูทวีป จะได้ความเป็นใหญ่เสมอด้วยท้าวสักกะ ที่ไม่แก่ ไม่ตาย ”

พระราชาสดับแล้วเกิดความโลภ อยากได้ความเป็นใหญ่วันรุ่งขึ้นจึงรับสั่งให้ไสยหอำมาตย์ ไปแจ้งความประสงค์นี้แก่พระดาบส พร้อมทั้งกำชับว่า “หากพระดาบสปรารถนาจะได้อาณาเขตเท่าไร พระราชาจะพระราชทานให้ตามต้องการ” แต่พระดาบสกลับปฏิเสธว่า “เราไม่ปรารถนาแผ่นดินที่มีทะเลล้อมรอบ มีมหาสมุทรทั้ง ๔ เป็นขอบเขต ที่ได้มาพร้อมกับคำครหานินทา

เราติเตียนการได้ยศถาบรรดาศักดิ์ ทรัพย์สมบัติ ด้วยความประพฤติที่ไม่ชอบธรรม เพราะมีแต่จะทำให้ถึงความพินาศในภายหลัง ถึงแม้เราจะเป็นบรรพชิต ต้องบิณฑบาตหาเลี้ยงชีพ แต่มีชีวิตอยู่โดยไม่ได้เบียดเบียนผู้ใด ชีวิตของเราก็ยังดีกว่าการ

แสวงหาที่ไม่ชอบธรรม ประเสริฐกว่าความเป็นพระราชาในโลกทั้งปวง”

ครั้นเวลาเที่ยงคืน ท้าวสักกะได้เสด็จมาหาพระราชาอีก และทรงแนะนำอุบายว่า ให้ส่งพระราชธิดาจันทวดีไปพร้อมกับอำมาตย์ แล้วบอกดาบสว่า หากยอมบูชายัญ จะพระราชทานพระราชธิดาให้

เมื่อไสยหอำมาตย์นำพระธิดาไปถึง ทันทีที่พระดาบสเห็นพระธิดาซึ่งประดับตกแต่งร่างกายอย่างงดงามก็มีจิตหวั่นไหว เกิดจิตปฏิพัทธ์ต่อพระธิดา จึงเสื่อมจากฌานในทันทีนั้นเอง เมื่ออำมาตย์กล่าวว่า “ถ้าท่านยอมไปทำพิธีบูชายัญ พระราชาจะพระราชทานพระธิดาให้ท่าน” พระดาบสจึงรับคำเพราะถูกความหลงครอบงำ และได้เดินทางไปสู่กรุงพาราณสีพร้อมกับอำมาตย์ และพระธิดา

รุ่งขึ้น พระราชาพาดาบสพร้อมกับพระนางจันทวดีราชธิดา เดินไปที่หลุมบูชายัญ ซึ่งได้จับสัตว์ทั้งหลายเตรียมรอไว้ให้ฆ่า มหาชนที่มารวมตัวกันในที่บูชายัญ เห็นพระดาบสแล้วพากันสลดใจ กล่าวติเตียนว่า “การกระทำเช่นนี้ไม่เหมาะสมกับท่านเลย ท่านเป็นถึงนักบวชทำไมจึงทำเช่นนี้” ขณะเดียวกันนั้นเอง บัณฑิตผู้มีปัญญารีบเตือนท่านว่า “พระจันทร์มีกำลัง

พระอาทิตย์มีกำลัง สมณพราหมณ์มีกำลัง ฝั่งมหาสมุทรก็มีกำลัง แต่หญิงมีกำลังยิ่งกว่ากำลังทั้งหมด ท่านทั้งหลายจงดูพระราช-ธิดาจันทวดี ผู้สามารถทำให้ฤาษีโลมสกัสสปะผู้มีตบะแก่กล้า ยอมทำปาณาติบาตเพื่อประโยชน์แก่พระราชา”

พระดาบสกำลังถูกโมหะครอบงำ จึงไม่สนใจคำทัดทานของผู้ใด ขณะพระดาบสชักพระขรรค์แก้วออกจากฝัก และกำลังเงื้อพระขรรค์แก้วขึ้น เพื่อจะฟันคอช้างมงคล ช้างมงคลได้แผดเสียงร้องดังลั่นด้วยความกลัวตาย สัตว์อื่น เช่น ช้าง ม้า โค เป็นต้น ต่างพากันร้องระงมเสียงลั่นตามกันไปหมด แม้มหาชนก็พากันร้อง

พระดาบสได้ยินเสียงร้องดังลั่นเช่นนั้นก็ได้สติ ก้มมองดูตนเองซึ่งยังครองเพศนักบวช เกิดความสลดใจ สำนึกได้ว่า กรรมที่เราทำลงไปด้วยความโลภนั้น เผ็ดร้อน มีกามเป็นเหตุ ช่างน่ารังเกียจเหลือเกิน เราจะต้องค้นหารากเหง้าของกรรมนั้นให้พบ และจะตัดความกำหนัดพร้อมทั้งเครื่องผูกเสียให้ได้ พระราชาเห็นเช่นนั้น เกรงพระดาบสจะไม่ยอมบูชายัญ จึงรีบตรัสว่า “ท่านดาบส อย่ากลัวไปเลย เราจะยกพระธิดา และแก้ว ๗ ประการให้ท่านเดี๋ยวนี้เลย ขอให้ท่านรีบบูชายัญเถิด”

พระดาบสตอบว่า “มหาบพิตร ข้าพระองค์ขอติเตียน

กามคุณทั้งหลายในโลก ตบะธรรมเท่านั้นที่ประเสริฐ ข้า-พระองค์จะละกามคุณให้จงได้ และจะบำเพ็ญตบะต่อไป ขอให้พระราชธิดาจันทวดีจงอยู่ในแว่นแคว้นของพระองค์ตามเดิมเถิด”

จากนั้น ดาบสโพธิสัตว์จึงรวมใจให้เป็นสมาธิ ทำให้ฌานที่เสื่อมไปกลับคืนมาใหม่อีกครั้ง แล้วเหาะขึ้นไปนั่งขัดสมาธิอยู่กลางอากาศ แสดงธรรมแก่พระราชา สอนให้ดำรงอยู่ในความไม่ประมาท ให้เลิกบูชายัญ แล้วเหาะกลับไปสู่หิมวันตประเทศตามเดิม บำเพ็ญสมณธรรมโดยเจริญพรหมวิหารธรรมอยู่จนตลอดชีวิต เมื่อละจากโลกนี้ ก็ได้ไปสู่สุคติภูมิชั้นพรหมโลก

เราจะเห็นว่า ขึ้นชื่อว่ากิเลสแล้ว อย่าได้ประมาท กิเลสจะทำให้เราต้องเดือดเนื้อร้อนใจในภายหลัง ดังนั้นการสำรวมอินทรีย์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะป้องกันไม่ให้กิเลสมารุกรานใจเราได้ ถ้าหากเราตั้งใจสำรวมอินทรีย์อย่างดีแล้ว ศีลของเราย่อมบริสุทธิ์ เมื่อศีลบริสุทธิ์ สมาธิก็เกิดได้ง่าย เมื่อมีสมาธิ ปัญญาก็เกิดขึ้นตามมา จะเกิดความสว่างภายใน กระทั่งได้เข้าถึงดวงธรรมภายใน เข้าถึงพระธรรมกาย เกิดธรรมจักษุมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้ตามความเป็นจริง และจะเห็นกิเลสอาสวะที่บังคับบัญชาใจเรามานับชาติไม่ถ้วน อีกทั้งยังมีอานุภาพที่จะขจัดกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไปอีกด้วย

เพราะฉะนั้น ไม่ว่าเราจะประกอบภารกิจการงานอันใด ให้ฝึกทำใจหยุดนิ่งควบคู่กันไปด้วยตลอดเวลา ให้มีสติสำรวมอินทรีย์ ซึ่งวิธีที่ง่ายที่สุดก็คือ นำใจมาตั้งไว้ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ให้สม่ำเสมอเป็นนิสัย เมื่อถูกส่วนก็จะเข้าถึงความสงบและความสว่างภายใน กระทั่งได้เข้าถึงดวงธรรม เข้าถึงพระธรรมกายภายใน กิเลสอาสวะทั้งหลายก็จะเบาบางลง และหมดสิ้นไปตามความละเอียดของใจเรา

ทางรอด
จากสังสารวัฏ

ความยินดีของผู้อยู่ครองเรือนนี่แหละ ที่เป็นเสมือนเชือกที่ผูกเหนี่ยวไว้ ธีรชนตัดเชือกนี้ได้แล้ว ไม่อาลัยใยดี จึงละกามสุขแล้วหลีกเว้นไป

วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการเกิดมาเป็นมนุษย์นั้น ก็คือการทำพระนิพพานให้แจ้ง มุ่งหยุดในหยุดบนเส้นทางสายกลางเข้าไปเรื่อยๆ จนกระทั่งหมดสิ้นอาสวกิเลส เข้าถึงกายธรรมอรหัต ตัดการเวียนว่ายตายเกิด ไม่ต้องกลับมาเกิดในภพสามอีกต่อไป นี้เป็นวัตถุประสงค์หลักที่มนุษย์ส่วนใหญ่ต่างลืมเลือนไป ในสมัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังเป็นพระบรมโพธิสัตว์อยู่ เมื่อเกิดมาในโลกมนุษย์ ท่านได้สร้างบารมีจนกระทั่งสิ้นอายุขัย เพื่อวัตถุประสงค์ในการนำพาสรรพสัตว์ทั้งหลายเข้าถึงฝั่งแห่งความหลุดพ้น เราทั้งหลายควรที่จะดูท่านเป็นแบบอย่าง และเดินตามรอยบาทพระศาสดากันทุกๆ คน

มีวาระพระบาลีใน สุสีมชาดก ความว่า

“ความยินดีของผู้อยู่ครองเรือนนี่แหละ ที่เป็นเสมือนเชือกที่ผูกเหนี่ยวไว้ ธีรชนตัดเชือกนี้ได้แล้ว ไม่อาลัยใยดี จึงละกามสุขแล้วหลีกเว้นไป”

เครื่องพันธนาการที่คอยเหนี่ยวรั้งสรรพสัตว์ทั้งหลายให้ติดข้องอยู่ในภพ ๓ ไม่ใช่เครื่องจองจำที่ใช้เหนี่ยวรั้งนักโทษ แต่เป็นความยินดีในทรัพย์สินเงินทอง และกามสุขทั้งหลาย หากเราไม่มีสติกำกับให้ดี จะตกอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลสอาสวะ ซึ่งเท่ากับเราตกอยู่ในที่คุมขังอันแน่นหนาที่สุด ยากที่จะหลุดพ้นออกมาได้ จะถูกกักขังเป็นชั้นๆ เริ่มตั้งแต่นิรยภูมิ มนุษยภูมิ

โลกสวรรค์ แม้กระทั่งพรหม และอรูปพรหม ล้วนตกอยู่ในที่คุมขังกันทั้งสิ้น บุคคลใดสามารถฉุกคิดได้ และพยายามออกจากความยินดีในกิเลสทั้งหลายเหล่านั้น นับว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การยกย่องสรรเสริญ และเป็นผู้ที่เหมาะสมอย่างยิ่ง ที่จะเป็นแบบอย่างของนักสร้างบารมีทั้งหลาย

กว่าที่สมเด็จพระบรมศาสดาจะก้าวขึ้นมาเป็นบรมครูของโลกได้ พระองค์เองต้องสร้างบารมีชนิดที่เรียกว่า เอาชีวิตเป็นเดิมพัน จึงสามารถแหกที่คุมขังอันซับซ้อนเช่นนั้นได้ ทำเส้นทางสายกลางหรืออริยมรรคให้แจ่มชัดต่อชาวโลก และสรรพสัตว์ทั้งหลาย ทำให้ทุกๆ ชีวิตได้รู้จักทางรอดจากสังสารวัฏนี้

วันหนึ่ง ขณะภิกษุทั้งหลายกำลังสนทนาธรรมถึงเรื่องที่พระพุทธองค์ทรงสละสิริราชสมบัติเหมือนบ้วนก้อนเขฬะทิ้ง แล้วเสด็จออกผนวช เพื่อแสวงหาโมกขธรรมความหลุดพ้นนั้น พระบรมศาสดาได้เสด็จมาที่โรงธรรมสภาทรงสดับถ้อยคำของภิกษุทั้งหลาย จึงตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การที่เราตถาคตบำเพ็ญบารมีมาหลายแสนโกฏิกัป จนบารมีเต็มเปี่ยมบริบูรณ์ได้ออกมหาภิเนษกรมณ์ในภพชาตินี้ ยังไม่น่าอัศจรรย์เท่าไร ในอดีตสมัยที่เรายังสร้างบารมีอยู่นั้น มีจิตใจมุ่งตรงต่อหนทางพระนิพพาน ได้เห็นโทษของการอยู่ครองเรือน เห็นประโยชน์ใหญ่ของการบำเพ็ญเนกขัมมบารมี จึงได้ทอดทิ้งราชสมบัติใน

กาสิกรัฐที่กว้างใหญ่ถึง ๓๐๐ โยชน์ออกสู่มหาภิเนษกรมณ์เช่นกัน” พระภิกษุทั้งหลายพากันกราบทูลขอให้พระองค์ตรัสเล่าเรื่องในอดีตที่เกิดขึ้น พระบรมศาสดาจึงนำเรื่องราวในอดีตนั้นมาตรัสเล่าว่า

*ในอดีตกาล พระเจ้าพรหมทัตทรงครองราชย์ในกรุง-พาราณสีซึ่งเป็นเมืองใหญ่ที่สุดในยุคนั้น พระโพธิสัตว์ถือกำเนิดในครรภ์ของภรรยาหลวงของปุโรหิต ในวันที่พระโพธิสัตว์เกิด พระมเหสีของพระราชาทรงประสูติพระราชโอรสในวันเดียวกันนั้นเอง เหล่าปุโรหิตได้ขนานนามพระโพธิสัตว์ว่า **สุสีมกุมาร** ส่วนพระนามของพระราชโอรสมีนามพ้องกับเสด็จพ่อ คือ พรหมทัต

พระราชาทรงดำริว่า กุมารทั้งสองเกิดวันเดียวกัน นับว่าเป็นคู่บุญคู่บารมีกัน จึงพระราชทานพี่เลี้ยง และสิ่งต่างๆ กับพระโพธิสัตว์เสมือนเป็นบุตรคนหนึ่งของพระองค์ พระกุมารทั้งสองต่างเจริญเติบโตขึ้น เป็นผู้ที่มีรูปร่างหน้าตาน่าดูน่าชมทั้งคู่ เมื่อเติบใหญ่ได้ไปเรียนศิลปวิทยาจากสำนักเดียวกันจนจบ

หลังจากที่พระบิดาสวรรคต พระราชโอรสได้ขึ้นเสวยราชสมบัติ ทรงแต่งตั้งพระสหายไว้ในตำแหน่งของปุโรหิต

---

*มก. สุสีมชาดก เล่ม ๕๙ หน้า ๓๘๑

วันหนึ่งพระราชาได้รับสั่งให้หมู่เสนาตกแต่งบ้านเมือง พระองค์ทรงแต่งตัวเป็นท้าวสักกะ ทรงให้แต่งช้างที่ประทับเป็นเหมือนช้างเอราวัณ แล้วประทับนั่งบนคอช้าง ให้พระโพธิสัตว์นั่งบนหลังช้างตรงที่นั่งด้านหลัง พระราชาเสด็จเวียนประทักษิณรอบพระนคร ฝ่ายพระราชชนนีประทับยืนอยู่ที่พระแกลด้วยดำริว่าเราจะมองดูลูกของเรา พลันสายตาเหลือบไปเห็นพระโพธิสัตว์ พระนางจึงบังเกิดจิตปฏิพัทธ์อย่างแรงกล้า ไม่อาจทรงพระองค์อยู่ได้ เสด็จเข้าห้องบรรทม ทรงงดพระกระยาหาร เพราะถูกพิษรักทิ่มแทงจนไม่สามารถเสวย พระกระยาหารได้

พระราชาไม่เห็นพระราชชนนีหลายวัน จึงตรัสถามหาว่า “เสด็จแม่หายไปไหนหลายวัน” ครั้นรู้ว่า ตอนนี้พระราชชนนีทรงประชวรหนักจึงเสด็จไปเยี่ยม ทรงไต่ถามสาเหตุที่ประชวร พระมารดาไม่กล้าเล่าให้ฟัง เพราะเกิดความละอาย ภายหลังพระราชาส่งมเหสีไปไต่ถามถึงสาเหตุ เมื่อรู้ว่าพระมารดาหลงรักสหายของตน ด้วยความที่ทรงรักพระมารดามาก จึงตรัสบอกให้พระมเหสีไปทูลพระมารดาว่า “เสด็จแม่ไม่ต้องเป็นห่วงหม่อมฉันจะตั้งสหายเป็นพระราชาแล้วตั้งเสด็จแม่เป็นพระมเหสี” พระชนนีฟังดังนั้น ทรงดีพระทัย อาการที่ทรุดหนักพลันดีขึ้นในทันที

เมื่อพระเจ้าพรหมทัตให้สัญญากับพระมารดาอย่างนั้นแล้ว

พระองค์ได้เล่าเรื่องราวทั้งหมดให้สหายรักฟัง พลางอ้อนวอนว่า “สุสีมะสหายรัก ขอให้ท่านเห็นแก่เราด้วยเถิด เราจะแต่งตั้งท่านเป็นพระราชา แล้วตั้งเสด็จแม่เป็นมเหสี หากเราไม่ทำอย่างนี้ เสด็จแม่ผู้เป็นที่รักของเราต้องสิ้นชีวิตแน่ๆ”

พระโพธิสัตว์ฟังแล้วก็ถึงกับอึ้งไปครู่ใหญ่ และตอบปฏิเสธความหวังดีของราชาผู้สหายว่า “ข้าพระองค์ไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ เพราะพระราชชนนีก็เป็นที่รัก และเคารพของข้าพระองค์เช่นกัน” พระราชาทรงอ้อนวอนปุโรหิตเพื่อนรักจนกระทั่งพระโพธิสัตว์ต้องยอมจำนน ทั้งๆ ที่ในใจไม่ได้มีความปีติยินดีแม้เพียงน้อยนิด

พระราชาทรงอภิเษกปุโรหิตสหายรักให้เป็นพระราชา ส่วนพระองค์เองได้ลดตัวเป็นอุปราช และแต่งตั้งเสด็จแม่เป็นพระมเหสีของพระราชาองค์ใหม่ แต่ทั้งพระราชาและปุโรหิตยังคงสมัครสมานสามัคคีกันเช่นเดิม ต่อมาพระโพธิสัตว์ทรงเห็นภัยในการครองเรือน และเกิดความระอาเบื่อหน่ายยิ่งนัก พระองค์เริ่มเก็บตัวอยู่เงียบๆ ไม่ยอมพบปะกับผู้ใด เมื่อพระราชาเป็นเช่นนี้ มเหสีก็ฉุกใจคิดว่า พระราชาไม่ยอมอยู่ร่วมกับเราเลย ประทับยืน ประทับนั่ง และบรรทมเพียงลำพัง ท่านเป็นคนหนุ่ม ส่วนเราสิมีผมหงอกประปราย เราควรโกหกพระองค์ว่าผมของพระองค์ก็หงอกแล้ว จะได้รู้สึกว่า มีวัยใกล้เคียงกับเรา

คิดดังนี้แล้ว มเหสีได้เข้าไปหาพระราชา พลางทำทีว่าจะหาเหาบนพระเศียร ทรงวางพระหัตถ์บนพระเศียรของพระราชาแล้วตรัสว่า “ข้าแต่สมมติเทพ พระองค์เริ่มแก่แล้วนะเพคะ พระเกศาเริ่มหงอกแล้ว” พระราชาสดับเช่นนั้น ทรงสะดุ้งและตรัสว่า “นางผู้เจริญ ท่านถอนผมเส้นนั้นมาให้ฉันดูหน่อยเถิด” พระมเหสีถอนเส้นผมของตนวางบนฝ่าพระหัตถ์ของพระโพธิสัตว์และทูลว่า “ข้าแต่สมมติเทพ นี่คือเส้นผมของพระองค์” ทันทีที่พระราชาบรมโพธิสัตว์ทอดพระเนตรเห็นผมหงอกบนฝ่าพระหัตถ์ ทรงสลดพระทัยพลางสอนตนเองว่า “ดูก่อนเจ้าสุสีมะ บัดนี้เวลาของชีวิตเจ้าล่วงเลยมามากแล้ว การอยู่ครองเรือนตกอยู่ในอำนาจของกิเลสอาสวะเช่นนี้ ไม่ใช่ทางรอดของชีวิต การบรรพชามุ่งทำความบริสุทธิ์ให้เกิดขึ้นเท่านั้น เป็นทางรอดจากสังสารวัฏได้ ถึงเวลาที่เจ้าจะต้องประพฤติพรหมจรรย์แล้ว”

พระราชาโพธิสัตว์ทรงตรัสถึงคุณของการบรรพชา พระมเหสีทรงสะดุ้งขึ้นทันทีว่า “เราตั้งใจจะให้เป็นอย่างหนึ่ง แต่เหตุการณ์กลับตรงกันข้าม” จึงทูลอ้อนวอนพระโพธิสัตว์พร้อมกับเล่าความจริงให้ฟัง แต่หัวใจของพระโพธิสัตว์ปรารถนาจะหลุดพ้นอยู่แล้ว จึงไม่เปลี่ยนใจ พระองค์ตัดสินใจสละราชสมบัติ ละกามทั้งหลายออกผนวชเป็นนักบวช ได้ยังฌานและอภิญญาให้บังเกิดขึ้นในที่สุด

จากเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า สมเด็จพระบรมศาสดาของเรา ต้องเอาชีวิตเป็นเดิมพัน สั่งสมบารมีมายาวนาน เพื่อที่จะนำตนให้พ้นจากความทุกข์ เมื่อพ้นแล้ว พระองค์ก็ยังนำมาเปิดเผยแก่สัตวโลกทั้งหลายให้รู้จัก และแสวงหาทางรอดจากสังสารวัฏตามพระองค์ไปด้วย การที่พวกเรายังต้องดำรงชีวิตอยู่ในโลก แม้จะมีภารกิจในชีวิตประจำวัน แต่เราต้องไม่ลืมแสวงหาหนทางแห่งความบริสุทธิ์หลุดพ้น เช่นเดียวกับพระบรมศาสดาของเรา ด้วยการหมั่นประพฤติปฏิบัติธรรมทุกวัน ต้องตระหนักในสิ่งนี้ จึงจะพบทางรอดจากสังสารวัฏกันทุกๆ คน

ตบะธรรม
นำชีวิตสู่นิพพาน

คนใดย่อมไม่ทำความโกรธ ในบุคคลควรโกรธ อนึ่ง คนใดเป็นสัปบุรุษ ย่อมไม่โกรธในกาลไหน ๆ ถึงเขาโกรธแล้ว ก็หาทำความโกรธให้ปรากฏไม่บัณฑิตทั้งหลายเรียกคนนั้นแลว่า ผู้สงบในโลก

ความทุกข์กายทุกข์ใจเป็นธรรมดาของสรรพสัตว์ที่เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึงวันที่หลับตาลาโลก ทุกชีวิตล้วนต้องพบกับความทุกข์ เพราะมีความทุกข์เป็นพื้นฐาน เช่นเดียวกับโลกที่มีความมืดเป็นพื้นฐาน แต่ที่เรามองเห็นคนสัตว์สิ่งของต่างๆ ได้ เพราะมีแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ หรือดวงไฟ เมื่อเราเข้าใจความเป็นจริงว่าชีวิตเป็นทุกข์แล้ว เราจะเกิดความเบื่อหน่าย และรีบขวนขวายหาทางหลุดพ้นจากทุกข์ แสวงหาความสุขที่แท้จริง การปฏิบัติธรรมเป็นวิธีที่ดีที่สุด สำหรับชีวิตของผู้ที่ปรารถนาความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง

มีวาระพระบาลีไว้ใน วิธุรชาดก ว่า

“คนใดย่อมไม่ทำความโกรธ ในบุคคลควรโกรธ อนึ่ง คนใดเป็นสัปบุรุษ ย่อมไม่โกรธในกาลไหนๆ ถึงเขาโกรธแล้วก็หาทำความโกรธให้ปรากฏไม่ บัณฑิตทั้งหลายเรียกคนนั้นแลว่า ผู้สงบในโลก”

ความอดทนมาจากภาษาบาลีว่า ขันติ หมายถึงการรักษาปกติภาวะของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกกระทบกระทั่งด้วยสิ่งอันไม่พึงปรารถนา ก็ยังคงมั่นคงหนักแน่นเหมือนแผ่นดิน โดยเฉพาะการเดินทางไกลไปสู่อายตนนิพพาน ต้องอาศัยขันติธรรม

เป็นตบะธรรมอย่างยิ่ง ต้องอดทนต่อถ้อยคำของผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับเรา ซึ่งอาจมียศตำแหน่งสูงกว่าเรา เสมอกับเรา หรือต่ำกว่าเรา อุปสรรคในเส้นทางการสร้างบารมีนั้นมีมากมาย เหมือนการล่องเรือไปในมหาสมุทรที่เวิ้งว้าง เมื่อยังไม่ถึงฝั่ง ย่อมต้องประสบกับมรสุมรอบด้านที่พร้อมจะพัดผ่านเข้ามาสู่นาวาชีวิต จึงจำเป็นจะต้องอาศัยความอดทน และกำลังใจที่สูงส่ง ถึงจะสามารถฝ่าฟันข้ามอุปสรรคไปสู่ฝั่งได้ในที่สุด

แม้บางครั้งดินอากาศฟ้าจะไม่เป็นใจ บางครั้งหนาวร้อนเกินไปบ้าง แต่ให้รับรู้ไว้ว่า โลกใบนี้เป็นศูนย์กลางในการสั่งสมบุญบารมีได้ดีที่สุด ดังนั้นไม่ควรเอาความหนาวร้อนมาเป็นข้อแม้หรือข้ออ้างในการสั่งสมบุญกุศลให้กับตนเอง

ตัวอย่างของพระมหาเถระรูปหนึ่ง ที่ท่านได้อดทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ แม้แดดจะร้อนเพียงไร ก็ไม่ใส่ใจ ท่านได้มุ่งมั่นปฏิบัติธรรม ฝึกทำใจให้หยุดนิ่งเรื่อยไป พระเถระผู้ทรงคุณธรรมรูปนี้ชื่อ **พระโลมสนาคเถระ** เรื่องของท่านมีอยู่ว่า

*วันหนึ่งพระเถระมีเหงื่อไหลท่วมตัวเพราะนั่งปฏิบัติธรรมกลางแดด เมื่อพระลูกศิษย์มานิมนต์ให้เข้าไปนั่งในร่ม ท่านก็ตอบลูกศิษย์ด้วยถ้อยคำอันน่าทึ่งว่า “เพราะกลัวต่อความร้อนนี้

---

*มก. อรรถกถาสัพพาสวสังวรสูตร เล่ม ๑๗ หน้า ๑๘๓

จึงไม่ลุกไปนั่งในร่ม” เนื่องจากท่านเคยตกนรกได้รับความร้อนมาหลายภพหลายชาติ จึงรู้ซึ้งถึงความร้อนในอเวจีมหานรก ไม่อยากกลับไปทนทุกข์ทรมานเช่นนั้นอีก ส่วนอากาศร้อนรอบกายนี้ร้อนไม่ถึงเศษเสี้ยวของความร้อนในมหานรก จากนั้นท่านก็ตั้งใจทำใจหยุดในหยุด นิ่งในนิ่งเรื่อยไป จนใน ที่สุดก็ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์กลางแจ้งนั้นเอง

นี่คือตัวอย่างของความอดทนต่อดินอากาศฟ้า ถ้าใจเราเยือกเย็น ย่อมไม่มีอุปสรรคใดเป็นปัญหา ผู้รู้กล่าวไว้ว่า “ในยามลำบาก บุคคลใดอดทนต่อความลำบากได้ บุคคลนั้นย่อมไม่เป็นไปตามความลำบาก แต่จะเป็นนักปราชญ์ที่บรรลุสุขปราศจากเครื่องประกอบอันเป็นที่สุดแห่งความลำบากได้”

การที่พวกเรามาสร้างบารมีกันเป็นหมู่คณะใหญ่ จำเป็นต้องอดทนต่อการกระทบกระทั่งให้มาก ต้องรักษาภาวะปกติของตัวไว้ให้ดี อย่าให้ใจขุ่นมัว มีเทวดำรัสของท้าวสักกะกล่าวไว้ว่า “ผู้ใดโกรธตอบผู้ที่โกรธก่อนแล้ว ผู้นั้นกลับเป็นคนเลวกว่าผู้ที่โกรธก่อน ผู้ที่ไม่โกรธต่อบุคคลผู้กำลังโกรธอยู่ ย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้ชนะสงครามอันชนะได้ยากยิ่ง” เพราะความโกรธสามารถเผาผลาญใจตนเองให้รุ่มร้อน เผาผลาญคุณธรรมในตัวที่เคยสั่งสมมามากมายให้พังพินาศไปได้

ให้ดูตัวอย่างพระบรมศาสดาของเราที่ทรงอดทนต่อถ้อยคำหยาบคายของผู้ที่ไม่เลื่อมใสในพระรัตนตรัย เรื่องมีอยู่ว่านางมาคันทิยามีจิตอาฆาตต่อพระพุทธองค์ ที่ไม่ยอมรับนางเป็นภรรยา อีกทั้งพระองค์ยังกล่าวถึงโทษในสังขารของนางว่า “เป็นของไม่งาม เต็มไปด้วยมูตรคูถ และกรีส” เมื่อนางได้เป็นมเหสีของพระเจ้าอุเทน จึงหาทางแก้แค้นด้วยการจ้างคนไปตามด่าว่าพระพุทธองค์

พวกมิจฉาทิฏฐิผู้ไม่เลื่อมใสในพระรัตนตรัย ได้ติดตามพระบรมศาสดา ซึ่งกำลังเสด็จเข้าไปในเมือง พวกเขาชี้หน้าด่าบริภาษด้วยถ้อยคำหยาบคาย สมัยก่อนเขามีคำด่าอยู่ ๑๐ อย่าง คือ ด่าว่าเจ้าเป็นโจร เจ้าเป็นคนพาล เจ้าเป็นคนหลง เจ้าเป็นอูฐ เจ้าเป็นโค เจ้าเป็นลา เจ้าเป็นสัตว์นรก เจ้าเป็นสัตว์เดียรัจฉาน สุคติไม่มีสำหรับเจ้า ทุคติเท่านั้นเป็นที่ไปของเจ้า

พระอานนท์กราบทูลพระบรมศาสดาว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ชาวเมืองพากันด่า พากันบริภาษพระองค์และหมู่สงฆ์ พวกเราไปจากเมืองนี้เถิด พระเจ้าข้า” พระบรมศาสดาตรัสถามว่า “จะไปไหนล่ะ อานนท์” “ไปเมืองอื่น พระเจ้าข้า” “หากมนุษย์ในเมืองอื่นพากันด่าบริภาษ แล้วเราจักไปที่ไหนต่ออานนท์” “ไปเมืองอื่นต่อ พระเจ้าข้า”

พระบรมศาสดาทรงห้ามว่า “อานนท์ การทำอย่างนั้นไม่ควร อธิกรณ์เกิดขึ้นในที่ใด ก็ควรดับอธิกรณ์ในที่นั้น เมื่ออธิกรณ์สงบจึงสมควรไปเมืองอื่น ดูก่อนอานนท์ เราตถาคตเป็นเช่นช้างที่เข้าสู่สงคราม การอดทนต่อลูกศรที่แล่นมาจากทิศทั้ง ๔ เป็นภาระของช้างที่เข้าสู่สงคราม ฉันใด ชื่อว่าการอดทนต่อถ้อยคำที่ชนผู้ทุศีลกล่าวแล้ว เป็นภาระของเรา ฉันนั้น”

นี่เป็นตัวอย่างที่พระบรมศาสดาทรงประสบด้วยพระองค์เอง เพียง ๗ วันเท่านั้น ผู้ที่มาตามด่าว่าบริภาษพระองค์ก็เลิกหมด แล้วเปลี่ยนมาฟังธรรม จนสำเร็จเป็นพระโสดาบันกันมากมาย นี่ก็เพราะอาศัยความอดทน และมหากรุณาอันหาประมาณมิได้ของพระพุทธองค์ ทำให้พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาได้จนถึงทุกวันนี้

โบราณท่านกล่าวไว้ว่า “ให้ทำตาเหมือนตาไม้ไผ่ ให้ทำใจเหมือนแผ่นดิน ได้ยินเรื่องราวอะไรก็ให้ทำหูเหมือนหูกะทะ ทำตนเองให้เหมือนผ้าเช็ดเท้า” ตาไม้ไผ่มันไม่มีความรู้สึกอะไร ใครเดินผ่านไปผ่านมามันก็เฉย เห็นสักแต่ว่าเห็น ไม่ยินดียินร้ายอะไร และทำใจให้หนักแน่นเหมือนแผ่นดิน ไม่ว่าจะโดนเหยียบโดนย่ำสักกี่เท้า แผ่นดินก็ไม่ได้ไปเดือดเนื้อร้อนใจ ยังคงสงบนิ่งเฉย ดังนั้นเราต้องรักษาใจให้เป็นกลางๆ อย่าได้ไปยินดียินร้ายกับเสียงใดๆ

ท่านสอนให้ทำหูเหมือนหูกะทะ ประโยชน์ของหูกะทะคือมีไว้แขวนหรือหิ้ว บางเรื่องเราเอาหูไปฟัง ฟังแล้วก็ไม่สบายใจ ก็อย่าไปฟัง ให้เอาอย่างหูกะทะ ให้อดทนเหมือนผ้าเช็ดเท้า ไม่ว่าจะสกปรกเลอะเทอะแค่ไหน ผ้าเช็ดเท้าก็ไม่เคยบ่น ทำหน้าที่ชำระความสะอาดให้กับทุกผู้คนด้วยความอดทนยิ่ง

วิธีฝึกความอดทนให้ยิ่งขึ้นไปที่เยี่ยมที่สุด คือการฝึกสมาธิให้มากๆ เพราะขันติ คือ ความอดทนเป็นตบะธรรมอย่างยิ่ง เมื่อมีความอดทนสมาธิก็จะเกิด ขันติจะหนักแน่นได้ ต้องมีสมาธิรองรับสมาธิจะก้าวหน้าได้ก็ต้องมีขันติธรรมอย่างสม่ำเสมอ อุปมาถ้ามือซ้ายเหมือนขันติ สมาธิก็เหมือนมือขวา ถ้าเราจะล้างมือ ล้างข้างเดียวก็ไม่สะอาด ต้องช่วยกันทั้งสองมือ การชำระใจให้สะอาดย่อมต้องอาศัยคุณธรรมทั้งสองอย่างนี้ด้วยกัน และต้องอดทนต่อกิเลสเย้ายวนใจ ที่ทำให้หลงไปเกาะติดอยู่ในบ่วงแห่งมารคือเบญจกามคุณ ๕ ที่ทำให้ใจของเราเหินห่างจากทางของพระนิพพาน

ดังนั้น ให้หมั่นสวดมนต์ภาวนา ชำระใจให้สะอาดบริสุทธิ์เสมอ กิเลสอาสวะจะได้ไม่มามีอิทธิพลเหนือชีวิตจิตใจของเรา เราจะเป็นผู้ชนะตลอดไปทุกภพทุกชาติ เพราะดำรงตนอยู่บนความไม่ประมาทนั่นเอง

แม้ตายก็ไม่ทิ้งธรรม

นักปราชญ์ทั้งหลายไม่ได้กล่าวว่า เครื่องจองจำที่ทำด้วยเหล็ก ทำด้วยไม้และทำด้วยหญ้า เป็นเครื่องจองจำที่มั่น นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวว่าความรักใคร่ในแก้วมณีและกุณฑล ความอาลัยในบุตรและภรรยาทั้งหลาย เป็นเครื่องจองจำที่มั่น พาให้ตกต่ำ เป็นเครื่องจองจำที่ผูกหย่อน ๆ แต่แก้ยาก นักปราชญ์ทั้งหลายตัดเครื่องจองจำเช่นนั้นแล้วออกบวช เป็นผู้ไม่มีความอาลัย เพราะละกามทั้งหลายได้

โลกมนุษย์เป็นดินแดนแห่งการสร้างบุญและบาป การใช้ชีวิตของตนให้อยู่บนเส้นทางใด ไม่ว่าจะเป็นทางแห่งความดีหรืออื่นๆ ย่อมขึ้นอยู่กับตัวเรา เพราะโลกมนุษย์เป็นสถานที่กลางๆ ถ้าสร้างบารมี ก็จะสามารถสร้างได้เต็มที่ หากประมาทพลาดพลั้งไปสร้างบาปอกุศลก็เป็นกรรมที่แรงเช่นกัน เราต้องเลือกเดินบนเส้นทางที่เกิดประโยชน์ และมีคุณค่าที่สุดในแต่ละวัน เช่นเดียวกับชีวิตของพระบรมโพธิสัตว์ ที่เกิดมาทุกภพทุกชาติเพื่อสร้างบารมีเท่านั้น ดังนั้นเราควรดำรงชีวิตให้ถูกต้องร่องรอยตามวิสัยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย

มีวาระพระบาลีใน สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ความว่า

“นาญฺญตฺร โพชฺฌา ตปสา นาญฺญตฺร อินฺทฺริยสำวรา
นาญฺญตฺร สพฺพนิสฺสคฺคา โสตฺถึ ปสฺสามิ ปาณินำ

นอกจากปัญญาเครื่องรู้ ตบะเครื่องเผาความชั่ว นอกจากความสำรวมอินทรีย์ นอกจากความสละคืนทุกสิ่งทุกอย่าง เรามองไม่เห็นความสวัสดีของสัตว์ทั้งหลาย”

คุณธรรมที่จะทำให้ไม่ยึดมั่นถือมั่น และนำไปสู่การ ตรัสรู้ธรรม ให้ได้รู้แจ้งเห็นจริงในสรรพสิ่งทั้งหลาย กระทั่งรู้เท่าทันอาสวกิเลสทั้งปวง เมื่อปฏิบัติคุณธรรมเหล่านั้นแล้ว จะทำให้ใจบริสุทธิ์ละเอียดอ่อนนุ่มนวลควรแก่การงานไม่ว้าวุ่นสับสนสงบนิ่ง

ปัญญาเครื่องรู้จึงจะเกิดขึ้น ทำให้มองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างไปตามความเป็นจริง ทั้งยังทำให้ผู้ปฏิบัติประสบความสุข ความสำเร็จในชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรมอีกด้วย

การที่จะทำตนให้พ้นจากกองทุกข์ได้นั้น จะต้องทำกันอย่างเอาจริงเอาจัง หากบุคคลใดมีจิตใจแน่วแน่ มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำตนให้พ้นจากกองทุกข์ โดยเอาชีวิตเป็นเดิมพัน เห็นว่าการบรรลุธรรมนั้น มีค่ายิ่งกว่าชีวิตของตน เมื่อมีความพากเพียรพยายามอย่างเข้มข้นเช่นนี้สักวันหนึ่งบุคคลนั้นย่อมประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน ดังเช่นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีต

*ในกรุงสาวัตถี มีบุตรของกุฎุมพี ชื่อ **ติสสะ** เป็นผู้จัดได้ว่าเข้าขั้นเศรษฐี มีความเป็นอยู่สุขสบายทุกอย่าง แต่ติสสมาณพเป็นผู้มีปัญญา เมื่อใช้ชีวิตอยู่เช่นนี้ มักถามตนเองเสมอๆ ว่าชีวิตของเราต้องการอะไร หากเรามีชีวิตอยู่เช่นนี้ เท่ากับปล่อยชีวิตไปวันๆ ไม่มีอะไรเป็นสาระแก่นสารที่แท้จริง

คิดดังนี้แล้ว ท่านตัดสินใจสละทรัพย์ถึง ๔๐ โกฏิ ออกบวชอาศัยอยู่โดดเดี่ยวในป่าที่ห่างไกลผู้คน เนื่องจากเป็นผู้มีฐานะดี สิ่งที่ตามมาคือ ปัญหาเรื่องมรดก ภริยาน้องชายท่าน

---

*มก. อรรถกถามหาสติปัฏฐานสูตร เล่ม ๑๔ หน้า ๒๖๗

เกิดความโลภต้องการทรัพย์ กลัวว่าถ้าเมื่อไรพี่สามีกลับมาสมบัติจะเปลี่ยนมือ จึงส่งโจรถึง ๕๐๐ คน ให้ไปฆ่าท่านที่ป่า เมื่อพวกโจรได้ค่าจ้างแล้ว ก็พากันไปล้อมท่านไว้ ท่านถามว่า “ท่านอุบาสกมาทำไมกัน” พวกโจรตอบว่า “มาฆ่าท่านน่ะสิ” ท่านคิดว่า “ตัวของเรายังไม่ได้บรรลุมรรคผลอะไรเลย การตายไปโดยที่ไม่มีที่พึ่งที่ระลึกนั้น เป็นชีวิตที่ว่างเปล่า ถ้าอย่างไรขอให้เรามีชีวิตอยู่อีกสักคืนหนึ่งเถิด เพื่อทำความเพียร” พวกโจรก็ไม่ยอม กลัวท่านจะหนีไป พระเถระจึงยกก้อนหินก้อนใหญ่ทุบกระดูกขาทั้งสองข้าง เพื่อให้พวกโจรเบาใจว่า ท่านไม่หนีไปไหนแน่นอน

พวกโจรเห็นดังนั้น ก็อนุโลมตามความต้องการของท่าน แต่ได้ก่อไฟนอนเฝ้าใกล้ที่จงกรม พระเถระข่มเวทนา พิจารณาถึงศีลที่บริสุทธิ์ ท่านเกิดปีติปราโมทย์ ใจเริ่มหยุดนิ่งไปตามลำดับ ท่านทำสมณธรรมตลอดคืน ครั้นเวลาล่วงไปถึงมัชฌิมยาม ความละเอียดของใจก็เพิ่มมากขึ้น ทุกขเวทนาหายเป็นปลิดทิ้ง ครั้นละยามสามใกล้อรุณขึ้น ท่านได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ ทำให้พ้นทุกข์และสมปรารถนาในชีวิตตามที่ตั้งใจไว้ ที่เล่ามานี้เป็นเรื่องราวของการยอมทิ้งชีวิต แต่ไม่ยอมทิ้งธรรม

อีกเรื่องหนึ่งที่จะนำมาเป็นตัวอย่างในระหว่างเข้าพรรษา มีภิกษุ ๓๐ รูป ปรารถนาจะหลุดพ้นจากทุกข์ จึงเรียนกัมมัฏฐาน

ในสำนักของพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วไปจำพรรษาอยู่ในวัดป่า โดยตั้งกติกากันว่า เราควรทำสมณธรรมตลอดทั้งคืน ไม่ควรประมาทในทั้งสามยาม ไม่ควรที่จะมาคลุกคลีพูดคุยกัน เพราะจะทำให้ใจฟุ้งซ่าน หลังจากนั้นต่างคนก็ต่างแยกย้ายกันไปบำเพ็ญเพียร

ภิกษุเหล่านั้นพากันทำสมณธรรมตลอดทั้งคืน ตอนใกล้รุ่งก็โงกหลับไป มีเสือตัวหนึ่งมาจับภิกษุไปกินทีละรูปๆ ไม่มีรูปไหนร้องออกมา เพราะมีจิตที่มุ่งตรงต่อการปฏิบัติธรรม ไม่หวั่นไหว และเกรงจะไปรบกวนเพื่อนภิกษุด้วยกัน

ในที่สุดภิกษุกลุ่มนั้นถูกเสือกินไปถึง ๑๕ รูป ครั้นพอถึงวันอุโบสถ ภิกษุที่เหลือต่างถามว่า พวกเราหายไปไหนตั้งครึ่งหนึ่ง เมื่อสอบถามกันรู้เรื่องแล้ว จึงตกลงกันว่าให้ตะโกนบอกกันถ้าเสือมา วันหนึ่งเสือได้มาจับภิกษุหนุ่มรูปหนึ่ง ภิกษุหนุ่มจึงร้องว่า “เสือมาแล้ว” ภิกษุทั้งหลายพากันถือไม้เท้าและคบเพลิงติดตาม หวังว่าจะให้มันปล่อยภิกษุรูปนั้น แต่เสือวิ่งหนีขึ้นไปยังเขาขาด พวกภิกษุตามไปไม่ได้ เสือเริ่มกินภิกษุรูปนั้น ตั้งแต่นิ้วเท้าขึ้นมา

เมื่อไปช่วยไม่ได้ เพื่อนภิกษุที่เหลือต่างได้แต่ปลอบใจว่า “สัตบุรุษ ขอให้ท่านรักษาใจไว้ให้ดี บัดนี้ พวกเราช่วยเหลือท่านไม่ได้ หากท่านรักษาใจไม่ให้หวั่นไหว ท่านจะไม่ว่างเปล่าจากคุณวิเศษแน่นอน” แม้ภิกษุหนุ่มนั้น จะอยู่ในปากเสือ ก็ข่มเวทนาไว้

รักษาใจให้สงบหยุดนิ่ง พลางเจริญวิปัสสนา ตอนเสือกินถึงข้อเท้า ท่านได้บรรลุเป็นพระโสดาบัน กินไปถึงหัวเข่า บรรลุเป็นพระสกทาคามี กินไปถึงท้อง บรรลุเป็นพระอนาคามี ครั้นกินไปยังไม่ถึงหัวใจ ท่านได้บรรลุพระอรหัต ถึงพร้อมด้วยปฏิสัมภิทา จึงเปล่งอุทานว่า “เรามีศีล ถึงพร้อมด้วยวัตร มีปัญญา มีใจมั่นคงดีแล้ว อาศัยความประมาทครู่หนึ่ง ทั้งที่มีใจไม่คิดร้ายกับเสือมันจับเราไว้ในกรงเล็บ พาไปไว้บนก้อนหิน แล้วกินเราถึงกระดูกและเอ็นก็ตาม เราตั้งใจจักทำกิเลสให้สิ้นไป จึงได้สัมผัสวิมุตติอันยอดเยี่ยม”

ภิกษุอีกรูปหนึ่ง ชื่อ **ปีติมัลลเถระ** ตอนที่เป็นคฤหัสถ์ ท่านถือธงมาเกาะลังกาถึง ๓ รัชกาล เข้าเฝ้าพระราชาแล้วได้รับพระราชานุเคราะห์ วันหนึ่งท่านเดินทางไปที่ประตูศาลา ซึ่งมีที่นั่งปูด้วยเสื่อลำแพน ได้ฟังธรรมที่มีผู้แสดงในที่นั้น เป็นถ้อยคำของพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย รูปไม่ใช่ของท่าน ท่านจงละรูปนั้นเสีย รูปนั้นท่านละได้แล้วจักมีเพื่อประโยชน์เกื้อกูลเพื่อความสุขตลอดกาลนาน”

ท่านทรงจำพระบาลีนั้นเกิดแรงบันดาลใจที่จะปฏิบัติธรรม จึงไปยังมหาวิหารเพื่อขอบรรพชาอุปสมบท แล้วท่องมาติกาได้อย่างคล่องแคล่ว ท่านพาภิกษุ ๓๐ รูป ไปยังลานตำบลควปรปาลีเพื่อบำเพ็ญสมณธรรม ท่านได้เอาชีวิตเป็นเดิมพัน

เมื่อเท้าเดินไม่ไหว ก็คุกเข่าเดินจงกรมตลอดทั้งคืน

คืนนั้นมีนายพรานคนหนึ่งเห็นท่าน คิดว่าเป็นเนื้อ พุ่งหอกออกไป หอกได้ปักทะลุอก ครั้นนายพรานเห็นว่าเป็นพระก็ตกใจรีบเข้าไปหาพระเถระตั้งสติใจไม่เคลื่อนจากฐานที่ตั้งของใจ ท่านขอให้นายพรานชักหอกออก แล้วเอาเกลียวหญ้าอุดปากแผลไว้ แม้เลือดจะไหลไม่หยุด แต่สภาวะใจของท่านยังคงสงบนิ่งไม่กระเพื่อม ท่านตั้งใจมั่นว่า จะเอาชีวิตเป็นเดิมพัน แม้ตายจะไม่ทิ้งธรรม จึงให้นายพรานจับตัวท่านนั่งบนหลังแผ่นหิน แล้วทำสมาธิเจริญวิปัสสนาจนได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ ณ ที่ตรงนั้น

จะเห็นได้ว่า นักปฏิบัติธรรมต้องมีใจมุ่งมั่นในการบำเพ็ญเพียร แม้ประสบทุกข์ก็ไม่ทิ้งธรรม ยอมเอาชีวิตเป็นเดิมพันโดยไม่มีข้อแม้ ข้ออ้าง หรือเงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้น เพราะตระหนักดีว่า ช่วงเวลาที่เกิดมาเป็นมนุษย์นั้นมีค่ามาก ควรใช้เวลาที่เหลือน้อยนิดนี้ ปรารภความเพียร เพื่อให้หลุดพ้นจากกองทุกข์ให้ได้ โดยไม่ไปกังวลกับสิ่งภายนอกตัว นักปฏิบัติธรรมที่แท้จริงต้องมีหัวใจหนักแน่นเช่นนี้ ดังตัวอย่างที่ได้นำมาเป็นข้อคิดฉะนั้น ขอให้พวกเราตั้งใจปฏิบัติธรรมกันให้เต็มที่ ทำให้สม่ำเสมอ ให้เข้าถึงพระธรรมกายให้ได้ทุกๆ คน

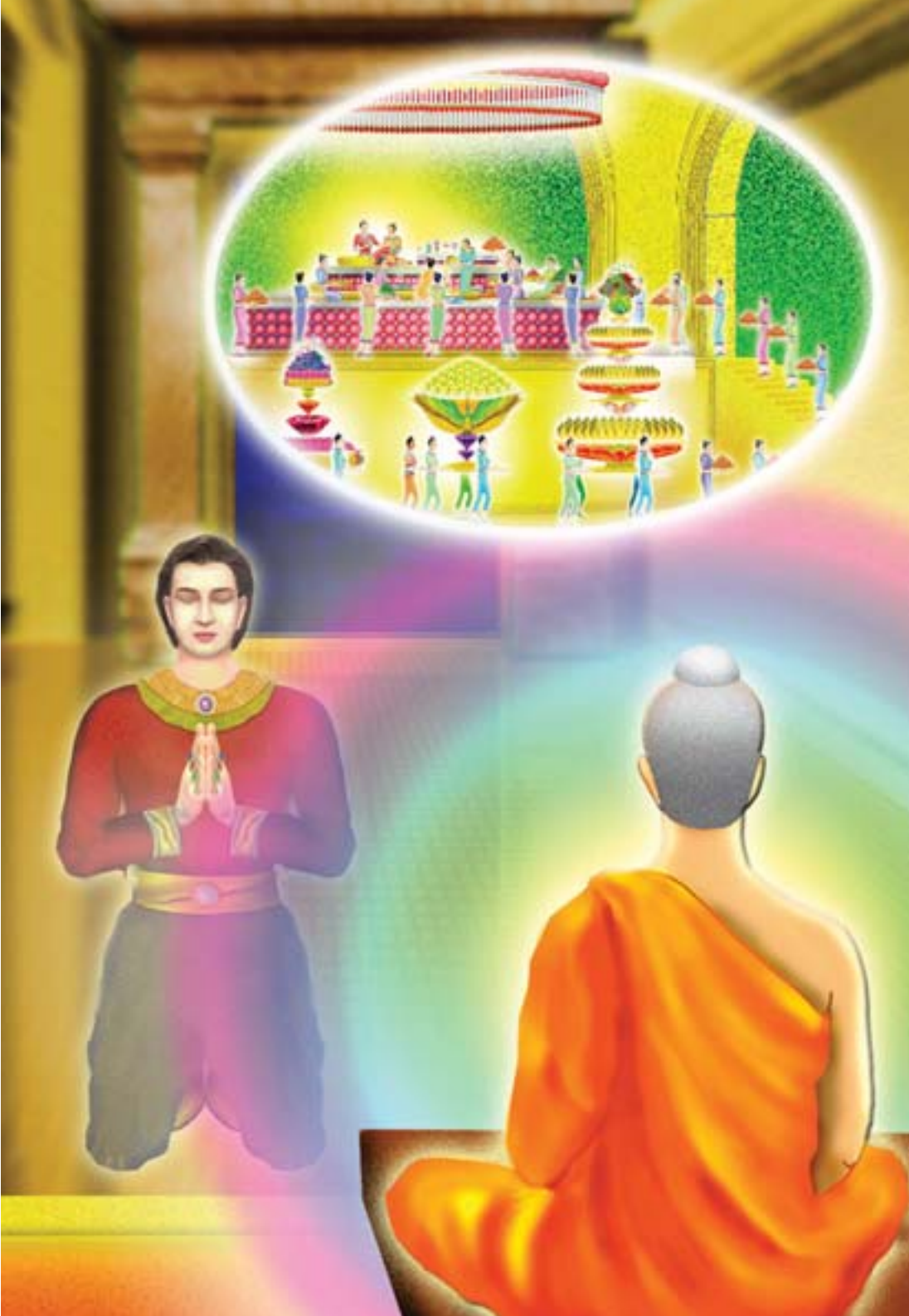

๔๙

โลกตระการของคนเขลา

ท่านทั้งหลาย จงมาดูโลกนี้อันตระการดุจราชรถ
ที่พวกคนเขลาหมกอยู่ แต่ผู้รู้หาข้องอยู่ไม่

สรรพสิ่งทั้งปวงที่มีอยู่ในโลก ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต ต่างอยู่บนพื้นฐานของความจริงทั้งสิ้น คือไม่เที่ยง มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อม ทุกวินาที และก็สูญสลายในที่สุด ทุกสิ่งล้วนเป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง เราควรแสวงหาของจริงที่จะนำความสุขที่แท้จริงมาให้แก่เรา นั่นคือ “ธรรมกาย” ที่มีอยู่ในตัวของพวกเรา เป็นที่พึ่งที่ระลึกที่แท้จริง ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ด้วยการเจริญสมาธิภาวนา

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“เอถ ปสฺสถิมํ โลกํ จิตฺตํ ราชรถูปมํ
ยตฺถ พาลา วิสีทนฺติ นตฺถิ สงฺโค วิชานตํ

ท่านทั้งหลาย จงมาดูโลกนี้อันตระการดุจราชรถ ที่พวกคนเขลาหมกอยู่ แต่ผู้รู้หาข้องอยู่ไม่”

โลกใบนี้เหมือนละครโรงใหญ่ที่มีนักแสดงมากมาย ทั้งเด็ก หนุ่มสาว และคนชรา บางครั้งในคนๆ เดียวกันก็แสดงได้หลายบท เป็นทั้งคนดี และคนไม่ดี ขึ้นอยู่กับความชอบใจที่อยากจะเป็น แม้ตัวเราบางครั้งก็อยากทำความดี บางทีไม่อยากทำบาปอกุศล หรือบางทีก็อยากอยู่เฉยๆ เราจะสังเกตได้ว่า ถ้ายามใดที่ใจเราใสสะอาดบริสุทธิ์ มีความคิด คำพูดและการกระทำที่ดีๆ ยาม

นั้นเราจะสวมบทบาทของฝ่ายกุศลธรรม เมื่อเราระลึกย้อนกลับมาดูภาพแห่งการสร้างความดี เราจะมีแต่ความปลื้มใจ แต่บางทีเมื่อมีบาปอกุศลเข้ามาแทรก ทำให้ใจเราขุ่นมัว แล้วเผลอไปแสดงบทบาทของฝ่ายอกุศล ทำในสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งกว่าจะรู้ตัวว่าผิดพลาด ก็อาจสายเกิดแก้แล้ว ต้องไปเสวยทุกขเวทนาแสนสาหัสในอบายภูมิ

นักปราชญ์บัณฑิตมองเห็นความเป็นจริงของโลกและชีวิตเช่นนี้ จึงไม่ติดข้องอยู่ในโลก โดยเฉพาะเมื่อได้เกิดมาเป็นมนุษย์สามารถอาศัยโลกอันตระการนี้เป็นฐานที่ตั้ง สำหรับสั่งสมบุญสร้างบารมี เพื่อพัฒนาคุณภาพของชีวิตให้สูงขึ้น แม้จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับชาวโลกทั่วไป แต่ก็ไม่หลงใหลเพลิดเพลิน ไม่ติดข้องอยู่กับโลกกับวัตถุ ไม่ประมาทมัวเมาในชีวิต พยายามยกจิตใจให้สูงขึ้น จนกว่าจะบรรลุโลกุตตรธรรม มีชีวิตที่อยู่เหนือโลกเช่นเดียวกับพระอริยเจ้า และพระอรหันต์ผู้พ้นแล้วทั้งหลาย

*ดังเช่นเรื่องของ**ยสกุลบุตร** ผู้เบื่อหน่ายในชีวิตฆราวาส แม้จะมีชีวิตที่พรั่งพร้อมไปด้วยเบญจกามคุณ ๕ มีปราสาทสวยงามใหญ่โตโอฬาร แต่กลับไม่ยินดีในสมบัติเหล่านั้น ท่าน

---

*มก. เรื่องยสกุลบุตร เล่ม ๖ หน้า ๖๒

พิจารณาเห็นว่า นี่คือโลกามิส เหยื่อล่อที่ทำให้หลงติดอยู่ในโลก เหมือนปลาที่ถูกล่อด้วยเหยื่อให้เข้าไปติดเบ็ด โดยไม่รู้ตัวว่า กำลังจะเข้าไปสู่ความตาย ยสกุลบุตรพิจารณาเห็นความเป็นจริงของชีวิต ถึงกับเปล่งอุทานรำพึงรำพันขึ้นมาว่า “ที่นี่วุ่นวายหนอ ที่นี่ขัดข้องหนอ”

คืนหนึ่งท่านตื่นขึ้นมากลางดึก เห็นเหล่าข้าทาสบริวารกำลังนอนหลับ เสื้อผ้าหลุดลุ่ยดูไม่งามตา บางคนนอนกรนบ้างก็ละเมอ ภาพต่างๆ เหล่านี้ปรากฏต่อสายตาของยสกุลบุตรประดุจป่าช้าผีดิบที่น่าเกลียดน่าขยะแขยง เพราะสัญญาเก่าที่ท่านเคยสั่งสมอสุภกัมมัฏฐานมาหลายภพหลายชาติ ทำให้ได้อสุภสัญญา ภาพที่ข้าทาสบริวารนอนระเกะระกะ หัวไปทางเท้าไปทาง เป็นภาพนำมาซึ่งความสลดสังเวช ทำให้ท่านเกิดความเบื่อหน่ายขึ้นมา เมื่อเบื่อหน่ายจิตจึงคลายจากความกำหนัดยินดี ท่านจึงตัดสินใจออกจากคฤหาสถ์ที่ใหญ่โตมโหฬารนั้นทันที

ก่อนรุ่งอรุณ ยสกุลบุตรเดินไปพลางก็รำพึงรำพันไปพลางว่า “ที่นี่วุ่นวายหนอ ที่นี่ขัดข้องหนอ” อยากจะไปแสวงหาสถานที่ที่ไม่วุ่นวาย แต่ก็ไม่รู้จะไปทางไหน จึงเดินไปเรื่อยๆ เข้าไปในป่าอิสิปตนมฤคทายวัน พวกเทวดารู้ว่า ท่านเป็นผู้มีบุญอยากได้บุญใหญ่กับท่านผู้กำลังแสวงหาทางหลุดพ้น จึงช่วยกัน

ป้องกันอันตรายต่างๆ ให้ท่านเดินทางโดยปลอดภัยจนกว่าจะไปถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า

เช้าวันนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทอดพระเนตรเห็นยสกุลบุตรเข้ามาในข่ายพระญาณ ทรงรู้ว่า วันนี้ผู้มีบุญจะมาหาพระองค์ จึงเสด็จจงกรมอยู่ในป่าเพื่อรอคอยการมาของท่าน ขณะนั้นเอง ยสกุลบุตรเดินตรงเข้าไปในบริเวณนั้น พร้อมกับเปล่งอุทานให้พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ยินว่า “ท่านผู้เจริญ ที่นี่วุ่นวายหนอ ที่นี่ขัดข้องหนอ”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า “ดูก่อนยสะ ที่นี้ไม่วุ่นวาย ที่นี้ไม่ขัดข้อง มาเถิดยสะ เราจักแสดงธรรมแก่เธอ” ทันทีที่ยสกุลบุตรได้ยินว่า ที่นี้ไม่วุ่นวาย ไม่ขัดข้อง ท่านร่าเริงบันเทิงใจเหมือนปลาในหนองน้ำที่แห้งขอด ดีดตัวขึ้นรับสายฝนที่ตกลงมาให้ความชุ่มฉ่ำ ท่านถอดรองเท้าทองพลางเข้าไปถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วนั่งฟังธรรมจากพระองค์ด้วยความเคารพนอบน้อมอย่างยิ่ง

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงอนุปุพพิกถา คือ ตรัสถึงการให้ทานว่า เป็นสิ่งที่ควรทำ เพราะเป็นการขจัดความตระหนี่ออกจากใจ จะได้เป็นบุญกุศลติดตัวข้ามภพข้ามชาติ เกิดมากี่ภพกี่ชาติจะได้ไม่ต้องลำบากในการทำมาหากิน จะได้สร้างบารมีได้อย่างสะดวกสบาย แล้วจึงตรัสเรื่องการรักษาศีล ซึ่ง

เป็นบ่อเกิดแห่งคุณความดีทั้งมวลที่จะทำให้มีความสุข ความบริสุทธิ์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า จากนั้นทรงตรัสว่า เมื่อเราให้ทาน รักษาศีลเป็นประจำแล้ว จะเป็นเหตุให้ไปสวรรค์ ซึ่งถ้ามีบุญมากก็เลือกเกิดได้ว่า จะไปอยู่สวรรค์ชั้นไหน ตั้งแต่ชั้นจาตุมหาราชิกา ดาวดึงส์ ยามา ดุสิตา นิมมานรดี ปรนิมมิตวสวัตตี เป็นสุขที่ยิ่งกว่าความสุขในโลกมนุษย์นี้มากมายหลายเท่านัก

ถึงกระนั้น พระองค์ยังชี้ให้เห็นว่า เหล่าเทวดาที่เสวยทิพยสมบัติในสวรรค์ ก็ยังตกอยู่ในอำนาจของกิเลส คือเบญจกามคุณเช่นกัน ยังพัวพันด้วยรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสต่างๆ มีโลภะ โทสะ โมหะ บีบบังคับอยู่ เมื่อถึงคราวหมดบุญก็ต้องจุติไปเกิดเป็นอย่างอื่นตามกำลังบุญเพราะฉะนั้นที่สรรพสัตว์พ้นทุกข์ไปไม่ได้ ก็เพราะมัวยึดติดอยู่กับเบญจกามคุณซึ่งเป็นธรรมเครื่องเนิ่นช้า ที่ทำให้สรรพสัตว์หลงใหลเพลิดเพลินและประมาทในการแสวงหาหนทางพระนิพพาน

เมื่อยสกุลบุตรส่งใจไปตามกระแสพระธรรมเทศนา ท่านเกิดปัญญาเห็นแจ้งไปตามความเป็นจริง เกิดความเบื่อหน่ายในกามทั้งหลาย พระพุทธองค์ทรงรู้ว่า ยสะมีใจผ่องแผ้วดีแล้ว จึงทรงชี้หนทางที่จะออกจากเบญจกามคุณว่า “บรรพชาเป็นทางปลอดโปร่ง เป็นวิธีการที่จะทำให้ใจสงบจากกามคุณทั้งหลาย” เมื่อใจหยุดนิ่งย่อมไม่มีสิ่งใดที่จะมาทำให้ใจหวั่นไหว ใจจะมุ่ง

ตรงต่อหนทางพระนิพพานเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

จากนั้น พระพุทธองค์ทรงชี้ให้เห็นว่า พื้นฐานของมนุษย์ทุกคนมีทุกข์ทั้งนั้น สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ คือ ความอยาก ไม่ว่าจะเป็นกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา การจะดับตัณหาความทะยานอยากเหล่านั้นได้ ใจต้องหยุด ที่เรียกว่า นิโรธ แปลว่าดับก็ได้ แปลว่าหยุดก็ได้ เมื่อหยุดใจได้ถูกส่วน มรรคมีองค์ ๘ ประกอบกันเข้า รวมกันเป็นดวงใส บังเกิดเป็นดวงสว่างไสว เรียกว่า ปฐมมรรค เกิดขึ้นที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ เป็นต้นทางที่จะไปสู่อายตนนิพพาน

ท่านยสะดำเนินจิตเข้าสู่ภายในเรื่อยไป ท่านรู้เองเห็นเองว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลย่อมมีความดับเป็นธรรมดา ท่านได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน ต่อมาเมื่อได้ฟังธรรมซ้ำอีกครั้ง ในที่สุดก็ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์

เราจะเห็นว่า นักปราชญ์บัณฑิตต่างมีความคิดที่จะออกจากทุกข์กันเช่นนี้ คือคิดว่าทำอย่างไรจึงจะพ้นทุกข์ เข้าถึงความสุขที่แท้จริง แล้วจึงหาทางออกจากโลกามิส ซึ่งเป็นเหยื่อล่อของพญามาร ที่มาล่อให้ยึดติดกับสิ่งที่ไม่เป็นสาระ จนทำให้ละเลยที่จะทำพระนิพพานให้แจ้ง ละเลยการสร้างบารมี

หรือไม่ใส่ใจที่จะทำความดี ให้ทาน รักษาศีล หรือเจริญภาวนา เพราะคิดเพียงว่า ที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ก็มีความสุขแล้ว แต่ความเป็นจริงมันเป็นเพียงแค่ความเพลินเท่านั้น ยังสุขไม่จริง ยังเต็มไปด้วยทุกข์ เพราะตราบใดที่ใจยังไม่หยุด ยังไม่ได้ที่พึ่งที่ระลึกที่แท้จริง ชีวิตย่อมไม่ปลอดภัย เราจึงประมาทไม่ได้

ดังนั้น อย่าปล่อยให้วันคืนผ่านไปโดยไร้ประโยชน์ ไม่มีสาระแก่นสาร อย่ามัวหลงใหลเพลิดเพลินกับกระแสโลก ซึ่งนับวันจะมีเครื่องล่อตาล่อใจเพิ่มมากขึ้น ทำให้ใจหลุดจากศูนย์กลางกาย เราจะต้องทำชีวิตให้มีคุณค่า เพราะชีวิตของเรามีความสำคัญต่อโลก เรายังมีภารกิจที่จะต้องทำอีกมากมาย ภารกิจหลัก คือ การทำใจให้บริสุทธิ์ ให้หลุดพ้นจากกิเลส-อาสวะทั้งมวล จะได้ไปแนะนำสั่งสอนให้มวลมนุษยชาติทุกคนเข้าถึงธรรมกายและเผยแผ่วิชชาธรรมกายไปทั่วโลก ให้ทุกๆ คนตั้งใจปฏิบัติธรรมทุกวัน อย่าได้เกียจคร้านในการทำภารกิจหลักของตนเองให้สมบูรณ์ หมั่นฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง จนกว่าจะเข้าถึงพระธรรมกายกันทุกคน

๖๐

เป็นผู้ประเสริฐ ด้วยการปฏิบัติ

บุคคลเป็นคนเลว เพราะชาติกำเนิดก็หาไม่ เป็นผู้ประเสริฐเพราะชาติกำเนิดก็หาไม่แต่เป็นคนเลวเพราะการกระทำ เป็นผู้ประเสริฐก็เพราะการกระทำ

วันเวลาที่ผ่านไปย่อมไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ เหมือนดั่งสายน้ำที่ไหลผ่านไปแล้วไม่หวนกลับ ชีวิตเราย่างก้าวไปพร้อมกับกาลเวลาที่ล่วงไป เราจะต้องใช้เวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้ สร้างความดีสร้างบารมีให้เต็มที่ เพื่อทำสิ่งที่มีคุณค่าที่สุดให้เกิดขึ้นกับตัวเราเองและผู้อื่นด้วยการประพฤติปฏิบัติธรรม เราควรมีความปรารถนาดี และความจริงใจต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคน อีกทั้งต้องหมั่นฝึกฝนอบรมตนด้วยการทำใจให้หยุดนิ่ง เพราะเวลาที่ใจหยุดนิ่งเป็นเวลาที่สำคัญที่สุดในชีวิตของเรา เพื่อจะได้บรรลุเป้าหมายชีวิตอันสูงสุด คือการไปสู่อายตนนิพพาน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย สุตตนิบาต ว่า

“น ชจฺจา วสโล โหติ น ชจฺจา โหติ พฺราหฺมโณ
กมฺมุนา วสโล โหติ กมฺมุนา โหติ พฺราหฺมโณ

บุคคลเป็นคนเลว เพราะชาติกำเนิดก็หาไม่ เป็นผู้ประเสริฐเพราะชาติกำเนิดก็หาไม่ แต่เป็นคนเลวเพราะการกระทำ เป็นผู้ประเสริฐก็เพราะการกระทำ”

*ในอดีตกาลพระโพธิสัตว์บังเกิดเป็นลูกของมหาเศรษฐี แต่เป็นผู้มีผิวดำ หมู่ญาติจึงตั้งชื่อว่า **กัณหกุมาร** ท่านเป็นเด็ก

---

*มก. กัณหชาดก เล่ม ๕๙ หน้า ๗๗๓

ฉลาด มีสติปัญญาเฉียบแหลม อายุได้เพียง ๑๖ ปี ก็สามารถศึกษาศิลปวิทยาจนแตกฉาน เมื่อบิดามารดาเสียชีวิต ท่านได้ครอบครองทรัพย์สมบัติทั้งหมดซึ่งมีอยู่มากมาย แทนที่ท่านจะดีใจกลับรู้สึกสลดสังเวชว่า หมู่ญาติของเราอุตส่าห์หาทรัพย์มาด้วยความยากลำบาก แต่ต้องทิ้งไว้ให้ผู้อื่นใช้ ตายไปแล้ว ก็ไม่มีผู้ใดสามารถนำทรัพย์สมบัติติดตัวไปในปรโลกได้แม้เพียงน้อยนิดก็ตาม

ในความเป็นจริงแล้ว ทรัพย์สมบัติล้วนเป็นของกลางของโลก ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลใดจะใช้ให้เกิดประโยชน์แค่ไหน ทรัพย์เป็นเพียงเครื่องสนับสนุนการสร้างบารมี ไม่ใช่สาระแก่นสารของชีวิต เพราะทรัพย์อาจสูญหายหรือพลัดพรากจากเราไปด้วยภัยต่างๆ ทั้งอัคคีภัย โจรภัย ราชภัย อุทกภัย และภัยจากบุคคลอันไม่เป็นที่รัก ผู้มีปัญญาจึงนำทรัพย์ออกด้วยการให้ทาน เพื่อเป็นประโยชน์เกื้อกูลทั้งต่อตนเองและผู้อื่นด้วย

แม้ร่างกายของเราก็ไม่เป็นสาระ เพราะเป็นรังของโรคมากมาย การประพฤติปฏิบัติธรรมและการฟังธรรมจากสมณ-พราหมณ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นสิ่งที่มีสาระ การประกอบความเพียรพิจารณาความไม่เที่ยงของสังขาร ยกใจขึ้นสู่ไตรลักษณ์เป็นสิ่งที่มีสาระ เพราะฉะนั้นควรให้ทานเพื่อให้ได้สิ่งอันเป็นสาระจากสิ่งที่ไม่เป็นสาระ

กัณหกุมารจึงตัดสินใจบำเพ็ญมหาทานบารมี ด้วยการบริจาคทรัพย์สมบัติทั้งหมด โดยทำทานต่อเนื่องตลอด ๗ วัน แต่สมบัติที่มีอยู่ก็ยังไม่พร่องไป ท่านเตือนตนเองว่า ในขณะที่เรามัวให้ทานอยู่นี้ อายุสังขารได้เสื่อมถอยลงไปทุกขณะ เราควรสงวนเวลาอันน้อยนิดนี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด จากนั้นท่านได้ป่าวประกาศว่า “ผู้ใดปรารถนาจะได้สิ่งใด ขอให้มาขนเอาไปตามใจชอบ” แล้วท่านก็ทิ้งสมบัติทั้งหมดออกบวชทันที โดยไม่อาลัยอาวรณ์ในสมบัติทั้งหมด

กัณหกุมารเดินทางเข้าป่าบวชเป็นฤาษีอยู่ในป่าหิมพานต์ ท่านอธิษฐานจิตบำเพ็ญพรตด้วยการอยู่ป่าเป็นวัตร ไม่สร้างบรรณศาลา แต่อยู่กลางแจ้งเป็นวัตร ถือการไม่นอนเป็นวัตร บริโภคอาหารวันละ ๑ มื้อเท่านั้น ไม่นานท่านก็ได้อภิญญาสมาบัติ มีความสุขอยู่ในฌาน ถึงคราวจะฉันอาหารก็ไม่ไปแสวงหาไกล หากต้นไม้มีผล ท่านก็ฉันผลไม้ มีดอกก็ฉันดอก หากเหลือแต่ใบก็ฉันใบ ท่านจึงเป็นผู้มักน้อยสันโดษอย่างยิ่ง ปฏิบัติธรรมอยู่ในป่าตามลำพังเป็นเวลายาวนาน

ด้วยเดชแห่งศีลของท่าน ทำให้บัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ของพระอินทร์เกิดอาการร้อนขึ้นมา พระอินทร์ทรงรำพึงว่า “ใครหนอจะมาแทนที่เรา” ทรงทอดพระเนตรเห็นกัณหฤาษี

กำลังบำเพ็ญตบะอยู่กลางป่า พระองค์รู้ทันทีว่าพระฤาษีนี้มีตบะแก่กล้า จึงประสงค์จะไปทดสอบว่า ฤาษีบำเพ็ญตบะเพื่อประสงค์จะเป็นพระอินทร์ หรือปรารถนาสิ่งใด พระองค์ได้เสด็จจากเทวโลกมายังมนุษยโลก ทรงทดสอบพระฤาษีด้วยการกล่าวโทษว่า “นักพรตรูปนี้มีกายดำ บริโภคโภชนะก็สีดำ แม้ที่อยู่ก็ยังสีดำ ไม่รู้ว่าใจจะดำด้วยหรือไม่ เราไม่ชอบใจคนดำเลย”

กัณหฤาษีได้ฟังคำเช่นนั้น ตรวจญาณดูก็รู้ว่าเป็นพระอินทร์จึงตอบว่า “ผู้ประกอบด้วยตบะไม่ชื่อว่าเป็นคนดำ เพราะคนที่ใช้ชีวิตอย่างมีสาระแก่นสาร ประกอบด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ชื่อว่าเป็นพราหมณ์ เป็นคนสะอาดบริสุทธิ์ที่แท้จริง บุคคลใดทำกรรมชั่วช้า จึงจะเรียกว่าเป็นคนดำและมีใจมืดบอด เพราะทำบาปอกุศลไว้ ฉะนั้น บุคคลเช่นนั้น ไม่ว่าจะไปเกิดในตระกูลใด จะมีผิวพรรณเช่นใดก็ตาม ล้วนชื่อว่าเป็นคนดำทั้งนั้น”

ครั้นพระฤาษีแสดงธรรมเช่นนี้แล้ว พระอินทร์ทรงมีพระทัยเบิกบาน เกิดความปีติโสมนัส จึงให้พระฤาษีขอพรตามที่ต้องการ กัณหฤาษีคิดว่า เมื่อพระอินทร์มาถึง ก็ทดสอบเราด้วยการดูหมิ่นว่าเป็นคนดำ ครั้นเราไม่โกรธ จึงทรงให้พรเรา พระองค์คงสำคัญว่า เราประพฤติพรหมจรรย์เพื่อปรารถนาจะเป็นจอมเทพในสวรรค์เป็นแน่ จึงคิดมาขัดขวางเรา

พระฤาษีประสงค์จะให้พระอินทร์หมดข้อสงสัย จึงทูลขอพร ๔ ประการ คือ ๑ ขออย่าได้โกรธเคืองบุคคลอื่นไปจนตลอดชีวิต ๒ ขออย่าให้โทสะบังเกิดขึ้นในจิตใจแม้แต่น้อย ๓ ขอให้อย่าได้มีความโลภในทรัพย์สมบัติของผู้อื่น และประการสุดท้ายขออย่าให้เกิดความสิเน่หาคือกำหนัดยินดีในเบญจกามคุณ พระอินทร์ฟังคำขอพรดังกล่าว ยิ่งเกิดความสงสัยว่า “ทำไมพระฤาษีจึงขอพรเช่นนี้ ท่านเห็นโทษในสิ่งเหล่านั้นอย่างไร”

พระฤาษีจึงอธิบายว่า “คนมักโกรธเป็นผู้ไม่มีความอดทนในใจ ทำให้ไม่สามารถบังคับใจตนเองได้ ความโกรธจะเผาผลาญจิตใจของผู้โกรธ และเป็นเหตุให้ประทุษร้ายคนอื่น ความโกรธทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท มีความคับแค้นใจ เพราะฉะนั้นอาตมาจึงไม่ชอบใจความโกรธ”

พระฤาษีได้อธิบายพรข้อที่ ๒ ว่า “วาจาของผู้ที่ประกอบด้วยโทสะเป็นวาจาหยาบคาย ไม่เป็นคำที่เป็นสาระหาประโยชน์เกื้อกูลไม่ได้ ทำให้เกิดการลบหลู่ดูหมิ่นซึ่งกันและกัน จะส่งผลให้เกิดการรบราฆ่าฟันทำสงครามทำลายล้างกันในที่สุด ดังนั้นอาตมาจึงไม่ชอบโทสะ”

พรประการที่ ๓ พระฤาษีอธิบายว่า “อาตมาไม่ชอบใจความโลภ เพราะความโลภก่อให้เกิดความเสียหายนานัปการ

เป็นเหตุให้มีการปล้น การลักขโมย การปลอมแปลงเปลี่ยนของของคนอื่น ต้องหาอุบายล่อลวงเพื่อเอาทรัพย์สินของคนอื่นมาเป็นของตน บาปกรรมหลายอย่างล้วนมาจากความโลภเป็นเหตุ” ส่วนพรข้อสุดท้ายนั้นพระฤาษีอธิบายว่า “อาตมาไม่ชอบใจความกำหนัดยินดีความสิเน่หาในเพศตรงข้าม เพราะกิเลสเครื่องร้อยรัดทั้งหลายเมื่อถูกความสิเน่หาผูกมัดไว้ ทำให้ไม่สามารถหลุดพ้นออกจากภพสามไปได้ เป็นเหตุให้ต้องเดือดร้อนเวียนวนอยู่ในวัฏสงสารไม่มีที่สิ้นสุด”

พระอินทร์ได้ฟังคำอธิบายเช่นนั้น ทรงหายสงสัยในการบำเพ็ญตบะของพระฤาษี ด้วยตระหนักชัดแล้วว่าท่านไม่ได้ปรารถนาตำแหน่งท้าวสักกะหรือความเป็นพระราชามหาเศรษฐีเลย หากท่านมีความปรารถนาที่ยิ่งใหญ่ คือปรารถนาอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณอันประเสริฐ ซึ่งยากที่มนุษย์ธรรมดาจะกล้าคิดกล้าทำ พระองค์จึงทรงประทานพรทั้ง ๔ ประการนั้น และยังบันดาลให้ต้นไม้ในป่ามีผลรสหวานอร่อย จากนั้นพระองค์เสด็จกลับเทวโลก

ดังนั้น ความประเสริฐของชีวิตจึงไม่ได้วัดกันที่รูปร่างหน้าตาเท่านั้น แต่วัดกันที่คุณธรรมภายใน ดูที่ความสูงส่งของจิตใจว่าจะเป็นผู้ประเสริฐหรือด้อยค่าก็ขึ้นอยู่กับการประพฤติปฏิบัติตน

ไม่ได้ขึ้นอยู่กับชาติหรือวงศ์ตระกูล ฉะนั้นไม่ว่าเราจะอยู่ในสถานภาพใดก็ตาม ควรทำตัวให้มีคุณค่า ด้วยการสร้างบารมีอย่างต่อเนื่อง และให้หมั่นทำใจหยุดนิ่งเพื่อเข้าถึงพระธรรมกายให้ได้ ไม่ว่าบุคคลจะมีเชื้อชาติภาษาหรือเผ่าพันธุ์ใดก็ตาม หากทำใจหยุดนิ่งเข้าถึงพระธรรมกายได้เมื่อไร บุคคลนั้นย่อมจะเป็นผู้สะอาดบริสุทธิ์เมื่อนั้น แม้แต่เทวดาก็ยังอนุโมทนาและให้ความเคารพยำเกรง ขอให้ทุกๆ ท่านตั้งใจฝึกฝนอบรมจิตใจให้หยุดนิ่งตลอดเวลากันทุกคน

ประวัติย่อ
พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

๕๔๑

พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

สมณศักดิ์ พ.ศ.๒๕๓๕ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะ ชั้นสามัญ ที่ พระสุธรรมยานเถร

พ.ศ.๒๕๓๙ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะ ชั้นราช ที่ พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (ฝ่ายวิปัสสนาธุระ)

นามและฉายา ไชยบูลย์ ธมฺมชโย (สุทธิผล)

ชาติกาล วันเสาร์ที่ ๒๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๗

ชาติภูมิ อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

บรรพชาอุปสมบท วันพุธที่ ๒๗ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๑๒ ณ พัทธสีมาวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ โดยมี สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.๙) วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ในขณะดำรงสมณศักดิ์ที่พระเทพวรเวที เป็นพระอุปัชฌาย์

วิทยฐานะ เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ
นักธรรมโท สำนักเรียนวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ
ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำแหน่ง อธิบดีสงฆ์วัดพระธรรมกาย
ประธานมูลนิธิธรรมกาย
เจ้าสำนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

ผลงานโดยสังเขป

๑. จัดพิธีมุทิตาสักการะพระภิกษุสามเณรเปรียญธรรม ๙ ประโยค ซึ่งจัดมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๑ เพื่อยกย่องผู้ที่สอบได้เปรียญธรรมชั้นสูงสุดของการคณะสงฆ์ไทย

๒. เป็นผู้ริเริ่มโครงการอบรมให้ความรู้แก่พระนักบริหาร และพระกัลยาณมิตรอย่างมีระบบ

๓. จัดส่งเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิธรรมกายเข้าเป็นภาคีสมาชิกขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก และองค์การสหประชาชาติ เพื่อแลกเปลี่ยนและสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรต่างๆ ทั่วโลก

๔. สร้างวัดในทวีปอเมริกา ทวีปยุโรป ทวีปออสเตรเลีย และทวีปเอเชีย รวมทั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมกว่า ๑๐๐ แห่ง ทั่วโลก เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และส่งเสริมการปฏิบัติธรรมแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ

๕. นำเสนอให้มีวันสมาธิโลก และจัดวันสมาธิโลก ร่วมกับองค์การยุวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก โดยกำหนดให้วันที่ ๖ สิงหาคม ของทุกปีเป็นวันที่ชาวโลกทั้งหลายจะได้ทำใจให้เป็นสมาธิร่วมกัน

๖. จัดตั้งโครงการสร้างเสริมคุณธรรมกว่า ๑๐๐ โครงการ แก่เยาวชนและประชาชนทั่วประเทศ เช่น โครงการบรรพชา-อุปสมบทหมู่ นักเรียนนิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ภาคฤดูร้อน ภาคเข้าพรรษา เป็นประจำตลอดปี โครงการอบรมธรรมทายาทหญิง โครงการสมาธิแก้ว เป็นต้น

๗. จัดตั้งโครงการปฏิบัติธรรมพิเศษ ซึ่งจัดให้มีการสอนสมาธิภาวนานอกสถานที่ ครั้งละ ๑ สัปดาห์ ตลอดทั้งปี

๘. จัดตั้งโครงการบ้านกัลยาณมิตร โดยส่งพระอาจารย์ออกบรรยายธรรมในสถานศึกษาและสถาบันต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดเป็นประจำ

๙. ริเริ่ม ปลูกฝัง และสร้างค่านิยมในการแต่งชุดขาวเข้าวัดปฏิบัติธรรมในวันอาทิตย์ รณรงค์ให้เยาวชนและประชาชนเข้าร่วมปฏิบัติธรรมโดยมีคำขวัญว่า “ไปวัดทุกวันอาทิตย์ เพื่อสร้างชีวิตให้มีคุณค่า”

๑๐. ริเริ่มโครงการตอบปัญหาธรรมะ ทางก้าวหน้า เริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๒๕ มีผู้เข้าสอบเพียง ๓๐๐ คน จนถึงปีพ.ศ.๒๕๔๖ มียอดผู้เข้าสอบมากถึง ๔,๐๖๗,๓๗๒ คน

๑๑. เป็นผู้สนับสนุนการศึกษาภาษาบาลี จนมีภิกษุสามเณรสอบได้มากที่สุดของประเทศติดต่อกันหลายปี และสร้างประวัติศาสตร์การศึกษาที่มีนักเรียนสอบได้มากถึง ๒๑๓ รูป

๑๒. เป็นผู้ริเริ่มโครงการ “เทเหล้า-เผาบุหรี่” อย่างเห็นเป็นรูปธรรม และจัดทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จนปรากฏว่ามีการเลิกดื่ม เลิกขาย และเลิกผลิตกันมากมายทั่วโลก

๑๓. เทศน์ สอนธรรมะ และการเจริญสมาธิภาวนาทุกวันแก่ประชาชนทั่วไป ณ สภาธรรมกายสากล วัดพระธรรมกาย จ.ปทุมธานี

๑๔. ให้ทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ-สามเณร นักเรียน นิสิต นักศึกษา ปีละกว่า ๒,๐๐๐ ทุน ทุกปี

พ จ น า นุ ก ร ม

สำหรับหนังสือธรรมะเพื่อประชาชน

กฐิน ตามศัพท์แปลว่า ไม้สะดึง คือไม้สำหรับทำจีวร, ในทางพระวินัย ใช้เป็นชื่อเรียก สังฆกรรมอย่างหนึ่ง ที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตแก่สงฆ์ ผู้จำพรรษาแล้ว

กตัญญุตา ความเป็นคนกตัญญู, ความเป็นผู้รู้คุณ

กตัตตากรรม กรรมสักว่าทำ คือ ไม่ได้จงใจจะให้เป็นอย่างนั้นโดยตรง ทำไปโดยไม่ตั้งใจชัดเจน

กสิณ วัตถุอันจูงใจ คือ จูงใจให้เข้าไปผูกอยู่ ใช้สำหรับเพ่ง เพื่อจูงจิตให้เป็นสมาธิ

กหาปณะ ชื่อมาตราเงินในสมัยโบราณ
๑ กหาปณะ เท่ากับ ๒๐ มาสก หรือ ๔ บาท

กัป กาลกำหนด, ระยะเวลายาวนานเหลือเกิน

กัมมัฏฐาน ที่ตั้งแห่งการงาน, อารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งการงานของใจ
กัมมัฏฐาน ๔๐ คือ กสิณ ๑๐ อสุภะ ๑๐ อนุสสติ ๑๐
พรหมวิหาร ๔ อาหาเรปฏิกูลสัญญา ๑
จตุธาตุววัตถาน ๑ อรูป ๔

กามคุณ ส่วนที่ปรารถนาน่าใคร่มี ๕ อย่าง คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ที่น่าใคร่น่าพอใจ

กามฉันท์ ความพอใจรักใครในอารมณ์ที่ชอบใจมีรูปเป็นต้น, ความพอใจในกามคุณทั้ง ๕

กามตัณหา ความทะยานอยากในกาม,

กามภพ ที่เกิดของผู้ที่ยังข้องอยู่ในกาม, ได้แก่ อบายภูมิ มนุษยโลก และเทวโลก

กามราคะ ความกำหนัดด้วยกิเลสกาม, ความรักใคร่กาม

กามสุขัลลิกานุโยค การประกอบตนให้พัวพันหมกมุ่นอยู่ในกามสุข เป็นที่สุดอย่างหนึ่ง ในบรรดาที่สุดสอง คือ กามสุขัลลิกานุโยค ๑ อัตตกิลมถานุโยค ๑

กามารมณ์ อารมณ์ที่น่าใคร่ น่าปรารถนา หมายถึง รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ได้แก่กามคุณ ๕ นั่นเอง

กามาวจร ซึ่งท่องเที่ยวไปในกามภพ, ซึ่งเกี่ยวข้องอยู่ในกาม

กามาสวะ อาสวะคือกาม, กิเลสดองอยู่ในสันดานที่ทำให้เกิดความใคร่

กาเมสุมิจฉาจาร ความประพฤติผิดในกามทั้งหลาย, ความผิดประเวณี

กายสุจริต ประพฤติชอบทางกาย มี ๓ อย่าง คือ เว้นจากฆ่าสัตว์ เว้นจากลักทรัพย์ เว้นจากประพฤติผิดในกาม

กาลทาน ทานที่ให้ตามกาล ไม่ใช่ให้ได้ตลอดเวลา เช่น การถวายผ้ากฐิน การถวายผ้าอาบน้ำฝน เป็นต้น ซึ่งทายกจะถวายได้ตามกำหนดเวลาที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตเท่านั้น

กาสาวพัสตร์ ผ้าที่ย้อมด้วยน้ำฝาด, ผ้าเหลืองสำหรับพระ

กิเลสกาม กิเลสเป็นเหตุใคร่, กิเลสที่ทำให้อยาก

กิเลสมาร มาร คือ กิเลสที่เข้าครอบงำจิตใจขัดขวางไม่ให้ทำความดี

กุฏิ กระท่อมหรือที่พัก ซึ่งเป็นที่อยู่ของนักบวช เช่น พระภิกษุ

กุศลกรรม กรรมดี, กรรมที่เป็นกุศล, การกระทำที่ดี คือ เกิดจากกุศล

กุศลกรรมบถ ทางแห่งกรรมดี, ทางทำดี, ทางแห่งกรรมที่เป็นกุศล, กรรมดี อันเป็นทางนำไปสู่สุคติมี ๑๐ อย่าง

กุศลธรรม ธรรมที่เป็นกุศล, ธรรมฝ่ายกุศล, ธรรมที่ดี, ธรรมฝ่ายดี

ขันติ ความอดทน

ขันธมาร ขันธ์ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นมาร เพราะเป็นสภาพอันปัจจัยปรุงแต่งขึ้น เป็นที่ตั้งแห่งทุกข์

ขิปปาภิญญา รู้ฉับพลัน

ขีณาสพ ผู้มีอาสวะสิ้นแล้ว, ผู้หมดกิเลส, พระอรหันต์

เขฬะ น้ำลาย

ครุกรรม กรรมหนักทั้งที่เป็นกุศลและอกุศล ในฝ่ายกุศล ได้แก่ ฌานสมาบัติ ในฝ่ายอกุศล ได้แก่ อนันตริยกรรม

คฤหบดี ผู้เป็นใหญ่ในเรือน, พ่อเจ้าเรือน, ผู้มั่งคั่ง

คันถธุระ ธุระ คือ การเรียนพระคัมภีร์, การศึกษาพระปริยัติธรรม

คาวุต ชื่อมาตราวัดระยะทางเท่ากับ ๘๐ อุสภะ หรือ ๑๐๐ เส้น (๔ คาวุต เป็น ๑ โยชน์)

จตุตถฌาน ฌานที่ ๔ มีองค์ ๒ ละสุขเสียได้ มีแต่อุเบกขากับเอกัคคตา

จตุปัจจัย สิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ๔ อย่าง คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานเภสัช

จรณะ เครื่องดำเนิน, ปฏิปทาคือข้อปฏิบัติอันเป็นทางบรรลุวิชามี ๑๕ คือ สีลสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยศีล อปัณณกปฏิปทา ๓ สัทธรรม ๗ และฌาน ๔

จัณฑาล ลูกต่างวรรณะ เช่น บิดาเป็นศูทร มารดาเป็นพราหมณ์ มีลูกออกมา เรียกว่า จัณฑาล

จีวร ผ้าที่ใช้นุ่งห่มของพระในพระพุทธศาสนาผืนใดผืนหนึ่งก็ได้ในจำนวน ๓ ผืน ที่เรียกว่า ไตรจีวร คือ ผ้าสังฆาฏิ ผ้าอุตราสงค์ และผ้าอันตรวาสก

จุติ เคลื่อนจากภพหนึ่งไปสู่ภพอื่น, ตาย ส่วนมากใช้กับเทวดา

จุฬามณีเจดีย์ พระเจดีย์ที่บรรจุพระจุฬาโมลีของพระพุทธเจ้าในดาวดึงส์เทวโลก

ฉัพพรรณรังสี รัศมี ๖ ประการ ซึ่งเปล่งออกจากพระวรกายของพระพุทธเจ้า คือ ๑.เขียวเหมือนดอกอัญชัน ๒.เหลืองเหมือนหรดาลทอง ๓.แดงเหมือนตะวันอ่อน ๔.ขาวเหมือนแผ่นเงิน ๕.สีหงสบาทเหมือนดอกหงอนไก่ ๖.ประภัสสรเลื่อมพรายเหมือนแก้วผลึก

ชฎิล นักบวชประเภทหนึ่ง เกล้าผมมุ่นเป็นมวยสูงขึ้น มักถือลัทธิบูชาไฟ

ชนกกรรม กรรมที่นำไปเกิด, กรรมที่เป็นกุศลหรืออกุศลก็ตามที่เป็นตัวแต่งสัตว์ให้เกิด คือ ชักนำให้ถือปฏิสนธิในภพใหม่

ชมพูทวีป ชื่อประเทศอินเดียครั้งโบราณ

ชาคริยานุโยค การประกอบความเพียรเครื่องตื่นอยู่ คือ เพียรพยายามปฏิบัติธรรม ไม่เห็นแก่นอน ตื่นตัวอยู่เป็นนิตย์

ฌาน การเพ่งอารมณ์จนใจแน่วแน่เป็นอัปปนาสมาธิ

ญาณ ความรู้, ปรีชาหยั่งรู้, ปรีชากำหนดรู้

ดาวดึงส์ สวรรค์ชั้นที่ ๒ แห่งสวรรค์ ๖ ชั้น มีจอมเทพผู้ปกครอง คือ พระอินทร์

ดุสิต สวรรค์ชั้นที่ ๔ มีท้าวสันดุสิตเทวราชปกครอง เป็นชั้นที่สถิตของพระโพธิสัตว์

เดียรถีย์ นักบวชภายนอกพระพุทธศาสนา

ตถาคต พระนามอย่างหนึ่งของพระพุทธเจ้า เป็นคำที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงพระองค์เอง

ตบะ ความเพียรเครื่องเผาผลาญกิเลส, การบำเพ็ญเพียรเพื่อกำจัดกิเลส

ไตรลักษณ์ ลักษณะ ๓ คือความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา

ไตรสิกขา สิกขา ๓, ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา ๓ อย่าง คือ ศึกษาเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา

ถูปารหบุคคล บุคคลผู้ควรแก่สถูป คือ บุคคลที่ควรนำกระดูกบรรจุสถูปไว้บูชา มี ๔ คือ ๑.พระพุทธเจ้า ๒.พระปัจเจกพุทธเจ้า ๓.พระอรหันตสาวก ๔.พระเจ้าจักรพรรดิ

ทักขิณาวัฏ เวียนประทักษิณ คือ เวียนขวาเหมือนเข็มนาฬิกา

ทักขิไณยบุคคล บุคคลผู้ควรรับทักษิณา ได้แก่ พระสงฆ์, สมณะ

ทักขิโณทก น้ำที่หลั่งในเวลาทำทาน เป็นเครื่องหมายของการให้

ทัสสนานุตตริยะ การเห็นที่ยอดเยี่ยม

ทิพพจักขุ ตาทิพย์, ญาณพิเศษของผู้ได้อภิญญาทั้งหลาย

ทิศาปาโมกข์ อาจารย์ผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง

ทุกรกิริยา การทำความเพียรอันยากที่ใครๆ จะทำได้

ทุศีล มีศีลชั่ว คือ ประพฤติไม่ดี มักละเมิดศีล

เทพธิดา นางฟ้า, หญิงชาวสวรรค์

เทพบุตร เทวดาผู้ชาย, ชาวสวรรค์เพศชาย

เทวดา หมู่เทพ, ชาวสวรรค์ เป็นคำเรียกชาวสวรรค์ทั้งเพศชายและเพศหญิง

เทวธรรม ธรรมที่ทำให้เป็นเทวดา มี ๒ อย่าง คือ หิริ และโอตตัปปะ

เทวโลก โลกของเทวดา ได้แก่ สวรรค์กามาพจร ๖ ชั้น คือ ๑.จาตุมหาราชิกา ๒.ดาวดึงส์ ๓.ยามา ๔.ดุสิต ๕.นิมมานรดี ๖.ปรนิมมิตวสวัตดี

เทโวโรหณะ การที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเทวโลกหลังออกพรรษา

ธมกรก กระบอกกรองน้ำของพระสงฆ์

ธรรมกถึก ผู้กล่าวสอนธรรม, ผู้แสดงธรรม, นักเทศน์

ธรรมาภิสมัย การตรัสรู้ธรรม, การสำเร็จมรรคผล

ธรรมาสน์ ที่สำหรับนั่งแสดงธรรม

ธุดงค์ องค์คุณเครื่องกำจัดกิเลส, ชื่อข้อปฏิบัติประเภทวัตร ที่ผู้สมัครใจจะพึงสมาทานประพฤติได้ เป็นอุบายขัดเกลากิเลส

นมัสการ การไหว้, การเคารพ, นอบน้อม

นิคหกรรม กรรมที่สงฆ์ทำแก่ภิกษุที่ควรปราบเพื่อให้เข็ดหลาบ

นิพพาน การดับกิเลสสิ้นเชื้อไม่เหลือเศษ, การดับขันธ์ห้าของพระอรหันต์

นิมนต์ เชิญ หมายถึงเชิญพระ เชิญนักบวช

นิยยานิกะ ธรรมเป็นเครื่องนำสัตว์ออกไปจากกองทุกข์

นิรยบาล ผู้คุมนรก, ผู้ลงโทษสัตว์นรก

นิรามิสสุข สุขไม่เจืออามิส, สุขไม่ต้องอาศัยเครื่องล่อหรือกามคุณ

นิโรธ ความดับทุกข์ คือ ดับตัณหาได้สิ้นเชิง, ภาวะปลอดทุกข์

นิโรธสมาบัติ การเข้านิโรธ คือ ดับสัญญาความจำได้หมายรู้ และเวทนาการเสวยอารมณ์ เรียกเต็มว่าเข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ

บรมศาสดา ศาสดาที่ยอดเยี่ยม,
พระผู้เป็นครูที่สูงสุดคือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

บัณเฑาะก์ กะเทย, คนไม่ปรากฏว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิง

บารมี คุณความดีที่บำเพ็ญอย่างยิ่งยวด เพื่อบรรลุจุดหมายอันสูงสุดยิ่ง มี ๑๐ คือ ทาน, ศีล, เนกขัมมะ, ปัญญา, วิริยะ, ขันติ, สัจจะ, อธิษฐาน, เมตตา, อุเบกขา

บุญนิธิ ขุมทรัพย์คือบุญ

บุพกรรม กรรมที่เคยทำไว้ในอดีต

บุพพาราม วัดที่นางวิสาขาสร้างถวายพระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์ที่กรุงสาวัตถี พระพุทธเจ้าประทับที่วัดนี้ รวมทั้งสิ้น ๖ พรรษา

บุพเพสันนิวาส การเคยอยู่ร่วมกันในกาลก่อน

เบญจกามคุณ สิ่งที่น่าปรารถนาน่าใคร่ ๕ อย่าง คือ รูป เสียง กลิ่น รส และโผฏฐัพพะ

ปฏิคาหก ผู้รับทาน, ผู้รับของถวาย

ปฏิจจสมุปบาท สภาพอาศัยกันจึงเกิดมีขึ้น, การที่ทุกข์เกิดขึ้นเพราะอาศัยปัจจัยต่อเนื่องกันมา

ปฏิเวธ เข้าใจตลอด, แทงตลอด, ตรัสรู้, รู้ทะลุปรุโปร่ง

ปฏิสัมภิทา ความแตกฉาน, ปัญญาแตกฉานมี ๔ คือ ๑.แตกฉานในอรรถ ๒.แตกฉานในธรรม ๓.แตกฉานในนิรุตติ คือภาษา ๔.แตกฉานในปฏิภาณ

ปรทาริกกรรม การประพฤติล่วงเมียคนอื่น, การเป็นชู้เมียเขา

ปรมัตถบารมี บารมียอดเยี่ยม, บารมีระดับสูงสุด สูงกว่าอุปบารมี เช่น การสละชีวิต เป็นทานปรมัตถบารมี เป็นต้น

ปรมัตถประโยชน์ ประโยชน์อย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน

ประเคน ส่งของถวายพระให้ถึงมือ

ประทักษิณ การเวียนขวา คือ เวียนอย่างเข็มนาฬิกา เป็นอาการแสดงความเคารพ

ปริพาชก นักบวชผู้ชายนอกพระพุทธศาสนาพวกหนึ่งในชมพูทวีป ชอบสัญจรไปในที่ต่างๆ สำแดงทรรศนะทางลัทธิของตน

ปฤษฎางค์ อวัยวะเบื้องหลัง, ส่วนหลัง, ข้างหลัง

ปลิโพธ เครื่องผูกพันหรือหน่วงเหนี่ยวเป็นเหตุให้ใจพะวักพะวง

ปัญจขันธ์ ขันธ์ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

ปาฏิหาริย์ เรื่องที่น่าอัศจรรย์, การกระทำที่ให้บังเกิดผลเป็นอัศจรรย์

ปุถุชน คนที่หนาแน่นไปด้วยกิเลส, คนที่ยังมีกิเลสมาก หมายถึงคนธรรมดา ทั่วๆ ไป

พยาบาทวิตก ความตรึกในทางคิดร้ายต่อผู้อื่น

พรหม ผู้ประเสริฐ, เทพในพรหมโลกเป็นผู้ไม่เกี่ยวข้องด้วยกาม มี ๒ พวก คือ รูปพรหมมี ๑๖ ชั้น อรูปพรหมมี ๔ ชั้น

พรหมจรรย์ การบวชซึ่งละเว้นเมถุน, การครองชีวิตที่ปราศจากเมถุน

พระพุทธเจ้า พระผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ แล้วสอนผู้อื่นให้รู้ตาม, ศาสดาเอกของโลก

พุทธบริษัท ผู้นับถือพระพุทธศาสนามี ๔ จำพวก คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา

พุทธุปบาทกาล กาลเป็นที่อุบัติของพระพุทธเจ้า, เวลาที่มีพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในโลก

โพธิสัตว์ ท่านผู้ที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ซึ่งกำลังบำเพ็ญบารมี ๓๐ ทัศ

มนสิการ การทำในใจ, ใส่ใจ, พิจารณา

มนุษยธรรม ธรรมที่ทำคนให้เป็นมนุษย์ ได้แก่ ศีล ๕ และคุณธรรม เช่น เมตตา กรุณา เป็นต้น

มหาบริจาค การสละอย่างใหญ่ของพระโพธิสัตว์มี ๕ อย่าง คือ สละทรัพย์ สละอวัยวะ สละชีวิต บริจาคลูก บริจาคภรรยา

มหาภิเนษกรมณ์ การเสด็จออกบวชของพระพุทธเจ้า

มิจฉาทิฏฐิ ความเห็นที่ผิดจากคลองธรรม เช่น เห็นว่าทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว มารดาบิดาไม่มีคุณ เป็นต้น

มิจฉาวณิชชา การค้าขายไม่ชอบธรรม, การค้าขายที่ผิดศีลธรรม ๕ อย่าง คือ ๑.ค้าอาวุธ ๒.ค้ามนุษย์ ๓.ค้าสัตว์สำหรับนำไปฆ่าเป็นอาหาร ๔.ค้าของเมา ๕.ค้ายาพิษ

ยัญ การเซ่น การบูชา การบวงสรวงชนิดหนึ่งของพราหมณ์ เช่น ฆ่าสัตว์บูชาเทพเจ้า

โยชน์ ชื่อมาตราวัดระยะทาง เท่ากับ ๔ คาวุต หรือ ๔๐๐ เส้น หรือ ๑๖ กิโลเมตร

โยนิโสมนสิการ การทำในใจโดยแยบคาย, พิจารณาไตร่ตรองด้วยสติปัญญาที่รอบคอบ

รัตนตรัย แก้ว ๓ ดวง, สิ่งมีค่าและเคารพบูชาสูงสุดของพุทธศาสนิกชน ๓ อย่าง คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์

รูปพรหม พรหมในชั้นรูปภพ, พรหมที่เกิดด้วยกำลังรูปฌาน มี ๑๖ ชั้น

โลกธรรม ธรรมที่มีประจำโลก มี ๘ อย่าง คือ มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ นินทา สรรเสริญ สุข ทุกข์

โลกุตตรธรรม ธรรมอันมิใช่วิสัยของโลก, ธรรมเหนือโลก (นิพพาน)

วัจกุฎี ส้วม, ที่ถ่ายอุจจาระสำหรับภิกษุ สามเณร

วิทยาธร ผู้มีฤทธิ์ที่สำเร็จด้วยวิทยาคม อยู่ในป่าหิมพานต์

วิปฏิสาร ความเดือดร้อน, ความร้อนใจที่เกิดจากการทำความผิดหรือทำบาป

วิปัสสนา ความเห็นแจ้ง คือเห็นตรงต่อความเป็นจริงของสภาวธรรมด้วยธรรมจักขุ

วิภวตัณหา ความอยากในวิภพ คือความทะยานอยากในความไม่มีไม่เป็น อยากไม่เป็นนั่น ไม่เป็นนี่

วิมุตติ ความพ้นจากกิเลส

วิมุตติญาณทัสสนะ ความรู้ความเห็นในวิมุตติ, ความรู้เห็นว่าจิตหลุดพ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลาย

วิโมกข์ ความหลุดพ้นจากกิเลส

เวไนยสัตว์ สัตว์ผู้ควรแก่การแนะนำสั่งสอน, สัตว์ที่พึงแนะนำได้

ศาสดา ผู้สั่งสอน, เป็นพระนามอย่างหนึ่งที่ใช้เรียกพระพุทธเจ้า; ปัจจุบัน ใช้เรียกผู้ตั้งศาสนาโดยทั่วไป,

ศิลปศาสตร์ ตำราว่าด้วยวิชาความรู้ต่างๆ อันได้มีการเรียนการสอนกันมา ตั้งแต่ก่อนสมัยพุทธกาล

เศวตฉัตร ฉัตรขาว, ร่มขาว, พระกลดขาวซึ่งนับว่าเป็นของสูงของกษัตริย์

สมณโคดม คำที่คนทั่วไปหรือคนภายนอกพระพุทธศาสนา นิยมใช้เรียกพระพุทธเจ้า

สังคหวัตถุ เรื่องสงเคราะห์กัน,
คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้

สังฆทาน การถวายแก่สงฆ์ คือ ถวายเป็นกลางๆ ไม่จำเพาะเจาะจงภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

สังสารวัฏ การเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภพสาม

สัมภเวสี ผู้แสวงหาภพที่เกิด

สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ คือ เว้นจากเลี้ยงชีวิตโดยทางที่ผิด

สามิสสุข สุขเจืออามิส, สุขที่ต้องอาศัยเหยื่อล่อ ได้แก่สุขที่เกิดจากกามคุณ

โสดาบัน ผู้ถึงกระแสพระนิพพาน,
พระอริยบุคคลผู้ได้บรรลุโสดาปัตติผล

โสดาปัตติผล ผลคือการถึงกระแสนิพพาน, ผลที่ได้รับจากการละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ด้วยโสดาปัตติมรรค ทำให้ได้เป็นพระโสดาบัน

อคติ ฐานะอันไม่พึงถึง, ทางแห่งความประพฤติที่ผิด, ความลำเอียงมี ๔ คือ ๑.ลำเอียงเพราะรัก ๒.ลำเอียงเพราะชัง ๓.ลำเอียงเพราะเขลา ๔.ลำเอียงเพราะกลัว

อนาคตังสญาณ ญาณหยั่งรู้ส่วนอนาคต, ปรีชากำหนดรู้คาดผลข้างหน้า อันสืบเนื่องจากเหตุในปัจจุบันหรือในอนาคตก่อนเวลานั้น

อนาคามิผล ผลที่ได้รับจากการละสังโยชน์ คือ กามราคะ และปฏิฆะด้วยอนาคามิมรรค อันทำให้เป็นพระอนาคามี

อนุโมทนา ความยินดีด้วย, การพลอยยินดี, การแสดงความเห็นชอบ

อบายภูมิ ภูมิที่ปราศจากความเจริญ มี ๔ อย่าง คือ นรก เปรต อสุรกาย และเดียรัจฉาน

อบายมุข ช่องทางของความเสื่อม, เหตุเครื่องฉิบหาย

อรหันต์ ผู้สำเร็จธรรมวิเศษสูงสุดในพระพุทธศาสนา, พระอริยบุคคลชั้นสูงสุด

อรูปฌาน ฌานที่มีอรูปธรรมเป็นอารมณ์

อวิชชา ความหลงอันเป็นเหตุไม่รู้จริง มี ๔ คือ ความไม่รู้อริยสัจ ๔ ไม่รู้อดีต ไม่รู้อนาคต ไม่รู้ทั้งอดีตทั้งอนาคต ไม่รู้ปฏิจจสมุปบาท

อาชีวก นักบวชชีเปลือยพวกหนึ่งในครั้งพุทธกาล

อามิสบูชา การบูชาด้วยอามิส คือด้วยวัตถุสิ่งของ เช่น อาหาร ดอกไม้

วิธีฝึกสมาธิ

เบื้องต้น

วิธีฝึกสมาธิเบื้องต้น

สมาธิ คือ ความสงบ สบาย และความรู้สึกเป็นสุขอย่างยิ่งที่มนุษย์สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนากำหนดเอาไว้เป็นข้อควรปฏิบัติ เพื่อการดำรงชีวิตทุกวันอย่างเป็นสุข ไม่ประมาท เต็มไปด้วยสติสัมปชัญญะและปัญญา อันเป็นเรื่องไม่เหลือวิสัยทุกคนสามารถปฏิบัติได้ง่ายๆดังวิธีปฏิบัติที่**พระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) หลวงปู่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ได้เมตตาสั่งสอนไว้ดังนี้

๑. กราบบูชาพระรัตนตรัย เป็นการเตรียมตัวเตรียมใจให้นุ่มนวลไว้เป็นเบื้องต้น แล้วสมาทานศีลห้าหรือศีลแปด เพื่อย้ำความมั่นคงในคุณธรรมของตนเอง

๒. คุกเข่าหรือนั่งพับเพียบสบายๆ ระลึกถึงความดี ที่ได้กระทำแล้วในวันนี้ ในอดีต และที่ตั้งใจจะทำต่อไปในอนาคต จนราวกับว่าร่างกายทั้งหมดประกอบขึ้นด้วยธาตุแห่งคุณงามความดีล้วนๆ

๓. นั่งขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย นิ้วชี้ของมือข้างขวาจรดนิ้วหัวแม่มือข้างซ้าย นั่งให้อยู่ในท่าที่พอดี ไม่ฝืนร่างกายมากจนเกินไป ไม่ถึงกับเกร็ง แต่อย่าให้หลังโค้งงอ หลับตาพอสบายคล้ายกับกำลังพักผ่อน ไม่บีบกล้ามเนื้อตาหรือขมวดคิ้ว แล้วตั้งใจมั่น วางอารมณ์สบาย สร้างความรู้สึกให้พร้อมทั้งกายและใจว่ากำลังจะเข้าไปสู่ภาวะแห่งความสงบสบายอย่างยิ่ง

ภาพแสดงที่ตั้งจิตทั้ง ๗ ฐาน

ฐานที่ ① ปากช่องจมูก หญิงข้างซ้าย ชายข้างขวา

ฐานที่ ② เพลาตา หญิงข้างซ้าย ชายข้างขวา

ฐานที่ ③ จอมประสาท

ฐานที่ ④ ช่องเพดาน

ฐานที่ ⑤ ปากช่องลำคอ

ฐานที่ ⑦ ศูนย์กลางกายที่ตั้งจิตถาวร

ฐานที่ ⑥ ศูนย์กลางกายระดับสะดือ

ภาพแสดงที่ตั้งจิตทั้ง ๗ ฐาน

ฐานที่ ① ปากช่องจมูก หญิงข้างซ้าย ชายข้างขวา

ฐานที่ ② เพลาตา หญิงข้างซ้าย ชายข้างขวา

ฐานที่ ③ จอมประสาท

ฐานที่ ④ ช่องเพดาน

ฐานที่ ⑤ ปากช่องลำคอ

ฐานที่ ⑦ ศูนย์กลางกายที่ตั้งจิตถาวร

ฐานที่ ⑥ ศูนย์กลางกายระดับสะดือ

๔. นึกกำหนดนิมิต เป็น **"ดวงแก้วกลมใส"** ขนาดเท่าแก้วตาดำ ใสบริสุทธิ์ ปราศจากรอยตำหนิใดๆ ขาวใส เย็นตาเย็นใจ ดังประกายของดวงดาว ดวงแก้วกลมใสนี้เรียกว่า **บริกรรมนิมิต** นึกสบายๆ นึกเหมือนดวงแก้วนั้นมานิ่งสนิทอยู่ ณ ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ นึกไปภาวนาไปอย่างนุ่มนวลเป็นพุทธานุสติว่า **"สัมมา อะระหัง"** หรือค่อยๆ น้อมนึกดวงแก้วกลมใสให้ค่อยๆ เคลื่อนเข้าสู่ศูนย์กลางกายตามแนวฐาน โดยเริ่มต้นตั้งแต่ฐานที่ ๑ เป็นต้นไป น้อมนึกอย่างสบายๆ ใจเย็นๆ ไปพร้อมๆ กับคำภาวนา

อนึ่ง เมื่อนิมิตดวงแก้วกลมใสปรากฏแล้ว ณ กลางกาย ให้วางอารมณ์สบายๆ กับนิมิตนั้น จนเหมือนกับว่าดวงนิมิตเป็นส่วนหนึ่งของอารมณ์ หากดวงนิมิตนั้นอันตรธานหายไป ก็ไม่ต้องนึกเสียดาย ให้วางอารมณ์สบาย แล้วนึกนิมิตนั้นขึ้นมาใหม่แทนดวงเก่า หรือเมื่อนิมิตนั้นไปปรากฏที่อื่น ที่มิใช่ศูนย์กลางกาย ให้ค่อยๆ น้อมนิมิตเข้ามาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่มีการบังคับ และเมื่อนิมิตมาหยุดสนิท ณ ศูนย์กลางกาย ให้วางสติลงไปยังจุดศูนย์กลางของดวงนิมิต ด้วยความรู้สึกคล้ายมีดวงดาวดวงเล็กๆ อีกดวงหนึ่ง ซ้อนอยู่ตรงกลางดวงนิมิตดวงเดิม แล้วสนใจเอาใจใส่แต่ดวงเล็กๆ ตรงกลางนั้นไปเรื่อยๆ ใจจะปรับจนหยุดได้ถูกส่วน เกิดการตกศูนย์และเกิดดวงสว่างขึ้นมาแทนที่ ดวงนี้เรียกว่า **"ดวงธรรม"** หรือ **"ดวงปฐมมรรค"** อันเป็นประตูเบื้องต้นที่จะเปิดไปสู่หนทางแห่งมรรคผลนิพพาน

การระลึกนึกถึงนิมิตสามารถทำได้ในทุกแห่งทุกที่ทุกอิริยาบถ ไม่ว่าจะนั่ง นอน ยืน เดิน หรือขณะทำภารกิจใดๆ

ข้อแนะนำ คือ **ต้องทำให้สม่ำเสมอเป็นประจำ ทำเรื่อยๆ ทำอย่างสบายๆ** ไม่เร่ง ไม่บังคับ ทำได้แค่ไหน ให้พอใจแค่นั้น ซึ่งจะเป็นการป้องกันมิให้เกิดความอยากจนเกินไป จนถึงกับทำให้ใจต้องสูญเสียความเป็นกลาง และเมื่อการฝึกสมาธิบังเกิดผลจนได้ “ดวงปฐมมรรค” ที่ใสเกินใส สวยเกินสวย ติดสนิทมั่นคงอยู่ที่ศูนย์กลางกายแล้ว ให้หมั่นตรึกระลึกนึกถึงอยู่เสมอ

อย่างนี้แล้วผลแห่งสมาธิจะทำให้ชีวิตดำรงอยู่บนเส้นทางแห่งความสุข ความสำเร็จและความไม่ประมาทได้ตลอดไป ทั้งยังจะทำให้สมาธิละเอียดลุ่มลึกไปตามลำดับอีกด้วย

ข้อควรระวัง

๑. อย่าใช้กำลัง คือไม่ใช้กำลังใดๆ ทั้งสิ้น เช่น ไม่บีบกล้ามเนื้อตาเพื่อจะให้เห็นนิมิตเร็วๆ ไม่เกร็งแขน ไม่เกร็งกล้ามเนื้อหน้าท้อง ไม่เกร็งตัว ฯลฯ เพราะการใช้กำลังตรงส่วนไหนของร่างกายก็ตาม จะทำให้จิตเคลื่อนจากศูนย์กลางกายไปสู่จุดนั้น

๒. อย่าอยากเห็น คือทำใจให้เป็นกลาง ประคองสติมิให้เผลอจากบริกรรมภาวนาและบริกรรมนิมิต ส่วนจะเห็นนิมิตเมื่อใดนั้น อย่ากังวล ถ้าถึงเวลาแล้วย่อมเห็นเอง การบังเกิดของดวงนิมิตนั้นอุปมาเสมือนการขึ้นและตกของดวงอาทิตย์ เราไม่อาจจะเร่งเวลาได้

๓. อย่ากังวลถึงการกำหนดลมหายใจเข้าออก เพราะการฝึกสมาธิเพื่อให้เข้าถึงพระธรรมกายภายใน อาศัยการนึกถึง **"อาโลกกสิณ"** คือกสิณความสว่างเป็นบาทเบื้องต้น เมื่อฝึกสมาธิจนเข้าถึงดวงปฐมมรรคแล้ว ฝึกสมาธิต่อไป ผ่านกายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม จนกระทั่งเข้าถึงพระธรรมกายแล้วจึงเจริญวิปัสสนาในภายหลัง ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดลมหายใจเข้าออกแต่ประการใด

๔. เมื่อเลิกจากนั่งสมาธิแล้ว ให้ตั้งใจไว้ที่ศูนย์กลางกายที่เดียว ไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถใดก็ตาม เช่น ยืนก็ดี เดินก็ดี นอนก็ดี หรือนั่งก็ดี อย่าย้ายฐานที่ตั้งจิตไปไว้ที่อื่นเป็นอันขาด ให้ตั้งใจบริกรรมภาวนา พร้อมกับนึกถึงบริกรรมนิมิตเป็นดวงแก้วใสควบคู่กันตลอดไป

๕. นิมิตต่างๆ ที่เกิดขึ้น จะต้องน้อมไปตั้งไว้ที่ศูนย์กลางกายทั้งหมด ถ้านิมิตเกิดขึ้นแล้วหายไปก็ไม่ต้องตามหา ให้ภาวนาประคองใจต่อไปตามปกติ ในที่สุดเมื่อจิตสงบ นิมิตย่อมปรากฏขึ้นใหม่อีก

การฝึกสมาธิเบื้องต้นเท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ย่อมเป็นปัจจัยให้เกิดความสุขได้พอสมควร เมื่อซักซ้อมปฏิบัติอยู่เสมอๆ ไม่ทอดทิ้งจนได้ดวงปฐมมรรคแล้ว ก็ให้หมั่นประคองรักษาดวงปฐมมรรคนั้นไว้ตลอดชีวิต ดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดี ย่อมเป็นหลักประกันได้ว่าได้ที่พึ่งของชีวิตที่ถูกต้องดีงามที่จะส่งผลให้เป็นผู้มีความสุขความเจริญทั้งในภพชาตินี้และภพชาติหน้า เด็กเคารพผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เมตตาเด็ก ทุกคนมีความรักใคร่ สามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

หากสามารถแนะนำต่อๆ กันไป ขยายไปยังเหล่ามนุษยชาติอย่างไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา และเผ่าพันธุ์ สันติสุขอันไพบูลย์ที่ทุกคนฝันใฝ่ก็ย่อมบังเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

รายนามเจ้าภาพ

หนังสือธรรมะเพื่อประชาชน

รายนามเจ้าภาพกิตติมศักดิ์พิเศษ

พระภาวนาวิริยคุณ (หลวงพ่อทัตตชีโว)

ศูนย์ปฏิบัติธรรมฮ่องกง

ครอบครัวหว่อง วณิชชากรวรากุล

คุณจารุชา-น.พ.พรชัย-คุณชวลิต ติระกิจสุนทร

คุณเพทาย-คุณวารี มณีไพโรจน์ และครอบครัว

คุณสุขเกษม-คุณไมตรีจิตร์ สุพรรณานนท์

คุณสุนทร-คุณจิรวัฒน์-คุณเมณฑกะ ศรีสัตนา

คุณอนันต์ อัศวโภคิน

กลุ่มปฏิบัติธรรมบ้านเรือนแก้ว

คุณบุญชัย เบญจรงคกุล และครอบครัว

คุณเพียงพิมพ์-คุณอัญดา-คุณอานนท์ อัศวโภคิน

คุณแม่เพียงใจ หาญพาณิชย์

คุณอาชวิน-คุณอลิสา-คุณอาชนัน อัศวโภคิน

ดร.ประกอบ-คุณวรรณา จิรกิติ

รายนามเจ้าภาพ

๕๖๗

รายนามเจ้าภาพกิตติมศักดิ์

พระครูสังฆรักษ์พิพัฒน์ จิตสุทฺโธ
พระครูปลัดภูเบศ ฌานาภิญฺโญ
พระครูสมุห์สุวิทย์ สุวิชฺชาโภ
พระครูปลัดวันชัย สีลวณฺโณ
พระมหาชาติชาย ตกฺกสโรโณ
พระมหาสมบุญ สมฺมาปุญฺโญ
พระมหา ดร.สมชาย จานวุฑฺโฒ
พระรังสฤษดิ์ อิทฺธิจินฺตโก
พระปลัดสุธรรม สุธมฺโม
พระมหาวิชา อธิวิชฺโช
พระสมชาย สุคนฺโธ
พระวิษณุ ปญฺญาทีโป
พระมหามนตรี จริตมนฺโต
พระอารักษ์ ญาณารกฺโข
พระมหาฉัตรชัย ฉตฺตญฺชโย
พระมหาชัยฟ้า ธญฺญกุโล

พระกล้าณรงค์ ญาณวิโรและครอบครัวโตนดแก้ว
พระกำธร ติทฺธโร
พระเกษตร ญาณวิชฺโช
พระขจรศักดิ์ ปุญฺญากโรและภควัฒน์-ณัชชา สมประเสริฐสุข
พระคมสัน ธมฺมาสนฺโนและครอบครัว
พระครูโกศลสุตากร
พระเจต อธิมุตฺโต
พระชัยยง อตฺถชโย
พระชัยวัฒน์ อตฺตทนฺโต
พระณรงค์ ทนฺตจิตฺโตและศูนย์ปฏิบัติธรรมฮ่องกง
พระณฤทธิ์ คุณิทฺธิโก
พระณัฐกฤช ณฏฺจกิตฺติ
พระถวัลย์ศักดิ์ ยติสกฺโกและครอบครัวธีรวศิน
พระถวัลย์ศักดิ์ ยติสกฺโกและครอบครัวบุญศิริวัฒนกุล
พระถวัลย์ศักดิ์ ยติสกฺโกและชมรมบ้านกัลยาณมิตรภูเก็ต
พระทวีศักดิ์ ธมฺมสรโณ พร้อมกลุ่มทวีบุญและบุญทวี
พระธีรพัฒน์ กุลธีโรและครอบครัวเกิดพิทักษ์
พระบุญส่ง ปุญฺญพโล
พระบุญญู ธีรปญฺโญและกลุ่มอภิธรรมแก้ว
พระปรเมษฐ์ ปรมสจฺโจและครอบครัวสัจจะกานต์
พระประเสริฐกิจ สุเมโธและญาติมิตร
พระปลัดสุธรรม สุธมฺโม และคณะกัลยาณมิตรออสเตรเลีย
พระปลัดสุธรรม สุธมฺโม-คุณสุภร-คุณธรรมนูญ ตีระวนิช
พระพิชิต จิตชโย และครอบครัวชุมพลไพศาล
พระพิพัฒนพร กิตฺติสุโภ-คุณพ่อหยิ่งไพ้ แซ่โง้ว
พระไพบูลย์ ธมฺมวิปุโล
พระไพบูลย์ ธมฺมวโรและครอบครัวดวงพรมณฑล
พระภิกษุรุ่น ๑๓ บูชาธรรมโดยวชิร พัฒนพนิชธำรงค์
พระภิกษุรุ่น ๑๔ ปีพ.ศ. ๒๕๔๑
พระภิกษุรุ่น ๑๕ ปีพ.ศ. ๒๕๔๒

รายนามเจ้าภาพ

๕๖๘

พระภิกษุรุ่น ๑๖ ปฐมสมโภช
พระภิกษุรุ่น ๑๗ สำเร็จวิชชา
พระภิกษุอัญเชิญ มนุญฺโญ
พระมหาจตุรงค์ จตฺตมโล
พระมหาเฉลิมศักดิ์ สิทฺธิชโย-ธุดงคสถานปราจีนบุรี
พระมหาธรรมนูญ ธมฺมปตฺโต
พระมหาบุญชู อริยธมฺโม
พระมหาพันธ์ศักดิ์-พระมหาเอก และครอบครัวทวีธัญลักษณ์
พระมหาวิชา อธิวิชฺโช
พระมหาวิรัตน์ มณิกนฺโต
พระมหาสงวน สุริยวโสและวัดพุทธเอ้าสบวร์ก
พระมหาสาธิตสมาจาโร-ถาวร-ศิริโสภา นันติวานิชและครอบครัว
พระมหาอริยะ อริยชโย
พระวรเทพ รติโก-พระดลธนา วรชิโต และญาติมิตร
พระวุฑฒ์ สุวุฑฺฒิโกและคณะญาติมิตร
พระสถาพร กิจฺจวฑฺฒโกและคณะญาติมิตร
พระสมคิด ฉนฺทิสฺสโรและคณะญาติมิตร
พระสมนึก ฌานวโรและคณะญาติมิตร
พระสมบูรณ์ จิตฺตทนฺโตและครอบครัวจิตรนิมิตร
พระสมุห์อำนวยศักดิ์ มุนิสกฺโกและสำนักงานองค์ประธาน
พระสาธิต สมาจาโรและครอบครัวนันติวานิช
พระสิทธิโชค สิทฺธิภคฺโคและครอบครัว
พระสุทธิชัย-สุทธิพงศ์-เกษราภรณ์และครอบครัวชัยกิตติภรณ์
พระสุรัตน์ อคฺครตโน-กลุ่มผู้รักบุญรักธรรมะ
พระอติคุณ จิตวโร พร้อมคณะญาติมิตร
พระอธิวัฒน์ กตวฑฺฒโน
พระอนันต์ ตโมนุโทและครอบครัวพิศาลไพโรจน์
พระอยุทธ์ ธมฺมวิโร พร้อมทีมแก้วพุทธานุภาพ
พระอรรณพ เปมสีโลและคณะญาติมิตร
พระอาจารย์-ผู้นำบุญ-เจ้าหน้าที่ภาคกลาง
พระอาจารย์ภาคนครหลวง ๑
พระอาจารย์-สามเณรนวกะ ๓ ปีพุทธศักราช ๒๕๔๖
พระอารักษ์ ภูริวฑฺฒโกและศูนย์ฝึกอบรมพระธรรมทายาท
พระอุดม ยติสฺสโร
พระภิกษุ-เจ้าหน้าที่-กัลยาณมิตร วัดภาวนาวอชิงตัน
พระมหาฯ รุ่น ๒๒ เมษา ปี ๒๕๓๖

สามเณรธราดล-น.ต.สายชล ชมพูนุท-คุณกมลชนก รอดถนอม
กองรักษาบรรยากาศ
กลุ่มการบินไทย
กลุ่มกำแพงแก้ว(ตลาดไท) ภาคนครหลวง ๕
กลุ่มคลองเตยทะเลบุญ
กลุ่มบุญสหวาระ(อุบาสิกาถวิล วัติรางกูล)
กลุ่มปฏิบัติธรรมบ้านเรือนแก้ว
กลุ่มสหพันธ์มหาเปรียญ
กลุ่มสัมมา อะระหัง เชียงใหม่
กลุ่มสายธรรมล้านนา เชียงใหม่
ครอบครัว ณ ตะกั่วทุ่ง
ครอบครัวขาวเผือกและคณะญาติมิตร
ครอบครัวคชศิลา-บุญอิ้ง
ครอบครัวคู่ขวัญ
ครอบครัวคูหาสรรพสิน
ครอบครัวงามเชวง
ครอบครัวฉัตรภัทรพล
ครอบครัวชิโอโนะ
ครอบครัวเดชะปทุมวัน
ครอบครัวตันติวิทและครอบครัวแดกนาแตล
ครอบครัวเตชะพิสิษฐ์
ครอบครัวธำรงวรางกูร-ครอบครัววงศ์จงรุ่งเรือง
ครอบครัวธิติศุภโชติ-ตังลิ้ม แซ่คู
ครอบครัวฟักมณี-หอพักดวงแก้ว
ครอบครัวภัทรพล
ครอบครัวภัทรวรกุลวงศ์
ครอบครัวภิญญรัตน์-มิลเลอร์-บุญญาอุปถัมภ์
ครอบครัวรุจิระธนลักษณ์
ครอบครัวฤดีพิพัฒนพงศ์
ครอบครัวลิ้มศิริโพธิ์ทอง-ครอบครัวหวังชาลาบวร
ครอบครัววลีพัฒนะพันธ์
ครอบครัววลีลาสมานชัย
ครอบครัววิลอสุขประเสริฐ-ครอบครัวจิตขจรวานิช
ครอบครัวโลหารชุน
ครอบครัวแสงทองพินิจ
ครอบครัวอรุณพัฒนชัย-ครอบครัวฟูรังษีโรจน์

รายนามเจ้าภาพ

๕๖๘

ครอบครัวอิสรานุกูลเดช
คณะกัลยาณมิตรวัดภาวนา ดี.ซี
คุณกนกกร มาสิงและครอบครัว
คุณกมลชนก วัฒนศิลป์-คุณประสิทธิ์ ศรีไพบูลย์
คุณกฤตยะ กฤตมโนรถ
คุณกฤษ-คุณขวัญฤดี-คุณนลินี-คุณธิติพันธุ์ ศรีอนันตนนท์
คุณกล้าตะวัน-คุณเพชรตะวัน-คุณเพ็ญศศิธร-คุณสมทรง สุทธิประเสริฐ
คุณก่อเกียรติ์-คุณประทุม เกษรศิริ
คุณกังวาล ลีชัยสิทธิ์และครอบครัว
คุณกัญญา สุวรรณเสม
คุณกัณหา อรรณพเพ็ชร
คุณกัลยา ปัญญาสกุลวงศ์
คุณกาญจนา งามสันติกุลและครอบครัว
คุณกาญจนา ชนสยองและกลุ่มประกายธรรม
คุณกิ่งแก้ว โตศิริพัฒนาและครอบครัว
คุณกิจชัย เอื้อเกษมและครอบครัว
คุณกิจณี ตั้งสัจจานุรักษ์และครอบครัว
คุณกิตติเดช-คุณอินทิรา-คุณอริสา-คุณสปัญญา ภัทรธีรานนท์
คุณกิตติวัฒน์-คุณธนาภรณ์-คุณกตพล พรสุขสว่าง
คุณกิมเฮี้ยง แซ่ตั้ง-ครอบครัววรุตมนุกูล
คุณกุลบุตร-คุณน้ำค้าง แก้วก่าและครอบครัว
คุณเกรียงไกร-คุณฐิตา เจียรไพโรจน์และบุตรธิดา
คุณเกรียงศักดิ์-คุณสุชาดา จิราธิวัฒน์และครอบครัว
คุณเกษมศักดิ์-คุณวิภาพร กัมพลพาณิชวงศ์และครอบครัว
คุณเกษมสุข-คุณฉวีวรรณ์ อิสริยธรรมและครอบครัว
คุณเกสร-คุณกิ่งคำ ชนะนิกรและครอบครัว
คุณเกหม่อง แซ่ตั้ง-คุณเอียมเซ็ง แซ่แพ้-คุณจงตั้ง แซ่ล้อ-คุณอำพร
คุณเขมชาติ-คุณมณฑาทิพย์-คุณเปี่ยมสุข ชำนาญรบ
คุณเขมทัต จันทรัคคะและครอบครัว
คุณแข่งแข จิระชุติโรจน์
คุณคมกฤช สินเจริญรุ่ง
คุณค่าง้อ แซ่ลี่-คุณยาใจ อื้อสัมพันธกิจ
คุณโฆษิต-คุณมาลีรัตน์ รุ่งโรจน์ชัยและครอบครัว
คุณง็วยกี-คุณไชหมง-คุณสมจิตร แซ่พัว และคณะญาติมิตร
คุณงามตา พจนกรโกศล
คุณจงกล ธังศิริ-คุณมะลิ มาลัย เฮี้ยนเจริญ
คุณจงตั้ง แซ่ล้อ
คุณจรัสศรี และครอบครัวธีรวศิน
คุณจักรพงษ์ พินทุสมิต
คุณจันทนี มหัศนีศิรินุกูล
คุณจันท์พิมพ์-คุณนิวัติ โชติวงศ์วรนันท์ และบุตร
คุณจันทร์จรัส ธรรมวัฒนวะสุ
คุณจันทิรา-คุณคริสเตียน แอลิช
คุณจำนงค์-คุณนงลักษณ์-คุณณัฏฐชัย พัดเอี่ยม
คุณจำลอง-คุณวันทนีย์ แก้วประสิทธิ์
คุณจิตตวุฒิ-คุณสุภัททา ลิ้มศิริเศรษฐกุลและครอบครัว
คุณจิตราวี-คุณจิตราวดี โรหิตธรรมพร
คุณจิตลัดดา ลิ้มสกุล พร้อมบุตร-ธิดา
คุณจิตสิริ ธนภัทร
คุณจิรวัฒน์-คุณชื่นสุข-คุณโสรัจจะ ภู่เพียงใจ
คุณจิราภรณ์ ตันคุณากรและครอบครัว
คุณจิราภรณ์-คุณอัญชิสา สว่างอำไพพงษ์
คุณจิราภา บุญบุตร
คุณจุฑาทิพย์ นาคสมภพ
คุณจุฑารัตน์ เริงหทัยธรรมและกลุ่มอุดมลาภ
คุณเจ็งหยุ่น แซ่เฉ่ย
คุณเจริญ-คุณอรพินท์-คุณกมล เถลิงนาวชาติ
คุณใจสมาน อัมรี
คุณฉวีวรรณ กลิ่นจุ้ย
คุณฉัฐกมล แซ่ตั้ง-คุณปภัสรัฐ จุทอง-บจ.บ้านกัลยาณมิตร
คุณฉัตรชัย กุลศิโรรัตน์
คุณฉัตรฤดี เจียรไพโรจน์
คุณเฉลิมชาติ-คุณทัทยา ทาสุคนธ์
คุณชนินทร จารุจันทร์
คุณชนินทร์-คุณเกษรี ปิติวรรณและครอบครัว
คุณชรินทิพย์ ปัญญาสกุลวงศ์
คุณชลอ-คุณอณัญญา-คุณธัญพร รัศมีและครอบครัว
คุณชลารัตน์ สรรเพชุดา
คุณชัชฎา-ด.ช.เรียว Yoshimoto-ครอบครัวเนียลเซ็น
คุณชัชวาล-คุณปิ่นมณี พันธ์กัทลีและครอบครัว
คุณชัยธวัช-คุณอภิสรา สุริยากุลพานิชและครอบครัว
คุณชัยประสิทธิ์-คุณวรลักษณ์ เลนิวงศ์ ณ อยุธยา

รายนามเจ้าภาพ

๕๗๐

คุณชัยพร-คุณจุไร-คุณกานต์ชนก-คุณชัยธวัช สีวิริยะเลิศ
คุณชัยวัฒน์-คุณสุวรรณี ทองเจริญชัยและครอบครัว
คุณชาญชัย กลิ่นหอม
คุณชาญชัย-คุณอรุณี อังคศิริลาวัณย์
คุณชาญ-คุณพรชดา อิสสระ-คุณนิดา สุนทรสวัสดิ์
คุณชาตรี สูติราพันธ์
คุณชิยู-คุณจรรยา แซ่นิ้มและครอบครัว
คุณชุติกานต์ เซ่นพิมาย
คุณชุติมา บุญศิริวัฒนกุล
คุณเชิงชาย-คุณสุพัตรา ภูริปัญโญและครอบครัว
คุณเชื้อ-คุณสมชาย วงศ์สมุทรและครอบครัว
คุณแช่มช้อย-คุณชายชาญ เติมวรธรรม
คุณโชคชัย วลิตวรางค์กูร
คุณไชยา-คุณยุพิน ตั้งทรัพย์วัฒนาและครอบครัว
คุณชิม แซ่เชียว
คุณชุนอู่ แซ่จึง
คุณเชียงหมู่ แซ่อุ่ย-คุณไช้พ้ง แซ่ด่านและครอบครัว
คุณเชียแซมฟอง-คุณทองคำ แซ่เจีย
คุณณญา ศุขจรัส-คุณสุขุม โตการัณยเศรษฐ์และครอบครัว
คุณฐิติภา ตุลารักษ์ และครอบครัวตุลารักษ์
คุณณรงค์-คุณพัชนี กำธรกิตติกุล และครอบครัว
คุณณรงค์-คุณวรรณา-คุณวรงค์ อุดมผล
คุณณัฐพงศ์ ควรสวัสดิ์,คุณเพิ่มศักดิ์-คุณอำนวย-คุณเกวลิน จันแดง
คุณดรุณี ศรีวรเวียง-คุณปราโมทย์-คุณมนตรจน์ นันทชนก
คุณดรุณี-คุณนฤมล-คุณปัทมา-คุณอัญชลี สุวิศิษฐ์พงศ์
คุณดวงรัตน์ วัฒนพงศ์ชาติและครอบครัว
คุณดารณี มั่นอนันต์ทรัพย์
คุณดารณี-คุณศุภเวทย์ วังกานต์และครอบครัว
คุณดารา-คุณยุพาพรรณ-คุณเกศวดี จุฑาทอง
คุณถวิล-คุณอุดม-คุณสายทอง แพรดำและครอบครัว
คุณแถว พุ่มพฤกษี
คุณทนุ-คุณจันทราทิพย์ มานะไชยรักษ์และครอบครัว
คุณทวิท สวัสดิ์นที และครอบครัว
คุณทวี-คุณขันเงิน จันทร์เหลือง
คุณทวีลาภ ศรีโกมล
คุณทวีศักดิ์-คุณลงัด-คุณกิ่งเพชร พรหมภักดี
คุณทัศนีย์ ปัญญาสกุลวงศ์
คุณทัศนีย์ ลิ้มตระกูล-คุณสาธิต เตชะพูลผล
คุณทิพยา แซ่ลิ้ม
คุณทิพวรรณ นาคสินธุ์
คุณเทพ-คุณรินทร์และครอบครัวสมุหวิญญู
คุณธงชัย ลีโทชวลิต
คุณธงชัย-คุณจุฬาภรณ์ สุนทรีวงศ์และครอบครัว
คุณธงชัย-คุณมุ้ยจู-คุณหนึ่งนุช สิริวเสรีและครอบครัว
คุณธงชัย-คุณสมมิตร-คุณปกรณ์-คุณมธุรส คันธวจนะ
คุณธนกฤต วนอนุพงษ์
คุณธนพร โชติศิริวัฒน์
คุณธนวัฒน์-คุณธิติยา-คุณลิรวิชญ์ ใฝ่รัชตพาณิช
คุณธนัญชา กุลวรเศรษฐ และครอบครัว
คุณธนาวัฒน์-คุณเสาวนิตย์ สุขัคคานนท์และครอบครัว
คุณธรรมปรีดา
คุณธรรมะ อ่อนนาค
คุณธวัช-คุณสุนีย์ สุริยะไชยากร
คุณธาริณี จิวากานนท์และครอบครัว
คุณธิดา ศรวณียารักษ์
คุณธีรพล ผดุงฤกษ์และครอบครัว/ญาติมิตร
คุณธีรวัฒน์-คุณวรนุช พัชรตระกูลและครอบครัว
คุณธีรศักดิ์-คุณอุดมลักษณ์ มงคลและครอบครัว
คุณธีระ-คุณวิภาวี-ด.ช.ภัทรภณ หนูแก้ว
คุณโยธิน-คุณจรัสศรี ลีนานนท์
คุณนงนุช พูนสวรรค์
คุณนงนุช ทวีสินและครอบครัว
คุณนงลักษณ์ หัตสุวรรณ
คุณนนทศักดิ์-คุณศุภลักษณ์ จันทร์อัมพรและครอบครัว
คุณนฤมล-คุณวิทูร อิทธิวงศ์ศุภกิจ
คุณนราวิชญ์-คุณชนม์นิภา-ด.ญ.มนต์รัฐ-ด.ช.ธรรมปพน รัศมี
คุณนวลศรี-คุณคนึงสุข และแผนกทันตกรรม ศูนย์พยาบาล
คุณนำชัย รุ่งรัตน์-คุณพัฒนา-คุณศิริพร เจตน์มงคลรัตน์
คุณนิตร-คุณนงค์ชัย รือนีย์และครอบครัว
คุณนิติยา วงศ์นรัตน์
คุณนิพันธ์-คุณพัชรี เบ็ญจวิลาส และครอบครัว
คุณเนตรชนก-คุณพันโทกล้าณรงค์ ไพรีพ่ายฤทธิเดช

รายนามเจ้าภาพ

๕๗๑

คุณบรรจบ-คุณลัดดา-คุณสุวรรณี เตชาพิสุทธิ์
คุณบัณฑิต-คุณวัชรี ธรรมา
คุณบัว-คุณสมคิด-คุณจรรยา-คุณวัชระ แสงอรุณ
คุณบายัน-คุณกุลยิต จันทร์ศรีชวาลา
คุณบุญชัย ชัยกิตติศิลป์
คุณบุญชัย อภินันทน์
คุณบุญชื่น-คุณหทัยรัตน์ วิทยเบญจางค์และครอบครัว
คุณบุญดวง-คุณวณีย์และครอบครัวอุครานันท์
คุณบุญเรือน ตุ้มทอง
คุณบุญโรจน์-คุณจินดา เสรีวัฒนวุฒิและครอบครัว
คุณบุญลือ-คุณสุพรรณ ลิ้มสกุล พร้อมลูกหลาน
คุณบุญศักดิ์-คุณโสภา-คุณวโรดม-คุณอชิรญา สุขเจริญจิต
คุณบุญส่ง ชัยกิตติศิลป์
คุณบุษกร-พ.ญ.วราภรณ์ บูลย์ประมุข
คุณบุษบา สามิบัติ
คุณประกอบ-คุณรุจิรา สายรัตน์
คุณประชา เทศพานิช-คุณอุรารัตน์ ไชยรังษี
คุณประณต งามนิรัตน์และครอบครัว
คุณประทุม เล็กมณี
คุณประไพ มุตตามระ
คุณประยงค์ ชัยกิตติศิลป์
คุณประยนต์-คุณคำฟอง โนนริบูรณ์
คุณประยูร-คุณเงิน มาสุธน และครอบครัว
คุณประวี-คุณพรทิพย์ พันธุ์นนท์และครอบครัว
คุณประสงค์ รักสินเจริญศักดิ์
คุณประสิทธิชัย-คุณศิริพร พงษ์สุวรรณศิริ
คุณประสิทธิ์-คุณนภารัตน์ วชิราวุฒิชัยและครอบครัว
คุณปรางค์ทิพย์ สะกะโยริและคณะญาติมิตร
คุณปัทมา วิวิธธนกุล
คุณปิยธรรม มาลิง
คุณเปรมใจ ลิ้มสุวัฒน์
คุณไปรยดา-MR.KOUICHI-KIMIE ENOMOTO
คุณไผท-คุณศิริเพ็ญ-คุณเอกพล เมธารมณ์
คุณพงศ์พิชญ์ ยูวะนิยม
คุณพงษ์เดช-คุณกาญจนา ประชาธำรง
คุณพงษ์เทพ ธนิสรกุลและครอบครัว
คุณพรชัย ศุภวิทิตภัฒนาและครอบครัว
คุณพรทิพย์-คุณพรรณทิพย์ พิริยะโยธินและครอบครัว
คุณพรเพ็ญ-คุณนิตยา โตศิริพัฒนา
คุณพรรณประภา-Nicholas-Serena-Aaron-Ari
คุณพรรณราย วณิชยางกูรานนท์
คุณพรรณี-คุณชาตรี-คุณแก้วมณี วนิชยางกูรานนท์
คุณพรรณี-คุณวรรณา ครอบครัวพุทธเจริญลาภและทวีสุข
คุณพรรณี-คุณสมสุข นิโครสหเกียรติ์
คุณพรหมินทร์-คุณเพ็ญศิริ สุขจิรวัฒน์
คุณพวงเพ็ญ ทิสยากรและครอบครัว
คุณพวง-คุณเรณู โชคอนันต์ตระกูล
คุณพ่อเกียรติ-คุณแม่วิภา-คุณสุภาภรณ์ ชัยสถาวรวงศ์
คุณพ่อเจริญ-คุณแม่สายหยุด-คุณจิราภา นาคสุทธิ และครอบครัว
คุณพ่อชันต่อม-คุณแม่โป๋-คุณสมพงษ์ ลิ้มนุกูลและครอบครัว
คุณพ่อโบ-คุณลออ ศิริวงษ์-คุณอิทธินันท์ กิตติประยูร
คุณพ่อสุเทพ-คุณแม่พวงรัตน์ พีรจรูญรุ่งเรือง
คุณพ่อสุวัฒน์-คุณแม่รัตนา-คุณรัชนีย์ ตั้งจรูญวาณิชย์
คุณพ่อหิน แซ่จิว
คุณพัฒนะ-คุณพัฒนา อินทพฤกษ์พร้อมครอบครัว
คุณพันธิภา ขุมเพ็ชร์
คุณพิชญ์สินี วรุณวัชรินทร์-คุณโชคศรี สิทธิไกรพงศ์
คุณพิชิต-คุณศิริกุล-คุณเอกลักษณ์-คุณเอกภาพ ไพบูลย์ยิ่ง
คุณพิเชฐ รัตนยันต์
คุณพิพัฒน์ พรพิทยากูลและครอบครัว
คุณพิมชนก สายสมรและครอบครัว
คุณพิศวง กระบวนรัตน์และครอบครัว
คุณพิษณุ บำรุงมิตรและครอบครัว
คุณพีรนิธิ์-คุณวรัมพร เพ่งศรี
คุณพีระศักดิ์ เรืองจิต
คุณพีระ-คุณสุมาลี นามมนตรีและครอบครัว
คุณพูนศรี อึ้งตระกูล
คุณเพ็ญพรรณ ไข่แก้ว และครอบครัว
คุณเพ็ญพรรณ อุทัยสินธุเจริญ
คุณเพียงนิล ศิริเกษม-คุณนฤพร-คุณสุภัชชา มหาแถลง
คุณแพงตา-คุณสมบัติ-คุณวิสาขา กิติมหาคุณ-คุณคิด-คุณแข่ม วงศ์ลา
คุณไพเราะ นกดำ(ติปยานนท์)

รายนามเจ้าภาพ

๕๗๒

คุณไพโรจน์-คุณวนิดา สิริภูริกาญจน์
คุณไพศาล-คุณกรองทอง แซ่ล่อ
คุณไพศาล-คุณวรรณี สุชาติกุลวิทย์และบุตรธิดา
คุณไพสิฐ-คุณใช้ยู้ เจียรสกุลธรรมและครอบครัว
คุณภรณี ชัยกิตติศิลป์
คุณภัทรพร รัตนนันทวาที
คุณภัทรภณ รอดเครือมิตร
คุณภัทรฤดี-คุณภัทราภา ผดุงพัฒน์
ภาคจักรวาลและกองประสานงานศูนย์สาขาต่างประเทศ
คุณภาณุพันธ์ เอกชูเกียรติ
คุณภาโณตม์-คุณประภาภรณ์-คุณนริศ
คุณภาสกร กาญจนะ
คุณมงคล-คุณเจริญสุข อัศวโรจนกุลชัยและครอบครัว
คุณมงคลชัย-คุณสำรวย คุปตระกูล
คุณมณฑล-คุณทองพิน กันล้อม-ด.ญ.จารุวรรณ คงเสือ(น้ำหวาน)
คุณมณฑิชา พิบูลย์คณาทรัพย์
คุณมณีรัตน์ เอมเปรมศิลป์
คุณมนต์ชัย-คุณนันทนา-คุณวราภรณ์-คุณวรวุฒิ ยอดพินิจ
คุณมนู-คุณวรรณพร ไตรเนตรและครอบครัว
คุณมัณฑนา เชิดวิศวพันธุ์และครอบครัว
คุณมัลลิกา ไพบูลย์สมบูรณ์-คุณจันทร แสงสุวรรณวาว
คุณมาณพ-คุณกรรณิกา-คุณมหัทธนา-คุณฉัตรธรรม เค้ามาก
คุณมาณี ภูริปัญญาวานิชและครอบครัว
คุณมาโนช-คุณสมลักษณ์-คุณยศวัฒน์-คุณณพดนัย ปานโต
คุณมายัน-คุณกุลยิต จันทร์ศรีชวาลา
คุณมาร์ค จอร์จ
คุณมารศรี อุสาหะ
คุณมารุต ทรงแสงธรรม
คุณมาลีวรรณ ลิโทชวลิต
คุณมิตรภาพ อภิบุญสุวรรณ
คุณแม่กิมดัน แซ่ภู่
คุณแม่ชิด พุทธาพิทักษ์กุล
คุณแม่ซิ้วเน้ย-คุณสุรินทร์ แซ่เบ้และครอบครัวอัศวพงษ์ไพบูลย์
คุณแม่ประเมิน อินกร่ำ
คุณแม่พะเยา กำแหงปฏิยุทธิ์ และครอบครัว
คุณแม่ย้ง แซ่โล้ว-คุณจิตาภา สุภาวิมล
คุณแม่ยุพา แซ่จุง(จตุรพิตร)โดยครอบครัวจตุรพิตรและแซ่ด่าน
คุณแม่ลีเทียมอิม แซ่ลีและครอบครัวกรวิจิตต์ศิลป์
คุณแม่วิเชียร-คุณรัตนา-คุณเบญจา ตันกิม
คุณยมโดย เวชศิริและครอบครัว
คุณยรรยง-คุณสมฤทัย เถลิงนวชาติ
คุณยุทธนา-คุณพรรณี จันทร์บาง และครอบครัว
คุณยุทธพล-คุณทิวากร ปอพานิชกรณ์และครอบครัว
คุณยุวดี วิวัฒนปฐพีและครอบครัว
คุณเยาวเรศ อิชาวะ
คุณรชต-คุณธีรนุช ประเสริฐ
คุณรมย์ฤดี เวสสุนทรเทพ
คุณรสกร วหาวิศาล
คุณรัง พุ่มพฤกษี
คุณรัชนี พิบูรณ์และครอบครัว
คุณรัตนา (มหาเกตุ) ปริญญาตรและครอบครัว
คุณรัตนา สันทัดพานิช
คุณรัตนา-คุณพนม บ่อทองและครอบครัว
คุณรานี-คุณพนิตา-คุณฐีรวัฒนา บุนนาคและลูกหลาน
คุณรุ่งทรัพย์ ลิ้มชูปฏิภาณ์
คุณรุจิ ทรัพย์อดุลชัยและครอบครัว
คุณเรณู ขันธ์นภา
คุณเรวดี ปาลวัฒน์วิไชย
คุณเรวดี-DARREN-ด.ช.โชติกะ นอร์แมน
คุณฤทัย-David-Edward Frost
คุณละเอียด รัศมีธนานนท์
คุณลัดดา ปันทวธานนท์และครอบครัว
คุณลัดดา อุ่นจิตติกุล
คุณลัดดา-คุณณัฐธร และครอบครัววิทยานุภาพยืนยง
คุณลาวัลย์ ธนาสว่างกุลและคณะญาติ
คุณลำใย-คุณขาว แสนวงศ์-คุณประหยัด วงษ์พิรา
คุณเล็ก-คุณเสาวคนธ์ เสงี่ยมศักดิ์และครอบครัว
คุณเลิศชัย ไลประวัติและครอบครัว
คุณเลิศชัย-คุณสุวรรณา วงศ์วัฒนันท์
คุณวชิร พัฒนพนิชธำรงค์และครอบครัว
คุณวรนุช เลาหวัฒน์
คุณวรรณา โยชิโอกะและครอบครัว(ทองเที่ยง)

รายนามเจ้าภาพ

๕๗๓

คุณวรรณา-John Warren-พลโทสำราญ กานต์ประภา
คุณวรรณี จิระชุติโรจน์
คุณวรรณี ลวชัยโยธินและครอบครัว
คุณวรวุฒ-คุณพีระนุช วรสุบินพร้อมครอบครัว
คุณวรเศรษฐ์-คุณเพ็ญสินี สุวรรณทวีโชติและครอบครัว
คุณวัฒนาพร ภัทรวนากุลและครอบครัว
คุณวันทนา บุญสูงและครอบครัว
คุณวัลลภ-คุณสุนีย์ เคียงศิริ
คุณวาณิช บุญอำไพไชยกุล
คุณวานิช-คุณสุวรรณ วานิชสัมพันธ์และบุตรธิดา
คุณวารินทร์ จิตรอารีย์
คุณวารี-คุณมานะ เปี่ยมฉวีวงศ์
คุณวาสนา โควินท์ทวีวัฒน์
คุณวาสนา ธาระวานิช
คุณวาสนา-คุณสายสมร เรืองรักษ์ลิขิต
คุณวิชชุดา พรพิสุทธิ์พันธุ์
คุณวิชัย-คุณสุรีย์ เจียมพิทยานุวัฒน์
คุณวิเชียร,คุณศรีเพ็ญ ตุงคะบูรณะ
คุณวิฑูรย์-คุณทิชา เลิศยิ่งยศ
คุณวิทยา-คุณวรรณา-ด.ช.ธนภัทร ห้องหิรัญ
คุณวิทยา-คุณสุพัตรา ลิวสุวรรณพร้อมบุตร-ธิดา
คุณวิธาน-คุณวีรวรรณ เสถียรธรรมมณีและครอบครัว
คุณวินชัย-คุณทัศนีย์รัตน์ แววสว่างวงศ์และครอบครัว
คุณวิบูลย์-คุณสุมนต์ ด่านวิวัฒน์พรและครอบครัว
คุณวิมล-คุณพยนต์ถาวรวงศ์-คุณเสตะพันธุ์-คุณจิตรยมนานันท์อรุณรัตนดิลก
คุณวิรงรอง รัตนฉายา
คุณวิโรจน์-คุณจิราวรรณ-คุณสุธัญญา ตรงพิทักษ์กุล
คุณวิโรจน์-คุณนงนุช-คุณมาริสา ลี
คุณวิโรจน์-คุณสุมาลี รัตนศิริวิไลและบุตรธิดา
คุณวิลาสินี ชัยธัมมปกรณ์
คุณวิวัฒน์ อมรกิจวณิชและครอบครัว
คุณวิวัฒน์-คุณกัลยา อัคราวานิชและครอบครัว
คุณวิสมัย เกตุทัต
คุณวีรดี ลิ้มศิริเศรษฐกุล
คุณวีระชัย-คุณกรรณิกา พนารมย์และครอบครัว
คุณวีระพล หล่อวิมงคล-คุณสุมาลี ตันรัตนสกุลและบุตรสาว
คุณวีระพล-คุณอุไร อุณวิไลและครอบครัว
คุณวีระศักดิ์-คุณอารีรัตน์ ศิริคุรุรัตน์และบุตรธิดา
คุณเวียงแก้ว-คุณสุจินดา บริหารและครอบครัว
คุณศจี เบนจลาภ
คุณศรีจันทรา-คุณกัญญา-คุณกมลรัตน์-คุณดวงดาว ใต้ธงชัย
คุณศรีบังอร-คุณณัฏฐกานต์-คุณณัฏฐพงษ์ ศรีวรเวียง
คุณศรีรัตน์ แมคเลนแนนและครอบครัว
คุณศศิธร เจริญวิเศษศิลป์-คุณพิทักษ์-คุณนิพาพร ไกรนาค
คุณศักดิ์ชัย-คุณทิพย์สุคนธ์ อุดมรุ่งเรืองผล และผู้มีจิตศรัทธา
คุณศันสนีย์ กาญจนสุวรรณและครอบครัว
คุณศิริพรรณ มนต์ณัฐศิริและบุตร-ธิดา
คุณศิริพันธุ์ วานกูล
คุณศิริวดี แสวงดี
คุณศิริอร งามจริยางกูร,คุณธงชัย-คุณเอกชิต-คุณสิทธิกาจ อัชวรานนท์
คุณศุภชัย ศรีศุภอักษร
คุณศุภเดช-คุณพรเทพ ภัทรกานต์กุลพร้อมครอบครัว
คุณศุภลักษณ์ อุดมโชคสกุลและโค้วเตียงเอี่ยม
คุณศุภวิทย์ ชะนะ-แน่งน้อย พันธุ์มีเชาน์
คุณสงเคราะห์-คุณอัญชลี-คุณกันตภณ-คุณชวิน ชัยวัฒน์
คุณสงวน-คุณภัทรา-คุณเยาวณี-คุณเยาวนิจ ศรีสถาพร
คุณสงวนศักดิ์-คุณศุภวิทย์ ชะนะ-คุณสุรณี ทองเหลืองและครอบครัว
คุณสมเกียรติ-คุณโชคชัย วลิตวรางค์กูร-คุณอริยา แซ่ห่าน
คุณสมจิตร์ ตั้งสถิตยางกูร
คุณสมใจ ไชยสระแก้วและครอบครัว
คุณสมชัย-คุณผกามาศ-คุณศิวรักษ์ ธเนศบวร
คุณสมชาติ กิจพงษ์ศรีและครอบครัว
คุณสมชาย อนุเคน-คุณประพิศ กัญญาวุฒิ
คุณสมชาย-คุณบุปผา สุรกิตติดำรง
คุณสมชาย-คุณสุดา-คุณตะวัน ศิริคุรุรัตน์
คุณสมถวิล บุนนาค
คุณสมบัติ-คุณอนงค์นาฎ ลิ่มสุวัฒนาพงษ์และครอบครัว
คุณสมพงษ์ อัจฉริยะอนุชนและครอบครัว
คุณสมพร ต่อตระกูล
คุณสมโพธ-คุณจุฑาฐิติ เพลียครบุรี
คุณสมยศ ทัศนพันธุ์
คุณสมร จินาวรกุล

รายนามเจ้าภาพ

๕๗๔

คุณสมฤทธิ์-คุณรัตนาภรณ์ ชุณหรัศมิ์
คุณสมลักษณ์-คุณสตีเว่น คลีเม้นท์และครอบครัว
คุณสมศักดิ์-คุณเฉลิมศรี หัสเดชะและครอบครัว
คุณสมศักดิ์-คุณสุพร วงศ์ศิริกุล
คุณสมาน-คุณทินกร-คุณทองจันทร์-คุณวันเพ็ญและครอบครัว
คุณสมุทร-คุณรสริน ศิริบุรี
คุณสราวุฒิ วิวิธธนกุล
คุณส่วน อิ่มแก้วและครอบครัว
คุณสวัสดิ์-คุณหญิงล้อม-ท่านผู้หญิงสาวิตรี โอสถานุเคราะห์-พระยาศรีวิสารวาจา
คุณสะไกร-พญ.ลักษณา สามเสนและครอบครัว
คุณสะอาด-คุณธีรเดช ไชยวรรณ
คุณสันติ-คุณพิมพ์ใจ ทิสยากร
คุณสายคำ-คุณอาร์ท บริหารและครอบครัว
คุณสายชล-คุณวรรณชัย และครอบครัวอวยพรกชกร
คุณสาโรช-คุณสุกัญญา สกุลวัฒนะและครอบครัว
คุณสิน-คุณยุวลักษณ์ ลิ่วเฉลิมวงศ์และครอบครัว
คุณสีหพล สิทธิ์ธรรมาพรและครอบครัว
คุณสุกัญญา ชลอำนวยและครอบครัว
คุณสุกัญญา ติระวัฒน์
คุณสุจิตร ลิ้มวานิชย์
คุณสุจิตรา ทองหล่อ
คุณสุจิตรา สุวรรณมีมงคล
คุณสุจินดา-คุณเอมอร ศรีสัจจากุล
คุณสุจินตนา-คุณรุ่งโรจน์ ชูชัยศรีและครอบครัว
คุณสุชาดา บุญใจและครอบครัว
คุณสุชาดา-คุณธนดี-คุณธนาธิป อุชชุพันธ์
คุณสุชาติ-คุณอังสนา-คุณณัฐนิชา กิตติชาติวรกุล
คุณสุชีวัน สลายแก้ว
คุณสุเทพ-คุณกงใจ พีรจรูญรุ่งเรือง
คุณสุนันท์ เยสุวรรณ
คุณสุนันท์ วรรธนรียชาติและครอบครัว
คุณสุนันทา กังวาลกุลกิจ
คุณสุนีย์ แซ่จิว
คุณสุนีย์ ว่องประเสริฐ วิลด์
คุณสุนีย์-คุณสุ่ยอั้น-คุณสุเพียงพิสดุ์ แซ่ตัน
คุณสุพจน์-คุณอนงค์ ถาวรากรและครอบครัว
คุณสุพัฒน์-คุณวรรณทนา เทวลิริโชคชัยและครอบครัว
คุณสุมิตร-คุณศิริพร-คุณพรสิทธิ์ ด่านวนิช
คุณสุรศักดิ์ ลาภวรัตถกุล
คุณสุรศักดิ์-คุณเพ็ญจันทร์ อัศวโสภณ
คุณสุรสีห์-คุณปุณฑริก-คุณกานต์ประภา อิทธิกุล
คุณสุระเกียรติ ลิปิวัฒนาการ
คุณสุรัตน์-คุณโยชิกิโย-คุณเตชินทร์-พีรณัฐ ฟูจิโมโต
คุณสุรัตน์-คุณอรทัย แสงสุระธรรมและครอบครัว
คุณสุรางค์ บุญตาม
คุณสุวรรณ หล่อวิวัฒนพงศ์ และกัลยาณมิตร จ.สุรินทร์
คุณสุวรรณี ทองเจริญชัย
คุณสุวรรณี กิตติวรศาสน์ และครอบครัวรวมญาติมิตร
คุณสุวัฒน์-คุณรวินธาน ว่องไวพนานิจและครอบครัว
คุณสุวัฒน์-คุณรัตนา-คุณรัชนีย์ ตั้งจรูญวาณิชย์
คุณสุวัฒน์-คุณอารีรัตน์-คุณวันสุข ศิริคุรุรัตน์
คุณสุวิทย์-คุณสัณห์จุฑา-คุณวรพัทธ์-คุณสิริญา วิชชาวุธ
คุณเสนาะ ทวีเดชสุริยาและคุณเทพฤทธิ บุญอาจินต์
คุณเสริมทรัพย์ มโนภิญโญภิญญะและครอบครัว
คุณเสริมพงษ์-คุณอังคณา คุณาธิคมพร้อมบุตรธิดา
คุณเสริมศักดิ์-คุณพัชรี-คุณธิดาพัชร์ จันทร์เต็ม
คุณเสาวณีย์ เรืองเวชวรชัย
คุณเสาวนีย์ ล้ำภัตติกุลและครอบครัว
คุณเสาวภา ณ ตะกั่วทุ่ง
คุณเสียว-คุณอำนาจ อภิรัตนพิมลชัย
คุณแสง อารยศักดากุลและครอบครัว
คุณแสงจันทร์ พิชิตวงศ์เลิศ
คุณโสมนัส พันธจารุนิธิและครอบครัว
คุณหยกฟ้า มโนสุดประสิทธิ์
คุณองอาจ-คุณวารี ลวชัยโยธินและครอบครัว
คุณองุ่น เอี่ยมสำอางค์
คุณอดิเรก พิพัฒน์ปัทมา
คุณอดิชัย บวรมงคลศักดิ์ และครอบครัว
คุณอนุวัฒน์-สุภัทรา-ด.ญ.นิรินธน์-ด.ญ.อนัญญา ศีตมโนชญ์
คุณอนุศักดิ์-สุวรรณี-ดช.อรรฆพร-ดญ.วรากร โชคมีศีล
คุณอภิชน จีนเสวก
คุณอภิญญา ตันวิจิตร

รายนามเจ้าภาพ

๕๗๕

คุณอภิสรา ชัยกิตติศิลป์
คุณอมร-คุณนาตยา อังศธรรมรัตน์และครอบครัว
คุณอมร-คุณสุภาดา วานิชสัมพันธ์พร้อมครอบครัว
คุณอมรา พวงชมภู
คุณอมรา-คุณละออง บรรจงศิริ
คุณอรพินทร์ จิระชุติโรจน์
คุณอรัญญา ดำรงวุฒิการณ์และครอบครัว
คุณอร่าม-คุณประมูล อนุชปรีดาและบุตรธิดา
คุณอร่ามศรี ฉัตร์แก้วมรกตและครอบครัว
คุณอรุณี-คุณชัชชฎา-คุณวรวิทย์-คุณถวัลย์ ตั้งลิตานนท์
คุณอังคณา วงศ์เพชรและครอบครัว
คุณอังคณา ศรีวรรณวัฒน์และครอบครัว
คุณอั้งเฮง แซ่เตียว
คุณอัจฉรีย์ ศรีทองส่งแสง
คุณอัญชลินทร์ ปัญญาสกุลวงศ์
คุณอัญชลี สาครินทร์และร้านเพื่อนนักเรียน
คุณอัญญรัตน์-คุณแพรวพรรณ สีมารัตน์
คุณอัฐมา สวาทยานนท์
คุณอัทฆ์ ตันวิจิตร
คุณอัมพร Gibbs
คุณอาทิตย์-คุณมาลี-คุณอธิบดี-คุณณิชา สุวรรณโชติ
คุณอาภรณ์ อินทรพัฒน์(สมโลก)
คุณอารมณ์ กาญจนาภา
คุณอารักษ์-คุณจารุณี-คุณเทอรี่ สุวรรณฤทธิ์
คุณอารุณี-คุณสุธาสินี-คุณกรพินธุ์ นิลแสง
คุณอำพร หล่อสัญญาลักษณ์
คุณอินทิรา แดงจำรูญและครอบครัว
คุณอิษฎ์นันทน์-คุณอัจจิมา-คุณศรีสมบัติ-คุณดุลิต ศิริโรจน์
คุณอุดร-คุณวิมลวรรณ ตันติสุนทรและครอบครัว
คุณอุทัย-คุณสุเกี้ยว-คุณลัดดาวัลย์ แซ่โค้ว และครอบครัว
คุณอุบลพงศ์ ธเนศสถิตย์กุล
คุณอุบลวดี-คุณชัยภัทร ลิ้มศิริโพธิ์ทอง
คุณเกศิณี-คุณบรรเจอด หวังชาลาบวร
คุณอุษา สกุลไทย
คุณเอี่ยมเซ็ง แซ่แพ้
คุณโอวาท-คุณบุษบง-คุณบวร-คุณเรือนลักษณ์-คุณกสานต์ ศรทัตต์
คุณฮุ่ยไน้ แซ่เล้า-คุณเก๊า แซ่หว่อง
โครงการปฏิบัติธรรมพิเศษ
โครงการมหาวิหารคุณยายอาจารย์มหารัตนอุบาสิกาจันทร์ ขนนกยูง
โครงการเศรษฐีถาวรและกัลฯธุดงคสถานล้านนา
เจ้าหน้าที่อาสาสมัครและชมรมผู้สนับสนุนอาสาสมัคร
ชมรมปล่อยปลาบูชามหาธรรมกายเจดีย์
ชมรมพระโขนงสัมพันธ์และกลุ่มบุญญรังสี
ชมรมพุทธศาสตร์ทีพีไอ
ชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ
ด.ญ.กัญจนพร-ด.ช.จิตติภัทท์ ทองประเสริฐ
ด.ญ.ภัทราภา ชัยกิตติศิลป์
ดร.สมศักดิ์ จงวัฒน์ผลและครอบครัว
ดร.หรรษา ปุณณะพยัคฆ์
ดร.เอิร์ล เอฟ-คุณพยอม เบนช์ อาคม ดีประชา
ตระกูลต้นบุญฤทธิ์-ตระกูลกาญจนเสถียรและกัลฯ ออสเตรเลีย
ทพ.ไพโรจน์-คุณจารุณี ตันติเวชวุฒิกุลและครอบครัวธรรมปรีดา
ทพ.สุทธิสิทธิ์-พญ.พัฒนา-ด.ญ.ญาดา แก้วประสิทธิ์
น.พ.ชัยนันท์-คุณพรเพ็ญและครอบครัวบุญศิริวัฒนกุล
น.พ.ถนอมพล เครือเถาว์และคุณเดือนเพ็ญ หมื่นคิด
น.พ.ทวิทัศน์-คุณวนิดา ตั้งรพีพากร
น.พ.บุณย์ธนิสร์-คุณสรีระเพ็ญ โอทกานนท์และครอบครัว
น.พ.ภาณุเมศ-พ.ญ.สุนีย์-ด.ช.กล้าตะวัน ศรีสว่าง
น.พ.รุ่งโรจน์-คุณดวงใจ-ด.ช.พุทธานุภาพ แซ่เอง
น.พ.วาทิต-คุณจตุพร วัฒนศัพท์และครอบครัว
น.พ.สุนทร-พ.ญ.ลัดดาวัลย์ ฮ้อเผ่าพันธ์
น.พ.อุทัย ชัยกิตติศิลป์
นสพ.ธานินทร์ ชีวะผลาบูรณ์และบริษัทในเครือเวทโปรดักส์
น.อ.อิทธิศักดิ์ นาคะวิสุทธิ์
น.อ.(พิเศษ)พ.ญ.สุพัตรา-คุณสันทิฏฐ์-คุณพัชพาราชา สิทธิราชา
น.อ.(พิเศษ)สันต์-คุณสุชศรี ชาดิษฐ์
บจ.ชาติเศวต กรุ๊ป
บจ. ดี.ไอ.ซี เอ็นเตอร์ไพร์สและคณะญาติมิตร
บจ.คริสตอล ชอพท์แวร์ แพ็คเกจ
บจ.เจคเชียร์ เทคโนโลยี
บจ.ชอฟท์เฮาส์
บจ.ไดเซะกิ โดยนายเซนจิ-คุณจันทนี คอนโด

รายนามเจ้าภาพ

๕๓๖

บจ.บางไผ่อะไหล่ตลาดไท(คุณกวี-คุณสุกัญญา เวชยันต์วิวัฒน์)
บจ.เมณฑกะ และคณะกัลฯพญาไท-ราชเทวี
บจ.สตางค์ เคมิคอล
บจ.แสงมิตรไลท์
บจ.ออกแบบสบายใจ
บจ.ออโต้ไฟล์ท(ระบบบัญชีสำเร็จรูป)
บจ.อีซีวิน ในเครือคริสตอลซอฟท์แวร์กรุ๊ป
บจ.เท็กซัสสุกี้ยากี้บะหมี่
บุคลากรรุ่น ๑๖ ไม่ตกกันดาร มีนิพพานเป็นที่ไป
บุคลากรรุ่นที่ ๑๗ เรือนทองหัวเพชรสำเร็จทุกอย่าง
บุคลากรใหม่รุ่น ๑๘ กายแก้วอัศจรรย์อนันตกาล
ผศ.ดร.สมสุดา ผู้พัฒน์
ผู้นำบุญ-ผู้ประสานงานภาคนครหลวง ๑
พ.อ.(พิเศษ)ไพเกียรติ แสนยานุสิน
พ.ญ.กาญจนา ชัยกิตติศิลป์
พ.ญ.นรีลักษณ์ พิทักษ์ดำรงวงศ์
พ.ญ.อุดมลักษณ์ มงคลและครอบครัว
พลตรีวีรวัฒน์-คุณเสาวคนธ์ ตันสุหัช
พลตรีชาญณรงค์-คุณวรรณวิภา รสจันทน์และครอบครัว
มงกุฎทูตลูกพระราชพันธุ์ตะวัน
ร้านท็อปแฟชั่น ชลบุรี
"ร้านบุญดีเฟอร์นิเจอร์,คุณสุภาภรณ์ โพธิณรงค์และครอบครัว"
ร.ต.น.พ.เถลิงเกียรติ แจ่มอุลิตรัตน์-ร.ท.พญ.ณัฐศุลี
รศ.ธดาวดี-พ.อ.หญิงปาณฑรา มีนะกนิษฐ
รศ.น.พ.พีรพันธ์-ธัญพร เจริญชาศรีและครอบครัว
ลูกค้าและทีมงานภาคชุมทอง ๒๔ เค ๘ (บริษัทเอ.ไอ.เอ จำกัด)
วัดไทยนากาโน่
วัดภาวนาจอร์เจีย(แอตแลนต้า)
ศูนย์กัลยาณมิตร จังหวัดตรัง
ศูนย์กัลยาณมิตรนครปฐม
ศูนย์กัลยาณมิตรหาดใหญ่
ศูนย์ปฏิบัติธรรมโตเกียว
ศูนย์ปฏิบัติธรรมสิงคโปร์
ศูนย์ปฏิบัติธรรมโอซาก้า
ศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมเยาวชน
ศิษย์เก่า-ศิษย์ปัจจุบันชมรมพุทธศาสน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
หัวหน้าชั้นและนักเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา
อากงลิ้มเกียก แซ่เจี่ยและครอบครัวเจริญอนันตสิน
อาจารย์พิศมัย แสงหิรัญและครอบครัว
อาจารย์วริยา สาคเรศ
อาจารย์ศรีพัท-รศ.ธดาวดี-พันเอกหญิงปาณฑรา มีนะกนิษฐ
อุบาสิการุ่น ๑-คุณฉวีวรรณ ศิริบุญ
อุบาสิกาวรนารถ โพธิบุญ
Doney Vongseng
Eric-Diane Bouatay
Fergus-วันเพ็ญ Statom
Henry & Sunee Law ครอบครัวและญาติมิตร
Jim-Khim Weir
Judy Pon-คุณอำนวย ชนานุกูล
Kingkham Sananikone
M T K D 16 (AOR_YUI_POM_NAT)
Madam Chewing Ciao and family
Phrapratchaya Sotthiyothin
Prasong Mccray
SIRI - ON BANNISTER
Smitthi P.Napachoti
Souchinda Borihanh and Family
Tan Chin Hiang
Thavysack & Sangath Phomphakdy & Family
The Middle Way (Young Star Team)-ศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ
Wee Ah Moi
Yee Wee Har SuSan and Family
S A M - M O G R O U P
~ S U B_S T A T I O N ~
~ S U K O Ū ~

คณะผู้จัดทำ

ธรรมะเพื่อประชาชน

ฉบับมงคลชีวิต เล่ม ๕ (มงคลที่ ๒๕–๓๑)

ISBN	974-92974-6-6
ประธานที่ปรึกษา	พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)
ที่ปรึกษา	พระมหา ดร.สมชาย ฐานวุฑฺโฒ
	พระมหาฉัตรชัย ฉตฺตญฺชโย
	พระสมุห์อำนวยศักดิ์ มุนิสกฺโก
บรรณาธิการบริหาร	พระสมบัติ รกฺขิตจิตฺโต
กองบรรณาธิการ	พระบดินทร์ สิริธโร, พระมหาเสถียร สุวณฺณจิโต (ป.ธ. ๙)
	พระมหาประดิษฐ์ สิรีภาโส (ป.ธ.๙)
	พระมหาธรรมนูญ ธมฺมปตฺโต (ป.ธ. ๙)
	พระมหาสุธรรม สุรตโน (ป.ธ. ๙)
	พระมหากมล จิตฌาโณ (ป.ธ. ๙)
	พระมหาธงชัย สารชโย (ป.ธ.๙)
	พระมหาบุญช่วย ปุญฺญสุโภ, พระมหากมลชัย กมโล
	พระมหาเวช วิชฺชคุโณ, พระมหาประภาส ปภาโส
	พระมหาจตุรงค์ จตฺตมโล, พระมหานพพร ปุญฺญชโย
	พระสมศักดิ์ จนฺทสีโล, พระวิชิต ผาสุกวาโส
	พระตรีเทพ ชินงฺกุโร, พระกล้าณรงค์ ญาณวีโร
	พระสมบูรณ์ จิตฺตทนฺโต,พระทศพร กิตฺติวโร
	พระสังเวียร สุสำวโร

สามเณรสุบิน ผุยผง, สามเณรศราวุฒิ ขอสุข
สามเณรประสิทธิ์ ทิมาใจ, สามเณรพรภิรมย์ เกษสุภะ
ผศ.สุชีพ พะหูชนม์, ผศ.สุภาศิริ พะหูชนม์
ดร.สุชาติ หงษา, รัตนาภรณ์ ชุณหรัศมิ์
มรกต มณีไพโรจน์, นพ.ประภาส อุครานันท์
สุกัญญา ชลอำนวย, สุธิดา จินดากิจนุกูล
ศุกลรัตน์ บุญยัง, วรรณา ภัทรนุรักษ์
อำไพ เถื่อนทองคำ, ละม่อม พรมโณภาส
สุจิตรา พูนพิพัฒน์, อุษา จันผะกา
ดนยา คูหากนก, กรรณิการ์ อยู่ศรี
ปราณี ชัยผดุง, รัดเกล้า ลิ่วเฉลิมวงศ์
วรวรรณ ถนอมพงษ์, นงนุช ตั้งโชคสิริกุล
ดวงดาว ใต้ธงชัย, ชูเดช อนุรักษ์
อนุสิทธิ์ กล่อนศรี,

ฝ่ายภาพประกอบ กองพุทธศิลป์, สมบัติ-น้องนุช ตั้งสถิตยางกูร
วุฒิชัย ตันเวทติยานนท์, ภูษิต พูดสงคราม
ศิริวรรณ อยู่พิพัฒน์, ปรีชา อุ่นรัศมีวงศ์
ทิพวรรณ เวชศิลป์, อาสาสมัครกองสื่อธรรมะ

ออกแบบปก ภัทรา ศรีวสุธา

ฝ่ายจัดรูปเล่ม ลือพงศ์ ลีลพนัง, ชาญชัย พรหมตา, วัลลภ นิลถนอม
ชัยชนะ กิตติโสภาพันธุ์, จีรนันท์ วีรชัยพิเชษฐ์กุล
ภัทรา ศรีวสุธา, นาถนดา นิโรจน์, พีระ แสงงาม

ลิขสิทธิ์ มูลนิธิธรรมกาย

พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์เมื่อ ๒๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๔๗

พิมพ์ที่ บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๙๗) จำกัด

“ถ้าบุญเรามาก อุปสรรคจะน้อย
ถ้าบุญเราน้อย อุปสรรคจะมาก
ถ้าบุญเราเต็มเปี่ยมบริบูรณ์
อุปสรรคก็มลายหายสูญไม่มีเหลือ”